This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

Mr Zechariah Mason
L. 180.

Digitized by Google

Digitized by Google

The second part of
Zacharias Treatise

Mason
L. 180.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ANTIFEBRONIUS VINDICATUS

SEU

SUPREMA

ROMANI PONTIFICIS

POTESTAS

ADVERSUS

JUSTINUM FEBRONIUM

EJUSQUE VINDICEM

THEODORUM A PALUDE

Iterum adserta, & confirmata.

PARS I.

BODLEIAN LIBRARY

CÆSENÆ

MDCCLXXI.

APUD GREGORIUM BLASINIUM SUB SIGNO PALLADIS.
SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Appareat te quum multa dicas, nihil inveniſſe quod diceres.

S. AUGUSTINUS

l. II. Oper. Imperf. contr. Julianum.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

DUM ſecunda *Antifebronii* a me parabatur editio, optaveram maxime, ut quam nonnulli Pontificiæ majeſtatis oſores magno quidem hiatu minati fuerant, ejus operis confutatio prodiiſſet. Sátis nimirum ad eam refellendam fuiſſet, loca in *Febroniani* libri defenſione notata (quæ pauca ſane futura intelligebam) ſubjectis quibuſdam animadverſionibus corroborare, quin novo Lectores volumine fatigarentur. Verum quum diu promiſſam reſponſionem fruſtra exſpectaſſem, typographi tandem deſiderio ſatisfaciendum fuit, eique liber dimittendus multis quidem adceſſionibus auctus, non tamen, quam dare plurimum interfuiſſet, prompta & expedita *Febroniana* vindicationis confirmatus propulſatione. Ac duo quidem fere menſes ab inchoata illa editione elapſi fuerant, quum ex litteris *Moguntia* datis *Febronianam* Apologiam in vulgus exiiſſe intellexi. Tum enimvero de ea mihi quamcitiſſime comparanda ſollicitus ad amicum ſcripſi, ut illam ad me nulla interjecta mora deferendam curaret, quod & ille pro ſua humanitate diligentiſſime effe-

cit. Quid dicam? Hæsi primum, quæ in *Antifebronio* fuerant certissimis omnis retro antiquitatis monumentis falsitatis erroriſque convicta, ea aut insigni calliditate ab adversario dissimulata animadvertens, aut incredibili quadam confidentia nullo adhibito responso instaurata. Deinde quum hominem qui quum respondere se jactat, nihil tamen respondeat, refutare non tam difficile, quam ridiculum sit, illud consilii cepi, ut quæ in priori illa lucubratione fuerant a me pro Pontificiæ potestatis defensione Italice proposita, in hac uberius dilucidiusque latino sermone firmarem; aliqua præterea quæ tunc justis de cauſſis prætermittenda duxeram, accurate perpenderem; nihil ut in utroque *Febronii* volumine sit ex veritate non excussum, atque depulsum.

Cur autem quum Italico primum idiomate usus sim, nunc mutato consilio latinum usurpem, paucis aperio. Sed quæ *Febronius* in sua responsione (1) de Italica qua *Antifebronium* scripsi, lingua perquamhumaniſſime conjecerit, antea audiamus. *Scripserat* Febronius *latine: hoc exigebat materia, & objectum scriptionis; respondet* Zaccaria *sermone Italico. Quæris cur? Dicit Jesuita, se patrium suum idioma prætuliſſe, ex quo potuerint gravissima mala facile prævideri, quæ ex lectione* Febronii *in populo nascerentur, atque ea de cauſſa,*

(1) *p.* 340.

cauſſa, & ad illa impedienda, librum pernicioſum in lingua populari refutandum fuiſſe. Doleo equidem, ſcripſiſſe me Italice; *Febronius* enim non ſatis, ut video, noſtrum callet idioma, ut meam adſequi mentem potuerit. Non ego libri hujuſce confutationem patria lingua ſuſcepi, ut *quæ ex lectione* Febronii *in populo naſcerentur*, mala ſane graviſſima præcaverem: qui hæc legerit, ſtatim me de *Febroniano* opere *latine* ſcripto loquutum fuiſſe exiſtimabit; verum ego malis, quæ ex Italica ejus libri verſione tum promiſſa, deinde evulgata, aliiſque id genus pernicioſiſſimis libris apud nos heu! vulgari ſermone paſſim diſtractis, obviam ire Italico item ſermone volui & edixi. Mea hæc ſunt (2): " è ſtata, buon tempo è, „ minacciata un' italiana verſione di *Feb-* „ *bronio*, nè dubito, che preſto la vedremo. „ Or ſe il veleno in noſtra lingua ſi ſpar- „ ge, laſcieremo noi di rivolgerla a ſalu- „ tevole antidoto? Pogniamo ancora, che „ queſta volgar traduzione non foſſe a lu- „ ce. Quanti in poco tratto di tempo ſi „ ſono a diſcredito della Religione, e a ro- „ vina dell' anime moltiplicati in noſtra fa- „ vella libercoli, ne' quali con piu breve „ ſermone le ſteſſe maſſime di *Febbronio* „ francamente ſi ſpacciano? E lo *Spirito* di „ *Gerſone*, e *Iſtruzioni Cattoliche*, e che sò io.

(2) *Introduz. pag. CXXXII.*

„ io. Era dunque dovere, che al noſtro
„ idioma non mancaſſe un buon preſervati-
„ vo contro la ſeduzione, che mercè di ta-
„ li libri ſi va dilatando, e maggior mali
„ minaccia". Quid quæſo heic ab æquo ho-
mine reprehendendum? immo quid non ſum-
mopere commendandum? *Sed* (pergit *Febro-
nius*) *numquid præſtitiſſet aliis etiam gentibus,
iis nempe, quæ cis alpes ſunt, atque ita omni-
bus nationibus prædicari* EVANGELIUM CU-
RIÆ? (Evangelium ſcilicet Curiæ *Febronio*
Antichriſtianum eſt; quidni demum quod
eruditiores noſtrorum temporum Proteſtantes
effari puderet, Antichriſtus ſit ipſe Curiæ
Princeps, *Romanus* Pontifex?) *Præſtitiſſet u-
tique in ſenſu Romano*. Verum noſtræ pri-
mum gentis habenda ratio fuit; ad alias
quod adtinet, illis in *Sappelii*, *Trawtwenii*,
Kauffmanſii libris antidotum *Febroniano* ve-
neno proſtabat. At non is *Febronius* eſt,
cui hæc impune perſuadeas. Vir longe acu-
tiſſimus aliam omnino cauſſam, cur *pro ſo-
lis Italis* ſcripſerim, excogitavit. *Cum*, in-
quit (3), *in vaſto ſuo opere omne indiſtincte*
Bellarmini *ſententias*, *in* Gallia *damnatas*,
alibi ſpretas, *adoptare & novis etiam argu-
mentis ſtabilire ſibi propoſuiſſet juſte metuebat,
ne ſua ſcripta extra Italiam ſibilis exciperen-
tur; ſatius ergo credidit pro ſolis ſuis regiona-
riis ſcribere, ut ſic hos ſaltem in cœco officio*
Cu-

(3) *p.* 341.

Curiæ contineret. Scilicet mei *regionarii* adeo cœci sunt, adeo imbecilles, adeo illitterati, ut quæ scripta *extra Italiam sibilis excipierentur*, suscipiant ipsi, atque deosculentur; idque auctor operis *Francofurti* & *Lipsiæ* vulgati *Italis* exprobrabit? Sed ne *Italici* nominis gloriam, quæ omnibus in terris, bonarum artium atque disciplinarum studiosis & versata est semper & porro habitabit, aliarum gentium injuria ulciscī videar, motos componam fluctus, & quod res est, neque ab inclyta *Germanicæ* nationis laude sejungitur, enarrabo. Cum in *Bavaria*, tum in *Austria* fuere, qui de meo opere in latinam linguam transferendo cogitarunt; aliis præterea ex remotioris *Germaniæ* Provinciis non semel ad me litteræ datæ sunt, quibus ad hancce suscipiendam interpretationem ipse incitarer. Cl. Eques *Joseph Antonius* de *Bandel* sub *Advocati muti* nomine apud suos notissimus, ac summis Pontificibus *Benedicto* XIV. ac *Clementi* XIII. apprime carus *Germanicam* quoque hujus operis versionem a se adornandam in suis Ephemeridibus pollicitus est; quod an ille præstiterit, haud equidem scio. Id mihi compertum, a latina interpretatione unum alterumque abstinuisse, quod *Antifebronium* in brevius opus *Clementis* XIII. jussu a me latine contrahendum didicissent; ubi vero me tanti Pontificis obitu perturbatum alio cogitationes, studiaque con-

convertiſſe intellexerunt, eam ſtatim translationem adgreſſuros fuiſſe, niſi obſtitiſſem ego, atque illos ut tantiſper exſpectarent monuiſſem, dum ſcilicet novam eamque multo correctiorem locupletioremque Italici operis editionem nanciſcerentur. Hi *ſibili* ſunt, quibus ne *Antifebronius* extra *Italiam exciperetur*, *Febronio* teſte graviſſimo, metui, hi qui a latina me ſcriptione deterruerunt.

Nunc enimvero ab omni iſtiuſmodi metu liberatus *Febronii* monitis libens obſequar, atque *aliis etiam gentibus*, *iis nempe*, *quæ cis* (trans) *alpes ſunt*, *atque ita omnibus nationibus prædicabo Evangelium Curiæ*. Præſtare id nunc maxime intelligo, poſtquam novis in dies turbis Catholicam apud illas commoveri, atque adfligi Rempublicam novimus. Verum & aliud eſt, quod ad hanc latinam lucubrationem impellit. Verſatur nempe mihi ſemper ob oculos CLEMENTIS XIII. præclariſſimi Pontificis, de meque optime meriti imago, quemque ut nuper indicabam viventi promiſeram, *Antifebronium* breviorem illum atque latinum poſtulare jure quodam videtur. Faciam igitur ſatis optimi Pontificis deſiderio, atque ab eo ut equidem ſpero, in cœlis jam conſtituto gratiam hoc opere inibo. Nam multa, ut dixi, ex *Antifebronio* huc in ſummam quamdam redacta transferam, alia copioſius illuſtrabo, plura in eo prætermiſſa adijciam ad Pontificiam digni-

dignitatem vindicandam aptiſſima. Ceterum quidquid id laboris erit, totius Eccleſiæ Principi PETRO ſacrum eſto, qui *ſi pietatis ſuæ curam*, ut *Leo Magnus* ajebat (4), *omni populo* Dei *ſicut credendum eſt, ubique prætendit, quanto magis nobis alumnis ſuis* (immo etiam delatæ ſibi a *ſempiterno Rege Redemptore noſtro Domino Noſtro Jeſu Chriſto* poteſtatis vindicibus) *opem ſuam dignabitur impendere*.

I N.

(4) *Serm. III. pag. II. Cæcilianæ edit.*

Digitized by Google

CONSPECTUS DISSERTATIONUM

HOC VOLUMINE CONTENTARUM.

DISSERTATIO I. *De Opere* Febroniano, *ejusque nuperrima defensione.* pag. 1

CAPUT I. *Historia operis* Febroniani, *variaque ejus fata.* ibid.

APPENDIX *Monumentorum ad præcedens Caput pertinentium.* 25

CAPUT II. *Universum* Febronii *systema suis ipsius verbis proponitur, ac diligenter evolvitur.* 37

CAPUT III. *De fine, quem* Febronius *operi suo sit se præstituisse; hæreticorum scilicet cum* Romana *Ecclesia conciliatione. Credibile ne sit ad finem adeo laudabilem potuisse ab Auctore ejusmodi librum referri?* 86

CAPUT IV. *Iterum de fine, quem* Febronius *sibi proposuit, disseritur. Eum non alium fuisse quam* Romanæ *Sedi universi Orbis invidiam parere, ut alia deessent argumenta, ratio ipsa scribendi declarat. Distinctio Sedis, & Curiæ* Romanæ *itemque Sedis & sedentis, qua ad sui excusationem abutitur* Febronius, *plena est schismaticæ calliditatis.* 100

CAPUT V. *In fontes operis* Febroniani *inquiritur; quæque de illis in* Antifebronio *adnotata sunt, ab adversis* Febronii *animadversionibus vindicantur.* 145

DISSERTATIO II. *De forma regiminis Ecclesiastici a Christo Domino constituta.* 181

CAPUT I. *Quæ* Febronii *mens fuerit in ea quæstione,* num Ecclesia status sit? Puffendorfius *perperam ab illo explicatus, ne* Lutheranis *Theologis adsensisse videretur. Catholico nefas est Ecclesiæ rationem status negare. Ecclesia scilicet cœtus externus est, inæquabilibus constans membris, ac sui plane juris.* Optati *sententia de Ecclesia in Republica exponitur, atque ab abusibus cum Protestantium tum*

Re-

Digitized by Google

Regalistarum Catholicorum vindicatur. pag. 181
CAPUT II. *Præcipua quæstio proponitur, penes quem Ecclesiastici status potestas sit; tum potestatem clavium ostendimus neque universæ Ecclesiæ, seu cœtui Fidelium, neque toti Ecclesiæ, quam* Febronius regentem vocat, *fuisse a Christo seu promissam* Matth. XVIII. *seu traditam* Joh. XXI. *sed soli* Petro. 240
CAPUT III. *Claves supremæ potestatis uni* Petro *a Christo creditas efficitur ex aliis duobus celeberrimis Evangelii locis* Matth. XVI. *&* Joh. XXI. *Effugia* Febronii *intercluduntur.* 303
CAPUT IV. *Monarchicum a Christo regimen fuisse Ecclesiæ suæ præstitutum concludimus. Cujusmodi illud sit. Iterum* Febronius *cum* Gallis *comparatur, & quantum ab his discrepet, ostenditur. Nonnulla adduntur ad confutandam* Gallorum *quoque Doctorum opinionem. Tandem de P. D.* Zallwein *systemate judicium fertur.* 338
CAPUT V. *Quæ adversus Monarchiam Ecclesiasticam* Febronius *objicit, repelluntur. Hierarchiam recte dici Ecclesiæ statum licet Monarchicus sit; tum despotismi periculum inane esse demonstratur. Quid de cædibus aliisque gravissimis damnis, quæ ex usurpata Pontificum* Romanorum *potestate profecta fuisse* Febronius *deplorat, cordato & Catholico viro sentiendum sit.* 378
DISSERTATIO III. *De Episcopatu.* 405
CAPUT I. *Duplici potestate Episcopatum contineri, Ordinis scilicet ac Jurisdictionis; duas tamen hasce potestates contra quam cum* Petro Aurelio Febronius *indicat, sejungi a se invicem posse docetur.* ibid.
CAPUT II. *De proxima potestatis Episcopalis origine & caussa disseritur licet non hæc quæstio sit, ex qua* Romani *Pontificis Primatus maxime pendeat, ut* Febronius *comminiscitur. Iterum confirmantur quæ de jurisdictione Episcopali in* Antifebronio *dicta sunt, ejus potestatem a* Romano *Pontifice veluti a proxima caussa proficisci. Nulla est Episcoporum cum Apostolis, quorum successores dicuntur, quod ad hanc rem attinet, comparatio. Alia* Febronii *hallucinationes.* 414
CAPUT III. *Quam falso* Febronius *æquales inter se Ep. jurisdictionis auctoritate Episcopos omnes constituat.*

tuus. Celebris Cyprianí *locus in* Antifebronio *explicatus iterum perenditur, & Febronio eripitur.* pag. 443

CAPUT IV. *Jurane Episcopatus incircumscripta sint, neque ullis obnoxia* Romani *Pontificis legibus?* 461

CAPUT V. *Jusne sit aliquod Episcopis omnibus in alienas diœceses?* Febronii *fraus in* Antifebronio *citando. Major illius in adstruenda Episcoporum in aliorum diœceses auctoritate Scripturarum & Patrum abusus.* 501

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO I.

DE OPERE FEBRONIANO

EJUSQUE NUPERRIMA DEFENSIONE.

CAPUT I.

Historia operis Febroniani, variaque ejus fata.

I. Ntequam *Febroniani* operis defensionem refellere adgrediar, quæ ad hujus libri historiam, variamque fortunam pertinent, non erit Lectoribus injucundum nosse, nec fortassis inutile. Prodiit primum hic Liber sub ementito *Bullionensis* typographii nomine *Francofurti* ad *Mœnum* A. MDCCLXIII. prænotatus: Justini Febronii *Icti de statu Ecclesiæ, & legitima Potestate Romani Pontificis liber singularis ad reuniendos dissidentes in Religione Christianos compositus*. Quis sub *Justini Febronii* nomine lateat, nemo ex me quærat. Quid tamen aliis hac de re visum sit, narrare non

Digitized by Google

abnuo. Protestantes, qui *Lipsiæ Acta eruditorum* edunt, auctorem prodiderunt *Georgium Christophorum Neller* (1), illum ipsum, qui quum VIII. Kal. Aprilis A. MDCCLXVI. in Auditorio majore *Trevirensis* Academiæ propugnandam se Præside hanc ex Jure Canonico Thesim proposuisset: *& Papam accusari posse etiam extra casum deviationis a fide, docet exemplum* Johannis XXII & XXIII. *depositorum non obstante* Can. 7. *dist.* 21. Can. 6. *dist.* 40. Can. 14. *IX. q.* 3., huic autem Thesi nescio quis *Jesuita* antithesim mense majo defendendam obiecisset; tertio Idus Septembres ejusdem anni *Apologiam historico-canonicam pro S. Provincia* Romana Johannem *XII. Papam ut Apostatam reprobante, & coram* Othone *M. Imp.* Leonem *VIII. canonice eligentem* ad publicam exercitationem ibidem deduxit (2). Contra *Jablonskius*, cujus verba paullo post redditurі sumus, *illustrem Ecclesiæ* Romanæ *Præsulem* sub eo nomine delitescere adfirmat. Neque aliter sensit *Constantinius* in eo libello (3), quem inferius

(1) Locum infra recitabo.

(2) Confer egregium libellum inscriptum: *Pythagoras novus excussus, sive disceptatio in Apologiam Historico-Canonicam &c.* ac *Leodii* an. MDCCLXVII. vulgatum in 12.

(3) pag. 5. *Qualunque sieno stati i veri motivi, che indussero* QUEL DOTTO, MA INCONSIDERANTE PRELATO *a scrivere quell' opera*. de Statu Ecclesiæ. Pag. autem II. *Questi sono li veri effetti, che derivano dalla sconsigliata opera di quel* PRELATO, *che pure da quella Potestà, contro di cui reclama*, RICONOSCE IL SUO GRADO DI VESCOVO in partibus &c.

Digitized by Google

ferius commemorabimus. Sed quem iſti ſuppreſſo tamen nomine indicant, detegit ſcriptor Ephemeridum, quæ ſingulis hebdomadis *Hildeſii* Germanice excuduntur; ait enim *Febronium* alium non eſſe a celeberrimo *hiſtoriæ diplomaticæ Trevirenſis* ſcriptore Illuſtriſſimum nempe *ab* H. . . . . .

II. Ut ut eſt, nullus *Febroniano* liber exſtitit a multo tempore fortunatior. Nam ſive quod iniquiſſimo hoc in Eccleſiam Sedemque Apoſtolicam tempore viſus eſt novitatum auctoribus longe accommodatiſſimus, ſive quod, ut alii non tam ſuſpicari ſe ajunt, quam exploratum certiſque tabulis confirmatum habere, occulta quadam pactione ſocietateque conflata de eo veluti malorum, quæ parabantur præcurſore quodam, aut potius perfectore & magiſtro præmittendo deliberatum antea fuit, multa exemplorum millia per totam late *Europam* ſunt celerrime diſſeminata. Quare primam illam *Francofurtenſem* editionem proxime ſequuta eſt *Veneta*; hanc a. 1765. altera *Francofurtenſis* priore emendatior & multo auctior, quam ſecunda *Veneta* paullo poſt excepit ac tertia *Francofurtenſis* A. MDCCLXX. Idem præterea opus e *Veneto Joſephi Bettinellii* typographio Italice redditum atque Iſagogica Anonymi cujuſdam *Galli* diſſertatione auctum accepimus; quin & *Gallico* fertur

expreſſum fuiſſe ſermone (4). Quid? quod *in* Luſitania, uti *Febronius* ipſe ſibi propterea magnifice plaudens teſtificatur (5), *in gravi cauſſa ſtatas ab Advocato Regio publice allegatur* ADVERSUS ROMANAM CURIAM. Quod quidem ſi *Febronius* decori ſibi tribuit, alia ejuſmodi laudum ſuarum monumenta atque adeo honorificentiora cur ſiluit? Nempe & *Antonius Pereira Luſitanus* Sacerdos ac Theologus in duobus illis, quos de Principum, atque Epiſcoporum poteſtate ad comprimendam atque adeo labefactandam *Romanæ* Sedis auctoritatem conſcripſit commentariis non ſemel illius meminit veluti Theologi longe graviſſimi: & *Ultrajectini* Schiſmatici in nuperrimo libro (6) quo ſe Catholicos *Donatiſtarum* more deprædicant, eum ſuæ ipſorum ὀρθοδοξίας teſtem non ſine magna honoris præfatione producunt.

III. Quid porro de heterodoxis Scriptoribus dicam? Quantis illum præconiis efferunt? Litterariarum Ephemeridum, quas *Nova Acta eruditorum Lipſienſia* vulgo dicimus, Auctores audiamus. ad annum MDCCLXIV. *Num.* I. *Inſigne prorſus, ac memoratu digniſſimum eſt, quod hic opus indicamus, non ſolum ob egregiam atque diſ-*

fu-

(4) Febr. T. II. *p.* 23. *in not. ad Judic. Acad. Colon.*
(5) ibid. p. 22.
(6) *Noveaux Temoignages en faveur des Evêques, & du Clergé Catholique de l' Egliſe d'* Utrecht.

Digitized by Google

fusam doctrinam qua est refertum, sed etiam, atque in primis, ob novum ac laudabile Auctoris consilium. *Ab ipsis sane* Lutheri *temporibus* (Quæ epocha, Deus immortalis !) *nemo extitit, qui, in medio quasi coetus Romani gremio, contra abominandos illius abusus, & vanam Pontificis potestatem, tam intelligenter, cum tanto lectionis & doctrinæ adparatu, tam denique fortiter disputarit, quam hic personatus* Febronius, *quam larvam esse Consultissimi* D. Georgii Christophori Nelleri, SS. *Canonum in Academia* Trevirensi *Professoris, qui iam aliis libris ad rem numariam medii ævi potissimum pertinentibus magnam famam, magno suo merito consecutus est, comperimus. Hic enim vir incomparabilis totus est in eo, ut causas, originem & incrementa, injustæ potestatis pontificiæ declaret, eam arctioribus limitibus includet, adeoque viam monstret ad reconciliandos cum sua ecclesia eos, qui dissentiunt; quod, diminuta paullulum hac potestate facilius obtineri posse putat, quamvis multum adhuc tribuat Pontifici, quod nemo nostrum ei non negabit, ut ex ipsa operis delineatione, quam nunc dabimus, manifestum fiet.* In eamdem sententiam hæc de *Febronii* libro effatur *Joh. Ernestus Schubertus in Lutherana Helmestadiensi* Academia professor in dissertatione *de Jurisdictione Romani Pontificis*: *Ejus* (Febronii) *commentatio de statu Ecclesiæ, & legitima Potestate Romani Pontificis*

ficis a PROTESTANTIBUS *non minus* CELEBRATUR, *quam a Doctioribus*, *&* CORDATIS *Catholicis*. Quinam vero apud Proteſtantes ſint *cordati Catholici*, facile quiſque intelliget. Summam quoque laudem *Febronio* tribuit *Paulus Erneſtus Jablonski* in ſuis *Inſtitutionibus hiſtoriæ Chriſtianæ* (7). Neque „ prætereunda ſunt, inquit, quæ illuſtris „ Eccleſiæ *Romanæ* Præſul qui ſub nomine „ *Juſtini Febronii* latere voluit, de uniendis „ diverſis Chriſtianorum ſectis monere con„ ſultum duxit. Facile ſcilicet animadver„ tit Vir perſpicaciſſimus, eam qua Ponti„ fex *Romanus* gaudet, autoritatem maxi„ mum ſemper unionis impedimentum fu„ turum, igitur argumentum hoc præ cæ„ teris ſibi excutiendum ſumſit, atque non „ ſolum ipſum Pontificem hortatur, ut ab „ immodica, quam ſibi arrogavit, quamque „ adulatores ejus ipſi continuo ſervare & „ vindicare ſtudent, autoritate ipſe ſe de„ mittat, ſed & Principes & Epiſcopos, „ nec non, tam Theologiæ quam Juris Ca„ nonici Doctores obteſtatur, ut ſtudia ſua „ & conferant ut Pontificis *Romani* autori„ tas antiquis ſuis iiſque juſtis limitibus „ circumſcribatur. Quod qua ratione fieri „ debeat, & quomodo Epiſcopis & Conci„ liis ſua ſit reddenda auctoritas, multis „ erudite proſequitur. “ Ac Carolus quidem

(7) T. III. *ſæc. XVIII. ſect. VI. §. IV. pag.* 145.

dem *Fridericus Bahrdt* primus omnium edita Lipsiæ dissertatione a. 1763. *Febronii* librum oppugnavit. Causſam cur *Lipsienſis* hic Catechiſta *Febronium* adgreſſus ſit, capite quarto explicabimus. Satis heic ſit adnotaſſe, non eam certe fuiſſe, quod *Lutherano* homini *Febronianæ* in *Romanum* Pontificem criminationes minime probarentur; immo magnis propterea illum laudibus extollit. *Bono*, inquit (8), *& ſincero animo ad ipſum* Clementem *ſcribere videtur, eumque rogare, ut ineptos* Eccleſiæ *curiæque* Romanæ *abuſus expelleret, priſtinamque catholicæ matri pulchritudinem reſtituere, ſi poſſit, velit.* Addit (9) *Febronium Virum ſibi videri* PIUM (Lutherana nempe pietate) *& in Eccleſiæ ſalute curioſum.* Tandem quaſi ſuſceptæ a ſe concertationis veniam ab eo petiturus, *neque tamen*, inquit, (10) *minus nobis ipſis magno in pretio ſemper erit iſtud opuſculum* Juſtini Febronii, *quippe quod ſumma cum eruditione perſcriptum; rebuſque & variis, & ad diſcendum idoneis, refertum eſſe intelleximus.*

IV. Nullus equidem Catholicorum, qui ad *Lutheranorum* mentem *cordati* non ſint, haſce *Febronio* laudes invideat. Horreat etiamnum noſtrorum hominum aures, dum *Launojum*, atque *Dupinium* heroes *Febronio*

(8) §. *IV.*
(9) §. *XIV.*
(10) §. *XVI.*

Digitized by Google

laudatiſſimos a Proteſtantibus audiunt *teſtibus veritatis*, hæreticæ nimirum falſitatis adnumerari (11). Invidentia ferentur in illuſtrem *Romanæ* Eccleſiæ Præſulem, quem a Proteſtantibus non ſolum *eruditum*, *ſincerum cordatum*, *pium* prædicari noverint, ſed ceteris omnibus qui a *Lutheri temporibus in ſinu Romanæ Eccleſiæ immenſam Pontificiæ Sedis poteſtatem impugnarunt*, *Launojo* ſcilicet ipſi ac *Dupinio* anteponi? Quamobrem nemo prudens mirabitur, in hac temporum perverſitate inter Catholicos non *Italiæ* ſolum, ſed etiam *Germaniæ* non defuiſſe complures, qui *Romani* Pontificis cauſſam adverſus *Febronium* ſtrenue propugnandam ſuſciperent. Enimvero anno MDCCLXIV. exiit in vulgus *Juſtiniani* FROBENII (ſub quo nomine cl. *Amortium* latere nonnulli arbitrabantur, quamvis P. *Sappelio* tribuenda potius videatur, ut ex *monito* ad ejuſdem librum mox citandum colligere eſt) *Epiſtola ad cl. V.* Juſtinum Febronium *Ictum de legitima poteſtate Summi Pontificis*, brevis illa quidem, ſed

(11) Nempe *Antonius Reiſerus* a. 1685. librum edidit *Amſtelodami* prænotatum: *Johannes* LAUNOJUS *teſtis & confeſſor veritatis Evangelico-Catholicæ* [*Lutheranam* intellige a *Lutherano* ſcriptore heic indicatam] *in potioribus fidei capitibus controverſis adverſus* Robertum Bellarminum &c. Porro *Johannes Frickius* in præfatione, qua *Dupinii* methodum ſtudii Theologici a *Johanne Martino Chriſtell* latine redditam inſtruxit, agens de celebri illius libro inſcripto *de la Puiſſance Eccleſiaſtique et temporelle*, *quam probe*, exclamat! *ſemel iterumque vir doctus principiis Proteſtantium*, *hoc eſt veritatis adcedit*!

Digitized by Google

sed plena bonæ frugis. Luculentiores sunt, quas non multo post, Idibus scilicet Quinctilibus ejusdem anni MDCCLXIV. habuimus, *ad* Justini Febronii *Icti librum singularem* de legitima potestate Romani Pontificis ad reuniendos dissidentes in Religione Christianos *compositum*, *observationes quædam summariæ*. Auctor illarum P. *Josephus Kleiner* e Soc. Jesu *Heidelbergensis* Professor, qui eas a *Ludovico Kustero* Serenis. *Palatini* Electoris Clerico Alumno defendendas proposuit programmate edito, inscriptoque: *Unio dissidentium in religione Christianorum dissertationibus inauguralibus pertractata, facta antithesi parallela ad* Justini Febronii Icti *librum pro reuniendis dissidentibus in Religione Christiana*. Utrumque porro opusculum postea recusum partem primam constituit *opusculorum criticorum contra* Justini Febronii *Jurisconsulti librum singularem de legitima potestate Summi Pontificis*, quæ colligi a. 1765. ac sub ementito *Amstelodami* nomine edi cœpere. Cererum eodem illo anno MDCCLXV. quum *Febronius* librum suum *Francofurtensibus* formis iterum, ut diximus, exprimendum curaret, utrique adversario satisfacere conatus est, *Frobenio* quidem in Appendice secunda *Justiniani novi*, in tertia Kleinero *Johannis Clerici* adscitis nominibus. Illud oppido ridiculum, *Hulum Jordanum*, sive *Febronium* (nam novo huic *Proteo* plures lubet perso-

nas

nas ſuſtinere, ſeu ut incautis perſuadeat, neſcio quas doctorum hominum phalanges ſub ipſius vexillis ſtipendia mereri, ſeu ut ſi forte ipſum ſibi non ſatis conſtare obtigerit, alteri tribuere confidentius poſſit, quæ in ejus doctrinis pugnantia comperias) illud, inquam, oppido ridiculum, commentitium *Jordanum*, dum *Lopſienſi Bahrdtio* reſpondere nititur, *Lutherani* hujus Catechiſtæ laudes cum Jeſuitæ *Kleineri* exprobrationibus non timuiſſe contendere. *Ille*, inquit (12), *Bahrdtius* ſcilicet, *ſinceritatem ſcopi*, *pietatem*, *pro Eccleſiæ ſalute curioſitatem*, *eruditionem* Febronio *recognoſcit*; *iſte vero* (Jeſuita) *ſcopum larvatum*, *impietatem*, *temeritatem*, *Eccleſiæ perturbationem*, *partis Epiſcopalis unicum ſtudium*, *parum eruditionis ex penu propria eidem obiectat*. Scilicet adeo obcœcato animo eſt *Jordanus* noſter, ut illas *Lutherani* hominis laudes *Jeſuitæ* obiectationibus permagnum pondus adferre non videat. Quid enim in *Lutherani* Catechiſtæ ore *ſinceritas ſcopi*, quid pietas, quid *pro Eccleſiæ ſalute auctoritas*, niſi quod Romanus-catholicus *ſcopum larvatum*, *impietatem*, *temeritatem*, *Eccleſiæ perturbationem* appellet?

V. *Febronianæ* hæ adverſus *Fobronium*, & *Kleinerum* apologiæ contemptus licet ac contumeliarum plenæ alios ab ejus refellendo libro minime deterruerunt. Ac commemorandi

(12) *T. I. App. IV. pag.* 87.

randi primum ſunt qui anno 1765. cum *Febronio* dimicarunt; larvatus nempe *Ladislaus Simmoſchovinus*, & *Gregorius Trautwein*. Illius eſt, quæ hunc titulum præſefert epiſtola: *epiſtola*. Ladislai Simmoſchovini Tuſci-Romæ & *a* Sorbona Lutetiæ Pariſiorum *probata; nunc primum paucis intuitu circumſtantiarum mutatis, in lucem atque ad cl. V.* Juſtinum Febronium Ictum *emanata*, Sienæ 4.; hujus peramplum opus, cui titulus: *Vindiciarum adverſus* Juſtini Febronii Icti *de abuſu & uſurpatione ſummæ poteſtatis pontificiæ librum ſingularem liber ſingularis. Auctore RR. DD.* Gregorio TrautWein, *Præpoſito & Abbate exempti Collegii Canon. Reg.* Ulmæ Svevor. *electo. Pars prima, cui accedit Nomenclator Febronianus. Pars ſecunda, cui accedit Syllogiſmus* Antifebronianus *Pragmaticus ſive diſſertatio de* Iſidoriana *Collectione Decretalium RR. PP. ante* Siricium *Papam*. Pluris tamen propter conſpirationem gravitatemque ſententiarum æſtimandus, quem eodem anno a celeberrima *Colonienſi* Univerſitate nacti ſumus, Libellus inſcriptus: *Univerſitatis* Colonienſis *de Proſcriptis a S. S. D. N.* Clemente *divina Providentia Papa XIII. Actis Pſeudo-Synodi* Ultrajectinæ *anno* 1765. *die* 30. *Aprilis & Libris* Juſtini Febronii *Juris Conſulti anno* 1764. *die* 27. *Februarii Judicium Academicum anno MDCCLXV. Idibus Septembris* Coloniæ *Typis Hæredum* Gereonis

reonis Arnoldi Schauberg *Universitatis typographi &c. Florentia* quoque ipso illo anno 1765. egregium pro Pontificia dignitate pugilem vidit, P. F. *Guillelmum Albertum Bartoli* ordinis *Prædicatorum*, qui duodecim de *legitima Potestate & spirituali Monarchia* Romani *Pontificis adversus* Justinum Febronium *Jurisconsultum Theologico-dogmaticas Theses*, *earumque rationes præside* P. F. Raymundo Maria Corsi *in Collegio* S. Marci ejus ordinis, auspice vero clarissimo Præsule Vitaliano Borromeo tunc apud aulam Cæsaream Apostolico Nuncio, nunc S. R. E. Cardinale publice propugnandas adgressus est. Eas porro Theses in Italicum versas sermonem *Venetiis* a. 1767. *Antonius Locatellius* typographus vulgavit hoc titulo: *proposizioni apologetiche della Podestà legittima, e Monarchia spirituale del Pontefice* Romano *contra* Giustino Febbronio *Giureconsulto, date in luce dal M. R. P. F.* Raimondo Maria Corsi *dell' Ordine de' Predicatori Professore primario di Teologia nel Collegio di S.* Marco *in* Fiorenza, *traduzione dal latino* 8.

VI. Sequentibus enimvero annis genus hoc belli *Antifebroniani* acrius confirmatum est. Nam præter *Franciscum Xaverium Zech Jesuitam* longe eruditissimum, qui quum anno 1766. de *judiciis Ecclesiasticis* ad *Germaniæ Catholicæ principia & usum* partem posteriorem *Ingolstadii* in lucem emitteret,

Tit.

Digitized by Google

Tit. XIII. de ſchiſmate (13) nonnulla in *Febronium* ſuppreſſo illius nomine animadvertit, P. *Julius Antonius Sangallus* e clariſſima *Minorum Conventualium* familia Vir doctus, multiſque editis utiliſſimis libris celeberrimus juſtum volumen *Febronio Venetiis* oppoſuit, quod prænotavit: *Dello ſtato della Chieſa e legittima podeſtà del* Romano *Pontefice dal medeſimo ſoſtenuta conforme l' antica tradizione Libro Apologetico contro il nuovo ſiſtema dato alla luce da* Giuſtino Febronio J. C. *per conſervare nell' unione i Fedeli, e diſingannare gli Eretici*. Ad annum 1766. ſpectat hic liber; quem deinde *Germanice* redditum, atque *Antifebronii* titulo inſcriptum vidi. Sequentis anni 1767. ſunt V. *Antifebronius* meus, quem heic vindicandum ſuſcepi, & *Amatino* typographio *Piſaurienſi* in lucem emiſſus. 2. *Liber ſingularis* (in 4.) *ad formandum genuinum conceptum de Statu Eccleſiæ & Summi Pontificis poteſtate contra* Juſtinum Febronium, *bujus, aliorumque appendices & ſcripta huc uſque edita, ex S. Scriptura, Patribus, Conciliis, & perpetua majorum traditione in lucem datus ab* V. P. F. Ladislao Sappel *Ord. S. P.* Franciſci Recoll. Auguſtæ Vindelicorum. 3. *pro ſtatu Eccleſiæ Catholicæ, & legitima poteſtate Romani Pontificis contra* Juſtini Febronii *Juriſconſulti librum &c. apologetico Theologicum* ope-

(13) *pag.* 191. *ſeqq.*

Digitized by Google

opera Joann. Godefridi Kauffmans Hulſenſis *S. T. D. & nunc Facult. Theol.* Colon. *Decani*, Coloniæ Agrippinæ. 4. Quum vero *Venetus* typographus *Bettinellius* Italicam *Febronii* interpretationem a ſe excudendam quodam diſſeminato programmate audentiſſime enunciaſſet, non ſolum hocce programma *Romæ* (14) infamia notatum eſt, ſed etiam Advocatus *Conſtantinius Ferrarienſis* criticarum epiſtolarum auctor notiſſimus, brevem in illud diſſertationem emiſit. En titulum: *Diſinganno ſopra l' oggetto ſcritto in fronte del libro intitolato* de Statu Eccleſiæ &c. *del ſuppoſto* Giuſtino Febbronio *G. C.*, *e ſopra la falſa interpretazione di tale oggetto nel Frontiſpizio della traduzione Italiana, e gl' ingannevoli preteſti del manifeſto ſopra tale traduzione*. In Ferrara 1767. 8. Poſt hos *Febronium* vehementer adgreſſi ſunt Itali duo, alter ex ordine *Capuccinorum*, quem ferunt *Bartholomæum* a *Cocaleo* appellari, latinis quibuſdam epiſtolis *Lugani* evulgatis (15); alter *Veronenſis* Cleri ornamentum *Petrus Ballerinius* cujus a. 1768. extremum hoc opus (nam Virum doctiſſimum paullo poſt magno litterariæ Reipublicæ damno mors nobis eripuit) ex *Veronenſi Marci Moroni* typographio accepimus, *de poteſtate Eccleſiaſtica Summorum Pontificum, & Conciliorum*

(14) Edictum in appendice ad hocce caput invenies.
(15) *Italus ad Febronium*; hic libri titulus.

Digitized by Google

rum generalium librum, una cum vindiciis auctoritatis Pontificiæ contra opus Juſtini Febronii.

VII. Nihil de *Corſio*, nihil de *Conſtantinio*, nihil de Capuccino *Cocaleenſi*, nihil demum de *Ballerinio Febronio* innotuit: In ceteros quos hactenus percenſuimus, calamum diſtrinxit interritus. Itaque tertiam operis ſui editionem novo auxit volumine. Eodem quo primus, titulo alter hic tomus prænotatur; totus tamen quantus eſt, prioris vindicationes exhibet. Longa præmittitur *Editoris* præfatio, qua *Febronii* ſyſtema multis explicatur, atque illuſtratur. Sequitur *Univerſitatis Colonienſis* quod antea memoravimus, *de libris* Juſtini Febronii *Judicium Academicum, notis & obſervationibus criticis examinatum, emendatum & reformatum*. Sed vere ut dicam, non ſatis rebus ſuis conſuluiſſe videtur *Febronius*, qui ipſum illud *judicium* Lectorum oculis exhibuit. Qui enim illud *cum notis & obſervationibus criticis* comparaverit, facile perſpiciet, injurioſa quadam nobiliſſimæ Academiæ contemptione potius quam ratione & argumentorum pondere *Febronianam* in his cauſſam defendi. Cetera jam hujus voluminis apologetica opuſcula enumeremus. Sunt illa omnino quinque; primum quidem *Reſponſum eſt ad epiſtolam, quam quidam ſub* Ladislai *nomine in* Febronium *conceptam evulgavit*;

gavit ; alterum *notas criticas breves* complectitur *in ea*, *quæ* Ingolſtadienſis *Profeſſor* P. Franc. Xav. Zech S. J. *adverſus pacificum* Febronii *ſyſtema nuper edidit ;* tertium inſcribitur JOHANNIS A CALORE Icti (Theologum maluiſſem, quam Jureconſultum) *Apologia pro* Juſtino Febronio *adverſus quatuor Theologos* GODEFRIDUM KAUFFMANS, GREGORIUM TRAUTWEIN, N. SANGALLO & LADISLAUM SAPPEL ; quarto titulus *Flores ſparſi* ad Juſt. Febronii *librum* (o librum lectiſſimis floribus dignum !) de ſtatu Eccleſiæ *per* THEODORUM A PALUDE adverſus FRANC. ANTON. ZACCARIA S. J., poſtremum JUSTINI FEBRONII *de ſubtractione obedientiæ Rom. Pontifici debitæ epiſtolam* fiſtit. Cave autem credas, Editorem, *Johannem a Calore*, *Theodorum a Palude*, & *Febronium* diverſos homines eſſe. Idem antea de primi voluminis appendicibus monui. Delectatur maxime *Febronius* ludicro hocce ſpectaculi genere, quo unus idemque homo ſe pene varium & multiformem exhibet. Cauſſas ſupra indicavi. Illud exploratum, non doctrinam modo puram putam *Febronianam* eſſe, ſed ſtylum, totamque operis conformationem unum *Febronium* horum omnium opuſculorum auctorem prodere. Quamobrem in noſtro opere, brevitatis etiam cauſa non editorem, non *Johannem a Calo-*

re,

Digitized by Google

re, non *Paludanum Theodorum*, ſed ſolum *Febronium* appellabo.

VIII. Ad inchoatam hiſtoriam redeo. Non difficile *Febronio* fuit aliquid conſcribere, unde ſuos adverſarios refutaſſe populo videretur. Multi librum adripiunt, titulos legunt; en ajunt apologiam *Febronii*, eamque (proh! Deus immortalis!) paginarum omnino 646.; hoc illis ſatis; rectene is an ſecus reſponderit, nec perpendunt ipſi, nec a doctioribus ſiſcitantur. Id enimvero arduum maxime *Febronio* fuit a *Romana* libri ſui damnatione, ceteriſque, quæ illam conſequutæ ſunt, proſcriptionibus ſe ſe commode expedire. Nimirum non ſolum Sacra Indicis Congregatio cum anno 1764. tum anno 1766. utramque quæ circumferebatur, *Francofurtenſem Febroniani* libri editionem confixit, ſed ipſe ſummus Pontifex *Clemens* XIII. litteris Eccleſiaſticos Electores, alioſque *Germaniæ* Epiſcopos, *Herbipolenſem* cum primis, *Spirenſem*, ac *Conſtantienſem* (16) admonuit, ut omni cura & vigilantia *quam primum* TETERRIMUM *librum a Fidelium oculis ac manibus ſubmoverent*. Porro non pauci ejus Nationis Præſules (hos inter ſumma cum laude nominandi præter *Leodienſem*, qui *Febronii* opus cum aliis id genus libris confixit, *Bambergenſis Conſtantienſis*, & *Fri-*

(16) Haſce litteras ne longa monumentorum recitatione lectores heic fatigentur, in appendicem reijciemus.

Digitized by Google

de fontibus Juris Canonici Germanici, qua prælectiones ſuas Academicas a. 1758. *Johannes Horix* indixit. Bene tamen eſt. Celſiſſimus ejus Eccleſiæ Præſul, idemque Elector ampliſſimus exitioſum libellum juſta damnatione perculit (19). Ac fortaſſe ſuſpicari quis poſſet, epiſtolam a *Febronio* redditam nonniſi ab illius diſſertationis auctore prodiiſſe. Digna certe eſt *Johanne Horix*, digna ejus in Apoſtolicam Sedem, Juſque Canonicum ab ea præſcriptum irreverentia. At quiſquis tandem epiſtolæ ſcriptor fuerit, quæ iſta temeritas eſt non ſolum *Romani* Pontificis ſententiam cum privati hominis epiſtola contendere, ſed illam etiam ex hujus auctoritate, quæ nulla eſſe poteſt, convellere, floccifacere, irridere? Quanquam hæc antiquiora ſunt, quam ut in illis perſequendis diutius immoremur. Recentiora *Febronianæ* in contemnenda Apoſtolica ſede libertatis exempla perſequamur. Laudaverant *Colonienſes* eximiam majorum ſuorum in abjiciendis *libris aut propoſitionibus a Sancta Sede proſcriptis alacritatem*. Quid ad hæc nuperrime *Febronius*? " Eamus, inquit (20), in rem præ„ ſentem: loquamur de opere *Febronii* rela„ tive ad materiam prohibitionis; *Febro„ nium* ROMA dire confixit: hac cenſura „ nondum ſatiata, ſollicitat aulas Princi-

„ pum,

(19) Iſtius damnationis decretum vide in appendice.
(20) T. II. p. 7.

Digitized by Google

„ pum, ut hanc Apoſtolicam proſcriptio-
„ nem ſua etiam authoritate confirment:
„ COLONIA, uti Univerſitas hic loquitur,
„ *noluit judicium ſuſpendere ambigua libratio-*
„ *ne*. Non ſic VIENNA *Auſtriæ*: datur ibi-
„ dem *Febronius* in manus Ordinariorum
„ Cenſorum: nihil hi in eo offendunt,
„ quod orthodoxæ Fidei aut bonis moribus
„ adverſetur, proinde libro liber relinqui-
„ tur curſus *Romæ*, primo hoc judicio non
„ contenta renovat inſtantiam: dantur no-
„ vi reviſores; ſed hi priorum judicium
„ confirmant. Reditur tertium, inſtatur op-
„ portune, importune; & parum abfuit,
„ ne innocens *Febronius* ſuccubuiſſet ſollici-
„ tatorum dexteritati & potentiæ; ſed &
„ ex tertia hac ſeveriſſimaque inquiſitione
„ evaſit immunis: eo quod ex uniformi ho-
„ rum omnium toties mutatorum Cenſorum
„ judicio aliud libro cum veritate objici
„ non poſſet quam quod vitia *Romanæ* Cu-
„ riæ denudet, quæ emendari totius Eccle-
„ ſiæ ſummopere intereſſet. Quos in hac
„ re majore prudentia & æquitate proceſſiſ-
„ ſe putabimus, *Colonienſes* an *Vindobonen-*
„ *ſes?*" Nolo heic ego in facti hujus ve-
ritatem cauſſaſque moroſius inquirere. Cum
Febronii placitis mihi res eſt. Majore igi-
tur prudentia, atque æquitate actum *Febro-*
nio magiſtro ab iis Cenſoribus actum eſt,
quam a Romano Pontifice? cui tamen uni

de fontibus Juris Canonici Germanici, qua prælectiones ſuas Academicas a. 1758. *Johannes Horix* indixit. Bene tamen eſt. Celſiſſimus ejus Eccleſiæ Præſul, idemque Elector ampliſſimus exitioſum libellum juſta damnatione perculit (19). Ac fortaſſe ſuſpicari quis poſſet, epiſtolam a *Febronio* redditam nonniſi ab illius diſſertationis auctore prodiiſſe. Digna certe eſt *Johanne Horix*, digna ejus in Apoſtolicam Sedem, Juſque Canonicum ab ea præſcriptum irreverentia. At quiſquis tandem epiſtolæ ſcriptor fuerit, quæ iſta temeritas eſt non ſolum *Romani* Pontificis ſententiam cum privati hominis epiſtola contendere, ſed illam etiam ex hujus auctoritate, quæ nulla eſſe poteſt, convellere, floccifacere, irridere? Quanquam hæc antiquiora ſunt, quam ut in illis perſequendis diutius immoremur. Recentiora *Febroniana* in contemnenda Apoſtolica ſede libertatis exempla perſequamur. Laudaverant *Colonienſes* eximiam majorum ſuorum in abjiciendis *libris aut propoſitionibus a Sancta Sede proſcriptis alacritatem*. Quid ad hæc nuperrime *Febronius*? " Eamus, inquit (20), in rem præ„ ſentem: loquamur de opere *Febronii* rela„ tive ad materiam prohibitionis; *Febro„ nium* ROMA dire confixit: hac cenſura „ nondum ſatiata, ſollicitat aulas Princi„ pum,

(19) Iſtius damnationis decretum vide in appendice.
(20) T. II. p. 7.

Digitized by Google

„ pum, ut hanc Apoſtolicam proſcriptio-
„ nem ſua etiam authoritate confirment:
„ COLONIA, uti Univerſitas hic loquitur,
„ *noluit judicium ſuſpendere ambigua libratio-*
„ *ne*. Non ſic VIENNA *Auſtriæ*: datur ibi-
„ dem *Febronius* in manus Ordinariorum
„ Cenſorum: nihil hi in eo offendunt,
„ quod orthodoxæ Fidei aut bonis moribus
„ adverſetur, proinde libro liber relinqui-
„ tur curſus *Romæ*, primo hoc judicio non
„ contenta renovat inſtantiam: dantur no-
„ vi reviſores; ſed hi priorum judicium
„ confirmant. Reditur tertium, inſtatur op-
„ portune, importune; & parum abfuit,
„ ne innocens *Febronius* ſuccubuiſſet ſollici-
„ tatorum dexteritati & potentiæ; ſed &
„ ex tertia hac ſeveriſſimaque inquiſitione
„ evaſit *immunis*: eo quod ex uniformi ho-
„ rum omnium toties mutatorum Cenſorum
„ judicio aliud libro cum veritate objici
„ non poſſet quam quod vitia *Romanæ* Cu-
„ riæ denudet, quæ emendari totius Eccle-
„ ſiæ ſummopere intereſſet. Quos in hac
„ re majore prudentia & æquitate proceſſiſ-
„ ſe putabimus, *Colonienſes* an *Vindobonen-*
„ *ſes?*" Nolo heic ego in facti hujus ve-
ritatem cauſſaſque moroſius inquirere. Cum
Febronii placitis mihi res eſt. Majore igi-
tur prudentia, atque æquitate actum *Febro-
nio* magiſtro ab iis Cenſoribus actum eſt,
quam a Romano Pontifice? cui tamen uni

dictum a Christo fuit : *pasce oves meas*, *pasce agnos meos*. An illa cooptabimus, quæ effrons *Quesnellus* in *Colloquiis* adversus latam in *suas observationes Novi Testamenti* a Clemente XI. sententiam (21) ausus est effutire? *Mirabilis cœcutientium Censorum* (Romanorum) *temeritas*, *qui tenebras suas anteponere præsumpserint lumini tot eruditissimorum, qui judicium de libro tulere prorsus oppositum!* Cooptabimus sane, si *Febronium* audimus. Nihil enim ab hac *Quesnelliana* sententia distat *Febroniana* illa *Clementis* XIII. cum *Vindobonensibus* Judicibus comparatio. At, inquit *Febronius* (22) : " Vox primi Pasto-
„ ris non immerito suspecta esse creditur,
„ dum *Romanæ Curiæ interesse politicum* in-
„ tercedit. Clarissimus *Barthelius*, Univer-
„ sitatis *Wirceburgensis* Procancellarius, cui
„ nemo, nisi omnino impudens, boni Ca-
„ tholici & Viri apprime docti titulum ne-
„ gaverit, in Appendice *Febroniana* prima
„ art. 7. dixit, & vere dixit, *& Decretali-*
„ *starum principiis*, *tanquam ex equo* Troja-
„ no *innumera mala in Ecclesiam provenisse*,
„ *illorumque primos natales*, *prima quoque su-*
„ *bortarum discordiarum*, *& labefactatæ Sa-*
„ *cerdotium inter & Imperium pacis ac con-*
„ *cordiæ semina extitisse*. Cum igitur iisdem
„ principiis inniti & regi *Romani* semper
„ per-

(21) *pag.* 268.
(22) T. II. *pag.* 23.

Digitized by Google

„ pergant, prudenter in quavis occurrentia „ discernenda erit vox *Pastoris & Servi Ser-* „ *vorum Dei*, a voce *Despotæ* & *Domini Do-* „ *minantium*. " Audio heic iterum schismaticas *Quesnellii* in Apostolicam Sedem obtrectationes. Ex turbido cœnosoque ejus fonte hausta hæc sunt. *Cum Sanctio illa* (Clementis XI.) *fœtus solummodo passionis sit*, ajebat nefarius homo (23) *conceptus* INSTIGANTE SPIRITU DOMINATIONIS, *nixæ persuasione credula Auctoritatis* DESPOTICÆ, *& absolutæ, revera chimæricæ, crederes ne immunem te fore a crimine, quando opiniones Deo exitiales, & natas subvertere omnia ac perdere in Ecclesia, obediendo stabilires?* Ovumne ovo similius, quam *Quesnellianis* hisce deliramentis callida illa, malitiosaque inter vocem *Pastoris*, & *Servi Servorum*; & vocem *despotæ* & *Domini Dominantium* distinctio (24).

(23) *Colloq. pag.* 283.

(24) Nimirum mirificam illam *Pastoris* & *despotæ* vocem ignorarunt antiqui illi Patres, qui libros suos antequam ederentur in vulgus, ad *Romanum* Pontificem quemadmodum ad *Bonifacium S. Augustinus* libros contra duas Epistolas *Pelagianorum*, *Possessor Africanus* Episcopus ad *Hormisdam* Codicem suarum in *Paulli* epistolas explanationum, *Johannes* Diaconus ad *Jobannem* Papam opus suum de vita S. *Gregorii* M., ut si quæ minus illis probanda viderentur, accuratissime emendarent. Confer de his *Baronium* [ad ann. CCCCXCVI.] & *Raynaudum* in *Erotematis de malis ac bonis libris* [*Partit. 1. Erotem. XIX. n.* 474. *seqq.*]. Quod si quis dixerit priscis illis temporibus nondum exstitisse *Isidorianas* Decretales, unde Pontifices *Despotismum* tandem hauserunt; opponam exempla ab eodem *Raynaudo* recitata S. *Anselmi* [*lib. de Incarn. Ver-*

Verum heu ! quam male de re Catholica merentur, qui ut ſe ſuaque a Romanis fulminibus defendant, perditiſſimos ſibi duces conſtituunt, ex eorumque ſenſibus, non ex Chriſti oraculis, majorum traditione, perpetua Eccleſiæ conſuetudine quanta ſit Summi Pontificis in configendis libris auctoritas, argumentantur.

A P-

Verbi cap. I.], *Joachimi* Abbatis, & *Godefridi Viterbienſis:* qui etſi decretalibus illis ubique vigentibus ſua ſcripſerunt, judices tamen librorum ſuorum *Romanos* Pontifices delegerunt, nihil a *Deſpota voce* ſibi metuentes, ſed unam in illis *Paſtoris* vocem reveriti.

Digitized by Google

APPENDIX
MONUMENTORUM
AD PRÆCEDENS CAPUT PERTINENTIUM.

I.

Romanum *edictum in* Bettinellianum *de* Italica Febroniani *operis verſione programma*.

Luigi Maria Diacono di S. Agata della S. R. C. Cardinal Torrigiani della Santità di N. S. Segretario di Stato.

Eſſendo comparſa al pubblico una ſtampa, con cui *Giuſeppe Bettinelli* Librajo, e Stampatore di *Venezia* invita le *Perſone pie*, *e cattoliche* ad aſſociarſi alla edizione, che egli promette di fare della malvagia opera tradotta ora in lingua Italiana, e uſcita alla luce l' anno 1763. in lingua latina ſotto il mentito nome di *Giuſtino Febronio*, non ſi sà ſe debba far maggior ſorpreſa la temerità di detto Stampatore, che vanta come un' opera capace *di fare un gran bene alla Religione*, *e alli Stati Secolari*, e che *ha uno ſcopo così pio*, *e ſanto* quella, che non ſolo è ſtata condannata dopo il ſolito

Digitized by Google

lito maturo esame da questa S. Congregazione dell' Indice; ma che è stata anche solennemente proscritta dai Vescovi più illustri, e rispettabili della *Germania*, dove il libro ha avuto il suo infelice nascimento, o pure il di lui ardire di cercare le associazioni in *Bologna col mezzo dei Fratelli Taruffi, e sì in* Roma, *come per tutto lo Stato Ecclesiastico col mezzo di ogni Mercante di Libri*. A fine però di prevenire ogni abuso, e ogni cattivo effetto, che nascer potesse dal suddetto invito, si proibisce per ordine espresso di N. S. a chiunque sia ancorchè Ecclesiastico, Secolare, o Regolare, in tutto lo Stato Ecclesiastico tanto immediatamente, quanto mediatamente soggetto, compresse anche le quattro Legazioni, e la Città di *Benevento*, l' associarsi, e molto più il ricevere, e procurare associazioni alla predetta Edizione sotto pena della Galera per dieci anni, o altre a quella corrispondenti secondo il grado, e la qualità delle persone in caso di contravenzione. Ed il presente Editto pubblicato, ed affisso che sia in *Roma* nei luoghi soliti obbligherà ogn' uno come se a ciascheduno fosse stato personalmente intimato.

Dato dal Palazzo Apostolico Quirinale questo dì 28. Novembre 1766.

L. CARD. TORRIGIANI.

Cle-

Digitized by Google

II.

Clementis XIII. litteræ ad Electorem Moguntinum (1).

Ven. Fratri Emerico Josepho Archiepiscopo Moguntino S. R. I. Principi Electori.

Clemens PP. XIII.

VEN. Frater salutem &c. Prodiit haud ita pridem veneficus liber *de Statu Ecclesiæ & de legitima Romani Pontificis potestate*, cujus Auctor sub falso nomine *Justini Febronii* latere voluit in occulto; *omnis* enim, *qui male agit*, *odit lucem*. Et hominem quidem, qui sit Catholici nominis, aut saltem a Catholica Religione non alienus esse videri velit, puduisse oportuit se prodere in lucem, cum *Romanam* Cathedram, cui tanquam fundamento nititur Catholica Ecclesia, funditus conatur evertere. Omnia ille ex hæreticorum, & huic S. Sedi infensissimorum hominum libris conquisita & deprompta in unum congessit; quædam etiam absurdissima de suo voluit adjicere, ne cuiquam inimicorum ejusdem Apostolicæ Sedis secundus esse videretur. Nos hunc librum, quo Fidelibus, & præsertim hominibus harum rerum parum intelligentibus

(1) Eodem exemplo missæ fuerunt Electori *Colonienſi*.

bus maxima offertur offenſio, nuper proſcripſimus, tuamque vigilantiam Ven. Frater modo requirimus, ut non ſolum caveas, ne per manus fidelium circumferatur, ſed ne in ullo quidem angulo, ſi fieri poteſt totius tuæ diœceſis, illi ſit locus. Nihil autem nobis non pollicemur de tua cuſtodiendi gregis tibi commiſſi ſolicitudine, ejuſque prohibendi a venenatis paſcuis ſedulitate & cura; novimus enim quam zelo Dei, & in ejus Eccleſiam amore flagrantem animum geras. Ac Fraternitati tuæ pro certo habemus perſpectiſſimum eſſe ſuffoſſo everſoque fundamento, quæ eſt Cathedra *Petri*, omnem Eccleſiam dirui oportere; quam propterea nunquam patietur pietas tua exitiali, & peſtifero libro labefactari. Hac igitur peſte diœceſim tuam, ſi forte iſthuc irrepſerit, omni cura perpurgabis & diligentia. Id a te poſtulat pro ſalute ſua & incolumitate Catholica Religio, id te ipſa dignitas etiam tua majorem in modum efflagitat. Neque enim ignoras, quo miſeriarum ſemper deciderint illæ Eccleſiæ, quarum Epiſcopi ſibi ſunt aſſentati, depreſſa *Romani* Pontificis auctoritate plus ſibi acceſſurum eſſe potentiæ & dignitatis, novarumque rerum cupidos Epiſcopatum denique ſervituti & compedibus objeciſſe. Tua igitur in Eccleſiam pietate egregiaque devotione in Apoſtolicam Sedem confiſi ſemen adeo peſtiferum

ferum inimica manu in vineam Domini jactum, dum ſperamus tua diligentia extinctum iri, Apoſtolicam Benedictionem Fraternitati tuæ omni noſtri Cordis affectu peramanter impertimur. Datum *Romæ* apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14. Martii 1764. Pontificatus noſtri Anno 6.

III.

Clementis XIII. litteræ ad Trevirenſem Electorem (1).

Ven. Fratri Philippo Archiepiſcopo Trevirenſi S. R. I. Principi Electori.

VEN. Frater ſalutem &c. Quantum ex hæreticorum & huic S. Sedi inimicorum libris Chriſtiana Religio & Catholica fides acceperit detrimenti, non ignorat dilectio tua. Hi enim pervulgati, & hac illac diſſipati & diſperſi peſtem afferunt, qua Fideles contacti a vera pietate, & ab integritate Fidei plerique deſciſcunt. Te non ignorare arbitramur, Ven. Frater, exitialem librum e latebris, quibus adhuc ejus auctor

(1) Eodem exemplo miſſæ fuerunt Cardinali de *Hutten* Epiſcopo *Spirenſi*, Cardinali Conſtantienſi, aliiſque Germaniæ Epiſcopis.

Digitized by Google

auctor delitescit in Ecclesiam erupisse, cujus titulus: Justini Febronii J. C. *de Statu Ecclesiæ & de legittima Romani Pontificis potestate*. Hunc librum ad eandem potestatem, si fieri posset extinguendam, & Beatissimi *Petri* Apostolicam Sedem funditus evertendam ab homine *Romanæ* Ecclesiæ infensissimo scriptum procul ab oculis Fidelium arcendum decrevimus, & ne a quoquam imposterum legatur, vetuimus, veriti, ne venenati obscuri auctoris sensibus fidelis grex inficiatur, & hausto inde *Romanæ* Sedis contemptu a Dominico agro ad hæreticorum pestifera pascua denique abducatur. Quamobrem Te, Ven. Frater, obtestamur in Domino & obsecramus, omnem adhibeto curam & vigilantiam, ut quamprimum teterrimus liber a Fidelium oculis & manibus summoveatur. Supervacuum existimamus, Dilectionem tuam monere, quanta ex ejusmodi libris sit extimescenda pernicies, qui petram illam, super quam Christus Dominus suam ædificavit Ecclesiam, conantur suffodere. Nec cohortationis stimulos arbitramur tibi admoveri oportere ad extinguendam hanc flammam, qua in multis antea Regionibus excitata salva adhuc, & incolumi Beatissimi *Petri* Sede ipsi Episcopi, eorumque dignitas, auctoritas & potestas miserrime conflagrarunt. Cæterum si quando innotescat quis tam atrox & audax adversus

ſus *Romanam* Sedem coortus talia ſcripſerit, ejus erit Epiſcopi, in cujus diœceſi verſetur, ſevere in illum animadvertere. Tuam Ven. Frater in re graviſſima requirentes vigilantiam, ſeduliratem, & fidem eximiæ erga benevolentiæ noſtræ pignus intimo noſtri Cordis affectu Apoſtolicam tibi Benedictionem peramanter impertimur. Datum *Romæ* apud S. M. Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14. Martii 1764. Pontificatus noſtri Anno ſexto.

IV.

Clementis XIII. litteræ ad Epiſcopum Herbipolenſem.

Ven. Fratri Adamo Friderico Epiſcopo Herbipolenſi.

Clemens PP. XIII.

VEN. Frater ſalutem &c. Quantæ tibi ſit curæ incolumitas hujus Apoſtolicæ Sedis, ejuſque divina auctoritas & poteſtas, ſæpe antea animadvertimus, ac propterea ſummum tuum in *Romanam* Cathedram ſtudium & præclaram devotionem a Fraternitate tua requirimus magna fiducia, nec dubitamus, quin egregiam in nos voluntatem tuam nunc maxime ſis alacriter præſtaturus. Prodiit nuper apud *Germanos* de Poteſtate

Pon-

Digitized by Google

Pontificis liber, cujus titulus. Juſtini Febronii J. C. *de Statu Eccleſiæ & legittima poteſtate Romani Pontificis*. Eo quidem nomine libri hujus auctor nomen celavit ſuum, ſed infenſum, & male cogitantem animum apertiſſime prodidit. Eo enim opere ſcriptor ſive hæreticus qualem ex ipſo libro poſſumus ſuſpicari; ſive Catholicus, qualis videri vult, ſummum Pontificem ab eo Poteſtatis & dignitatis faſtigio, in quo a Chriſto ipſo tanquam legitimus *Petri* ſucceſſor locatus eſt, deijcere ac deturbare conatur. Malum autem animum ſuum callidus fraudum artifex ut incautos ſimplicium hominum animos blandius decipiat, velo quodam ac tegumento pietatis obducit, perinde quaſi opus hoc ſuum de minuenda ſive obterenda potius ſummi Pontificis auctoritate & conſilio ſcripſerit, ut heterodoxi, qui ejus amplitudini tantopere ſunt infenſi, placati tandem rurſus cum *Romana* Eccleſia a qua ſe ſe ea maxime de cauſa disjunxere, conjungantur, atque unum Corpus efficiant. Præclarum ſanè fœdus, quo non utique convertuntur hæretici, ſed Catholici pervertuntur. Itaque Ven. Frater plane vides, quam diligenter, quam ſedulo cavendum ſit, ne tam peſtilens liber iſthuc in animarum perniciem irrepat. Et quoniam nunc temporis irreligioſorum hominum animos veluti peſtilenti quodam ſidere afflavit ſcriptitandi adver-

adverſus *Romani* Pontificis poteſtatem immane ſtudium & cupiditas prava, tuum erit, Ven. Frater, vigilare, ne ejuſmodi libri, qui fortaſſe in officina Satanæ modo cuduntur, prodeant in lucem, aut ſi prodierint, illico opprimantur. Novimus qui ſis, quantoque animi ardore pro S. *Romana* Sede ſoleas, & paratus ſis dimicare. Scimus, Te ad ædificandam ac tuendam Eccleſiam tibi concreditam in Epiſcopali veluti cuſtodia te ſumma excubare vigilantia. Quocirca ſatis habemus de periculo monuiſſe. Ipſe enim per te diligentiſſime providebis, ne qua ex parte per diruptam ſepem doloſa Vulpes ſe ſe ad demoliendam vineam iſtam inſinuet. Hæc de te, Ven. Frater, ita nobis pollicemur, ut ſatis ſecuri poſſemus quieſcere, ſi multos tui ſimiles, tamque egregie animatos erga hanc S. Sedem Apoſtolicam haberemus. Quocirca nos quoque erga Fraternitatem tuam perinde ac obſequio iſto tuo dignum eſt, affecti ac propenſi noſtram Tibi Benedictionem peramanter impertimur. Datum *Romæ* apud S. M. Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14. Martii 1764. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Digitized by Google

V.

Extractus Protocolli Archiepiſcopalis Vicariatus Moguntini *die* 21. *Maii* 1764.

LEgebatur Reſcriptum Celſitudinis ſuæ Electoralis tenoris: ut in Urbe hac & Archi diœceſi liber ſcandaloſus ac periculoſus ſub nomine *Juſtini Febronii J. C. de Statu Eccleſiæ & legitima poteſtate Romani Pontificis liber ſingularis &c.* Bullioni &c. Ab Apoſtolica Sede jam damnatus rigoroſiſſime inhibeatur, & nihil omittatur, quidquid ad ſupreſſionem dicti libelli conducere poſſit.

Concluſum. In vim clementiſſimi Reſcripti Electoralis *Moguntini* inhibeatur Bibliopolis, Librariis, & ſingulis quibuſcumque ſub pœna confiſcationis exemplarium, aliiſque a jure ſtatutis, ac arbitrariis in librum periculoſum lapſo anno editum, cui nomen *Juſtini Febronii J. C. de Statu Eccleſiæ &c.* Bullioni &c. ab Apoſtolica Sede jam damnatum retineant, aut legant. Et fiat publicatio hujus inhibitionis in Urbe & per totam Archidiœceſim.

Inſuper cum relatum fuerit huic Archiepiſcopali Vicariatui eſſe, qui prædicto libro damnato additamenta addere, typiſque imprimere velint, immo pariter eſſe, qui eundem librum in linguam vernaculam vel ex toto,

Digitized by Google

toto, vel ex parte vertere, & verſionem imprimere velint referatur Electorali ſuæ Celſitudini, an non & quatenus ad impediendas ſimiles novas editiones & verſiones in toto Imperio ad aulam Cæſaream neceſſaria perſcribere omnino expediat.

Denique committitur D. Promotori Fiſci Archiepiſcopalis ut modis omnibus allaboret, ut periculoſus liber ſupradictus ſupprimi hac in Urbe, & Archidiœceſi poſſit. In fidem.

Du Puis
Mog. Secr. &c.

VI.

Ad Summum Pontificem.

Exemplum reſponſionis Eminentiſſimi Principis Electoris Trevirenſis Ehzenbreitſtein
27. *Maii* 1764.
P P.

NUlla ſane majori nec magis ſenſibili affici potui conſolatione animi, quam dum ex Apoſtolico Brevi de nona labentis intellexi a Sanctitate veſtra operam in tuendis S. Sedis juribus a me in tranſacta Diæta Electorali *Francofordienſi* collocatam benigne fuiſſe ſuſceptam, eandemque plene perſuaſam exiſtere, me nullam prætermiſſurum eſſe occaſionem, ubi luculentiora de

inalterabili, qua S. Apoſtolicam Sedem proſequor, devotione ſpecimina teſtata reddere potero, cumque Sanctitati Veſtræ non immerito ſit cordi, ut venenatus liber, qui ſub ignoto *Juſtini Febronii* nomine in publicum prodiit, ab omnium oculis arceatur, ejuſdemque peſtifera principia in ſpurio ſuo ortu ſuffocentur, ſedula expendam indagine, qua efficaciori ratione Sanctitatis Veſtræ expectationi correſpondere valeam. Me eatenus ſummopere excitatum ſentio ab alio Apoſtolico Brevi 14. Martii nuperi, quod Dominus Archiepiſcopus *Ravennatenſis* hiſce diebus mihi tradidit; is ſecundum eminentem, quo flagrat, zelum intolerabilia, ſummeque exitioſa indigni libri principia mihi latius expoſuit, & peſſimas, quæ exinde enaſci poſſent ſequelas ad evidentiam uſque comprobavit. Uti erga eundem peculiari obſervantiæ ſtudio feror, eximiaſque ipſius dotes in ſummo ſemper habebo pretio, ita ea, quæ circa deteſtabilem dicti libri ſpiritum mihi detexit, eo magis animum meum commoverunt, quanto certius me convictum ſentio, me ipſum Paſtoralis mei officii partibus defuturum, niſi omnem impendam ſollicitudinem, ne peſſima hæc zizania in agro Dominico radices figant. Cum autem in finem quævis opportuna, magiſque apta arripiam remedia, ac deſuper Sanctitatem Veſtram humillime inſtructam reddere haud omit-

Digitized by Google

omittam, ſpe indubia fretus Sanctitatis Veſtræ piiſſimæ voluntati plene ſatisfacturum iri; interea ſanctiſſimos Pedes reverenter deoſculor, & cum profundiſſimo ſubmiſſionis cultu permaneo.

VII.

Exemplum Reſcripti Suæ Electoralis Celſitudinis Trevirenſis *ad Vicariatum ſuum Generalem* Treviris, *& ad Officialatum* Confluentiæ &c. Ehrenbreioſtein *die* 14. *Julii* 1764.

Reverediſs. & Eminentiſs. Elector &c.

CElſitudo ſua Electoralis non aliter quam ſingulari attentione percipere potuit propoſitiones non ſolum offenſivas, ſed & ulterius perpendendas, quæ in libro ſub ementito nomine *Juſtini Febronii* de *Statu Eccleſiæ &c.* præterito anno in lucem edito emanarunt.

Poſtquam ille a S. Sede vi Decreti ſub die 27. Feb. nuper condemnatus fuit, & in numerum librorum prohibitorum redactus, neceſſitas non minus exigit, ut Celſitudo Sua Electoralis vigore ſui Paſtoralis officii ſufficientem curam adhibeat, ne principia in illo contenta auctoritatem & præeminentias Sedis Apoſtolicæ opprimentia in ſuo Archiepiſcopatu dilatentur.

Digitized by Google

Vult itaque & præcipit ipſa ſub confiſcationis pœna, aliiſque in Jure contentis etiam ſeverioribus, quod prædictus liber in ſua Archidiœceſi non introducatur, nec vendi nec legi præſumatur; onerat etiam eum in finem ſubalternas Archiepiſcopatus ſui Curias, ut ſerio & diligenter invigilent, curamque gerant, ne ſupremæ huic Electoralis voluntatis intentioni contraveniatur.

(L. S.)

Joannes Philippus Elector.

VIII.

Colonienſis *Archiepiſcopi ſententia* in *librum* Febronii.

Maximilianus Fridericus Archiepiſcopus Colonienſis & Princeps Elector &c.
Coloniæ 14. Julii 1764.

ANtiquus ſerpens Eccleſiæ, & humani generis hoſtis infeſtiſſimus, nullo unquam tempore ceſſat in agrum Dominicum per ſuos emiſſarios venenata ſemina & virulenta zizania ſpargere, quibus vel morum corruptela in Eccleſiam inducatur, vel peſtiferis male feriatorum hominum ſcriptis incauti fideles ineſcati a veritate in errorum a via ſeducantur. Peſtilentium hujus farinæ librorum farraginem diverſis locis editam, & in

Digitized by Google

& in publicam lucem projectam nuper Summi Pastoris Clementis PP. XIII. vigilantia detexit, & in S. Congregatione feria 2. die 27. Feb. a. c. habita damnavit, & anathematis fulmine proscripsit.

Hos inter Sanctitas Sua datis ad nos die 14. Martii nuperi clementissimis litteris acerbe queritur, haud ita pridem prodiisse veneficum librum de *Statu Ecclesiæ & legitima Romani Pontificis potestate*, cujus auctor penultimo loco positus sub falso *Justini Febronii* nomine verus tenebrio latere in occulto voluit, qui incredibili audacia *Romanam* Cathedram a Christo in Petra firmatam, cui tanquam fundamento Catholica nititur Ecclesia, convellere conatur, & funditus subruere, idque ut efficiat, omnia ex hæreticorum, & S. huic Sedi infensissimorum hominum libris conquisita & deprompta in unum congessit, quædam etiam absurdissima, ne cuiquam inimicorum ejusdem Apostolicæ Sedis secundus esse videretur, de sua venenata officina adjicere voluit.

Nos itaque semen adeo pestiferum inimica manu in vineam Domini jactum in herba supprimere, & eradicare volentes pro eo, quam Dominico gregi superne nobis commisso debemus, paterna ac pastorali vigilantia ac sollicitudine, ut sciant Fideles, qui fontes pestiferi sint omnibus declinandi, ne salutis evidenti periculo exponantur, præ-

sentium tenore auctoritate nostra Archiepiscopali ordinaria & in Conciliis Œcumenicis non modo, sed per prædictas Sanctissimi Domini Nostri Clementis litteras specialiter nobis commissa & delegata, omnibus Christifidelibus nobis in Archi & Diœcesi nostra quomodolibet subiectis districte inhibemus, ne quenquam supra nominatorum librorum legere, vendere distribuere, imprimere, aut apud se retinere sub pœnis in Indice librorum prohibitorum expressis quoquo modo præsumat. Caveant autem sub gravi animadversione Bibliopolæ, ne lucri spe merces illas venenatas, & damnatas cum animarum præsentissimo periculo in Civitatem, vel Archi-diœcesim nostram inferant vel distrahant, præsertim, cum anathematis sententia tam qui legunt libros hæreticos, & prohibitos, quam qui servant domi, fulminentur. In fidem signatam Coloniæ &c.

IX.

Archiepiscopi Pragensis *Edictum*.

Nos Antonius Petrus Dei gratia Archiepiscopus Pragensis Sedis Apostolicæ Legatus natus S. R. I. Princeps &c.

VEnerabilibus, honorabilibus, ac Religiosis omnibus nobis dilectis Archidiœcesis Pragensis Ordinum Regularium Superio-

Digitized by Google

perioribus, Decanis, Parochis & administratoribus, universoque Clero tam sæculari quam Regulari, omnibusque Christifidelibus salutem in Domino, & paternam nostram benedictionem.

Muneris nostri Pastoralis officium postulat, ut omni cura & solicitudine invigilemus, ne per manus fidelium nobis a Deo concreditorum libri circumferantur, quibus Ecclesia *Romana*, Christique summus in Terris Vicarius ab infensissimis hostibus proscinditur, Religio Catholica labefactatur, Christique fidelibus pro lacte Doctrinæ christianæ & Catholicæ toxicum propinetur.

Cum itaque non pridem liber veneficus *de Statu Ecclesiæ, & de legitima Romani Pontificis potestate* in lucem prodiverit, cujus Auctor sub falso nomine *Justini Febronii* in occulto latere voluit, quem Sanctissimus in Christo Pater Dominus D. N. feliciter regnans Clemens Papa hujus nominis XIII. vigore decreti a S. Congregatione Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium ad Indicem librorum pravæ doctrinæ, eorundemque prohibitorum & expugnationem in universa Christiana Republica specialiter a S. Sede Apostolica deputatorum die 28. Februarii anno 1764. *Romæ* in Palatio Apostolico Quirinali emanati tanquam exitialem & pestiferum damnavit, proscripsit, librumque hunc damnatum & proscriptum in Indicem

Digitized by Google

dicem vetitorum librorum referri mandavit, ita quidem, ut nemo cujuſcunque gradus & conditionis prædictum librum ſic damnatum & proſcriptum quocunque loco & quocunque idiomate aut impoſterum edere, aut jam editum legere vel retinere audeat; ſed locorum Ordinariis, aut hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus eundem tradere teneatur: ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum indictis.

Ipſeque Sanctiſſimus noſter in Chriſto Pater vigore literarum Apoſtolicarum *Romæ* ſub die 17. Martii anno curr. 1764. ad nos emanatarum noſtram vigilantiam requiſiverit, ut non ſolum caveamus, ne per manus fidelium liber hicce damnatus circumferatur, ſed ne in ullo quidem angulo totius noſtræ Archi-diœceſeos illi ſit locus.

Nos itaque pro noſtra cuſtodiendi gregis nobis commiſſi ſollicitudine, ejuſque prohibendi a venenatis paſcuis ſedulitate & cura paſtorali ac devotione noſtra in Sedem Apoſtolicam, zeloque quo in Deum & ejus Eccleſiam flagramus, tenore præſentium ſtrictiſſime atque ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum indictis vetamus, prohibemus, & interdicimus, ne quis in univerſa noſtra Archi-diœceſi Pragenſi a Sede Apoſtolica damnatum & proſcriptum librum ſub falſo nomine *Juſtini Febronii* impreſſum, quem nos ipſi proprio ſtudio perlegimus, ac Catho-

Digitized by Google

tholicæ Religioni, Christique fidelibus pernicioſum deprehendimus, cujuſcunque gradus & conditionis quocunque loco & quocunque idiomate aut impoſterum edere aut jam editum legere aut in noſtram Archidiœceſim invehere, diſtrahere, emere, aut quoquo modo apud ſe retinere præſumat, ſuper quo vos & omnes vobis ſubordinati Parochi diligenter & ſedulo invigilabitis, ut in quorumcumque manibus liber hic deprehenderetur, illico ſequeſtretur ad, noſtrum Archiepiſcopale Conſiſtorium cum ſpeciali relatione apud quem & qua occaſione deprehenſus fuerit, tranſmittendus.

Mandamus itaque vobis, ut hujus noſtræ inhibitionis literas, ſeveriſſimumque noſtrum mandatum indilate per tractum Vobis concreditum univerſo clero tam ſæculari quam Regulari pro inviolabili ejuſdem obſervantia publicetis, miſſionarium quemcumque Tractus veſtri de hocce noſtro mandato commonefacturis. *Pragæ* in noſtra Archiepiſcopali reſidentia die 20. Maii 1764.

Ant. Petrus Archiepiſcopus.

Ad mandatum ſuæ Reverendiſs. Celſitudinis proprium.

Benedictus Hober S. I. Cancellarius.

Bam-

Digitized by Google

X.

Bambergenſis Epiſcopi Decretum.

Adamus Fridericus Dei & S. Sedis Apoſtolicæ gratia Epiſcopus Bambergenſis & Wirceburgenſis S. R. I. Princeps & Franciæ Orientalis Dux &c.

Univerſis Diœceſeos noſtræ Wirceburgenſis Fidelibus ſalutem in Domino.

CUM liber quidam ſub ementito *Juſtini Febronii* J. C. nomine abſque ulla cenſura & approbatione adeoque contra Canonicas Eccleſiæ & Pragmaticas Imperii conſtitutiones in lucem proditus, cui titulus: *De ſtatu Eccleſiæ & legitima poteſtate Romani Pontificis*, ad noſtras jampridem aures & manus pervenerit; ad reuniendos quidem diſſidentes in Religione Chriſtianos, uti facies præſefert, compoſitus, reapſe tamen ad avertendos, alienandoſque a ſummi Pontificis auctoritate tanquam neceſſario unitatis Catholicæ centro, Catholicorum animos & ad ſuſcitanda una cum graviore S. Sedis contemptu graviſſima animarum pericula magis aptus, quam ad revocandos in veræ Religionis & S. Matris Eccleſiæ ſinum diſſentientes opportunus a nobis repertus, atque ut talis manifeſtata propediem deſuper mente no-

te noſtra, & excitato contra eundem Fiſcalium noſtrorum officio declaratus fuit. Videntes vero cum ingenti animi noſtri dolore una ex parte eundem librum necdum penitus eliminatum, ſed tum ſub iniqui ſpe lucri, tum ad pernicioſum curioſitatis novaturientis fomentum opinione noſtra latius divulgatum fuiſſe; altera ex parte probe memores & maturiore conſilio, imo meditatione noſtra aſſidua penſantes, quanta, quamque provida ſanctiſſimis Epiſcopis & Patribus Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ ad errores Novatorum noſtri temporis noſtrarumque *Germaniæ* partium præcipue condemnandos in ſpiritu Sancto legitime congregatis ſolicitudo fuerit, ut cum illos præ antiquioribus Heterodoxis per alias Synodos jam condemnatis a Primatu S. Sedis Apoſtolicæ quam maxime alienos noſſent, de hac Patres iidem eo magnificentius non ſentirent modo ſed & loquerentur diſertis videlicet verbis, & more in aliis Conciliis adverſus alios errores convocatis non æque uſitato, *ſalvam ſemper in omnibus dictæ S. Sedis Auctoritatem*, volentes; Præterea quod eodem ex fine in ipſam fidei Catholicæ profeſſionem ad mentem prælaudatæ Synodi a Pio IV. Summo Pontifice conceptam, atque in ſpeciali Bulla, quæ incipit: *Injunctum* nobis, præſcriptam expreſſa: *de Sancta Catholica & Apoſtolica Romana Eccleſia omnium Eccle-*

Ecclesiarum matre & magistra agnoscenda, ac debita Romano Pontifici, B. Petri Apostolorum Principis Successori, ac Jesu Christi Vicario vera obedientia = protestatio inserta & impetrata fuerit; pro Episcopalis muneris nostri debito, & ea quam erga altefactam Sedem Apostolicam constanter profitemur, submissione Pastorales omnes curas nostras eo præcipue intendimus, ut a grege custodiæ nostræ commisso contagionem omnem nostris in partibus, ubi cum Protestantibus supramemoratis, Primatus Apostolici adversariis inter mixti degimus tanto perniciosiorem, quanto magis generatim diffundendam atque periculosa charitati & unitati Catholicæ molimina quam longissime alienemus. Hinc est quod laudatissimis Sanctorum Patrum Tridentinorum vestigiis inhærentes supradictum librum utpote Summo Christi in terris Vicario oppido graviterque injuriosum & communioni corporis Pastorum cum eodem uno supremo capite continendæ inimicum solemni edicto eo magis condemnandum ac prohibendum esse censeamus, quod auctoritate apostolica eundem jam proscriptum, atque ut nos idipsum nostro etiam suffragio solemnius præstaremus, per speciales ultra litteras Sanctissimi Domini Nostri Papæ Clementis XIII. in forma Brevis die 6. Febr. currentis modo anni affectu vere paterno datas desideratum fuisse

Digitized by Google

noverimus; prout eundem hiſce condemnamus ac prohibemus auctoritate noſtra Epiſcopali & ordinaria, vobis omnibus in virtute S. Obedientiæ hortando mandantes, ut prædictum librum, ſic ut præfertur, a nobis condemnatum habeatis, ac teneatis prohibitum, & nemo in tota diœceſi noſtra Wirceburgenſi cujuſcunque ſtatus, gradus, & ordinis fuerit eundem evulgare audeat ſub pœnis a ſacris Canonibus & decretis Apoſtolicis contra legentes vel retinentes libros a S. Sede Romana vel Ordinariis locorum damnatos inflictis, quas jam prius a nobis declaratas innovamus, & pro delicti qualitate ex prudenti arbitrio etiam exaſperandas volumus. Quem in finem præſentes haſce noſtras patentes literas in omnibus tam Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, quam Collegiatarum & Cleri Regularis Capitulis, Collegiis, & Conventibus dicaſteriis & in Academico præcipue Senatu ex Profeſſoribus atque Doctoribus coacto ſolemniter publicati, valvis dein Eccleſiarum tum Cathedralis, tum Collegiatarum & Parochialium, atque noſtræ Univerſitatis affigi jubemus. Datum Wirceburgi in Reſidentia noſtra Epiſcopali & Ducali die 11. Martii 1765.

Aliud

XI.

Aliud Epiſcopi Bambergenſis *Edictum.*

Adamus Fridericus Dei & S. Sedis Apoſtolicæ gratia Epiſcopus Bambergenſis & Wirceburgenſis S. R. I. Princeps & Franciæ Orientalis Dux &c.

Univerſis diœceſeos noſtræ Bambergenſis Fidelibus ſalutem in Domino.

BIennium currit, ex quo lucem publicam ſubiit tenebris dignior liber, cui titulus: *Juſtini Febronii J. C. de Statu Eccleſiæ & legitima poteſtate Romani Pontificis &c.* Opus vel inde ſuſpectum ſatis, quod nec nomen auctoris (niſi ſub mentito tegumento, quo ſeſe occultare ſolent partus ſpurii) nec cenſura & approbatio in eo aliqua appareat, nihilque minus, ac *reuniendis diſſidentibus in Religione Chriſtianis* (ut tamen fucata fronte audacter refert) idoneum.

Tulit equidem liber iſte fatum merito ſuo dignum, cum a S. Congregatione Officii & Indicis edito deſuper decreto Apoſtolico anni prioris juſtiſſime prohibitus, atque a nobis ipſis auctoritate ordinaria ut primum comparuerat, ſuppreſſus fuerit; nihilo-

Digitized by Google

hilominus (quæ veneni natura eſt) illum & occulto latius, latiuſque ſerpere atque incautis plurium manibus eo periculoſius tractari, quo major ſolet eſſe ſæculi noſtri novaturientis curioſitas, ſummo animi noſtri dolore intelligere debemus.

Ut igitur concreditum nobis Gregem Domini fidelem partim a paſcuis ejuſmodi peſtiferis pro paſtorali noſtro munere procul avertamus omnemque contagionem, quæ in hiſce noſtris partibus ſolet eſſe periculoſior, tempeſtiva vigilantia præveniamus & rapacem lupum ſub ovina pelle incedentem atque ad diſpergendas oves venientem longius arceamus; partim vero debitæ ſubjectionis & dependentiæ nexum qui inter ſupremum Paſtorem Chriſtique in terris Vicarium, *Romanum* Pontificem, ac reliquos omnes totius Chriſtiani Orbis Paſtores, horumque greges intercedit, unumque ovile conſtituit, intentis curis omnibus conſervemus, arctiuſque adſtringamus, inſiſtentes hac in parte tum Sanctorum Patrum & Epiſcoporum veſtigiis, qui & in antiquioribus Conciliis & præſertim in Sacroſancta Tridentina Synodo afflante Spiritu Sancto in id ſemper unanimes conſpirarunt: *Salvam in omnibus S. Romanæ Sedis auctoritatem eſſe oportere*, atque adeo in ipſam fidei Profeſſionem a Pio IV. ad eorum mentem conceptam ac ſpeciali Bulla, quæ incipit: *Injunctum nobis*: præſcriptam

inſeri voluerunt articulum quo: *Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum matrem & magiſtram agnoſcendam, debitamque Romano Pontifici B. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori ac Jeſu Chriſti Vicario veram obedientiam eſſe exhibendam*: fideles omnes profiterentur, tum etiam & præcipue quoad rei præſentis cauſa agitur, præclariſſimis aliorum tum Archi- tum Epiſcoporum exemplis permoti, eodemque animati ſpiritu nec non aliis juſtiſſimis de cauſis animum noſtrum moventibus prævio maturiore conſilio decrevimus, non ſolum ſupradictum S. Sedis Romanæ decretum, quo præfatus liber tanquam indignus, qui ab homine Catholico legatur, declaratus fuit, in diœceſi noſtra Bambergenſi ad omnium notitiam promulgare, ſed & noſtra inſuper auctoritate Epiſcopali & ordinaria eundem librum utpote qui contra ſanctiones tum Canonicas Eccleſiæ, tum Imperii publicas clanculum irrepſit tanquam periculoſum denuo condemnare ac prohibere, prout præſenti edicto promulgamus, condemnamus, & prohibemus in virtute S. Obedientiæ præcipientes, ut ſæpedictum librum ſicut præfertur, a nobis condemnatum ac prohibitum omnes habeant teneantque & nemo in tota diœceſi noſtra Bambergenſi cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis aut conditionis fuerit, eundem divulgare audeat ſub pœnis a San-

ctis

Digitized by Google

ctis Canonibus & Decretis Apoſtolicis contra legentes vel retinentes libros a S. Sede Romana vel Ordinariis locorum damnatos inflictis, quas in præſens innovamus, reſervato nobis jure contra inobedientes ad graviores alias arbitrio noſtro procedendi.

Quem in finem præſentes haſce noſtras patentes litteras in omnibus tam Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, quam Collegiatarum & cleri Ruralis nec non Regularium, Capitulis, Collegiis & Conventibus in Eccleſiis noſtris æque ac ſæcularibus dicaſteriis, Senatuque Academico ſolemniter publicari valvis dein Eccleſiarum tum Cathedralis tum Collegiatarum & Parochialium atque Univerſitatis noſtræ affigi jubemus. Datum Bambergæ in Reſidentia noſtra Epiſcopali & Principali die 13. Martii 1765.

Digitized by Google

XII.

Prohibitio libri Febroniani *in* Conſtantienſi *diœceſi facta.*

Nos Franciſcus Conradus, Dei gratia S. R. E. Tit. S. Mariæ de Populo Presbyter Cardinalis de Rodt &c. &c.

Abbatibus, Præpoſitis, Commiſſariis Epiſcopalibus, Parochis, animarum Curatoribus, tam ſæcularibus, quam Regularibus, ſalutem, & gratiam, cum præſentium debita obſervantia, & executione.

NOn ita pridem librum ſub colorato titulo: *Juſtini Febronii J. C. de Statu Eccleſiæ, & legitima Romani Pontificis poteſtate*, ex litteris Apoſtolicis in forma Brevis de dato *Romæ* 14. Martii 1764. a Sanctiſſimo Domino noſtro *Clemente* PP. XIII. ad Nos datis, divulgatum eſſe comperimus. Quoniam vero, ut eædem litteræ ſonant, prædictus liber ad *Romani* Pontificis Poteſtatem, ſi fieri poſſet, extinguendam & Beatiſſimi *Petri* Apoſtolicam Sedem funditus evertendam, ab incerto Auctore conſcriptus, procul ab oculis, & manibus fidelium arceri debet, ne venenatis obſcuri Auctoris ſenſibus fidelis grex inficiatur, & hauſto inde

Digitized by Google

de *Romanæ* Sedis contemptu, a Dominico agro ad hæreticorum peſtifera paſcua abducatur.

Nos pro Officii Paſtoralis, Nobis incumbentis, exigentia, & ea, qua S. Sedem Apoſtolicam reveremur, ſubmiſſione, periculoſum hunc libellum a limitibus diœceſis noſtræ arcere cupientes, omnes, & ſingulos, ſupra recenſitos hortamur in Domino, iiſque firmiter & diſtrictim in virtute S. Obedientiæ præcipiendo mandamus, ut prælegatum opus, ſeu Libellum, vel ſolo nomine Auctoris ficti ſuſpectum, ubicunque demum occurrat, apprehendant, ſupprimant, eumque inter libros, auctoritate etiam Apoſtolica, prohibitos, numerent, ſingulari niſu præcavendo, ne Typographi, Bibliopolæ, aut alii quicunque, eundem venalem nec exponant, nec in vulgus diſtrahant, invocato etiam ad id brachii ſæcularis auxilio. Ex Reſidentia Noſtra *Mariſpurgi* die 18. Maii 1764.

FRANCISCUS CONRADUS (L.S.)
Cardinalis de Rodt, Epiſcopus Conſtant.

Digitized by Google

XIII.

Copia di Lettera di Monſ. Veſcovo di Auguſta *alla S. di N. S.* Clemente PP. XIII. *ſegnata* di Obrerdorff 7. *Ottobre* 1764.

Beatiſſimo Padre.

SEguendo non meno i veneratiſſimi impulſi, che la S. V. ſi degnò col ſuo umaniſſimo Breve darmi, che lo ſtimolo, che davami l' importanza della materia, ho fatto proibire il pernicioſo libro del mentito Autore *Giuſtino Febbronio*, e ho fatto affiggere il Decreto alle Porte della mia Cattedrale di *Auguſta*, com' è coſtume, e a quella della Collegiata di *Dillinga*, con farlo intimare a tutti i Decanati della vaſta mia Dioceſi, e in queſta non ſolo, ma in qualunque altra occaſione, per cui s' attacchino i prezioſi inviolabili diritti di codeſta S. Sede s' accerti V. B., che avrà ſempre in me un difenſore oſſequioſo, e che mi farò gloria ad onta di quello poſſa inventar contro di me il livore, e l'artifizio da me ben conoſciuto dei maligni, de' quali mi rido, per denigrare il mio nome preſſo di lei, di far conoſcere la fermezza del mio zelo, e la cieca mia ſommiſſione al ſupremo Capo della Chieſa nella perſona di V. S., e dei Succeſſori. Frattanto con pro-

Digitized by Google

profondiſſima umiliazione mi proſtro al bacio de' Santiſſimi Piedi, e imploro a me, e al diletto mio Gregge l' Apoſtolica benedizione.

XIV.

Epiſcopi Friſingenſis *Decretum*.

Nos Dei gratia Clemens Wenceslaus Epiſcopus Friſingenſis, & Ratisbonenſis Regius Princeps Poloniarum, & Lithuaniæ Dux Saxoniæ &c.

Devotis nobis ſincere dilectis Diœceſis noſtræ Friſingenſis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, Guardianis, Camerariis, Parochis, Vicariis, Curatis cæteriſque Clericis ſæcularibus, Regularibus ſalutem in Domino.

DOlenda ſane temporum noſtrorum perverſitas! quibus ſi unquam alias teterrimi libri paſſim e latebris obſcurorum plerumque auctorum tanquam flumina Babylonis erumpunt, agrum Dominicum inundant, ſementem Evangelii ſuffocant, veræ pietatis & Chriſtianæ Religionis ſenſa extinguunt, ac fœdiſſima zizaniorum ſemina poſt ſe relinquunt.

Inter hos haud ita pridem comparuit li-

Digitized by Google

ber, cui titulus: *Juſtini Febronii de Statu Eccleſiæ, & legitima poteſtate Romani Pontificis liber ſingularis ad reuniendos diſſidentes in Religione Chriſtianos compoſitus &c.* qui cum beatiſſimi *Petri* Apoſtolicam Sedem penitus evertere & petram illam, ſuper quam Chriſtus Dominus ædificavit Eccleſiam ſuam, omni adhibito conatu ſuffodere tentet, non ſolum a S. Congregatione Indicis habita die 27. Februarii currentis anni damnatus, proſcriptus, atque in Indicem librorum vetitorum cum pluribus aliis ſui ſimilibus relatus fuit, verum etiam ipſemet Sanctiſſimus Clemens PP. XIII. operæ pretium duxit datis ad nos Apoſtolicis litteris ſumma cum indignatione in eum animadvertere. Contra hunc igitur exitialem librum vos omnes & ſingulos in partem ſolicitudinis & vigilantiæ noſtræ paſtoralis vocamus, & quantum poſſumus in Domino adhortamur: attendite vobis, & gregibus curæ veſtræ commiſſis, ne hauſto ex eodem libro *Romanæ* Sedis contemptu a centro Catholicæ unitatis ſenſim exerrent, & ab agro Dominico ad peſtifera Hæreticorum paſcua denique abducantur. Quod ut Deus T. O. M. miſericorditer avertat, gratiam ejus inceſſanter imploramus, & vobis cum gregibus curæ veſtræ commiſſis Benedictionem noſtram Epiſcopalem peramanter impertimur.

Friſingæ die 14. Junii 1764.

C A-

Digitized by Google

CAPUT II.

Universum Febronii *systema* suis *ipsius verbis proponitur, ac diligenter evolvitur.*

I. QUæ hactenus de adversis *Febronii* fatis narratione complexi sumus, ejusmodi sunt, ut qui illa legerit, facile scire velit, quid demum *Febronius* de Ecclesiæ statu, de *Romanoque* Pontifice senserit, unde tantam suo nomini invidiam conflarit. Expediemus id hoc capite, in quo *Febronianum* systema ita explicabimus, ut totum uno in conspectu pervideri possit. Hinc etiam illud enascetur utilitatis, ut nec ubi *Febronii* placita singulatim expendemus, in ejus perveſtiganda sententia diutius hærendum sit, & inde universa disputationis nostræ ratio sua veluti sponte proficiscatur. Itaque quæ a *Febronio* in utroque volumine disputata sunt, duobus summis capitibus omnia continentur, quorum alterum ad Ecclesiæ statum, alterum ad *Romani* Pontificis primatum pertinet.

II. Ac de statu quidem Ecclesiæ in primo sui operis volumine hæc ille scripserat (1): " expectabit haud dubie Lector, ut „ nunc accurate definiamus, quæ in hac *Civi-*

(1) *T. I. Cap. II. §. 12. n. 6. p. 156. edit. Germ. 1765.* qua una deinceps utemur.

Digitized by Google

Civitate Dei (ſic eam S. *Auguſtinus* vocat) „ dicenda ſit vigere regiminis formula „ Quiſquis a nobis hoc interrogat, non ſuc„ cenſeat ſi ei reſpondeamus cum viro , ſa„ cris quidem Proteſtantium addicto , ſed „ docto, & rerum politicarum cum primis „ perito , atque in hac parte vera traden„ te: *In Eccleſiis formandis non opus eſt de„ creto ſuper certa regiminis forma introducen„ da ; abſurdæque adeo ſunt quæſtiones , mo„ narchica, ariſtocratica , andemocratica formæ „ competat Eccleſiæ. Hæ quippe formæ cadunt „ in Statum aliquem ſeu Civitatem: Eccleſia „ autem ſtatus non eſt* . Ita *Samuel* a *Pufen„ dorf* in libello de habitu religionis chri„ ſtianæ ad vitam civilem §. 32. pag. 139.“ Quibus ſane verbis non id ſolum cum *Pufendorfio* tradit, nullam ex notis Politici ſtatus formam Eccleſiæ tribuendam, ſed etiam eidem aperte adſentitur neganti Eccleſiam *ſtatum eſſe*. Nunc vero in alterum vindicationum libro callide diſſimulat ſe quæ *ſtatum non eſſe Eccleſiam* commonſtrant adprobaſſe; ſeque illud adfirmaſſe ait (2), *cum* Samuele Pufendorfio , *nullam ex tribus regiminis formis Ariſtotelicis , Monarchicam , ariſtocraticam , & democraticam , convenire ſtatui Eccleſiæ , neque huic per rerum naturam poſſe applicari: ſiquidem hæ formæ ſolum cadant in ſtatum civilem ſeu politicum , qualis non eſt Eccle-*

(2) T. II. *Flor. Sp. cap. II. §. V. pag.* 381.

Digitized by Google

Eccleſia. Conferatur quæſo locus cum loco, illudque conſtabit, ad ſtatum civilem ea nunc contrahi, quæ generatim de ſtatu dicta prius fuerant, ac porro ab eo dici debuerunt, qui *Pufendorfii* ſententiam amplectebatur, omnem ab Eccleſia ſtatus rationem adjudicantis, unamque illi *Collegii* formam tribuentis. Verum de hoc iterum redibit ſermo cap. 2. diſſ. II. *Callide* id autem factum ajebam, ut ſcilicet non ſolum oleum me operamque perdidiſſe indicaret, qui quod ille non negaſſet, capite primo diſſertationis primæ inutili labore efficere conatus ſim, *Eccleſiam eſſe ſtatum*; ſed etiam Lectoribus ſuis falſo perſuaderet, me id unum *multis verbis*, ut ipſe ait, ſed *modico ſenſu* in eo reprehendiſſe, quod in deneganda Eccleſiæ omni recepti regiminis forma Proteſtantis hominis ſit uſus auctoritate (3). *Imprimis autem, & maxime carpit in* Febronio, *quod ad firmandam ſuam Theſim utatur authoritate Scriptoris Acatholici, utcunque celebris; quaſi vero hic ignorare debuerit, in quo differat regimen imperiorum & regnorum a gubernatione Eccleſiæ, etiam Catholicæ* (4). Ceterum Eccleſiam non eſſe ſtatum

(3) *ibi*.

(4) Reddo mea verba [T. *I. pag.* 5.]: *dove all' Autore non metterò a veato, che con tanta lode abbia appellato ad un Proteſtante, e tal Proteſtante, qual fu il* Puffendorf, *pien di furore contro la Sede* Romana . . . . *Fuori così avvelenate non fanno grand' onore ad un Cattolico, che*

tum satis aperte hoc ipso in volumine *Febronius* docet, quo scilicet loco *collegiale fuisse regimen Apostolorum* adfirmat (5). Quotquot enim unius *Collegii* formam ac jura Ecclesiæ tribuunt, illam ii cum *Pufendorfio* statum non esse contendunt. Unum hanc in rem *Pfaffium* appellasse sufficiat. Cum Ecclesia, inquit ille (6) . . . *non sit status civilis, sed societas in statu, sed Collegium quoddam, quod media in civitate erectum conspicitur, ubi homines ex mera arbitrii libertate in unum coeunt, & ex pacto, ex conventione mutua*

che vi corra ad attingerne le dottrine: pure ciò si dissimuli. Hoccine est IMPRIMIS ET MAXIME CARPERE *in* Febronio, *quod ad firmandam suam Thesin utatur authoritate Scriptoris acatholici*. Quid ergo in *Febronio* reprehendi? quod cum *Pufendorfio* omnem omnino *status* rationem Ecclesiæ denegarit. Id enimvero in *Febronio* displicuit, ac deinceps displicebit, quod cum *Pufendorfio* Ecclesiam non esse statum dixerit, atque id *Pufendorfii* sensu. Recitetur qui sequitur, ex *Antifebronio* locus. *Che la dottrina del* Puffendorf su questo punto, in che da *Febbronio* è dichiarato di verità *duce*, e *maestro*, sia d' error piena, *è facile di dimostrare. Io sò, che molti Pubblicisti l' hanno oggimai adottata, e ancora qualche Canonista* Franzese, *come l' Autore del libro intitolato*: l' Esprit, ou les principes de droit Canonique *stampato nel* 1760. *colla data di* Avignone *nel tomo secondo. Ma questo vuol dire, che forse a buon senso, o men reo potrebbe trarsi con qualche metafisica stiracchiatura. Tal nondimeno certamente non è in bocca del* Puffendorf *adottato dal nostro* Febbronio. Porro hæreticum esse *Pufendorfii* sensum inficiabitur nemo qui quæ eo loco ex *Pfaffio* ex *Buddæo* Lutheranis *Pufendorfii* laudatoribus, atque adeo ex ipsius *Pufendorfii* libro excerpimus, probe considerarit.

(5) *T. II. cap. I. §. II. pag.* 346.

(6) *Origin. Jur. Eccles. cap. IV. art. I. pag.* 171. *edit.* 1756.

Digitized by Google

tua, ex confœderatione, qua suas voluntates in unum conflant, disciplinam quamdam generalem figunt, densantque &c. Certe *Collegiale* illud *regimen Apostolorum* in Apostolorum Actibus a *Febronio* detectum Aristocraticum minime est, quum ipse *nullam tribus regiminis formis Aristotelicis, Monarchicam,* ARISTOCRATICAM, *& democraticam convenire statui Ecclesiæ* disputet. Quo ergo sensu *Collegiale* erit, nisi *Pufendorfii*, & qui hunc ducem habuit, *Pfaffii*? ut Ecclesia status omnino non sit. Equidem *Febronius* a Protestantibus in eo dissentit, quod quum hi omni imperio, ac vi ut ajunt, *coactiva* destitutum Ecclesiæ Collegium velint; ipse contrarium cum Catholicis adserat. Scilicet Protestantes sibimetipsis constant, nec certe nisi Ecclesiam esse *æqualium* cœtum confinxissent, illam de *status*, qui inæqualibus constare omnino debet, dignitate deturbassent, *Collegii* nomine contenti; *Febronius* vero suis ipse adversatur sententiis; neque tamen uno hoc loco, quemadmodum mox videbimus.

III. Enimvero potestatis, quam in Ecclesia Protestantes non agnoscunt, claves Apostolorum Collegio a Christo domino traditas idem *Febronius* diserte pronunciat; *disci-pulorum collegio, seu universitati*, inquit ille (7), & alio in loco (8) *omnibus simul Apostolis*,

(7) T. II. pag. 87.
(8) *ibid.* pag. 180.

ſtolis, *ideſt univerſæ Eccleſiæ regenti*. Quantum hæc *Febronii* ſententia a Theologorum *Gallicanorum* placitis diſſideat, opportuniore loco declarabitur. Heic illud ſolummodo animadvertendum, Febronium ut *Richeriſmi* ſibi a *Kleinero*, atque a me obiecti notam declinaret, quæ antea de clavibus *univerſæ* Eccleſiæ, ſeu *univerſitati Fidelium* concreditis aperte docuerat, ad Hierarchicum Ordinem ſubdole tranſtuliſſe. Verum primo non hoc quærimus, quid nunc *Febronius* ſentiat; quid ſenſerit, in quæſtionem venit. Senſiſſe autem eum cum *Richerio* tam planum eſt, exploratumque, quam manifeſtum eſt *Richerio* præluxiſſe *Abulenſem* (9), cujus ipſe doctri-

(9) En *Abulenſis* verba a *Febronio* [*T. I. cap. I. §. 6. p.* 34.] deſcripta ex quæſt. XLIX. in cap. XIII. Num. *Eccleſia ſuſcipit claves a Chriſto, & Apoſtoli* tanquam miniſtri Eccleſiæ; *& nunc Eccleſia illas habet, & Prælati etiam: ſed* aliter Eccleſia, *quam Prælati*: *nam* Eccleſia illas *habet ſecundum originem & virtutem, Prælati autem habent* ſecundum uſum earum. *Dicitur Eccleſia habere ſecundum virtutem claves, quia poteſt illas conferre Prælato per electionem . . . . Omnia autem iſta deſcendunt ex hoc, quod Eccleſia non eſt aliquid* unum per ſe, *potens habere* adminiſtrationem *clavium, ſi autem poſſet per ſe adminiſtrare, non committeret alicui Prælato*. Nemo prudens hæc de ſola Eccleſia *regente* intellexerit. Quis enim non videat Eccleſiam cum Prælatis a *Toſtato* conferri, aliaque Eccleſiæ, alia Prælatis, qui Eccleſiam *regentem* conſtituunt, ab eo tribui? Eccleſia igitur, quæ *ſecundum originem, & virtutem* habet claves, quæ *illas poteſt conferre Prælato per electionem*, quæ *ſi poſſet*, [eas] *per ſe adminiſtrare, non committeret alicui Prælato*, eſt ipſa Fidelium univerſitas.

Digitized by Google

ctrinam probavit laudavitque (10). Deinde *Richerii*, quique illum ſequuti ſunt, *Queſnelli* ac *Queſnellianorum* (hos inter eminent Hexaplorum auctores) inconſtantiam ne quid gravius dicam *Febronius* noſter imitatur. Eorum enim exemplo (11) num Hierar-

(10) *Illud*, inquit, *Febronius* [*cit. l. p.* 32.] *volebamus & debebamus inferre*, Petrum ſolum non eſſe ſubjectum immediatum poteſtatis Eccleſiaſticæ, *ſed clavium poteſtatem* Univerſitati Eccleſiæ *proprie*, *& ita tranſcriptam eſſe*, *ut illa per eos Miniſtros pro ſua cujuſque portione*, *ac inter hos per Summum Pontificem*, *exerceatur*. *Juvat hanc* [ſententiam] *dilucidare*, *& firmare verbis* ABULENSIS. Recole etiam illa *Febronii* l. c. n. 3. p. 37. *Cum itaque Eccleſia ipſa* principaliter & radicaliter (Richerianis illis *primario* & *eſſentialiter* ſynonima) *obtineat poteſtatem clavium*, *quæ ab illa in omnes ejus Miniſtros*, *ipſumque ſummum Pontificem*, *derivatur*, *& ſingulis quibuſque pro ſua portione communicatur*. Vide alia in hanc rem *Antifebr. Introd.* cap. IV. p. LIX. a quibus *Febronius* numquam ſe ſe extricabit.

(11) Lubet heic exſcribere, quæ cl. *Mamachius* [*Origin. & Antiquit. Chriſtian. T. V. p.* 257.] ſapienter animadvertit. " Auctores Hexaplorum . . . ſcribunt, *Ex-*
" *communicandi poteſtatem partem eſſe poteſtatis clavium*
" *S.* Petro, *Apoſtoliſque tributam*, *atque hanc poteſtatem*
" *tunc fuiſſe datam immediate*, *ac directe Eccleſiæ*. Iidemque *Queſnelli* ſententiam explicantes, ſic ſtatuunt eum in
" libro, quem inſcripſit : *Vains efforts des Jeſuites Ed.*
" *a.* 1713. *art.* X. *p.* 132. oſtendiſſe : *qu' on ne pouvoit*
" *en conclure*, *que le pouvoir des clefs dût eſtre exercé par*
" *les ſimples fideles*. J' ai dit poſitivement le contraire,
" *ce ſont ſes termes*, & j' ai exclus expreſſement tout
" laique, tout ſimple fidele, tous ceux, en un mot, qui
" ne ſont ni Eveques, ni Pretres, en diſant, que l' Egliſe a l' autorité d' excommunier pour l' exercer par
" les premiers paſteurs. At hæc ſi ita ſe habeant, ut
" ipſe ſcribit, quid cauſſæ ſit, cur non Præſulibus, ſed
" Eccleſiæ eam poteſtatem datam ſcribat, totque Patrum
" te-

rarchico Ordini, seu *Regenti Ecclesiæ*, nunc credentium universitati creditas fuisse claves in altero quoque, quod confutamus, volumine differit. Audiamus illum Doctori *Kaufmans*

„ testimonia colligat, producatque, quibus Ecclesiæ eam „ auctoritatem tributam fuisse possit evincere? Atque „ *Quesnellus*, quique ejus defensionem sibi suscipiendam „ putarunt, *Richerium* imitari videntur. Qui cum *cap. I. libelli de Eccl. & Polit. Potest. p.* 1. dixisset: *Jurisdictio Ecclesiastica primario, ac essentialiter Ecclesiæ* Romano *autem Pontifici, atque aliis Episcopis ministerialiter tantum, sicut facultas videndi oculo, convenit*, idque confirmare conatus esset hoc modo: *Vulgare est, atque indubitate fidei axioma, Deum & naturam prius atque immediatius ad totum suppositum, quam ad aliquam partem suppositi, quamvis nobilissimam, intendere . . . . Schola* Parisiensis *hoc infallibili munita firmamento congruenter ad mentem omnium antiquorum doctorum Ecclesiæ perpetuo, constanterque docuit: Christum fundando Ecclesiam, prius, immediatius, atque essentialius claves, sive jurisdictionem toti dedisse Ecclesiæ, quam* Petro, *seu quod eodem redit: claves toti contulisse Ecclesiæ, ut per unum ministerialiter exercerentur.* Quandoquidem tota jurisdictio *primario, proprie, ac essentialiter Ecclesiæ convenit*, Romano *autem Pontifici, atque aliis Episcopis instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum, sicut facultas videndi oculo*; hisce dictis cum locum *Pauli* ex epist. ad *Cor. I.* Cap. III. v. 21. *omnia vestra sunt &c.* laudasset, cumque ab *Andrea Vallio* vapulasset, quasi democraticam esse constituisset gubernandæ Ecclesiæ rationem; tum calumnia *Vallium* egisse respondit *demonstr. cap.* 1. *pag.* 3. *quæ calumnia sola lectione capitis secundi libelli de Eccl. & Pol. pot.* propulsari posset: propterea quod sit ejusdem secundi capitis argumentum: *Christus immediate, ac per se claves, sive jurisdictionem Ordini Hierarchico contulit, per immediatam & realem missionem omnium Apostolorum, & discipulorum*; atque hæc eodem ipso secundo in capite legantur: *Cum dominus noster*, cap. XVI, Matthæi, *verbo futuri temporis claves nomine to-*

„ *tius*

Digitized by Google

fmans, reſpondentem (12): " Quærat poſt
„ hæc Doctor *Kauffmans*, quinam *Scholaſti-*
„ *ci* doceant, Eccleſiaſticam poteſtatem ac

„ *tius Eccleſiæ B.* Petro *ſic deſpondiſſet*, & ego tibi dabo
„ claves &c. *tum demum eas actu ordini Hierarchico con-*
„ *fert: Primum* Matth. cap. XVIII. *ubi Eccleſiam ſibi*
„ *ſufficientem*, *& architectonicen ita conſtituit:* dic Eccle-
„ ſiæ: *Secundo per realem miſſionem &c. quando igitur*
„ *miſſio vera*, *& realis eſt collatio juriſdictionis auctore*
„ *Apoſtolo* Cap. X. ad Roman. Quomodo prædicabunt,
„ niſi mittantur? *Chriſtus autem omnes Apoſtolos*, *atque*
„ *diſcipulos*, *qui Epiſcopalem*, *& Presbyteralem ordinem*
„ *referebant*, *immediate*, *& individue*, *& collective mi-*
„ *ſit*, *ſicut a Patre ſuo*, *ideſt cum juſta*, *& ſpirituali au-*
„ *ctoritate ad Eccleſiam gubernandam neceſſaria*, *miſſus*
„ *fuerat: conſurgit: totum ordinem Hierarchicum Epiſco-*
„ *pali*, *& Sacerdotali ordine conſtantem immediate*, *pro-*
„ *portionate tamen*, *& ſubordinate*, *ſuam poteſtatem*, *&*
„ *juriſdictionem*, *hoc eſt facultatem regendi Eccleſiam*, *a*
„ *Chriſto derivare: quemadmodum in* Galliis *inferiores ju-*
„ *dices*, *ac magiſtratum quamquam ſubditi. Parlamentis*,
„ *æque tamen immediate auctoritatem ſuam a Rege Chri-*
„ *ſtianiſſimo mutuantur quam ipſa Parlamenta*. Hinc au-
„ tem conſtare ait: *Se*, *quando dicit claves datas Eccle-*
„ *ſiæ*, *nominatim de Sacerdotali Eccleſia*, *aut ordine Hie-*
„ *rarchico loqui*, *cui ſoli Dominus Sacerdotium ſuum cum*
„ *facultate regendi Eccleſiam credidit*. At ſi hoc *Richerio*
„ erat in animo, cur demum capite ſuperiore dixerat:
„ toti Eccleſiæ *prius*, *immediatius*, *eſſentialius datas fuiſ-*
„ *ſe claves*, Romano *autem Pontifici*, *atque aliis Epiſco-*
„ *pis inſtrumentaliter*, *miniſterialiter*, *& quo ad executio-*
„ *nem tantum*, *ſicut datur facultas videndi oculo?* Nam
„ pugnant hæc quidem, ut eſt ſapienter a *Petavio* ani-
„ madverſum, & datas *eſſe toti Eccleſiæ immediatius*,
„ *prius*, *eſſentialius claves inſtrumentaliter vero*, *atque*
„ *miniſterialiter Epiſcopis: & ſolis Sacerdotibus*, *ſeu ordi-*
„ *ni Hierarchico tantum eam eſſe poteſtatem datam*. Et:
„ ſolis Sacerdotibus fuiſſe, ordine ſervato tributam. Con-
„ fer *Petavium lib. III. de Hierarch. Eccleſ. c. V. pag.*
„ 887. *ſeqq. & cap. VI. pag.* 893. *ſeqq. tom. III. Theo-*
„ *log. dogm. edit. Pariſ.* "

(12) *T. II. pag.* 185.

Digitized by Google

„ jurisdictionem principaliter in tota Eccle-
„ sia residere ! dicat , *Febroniana* paradoxa
„ esse hæc: *Universitas credentium accepit cla-*
„ *ves proprie , principaliter , radicaliter ; Præ-*
„ *lati eas ab Ecclesia habent usualiter , usu-*
„ *fructualiter &c.* Respondebimus, sic doce-
„ re *Andream de Escobar Megarienſem* in
„ *Hispania* Episcopum , *Alfonsum Tostatum*
„ Episcopum *Abulenſem* pariter *Hispanum &c.*
„ . . . . Tantos viros veras Ecclesiæ in &
„ extra Concilia columnas (non displiceat
„ nostro Doctori *Ubio*) longe præferimus
„ *Scholasticis* , quos ille amat , & hic desi-
„ derat “. Adeo *Febronio* non displicet pa-
radoxum illud : UNIVERSITAS CREDEN-
TIUM *accepit claves proprie &c.* , ut qui il-
lud docuerunt , eos *Ecclesiæ in & extra Con-
cilia columnas* appellet . Addat illis *Riche-
rium* , addat *Dupinium* , *Quesnellum* addat ,
Hexaplorumque Auctores. An hi quoque *Ec-
clesiæ in & extra Concilia columnæ* Catholico
homini audient ? Ait quidem *Febronius* , ut
Richerismum suum nonnihil emolliat (13):
Sophistice hic incedit Colonienſis *Theologus*
(Kauffmans), *per* totam *Ecclesiam sumens u-
niversitatem credentium , quasi ipsos quoque* lai-
cos *pro* subjecto *clavium statuisset* Febronius.
*In hoc paradoxum accusat. Itaque resolvendum
est sophisma*: Denominatum *est tota universi-
tas* , *sed* subjectum denominans *sunt soli E-
pisco-*

(13) *T. II. pag.* 181.

piſcopi & Presbyteri. Verum quæ ambages verborum, quæ monſtra ſunt iſthæc? Quis umquam fando audivit *denominatum a ſubjecto* diſtingui, aut *ſubjectum denominans?* Quam præſtitiſſet, *Febronium* aliquid in Scholaſticorum libris ſtudii collocaſſe, quam in *Andreæ* de *Eſcobar*, aut *Abulenſis* Commentariis! Didiciſſet, *ſubjectum denominatum, formam eſſe denominantem*. Nihil equidem horum intelligo, niſi fortaſſis dicere idem voluit, quod *Richerius* atque *Dupinius*, totam ſcilicet Fidelium univerſitatem *ſubjectum* eſſe clavium *mediatum*, ac *remotum*, *immediatum* ac *proximum* Eccleſiæ Prælatos. Sed in iis, quæ diſerte ſcribit, hæreamus. *Denominatum*, inquit, *eſt tota univerſitas*; tota ergo univerſitas denominatur clavibus a Chriſto donata. Vere ne, an ſecus? Si vere igitur claves reapſe univerſo credentium cœtui traditæ a Chriſto fuerunt, quod *Richerius* contendit: ſin fallo; quei ergo *denominatum* eſſe poterit univerſitas? *Richeriſmi* ſuſpicionem augent quæ ut illam a ſe amoveat, alio loco contra me diſputat. *Poteſtas*, inquit (14), *Pontificis & poteſtas Epiſcopi, utraque cum ſuis juribus & nativis appertinentiis, immediate a Chriſto inſtituta eſt: uterque, Pontifex ſcilicet & Epiſcopus, ſuam poteſtatem accipit ab Eccleſia, quæ ejus depoſitaria eſt: non ea propter Pontifex Miniſter eſt* Eccleſiæ (*quod*

(14) *T. II. pag.* 538.

Digitized by Google

voluit Richerius *ſed* Chriſti. Nam ſi Eccleſia (tota ſcilicet multitudo fidelium, atque adeo etiam laicorum cœtus) eſt ſacræ Poteſtatis *depoſitaria*, *ut ab illa in omnes ejus miniſtros ipſumque ſupremum Pontificem derivetur*, *& ſingulis quibuſque pro ſua portione communicetur* (uti docentem *Febronium* nuper audivimus) (15) tota igitur juriſdictio *primario*, *proprie*, *ac eſſentialiter* (quod *Richerius* ajebat) *Eccleſiæ convenit*, Romano *autem Pontifici*, *atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter*, *& quoad executionem tantum*. Neque vero *Richerius* negavit umquam, Præſules eſſe Chriſti Miniſtros; qui enim Eccleſiæ Miniſtri ſunt, & Chriſti eſſe debent: hoc ait *Richerius*, Epiſcopos ceteroſque ad Hierarchicum ordinem pertinentes eſſe proxime Miniſtros Eccleſiæ, a qua omnis in illos poteſtas traijcitur exercenda. Negabit ne hoc *Febronius*? Atqui hæc *Abulenſis* ſunt (16) ab ipſo (17) & exſcripta, & probata: *non fuerunt datæ claves illis* (Apoſtolis) *tanquam determinatis perſonis ſed tanquam* MINISTRIS ECCLESIÆ. Quid? quod non ſolum aliena iſta ipſe ſuffragio ſuo confirmavit, ſed de ſuo illa promptuario edidit, quæ nuper recitavimus *ut ab illa* (Eccleſia) *in omnes* EJUS MINISTROS . . . *derivetur*. *Febronius*

(15) Vide adnotationem IX.
(16) *in cap.* XIII. *num. quæſt.* 48.
(17) *T. I. pag.* 33.

Digitized by Google

nius ergo ipse *Ecclesiæ Ministros* Episcopos habet, ac prædicat. Si id *Richerianum* est, (quod ab eo paullo ante accepimus), se igitur secundum veritatem *Richerianum* dici tandem patiatur.

IV. *Richerius* quidem Ecclesiam *politiam monarchicam, regimine Aristocratico temperatam* definivit. Hanc autem definitionem cum superiore illo decreto, quod indicabamus, minime coherere nemo non videt; neque enim fieri potest, quemadmodum monuit *Petavius* (18), ut *Ecclesia politia sit monarchica, & tamen jurisdictio tota & potestas Ecclesiastica primario, proprie, & essentialiter Ecclesiæ conveniat*: Romano *vero Pontifici, & Episcopis nonnisi instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantum*. *Febronius Richerio* hac in re sapientior Monarchiam, quæ suum illud de clavibus universæ Ecclesiæ concessis principium everteret, quam maxime refugit. *Fassus fui*, inquit in adnotationibus ad Epistolam *Ladislai* (19), *me scripsisse totam errorum congeriem, si in hoc errem, quod negem, Papam esse Monarcham*; immo antea dixerat (20): *adiice in Papa* MONARCHAM, *& destruas* HIERARCHIAM, *quæ ex institutione Christi* NON IN UNO, *sed* IN PLURIBUS *essentiali jure consti-*

 stit.

(18) *de Hier. Eccles. lib. III. cap. XV. n. 2.*
(19) *pag. 93.*
(20) *Ibid. pag. 85.*

Digitized by Google

ſtit. Poterat ne Monarchici Regiminis forma audentius rejici?

V. Jamvero duobus potiſſimum conſtat Hierarchia, Epiſcopatu, ac Primatu, qui ab Epiſcopatu diligenter eſt ſecernendus. Porro contendit *Febronius* (21) *Epiſcopatum ſua origine, & inſtitutione unum eſſe, cujus partem ſinguli teneant pro indiviſo. Poſt diviſionem Eccleſiarum*, inquit *Paludanus* meus ſeu *Febronius* ſub *Paludani* nomine (22), *nullus equidem Epiſcoporum alterius Eccleſiam immediate regit; attamen quilibet tenetur attendere, ne etiam extra ſuam Eccleſiam lupi invadant ovile Chriſti*. Quamobrem in univerſalis Eccleſiæ cura *dici poſſunt Epiſcopi* (23) *certo modo concurrere cum Papa, tanquam & ipſi conſtituti ad regendam Eccleſiam*, Act. Apoſt. Cap. xx. v. 28. *& ſic* a Deo, *non* a Papa, *vocati* in partem ſollicitudinis, *proinde ſuam in* COMMUNI *illo* Sacerdotii culmine *portionem tenentes, de quo ſcribit* Nicolaus *PP.* 1. in *Epiſtola* 70. ad *Epiſcopos* Galliæ. *Ad ſatisfaciendum huic officio* (ſunt hæc ejuſdem *Febronii* verba in Præfatione ſecundi voluminis) *non defuere ſanctiſſimi Præſules, qui, pro re nata & exigente neceſſitate, partium ſuarum eſſe crediderunt, aut manum admovere negotiis ad univerſalis Eccleſiæ*

(21) *T. I. cap. III. §. I. pag.* 157. *ſeqq.*
(22) *T. II. pag.* 384.
(23) *T. II. pag.* 50.

Digitized by Google

ſiæ regimen ſpectantibus, aut Epiſcopalis muneris actus in aliorum etiam diœceſibus exercere. Hoc ex ſola charitate *egiſſe dici non poſſunt; ſiquidem charitas non operatur, ut validus ſit actus, qui defectu* jurisdictionis *& poteſtatis foret invalidus; tales autem fuiſſent multi illorum actuum, quos viri ſancti, ſupplentes aliorum defectus, peregerunt ultra fines propriarum diœceſium, ea de cauſa etiam a SS. Patribus frequenter laudati.* Hæc de jure Epiſcoporum comparate ad univerſam Eccleſiam.

VI. Quod autem ad jura ſpectat, quæ Epiſcopis in ſingulis a ſe adminiſtratis diœceſibus conveniunt, ita ſentit *Febronius.*

1. Epiſcopi jurisdictionem ſuam tenent immediate a Chriſto (24) . . . Quam poteſtatem . . . . a Chriſto acceperunt Apoſtoli, & in horum perſona eorumdem ſucceſſores Epiſcopi (25) "

2. " Heic autem ne in errorem incidamus, inquit *Febronius* (26), obſervandum eſt, quod Chriſtus Dominus conferens Apoſtolis Spiritum veritatis, non intenderit *ſingulos* conſtituere depoſitarios *infallibiles* illius veritatis; hoc etenim ſi foret, ſequeretur ſingulos Epiſcopos, tanquam Apoſtolorum ſucceſſores, infallibiles eſſe. "

(24) *T. II. pag.* 240.
(25) *ibid. pag.* 241.
(26) *ibid. pag.* 180.

Digitized by Google

3. " Quemadmodum autem (27) Christus „ potestates (*Matth. XXVIII.* 18. *& Joh.* „ XX. 21.) expressas omnibus & singulis „ Apostolis traditas, scilicet *docendi*, *bapti-* „ *zandi*, *ligandi*, atque *solvendi*, & quæ sub „ his continentur, perpetuas in Ecclesia es- „ se voluit, ita & omni procul dubio eas- „ dem ad illorum, quibus eas commisit, „ successores transire, eorumque officio sem- „ per adhærere mandavit. "

4. " Neque minus verum est, quod in „ hac administratione contineatur non so- „ lum potestas *Ordinis*, sed etiam *Jurisdi-* „ *ctionis*: hoc est, non tantum potestas con- „ secrandi Corpus Christi, & absolvendi a „ peccatis, chrismandi, ordines conferendi, „ reliqua Sacramenta conficiendi, benedi- „ ctiones impertiendi, sed & leges desu- „ per, nec non disciplinam concernentes „ condendi, sententias ac censuras ferendi, „ instituendi ac destituendi Ecclesiæ mini- „ stros puniendi &c. " (28)

5. " Verum quoque certumque est (29), „ quod hæc potestas a Christo Apostolis da- „ ta ad regimen suarum respective Eccle- „ siarum, aut diœcesium, vel provinciarum, „ quæ cuique seu divina inspiratione, seu „ communi consensu obvenerat, fuerit *abso-* „ *luta*

(27) *ibid. pag.* 255.
(28) *ibid. pag.* 255.
(29) *ibid. pag.* 256.

Digitized by Google

„ *luta* ac *illimitata*, ad *quoſcunque caſus* & „ occurrentias ſe ſe extendens. "

6. Inter *ſpecialiora*, *eaque incircumſcripta*, *atque a nemine mortalium* dependentia jura Epiſcopalia (30) primum obtinet locum *jus quod ex conſtanti doctrina celebriorum canoniſtarum & meliorum Theologorum habent*, *ex cauſis canonicis diſpenſandi in quacunque lege Eccleſiaſtica etiam Concilii generalis*. Certum deinde eſt, *Epiſcopos* (31), *& particulares Epiſcoporum Synodos poſſe*, *imo debere naſcentes hæreſes damnare*; poſſe etiam *Epiſcopos* (32) *poſt ſummi Pontificis judicium etiam pro ſuo jure pronunciare*, *idque præmiſſo*, *uti decet*, *Pontificii decreti examine*. Præterea *quemadmodum* (33) *jus & auctoritas Epiſcoporum judicandi intra fines ſuarum reſpective diœceſium de cauſis fidei*, *ſuum in jure divino habens fundamentum*, *ſemper in Eccleſia perſtitit*, *& in hunc uſque diem illibatum perſtat*, *ita & eorundem jus alios Epiſcopos ordinandi*, *a* Romana *Sede omnino independens*, *& ab eodem divino fonte ſuam trahens originem*, *per tredecim ſæcula firmum fuit*.

VI. Adcedimus jam ad Primatum *Romani* Pontificis, qualem *Febronius* deſcribit. *Sicuti*, inquit ille (34), Petri *&* Pauli Apoſto-

(30) *ibid. pag.* 257.
(31) *ibid. pag.* 262.
(32) *ibid. pag.* 263.
(33) *ibid. pag.* 266.
(34) *ibid. pag.* 273.

Digitized by Google

poſtolica & Epiſcopalis *authoritas ejuſdem ſunt ordinis, & ad eundem finem ſpectant; ita* Papalis & Epiſcopalis *in eo ſolum differunt, quod Papæ authoritas totam reſpiciat Eccleſiam, ſicut illa Metropolitani totam provinciam, manentibus ſemper intactis Suffraganeorum juribus.*

Hinc 1. *Primatui* Petri (35), *& ſucceſſorum ejus annexa eſt ſollicitudo omnium Eccleſiarum; habent illi curam ſingularum ovium non tantum, ſed & omnium Paſtorum; aſt hæc cura ſuperintendens eſt diverſa a cura Epiſcopali*. Nempe Epiſcopalis cura juriſdictione præſtat, juriſdictionem in univerſam *Febronius* Eccleſiam Pontifici adimit. Ait ille quidem ſibi hæc FALSO imponi (36), atque illa profert, quæ Tomo I. dixerat (37): *quod multi in Papa* Juriſdictionem *vocant, nos* Authoritatem *dicimus. Quis rectius loquatur, judicent peritiores. Forte de re convenimus, ſicque inutilis eſſet de voce concertatio. Saltem nos cum* Tridentino *loquimur, quod quoties de primariis Apoſtolicæ Sedis in Eccleſia juribus agit, ſemper* authoritatis, *nunquam* juriſdictionis *vocabulo utitur*. Quantam heic erga *Tridentinum* Concilium reverentiam *Febronius* præſefert! Utinam non illam abjiciat, uti ab eo ſæpiſſime factum videbimus!

(35) *ibid. pag. 179.*
(36) *ibid. pag. 536.*
(37) *T. I. cap. II. §. II. n. 2. pag. 147.*

Digitized by Google

mus! Sed ille qui ab uſurpando *juriſdictionis* vocabulo *Tridentini* Concilii exemplo deterretur, cur ſaltem *ſupremæ poteſtatis* nomine, quod ab eodem *Tridentino* Concilio adhibitum novimus, uſus non eſt? Hæc tamen mittamus. Ajo itaque *Romani* Pontificis *auctoritatem* eam a *Febronio* admitti, quæ tandem nonniſi *directionis* ſit. Primatus, inquit ille (38), *principaliter conſiſtit in* miniſterio inſpectionis ſuper omnes Eccleſias, *ut in eis quiſque, præſertim Epiſcopus, ſuo muneri* ac *obligationi ſatisfaciat, conformiter ad leges divinas, atque Canones, communi Eccleſiæ conſenſu ſeu acceptatione ſtabilitos*. Neque quemquam moveat adverbium illud *principaliter*, quaſi vero non his ſolum finibus Pontificia auctoritas contineretur. Paullo poſt mentem *Febronius* ſuam clarius aperit. *Quam ſolicitudinem*, inquit (39), *quam poteſtatem* Paulus, Jacobus, Andreas &c. *vivi habuerunt* in omnibus *utcunque diſſitis* Eccleſiis *particularibus (harum enim multæ eo etiam tempore fundatæ, & per ſingulares Epiſcopos rectæ ſunt); eandem in omnibus per orbem Chriſtianum Eccleſiis agnoſcemus ſucceſſoribus* Petri; *illa autem omni procul dubio ex Chriſti inſtituto nec alia fuit, nec alia eſſe potuit, quam* Inſpectionis & Directionis, *in Epiſcopos jam pro & in certis civitatibus ac diſtri-*

(38) *T. II. pag.* 272.
(39) *ibid. pag.* 273.

Digitized by Google

districtibus constitutos. Dixerat autem supra (40) *Papæ* qua primatis Ecclesiæ *officium ab Episcopali plane disparatum est, quippe ad* directionem universi *pertinens*.

2. *Deducitur* (verba *Febronii* sunt) (41), *summum Pontificem esse quidem caput, Magistrum & Pastorem* totius *Ecclesiæ, sed* distributive sumptæ : *hoc est, respectu singularum Ecclesiarum particularium, non vero respectu Ecclesiæ universalis* collective *acceptæ, seu respectu Concilii Oecumenici illam repræsentantis;* immo *Papa* (42) *ex decreto Spiritus Sancti, in Generalibus Conciliis enuntiato, in rebus fidei & morum, subjicitur correctioni Ecclesiæ*. Quamobrem 1. *Si casus eveniat* (43), *quo* Papa *non possit, aut non velit ad hanc indictionem, utcunque utilem vel necessariam, concurrere, nihil magis naturale est, quam ut Imperator id faciat solus, prævia tamen relatione & communicatione cum reliquis Catholicis Potentatibus*. Nam octo prima Œcumenica Concilia *non alia quam Imperatorum auctoritate* indicta fuere. 2. Si quæras *quid agendum sit, si Papa præsidium eo fine & intuitu declinet, ut cursum Synodi sistat aut rumpat*, nos, inquit *Febronius* (44) *huic quæstioni respondebimus verbis* Benedicti Oberhauser

Præ-

(40) *ibid. pag.* 50.
(41) *ibid. pag.* 220.
(42) *ibid. pag.* 196.
(43) *ibid. pag.* 471.
(44) *ibid. pag.* 472.

Digitized by Google

Prælect. Juris Canon. lib. II. pag. 148. „ Eſt vero &, quod in caſu, quo adeſſe „ non velit, aut non poſſit Pontifex, ne„ gem, Concilium ea propter acephalum „ reddi. Enimvero Pontifex rationem qui„ dem primi Epiſcopi habet, ſed non ſo„ lus eſt Epiſcopus in Eccleſia; nec defun„ cto Epiſcopo *Romano* univerſa Eccleſia „ vacare cenſetur. Ut ergo ſublato Pontifi„ ce Eccleſia non vacat, ita nec renuente „ Pontifice acephala eſt. Eſt Pontifex in „ Concilio Præſes, quo genere officii ſi pri„ mus defungi nolit, ordine ſecundus, aut „ tertius, & ſic de reliquis potietur. Ita „ ſane Concilium V., cui adeſſe renuit *Vi„ gilius*, minime ſine præſide unquam ace„ phalum eſt proclamatum. Ego quippe eo„ dem modo de Pontifice reſpectu Concilii „ Œcumenici cenſeo, ſicut de Metropolita „ reſpectu Concilii Provincialis ſtatuimus.“ 3. non indigent Generalia Concilia Pontificis adprobatione. *Primatus pontificius* (45) *eſt* IN Eccleſia, *non* SUPRA Eccleſiam; *neque illa egere poteſt confirmatione Pontificis, quæ ipſa eſt* columna veritatis. 4. *facile intelligitur* (46), *quod* Romani Pontifices, *utpote univerſali Eccleſia inferiores, non ſuperiores, nequeant abrogare aut infringere jura atque Canones ab univerſali Eccleſia conditos* aut *rece-*

(45) *ibid. pag.* 460.
(46) *ibid. pag.* 221.

Digitized by Google

receptos. Intelligitur pariter, quod iidem Pontifices non sint domini, *sed* executores *sacrorum Canonum*. 5. intelligitur etiam *gradationem & provocationem a Papa ad Concilium usui & traditioni Ecclesiæ conformem esse* (47).

VII. Hæc generatim de *Romani* Pontificis Primatu dicta sunto. De peculiaribus ejus juribus, quæ *Febronius* doceat, nunc disquiramus. Æque horum aliqua quum ad caussas fidei, alio ad disciplinam pertineant, *tria sunt*, quæ *circa illam potestatem* (in caussis fidei) *sustinet* Febronius (48), 1. *eam non esse* ex se infallibilem, 2. non ultimatam, 3. non pure monarchicam. Quod autem ad disciplinam spectat, *Romani* Pontificis est *jus immediatum & universale* VIGILANTIÆ, ADHORTATIONIS, immo *Excommunicationis* (49). Verum hoc excommunicationis jus quo tandem recidit? Ex ipso *Febronio* discamus (50). 1. *Papa, citra consensum Ecclesiæ, sive tacitum, sive expressum, non potest* ferre *legem* novam *omnes Ecclesias obligantem*. *Legi novæ papali appositæ excommunicatio, nisi ab Ecclesiis sustineatur & probetur, robore destituitur*. Præclarum sane auctoritatis, ac supremæ potestatis genus. Quei ergo *Febronius* negabit unum *directionis* jus a se tribui *Romano* Pontifici?

VIII.

(47) *ibid. pag.* 230.
(48) *ibid. pag.* 136.
(49) *ibid.*
(50) *ibid. pag.* 291.

Digitized by Google

VIII. *Canones* tamen *& Concilia Pontificibus jurisdictionem vere talem atque alia contulerunt, quæ proprio & nativo jure non habent. Multæ quoque reservationes originem suam & omne jus trahunt a libero consensu Episcoporum* (51). In his potestas *judicandi in causis contentiosis seu Episcoporum, seu inferiorum Clericorum* (52); usus dispensationum largiendarum (53); reservationes peccatorum (54), ac maxime beneficiorum (55).

IX. Multa enimvero *vitio erroris & subreptionis Romano* Pontifici concesserunt Episcopi reservanda, nonnulla etiam vi *extorsionis* (56). Quæris, *quid eorum Papa Episcopis abstulerit, quæ Christus illorum ordini voluit esse propria?* Respondebit *Febronius* [57]: *deputationem liberam Ministrorum Ecclesiæ* [quam scilicet beneficiariæ Reservationes evertunt]; *propriam jurisdictionem in multos suorum diœcesanorum* [quo spectant infinita illa Monachorum privilegia] *jus exclusivum habendi tribunal sacrum in suis respective districtibus, absolvendi quoscunque rite dispositos ab omnibus reatibus; dispensandi in quavis lege Ecclesiastica*, ubi mens & anima legis relaxatio-

(51) *ibid. pag.* 313.
(52) *ibid. pag.* 319.
(53) *ibid. pag.* 314.
(54) *ibid. pag.* 107. 283. 314.
(55) *ibid. pag.* 315.
(56) *ibid. pag.* 98.
(57) *ibid. pag.* 32.

Digitized by Google

tionem patitur & exigit ; *votum decisivum in Conciliis generalibus*, & alia plura. Addit alibi appellationes ab Episcoporum Synodorumque sententiis ad *Romanum* tribunal [58]; alibi [59] *confirmationes*, translationes, & depositiones Episcopales, quas Concilia, & genuini Canones dicunt esse penes SOLAS Synodos Provinciarum.

X. Multa enimvero si *Febronium* audimus, in causa fuere, cur *Romani* Pontifices suam auctoritatem maxima Episcopalis Ordinis injuria, atque pernicie, tantopere amplificarint. Hæc idem *Febronius* percenset [60] 1. *Collectores Canonum, etiam antiquissimi, sunt causa auctæ Pontificiæ authoritatis.* 2. *Patriarchalia Occidentis jura Primatialibus non sine gravi perturbatione ecclesiasticæ disciplinæ*, Romæ *confunduntur.* 3. *Meritum Sanctitatis & eruditionis gloria, quæ* Romanos *Pontifices sæpe ornarunt, authoritati S. Sedis pondus dederunt & incrementum.* 4. *Nomina quoque Rectoris, Pastoris, & Capitis Ecclesiæ universæ, quæ Summo Pontifici tribuuntur; item prædicata Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, Matris ac Magistræ aliarum Ecclesiarum, quæ* Romanam *magis spectabilem faciunt.* 5. Romani *Pontifices volunt, ut ab omnibus judicetur, sicut ipsi in similibus casibus judicarunt.*

(58) *ibid. pag.* 442. *seqq.*
(59) *ibid. pag.* 98.
[60] *Flor. sparf. cap. III. pag.* 386. *seq.*

Digitized by Google

runt. 6. Cum primis autem *vulnera per Decretales* Isidori *Disciplinæ Ecclesiasticæ inflicta, gravia sunt, & in hunc usque diem perdurantia*. Adcedunt abusus, & politicæ artes Curiæ *Romanæ*, auri præsertim sacra quædam cupiditas; quæ omnia *Febronius* passim insectatur (61).

(61) Qua in re non veretur Catholicus homo tanquam illustre quoddam *Romanarum* artium monumentum in medium adferre [*p.* 563.] nescio quam cujusdam Italiæ jurisconsulti epistolam cum aliis a. 1765. editam, Gallice deinde redditam, ubi hæc inter alia vesanus & furiosus Auctor impudentissime scribit. „C' est ainsi qu' au grand „ malheur de l' Eglise le Ministere *Romain*, se prévalant „ du nom & de l' autorité des Papes, qu' il emploie „ contre leur grè, marchant toujours sur la même ligne, „ confond souvent la politique, et la Religion, et par„ vient a dompter le consciences scrupuleuses et mal in„ struites de leurs devoirs, a perdre de reputation les „ personnes éclairées, qu' il fait passer pour des Impies „ et des mécreans. Il a frequemment réussi dans ses fu„ nestes ent reprises, graces a l' ignorance des idiotes, „ & des esprits bornés, qui s' imaginent, que tout ce, „ qui paroit sous le nom du Vicaire de Jesu Christ, mé„ rite les mêmes égards. Oui, sans doute, a la tête d' „ une decision dogmatique fondée clairement sur la do„ ctrine de l' Evangile, cet auguste nom demande la sou„ mission la plus humble et la plus profonde. Mais quand „ il se lit a la tête d' une Bulle par la politique au pre„ judice de la raison et de la verité [intelligit lector „ heic Constitutionem *Unigenitus* notari], il ne nous ôte „ pas le droit de nous opposer a cette Ordonnance: il n' „ exige pour elle aucune marque de respect: il ne doit „ exciter en nous d' autre sentiment, que la douleur de „ le voir profané. En effet combien de fois dans ces der„ niers siècles, la Cour de *Rome* a-t-elle abusé du nom „ des Papes, qu' elle ne regarde au fond, que comme „ une formalité necessaire pour autoriser ses projets? Com„ bien

XI. Tandem *Febronius* oppreſſæ Eccleſiaſticæ libertatis miſericordia commotus ad eam recuperandam aptiſſima ſubſidia ſuggerit. Ea autem duplicis generis ſunt; alia enim ab Epiſcopis, a Principibus alia ſunt adhibenda. Quod ad Epiſcopos ſpectat, *reducatur* diſciplina & regimen *Eccleſiæ juxta votum ac deſiderium Tridentinorum Patrum ad terminos quatuor primorum Conciliorum, & omnia ſalva erunt* (62). *Faciant Epiſcopi quod ſui juris, quod ſui muneris eſt; & dicant cum* Ivone Carnotenſi *Nuntiis Apoſtolicis* de tantillo jure cedere, quod habent Eccleſiæ noſtræ, nec volumus, nec debemus (63). *His* præterea *de cauſſis competit* (64), *jus examinandi, & retinendi Bullas Apoſtolicas .... Si itaque Epiſcopi inveniant, ad ædificationem non eſſe, quod Papa conceſſit, ſi mentem ſummi Pontificis cum Spiritu Canonum combinari non poſſe deprehenderint, effectum & executionem Bullæ ſuo jure impediunt.* Illud autem potiſſimum ob oculos habeant, *quæ ab Epiſcopis Pon-*

„ bien de fois s' en eſt-elle ſervie pour donner atteinte „ ſous la maſque de la Religion, aux prèceptes de l' E- „ vangile? " Horret animus plura ejuſmodi ex nefario hoc libello proferre. Linquatur ille *Febronio* ſuiſque ſimilibus, qui nihil aliud ſtudent, quam in luto, ac fœcibus volutari.

(62) *ibid. pag.* 553.
[63] *ibid. pag.* 546.
[64] *ibid. pag.* 585.

Digitized by Google

Pontifici libere dimissa sunt, si ille eis abutatur, recipi posse & debere (65).

XII. Præcipuum tamen a Principibus Ecclesiastica libertas præsidium exspectat. *Videmus*, inquit (66), *pacem Ecclesiæ turbatam, disciplinam confractam, idque tantum non universim, & quidem facto eorum, qui universali Ecclesiæ præsident. Ut igitur malo communi Principum Catholicorum officio atque authoritate subveniatur, pro certiore rei tam salutaris successu conjunctis eorundem consiliis ac viribus utendum erit.* Quare ab illis 1. *convocatio Concilii universalis suadenda, urgenda & apprehendenda erit* (67) 2. *non minus tutum* (68), *& commodum, imo promptius remedium, ad recuperanda jura sacra, per ignorantiam & superstitionem deperdita, deprehenditur in* Placito Regio, *cujus legitimus usus in plerisque regnis ac provinciis viget, ita ut sine eo nullum Rescriptum, Decretum, Mandatum, Constitutio, Bulla, Breve, aut quæcunque litteræ* Romanæ *executioni tradi valeant.* 3. Aliud exstat *medium depellendorum abusuum Curiæ* Romæ, *in* Gallia *quotidianum, & optimo jure ubique usurpandum, scilicet* Appellationis tanquam ab abusu (69). 4. Maximum erit præsidium subtractio obedientiæ. *Hoc illa operabi-*

[65] *ibid. pag.* 324.
[66] *ibid. pag.* 571.
[67] *T. I. cap. IX. §. 3. pag.* 709.
[68] *ibid. pag.* 740.
[69] *ibid. pag.* 765.

Digitized by Google

rabitur (70) *ut aut pro futuro neget, aut saltem suspendat usum, & exercitium certorum jurium, in quorum possessione summi Pontifices non nisi a paucis sæculis existunt quæque Religioni & puriori disciplinæ, si non officiunt, saltem nihil prosunt. Quare Princeps, dum justa ex caussa Papæ talem negationem obedientiæ denuntiat, ei nihilominus declarabit, quod se ab ejusdem & sanctæ Sedis communione non separet; quod in* Rom. *Pontifice successorem divi Petri, & primum Ecclesiæ Episcopum revereatur, quod in eo nunquam non observaturus sit Primatum, quem Dominus Noster Jesus Christus* Petro *contulit, quique ab hoc ad ejus successores transiit; quod denique ei quidcunque demum evenerit, in vinculo charitatis constanter adhæsurus sit. Sic perstabit suum* Petro *privilegium . . . . . Quod si Pontifex hostilem animum publice indueret* [uti fieret in aperto bello] *censerem*, quoad hæc hostilitas duraret, *omnia in eo statu reposita censeri, quo forent Papa mortuo aut captivo.* Roma *quidem parum tolerans* (71), *etiam cum justissimis mediis atque modis impetitur, censurarum & excommunicationum fulminibus se suaque prætensa jura seu possessiones tueri amavit.* Verum *censuræ* Romanæ *si non probentur ab Ecclesia nullæ sunt* (72). Schismatis quoque nul-

la

[70] *T. II. pag.* 595.
[71] *ibid. pag.* 610.
[72] *ibid.*

Digitized by Google

la heic ſuſpicio eſſe poterit. *Imprimis*, inquit *Febronius* (73), *non inducetur tale ſchiſma ex parte* Epiſcoporum; *hi ſua recipientes* Romano *Pontifici citra difficultatem relinquent quæ ad Primatum proprie ſpectant. Sed nec ex parte* Prinçipum: *qui unum hoc volunt, ne Papa ſe immiſceat temporalibus Regnorum, & ut ſervet Canones, quorum ipſi cuſtodes conſtituti ſunt. Nihil ergo his in circumſtantiis ſupereſt, quam ut (quod abſit) ipſe Papa faceret ſchiſma.* Hæc ſumma eſt *Febroniani* ſyſtematis. Ipſiſſima Auctoris verba recitavimus, ne quis falſos a nobis illi errores tribui queratur.

[73] *ibid. pag.* 148.

Digitized by Google

CAPUT III.

De fine, quem Febronius *operi suo ait se præstituisse hæreticorum scilicet cum* Romana *Ecclesia conciliatione. Credibile ne sit ad finem adeo laudabilem potuisse ab Auctore ejusmodi librum referri?*

I. UT ut quæ *Febronii* placita hactenus recensuimus, opinionum portenta videri possint, quum tamen finem consideto, ad quem suos ille conatus retulit, irasci ipsi omnino non possum. *Pax Ecclesiarum primarius finis est, quem mihi in hoc tractatu proposui*, ait ille in primi voluminis præfatione (1), quin titulus utrique tomo inscriptus satis hac de re nos docet; ad *reuniendos* scilicet *dissidentes in Religione Christianos* fuisse libros istos ab auctore compositos. Quid enim hoc fine sanctius? quid laudabilius? Id unum displicet, non satis intelligi, quei Auctor ingeniosus sane atque eruditus sibi persuadere umquam potuerit, hanc maxime optandam dissidentium in sacris Christianorum conciliationem ex sui operis divulgatione prodituram. Quamobrem suspicati non pauci sunt, atque hos inter egomet, ficte hæc omnia & fallaciter esse a *Febronio* jactata, nihilque illum minus cor-

[1] Sub finem.

Digitized by Google

cordi habuisse, quam quod præsefert, Ecclesiarum discordias sedare. Stultum enim est, & non dicam acuto & docto, sed sanæ mentis homine indignum, in id sua studia conferre, quod te adsequi omnino non posse comperias. Quænam autem causæ sint, cur incredibile nobis videatur, non perspexisse *Febronium* suscepti a se laboris vanitatem, etsi in *Antifebronio* satis aperui, nunc tamen iterum explicabo diligentius.

II. Primo igitur stupidus plane & excors sit oportet, qui præcipuum velit expetendæ conciliationis obstaculum, qualem *Romani* defendimus, summi Pontificis primatum. Alia omnia in causa fuisse, cur Protestantes a nobis secesserint, Augusti inter ipsos Scriptoris testimonio in *Antifebronio* ostendimus (2); alia item omnia esse, quæ illos a nobis sejunctos etiamnum tenent, ac porro tenebunt, nisi gravissimos in fidei dogmatibus errores dedoceantur, doctissimorum cum inter nostros, tum inter heterodoxos Scriptorum verbis efficiemus (3), cum primis

[2] *Antif. T. I. Introd. cap. I. n. 3.*

[3] *ibid. n. 4. seqq.* Ac Protestantibus, quorum ibi testimonia recitavi, duos heic addere placet. *Johannem Albertum Fabricium*, & *Joh. Rodulphum Kieslingium*. Ille igitur in *salutari luce Evangelii* [p. 514.] *Episcoporum*, inquit, Romanorum, *Pontificumque maximorum a multis seculis singularem hanc curam fuisse, ut Religionem suam, & cum Religione auctoritatem & potentiam longe latcque proferrent, atque etiamnum latius propagent, facile conjectare*

mis vero [quod caput eſt Proteſtantici ſyſtematis] omnis inæqualitatis a Collegio Chriſtianorum abdicationem, ut nulla vis coactiva illi inſit, nullum imperium non a Pontifice, non ab Eccleſiæ Prælatis, non a Con-

re arbitror. Neque poteſt ipſis denegari laus magnæ ſtudii idololatriam & paganas ſuperſtitiones abolendi, quam multis rebus & magnis & variis in locis ſunt teſtati. Id tamen *vehementer dolendum, pro ratione temporum atque obtinente errorum vi, non chriſtiana ſacra pura ac ſincera, ſed variis traditionibus, erroribus ac ſuperſtitionibus contaminata fuiſſe, quæ per Pontifices gentibus commendarentur. Unde non minus acriter & omnibus viribus ab eis pugnatum ut Papiſmus, quam ut Chriſtianiſmus vigeret: quamobrem hæreſium, quas vocant, exſtirpatio & hæreticorum hoc eſt diſſidentium utcunque Chriſtianorum perſecutio perinde ipſis cordi, quam extinctio Paganiſmi &c.* Viden? ut *errores, ſuperſtitiones*, verbo *Papiſmus* hæreticis in *Romano* Pontifice ejuſque ſectatoribus quam maxime diſpliceat? Alter vero in epiſtola ad Eminentiſſimum *Quirinum* [n. 9.] ut *Paullum* III. ab emendanda Eccleſia procul abfuiſſe oſtenderet, *reformationem*, inquit, *de qua diſceptamus Eccleſiæ vel quoad doctrinas falſas, vel quoad abuſus, vel denique quoad ſtatum regimenque externum, emendationem. Videndum nunc erit, utrum in hac vel alia parte Eccleſiam reformarit, quem diximus, Paullus Pontifex. Si ſpectes doctrinas contra Scripturam ſacram receptas, ſatisfactionem ex viribus naturalibus, juſtificationem ex merito operum, & interceſſionem Sanctorum, cultum Sanctorum, reliquiarum, imaginumque, tranſubſtantiationem, & alia erronea doctrinæ capita, illa ſub hoc* Paullo III. *non ſunt abrogata, ſed incruſtata. Si ritus, in auctis Sacramentis, in confirmatione, & unctione, & miſſa pro defunctis, nec non adoratione hoſtiæ, delectu ciborum, vita Monaſtica, & aliis abuſibus conſpicuos ſpectes, nulla reformatio locum habet. Si diſciplinam & regimen externum ſpectes, nihil mutatum, ſed Monarchia Eccleſiaſtica magis magiſque confirmata eſt.* Kieslingius igitur Monarchiam quidem Eccleſiaſticam non fuiſſe a *Paullo* reformatam dolet; potiſſimum tamen quæ ab eo ſuſcipienda fuerit, reformationem ad doctrinas, rituſque ſacros ex præjudicatis ſectæ ſuæ erroribus refert.

Digitized by Google

Conciliis exercendum (4). Quis ergo *Romani* Pontificis Primatu ad *Febronianam* normam redacto eos ſtatim a ceteris ſuarum ſectarum erroribus diſceſſuros ſperet? At inquit *Febronius* (5). " cum omnibus notum „ ſit inveteratum illud odium, & fere in„ ſuperabilis diffidentia per praxes *Romanæ* „ Curiæ Capiti Eccleſiæ concitata, præſer„ tim in animis Proteſtantium; hinc ſpon„ te ſequitur, & nimirum quantum probat „ experientia, hos cum illo, quem ſibi tan„ quam Chriſtianæ libertatis invaſorem re„ præſentant; & cujus regendi methodum „ ipſis etiam Catholicis Principibus atque „ Epiſcopis in multis, nec immerito diſ„ plicere vident, in nullam religionis com„ munionem venire velle, proinde nullam „ ab eo ejuſque miniſtris acceptare inſtru„ ctionem, per quam Catholicas veritates „ captare valeant ". Non negamus Vatinianum, ſi placet, Proteſtantium in *Romanum* Pontificem odium, tantum illorum odium negamus a Primatu, quem adſtruimus originem ducere, ac foveri; quum potius veterum *Lutheri*, *Calvini* &c. irarum (6) hæredes judicem controverſiarum, ob quas a nobis ſe ſe disjunxere, in eo reformident; multo-

[4] *Pſaffii*, *Thomaſii* Junioris, *Hecloris Gothofredi Maſii* in hanc rem teſtimonia dedimus in *Antifebronio* [eod.n.4.]: eadem docent *Bohemerus*, *Moshemius*, aliique.

[5] T. II. pag. 142.

[6] Adi *Boſſuetium* in hiſt. variat. lib. IV. n. 39.

Digitized by Google

Digitized by Google

ſperari poſſit, inquit, *ac fieri compoſitio partium circa res fidei litigantium, opus omnino eſt aliquo judice ſupremo: adeoque agnoſcendus* Romani Pontificis *Primatus* tam ordinis, QUAM JURISDICTIONIS ac magiſterij; *utpote quem Primatum jam pridem ipſi aſſeruiſſent SS. Patres, tanquam Succeſſori D.* Petri, *ob id* Romanæ *Eccleſiæ cathedram paſſim appellantes* Cathedram Apoſtolicam, Cathedram Petri &c. Romanum *vero Pontificem* Caput Eccleſiæ, Caput fidelium, Paſtorem Paſtorum, petram & crepidinem Eccleſiæ Catholicæ, rectæ fidei fundamentum &c. En celebrem Proteſtantem, qui ut diſſidia tollantur, illud in primis ſumit perneceſſarium ut primatus *Juriſdictionis*, non *Febronianus directionis* in *Romano* Pontifice agnoſcatur, adeo factum eſt, diſſenſiones non antea ſedari poſſe, quam Pontificis Primatus intra *fines directorii & formæ* (9) contineatur. Sed quod gravius eſt, *innuunt id ipſum* [utor *Kleineri* verbis] Gottingenſes *in ſua criſi de* Febronii *libro* (10) *ad unionem plura requirentes. Diſertius* Bahrdtius (11), *ac rotunde negat, evulſa etiam radicitus Papæ poteſtate, unionem nos inter & ipſos fieri poſſe, quod ea etiam ſublata, complures ſuperſint articuli, abſolute aut hypothetice* capitales, *&*

qui

[9] Verba *Febronii* ſunt T. *I. cap. I.* §. 2. *n. 6. pag.* 19.
[10] Sub num. 116. 26. Sept. 1763.
[11] in diſſ. contr. *Febronium*.

multoque magis negamus Primatum tot discordiarum caput esse præcipuum. Qua in re præter ea, quæ heic indicavimus, in *Antifebronio* uberius pertractata, neque ab adversario vel leviter adtacta, experientiam ipsam appellamus. Cl. P. *Seedorffius* in fronte epistolarum, quibus causas explicuit, cur Sereniſſimus Princeps duorum Pontium Lutheranam hæresim ejuraverit, sat longum ac pereruditum texuit indicem Protestantium sive generis nobilitate sive doctrinæ excellentia clarissimorum, qui ad *Romanæ* Ecclesiæ gremium abjectis erroribus convolarunt. Næ illi a *Romano* Pontifice, ejusque ministris *acceptare instructionem, per quam Catholicas veritates captare valerent*, non detrectarunt; neque tamen alium ab eo, quem ipsi propugnamus, Primatum sibi credendum, colendumque intellexerunt.

III. Et illud negamus, sublato summi Pontificis Primatu, qui ad *Romanæ* Curiæ leges effictus sit [quod tamen infandum est, neque a Catholico homine tam facile permittendum] fieri statim debere, ut Protestantes *Romanæ* Ecclesiæ se se subjiciant. Nihil minus. Relegat *Febronius*, quæ ex *Matthæo Prætorio Memela-Prusso* in sua *Tuba pacis ad universas dissidentes in Occidente Ecclesias* [7] reddidit P. *Kleinerus* [8]: *ut autem spe-*

[7] Edita *Coloniæ* 1685.
[8] *Cap. II. §. II.*

Digitized by Google

ſperari poſſit, inquit, *ac fieri compoſitio partium circa res fidei litigantium, opus omnino eſt aliquo judice ſupremo: adeoque agnoſcendus* Romani Pontificis *Primatus* tam ordinis, QUAM JURISDICTIONIS ac magiſterij; *utpote quem Primatum jam pridem ipſi aſſeruiſſent SS. Patres, tanquam Succeſſori D.* Petri, *ob id* Romanæ *Eccleſiæ cathedram paſſim appellantes* Cathedram Apoſtolicam, Cathedram Petri &c. Romanum *vero Pontificem* Caput Eccleſiæ, Caput fidelium, Paſtorem Paſtorum, petram & crepidinem Eccleſiæ Catholicæ, rectæ fidei fundamentum &c. En celebrem Proteſtantem, qui ut diſſidia tollantur, illud in primis ſumit perneceſſarium ut primatus *Juriſdictionis*, non *Febronianus directionis* in *Romano* Pontifice agnoſcatur, adeo factum eſt, diſſenſiones non antea ſedari poſſe, quam Pontificis Primatus intra *fines directorii & formæ* (9) contineatur. Sed quod gravius eſt, *innuunt id ipſum* [utor *Kleineri* verbis] Gottingenſes *in ſua criſi de* Febronii *libro* (10) *ad unionem plura requirentes. Diſertius* Bahrdtius (11), *ac rotunde negat, evulſa etiam radicitus Papæ poteſtate, unionem nos inter & ipſos fieri poſſe, quod ea etiam ſublata, complures ſuperſint articuli, abſolute aut hypothetice* capitales, *&*

qui

[9] Verba *Febronii* ſunt *T. I. cap. I. §. 2. n. 6. pag.* 19.
[10] Sub num. 116. 26. Sept. 1763.
[11] in diſſ. contr. *Febronium*.

qui ad ipſam religionis naturam ſpectent [12] [*e quibus priores ad* 37., *poſteriores ad* 12. *diducit*] *diſſenſum inter Proteſtantes & Romano-Catholicos conſtituentes: Pontificiam poteſtatem cauſſam diſſenſus a Romanenſium communione leviſſimam fuiſſe* [13]; *non modo nullas* Febronio *gratias agit* [14], *ſed & rogat, ut ſpem unionis & conſilium tot hactenus colloquiis publicis, & privatorum auſibus* [*quæ omnia* §. *II. recenſet*] *fruſtra tentatum, plane abijciat* [15]. Hæc ſunt Proteſtantium de *Febroniana* conciliatione judicia. At *Febronius* quærit [16]: *an duo ſunt omnes? an non & omnes, & hi ipſi duo exceſſum poteſtatis Pontificiæ inter cauſſas ſeparationis eorum ab Eccleſia Catholica admittunt?* Belle ſane. Addamus ergo tertium, qui nomine Proteſtantium omnium loquitur, & *Bahrdtio* multo celebrior eſt, *Jablonskium* inquam, *Febronii*, ut cap. 1. vidimus, laudatorem. *Proteſtantes vero*, inquit [17], *quanquam multa* Febronii *tanquam principiis ſuis conſentanea probent, in ea tamen recte exiſtimant illuſtrem Autorem vehementer erraſſe, quod ſolam Pontificis autoritatem juſtis ſuis limitibus circumſcriptam, ad Proteſtantes Eccleſiæ* Romanæ reu-

(12) §. *VIII.*
(13) §. *VI.*
(14) §. *eod.*
[15] §. *XVI.*
[16] *T. I. Append. III. pag.* 52.
[17] *Inſtit. hiſt. Chriſt. T. III. pag.* 146.

Digitized by Google

reuniendos ſufficere credat, quum longe plura ſint quæ Eccleſia Proteſtantica in Romana *merito deſiderat.* Vultne alios ejuſdem rei teſtes? Adcipiat Lipſienſes in *novis Actis eruditorum*. Hi nimirum *Febroniani* libri Synopſin, quam ſupra audivimus ab illis magnopere prædicatam, hiſce verbis concludunt. " Nos „ vero hanc ipſam operam, a doctiſſimo „ auctore, cujus inſignem rerum, quæ formam Eccleſiæ, & leges concernunt peritiam, ſingulæ non paginæ, ſed lineæ „ produnt, in tam arduo nec omni periculo libero negotio collocatam, ſatis mirari quidem & laudare non poſſumus; „ neque tamen omnia probare. Multa enim „ inſunt, quæ Pontificiam ſuperſtitionem „ adhuc ſapere, & cum fine, quem vir egregie cordatus ſibi propoſuit, minus „ convenire videntur, ut eſt tota ejus de „ primatu doctrina, quæ, veremur, ne quemlibet noſtrum a conſilio auctoris perſequendo deterreat. At dixit fortaſſis plura, de quibus liberius cogitare, quam „ ſcribere duxit, memor illius, raram eſſe „ temporum felicitatem, ubi ſentire quæ „ velis, & quæ ſentias dicere liceat. Sane „ prudentis Medici eſt, inveterati, ac pertinacis morbi, non omnem ſubito vim „ reprimere, ſed variis remediis lenitam „ ſenſim ſopire, atque ita tandem evertere." Quid ad hæc dicet *Febronius? & hunc exceſſum*

ceſſum poteſtatis Pontificiæ inter cauſſas ſeparationis eorum ab Eccleſia Catholica admittere? Sed non unam, non præcipuam, non eam, qua de medio ſublata cetera omnia nullo negocio conquieſcant. Superſunt enimvero quos Proteſtantes vocare *fundamentales* ſolent, articuli nec numero pauci, & gravitate maximi diſſidiorum cauſſa. Ita (ſane, inquit *Febronius* (18); ſverum *cedat nunc ex una parte Paſtor* (Pontifex) *& ultro concedat in colores* Febronianos, *ut revera ſit acceptabilis;* (de hoc mox videbimus); *deponant ex altera parte ſuas, profecto in puris ſcholaſticis hypotheſibus adverſus fidem antiquam conſiſtentes opiniones Acatholici Chriſtiani, & erit pax Chriſtianorum inter ſe.* Utinam qua hæc facilitate dicuntur, ea perfici poſſent. Verum hoc opus, hic labor eſt. Paſtorem finxit *Febronius acceptabilem*; Proteſtantes tamen audivimus clare edicentes, *deponere* ſe minime poſſe *ſuas adverſus fidem antiquam opiniones.*

IV. Video equidem *Febronium*, quanta in *Romanam* Curiam animi duritie eſt, tanta Proteſtantibus benignitate indulgere. Quamobrem in appendice illa, qua *Bahrdtio* reſpondit, quoad licere ſibi credidit, noſtra ab iis repudiata dogmata emollire conatus eſt, ne ullam miſerrimis Acatholicis difficultatem inijcerent. Vereor autem, ut hi

[18] *T. II. pag.* 145.

Digitized by Google

hi se probarit; nobis certe Catholicis haud satisfecit. Aliqua hac super re in *Antifebronio* notavi, quæ ille suis in vindicationibus de more dissimulavit. Illa quoque, quæ de concedendo Sacerdotibus conjugio, deque communione sub utraque specie dixeram (19), tacitus præteriit, etsi dum *Colonienſium* eadem super re judicium confutavit, occasionem illorum, si potuisset, refellendorum habuit fere necessariam. Quid ergo *Colonienſibus* respondet? Hæret ille in *heterocliti* nota, qua ipsius *indulgentiam contra legem cœlibatus, & legem de communione sub utraque extra sacrificium interdicta* condemnarunt; ac Theologis illis insultans „ ergo, inquit (20) heteroclitus fuit *Caro-* „ *lus* V., cum Legatis suis daret in man- „ datis, ut utramque proponeret Patribus „ Concilii *Tridentini* apud *Martene Collect.* „ *ampliss. Tom. VIII. pag.* 1425. Hetero- „ clitus fuit *Ferdinandus* I. dum utrumque „ pro terris *Austriacis* a *Pio* IV. peteret „ apud *Goldastum Tom. II. Constit. Imp.* 319. „ *seq.* Heteroclitus *Maximilianus* II. cum „ idem pro variis suis ditionibus rogaret, „ teste *Thuano lib. XXXVI. exeunte & lib.* „ *LXII. p.* 134. Heterocliti fuere plures „ summi Pontifices, qui spe reversionis, „ & sæpe optato cum successu, multis laicis

[19] *Antif. T. I. pag. IX. seqq.*
[20] *pag.* 75.

Digitized by Google

„ cis communionem *ſub utraque* indulſerunt, „ idque in vim & ſequelam Decreti ultimi „ Seſſionis XXII. Concilii *Tridentini*. Con„ jugium Clericorum pro reunione propo„ ſuit vindex *Febronii non pure & ſimplici„ ter*, verum *more Græcorum*, non ſchiſma„ ticorum; ſed *Catholicorum*. Et ne quidem „ hoc propoſuit *univerſaliter*, pro *Clero* et„ iam *Catholico*, ſed pro *Lutherano* reunien„ do, nimis forte uxoribus jam aſſueto. “ Deleat *Febronius* verba illa *ſæpe optato cum ſucceſſu*, quæ quam falſa ſint, docent binæ Auguſtani Cardinalis *Truchſeſii* a me recitatæ epiſtolæ (21), & litteræ S. *Pii* V. quibus conceſſum a *Pio* IV. *Caroli Auſtriaci* Archiducis ditionibus calicis uſum revocavit; *Colonienſe* judicium ſtabit. Non Principes illi, non Pontifices heterocliti fuere: qui obſirmatam Proteſtantium pervicaciam nondum uſu ac periclitatione perceperant, *heteroclitus Febronius* eſt, qui poſtquam experientia compertum eſt, non eam eſſe Proteſtantium indolem, quæ tanta Catholicorum Principum, ſummorumque Pontificum facilitate flectatur, eamdem, qua illos maxime abuſos fuiſſe conſtat, indulgentiam commendat. Multo autem magis heteroclitus eſt, quum non animadverterit, etſi a me commonitus, non de quacunque heic agi diſciplina, ſed de diſciplina, quæ non ſuapte

(21) *Ant. T. I. pag. X.*

Digitized by Google

ſuapte quidem natura, ſed tamen propter implicatos hæreticorum errores magnam habet cum dogmate connexionem. Proteſtantes ſcilicet, uti cl. quoque *Gerbertus* ſapientiſſime monuit (22) non *diſciplinæ caput*, *ſed dogma* de concomitantia *impetunt*, *atque inſtitutioni Sacramenti communionem ſub una ſpecie adverſari contendunt*. Idem de cœlibatu dixeram. Monueram ſcilicet nec Proteſtantibus *conjugio adſuetis* ſuffecturas ad *Græcæ* Eccleſiæ conſuetudinem uxores, & continentiæ legem, quam veluti divino de curanda humani generis multiplicatione præcepto contrariam Proteſtantes averſantur, ita diſciplinæ eſſe, ut tamen ad dogmatum claſſem non per ſe ſe, ſed ex prava illorum perſuaſione revocari debeat. Hæc utique in mea introductione legit *Febronius*. An contemnenda videbantur, ac reſponſo indigna? Jamvero ut illuc redeam, unde diſputatio noſtra primum proceſſit, qui iſthæc paullo diligentius perpendit, eaque tantæ eſſe evidentiæ perſpicit, ſuſpicari umquam poterit, unum eſſe *Febronium*, qui ſuum illud adjungendorum *Romanæ* Eccleſiæ Proteſtantium conſilium plenum eſſe futilitatis non intelligat? Quod ſi id vir multo ingenio certe pernovit, quid demum ſupereſt, quam ut dicamus nec ſerio, neque ex animo fuiſſe

(22) *princip. Theol. Sacram. cap. IV. pag.* 252.

Digitized by Google

illud ab eo propoſitum, tantumque in Proteſtantes ſtudium alio ſpectare?

V. Quid vero ſi & illud addamus, perſuaſiſſimum eſſe *Febronio* numquam futurum, ut *Romani* Pontifices Primatum ſuum iis finibus, quos ipſe conſtituit, coerceri patiantur. " Ego ſane non video, inquit ipſe (23), „ quomodo graves & ſubſtantiales defectus, „ ex conceptu Monarchico nati, & adhuc „ dum pullulantes, auferri queant, ſive via „ judicii, ſive per medium tractatuum in„ eundorum cum Curia, quæ adoptatum „ ſuum ſyſtema, ut ut ſcripturæ & Cano„ nibus adverſum, ſponte non dimittet, „ quæ in cauſſis fidei ſe credit infallibilem, „ in negotiis diſciplinæ tantum non impec„ cabilem, quæ non admittit diſtinctionem „ inter ſedem & ſedentem, quæ denique „ non agnoſcit judicem ſupra ſe. " Bene eſt. Non his quidem de cauſſis, quas per ludibrium *Febronius* recenſet, ſed quia quæ juris divini ſunt, a *Romano* Pontifice abdicari nequeunt, fruſtra eſt conatus omnis contra Primatum a nobis defenſum. Ut ut eſt, ſi *Febronius* hoc ſentit, actum igitur credet de Proteſtantium ad *Romana* ſacra adceſſione, quæ ipſo judice niſi Pontifex Primatu *directionis* contentus ſit, ſperari minime poteſt. Quid ergo fructus ex ſua lucubratione ſe percepturum confidat? Nullum pro-

[23] T. II. pag. 153.

profecto, qui quidem ad finem ſibi propoſitum faciat. Id enim vero perridiculum eſt ac plane inſanum ut aliquem magni momenti finem obtineas, iis uti adminiculis, quæ nihil ad illum adſequendum profutura cognoſcas. Quamobrem aut ſummæ *Febronium* levitatis incuſemus neceſſe eſt, quod de tanto viro quis audeat? aut aliud ipſi propoſitum fuiſſe, quam quod præſefert, erit omnino adfirmandum (24).

(24) Audiatur eodem plane modo diſputans adverſus *Febronium* celebris *Conſtantinius* (p. 9. ſeq.) " Dunque „ tutt' altro è ſtato il motivo, che lo ha indotto a ſcri„ vere, ſuorchè quello, che ha poſto in fronte al ſuo li„ bro. Intanto ſia queſto ſuo motivo qualunque eſſer ſi „ voglia, ogni uomo ragionevole dee riconoſcere, che in „ vece del decantato, e ſuppoſto effetto di riunire alla „ Chieſa li Diſſidenti, egli produce due pernicioſiſſime „ conſeguenze. Una di armare ſempre maggiormente gli „ Eretici contro i Pontefici ſomminiſtrando loro tutti gli „ accumulati monumenti, e diſcorſi, onde acuire con „ maggior veleno le loro maldicenze; ſicchè i loro Mi„ niſtri abbiano materia pronta per ſempre piu alienare li „ loro Popoli da una Chieſa, che predicano governata „ dall' Anticriſto. La ſeconda di ſcandalezzare i puſilli fra „ Cattolici, e li male, o poco ben prevenuti, che non „ ſanno, o non vogliono far diſtinzione tra i tempi paſ„ ſati, e i preſenti, e tra l' eſteriore governo della Chie„ ſa, e la ſantità del dogma, e della morale, che la „ Chieſa medeſima inſegna. Chi non è abile a fare que„ ſta diſtinzione, vedendo ſcriverſi da *Febbronio* la Corte „ di *Roma* erra coll' abuſo di Giuriſdizione, facilmente „ ſi perſuade, che la Chieſa governata in primo luogo „ dal *Romano* Pontefice, erri anche negl' inſegnamenti del „ dogma, e della morale: coſe, che lode alla divina pro„ meſſa aſſiſtenza non ſuccedono, nè ſuccederanno. Que„ ſti ſono li veri effetti, che derivano dalla ſconſigliata „ opera di quel Prelato, che pure da quella Poteſtà, con„ tro di cui reclama, riconoſce il ſuo grado di Veſcovo „ *in partibus &c.* "

Digitized by Google

CAPUT IV.

Iterum de fine, quem Febronius *sibi proposuit, differitur; eum non alium fuisse, quam* Romanæ *Sedi universi orbis invidiam parare, ut alia argumenta deessent, ratio ipsa scribendi declarat. Distinctio Sedis & Curiæ* Romanæ, *itemque Sedis, & Sedentis, qua ad sui excusationem abutitur* Febronius, *plena est schismaticæ calliditatis.*

I. QUanta in summos Pontifices, ceteroſque, qui divinam eorum auctoritatem omni ſtudio propugnant, ac colunt, furoris intemperantia invehatur *Febronius*, quam in *Antifebronio* (1) expenderem, hominem Romanis Præſulibus adeo infenſum nihil minus, quam de Proteſtantibus cum Eccleſia *Romana* conjungendis cogitare potuiſſe argumentando collegeram. Quo quidem in judicio novus me *Febronii* liber plane confirmavit; in eo enim iterum odio inflammatus omne in ſupremos *Romanæ* Eccleſiæ Antiſtites, illorumque defenſores evomit virus acerbitatis ſuæ. Pauca huc transferamus. " Advertite (ita *Colonienſes* adloquitur *Febronius*) & ex monumentis in *Fe-*
„ *broniano* Tractatu relatis intelligite, in
„ quam multis & fere infinitis caſibus Pon-
„ ti-

(1) *Introd. cap. II.*

Digitized by Google

„ tifices, aut eorum Curia, talia decreve-
„ rint, præceperint, ſtatuerint, quæ erant
„ *in proprium eorum emolumentum*, non *in*
„ *verum commodum Eccleſiæ*. Cum itaque ex-
„ perientia compertum ſit, Curiam *Roma-*
„ *nam* hac in parte genium ſuum non mu-
„ tare, hinc obſervantiam atque obedien-
„ tiam præſtare Pontifici *Romano*, ſed ea
„ ratione, ne Deum, ne Cæſarem, ne Ec-
„ cleſias veſtras, jure ſuo defraudetis. No-
„ lite has in ſervitutem dare illis, qui ſe
„ ſe extollentes in faciem vos cædunt, qui-
„ que cœcam obedientiam non aliam ob
„ cauſſam ita commendant, quam ut ſub
„ ea larva dominationem in vos ipſos, in
„ res atque jura veſtra tanto liberius exer-
„ ceant," (2)

" Si inſuper quod *Febr. cap. VI.* §. 13.
„ & 15. demonſtrat, *Romæ* ſancti & ge-
„ nuini Canones extra vigorem ſunt, bonæ
„ Conſtitutiones ligent, donec pecunia ſol-
„ vantur, ex uſu clavium temporalia lucra
„ capterntur, diſpenſationes plerumque ſine
„ juſta cauſſa concedantur, Concordata non
„ ſerventur, Epiſcopi in exercitio ſuorum
„ jurium, quæ a Deo obtinent, impedian-
„ tur, lites promiſcue cum magno diſpen-
„ dio *Romam* trahantur, indulgentiæ cum
„ annullatione pœnitentialis diſciplinæ in-
„ diſcretæ concedantur, & per hæc aliaque

 „ ſimi-

(2) *T. II. pag.* 3.

„ similia miſceantur ſacra profanis, atque „ ita non ſolum Caput viſibile Eccleſiæ, „ ſed & ipſa Sancta Religio noſtra iis, qui „ foris ſunt, contemtibilis & odioſa redda„ tur; poterit ne prætendi; *ſine ratione & „ fundamento queri de exceſſu Pontificiæ pote„ ſtatis, & proponi remedia ad eandem in ju„ ſtum ordinem redigendam?* “ (3)

“ Quid hac occaſione dictura aut cogi„ tatura fuiſſet hæc Eccleſiæ columna (Car„ dinalis *Lotharingus*) ſi prævidiſſet, vel „ ipſos in *Tridentina* Synodo ſancitos Ca„ nones a *Romana* Curia tam leviter, tam „ frequenter infractum iri, uti id in diſ„ penſationibus aliiſque quotidie evenire ex„ perientia docet, & Opere noſtro ſatis de„ monſtratum eſt. “ (4)

“ *Cupiditas* a ſacris Canonibus omnium „ malorum, ſive moris, ſive doctrinæ, ra„ dix eſſe dicitur: hæc præcipue regnat a„ pud *Italos*, ex æquo gloriæ, dominatus, „ atque pecuniæ cupidos, ne quid dicam „ de cupiditate obſcœna: hæc *Romæ*, in „ ſancta urbe, ad ſcandalum populorum re„ ſidet, a multis palam, ab hypocritis clam „ exercita: unde & vulgo *Romani* dicuntur „ *boni Catholici*, *peſſimi Chriſtiani*; atque no„ tum illud cujuſdam Doctoris: *Romæ fui*, „ *& fidem ſervavi*. Accedat his malis moribus

(3) *ibid. pag.* 31.
(4) *ibid. pag.* 42.

Digitized by Google

„ ribus ſapientia mundi, abjecto Dei timo-
„ re, & aderit doctrinarum peſſima impie-
„ tas, atheiſmum præcurrens. Cupiditati
„ *Romæ* dum laxat frœnum, an iſtud re-
„ ſtringit extra *Romam*? Cupiditas nutritur
„ & confortatur, dum leges ei obſtantes
„ diſpenſatione removentur: dum peccata
„ indulgentur, illudque vel ſanatur, quod
„ cupiditate obtentum eſt contra Canones,
„ vel ut obtineri poſſit, conceditur: *Simo-*
„ *niacus* occupavit beneficium, nulla huic
„ cum Simone facienda eſt gratia; aſt fit
„ ei: manet in beneficio Simoniace obten-
„ to, erga mulctas de præterito. " (5)

" Poſtquam *Romani ſæculare* imperium
„ Urbis & adjacentis territorii *eccleſiaſtico*
„ junxerant, non duxerunt ſibi probro, ſed
„ gloriæ, ut cum in *civili* non poſſent,
„ ſaltem in gubernatione *ſacra*, conarentur
„ ſequi veteres *Romanos*, quorum ambitio
„ non niſi ſubditos volebat, & mancipia in
„ univerſo orbe. Debuiſſent illi ſibi potius
„ pro exemplo ſumere, & nunquam ex a-
„ nimo dimittere primævum illum ſanctum-
„ que Urbis *Romanæ* Clerum, qui ſcientia
„ atque humilitate Chriſti Crucifixi ductus,
„ horrori habuiſſet mundanum *Curiæ* no-
„ men, quo nunc illi, etiam in *Eccleſiaſti-*
„ *cis*, gloriantur, malentes Principum ſæ-
„ culi faſtum, non exteriore ſolum appa-

 „ ra-

[5] *ibid. pag.* 118.

„ ratu, sed omnibus etiam animi facultati-
„ bus æmulari, quam sequi humilitatem &
„ charitatem Discipulorum Christi. " (6)
„ Quis bonus *Romanam* Ecclesiam, verius
„ Curiam, *hac in parte* non deserat, quæ
„ Sponsam Christi his dotibus, quæ qui-
„ dem amplissimæ sunt, spoliare non vere-
„ cundatur, & eo usque se illi inimicam
„ præbet, idque ideo, ut suis velificetur
„ ideis atque commodis? " (7)

II. Audi jam quid de Cardinalibus paucis studiosus hic scriptor proferat (8). ' Quantum
„ deinde Cardinalitia dignitas in statu, in
„ quem hodie profecta conspicitur profit ad
„ sustinendas *Monarchiæ* Papalis prætensio-
„ nes utcunque exorbitantes, commodius non
„ explicabimus, quam verbis cujusdam tra-
„ ctatus italico idiomate anno 1683. editi,
„ in quo sequentia legimus *L' anno del Si-*
„ *gnore* 1048. *sotto* Damaso *Papa comincia-*
„ *rono i Re di* Francia *a sopportare, che i*
„ *Vescovi di* Roma *creassero Cardinali* Fran-
„ cesi, *e che dependessero da' Papi; il che*
„ *fu una imprudenza troppo grande: perche*
„ *eglino sono stati la causa, che i Papi ab-*
„ *bino ogni giorno piu posto il piede sopra i*
„ *loro regni; perchè i Cardinali son obligati*
„ *a proteggere il Papato per loro particolar in-*
teresse,

(6) *ibid. pag.* 393.
[7] *ibid. pag.* 543.
[8] *ibid. pag.* 524.

Digitized by Google

„ *tereſſe, ed a poco a poco hanno ſcelte le fa-*
„ *miglie piu illuſtri per onorare il Cardinalato*
„ *in appoggio del Papato, ed aſſicurarſi ogni*
„ *giorno piu della ſicurezza de loro Stati. I*
„ *Prencipi Sovrani hanno anche avuto l' animo*
„ *così baſſo di porvi in tal numero i loro pro-*
„ *prii fratelli e figliuoli, di modo che non bi-*
„ *ſogna maravigliarſi, ſe ſono gionti ad un*
„ *punto di ſuperbia più che inſolente, come li*
„ *vediamo. Hanno avuto anche la sfacciatagi-*
„ *ne di far innalzarli al miniſtero ſupremo de*
„ *Stati contro ogni ragione divina ed umana,*
„ *e contro ogni intereſſe de Principi, che ſi*
„ *ſon degnati di collocarli in tali poſti . . . .*
„ *Li Cardinali di* Richelieu *e* Mazzarini *ſo-*
„ *no ſtati doi gran Miniſtri di Stato, perche*
„ *erano doi ſpiriti tranſcendentemente ſollevati;*
„ *ma ſon ſicuro, che ſarebbe ſtato meglio ſer-*
„ *vito il lor Padrone, ſe non foſſero ſtati Car-*
„ *dinali, e particolarmente il primo, che fu*
„ *tanto ardito di voler indurre* Luigi *XIII.*
„ *d' andar incontro al Cardinal* Barberini *Le-*
„ *gato, che era a* Sciantigli; *ed il Re aven-*
„ *do coraggioſamente reſiſtito all' iſtanze di*
„ *queſto Miniſtro, s' abbaſsò in ogni modo in*
„ *condeſcendere, che il ſuo fratello andaſſe all'*
„ *incontro a queſto Legato, il quale di tanto*
„ *in tanto pigliava qualche paſſo innanzi al*
„ *fratello del Re, benche cedeſſe a Cardinali*
„ *di* Richelieu *e* Valletta, *come piu vecchi*
„ *di lui nel Cardinalato; e così il Cardinal*

„ *di*

Digitized by Google

„ *di* Richelieu *s' inalzava ſul ſuo Padrone*, „ *mentre voleva obbligarlo d' andar all' incon-* „ *tro ad un uomo, che a ſe medeſimo cedeva* „ *la precedenza. Se queſto Cardinale aveſſe* „ *ſempre avuto parte al miniſtero di queſto* „ *Regno, il Re non ſi ſarebbe ſi glorioſamen-* „ *te diſimbarazzato dalle pretenzioni di* Roma, „ *o almeno ſe aveſſe voluto crederli, e ſenza* „ *dubio avereſſimo avuto altre bravate da* Aleſ- „ ſandro *VII. e da* Innocenzo *XI. I primi* „ *Miniſtri, de' quali il Re d' oggi ſi ſerve,* „ *ſono incapaci di far commettere queſte baſ-* „ *ſezze, come fa glorioſamente, & ſenza com-* „ *pavazione meglio, ch' ogn' altro de ſuoi Pre-* „ *deceſſori col conſervare la dignità e la mae-* „ *ſtà della ſua Corona.* " Alibi autem monet *Febronius* (9): " Nemo opinetur, ab „ univerſali hac corruptione forte exemptos „ fuiſſe Cardinales; etiam de his dixit in „ *Tridentino* Concilio venerabilis Archiepi- „ ſcopus *Bartholomæus* de *Martyribus: illu-* „ *ſtriſſimi Cardinales indigent, ut mihi qui-* „ *dem videtur, illuſtriſſimâ reformatione.* " Addamus nonnulla de Eminentiſſimis Patribus, qui Concilii *Tridentini* interpretationi præfecti ſunt (10). " Sacra Synodus (*Tri-* „ *dentina*) tres modos ſtatuit (11) definien- „ di & declarandi dubia ex decretis *Triden-* *tini*

[9] *ibid. pag.* 550.
[10] *ibid. pag.* 15.
[11] *Seſs. XXV. Decr. de recip. & obſerv. decretis Concilii.*

Digitized by Google

„ *tini* orta 1. celebrationem alterius Concilii generalis, 2. evocationem virorum negotio idoneorum *ex provinciis*, unde difficultas oritur; 3. aliam quamcunque commodiorem viam. Primo remedio semper reſtitit, ſemperque reſiſtet *Romana* Curia. Secundum nunquam practicavit, quamvis id convenientiſſimum foret; ex quo per evocatos ex illa provincia, unde difficultas orta eſt, intelligentes & prudentes viros facilius & ſeverius intelligi & ſtatui poſſet, qua ratione, & interdum qua moderatione vel modificatione decreti interpretatio facienda, & executio procuranda foret attentis provinciæ illius moribus populique ingenio, quam ex ſolis iis Cardinalibus, aliiſque Prælatis, qui Curiæ *Romanæ* opinionibus imbuti, & ſuæ nationis moribus dumtaxat aſſueti ſunt. Unde quia *Romani ſemper* ad tertiam illam, *ipſis* commodiorem, arbitrariam viam convolant, hinc merito Nationes Declarationibus Cardinalium Sacri Concilii Trid. interpretum non niſi authoritatem doctrinalem tribuunt, quæ per hoc eo minor reputabitur, quod Eminentiſſimi illi viri jura, mores, & uſus exterarum Provinciarum plerumque parum perſpecta habeant. "

III. Apoſtolicis quoque apud exteras gentes Nunciis inſultat *Febronius*. " Quid, inquit

„ quit (12) curant Nuntii Apoſtolici in „ aulis, quid extra aulas? Ibi rem aulæ *Romanæ* politicam, hic proceſſus, & juriſdi- „ ctiones: his dummodo abundent Sacræ „ Nuntiaturæ, mores cleri ac populi ſint qua- „ les quales: ſi ſuggeratur eis remotio publi- „ corum ſcandalorum, trahunt humeros, „ ſeque deſtitui mandato Apoſtolico cauſan- „ tur: ad fines nempe politicos ſæpe opus „ habent his, qui publice peccant, hinc ti- „ ment eos corripere cum Apoſtolo etiam „ privatim duntaxat, nedum publice." Alio autem loco recitatis verbis *Ivonis* cui- dam *Romanorum* Pontificum Legato ſubira- ti, continenter hæc addit (13): " Verita- „ tem huic Legato dixit *Ivo*, quæ forte „ pluribus Nuntiis Apoſtolicis tunc accini „ potuiſſet. Si quæras, cur illi a Sede A- „ poſtolica mittantur, ſpecioſe reſpondetur „ a Canoniſtis, ut evellant, diſſipent, ædi- „ ficent, plantent ſacram religionem, mo- „ res chriſtianos reſtaurent; ipſi e contra „ toti quanti occupabantur, aut ſtrepitu ap- „ pellatarum ad ſe litium, aut ceremoniali „ aularum, negotiationibus politicis, explo- „ rationibus, & relationibus ad Curiam fa- „ ciendis, utque homines ſpiritu *Romano* „ imbutos conſcribant, atque Sedem Apo- „ ſtolicam adorari, quantum valent procu- „ rent,

[12] *ibid. pag.* 120.
[13] *ibid. pag.* 380.

Digitized by Google

„ rent, eos perſequendo, qui (uti *Ivo Car-*
„ *notenſis*) rationabile illi & ratiocinans ob-
„ ſequium duntaxat deferrent. Quid hodie
„ fiat, alii indagent. "

IV. Quid porro de Rota *Romana* celeberrimo illo apud omnes gentes Tribunali? Aliqua in ejus defenſionem dixeram (14). Quid ad ea *Febronius*? (15) " Zaccaria *In-*
„ *troduct. Cap. II. n.* 3. hoc S. Rotæ *Ro-*
„ *manæ* ſupremum Tribunal tanquam regu-
„ lam & normam omnium per Europam
„ judiciorum conſiderari volens, indignatur,
„ quod *Febronius* ejuſdem Deciſiones per ex-
„ tractas ex eis theſes & axiomata *ridicula*
„ reddere tentaverit. Verum ſi in omnium
„ prudentum oculis falſæ, ſi abſurdæ, ſi ri-
„ diculæ ſint propoſitiones, ſeu verius prin-
„ cipia illa Curialia, non ea propter mi-
„ nus vere & realiter continentur, & fre-
„ quenter repetuntur, in vaſtis illis Colle-
„ ctionibus Rotalium Deciſionum, quibus
„ pro regula ſerviunt. Huic equidem oppo-
„ nit *Jeſuita* noſter, haud pauca in his de-
„ ciſionibus poni ad ornatum, &, ut ille
„ ait, *per accidens*, & ſi qua in eis repe-
„ riantur minus exacta, ea toti Tribunali
„ imputari non debere, ſed Juriſconſulto
„ Curialiſtæ illas extendenti. Deinde pro-
„ poſitiones illas ſeu concluſiones eſſe ge-
„ ne-

(14) *Antif. T. I. pag. XXII.*
(15) *T. II. pag.* 397.

Digitized by Google

„ neraliores, ſuas patientes limitationes, „ quas, utpote Curialiſtis, pro quibus potiſſimum eduntur, aliunde notas, ſubjungere eſſet ſuperfluum. Verba hæc ſunt & „ ſubterfugia, nihil ſignificantia, viri, qui „ ipſemet negare non potuit inſubſiſtentiam „ & ridiculum *Romanarum* aſſertionum ſeu „ prætenſionum. Inſpiciantur Deciſiones ipſæ, eæque integræ, & conferantur cum „ *Fagnano*, Card. de *Luca* atque aliis Curiæ ICtis, ad quos illæ conſtanter provocant, & videant quicumque Canonici „ Juris periti, an non hæ ſint genuinæ & „ uniformes doctrinæ *Corporis Romanorum Canoniſtarum*, qui has ſententias ſuſtinent „ & tradunt *ex profeſſo*, non *per accidens*, „ ſed tanquam *ſubſtantiales veritates*, quibus „ ſi aliquis particularis in Urbe palam contradicere auderet, peſſime ſibi ſuæque fortunæ conſuleret. "

V. Regularibus porro iratum ſe maxime *Febronius* oſtendit, quod *Romanæ* Sedis gloriam ſingulari quodam ſtudio proſequantur. Vel in ipſa operis præfatione illis bellum indicit. " *Mendicantes*, inquit (16), multo „ ſunt Epiſcopis periculoſiores, quam *Non-* „ *mendicantes*, homines verſatiſſimi, & mundi, per quam huc illuc deambulant, plus „ ſæpe calentes, quam aularum miniſtri. „ Horum privilegia *pro utroque foro* ſuffla- „ mi-

[16] *lit. g.*

„ minanda ſunt. Deberent omnes & ſingu-
„ li coram Epiſcoporum Commiſſariis jura-
„ re, quod *nequidem pro foro interno* uti ve-
„ lint ſuis privilegiis. Itinera *Romana* Mo-
„ nachorum Mendicantium, cum ſint Epi-
„ ſcoporum (& quis ſcit an non & Prin-
„ cipum) exploratores, ac delatores, nec
„ non mercium *Romanæ* Curiæ in reditu
„ diſtractores, ubique inhiberi deberent....
„ Hac occaſione faciunt circuitus magnos,
„ & diſcunt, quæ adhuc forte neſciunt, mun-
„ dana. Poſt in beneficialibus & aliis diſpen-
„ ſationibus, appromittunt ſibi devotis ope-
„ ram ſuam *Romæ*, & multas ſæpe intri-
„ cationes faciunt occulte. Quod ſunt Prin-
„ cipibus milites, inquit alio loco (17),
„ hoc *Romano* Pontifici præſtant Monachi:
„ ſemper in armis ſunt, vix aut nunquam
„ cogitant de juſtitia belli. " Eadem mili-
taris apparatus metaphora illos non multo
poſt (18) exagitat, " Papa etiam non mit-
„ tet galeatos & loricatos; niſi quis forte
„ *illos* intelligat, qui ſub *Romanæ* Curiæ
„ vexillis *immediate* ſtipendia merentur,
„ *Regulares* intelligo; ſed & hos in omnem
„ eventum retinendi erit modus non adeo
„ difficilis. "

VI. *Jeſuitas* vero cum primis acerrime vir oppido bonus inſectatur. " Vel unum hoc

„ con-

[17] *ibid. pag.* 24.
[18] *ibid. pag.* 34.

Digitized by Google

„ considerandum relinquo, an sit e re patriæ „ nostræ tales Religiosos præficere cathedris, „ qui nunquam defendunt patriam & Epi- „ scopos patriæ contra aulam *Romanam*, „ semper hanc contra illos, & totam pa- „ triam (19). En spiritum *Jesuitarum!* Quid- „ quid scribit Acatholicus contra Papam, „ ejusque Curiam, hoc refutandum est; eo „ ipso, quod ille adversus jugum declamet, „ Catholicus jugum portabit, & recte im- „ positum esse ostendet, ferendum suadens „ Principibus Ecclesiæ & sæculi. Qui sta- „ret vero Libertas Nationis nostræ, si om- „ nes essemus *Jesuitæ*? (20). Hac etiam qua- „ drat, quod in *Febroniano* opere aliquoties „ & non sine fundamento observatum legi- „ tur, propter has similesque causas non „ expedire ut *Jesuitis*, & similibus unam „ Societatem efficientibus, a politica *Roma-* „ *næ* Curiæ non declinantibus Regularibus „ committatur institutio juventutis (21). „ Nempe (22) *Infallibilistæ* & *Monarchistæ*, „ formam recentiorem primitivæ substituen- „ tes, quorum Novatorum partes *Jesuitæ* „ Cathedris potiti summis viribus sustinue- „ runt, & adhuc sustinent " (& porro, si Deo optimo maximo placuerit, sustinebunt). „ Ita sentiebant graviſſimi Theologi, ante- „ quam

[19] *ibid. pag.* 74.
[20] *ibid. pag.* 115.
[21] *ibid. pag.* 129.
[22] *ibid. pag.* 132.

Digitized by Google

„ quam ſcholas occupaſſent Opera *Bellarmi-*
„ *ni*, *Roccaberti*, & ſimilium; cumque Uni-
„ verſitates adhuc eſſent liberæ a ſervitute,
„ quam eis *Jeſuiticum* Magiſterium impoſuit
„ (23). Hinc laudat quidem, & jure lau-
dat egregium virum P. *Franciſcum Xave-*
rium Zech (24); " aſt, inquit, JESUITA
„ eſt, ideſt, vir *ſui*, aut ut rectius loquar,
„ *ſuæ Societatis ſenſus*, qui ubi agitur *de ab-*
„ *ſoluta* Romani *Pontificis Monarchia eccle-*
„ *ſiaſtica*, *de ejus infallibilitate*, *ſuperioritate*
„ *ſupra Concilium*, *univerſali Epiſcopatu ſeu*
„ *Ordinariatu*, & reliquis omnibus Ultra-
„ montanorum concluſionibus, quæ ab his
„ quavis ratione dependent, aut cum illis
„ connexæ ſunt, neque aliter ſentire, ne-
„ que aliter ſcribere poteſt, quam *Jeſuita-*
„ *rum* Ordo totus. " Quaſi vero hæc ſatis
non eſſent ſui in *Jeſuitas* odii ſpecimina,
alia ab *Antonio Pereira Luſitano* mutuatur.
Quærit ergo (25) quei factum ut nonnullæ
Academiæ, quum antea pro ſuprema Conci-
liorum generalium auctoritate ſtetiſſent, ſu-
premum deinde Pontificem Œcumenicis Con-
ciliis prætulerint; propoſitam mox quæſtio-
nem ita dirimit: " Ego quidem plures eju-
„ ſdem cauſſas invenio: *Prima*, quam *An-*
„ *tonius Pereira in Tract. de Poteſt. Epiſcop.*
Antif. Vind. T. I. H „ *cir-*

[23] *ibid. pag.* 325.
[24] *ibid. pag.* 113.
[25] *ibid. pag.* 219.

Digitized by Google

„ *circa diſpenſat. pag.* 115. *edit. Venet.* etiam „ ſuæ Luſitaniæ applicat, ſcilicet defectus „ ſolidorum ſtudiorum & genuinæ eruditio- „ nis, qui Ultramontanis opinionibus non „ ſolum facilem acceſſum permiſit, ſed & „ eaſdem profundas radices agere ſivit: *Al-* „ *teram* idem *Pereira* pag. 123. ſuppeditat, „ ubi poſtquam ex celeberrimis Theologis „ *Hiſpaniæ* & *Luſitaniæ* ſæculi XV. & ſeq. „ ſuperioritatem Concilii præ Papa probaſ- „ ſet, ſic proſequitur: *Tanto è diverſa la* „ *dottrina de' noſtri maggiori da quella intro-* „ *dotta e ſtabilita in* Portogallo *dal Magi-* „ *ſtero Geſuitico* (26). " Addamus & hoc tra-

[26] *Erneſto Auguſto Bethings Lutheranæ* factionis homini ſubiraſcebatur a. 1750. Eminentiſſimus *Quirinus* in Præf. operis inſcripti *injuſtæ ſeceſſionis ab Eccleſiæ Romanæ ſinu &c.* [pag. xx.] quod is in *Germania* libello adverſus Jubilæum a *Benedicto* XIV. indictum impudentiſſime ſcripſerat: " Numquam Papa, ejuſque Regnum ita peri- „ culoſum nobis exſtiterunt, ac hoc tempore; tunc enim „ (ſæculo XVI.) dum tota Europa Pontificum ſcandala „ deploraret, quæ tam publica fuere, ut ſimpliciſſimis eſ- „ ſent obvia: tunc, cum *Leo* X., *Hadrianus* VI. *Cle-* „ *mens* VII., & *Paulus* III. de excelſo ſolio gloriæ ſuæ „ ne quidquam ſibi detrahi paterentur, nec a *Luthero* do- „ ctrinam aſſumere vellent: tunc, cum dogmata Deo, & „ Chriſto ſumme injurioſa traderentur, difficile haud erat, „ Pontifici ſeſe opponere. Fœdiſſimus ejus affectus cun- „ ctis horrori erat. At POSTQUAM JESUITÆ ARTE „ SUA FALSAS DOCTRINAS OBTEGERE COEPERE „ . . . . . Summum nobis obijcitur periculum, ne frau- „ de & aſtutia illecti theſaurum perdamus ". Quid do- ctiſſimus Cardinalis nunc diceret, ſi eadem videret a duobus Catholicæ communionis Theologis contra *Jeſuitas* jactari?

Digitized by Google

„ tragico illo *Oreſte* dignum (27). “ Id ve-
„ ro audacter dico, *ad opus magnum reunio-*
„ *nis ineptam fore operam Jeſuitarum*, quia
„ morſus ſemel fixos nolunt remittere, ne-
„ que cedere, neque indulgere, aut patien-
„ tiam habere uſque ad Spiritus S. adven-
„ tum cum errantibus, ſed contundere ad-
„ verſa quæque malleo. Date *Jeſuitis* exer-
„ citium continuum cum nervo belli, &
„ habebimus perpetuos *Phinees*, ac *Macha-*
„ *bæos*: qui converti nolent, excidentur fer-
„ ro, cremabuntur rogis, Principes terræ
„ Proteſtantes exuentur imperio, omnes tre-
„ pidabunt, ac reunientur: quo glutine au-
„ tem? Hypocriſi. “

VII. Quæ *Jeſuitis* crimina *Febronius* obji-
ciat, intelleximus; nunc quanta *Tridentinum*
Concilium reverentia veneretur, accipe.
„ Iſidorianarum, inquit (28) Decretalium
„ authoritas illibata ſtetit adhuc tempore
„ Concilii *Tridentini*, & poſt illud; atque
„ ideo mirum non eſt, ſi erroneum illarum
„ ſuppoſitum in ejuſdem Synodi ſeſſionem
„ XXIV. Cap. V. illapſum conſpiciatur,
„ contra quod tamen *Galli*, cæteris vigilan-
„ tiores, proteſtati ſunt. “ Eamdem *Tri-*
dentinis Patribus injuriam alibi impingit.
„ Fuit equidem (29) Concilium *Tridentinum*

[27] *ibid. pag.* 148.
[28] *ibid. pag.* 13.
[29] *ibid. pag.* 550.

Digitized by Google

„ (æque ac præcedentia) indictum *ad me-*
„ *dendum malis, quibus Christiana Respublica*
„ *jam dudum vexata, & propemodum oppressa*
„ erat, uti loquitur *Paullus* III. in Bulla
„ indictionis; vel ut ajunt Legati Pontificii
„ in ingressu Concilii; ad relevandam *la-*
„ *psam morum disciplinam*, & ipsam fere
„ *collapsam Ecclesiam*; sed multum abest, ut
„ hic Synodo præstitutus finis impletus sit
„ ex integro. Nullus illorum fontium, e
„ quibus hæc mala dimanasse jam diximus,
„ obstructus est; omnia *Isidoriana* principia,
„ de quorum suppositione vix tunc erat su-
„ spicio, manserunt in suo vigore; noxius
„ ille atque omnino independens Pontificiæ
„ potestatis excessus, utcunque agnitus per
„ Legatorum Pontificiorum subtiles artes si-
„ ne notabili diminutione relictus est. "
Quid mirum? " In ipsa (30) hac Synodo
„ non cœcutiebant Patres; sed qui in Di-
„ sciplinaribus rectius saniusque sentiebant,
„ horum vota ab *Italorum*, suis privatis
„ commodis studentium, multitudine obrue-
„ bantur. "

VIII. Hæc qui legerit, sibine persuadeat, *Febronium* tam atris coloribus Pontificum, Cardinalium, Apostolicorum Nunciorum, Monachorum, ipsiusque *Tridentini* Concilii consilia, studiaque pinxisse, ut facilior ad componenda nos inter ac Protestantes diffi-
dia

(30) *ibid. pag.* 137.

Digitized by Google

dia aditus patefieret? Fallor equidem, ac vehementiſſime fallor, ſi quiſquam eſt, qui eo conſpirare omnia non videat, ut *Romani* Pontifices, ac Religioſorum hominum cœtus in odium, in invidiam, in contemptionem Epiſcopalis ordinis, Regum, populorum adducantur. Quamquam his omnibus, quæ hactenus ex nupero *Febronii* libro excerpimus, uti multo virulentiora, ita & ad hunc finem multo accommodatiora ea ſunt, quæ Auctor in *Floribus ſparſis* tertio capitis primi paragrapho, & capitis VII. paragraphis quincto & ſeptimo operoſe collegit, ut oſtenderet *Monarchicam ſummi Pontificis poteſtatem, qualis* Romæ *traditur, bellorum & publicorum tumultuum cauſſam eſſe & occaſionem* (31), unde ſcilicet, quod alibi contrarius dixerat (32) *copioſiſſimus ſanguis fuſus eſt, incendia, vaſtationes Provinciarum, & alia innumera mala ſecuta ſunt; initia vero exemptionis Monachis in præjudicium juris Epiſcopalis conceſſæ* (33); *exemptiones* præterea hujuſmodi *ſæcularibus Poteſtatibus graves eſſe* (34). Neque id ſatis: Audi quæſo cum *Romana* Curia agendam eſſe *Febronius* noſter edicat. " Audax," inquit (35), eſt eadem „ Curia, & præſumptuoſa; Igitur fortiter

(31) *ibid. pag.* 347. *ad* 371.
(32) *ibid. pag.* 31.
(33) *ibid. pag.* 495.
(34) *ibid. pag.* 501.
(35) *ibid. pag.* 614.

Digitized by Google

„ ei reſiſtendum & conſtanter. Quando illi
„ non ceditur, ipſa demum cedet, quia ple-
„ rumque bono firmoque jure deſtituitur,
„ quoties cum aliis Eccleſiis aut Regnis
„ contendit. Refert *Fevretus Tr. de abuſu*
„ *lib. III. Cap. I. n.* 5. bullis & reſcriptis
„ Papalibus, quæ moribus & conſtitutioni-
„ bus regni præjudicant, ab *Hiſpanis manu*
„ *forti & via facti* reſiſti (36). Et vere ſi
„ Regnis & Eccleſiis Nationum non eſſent
„ media certa tum adverſus impetus & in-
„ jurias, tum adverſus quaſdam negationes
„ Curialiſtarum *Romanorum*, ſique ſuprema
„ ſæcularis poteſtas non valeret efficaciter
„ tueri preſſas ab eis, afflictaſque Eccleſias,
„ aut etiam privatos ſubditos ſuos, extre-
„ ma illi tentarent ad firmandas ſuas præ-
„ tenſiones, utcunque exorbitantes, & Pu-
„ blico, etiam Eccleſiaſtico nocivas. Igitur
„ recto firmoque tramite adverſus hanc Cu-
„ riam procedendum eſt, & ſollicite ab il-
„ lorum hominum artibus cavendum, dum
„ jactis incaſſum anathematibus ad tractatus
„ venire cupiunt. Enimvero illorum prin-
„ cipium

(36) Hæc quoque ex neſcio cujus Auctoris, *rerum* tamen *peritî* ac *prudentis* [uti *Febronio* ſunt quicumque *Romanam* Sedem calumniantur] ſcripto paullo ſuperius [p. 587.] in medium adtulerat: " Je ſuis convaincu, il y a „ longtems, qu' on ne doit garder aucun menagement „ avec cette Cour, ſi on veut en avoir raiſon. Elle écra- „ ſe ſans miſericorde tous ceux, qui paroiſſent l' appre- „ hender, au lieu qu' elle vient a capitulation, quand on „ la menace, & que l' on va ſon train. "

Digitized by Google

„ cipium eſt, ſemper aliquid cum obtentu
„ ſpecioſorum prætextuum lucrari, nun-
„ quam aliquid dimittere, niſi quod tueri
„ nulla ratione valeant, & hoc tunc adhuc
„ pro favore: haberi volunt aut gratia, ad
„ quam faciendam minime tenebantur (37). "
ECquis umquam Proteſtantium tam inimico in *Romanam* Eccleſiam animo fuit? ut aut effrænatiore licentia graviora illi ſceleta exprobraret, aut cum ea ſeditioſius ageret, acerbioraque univerſarum gentium in eam odia concitaret?

IX. Expecto tamen, ut quod in appendice prima ad primum volumen præfatus eſt, iterum nobis occinat, *propoſitum ſuum* (38) *a cauſſa & facto Richerii*, ac Fr. *Pauli Sarpii*, multoque magis Proteſtantium *toto cœlo diſtare; illos fuiſſe oſores Papatus, & inimicos Pontificum, qui* Lutherum & Calvinum *habuere ductores, ego* vero, inquiet, *S.* Bernardum *ſequi cupio, qui animo amico & optimo fine, ſummis Pontificibus multa exprobravit*, intactis genuinis Primatus juribus,

(37) Quum tamen tantum injuriarum & criminationum virus in *Romanam* Eccleſiam, & quidquid ſanctius in ea eſt, aut dignitate ſpectabilius ipſe evomat, queritur *Febronius* (T. II. p. 157.) ſe EA PROPTER *a ſuis adverſariis probris & miris ſcommatibus impetitum*. Quis non animo heic repetat *Eraſmum*, qui in litteris quibuſdam graviter expoſtulat, *Lutherum* adverſus ſe, qui modeſtiſſime [*Eraſmi* modeſtiam norunt omnes] diſputaverat, magnum edidiſſe volumen, *quale nemo ſcriberet in Turcam?*

(38) *T. I. pag. 777.*

Digitized by Google

quibus etiam solidiora fundamenta substruere conor, quam passim faciunt, qui Romanæ *Curiæ* cum excessu, & cum evidenti damno Ecclesiæ *adulantur*. Quis *Febronio* gratias pro hac tanta in *Romanam* Ecclesiam sollicitudine non ageret? Hoc tamen illi amice consilium damus; ne ultra se se fatiget, *solidiora* Primatui *fundamenta substructurus*, quam quæ ponuntur a nobis. Non aliud nos Primatus fundamentum quærimus, quam Christi verba: *Tu es Petrus*. Solidiusne isto sit illud, quod *Febronius substruere conatur?* Porro *Febronio* gratulamur, quod S. *Bernardum* sibi ducem ac Magistrum proposuerit. Equidem dum ejus scribendi rationem considerabam, nescio quid suavissimi mellis sentire videbar: caussam ignorabam; nunc teneo; ex *Bernardo*, cujus sermo melle dulcior est, hancce sane singularem hausit *Febronius* Orationis dulcedinem. Sed in sanctissimum Abbatem *Bernardum* injurius sim, si in re tam seria jocari diutius libeat. Mitto, quæ *Constantinius Febronio* hæc jactanti considerandæ sapientissime objecit (39). Hoc solum ajo,

(39) pag. 12. „ Se la sua Opera, a modo suo, è un „ imitazione delle Considerazioni di S. *Bernardo* ad *Eu-* „ *genio* III., e se la reputa di egual merito, perchè ma- „ scherarsi? Per altro se voleva imitar quel gran Santo, „ non dovea farlo con un libro, che stampato, e ristam- „ pato piu volte, corre più in figura di Satira a pabolo „ de' male inclinati, che di sagra erudizione ad edifica- „ zione de' buoni. Dovea ricordarsi, che S. *Bernardo* se- „ guì

ajo, *Febroniam* fruſtra ſe *Bernardi* exemplo tueri, quum in *Antifebronio* oſtenderimus, ac porro oſtenſuri ſimus, Abbatem Sanctiſſimum a nobis ſtetiſſe, eumque ipſum *Romano* Pontifici Primatum, quem nos agnoſcimus, conſtanter adſeruiſſe.

X. At, inquiet *Febronius* ſe per ſummam injuriam veluti *Romanæ* Sedis adverſarium traduci, quum ipſe aut ſedentem, aut *Romanam* Curiam ſolummodo inſectetur. Enimvero has ille *Sedis* & *Curiæ Romanæ* itemque *Sedis* & *Sedentis* diſtinctiones ſæpiſſime inculcat, quin & *neceſſarias* appellat (40). Verum nihili eſt ejuſmodi excuſatio, niſi novum criminis, & in *Romanam* Sedem irreverentiæ genus potius ſit appellanda. De diſtinctione *Sedis* a *Sedente* mox videbimus. Quod ad *Sedis* a *Romana* Curia diſtinctionem adtinet. *Romana* equidem ſedes a *Curia* diſtinguitur; quid enim Romana *Sedes* eſt niſi Pontifex? quid *Curia* niſi Cardinales, ceterique Præſules, quodque olim *Presbyterium Romanæ Eccleſiæ* vocabatur, ſeu Eccleſia *Romana*? Curiæ enim nomine qui in Eccleſiaſticis rebus *Romanam* Aulam intelligunt, Pontificem tanquam ampliſſimæ ditionis miniſtris circumſeptum conſiderantes, næ illi egregie falluntur. Non iſthæc *Gerobi Rei-*

„ gnì il precetto Evangelico della correzione, ſcrivendo „ le ſue Conſiderazioni in lettere famigliari al ſuddetto „ Pontefice. “

(40) *T. II. pag.* 329.

Reicherſpergenſis Præpoſiti, non S. *Bernardi* qui quo ſæculo *Curiæ Romanæ* nomen primum invectum fuit (41) ſcripſere, ſententia fuit. *Gerohus* ſcilicet etſi hoc improbavit nomen, idem tamen eſſe *Curiam Romanam* quod Romana Eccleſia, diſerte fatetur (42). De *Bernardo* vero, cujus multo major auctoritas eſſe debet, quam *Gerohi*, cujus rectam fidem in dubium nec fortaſſe injuria vocatam novimus (43), palam facit in cauſſa *Eboracenſis* Simoniaci Epiſcopi ab eo perſcripta epiſtola Epiſcopis & Cardinalibus CURIÆ (44). Ipſe hic titulus *Romanam* Eccleſiam hoc nomine deſignari ſatis prodit. Quanto autem manifeſtius, quæ ſequuntur: *Quod ſi*, inquit Sanctus Abbas *contra conſcientias ſuas coegerit eos* (Eboracenſes) Romana Curia *curvare genua ante Baal* (nempe Simoniacum Epiſcopum); *videat Deus, & judicet; videat Curia illa cœleſtis, in qua nulla poterit ambitione ſubverti judicium*. Vides *Romanæ* Curiæ judicium non Concilio, non Eccleſiæ Tribunali ſubijci, ſed Dei, ac

(41) Sæculo XII. ſub initium. Vide adnotat. 48.

(42) *Neque enim*, inquit in Pſ. LXIV. ad Eugen. III. T. V. Miſcell. Baluz. pag. 63. *vel hoc ipſum carere macula videtur, quod nunc dicitur* Curia Romana, *quæ antehac dicebatur* Eccleſia Romana. *Nam ſi revolvantur antiquæ* Romanorum *Pontificum ſcriptæ, nuſquam in eis reperitur hoc nomen, quod eſt* Curia, *in deſignatione Sacroſanctæ* Romanæ *Eccleſiæ, quæ rectius* Eccleſia, *quam Curia nominatur*.

(43) *Confer.* Antifebr. *Introd. Cap. II. n. 1. pag. XIX.*

[44] *Ep. CCXXXV.*

Digitized by Google

ac *Curiæ Cœleſtis* ſententiæ a *Bernardo* reſervari. Cur hoc? niſi quia non aliam ille Curiam habuit a *Romana* Eccleſia, quæ nullum in terris judicem agnoſcit? Æque inde factum, ut cum Miſſales libri paullo antiquiores, tum vetuſtiora Breviaria *ſecundum conſuetudinem Curiæ Romanæ* (utique Eccleſiæ) in manu exaratis, impreſſiſque Codicibus inſcribantur (45). Cur autem id nominis paſſim ſequiore ævo obtinuerit, non improbabiliter *Barthelius* conjicit (46). Nempe *poſtquam* in hoc ſæculo (XII.) *invaluit judicium Juris Civilis* (47), *Pontifices etiam totum proceſſum forenſem in Eccleſiam intro-*

(45) Eſt mihi præ manibus Miſſale in membranis *ſub Feliciſſimo* Ferdinando *Rege inclite Neap.* ut in operis extrema pagina notatur, impreſſum per *Matthiam Moravum* emendatumque diligentiſſime per Religioſos Fratres Sancte Marie Nove. M. CCCC. LXXVII. Hunc autem titulum exhibet: *incipit ordo Miſſalis ſecundum conſuetudinem Curie Romane.*

(46) in adnot. ad P. *Engel* Jus Canonic. Proem. pag. 7.

(47), *quum* Bononiæ ſcilicet, ut ait *Paulus Joſeph Riegger* pereruditus Juriſconſultus in diſſertatione de *Gratiani* decreto (§. XI. p. 22.), *caput extollere jus civile, majoribuſque in dies incrementis lætius oſſloreſcere cœpit.* Quod quidem plerique, ad annum referunt MCXXXVIII. Verum Cl. *Muratorius* (*Antiquit. Italic. diſſ.* XLIV.) Libelli *de bello & excidio Urbis Comenſis* ab antiquo Anonymo ſcripti teſtimonio oſtendit anno MCXIX. fuiſſe *Bononiam* Juris Civilis doctrina longe celeberrimam, ut Juriſprudentiæ *Romanæ* apud *Bononienſes* Epocha anno ſaltem MCVIII. adſcribenda ſit. Quamobrem mirari ſatis non poſſum, eumdem *Rieggerum*, qui (§. XIII.) ex hac ipſa *Muratorii* diſſertatione aliqua exſcripſit, ſcribere paullo antea (l. c.) potuiſſe, de Juriſprudentiæ apud *Bononienſes* anno MCXXXVIII. initiis *nihil quidquam inter Juris* Romani *hiſtoricos controverſiæ eſſe*,

Digitized by Google

introduxere ; hincque *circa hoc tempus* (48) *Eccleſia , quæ antea hoc tantum nomine compellabatur , cœpit vocari Curia Romana .* Qui igitur aliam huic nomini ſignificationem tribuunt , a primigenia ejus introductione omnino deſciſcunt . Si cui tamen *Curiæ* nomine ſeu forenſium judiciorum , ſeu Pontificiæ majeſtatis miniſtros denotare libeat , non illi admodum refragabor , modo ne cum *Febronio* ad infirmanda , perfringendaque a *Romano* Pontifice conſtituta Curiæ hujuſmodi Romanæque Sedis , quod ſane magnum eſt , diſcrimine abutatur . Nihil certe ea diſtinctione ad paranda , fovendaque ſchiſmata accommodatius ; ſiquis inducto nomine fictæ erga Apoſtolicam Sedem reverentiæ ejus interea decretis obſiſtat perinde ac ſi iſta non a ſede *Petri* , ſed a *Curia* emanaſſent . Teſtem

(48) Quid his verbis *circa hoc tempus* indicare *Barthelius* velit , non ſatis perſpicitur , medium ne ſæculum XII. *an Gregorii* IX. Pontificatum . Ait enim : *hinc continuæ ſupplicationes conſultationes ad Pontificem factæ , & tot reſcripta prodierunt , ut ex illis ab anno* 1130. *uſque ad annum* 1230. *ſex fuerint compilationes factæ , donec tandem* Gregorius *IX. ſuam ediderit , & more approbandi tum conſueto ad Univerſitatem* Bononienſem *miſerit , illamque publice prælegi juſſerit . Circa hoc tempus &c.* Utrumlibet intellexerit , minus accurate loquutus eſt . Nam S. *Bernardus* non ſolum epiſtolam CCXXXVI. ſuper *Eugenii* III. electione , quæ ad annum ſpectat MCXLV. *Dominis , & Patribus reverendis Cardinalibus , & Epiſcopis omnibus qui ſunt de Curia* inſcripſit ſed etiam . a. MCXLIII. ſcribens ad *Cœleſtinum* II. *Romanæ Curiæ* non ſemel meminit epiſtola CCXXXIV. , ut neceſſe ſit ante medium ſæculum XII. hoc nomen fuiſſe uſurpatum.

Digitized by Google

tem appello *Lutherum*, cujus hæc ſunt (49): *quum ſciam illam* (Eccleſiam, aut Sedem *Romanam*) *puriſſimum eſſe thalamum Chriſti*, *Matrem Eccleſiarum*, *dominam mundi* (en *Lutherum* in *Romanam* Eccleſiam *Febronio* æquiorem) &c. *Nullo ergo modo* Romanæ *Eccleſiæ reſiſtere licet*. *At* CURIÆ ROMANÆ *longe majori pietate reſiſterent Reges*, *Principes*, *& quicumque poſſunt*, *quam ipſis Turcis*. Neque vero hæretici ipſi ſerio hæc jactant; perſuaſum ipſis quoque eſt, quam per ſummum ludibrium vocant *Curiam Romanam*, eam demum eſſe *Romanam* Eccleſiam, cujus aut obtemperare legibus, aut magiſterium audire detrectant. Ut tamen incautos obtentu Religionis decipiant, ſe uni *Curiæ* adverſari vaferrime ſimulant. Qua in re illud ex hebdomadario *Janſenianorum* nunciorum ſcriptore memini me in *Antifebronio* recitaſſe (50), morem eſſe *ut hac diſtinctione utamur*, *ubi* Romana *Aula dignam aliqua indulgentia atque urbanitate ſe præbeat*. Non igitur iſtiuſmodi hominibus revera Curiam petere animus eſt, ſed ipſam *Romanam* Sedem, etſi quadam comitatis ſpecie non Eccleſiam ipſam, ſed Curiam conviciis inſectantur. Quodnam vero periculoſius ſchiſmatis

(49) T. I. *ep.* 84. *pag.* 125.

(50) Introd. Cap. III. num. I. pag. XI. Gazet. 27. Mart. 1765. *un petit detour, qu' on uſe, lorſque la Cour de* Rome *ſe rend digne, qu' on ait pour elle quelques ménagemens.*

Digitized by Google

matis genus isto, quod pacis observantiæque simulatione Ecclesiam perturbat, atque dilacerat?

XI. Ergo, inquiet *Febronius*, schismaticis adcensebis *Carolum* V. qui in Epistola ad *Clementem* VII. (51) *Curiam* distinxit a Sede *Romana*, illique, non huic quæ in se plane immeritum querebatur a *Clemente* injuste admissa, crimini vertit? minime vero; sed *Febronium* aut mendacii, malique doli, aut certe imprudentiæ arguam, qui *Carolo* V. ea tribuat, quæ ne somniavit quidem. Ubinam in quatuor illis, nec brevibus indicatæ epistolæ fragmentis ab eo redditis (52) Curiam ab Apostolica Sede Imperator distinxit? Immo quum *Carolus* adfirmasset, non pati alios Reges *ita passim & laute Ecclesiarum spolia & annatas ex eorum regnis ad* ROMANAM CURIAM *deferri*, statim addit: *quod si justa aliqua ratione, vel caussa Apostolica Sedes careret*; ut non aliud *Romanæ Curiæ* nomine, quam ipsam Apostolicam Sedem designasse videretur. Desinat ergo *Febronius Caroli* V. testimonio abuti, *Lutheriqué*, cujus audaciam immortalis ille Imperator egregius Catholicæ Ecclesiæ vindex perfregit, exemplo, ac magisterio (non equidem tantum ei ducem institutoremque invide-

(51) Apud Goldast. *Constit. Imp. T. IV. p. II. pag.* 81. 92. 98. 100.
(52) *T. II. pag.* 335. *seq.*

Digitized by Google

videbimus) sit glorioſe contentus. Urget tamen ille, *Carolum* de *Clemente* conqueri, multaque illi obiicere, quæ contra fas fuiſſent ab ipſo perpetrata. Ergo *Curiam* Carolus a *Sede* diſtinxit? Quæ conſequutio iſthæc eſt? Unum inde ſiquid intelligo, ſequitur, *Carolo* viſum fuiſſe *Clementem* ſuæ Sedis poteſtate abuſum. Quantum porro abſurditatis, & ſchiſmatici furoris continet, quam *Febronius* tradit (53), regula, unde *quandonam* Petrus, *ideſt Chriſti Vicarius, quandonam ejus Curia, ſubinde valde profana loqui cenſeatur*, dignoſci queat! *Reſpondeo*, inquit, *ex* Julii Pogiani *Oratione de ſummo Pontifice deligendo ad Cardinales anno* 1559. *habita* Oper. Tom. I. pag. 311. *Papam eſſe* Vicarium divinæ bonitatis, non ſuæ ſervum cupiditatis, libertatis & publicæ ſalutis auctorem, non alienæ libidinis & paucorum utilitatis adjutorem. *Quidquid hoc caractere non inſignitur*, Curiæ *opus eſt*, *non* Pontificis. *Lutherus* hanc *Febronianæ* critices præceptionem libens adripiet, decimique *Leonis* contra ſuos errores conſtitutionem procul eſſe pronunciabit a *Vicario divinæ bonitatis, ac libertatis & publicæ ſalutis auctore; ſuæ ſervum cupiditatis, alienæque libidinis & paucorum utilitatis adjutorem Leonem* in illa ſe ſe exhibere. In eamdem ſententiam de xxx. & 1. Propoſitionibus ab *Alexandro* VIII. con-

(53) Ibid. *pag.* 333.

Digitized by Google

confixis *Quesnellus* scribebat (54): *Quando judicia* Romana *justa sunt, quando non appareret admixta passio, quando veritati nullatenus præjudicant &c. laudamus & adprobamus sententiam*, & in Colloquiis pro suis *Observationibus*, quas quinquennio ante Constitutionem *Unigenitus Clemens* XI. singulari decreto proscripserat, *passio violenta*, inquiebat (55) *& cupiditas decretum dictavit*: item (56): *Decretum istud est ex omni parte evanidum & nullum, quia conditum est sine caussa, & forma Canonica . . . omni destituitur fundamento præterquam fictitia Pontificis auctoritate, quemadmodum suprema, sic & absoluta*. Quid vero si Conventus populi, aut ordinum Comitia ad eamdem illa *Febronii* regulam leges edictaque Principum expendant, easque tantum sanctiones sibi servandas proponant, quas Princeps tanquam *Vicarius divinæ bonitatis, non suæ servus cupiditatis, libertatis & publicæ salutis auctor non alienæ libidinis, & paucorum utilitatis adjutor ferat?* An Principes a cupiditatibus immunes sunt, solique illarum servi Pontifices? At negabit *Febronius*, cuiquam mortalium esse de Principum Constitutionibus dijudicandi facultatem; *discernere autem* (57) *ad quam classem quodque Re-*

(54) in *Epistola Abbatis ad quemdam Romanæ Curiæ Prælatum pag.* 3.
(55) *pag.* 210.
(56) *pag.* 281.
(57) T. II. *pag.* 333.

Digitized by Google

Reſcriptum Romanum *pertineat*, *ad eos ſpectat*, *penes quos eſt Jus Placiti*. Egregie ſane. At de jure placiti alius erit differendi locus. Nunc illud quæro; an judicium eorum, *penes quos eſt jus placiti*, ejuſmodi ſaltem ſit, ut appellatio ab illo interponi poſſit? Quid enim ſi in illud ipſum judicium aliquid inrepſiſſet humanæ *cupiditatis*, aut *alienæ libidinis*? Itane vero ſpiritalis poteſtatis, quam ab omni alia dominatione liberrimam a Chriſto conſtitutam fuiſſe apud Catholicos omnes *Italos*, *Gallos*, *Germanos*, *Hiſpanos* &c. confeſſa res eſt, ſanctiones politicæ poteſtati ſubijciemus, ut penes hanc ſit de illis non judicare ſolum, ſed jure ſummæ & ultimæ cognitionis judicare? Actum de Eccleſia eſt, actum de illius legibus, actum de dignitate, ſi *Febroniana* iſthæc paradoxa obtineant.

XII. Quæret fortaſſe; ergone omnia *Romanorum* Pontificum tanti facis, ut nihil umquam in illa vitii irrepere poſſe exiſtimes? Minime vero. Verſantur quamplura in factis, aliiſque negociis, quæ ex aliorum ſive narrationibus, ſive ſuaſionibus potiſſimum pendent; in his deceptione hominum, ac falſis ſive rumoribus ſive expoſitionibus peccari contra æquitatem poſſe quis inficietur? *Non imputo domino meo*, ajebat hac ſuper re *Bernardus* (58), *cui tamquam homini*

(58) *Ep. CCXXX.*

subripi potuit. Id ipsi agnovere Pontifices. Quare S. *Hilarus* (59) monebat: *nihil adversum venerandos Canones, nihil contra sanctæ memoriæ decessoris mei judicium valeat, quidquid* OBREPTUM NOBIS ESSE *constiterit*. Verum hæc uti Ecclesiæ *Romanæ* non sunt, ita ne Curiæ quidem pravitates; vitia sunt hominis; quum enim *Romani* Pontifices homines sint, nihil humani ab illis alienum est. Ejusdem generis multa in terrenorum Principum sanctionibus occurrunt: quamobrem a *Theodosio*, & *Valentiniano* constitutum legimus (60): *Rescripta contra jus elicita ab omnibus judicibus refutari præcipimus*. Ceterum quum de Pontificis Primatu agimus (quod diligenter animadvertendum est), non quæ facti sunt, ac particularia judicia, sed quæ juris sunt, atque ad universalem pertinent Ecclesiæ statum, quemadmodum dogmatum definitiones sunt, legum latio, Canonum defensio, violatorum Ecclesiæ jurium vindicatio, idque genus alia, in considerationem cadunt. In his autem dicimus nihil umquam a summis Pontificibus metuendum, quod aut Catholicis doctrinis adversetur, aut Ecclesiæ tranquillitatem perturbet. Hoc *Febronius* si ob oculos, uti decuit, semper habuisset; quantum inanium decla-

(59) *Ep. IV.*
(60) *Cod. lib. I. Tit.* XIX. *de precib. Imperat. offerend leg. I.*

Digitized by Google

declamationum magno laboris compendio compressisset! Quamquam & in illis ipsis, quæ humanæ conditionis vitio injusta esse posse fatemur, non statim, quod putat *Febronius*, defectus potestatis arguendus est. Audiat *Petrum de Marca*, quo duce non semel gloriatur. Docet ille (61), *non esse parendum rescriptis Papæ, quibus status Ecclesiæ perturbaretur, aut insigniter decoraretur*; tum addit, *quæ omnia sic interpretanda sunt, ut* INDE ARGUI NON POSSIT DEFECTUS AUCTORITATIS *in summo Pontifice, sed* DEFECTUS INTENTIONIS, *ut loquuntur Nostri*. Audiat etiam S. *Bernardum* cujus se inhærere vestigiis jactat (62). *Sic factitando probatis vos habere* PLENITUDINEM POTESTATIS, *sed* JUSTITIÆ *forte non ita. Facitis hoc* QUIA POTESTIS, *sed* UTRUM ET DEBEATIS *quæstio est*. Quid hoc est, nisi fateri, & illa quæ minus justa sunt, de plenitudine potestatis proficisci? ut potestas non minus in iis, quæ fieri æquum est, quam in injustis eluceat. At alia fuit mens S. *Leoni* M. qui *dixit* Sermone III. in *Anniversario suæ assumptionis*: " manet ergo Petri privilegium „ ubi ex ipsius fertur æquitate judicium; „ *unde ex contrario infert* Hincmarus Remen„ sis non manere *Petri* privilegium, ubi ex „ ipsius non fertur æquitate judicium. „

(61) *Lib. III. Cap. XV.*
(62) *Lib. III. de Consid. c. 4.*

Digitized by Google

Abſit itaque ut a ſanctiſſima Petri *Sede prò ceſſiſſe, aut ejus privilegio gaudere dicatur vel ullum quidem ex illis Brevibus, quæ ſacris Canonibus, quorum eadem Sedes cuſtos ac vindex eſt, tam manifeſte adverſantur*. Ita quidem *Febronius* (63), ſed pace *Hincmari*, ejuſque admiratorum *Petri de Marca*, *Queſnellii* ac *Dupinii*, qui illum ante *Febronium* exſcripſere, verba illa *Leonis* in alium omnino, quam quem poſtulant, ſenſum miſerrime detorquentur. Mentem magni Pontificis adſequuti plane ſunt celeberrimi fratres *Ballerinii* in egregia ejus editione, ubi *Queſnellii* obſervationem refellunt his verbis (64). „ De Judiciis loquitur (S. *Leo*) circa perſo„ nas, ac præſertim circa crimina, ut li„ quet ex iis, quæ de nimia ſeveritate, vel „ remiſſione in eodem ſermone ſtatim ſub„ ijcit, nec non ex Sermone V. (65), ubi „ *manente*, inquit, *apud nos jure ligandi at„ que ſolvendi, per moderamen Beatiſſimi* Pe„ tri *& condemnatus ad pœnitentiam, & re„ conciliatus perducatur ad veniam*. Porro *pri„vilegium Petri* illud eſt, ut ligata vel ſo„ luta ſint *in cœlis*, quæcumque ille *in ter„ ris* ſolverit, vel ligaverit. In illis vero „ judiciis, quæ circa criminoſos ab Eccle„ ſiæ

(63) T. *II. pag.* 577. Similia ſcripſerat *T. I. cap. V.* §. 2. *n.* 4. *pag.* 280.

(64) T. I. col. 464.

(65) Quartus hic eſt cum in editione *Queſnellii*, tum in Romana *Cacciarii*.

Digitized by Google

„ ſiæ Principibus feruntur, hoc privilegium
„ *manere Leo* tradit, ſi ex *æquitate ipſius Pe-*
„ *tri* judicium feratur, nimirum ſi perinde
„ rectum, & juſtum ſit, uti recta & juſta
„ *Petri* judicia fuerunt. Aequitas ſcilicet
„ hoc loco pro reali juſtitia ſumitur, adeo
„ ut qui ligatur, ſeu condemnatur, vere ſit
„ peccator; qui vero abſolvitur, ſit pœni-
„ tens. Qui enim ſunt ejuſmodi, quum *in*
„ *terris* ligantur, vel ſolvuntur, ligati vel
„ ſoluti ſunt etiam in cœlis. Quod ſi er-
„ rore aliquo, vel fraude cujuſpiam lige-
„ tur, ſeu condemnetur, qui in foro exter-
„ no reus quidem judicatur, at vere eſt in-
„ nocens; abſolvatur autem qui pœnitens
„ creditur, at vere fictus adcedit, nec co-
„ ram Deo converſus eſt; quis ligatum aut
„ ſolutum credat *in cœlis*, quod perinde in
„ terris ſolvitur vel ligatur? Nihil amplius
„ ex toto *Leonis* contextu elici poterit. To-
„ tus judicia Eccleſiæ *in terris* habita reſpi-
„ cit relate ad divinum judicium in cœlis.“
Hæc *Ballerinii*. Quid heic de Canonibus, a quibus æquitatem *Petri Febronius*, ceteri-que antea appellati derivandam putant? vel indicent nobis quinam fuerint Canones, quos *Petrus* ſequutus ſit, ut judicia ex æqui-tate ferret. Nihil præterea heic de poteſta-te quæ in exteriore foro nulla ſit, nec le-gitima, ſi ejus judicia, quæ ad naturalis æ-quitatis leges minime exigantur, in cœlis

confirmata non fuerint; nihil de adverſis Principum, populorumque in hæc minus æqua judicia excitandis conatibus; nihil de *Febronianis* in Pontificias Sanctiones, quæ alia omnia, quam quæ in judiciis ejuſmodi circa criminoſos verſantur pro univerſa Eccleſia conſtituant in Curiamque *Romanam* declamationibus. Hæc a *Leonis* ſcopo, atque ſententia ſunt prorſus aliena, ut mirandum ſit *Hincmari*, qui primus *Leonis* verbis turpiter abuſus eſt, tantum apud doctos viros valuiſſe auctoritatem.

XIII. *Leonem* quoque cum in hoc (66), tum in ſuperiore volumine (67) perabſurde interpretatur *Febronius*. Hoc quidem loco ita loquitur: "Ab hac prima Sede apprime „ diſtinguenda Curialiſtarum cohors unice „ intenta ad efferendum illius ſplendorem & „ Pontificum potentiam, ut ſic & in ipſos „ aliqua hujus ſplendoris & divitiarum portio defluat. Copia eſt, & ſemper erit a„ dulatorum, qui nullum non movent la„ pidem, quo ſancta primi Apoſtolorum „ humilitas, & divitiarum contemptus in „ mundanum faſtum, in damnabilem quæ„ ſtum, & dominatum omnis contradictio„ nis & correctionis impatientem mutetur. „ Apte in hanc rem ſcripſit S. *Leo* Epiſt. „ LXXX. cap. 5. *Aliud ſunt Sedes, aliud* „ *Præ-*

(66) *pag.* 577.
(67) *pag.* 729.

Digitized by Google

„ *Præſidentes*. " Ibi autem quum quinctum paragraphum hoc titulo prænotaſſet : *de differentia inter Sedem* Petri , *& Pontificis Curiam*, addit continenter: *Quod S.* Leo *Epiſt.* LXXX. Cap. V. *ſcripſit* : Aliud ſunt Sedes, aliud Præſidentes , *huic totis viribus obnititur* Zaccaria *Introd.* Cap. III. §. I. Quid autem primum querar? Num quod me *Leoni* reluctantem exhibeat *Introd. Cap. III. §. I.* quo loco ne *Leonis quidem* memini? Num quod genuinam *Leonis* explicationem a me alio loco (68) propoſitam diſſimularit ? Illud certe perridiculum, quod *Præſidentium* , quos S. *Leo* appellat, Pontificum ſcilicet nomine *Cohortem Curialiſtarum* , *Curiamve Romanam* intelligat. Sed de *Curiæ* ac *Sedis* diſtinctione ſatis hactenus diſputavimus . Id enimvero ceteris *Romani* Pontificatus obtrectatoribus ſolemne eſt , ut hoc S. *Leonis* teſtimonio *Papam ſedentem* ab ipſa ejus ſede probe diſtinguendum inculcent; quin & ipſe *Febronius* ſatis aperte in hanc ſententiam ait (69): *ſed nec hæc eo ſenſu dicta velim, quaſi non quærenda , aut omni ſtudio ſervanda ſit communio etiam cum ipſo* Papa ſedente : *eſt illa utique cum hoc habenda, tum ſcilicet, & quam diu ſpiritum Sanctæ Sedis & Eccleſiæ ejus ſectatur*. Quis enim *Papam ſedentem* non ſemper ſanctæ ſuæ Sedis ſpiritum ſectari arbitra-

(68) T. II. *Antiſ. pag.* 448. *ſeqq.*
(69) T. I. *pag.* 730.

Digitized by Google

bitraretur, nisi *Papam sedentem* esse ab ipsa Sede secernendum sumeret? Age igitur hanc sedis & sedentis distinctionem expendamus. S. Leo, ut recte Cl. *Ballerinius* monuit (70) *eam distinctionem inter sedem & Præsidentem perinde accepit, ut distinguendum indicarit inter legitima jura sedium & inter vitia seu demerita Præsidum, quæ legitimis sedium juribus nihil præjudicant*, quod & nos pluribus in *Antifebronio* (71) effecimus. Porro *id generatim*, inquit idem *Ballerinius*, *convenit omnibus Ecclesiæ Præsidibus in iis actibus, in quibus proprio vitio, vel defectu aliquo potestate abuterentur, aut errarent. Ab hoc numero non sunt excipiendi summi Pontifices quoad eos actus, in quibus ex obreptione, sive ex subreptione, sive opinionum præjudicio, aut vitio aliquo in Apostolicæ auctoritatis usu errarent, uti multis in capitibus eos posse errare negari non potest*. Quod negamus, ac constanter negamus, illud est, quod *Febronius* maxime contendit, ubi de munere & jure Primatus agitur, aliud sedem esse, aliud sedentem, idque ex *Leone* colligi posse. *Nonne ipsa jura sedium*, ut cum eodem *Ballerinio* loquar (72), *quæ sedis vocabulo indicantur, Præsidentis personæ ita sunt alligata, ut nulli alii competant ex ipso jure Canonum, nisi Præsiden-*

(70) *de Potest. Eccles. Summor. Pontific. pag.* 285.
(71) *l. c.*
(72) *de vi ac ratione Primatus pag.* 244.

Digitized by Google

denti, qui ſedem pro tempore obtinet, licet nec ex ejus meritis originem habeant, nec ex ejus demeritis detrimentum patiantur, quamdiu ipſam Sedem legitime teneat? Id porro ſi verum eſt de cujuslibet Sedis Præſide, multo magis de Romano *ratione primatus, cum primatus jura non ex Canonum, ſed Chriſti inſtitutione perſonalia ſint, uti primatus ipſe eſt perſonalis*. Quei ergo poterit quis a *Sedente* non injuſtam ſeceſſionem facere, quin a prima Sede diſiungatur? quomodo *erit ſemper & manebit Prima Sedes Centrum unitatis*, nec erit ſemper centrum unitatis Pontifex? quo pacto *Romana* Eccleſia ne *Vigorio* quidem, *Dupinio*, *Natali Alexandro*, *Boſſueto* diffitentibus ἀτρεψλίας privilegio gaudebit, errare contra poterit in fidei definitionibus Pontifex a cathedra docens? Quæ omnia *Febronius* paſſim tradit (73). Hæc enim quum jura ſedis ſint, ad ſedentem omnia pertinent, & illa quærere extra perſonam Pontificum quærere eſt Primatum extra eos, quorum perſonæ divina eſt inſtitutione adligatus. Quamobrem ſi Patrum traditionem conſulamus, nihil apud egregios illos ſanctiſſimoſque Chriſtianæ veritatis Magiſtros uſitatius comperiemus, quam Apoſtolicam Sedem, Romanumque Pontificem pro una eademque re habere, eaque nomina nullo diſcri-

(73) T. I. *p.* 717. 729. 82. *ſeqq.* Vide etiam Tomum ſecundum.

Digitized by Google

diſcrimine uſurpare. Illorum teſtimonia non pauca in *Antifebronio* collegi (74), eaque *Febronius* ſi potis erat, commode explicare antea debuerat, quam diſtinctionem illam ſuam a ſedente tantis teſtibus convulſam redintegraret. Heic ego unum alterumque addam *Gallicanorum* Præſulum, ut quam diſtinctionem in meo opere Patribus adverſantem oſtendi, eam a *Gallicana* quoque Eccleſia improbari demonſtrem. *Animadvertite*, inquit Illuſtriſſimus *Languetus Sueſſionenſis* Archiepiſcopus (75), hanc diſtinctionem, quæ de induſtria millies obtruditur inter Epiſcopum & Eccleſiam. S. *Cyprianus* nil niſi unitatem perſpiciebat. Quod ſi quando alterum ab altero diſtinxit, non alia id de cauſſa fecit, quam ut utriuſque unionem diſertius explicaret, *Epiſcopum* dicens in *Eccleſia* eſſe, *Eccleſiam* in *Epiſcopo* &c. Eadem de re copioſius differit *Aſtenſis* Antiſtes D. de *Colongue* (76). " Aliquis, inquit fortaſ-

„ ſe

[74] *T.* I. *pag.* 215. *ſeq.* & *T.* II. *pag.* 449.

[75] Troiſieme Avertiſſem. à ceux, qui dans ſon dio, ceſe ſe ſont declarès appellans ec. pag. 25. *Remarquez, mes chers Freres, cette diſtinction, que l' on affecte mille fois de faire entre l' Evêque et l' Egliſe. St.* Cyprien *voyoit tout dans l' unité; s' il diſtinguoit l' un de l' autre, c' etoit pour exprimer plus vivement leur union, en diſant que l' Eveque eſt dans l' Egliſe, et l' Egliſe eſt dans l' Eveque. Il ſuffit de nommer l' Epoux pour entendre auſſitôt l' Epouſe, qui ne fait qu' un avec lui.*

(76) Mandement, contenant pluſieurs declarations importantes au ſujet de la Conſtitution *Unigenitus* 20. dec. 1717.

Digitized by Google

„ ſe heic adſerere audeat, magnum ab his
„ Novatoribus Sedem Apoſtolicam inter,
„ & *Romanum* Pontificem ſtatui diſcrimen,
„ eoſque ſuam erga Auguſti illius Tribuna-
„ lis deciſiones in omnibus, quos diſſemi-
„ nant libris, obſervantiam, obedientiam-
„ que prædicare; illud falli neſcium ſe a-
„ gnoſcere profitentes, dum erroris interea
„ in eo ſedentem coarguunt. Ne immorer
„ in abſtracta hac diſtinctione, atque ab
„ *Hæreticis* ad *eludendam* ſuam *ipſorum dam-*
„ *nationem excogitata*, quam S. *Cyprianus*
„ numquam agnovit, quum ejus illa ſint:
„ *Eccleſia in Epiſcopo, cum nobis Eccleſia*
„ *una*

1717. " On oſera peut-être avancer ici, que ces Nova-
„ teurs mettent une grande difference entre le ſaint Siè-
„ ge, et celui qui l' occupe, qu' ils proteſtent dans tous
„ les ouvrages avoir un grand reſpect, & une grande
„ ſoumiſſion pour les deciſions de cet Auguſte Tribunal;
„ qu' ils le reconnoiſſent infaillible, tandis qu' ils con-
„ damnent d' erreur celui, qui y eſt aſſis. Sans entrer
„ dans cette diſtinction abſtraite, *& inventée par les He-*
„ *rètiques* pour èluder leur condamnation, diſtinction que
„ S. *Cyprien* n' a jamais connue, puiſqu' il pretend que
„ chaque Egliſe eſt dans ſon Evèque: *Eccleſia in Epiſco-*
„ *po, cum nobis Eccleſia una ſit & mens juncta*. Diſtin-
„ ction condamnèe par S. *Pierre Damien*, qui diſoit au-
„ trefois au Pape, *vous êtes vous-même ce Siege Apoſtoli-*
„ *que, vous êtes l' Egliſe Romaine; ce n' eſt pas a cette*
„ *maſſe de pierre, dont elle eſt formèe, que j' ai recours,*
„ *mais ſeulement a celui, en qui reſide toute l' autorité*
„ *de cette même Egliſe*; ſans entrer, dis-je dans cette
„ queſtion ſi frivole, nous aſſurons, qu' elle n' a pas lieu
„ dans l' affaire, dont il s' agit . . . *Quand on auroit tout*
„ *le reſte*, dit S. *Auguſtin*, *ſi l' on ſe détache de la cre-*
„ *ance du ſouverain Pontife, on eſt hors de l' Egliſe Ca-*
„ *tholique, dont l' unité eſt fondée ſur l' unité de la foi.*"

„ *una ſit & mens juncta*, quam etiam S. „ *Petrus Damianus* improbavit, Romanum „ Pontificem his adloquens verbis: *Tu ipſe* „ *es Sedes Apoſtolica; tu es Eccleſia* Roma- „ na; *ad Petri fabricam non recurro, ſed ad* „ *illum tantummodo, in quo tota reſidet illius* „ *Eccleſiæ autoritas*: ne, inquam in leviſſi- „ ma hac diſtinctione immorer, eam certe „ in negocio, quo de agimus, locum non „ habere contendimus .... Etſi reliquum „ omne quis haberet, inquit S. *Auguſtinus*, „ ſi a Fide Romani Pontificis recedat, ex- „ tra Catholicam eſt Eccleſiam, cujus uni- „ tas in Fidei unitate fundata eſt." Alia *Gallicanorum* Præſulum teſtimonia apud Cl. *Soardium* invenies in egregio opere, quod a. 1747. *Leodii* prodiit inſcriptum: *de ſuprema Romani Pontificis auctoritate ex hodierna Eccleſiæ* Gallicanæ *doctrina* (77).

XIV. Adferat nunc in medium *Febronius* (78) in ſuæ illius diſtinctionis confirmationem *Auxilii* Presbyteri, & *Juſtiniani* ſententias, quorum ille (79) *aliud*, inquit, *ſunt Pontificales Sedes, aliud Præſidentes; proinde honor & dignitas uniuſcujuſque Sedis venerabiliter obſervandæ ſunt: Præſidentes autem, ſi deviaverint, per devia ſequendi non ſunt; hoc eſt,*

(77) *T. I. pag. XXXVII. ſeqq.*

(78) *Auxilii* quidem teſtimonio utitur *T. I. cap. IX. §. 7. pag. 729.*; hujus vero *T. II. Apolog. art. XIII. n. 7. pag.* 337.

(79) *Lib.* II. *cap.* 18. & 35.

est, si contra fidem, vel contra catholicam religionem agere cœperint, in talibus eos nequaquam sequi debemus; hic autem in epistola ad Patres quinctæ Synodi de *Vigilio* agens ait (80): " contrarie factus est suæ voluntatis, ea defendens quæ *Nestorii* & *Theodori* sequaces sapiunt. Præterea ipse semetipsum alienum Catholicæ Ecclesiæ fecit defendens prædictorum *Trium* Capitulorum impietatem, separans autem semetipsum a vestra communione. His igitur ab eo factis alienum Christianis judicavimus nomen ipsius sacris diptychis recitari, ne eo modo inveniamur *Nestorii* & *Theodori* impietati communicantes. Unde prius quidem sine scriptis hoc manifestum vobis fecimus: nunc vero & in scriptis certum vobis facimus per nostros, ut ejus nomen sacris diptychis non inferatur. Unitatem vero ad Apostolicam Sedem & nos servamus, & certum est, quod & vos custodietis. Nec enim *Vigilii*, nec cuiuscunque alterius ad pejora transmutatio paci Ecclesiarum nocere potest. " Quantus sane *Auxilius* est, ut tot veteribus Patribus, ac *Gallicanis* Præsulibus anteferri debeat, qui duos priores *Sardicenses* Synodi Canones adversus Episcoporum translationes quum sibi obiecisset, eos unius esse *Osii* respondet, illumque *Novatianismi* insimulat, ac præterea bapti-

(80) *T. III. Conc. Hard. col.* 187.

baptiſmum ordinationemque adulto repugnanti per vim collata eſſe valida & rata abſurdiſſime cenſet? Quamquam *Auxilius Præſidentes* non ut *Præſidentes* ſunt, ſed veluti privatos homines ſpectaſſe eo loco videtur, ut nec *Febronio* faveat, nec a nobis diſſentiat, qui cum S. *Leone* ſedentium merita, vitiaque a ſedium poteſtate, ac privilegiis ſecernenda eſſe libenter damus, ac ſedentes a ſede in iis ſolum, quæ ſedis ſunt jura, minime diſiungimus. De illa vero *Juſtiniani* epiſtola, quam *Claudium Fleury* magni feciſſe *Febronius* monet, ſic habeto, eam certe fuiſſe *Juſtiniano* ſuppoſitam. Data eſt enim pridie Idus Julias, ac *proinde*, ut a *Dumeſnilio* ſcite obſervatum (81), *quinquaginta* diebus poſt ſeptimam quinctæ Synodi ſeſſionem; *imo jam finita Synodo: quod repugnat. Quæ ipſius epiſtolæ falſitas*, inquit *Ballerinius* (82) *vel ex eo confirmari poteſt, quod in eadem allegentur duæ* Vigilii *epiſtolæ, altera ad Imperatorem, altera ad* Theodoram *ejus conjugem quæ item falſæ demonſtrantur; eamque* Monothelitarum *errori faveant, a quopiam* Monothelita, *vel* Monothelitarum *præcentore creduntur confictæ in patrocinium erroris: quem ejus diſtinctionis auctorem adverſarii, ut arbitror, ingerere verebuntur.*

XV.

(81) *Doctr. & diſcipl. Eccleſ.* lib. *XXVIII. n.* 56. Confer *Ballerinios T. IV. Noriſian. oper. col.* 1035. *ſeqq.*

(82) *De vi ac ratione Primat. pag.* 245.

Digitized by Google

XV. Sed eo redeundum est, unde digressi sumus. Egone mihi persuadeam, *Febronium* cum omnia undecumque corraserit, maledicta, probra, scelera, quæ *Romanis* Pontificibus, eorumque Curiæ infamiam odiumque publicum conflare possent, id eo tandem animo feciſſe, ut hæreticis ineundæ nobiscum pacis viam sterneret faciliorem? At *Gregorius Nazianzenus* (83) me monet, *nostras tragœdias hæreticis comœdias esse*. Dum enim inter nos digladiamur, mutuisque nos conviciis adpetimus, multoque magis si quid quid est in Ecclesia sanctius ac venerabilius, Papam, Cardinales, Regulares Ordines, Concilia ipsa œcumenica populorum ludibriis objicimus, rident heterodoxi, nobis *insultant*, sibique plaudunt, quod ab hominum tam perditorum communione se tandem sejunxerint. Heu! Fructus hi sunt, quos *Febronius* ex suis libris liberaliter colliget. Quin obfirmatiore in *Romanam* Ecclesiam animo futuros deinceps Protestantes (utinam falso) præcipio. Etenim qui tætris adeo coloribus pictam a *Febronio Romanam* Curiam intelligent, anne de ejus amplectendis sacris cogitare umquam poterunt? Ullusne Sedem amet, in qua sedentes ambitioni deserviant, rapinis inhient, subditos opprimant, tumultus & bella cieant, sanguine madeant? Quæ si tam perspicua sunt, ut

(83) *Orat.* XIV.

ut ea non vidiſſe *Febronium* ſtolidiſſimus ſit qui credat, quouſque ab eo nobis illudi patiemur, atque religionis apud hæreticos amplificandæ obtentu Chriſti Vicarium proculcari, ſacrum Cardinalium Senatum conviciis proſcindi, Sanctiſſimos Religioſorum cœtus omni dedecore adfici, *Florentinam* atque adeo *Tridentinam* Synodum *Baſileenſi* Conciliabulo poſthaberi, ipſos quos colimus Sanctos, *Leonem* & *Gregorium* utrumque *Magnum*, *Nicolaum* I. *Gregorium* VII. alioſque, quod *Romanæ* ſuæ Sedis jura ſervarint, ſtrenueque defenderint, inſigni quadam irreverentia traduci? Si nobis privatis plura non licent, ſaltem tenebroſo huic Juriſconſulto larvam fictæ pietatis detrahamus, ut hæterodoxi tandem intelligant, nos quidem eorum in noſtram, qua una ad immortalem felicitatem via patet, Eccleſiam reditum optare quam maxime, non tamen noſtrorum dogmatum damno; caveantque, ſi ſapiunt, ne in hominis, qui ut cauſſæ noſtræ liberius noceat, noſtrarum ſe partium ſimulat, maledicentia ac fraudibus præſidium, injuſtæ a nobis ſeceſſionis collocent.

CA-

Digitized by Google

CAPUT V.

In fontes Operis Febroniani *inquiritur, quæque de illis in* Antifebronio *adnotata sunt, ab adversis* Febronii *animadversionibus vindicantur.*

I. QUi *Febronium* confutare adgressi sunt, in fontes, ex quibus sua ille potissimum hausit, inquirendum sibi esse censuerunt, cum primis vero *Tratweinius*, *Kauffmans*, *Sappelius*. Quum enim ille nonnisi Auctores *Romano* Pontifici perinfensos appellare consueverit, ægerrime quis sibi persuadeat, ab æquo quem tamen ipse præfert, animo, pacisque studiosissimo, quæ operose ex his libris collegit, proficisci potuisse. Caussæ præterea, quam illi tractabant, magni intererat eorum auctoritatem Scriptorum perpendere, ne luculentissimæ laudes, quibus illos *Febronius* passim exornat, fucum Lectoribus facerent. Idem & ipse examen instituí, neque nisi admodum fallor, indiligenter. Quamobrem miratis non possum quæ de ejusmodi auctoribus dicta a me sunt, *Febronium* fere omnino neglexisse, quum tamen illos a ceterorum accusationibus non ita fortasse gravibus, nec tanto monumentorum apparatu comprobatis nisus fuerit liberare. Pauca igitur, quæ *Fe-*

Digitized by Google

bronius pro ſuis illis Auctoribus prodidit, cum iis conferam, quæ adverſus eos in *Antifebronio* adduxi, nulliuſque illa eſſe momenti cum ad eorum confirmandam auctoritatem, tum ad arceſſendum *Febronianæ* cauſſæ patrocinium demonſtrabo.

II. Duas igitur Scriptores iſtos *Febronio* longe cariſſimos (præter hæreticos *Marcum Antonium de Dominis*, *Melanchtonem* & alios, qui eadem fere nobis obijciunt), in claſſes tribui (1) quarum altera *Petrum de Alliaco*, ejus auditorem *Johannem Gerſonem*, *Andream de Eſcobar Magorenſem* Epiſcopum, ac Cardinales *Nicolaum Cuſanum*, & *Julianum Cæſarinium* quinctidecimi ſæculi Doctores exhibebat, altera recentiores *Jacobum Almainum*, *Edmundum Richerium*, *Franciſcum Vargas*, *Paullum Sarpium*, *Simonem Vigorium*, *Thuanum*, *Claudium Eſpencæum*, *Franciſcum Duarenum*, *Guillielmum Lindanum*, *Petrum de Marca*, *Johannem Launojum*, *Ludovicum du Pinium*, Illuſtriſſimum *Boſſuetium*, *Natalem de Alexandro* & *Claudium de Fleury* complectebatur. His (2) addidi de monumentis quibuſdam a *Febronio* ſæpe ſæpius *Romanæ* Curiæ obiectis judicium: ſunt illa 1. decem nationis *Germanicæ*, ut ajunt, *gravamina*. 2. edictum a *Maximiliano* latum a. 1510. 3. centum *Germanicæ* nationis *gravamina*.

4.

(1) *Antif.* T. I. *Introd. Cap. VI. pag. CV.*
(2) *ibi pag. CXXIV. ſeqq.*

Digitized by Google

4. *Paulli Langii* Chronicon, aliaque id genus XVI. ſæculi ſcripta. Quod vero ad antiquiores illos ſpectat, eos animadverti, ſchiſmatis tempore ſcripſiſſe, mirum proinde non eſſe, ſi in ea rerum perturbatione, quæ maximam patefaciebat feneſtram ad licentiam, aut ſuæ illius ætatis nequitiam exaggerarint, aut de horum remediis cogitantes doctrinas a veritate quidem alienas, ſed tantis malis adcommodatas propugnarint. Illud autem non ferendum, quum horum ſcripta ab Heterodoxis non ſolum magni fieri, ſed iteratis typis excudi videamus, ut in illis feceſſionis ſuæ patrocinium quærant, ea ſummis laudibus a Catholico viro commendari, ac *Romanæ* Curiæ ad ejus fugillanda vitia perpetua quadam inſultatione objectari. Itane vero, ut *Virgilianum* illud uſurpem,

Venimus huc lapſis quæſitum oracula rebus?

Nihil ad hæc *Febronius* reponit.

III. De *Alliacenſi* deinde, *Gerſone*, Cardinale *Cuſano*, eorumque erroribus non pauca diſputavi (3): neque illud omiſſi, *Pariſienſem* Cancellarium ſententias Principum non dignitati modo, ſed etiam ſaluti maxime noxias paſſim proferre; quod tamen in ſecunda mei operis editione cum *Aurelianenſi* duce, ac *Cameracenſi* Archiepiſcopo pluribus demonſtravi. Erat ergo *Febronii* aut me falſita-

(3) *pag.* CIX.

Digitized by Google

ſitatis convincere, aut nonnihil *Gerſonis* auctoritati detrahere. At ille opportunius iſta negligere exiſtimavit; nec malo ſane conſilio. Nam quid ſit laterem lavare, ſi hoc non eſt? (4) Utinam tamen *Febronius* in omnibus *Gerſoni* inhæſiſſet; æquiorem certe ſe in *Romani* Pontificis dignitatem exhibuiſſet. Quamquam non id omnino diſſimulavit. Quum enim doctiſſimus P. *Sangallo* ex *Gerſone* nonnulla de Pontificis in Epiſcopos auctoritate adtuliſſet a *Febronianis* placitis diſſentanea, *Febronius* (5) ne cum tanto doctore plane confligere videretur, Iſidorianis Decretalibus (tanta earum labes eſt, ac virulentia, ut ipſum os *Conſtantienſis Concilii* infecerit) hoc quidquid in *Gerſone* eſt erroris, benigniſſime vertit. Quid amabo cum his hominibus agas, qui quod rectiſſime

Ger-

(4) Inter cetera, quæ de *Gerſone* adnotavi, dictum illud eſt ex libro *de modo uniend. & reform. Eccleſ. in Concil. Sicut enim univerſalis Eccleſia poteſt ſalvari in minima vetula, quia eſt ſalvata in Beata Virgine; ſic ad ſalvationem univerſalis Eccleſiæ poſſet convocatio Concilii fieri per minimam vetulam*. Quid magis erroneum? Cl. Abbatis *Cergnii* teſtimonio uſus fui. Si hoc *Febronius* contemnit, audiat quodnam de hac *Gerſonis* ſententia judicium tulerit Auctor libri a. 1718. *Bruxellis* editi, atque a præſtantiſſimo *Mechlinienſi* Archiepiſcopo *Thoma Philippo de Boſſa* magnopere commendati (libro titulus: *refutation du Memoire publié en faveur de l' Appel des quatre Evêques*). *On auroit* (hæc ibi p. 24.) *a reprocher a* Gerſon *bien d' autres choſes que de faux raiſonnemens, Temoin les ridicules ſuppoſitions, qu' il fait, & qu' il donne pour poſſibles, par exemple, que l' Egliſe ſeroit* reduite a une ſeule bonne vieille, qui *conſerveroit la foi*.

(5) *T. II. pag.* 282.

Digitized by Google

Gerſonius adſeruit, excuſandum ſibi ducunt; quod erravit, inſtar oraculi oſtentant? Sed audiamus quid pro ceteris illis Scriptoribus *Febronius* commentetur.

IV. " Interfuit adverſariorum *Febronii*, „ inquit (6), ut ANDREAM EPISCOPUM „ MAJORENSEM, *Hiſpanum* qui in Conci„ liis *Conſtantienſi* & *Baſileenſi* ſedit, atque „ in illorum primo coram Patribus ſermoci„ natus eſt, proſcinderent. Hoc fecit D. *Kauffmans diſſert. IV. §. fin. n.* 35. dicens, illum profunde ignorantem, & Opus, quod inſcripſit *Gubernaculum Conciliorum* tenebris potius, quam luce dignum eſſe. Ex altera parte *Antonius Pereira Ulyſiponenſis* Theologus in eruditiſſimo Tractatu *de Poteſtate Epiſcoporum. Princip. V. §. 28. & ſeqq.* eum vocat *celebrem Theologum* Ordinis S. *Benedicti*, qui trium Cardinalium *Cajetani*, *Bellarmini*, & *Orſi*, *Conſtantienſis* Concilii decreta enervare prætendentium, capita conterit: cujus idem illud *Gubernaculum* in ampliſſimis Collectionibus Conciliorum locum mereatur; ejus jam meminiſſe *Nicolaum Antonium* in ſua *Bibliotheca Hiſpanica antiqua*, ubi ejuſdem manuſcriptum inter *Vaticanos* Codices ſervari memorat, atque inſuper notat, gentilitium illuſtriſſimi *Andreæ* nomen eſſe *Eſcobar*. "Hæc ille. Non ego eum redarguam, „ quod quum *Pereira* non ſemel *Febronii*

[6] *ibid. pag.* 164.

„ opus commendet " ipſe viciſſim laudatorem ſuum laudibus proſequatur; id enim grati animi eſt par officium rependere. Neque illud mirabor, *Febronium* ex uno *Pereiræ* libro *Megarenſis*, ſeu *Majorenſis* Epiſcopi cognomen didiciſſe, idque *Luſitano* illi velut magnæ ſpecimen eruditionis laudi tribuere (7), quum tamen idem *Andreæ* cognomen meo in *Antifebronio* legere potuerit. Hoc potius admirationi mihi eſt, ſolius *Kauffmanſii* heic meminiſſe *Febronium*. Nam *Sappelius* multo plura non admodum *Andreæ* nomini honorifica ſcripſit (8), quæ ſi vera ſint

[7] Caveat tamen *Febronius*, oro, ne *Pereiræ* eruditioni multum fidat; ni caveat, Benedictinum Calmetum *Helvetum*, & *Cuſanum* Cardinalem *Brixienſem* in *Italia* Epiſcopum cum ſuo doctiſſimo *Pereira* inſcite appellabit. Vide ejus librum *Dottrina della Chieſa*, & alium *della podeſtà de' Veſcovi in epiſt. dedicatoria pag. IX.* item *pag.* 84. & 120.

[8] En *Sappelii* verba *p.* 47. " Orator is fuit in Con„ cilio *Conſtantienſi*, ſed non in partes S. Pontificis. Un„ de etiam librum compoſuit ſub inſcriptione: *Gubernacu„ lum Conciliorum*, eundemque *Juliano Cæſarino*, ut in „ ſchiſmate confirmaretur, obtulit. Quidquid mali erga „ Papam, ac hujus curiam ſparſerunt impii, in ſuum hoc „ opus congeſſit, tantum, ut Concilii neceſſitatem, & „ *Baſileenſis* continuationem evinceret, deprimeret autori„ tatem Papæ. Imo Eccleſiæ quoque majeſtatem depreſſit. „ Audiamus verba Epiſtolæ, quam anno 1437. ad ante„ fatum *Julianum*, tunc adhuc *Baſileenſis* conciliabuli „ Præſidem dedit. *Non eſſe mirandum* (ait) *ſi Eccleſia „ majori parte decreverit, ſed potius timendum eſſe*, quod „ Brevi (*niſi ſuper eam fiat reformatio, & reparatio*) de„ ſoletur, & foras mittatur, & conculcetur ab homini„ bus. Fors intuitu verborum Chriſti: *Portæ inferi non „ prævalebunt adverſus eam*. Sed demus, quod *Andreas*

„ *Ma-*

Digitized by Google

sint (cur autem a veritate dissideant, nos edocere *Febronius* debuerat), magnificum illud, ne *Thrasonicum* dicam, *Pereiræ* elogium ludibrio & despectui objicitur. Quod ad me attinet, *fanaticum* Scriptorem dixi *Andream*, nec me pœnitet, dum stabunt *Sappelii* dicta; stabunt autem, dum *Febronius* sola *Pereiræ* auctoritate pro *Andrea* dimicabit.

V. Ad *Julianum Cæsarinium* disputatio jam devolvatur; de hoc enim multa contra me *Febronius* differit (9). Adlato in medium *Pii* II. testimonio in *Bulla*, ut inscribitur, *retractationum* (10) *Cæsarinium* de *Basileensis* Concilii auctoritate sententiam mutasse comprobaveram, tum de *Febronio* questus fueram, quod ne indicata quidem *Cæsarinii* palinodia ejus passim testimoniis abusus fuerit ad *Romanæ* Curiæ vitia exaggeranda, summique Pontificis enervandam auctoritatem; quod sane nec bona fides, neque æquitas, neque morum honestas paterentur. Pupugit

„ *Magorensis* hæc & similia scripserit quadam præcipitan-
„ tia, & nimia præoccupatione: istud mirum, quod *Fe-*
„ *bronius* fol. 545. dicat: *Vaticinatum fuisse in hac sua*
„ *Epistola Magorensem Episcopum, & quod eventus verba*
„ *probaverit*. Quare operæ pretium erit perquirere, utrum
„ a dissolutione Concilii *Basileensis* Ecclesia foras missa
„ fuerit, & conculcata ab hominibus". At Christus ait: *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Huic divinæ pollicitationi qui credit, umquamne timere poterit, *quod brevi desoletur Ecclesia & foras mittatur, & conculcetur ab hominibus?*

(9) *ibid. pag. 463. seqq.*

(10) *Tom. IX. Conc. Hard. col. 1449. seqq.*

Digitized by Google

juſtiſſima hæc obiurgatio *Febronium*: itaque nullum non lapidem movit, ut *Cæſarinianam* illam retractationem vel in dubium vocaret, vel ad ea, quæ ſpectaveram, confirmanda minus idoneam evinceret. Quod ſi ille præſtitiſſet (quod nimis abeſt a vero), non tamen meæ vim exprobrationis effugeret; hoc enim ſemper ratum, fixumque erit, ipſum in priore volumine de ea *Juliani* palinodia altum ſiluiſſe, quod ingenuum, honeſtumque Scriptorem maxime dedecet. Verum ut dixi, *Febronius Pii* II. de mutata *Juliani* viri probi & docti ſententia teſtimonium *dubiæ aut ſubleſtæ fidei* fruſtra redarguit. Quid enim magis ridiculum, quam illud? *eruditi vix credunt*, Æneam, *Virum ſubacti ingenii, qui ante Pontificatum pro ſuprematu Concilii fortiter dixerat, ac ſcripſerat, poſt conſcenſam* Petri *cathedram privatum animum ſuum* ſerio *mutaſſe, quamvis id tum* politice *affectaverit*, quaſi vero aut ad pernoſcendum *Æneæ* animum (a quo ſcilicet omnis hæc quæſtio pendet) *eruditio* ſecus ſentientium multum conferat, aut tam diſerta *Æneæ* epiſtola malignis ejuſmodi ſuſpicionibus poſſit ſubverti. Nonne has ipſas vaniſſimas malevolorum hominum conjectationes veluti occupavit *Pius* II.? *Dicent fortaſſe aliqui*, ita ille (11) *cum Pontificatu hanc nobis opinionem adveniſſe, & cum dignitate mutatam eſſe ſententiam*. HAUD ITA

(11) *l. c.* 1452.

ITA EST; LONGE ALITER ACTUM; tum tempus cauſſaſque a ſe abdicatæ ſententiæ, ac maxime *Cæſarinii* in *Eugenii* IV. partes tranſgreſſi adhortationem copioſe enarrat; ſub finem tandem epiſtolæ: *hæc*, inquit (12) *noſtra ſententia eſt, filii, hæc credimus, & profitemur; hæc jam ſenes, & in Apoſtolatus apice conſtituti* PRO VERITATE *adſerimus*. Neque vero eſt, cur de *Orthuino Gratio* nullius homine auctoritatis, qui in ſuo *faſciculo rerum expetendarum* (13) *Juliani*, & *Æneæ* errantium opiniones *Eugenio* IV. obiecit, ſibi *Febronius* gratuletur. Vel enim ille *Æneæ* & *Juliani* retractationem, quod mihi veroſimilius, ignoravit; vel ſibi cognitam nihili habuit. Si ignoravit, quid ejus declamationes ad eludendum hocce indubiæ fidei monumentum valeant? Si nihili habuit, aut damnandus, ſi malignitate, aut contemnendus ſi inconſiderantia de re tam manifeſta adeo præpoſtere judicavit. Quæ porro *Febronius*, poſita moleſtæ hujus palinodiæ veritate, ad ejus vim declinandam excogitavit, nihilo ſunt meliora. *Parum*, inquit, *heic juvabit* (14) Æneam Sylvium, *jam Papam, dicere, & ſe ipſum, & Card.* Julianum, *qui diſſoluta Synodo* Romam *reverſus* Eugenio *pro bono Eccleſiæ adhærere & ſervire perrexit*,

(12) *ibid. col.* 1468.
(13) *Edit. Colon.* 1535. *pag.* 240.
(14) *l. c. pag.* 464.

Digitized by Google

juſtiſſima hæc obiurgatio *Febronium*: itaque nullum non lapidem movit, ut *Cæſarinianam* illam retractationem vel in dubium vocaret, vel ad ea, quæ ſpectaveram, confirmanda minus idoneam evinceret. Quod ſi ille præſtitiſſet (quod nimis abeſt a vero), non tamen meæ vim exprobrationis effugeret; hoc enim ſemper ratum, fixumque erit, ipſum in priore volumine de ea *Juliani* palinodia altum ſiluiſſe, quod ingenuum, honeſtumque Scriptorem maxime dedecet. Verum ut dixi, *Febronius Pii* II. de mutata *Juliani* viri probi & docti ſententia teſtimonium *dubiæ aut ſubleſtæ fidei* fruſtra redarguit. Quid enim magis ridiculum, quam illud? *eruditi vix credunt*, Æneam, *Virum ſubacti ingenii, qui ante Pontificatum pro ſuprematu Concilii fortiter dixerat, ac ſcripſerat, poſt conſcenſam* Petri *cathedram privatum animum ſuum* ſerio *mutaſſe, quamvis id tum* politice *affectaverit*, quaſi vero aut ad pernoſcendum *Æneæ* animum (a quo ſcilicet omnis hæc quæſtio pendet) *eruditio* ſecus ſentientium multum conferat, aut tam diſerta *Æneæ* epiſtola malignis ejuſmodi ſuſpicionibus poſſit ſubverti. Nonne has ipſas vaniſſimas malevolorum hominum conjectationes veluti occupavit *Pius* II.? *Dicent fortaſſe aliqui*, ita ille (11) *cum Pontificatu hanc nobis opinionem adveniſſe, & cum dignit[illegible]utatam eſſe ſententiam*. HAUD

(11)

ITA EST; LONGE ALITER ACTUM; tum tempus cauſſaſque a ſe abdicatæ ſententiæ, ac maxime *Cæſarinii* in *Eugenii* IV. partes tranſgreſſi adhortationem copioſe enarrat; ſub finem tandem epiſtolæ: *hæc*, inquit (12) *noſtra ſententia eſt, filii, hæc credimus, & profitemur; hæc jam ſenes, & in Apoſtolatus apice conſtituti* PRO VERITATE *aſſerimus*. Neque vero eſt, cur de *Orthuino Gratio* nullius homine auctoritatis, qui in ſuo *faſciculo rerum expetendarum* (13) *Juliani*, & Æneæ errantium opiniones *Eugenio* IV. obiecit, ſibi *Febronius* gratuletur. Vel enim ille Æneæ & *Juliani* retractationem, quod mihi veroſimilius, ignoravit; vel ſibi cognitam nihili habuit. Si ignoravit, quid ejus declamationes ad eludendum hocce indubiæ fidei monumentum valeant? Si nihili habuit, aut damnandus, ſi malignitate, aut contemnendus ſi inconſiderantia de re tam manifeſta adeo præpoſtere judicavit. Quæ porro *Febronius*, poſita moleſtæ hujus palinodiæ veritate, ad ejus vim declinandam excogitavit, nihilo ſunt meliora. *Parum*, inquit, *hoc juvabit* (14) Æneam Sylvium, *paullo leviorem*, *dicere*, & *ſe ipſum*, & *Card. Julianum* tractaſſe, *qui diſſoluta Synodo* Romam *reverſus* [illegible] *pro bono Eccleſiæ adhærere & ſentire* [illegible] *Pii* II.

(12) [illegible] col. 1468. [illegible] Colon. 1535. [illegible] 464.

[illegible] venit *privatam* [illegible] *icas* tantum eas eſſe Ro-

Digitized by Google

xit, ſententiam mutaſſe; quando nec ipſe, nec Julianus, *ſive in hoc dialogo, ſive alibi, quidquam ſolidi proferunt, quo graviſſima argumenta deſtruantur, quæ pro ſuprema authoritate Concilii ipſiſmet* Juliani *verbis* Febronius *adduxit*. At noſtrum non eſt, in cauſſas, cur *Julianus*, & *Æneas* ſententiam mutarint, inquirere; ſatis id nobis, eos revera de ſententia ceſſiſſe: ſi enim alia omnia ab his, quæ ex illorum ſcriptis *Febronius* excerpſit, poſtea ſenſerunt, quacumque demum de cauſſa illos ad id adductos velimus, (quæ gravis tamen eſſe debuit, quum uterque vir probus & doctus fuerit), nonniſi per ſummam imprudentiam, quæ caſſa ipſi & abolita eſſe juſſerunt, revocantur in lucem.

VI. Hoc enimvero, inquit *Febronius*, opus eſt ſcire, quæ illi dicta recantaverint. Recte eſt. Ego *Baſileenſe* Concilium ajo, non ſolum poſt ſeſſionem XXV. a *Juliano* reſipiſcente fuiſſe improbatum, ſed quidquid in eo ante illam ſeſſionem adverſus *Eugenium* fuerat adtentatum; ſupremam quoque in *Romanos* Pontifices, qui dubii non ſint, Generalis Concilii auctoritatem fuiſſe ab eodem retractatam, teſtemque utriuſque palinodiæ luculentiſſimum eſſe *Pium* II. qui in ſua illa Conſtitutione, ſeu epiſtola *Rectori*, *& univerſitati ſcholæ Colonienſis* (ſic enim inſcribitur) ad novas *Juliani* ſententias & ipſe

ipſe ſuas reformavit. Contra *Febronius* (15) in familiari, quam Pius ibi narrat inter ſe & *Julianum* concertatione, *potiſſimum* actum fuiſſe contendit de *Baſilienſi Synodo poſt ſeſſionem* XXV. *legitime diſſoluta*. "Sic enim „ in præfata Bulla retractatoria *loc. cit. col.* „ 1454. Æneas: *Dicebamus Concilium* Baſi- „ leenſe *jure perſeveraſſe*, *quamvis* Eugenius „ *præſidentes revocaſſet*, *ex hoc ejus factum* „ *accuſabamus: ille* (Eugenius Papa) *diſſo-* „ *lutum ſeu translatum rite Concilium affir-* „ *mabat*, & Baſileenſium *opera multis modis* „ *deteſtabatur*, Baſileæque *non Synodum Ec-* „ *cleſiæ*, *ſed Satanæ Miniſtrorum & Synago-* „ *gam* REMANSISSE *dicebat*. Scilicet talis „ *remanſit* Synodus, cum *Julianus* præſes & „ potiſſima Patrum turba *Baſilea* diſceſſiſ- „ ſet, eo enim uſque erat legitima, ut ipſe „ non diffitetur *Æneas* col. 1453. dicens: „ *Acceſſit* & *ipſius* Eugenii *conſenſus*, *qui* „ *diſſolutionem Concilii a ſe factam revocavit*. „ Quin imo (16) *Febronii* mens potiſſima „ fuit ſuſtinere, ſic Concilium generale Ec- „ cleſiæ eſſe ſupra Pontificem, ut hoc de- „ claravit Concilium *Conſtantienſe*, *Baſileen-* „ *ſe*, dum adhuc erat ſanum. In retracta- „ toria illa privata (17) magni politici *Pii* „ II.

(15) *l. c. pag.* 464.
(16) *l. c. pag.* 465.
(17) Quei quæſo *Febronio* in mentem venit *privatam* vocare eam epiſtolam? niſi forte *publicas* tantum eas eſſe

Ro-

„ II. nullum ſive hujus, ſive *Juliani* Car-
„ dinalis dictum eſt, per quod Concilio
„ *Conſtantienſi* aut *Baſileenſi*, quatenus hoc
„ illius decretum aſſumpſit, imputaretur er-
„ ror; imo vero dicta illa adverſus *Baſile-*
„ *enſe* intelligenda eſſe, ſalva doctrina *Con-*
„ *ſtantienſis* Concilii, manifeſtant verba *Pii*
„ II. finalia: *Cum his & generalis Concilii*
„ *auctoritatem & poteſtatem complectimur*,
„ *quemadmodum & ævo noſtro* Conſtantiæ,
„ *dum ibi fuit Synodus univerſalis declaratum*
„ *definitumque eſt*. Ubi autem? In Seſſione
„ IV. & V. Has nec *Pius*, nec *Julianus*,
„ abjurarunt, ullove errore notarunt. „ E-
quidem non negavero, primum *Æneæ Sylvii* cum *Juliano Cæſarinio* controverſiæ caput de *Baſileenſi* Concilio *Ferrariam* translato fuiſſe. Sæpe, inquit *Pius* II. (18), *cum eo* (Juliano) *ſermonem pro veteri conſuetudine miſcuimus; ſæpe de rebus* Baſileenſibus *diſputavimus*. *Tuebamur* (de ſe loquitur *Pius*) *antiquam ſententiam; ille* (Julianus) *novam defendebat; extollebamus generalis Concilii auctoritatem; ille Apoſtolicæ Sedis poteſtatem magnopere collaudabat: dicebamus Concilium* Baſileenſe *jure perſeveraſſe*, *quamvis* Eugenius *Præſidentes revocaſſet*, *& hoc ejus factum accuſabamus; ille* (non *Eugenius* uti *Febronium* nuper

Romanorum Pontificum litteras arbitramur, quæ ad univerſos Epiſcopos, aut Chriſtifideles mittantur.

(18) *l. c. col.* 1454.

Digitized by Google

nuper audivimus satis ridicule interpretantem, sed *Julianus*) *dissolutum seu translatum rite Concilium adfirmabat*. Verum amica hæc *Sylvii* & *Cæsarinii* disputatio ad universale quoddam principium referebatur, quanta scilicet esset generalis Concilii auctoritas; quamobrem *Æneas extollebat*, ut nuper intelleximus, *generalis Concilii auctoritatem*; *Julianus* contra *Apostolicæ Sedis potestatem magnopere collaudabat*. Nimirum si suprema in ipsum quoque Pontificem auctoritate præstare Concilium diceretur, consequens erat, ut Concilium *Basileense* jure perseveraverit, nec *dissolutum seu translatum rite Concilium* haberetur; quod *Æneæ* videbatur: secus erat de Concilii dissolutione, seu translatione cum *Juliano* censendum, si Apostolicæ Sedis auctoritas vinceret Conciliarem. Hoc usus argumento *Julianus* fuerat Nonis Junii a. 1432. in epistola ad *Eugenium*, qui Concilium abrumpere cogitaverat (19). *Nova* propte-

(19) En *Juliani* verba. " Dicunt dissolutionem Concilii (*quam* Eugenius *meditabatur*) evidenter tendere in „ eversionem fidei, & ruinam Ecclesiæ, & perturbationem populi Christiani! Ergo fieri non posse, nec parendum fore. Asserunt etiam prædictam dissolutionem „ fieri non potuisse obstante quodam decreto *Constantiensis* „ Concilii. *Quod in his, quæ pertinent ad Fidem & extirpationem schismatis, & reformationem Ecclesiæ in* „ *Capite & in membris, quilibet cujuscunque conditionis,* „ *etiam Papalis, tenetur obedire statutis & ordinationibus,* „ *& præceptis cujuscunque Concilii Generalis: & nisi obediret, puniatur &c.* Ecce posse statuere in aliquem, pos-

„ se

pterea ab *Ænea* illa *Juliani* ſententia dicebatur, quod ſcilicet Pontificiam Conciliari, contra quam prius ſenſerat, præferret auctoritatem (20). Quum vero *Æneas Juliani* exemplo ſuaſuque in hanc ipſe quoque abiiſſet,

„ ſe præcipere, poſſe punire non obedientem, ſigna ſunt „ evidentia ſuperioritatis in his, in quibus ſtatuit, præ„ cipit, aut punit. Teneri autem obedire, ſubijci, ac „ parere ſigna ſunt inferioritatis in prædictis caſibus. Er„ go in prædictis caſibus, cum Papa, ut dicunt, ſit in„ ferior Concilio, quod etiam facto probatum fuit (Nam „ propter unum de tribus caſibus Concilium privavit *Jo„ annem*, & propter alterum privavit *Benedictum*) non „ poterit Papa diſſolvere Concilium. Quia inferior, in eo „ quo eſt inferior, non poteſt ſolvere vel ligare ſuperio„ rem, nec tollere legem ſuperioris. “

(20) Hæc velim Lectores mei animadvertant. Nam *Febronius in addendis* ſuæ reſponſioni veluti quid ſingulari obſervatione dignum, atque ut ipſe ait *memorabile*, propoſuit (*pag.* 622.) “ quod in eadem Bulla retractatoria „ adfirmat *Pius* II. . . . de *Juliano* Cardinale jam ad *Eu„ genii* partes converſo loquens: *Tuebamur antiquam ſen„ tentiam, ille novam defendebat. Extollebamus Concilii* „ *Generalis auctoritatem: ille Apoſtolicæ Sedis poteſtatem* „ *magnopere collaudabat*. Adeo vel in ipſa Bulla, in qua „ *Conſtantienſia* decreta impetere velle videbatur, diffiteri „ auſus non eſt *Pius* II. antiquam eſſe . . . eam doctri„ nam, quæ Concilium Pontifici præferebat. “ Quæſo quis hæc legens riſum cohibeat? *Antiquam Pius* II. ſententiam ſuam vocat non quod ex antiquitate hauſta eſſet, ut ſomnians *Febronius* ſcribit, ſed quod ipſi *antiqua* fuerat, ſcilicet *prima* & ante alteram propugnata; *novam* autem quam *Julianus* tuebatur, ideſt recens ab eo defenſam quum alteram antea tuitus fuiſſet. Hic *Pii* II. ſenſus adeo manifeſtus eſt, ut mirari ſatis non poſſim potuiſſe *Febronium* tam violentam ac ridiculam hujus propoſitionis interpretationem non ſolum ſibi effingere, ſed tanquam *memorabilem* addendis inſerere. Quantum ſibi ac famæ ſuæ bonus ille conſuluiſſet, ſi numquam de illa addenda cogitaſſet!

Digitized by Google

set, ecce quam contraria *Febronianis* dogmata propugnarit. Primum illud, dedisse Christum Ecclesiæ *regimen pacis amicum*, *idest* MONARCHICUM: alterum est (21) *unum* in Ecclesia militante *esse omnium moderatorem*, *& arbitrum*, *a quo tanquam capite* OMNIS *in subiecta membra potestas*, *& auctoritas* DERIVATUR, *quæ a Christo Domino Deo nostro* SINE MEDIO IN IPSUM INFLUIT. Tertium (22), *Omnes illas virtutes mancas esse ei*, *qui summo Pontifici obedire recusat . . . &* Romanum *Præsulem in Ecclesiæ vertice constitutum esse*, *a quo* NULLAM *ex ovibus Christi* EXEMPTAM *novimus*. *Omnium igitur Episcoporum unus Episcopus* Romanus *Præsul* (23) . . . . *hunc omnes Christianæ plebes*, *omnes populi*, *omnes Reges*, *omnes clerici*, *omnes Episcopi tanquam Jesu Christi Vicarium*, *& beati* Petri *successorem*, *universalis Ecclesiæ caput*, *ac rectorem*, *& ducem venerantur*. Quantum denique, *Romano* Pontifici *& congregare generalia Concilia*, *& dissolvere datum esse*. Hæc omnia quum in ea Constitutione *Pius* tradat, dubitamus, an ille etiam tum Pontificem generali Concilio inferiorem esse existimarit? Quamquam si *Febronius* hac de re dubitare pergat, recolat saltem quæ centum fere ante paginas (24) de *Pio* II. scripserat:

Quam-

(21) *In citata Bulla col.* 1468. *&* 1451.
(22) *ibid. col.* 1455.
(23) *ibid. col.* 1467.
(24) T. II. *pag.* 364.

Digitized by Google

Quamvis Æneas Sylvius, *cum adhuc inter inferiores esset, authoritatem* Basileensis *Concilii strenue defendisset contra Pontifices, attamen vix ipse sub nomine* Pii II. *renuntiatus Pontifex, neglectis illius decretis*, annatas *exegit a* Diethero *Archiepiscopo* Moguntino. Meminerit etiam, *Pium* II. appellationes a Pontificum *Romanorum* sententiis ad generale Concilium graviſſimo decreto, cujus initium *Execrabilis*, condemnasse. Hæccine *Pius* ausus umquam fuisset, nisi se in Generalia quoque Concilia potiri auctoritate persuasum omnino habuisset? Cur ergo, inquies, sub epistolæ finem *Pius* profitetur, se *cum his & generalis Concilii auctoritatem, & potestatem complecti, quemadmodum* ... Constantiæ, *dum ibi fuit Synodus universalis, declaratum, definitumque est?* Cur? quia id *Romanis* Pontificibus solemne semper fuit, ut generalia Concilia debita prosequerentur veneratione, neque horum auctoritas cum illa confligit, si intra præscriptos a Christo domino fines utraque potestas contineatur. Falsum tamen est, verbis illis *Quemadmodum Constantiæ &c.* fuisse a *Pio* spectatam quartam *Constantienſis* Concilii sessionem, aut quinctam, quod licet daremus, nihil tamen *Febronius* proficeret, quum illis in locis Synodus *Constantienſis* de dubiis Pontificibus, non de indubitatis loquuta sit; sed in extremam sessionem intendit animum, ubi *Martinus* V. edixit,

Digitized by Google

dixit, *quod omnia & ſingula determinata, concluſa, & decreta in materiis fidei, per præſens ſacrum Generale Concilium* Conſtantienſe *conciliariter, tenere & inviolabiliter obſervare volebat, & nunquam contravenire quoquo modo, ipſaque ſic conciliariter facta adprobavit. Pius* ipſe mentem ſuam aperit: *Veneramur enim*, inquit, Conſtantienſe *Concilium, & cuncta quæ præceſſerunt a Romanis Pontificibus noſtris Prædeceſſoribus* ADPROBATA: *inter quæ nullum invenimus umquam fuiſſe ratum, quod ſtante* Romano INDUBITATE *Præſule, abſque ipſius auctoritate convenerit: quia non eſt corpus Eccleſiæ ſine capite, & omnis ex capite defluit in membra poteſtas.* Quæ igitur Concilia *Romani* Pontifices ſua ipſorum ſententia firmarunt, quæ ſtante *Romano* INDUBITATE Præſule ex ipſius auctoritate convenerunt, quæ ex capite poteſtatem adceperunt, ea ſolum *Pius* complectitur, ac veneratur; non ergo *Conſtantienſe* Concilium in *iis*, quæ a *Martino* V. probata non fuerunt *Pius* ſuſcepit, coluitque. En itaque *Pii* II. de *Juliani* Cardinalis Palinodia teſtimonium ab omnibus adverſarii cavillationibus liberatum.

VII. Ad recentiorum Scriptorum fidem, auctoritatemque quod adtinet, iis, quæ de *Almaino*, *Eſpencæo*, *Lindano*, & *Duareno* dicta a me fuere, elevandis ſatis non ſunt invidioſæ illæ *Febronii* decla-

mationes (25): *putant se servitium præstare Ecclesiæ, dum viros de eadem egregie meritos traducunt, ideo quod de malis Ecclesiæ doleant & pie querantur. Sic* Claudium Espencæum *dicunt indiscretum sugillatorem &c.* Quid pro aliis adferat audiamus. *Eximium* passim vocat *Natalem Alexandri* (26), non equidem crediderim, quod famosum *casum conscientiæ* subscripserit, aut quod generale Concilium adversus Constitutionem *Unigenitus* appellaverit; addit deinde *ejus opera equidem* Romanam *Curiam* (intelligit *Innocentium* XI.) *ex rationibus politicis sibi propriis prohibuisse, sed* BENEDICTUM *Papam* XIII. (non Curiam) *propter eorum soliditatem, pietatem, & utilitatem* (an *Tridentini* Concilii decretis, Canonibusque magnificentiora a quoquam elogia tribuerentur?) *publico juri & usui restituisse*. Qua in re non equidem illum dicam splendide mentiri; falli tamen gravissime, adfirmabo. Audi ergo ex *Romano Benedicti* XIV. Indice librorum prohibitorum, quomodo *Benedictus* XIII. *Natalis* opera *publico juri & usui restituerit*: PERMITTUNTUR *tamen hæc eadem opera juxta editionem* Lucensem *cum notis & animadversionibus* Constantini Roncagliæ (quæ sane tantam illis *soliditatem & pietatem*, quantam *Febronius* deprædicat, inesse haud ostendant); *sublata etiam*

[25] T. II. *pag.* 162.
[26] *ibid. pag.* 111. & 171.

Digitized by Google

etiam excommunicatione lata in prædictis (Innocentii XI.) *Brevibus pro quacumque editione*. Non ergo *soliditas*, *pietas*, *utilitasque* eorum operum, ut vetita non amplius haberentur, effecit, sed eruditissimi P. *Roncagliæ* industria, qua illorum venenum subjectis in notis atque animadversionibus detexit; quamobrem quæ hoc *Lucensi* antidoto carent, editiones etiamnum prohibitæ sunt, nec *publico juri*, *& usui restitutæ*, sublata solum Pontifici reservata excommunicatione.

VIII. *Bossuetius* alter est *Febronii* heros, auctor, inquam, libri inscripti: *Defensio Cleri Gallicani*. *Trautwein* (27) paullo inofficiosius de hoc opere scripserat: *Malitiam rursus exeras, aut crassam ignorantiam; malitiam, si gnarus, ejus auctorem defensionis non fuisse* Bossuetum, *auctoritatem tamen illius interponis; ignorantiam, si ignorasti*. Quædam ego momenta ex doctissimo *Maffeio* proposui (28), quæ *vo*θειας suspicionem injiciunt, aut saltem efficiunt, opus sub *Bossueti* nomine vulgatum fuisse ab editore interpolatum. Ab his omnibus *Febronius* se se paucis expedit: *qui hoc illi opus in* Gallia *hodie negaret*, *omnium cachinnis exciperetur*. Verum *cachinnari* respondere non est. Conetur *Febronius* nitide solideque argumenta a me eo loco prodita refellere; adeat dein-

[27] *Vindic. p.* II. *pag.* 86.
[28] *Antif. T.* I. *Introd. pag. CXXI. seq.*

Digitized by Google

de *Soardii* egregium opus *de ſuprema* Romani *Pontificis auctoritate ex hodierna Eccleſiæ doctrina* (29), quæque Clariſſimus Auctor multa & magna adfert momenta, quibus oſtendatur, hoc opus *pro germano* Boſſuetii *fœtu habendum non eſſe* confutet: tum cachinnetur cum *Gallis*, uti libuerit. Dum ea non ſolvat, cachinnos cachinnis, neque injuria, rependemus. Ceterum ex eodem *Soardio* diſcat *Gallos* a *Gallis* ſecernere, & quod novatoribus illius Regni adſcribendum eſt, caveat ne Catholicis, ac præſertim Epiſcopis tribuat. " *Galliarum* Antiſtites, inquit „ *Soardius* (30), quorum plus ceteris intererat vera confratris tam illuſtris documenta prodere, ſartaque & tecta defendere, hujuſce tamen vulgati operis numquam meminiſſent, niſi perverſa *Queſnellianorum Boſſuetii* nomine & autoritate abutendi cupido graviſſimos Epiſcopos ad ſermonem de illo inſtituendum adegiſſet. „ *Gallicani* itaque Præſules opus iſtud citant, „ laudantque in locis, ubi *Romanæ* infallibilitati favet, atque in his locis *Boſſuetii* „ vocem ac ſenſus agnoſcere non abnuunt, „ ut novatorum ora contundant, vel ex eo „ ipſo opere, quod iſti potiſſimum ad labefactandam *Boſſuetii* Doctrinam ubique „ urgere, & objectare non ceſſant. Tales „ ſunt

[29] T. II. *lib.* IV. *cap.* V. §. I. *pag.* 183. 195.
[30] *l. c. pag.* 204.

Digitized by Google

„ ſunt, ut ſupra dicebamus, Illuſt. de la
„ *Fare Laudunenſis* Epiſcopus, Illuſt. de S.
„ *Albin Cameracenſium* Archi-Præſul, alii-
„ que nonnulli; at nullibi aſſerunt, nullibi
„ probant, quæ hujus operis loca *Romanæ*
„ infallibilitati adverſantur; imo cum hæc
„ a novatoribus urgentur, reponunt non
„ huic operi Poſtumo, ſed operibus a *Boſ-*
„ *ſuetio* ipſo vulgatis habendam eſſe ratio-
„ nem pro ſtabilienda *Boſſuetii* doctrina. Ita
„ Cardinalis de *Tencin Monpeſſulanenſium*
„ Epiſcopo prætenſam iſtam *Boſſuetii* defen-
„ ſionem urgenti: *Cum* Meldenſis, inquit
„ (31) *olim Antiſtes* (Boſſuetius) *opera quæ*
„ *paucis ab hinc annis ſub ipſius nomine pro-*
„ *dierunt* (hujuſmodi eſt *defenſio declaratio-*
„ *nis &c.*) *obſcura manere diligenter curave-*
„ *rit jure meritoque exiſtimamus hæc eadem,*
„ *qualia nunc proſtant, ipſi viſa haud fuiſſe*
„ *ſuis numeris abſoluta, ſed talia quæ ulti-*
„ *mam ſibi manum imponi exigerent . . . . ea*

 „ *ſem-*

[31] Mand. Paſtor. quo prohibetur lectio libelli inſcripti Gallice: *Lettre Paſtorale de M. de Montpellier, pour leur notifier un miracle*, dato die 15. Decemb. 1735. pag. 9. *L'attention, qu'a eu feu M. de* Meaux *de tenir dans l'obſcuritè les ouvrages, qui ont paru depuis quelques annèes ſous ſon nom, nous met en droit de penſer, qu'en l'ètat, ou ils ètoient, il ne les a pas regardè lui-mème comme des ouvrages achevès, qu'ils ètoient ſuſceptibles d'une perfection qui leur manque . . . Nous ferons toujours le juſte diſcernement, qu'il a fait lui-mème entre ſes ècrits, qui ont ètè imprimès ſous ſes yeux, & ceux qu'il avoit jugè n'ètre pas encore en ètat de l'ètre.* Similia ex alio ejuſdem præclariſſimi Antiſtitis documento 5. Auguſti 1733. dedi *Antifebr. pag. CXXII.*

„ *ſemper qua par eſt æquitate* Boſſuetium *i-*
„ *pſum imitati ea, quæ ſub ipſius oculis vul-*
„ *gata ſunt opera, ab aliis ſemper ſecernemus,*
„ *quæ publica luce haud ſatis digna judica-*
„ *vit*. Eadem eſt *Ruthenenſium* Epiſcopi re-
„ ſponſio alteri *Queſnellianæ* factionis patro-
„ no, qui nonnulla pariter hujuſce defen-
„ ſionis ab anonymo editæ loca adduxerat,
„ ut ſuam ſententiam *Boſſuetii* nomine, &
„ autoritate firmaret. Reponit enim *Ruthe-*
„ *nenſis objectata* Boſſuetii *loca ab eo opere*
„ *deprompta eſſe, quod non niſi poſt obitum*
„ Boſſuetii *vulgatum fuerit, atque nullius ſit*
„ *autoritatis* (32). " Cum his celeberrimis *Gallicanæ* Eccleſiæ Præſulibus rideri non pudet.

IX. Meliora ne exſpectes pro *Claudio* de *Fleury* a *Febronio* proferri. *Duo ineptiſſimi ſcriptores*, inquit (33), Belgæ, *unus* Carmelita *Anonymus*, *alter* Auguſtinianus *nomine* Balduinus *de* Houſta (*quos laudat & ſequitur* Zaccaria Introduct. Cap. VI. §. 11.) *illuſtrem illum virum, quoad animum ſummis Pontificibus &* Romanæ *Curiæ maledicendi, maximus hæreticis comparant*. Fleuryum *adverſus has ſimileſque calumnias defendit eruditior Scriptor* Gallus *libro iteratis typis edito, ſub titulo*,

[32] Docum. Paſtor, p. I. pag. 375. *M. de* Senès *citè encore M.* Boſſuet, *dans un ouvrage, qui a èté ſeulement imprimè aprés ſa mort, & ſans autoritè ſous le titre de* defenſio declarationis Cl. Gallic.

(33) T. II. pag. 544.

Digitized by Google

tulo: " Juſtification des diſcours & de l'hi-
„ ſtoire Eccleſiaſtique de M. l'Abbè Fleury." Hanc ergo Anonymi defenſionem non ignoraveram; immo illius memini; ſed nonnulla addideram, quæ tantum *Febronii* triumphum minuere omnino debuerant. Cur illa quæſo non animadvertit? Didiciſſet, ſuum illum *Claudium* de *Fleury* a Proteſtantibus in ſuas ipſorum partes trahi non invitum, neque duobus illis *ineptiſſimis* ſolum *Monachis*, ſed omnibus Catholicis ejus hiſtoriam ſcandalo fuiſſe (34). Quamquam hæc illum legiſſe non dubito? Quid tamen? prioribus novas ſui herois laudes adcumulat, atque adeo exaggeratiores, illumque nunc *inter Ca-*

(34) Antifebr. pag. CXXIV. " E' vero, che un Anonimo colla data di *Nancy* diede a luce l'anno 1736. *una giuſtificazione de' diſcorſi, e della Storia Eccleſiaſtica del Sig.* „ *Abate Fleury* contro i due accennati libretti. Ma con „ qual frutto? Un Giornaliſta *Proteſtante*, qual era l'Au- „ tore della *Biblioteca ragionata*, che nel 1728. incomin- „ ciò a ſtamparſi ad *Amſterdam*, nel dare l'eſtratto di que- „ ſta Apologia (*Tom. XVIII. part. I. pag.* 8.) ebbe a „ dire: *Quì non ſi difende, nè ſi giuſtifica tanto l' Abate* „ *di* Fleury, *quanto la ſua dottrina. Queſta dottrina è* „ *ſenza dubbio di conſeguenze, o piuttoſto non ſi può ne-* „ *gare, che le ſue conſeguenze non portino un terribil col-* „ *po alla Chieſa*. E concioſiachè l'Anonimo Apologiſta „ riſpondeſſe all' Autore della *Biblioteca*, queſti gli replicò „ in alto tuono (*Tom. XXIII. part. II. pag.* 250.) da „ fare anche a *Febbronio* venir paura. Che? dic' egli, „ *Crede* (l'Anonimo) *di buona fede, non eſſerci tra' veri* „ *Cattolici* Romani *altri che il* P. Carmelitano, e 'l P. „ Agoſtiniano, *a' quali ſia queſta ſtoria diſpiaciuta? Io* „ *ſon perſuaſo . . . non eſſerci un ſol Cattolico . . . . che* „ *non ſiane rimaſo ſcandolezato, quanto queſti due Reli-* „ *gio-*

noniſtas Gallici *regni facile principem* (35), nunc *magnum & pium virum cujus æterna opera apud omnes prudentes Catholicos ſummo ſunt in pretio* (36), nunc *virum* appellat *de Eccleſia præcipue meritum* (37); quo elogio non dicam *Polos*, *Sadoletos*, *Fiſcheros*, *Truchſeſios*, *Bellarminos*, ſed ne *Auguſtinum* quidem, aut *Athanaſium*, aut *Johannem Chryſoſtomum* fortaſſe honeſtaret. Neque id ſatis. *Utinam* exclamat (38), Agrippinenſibus *Magiſtris datum eſſet, ut e cathedris ſuis prælegerent, & cum grano ſalis ſolidæque eruditionis interpretarentur* Fleurii Inſtitutiones Juris Eccleſiaſtici! *doctiores in Jure Canonico, & Theologia ex eorum Scholis exirent diſcipuli*. At in *Romanum* prohibitorum librorum Indicem relatas a. 1693. video has Juris Eccleſiaſtici Inſtitutiones, relatam quoque a. 1725. nonam diſſertationem in hiſtoriam Eccleſiaſticam, ex illis ſcilicet *diſcurſibus* unum, *qui Febronio* judice *ſuccum & ſubſtantiam vaſtiſſimi & incomparabilis operis exprimunt* (39).

Ro-

„ *gioſi. Non parlo di ciò, che eſſer dovrebbe, ma di quello*
„ *che è; e ciò ch' io dico, è sì vero che pure a* Parigi....
„ *la ſtoria del Sig.* Fleury *ha tanto afflitte l' anime buone,*
„ *che ſolo a forza di fogli riſtampati il libraio ha finalmen-*
„ *te avuta la licenza di ſpacciarne una buona parte*. Leg-
„ ga tai coſe Febbronio, ſe può ſenza confonderſi d' ave-
„ re una ſiffatta opera preſa a ſua guida, e magnificata.“

[35] *T. II. pag.* 544.
[36] *ibid. pag.* 34.
(37) *ibid. pag.* 445.
(38) *ibid. pag.* 34.
(39) *ibi.*

Digitized by Google

Romani ergo Cenſores *prudentes Catholici non erunt, qui æterna magni & pii hujus viri opera* adeo ſummo non habuerunt in pretio, ut a Catholicorum manibus eripi jufferint. Hanc conſecutionem lætus, libenſque concedet *Febronius*. Non equidem miror. *Colonienſis* Academia in ſuo de *Febronii* commentariis judicio, itemque pereruditus *Kauffmans* (40) monuerant, *Lutheranum Grubenum* (41) hæc in Canonicas *Fleurii* Inſtitutiones fuiſſe præfatum: *Plenus eſt* (liber) *bonæ frugis; nam & de Primatu Pontificio ita loquitur, eum ut* MAGIS DESTRUERE QUAM ADSTRUERE *videatur; haud dubie a noſtratibus* (Lutheranis) *inter teſtes veritatis* (Lutheranæ ſcilicet reformationis) *qui noſtra ætate vixere*, MAXIMOS *referendus*. At *Febronius* impavidus reſpondet (42), *in hoc Proteſtantes non errare, quod* Claudium Fleury *inter teſtes veritatis recenſeant*. Hinc tamen *inter Canoniſtas* Gallici Regni *facile princeps* habendus; hic *magnus & pius vir, cujus æterna opera apud omnes prudentes Catholicos ſummo ſunt in pretio; hic vir de Eccleſia præcipue meritus*. Qui hoc auſus eſt dicere, quid aliud non audeat?

X. Multa etiam pro *Paullo Sarpio Febronius* diſputat (43). Fatetur eum *Romanis admo-*

(41) *pag.* 4.
[41] *Præfat. in Inſtitut. Jur. Eccleſ.* Claud. Fleury.
(42) *l. c.*
(43) *l. c. pag.* 165.

Digitized by Google

admodum inviſum; fatetur, *habuiſſe revera illud cum Proteſtantibus commune votum, ut minueretur exceſſiva auctoritas Romani Pontificis & emendarentur abuſus Curiæ*; fatetur, *ut hi revera auferrentur, Papæ humiliationem tanquam medium hunc in finem aptum, optaſſe*. Quid tum? *Boni*, inquit, *& magni viri eſt noſſe abuſus, qui in Religionem irrepſere; eos non ſilere dum tempus eſt, & occaſio loquendi; illis quantum in nobis eſt, mederi*. Satis hæc produnt *Febronii* animum, *Sarpiique* inſignia in Eccleſiam merita. Si quis de *Sarpio* plura deſiderat, is Auctores conſulat a me in *Antifebronio* indicatos (44), ac ſelectum opus cl. P. Abatis *Bonafede* quod prænotatur *la Malignità Iſtorica*. Pauca potius addo de *Franciſci Vargas* epiſtolis. Scribit *Febronius* (45): *epiſtolam a* Franciſco Caroli *V. Legato e Concilio* Tridentino *ad Aulam* Hiſpanicam *exaratam*, a Febronio Cap. VI. §. 15. n. 7. *recenſitam, aut commentitiam, aut corruptam jactitant, non advertentes, eam in ſubſtantialibus conſonare iis, quæ idem de* Vargas *ſcripſit in Opere, quod ejus eſſe, nemo hactenus negavit, ſcilicet in Commentario*. Quis ordo deceat in Conciliis & quænam ibidem ſint Legatorum officia *cujus locum, memoratæ epiſtolæ parallelum dedit* Febronius *eod. Cap. VI.* §. 12. Non me feriunt iſthæc, qui ne

[44] *T. I. pag. CXIV.*
[45] *T. II. pag. 161.*

Digitized by Google

ne memini quidem ejus epistolæ. Illud ego generatim dixi, multa exstare nec levia argumenta, quæ omnes *Francisci de Vargas* epistolas *Anglice* primum, *Gallice* deinde ab heterodoxis editoribus divulgatas *Hispano* illi apud *Tridentinos* Patres *Caroli* quincti Oratori fuisse falso suppositas persuadeant; auctoresque indicavi (46), qui id dedita opera ostendunt. Debuerat ergo *Febronius*, quæ hi Auctores adferunt, momenta refellere, non cachinnis, non conviciis, sed criticis rationibus. Addidi quod suam indicatæ epistolæ cum altero *Francisci de Vargas* commentario (47) comparationem evertit, ut ut hujus Oratoris esse ejusmodi epistolas concedamus, id demum effici, eum cum Legato *Crescentio*, quem maxime carpit, habuisse simultates, atque ut erat difficilis ingenii, asperæque indolis, suspicax præterea, ac suæ tenax dignitatis, nil mirum, quod ea litteris mandarit, quæ apud honestos viros Scriptoris ipsius potius quam aut Pontificii Legati, aut *Romani* Pontificis nomini officiant. Sed quoniam *Febronium parallelis* (utar enim ejus verbo) delectari video, non ante *Franciscum de Vargas* dimittamus,

(46) T. I. *Antis.* pag. CXIV. seq.

(47) Non silendum tamen hoc opus, *quod ejus esse nemo hactenus negavit*, ut ait *Febronius*, a *Nicolao Antonio* viro eruditissimo ignoratum fuisse in *Hispanica Bibliotheca*, ubi de *Francisco*, illiusque libris agit, uti assolet, diligentissimo.

Digitized by Google

tamus, quam cum *Febronii* libris ejuſdem Franciſci *de Epiſcoporum juriſdictione & Pontificis Max. auctoritate reſponſum* conferamus. Edictum hoc primum fuit *Romæ* 1565. apud *Paullum Manutium*; qua etiam editione heic utar.

FEBRONIUS T. II.	VARGAS.
p. 383.	p. 56.
„ Hæc autem omnia (quæ ſola de Eccleſiæ ſtatu ipſe adfirmat immo ſola adfirmari vere poſſe ait) " nequid- „ quam habent com- „ mune, vel analo- „ gum ad politica ſy- „ ſtemata *Monarchiæ*, „ *Ariſtocratiæ*, *Demo-* „ *cratiæ*. Probat dein- „ de ſæpius, ut pag. „ 534., Eccleſiæ ſta- „ tum non eſſe Mo- „ narchicum.	„ Sic enim Chriſtus „ rem Eccleſiaſticam „ adminiſtrari voluit, „ ut ex iis reipubli- „ cæ formis, quas vi- „ ri ſapientes juſtas eſ- „ ſe tradiderunt & na- „ turales, non popu- „ larem illam, aut „ eam, quæ dicitur „ optimatum... ſed „ eam, quæ Regia di- „ citur, potiſſimam „ omnium & præſtan- „ tiſſimam imitaren- „ tur.
p. 251.	p. 56. & latius p. 57. 63.
„ Unanimis eſt Pa- „ trum doctrina de „ ſucceſſione Epiſco- „ po-	„ Ceteris Apoſtolis, „ data erat poteſtas „ tantum perſonalis, „ non

Digitized by Google

„ porum in locum & „ jura Apoſtolorum .. „ .. Si ergo Epiſcopi „ ex traditione Eccle- „ ſiæ, per *Tridenti-* „ *num* confirmata, ſint „ ſucceſſores Apoſto- „ lorum, hi autem „ propriam a Chriſto „ juriſdictionem ha- „ buerint, ſequitur, „ quod eandem Epi- „ ſcopi obtineant, de „ natura enim ſucceſ- „ ſionis eſt, ut ſucceſ- „ ſor ſuam habeat po- „ teſtatem, a quo ean- „ dem habuit anteceſ- „ ſor: alias non tam „ erit ſucceſſio, quam „ nova inſtitutio. Et, „ ſi hoc locum habet „ in ſucceſſione Pon- „ tificis, quare non in „ ſucceſſione Epiſco- „ porum.

„ non ſucceſſura ſci- „ licet in alios, niſi „ per auctoritatem „ Petri.

p. 56. & latius p. 64. 68.

„ quo fit, ut etſi E- „ piſcopi ſucceſſores „ Apoſtolorum dican- „ tur, illam tamen „ auctoritatem non „ ſuſcipiant, niſi per „ Romanum Pontifi- „ cem Petri ſucceſſo- „ rem.

FE-

Digitized by Google

FEBRONIUS p. 241.

„ Quam poteſtatem
„ hic a Chriſto acce-
„ perunt Apoſtoli, &
„ in horum perſona
„ eorundem ſucceſſo-
„ res Epiſcopi, ea cum
„ annexa illi cura ac
„ ſollicitudine, adhuc
„ diſtinctius exprimi-
„ tur Act. *Cap. XX. v.* 28. ibi: *Attendite vobis, & univerſo Gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Et Petri I. Cap. V. vir. *Paſcite, qui in vobis eſt gregem Dei.* " Si ita-
„ que Deus vere ille
„ eſt, qui eos ſuper
„ gregem ſuum con-
„ ſtituit, Deus etiam
„ ipſe eſt, a quo ſuam
„ illi authoritatem
„ recipiunt. Ingens
„ itaque nonnullorum
„ Theologorum teme-
„ ritas eſt, qui omnem
„ po-

VARGAS p. 70.

„ unde non valet argu-
„ mentatio: Apoſtoli
„ poteſtatem juriſdi-
„ ctionis a Chriſto im-
„ mediate habuerunt;
„ ergo & Epiſcopi tan-
„ quam illorum ſuc-
„ ceſſores ... In pri-
„ ma enim Eccleſiæ
„ inſtitutione & fun-
„ datione Chriſtus im-
„ mediate Apoſtolos
„ conſtituit; id quod
„ illis defunctis non
„ ita in Epiſcopis
„ cenſuit faciendum.
„ Nam ... *Petro* ejuſ-
„ que ſucceſſoribus
„ curam & totius Ec-
„ cleſiæ regimen ple-
„ niſſime commenda-
„ vit, quatenus a Chri-
„ ſti Vicario omnis
„ dignitas omniſque
„ juriſdictionis pote-
„ ſtas ad alios deriva-
„ retur.

Con-

Digitized by Google

„ poteſtatem Epiſco-
„ palem reſtringunt
„ ad ſolam perſonam
„ *Petri*, & Papæ, a
„ quo eam, tanquam
„ rivum a fonte, in
„ Epiſcopos derivare
„ prætendunt.

T. I. Cap. IV. §. I. p. 225. *p. 75. 100.*

„ De majoribus cauſ-
„ ſis generatim ſtatui-
„ mus, ante ſæculum
„ V. de earum reſer-
„ vatione non fuiſſe
„ cogitatum. *Ibid.* §.
„ 8. *p.* 243. Cauſſæ de-
„ poſitionis Epiſcopo-
„ rum de jure ad Sy-
„ nodos Provinciales
„ pertinent. Ut eæ in-
„ ter reſervata ſummi
„ Pontificis referren-
„ tur, plurimæ decre-
„ tales confictæ ſunt.

Confirmat hæc *Vargas a cauſſis majoribus perpetua Eccleſiæ conſuetudine* ad Apoſtolicam Sedem relatas, in quibus etiam *de accuſationibus Epiſcoporum nonniſi ab ea definiendis.*

T. II. p. 398. p. 75.

Hanc propoſitionem ex C. *Vincentii Petræ* Com-

Nempe Pontifici *univerſus orbis territorium* eſt,

Digitized by Google

Commentariis excerptam carpit ut ridiculam: *est ordinarius ordinariorum, habetque pro diœcesi universum orbem.*

est, quemadmodum Episcopo sua diœcesis, & principi regnum.

p. 628. in Indice

Appellationes Romanæ carent fundamento. Vide loca operis ibi adscripta.

p. 107.

„ Hinc ad eum in signum superioritatis „ & præcellentiæ appellatio generalis ex „ toto orbe devolvitur.

p. 322.

„ Falso imperitis suis „ discipulis occinunt, „ quod *primitus* omnia beneficia *solus* „ Papa contulerit, postea vero hanc potestatem sic communicassent Episcopis, „ ut penes eum remanserit major.

p. 120.

Ecclesiasticorum beneficiorum collatio *ad Papam plenario jure pertinere ostenditur.*

Satis hæc sint in præsentia. Quid ad hæc *Febronius* dicturus sit, equidem non perspicio.

Digitized by Google

cio. Nam ut *Franciſcum* illum de *Vargas*, qui a. 1563. de Pontificia auctoritate tam magnifice ſenſit, & *Antifebronianas* in rebus tanti momenti ſententias acerrime propugnavit, de Pontificiis ad *Tridentinam* Synodum Legatis, deque ipſo *Romano* Pontifice ea, quam epiſtolæ ejus nomine editæ ubique præſeferunt, arrogantia, impudentiaque antea ſcripſiſſe mihi perſuadeam, certe non impetrabit. Quod ſi tamen id ita eſſe omnino velit, cur a nobis poſtulabit, ut *Franciſco* dum Pontificem, ejuſque Legatos incredibili licentia inſectatur, credamus; ipſe vero eidem theoremata a ſuis adeo diſſentanea acute copioſeque defendenti fidem impune negare ſe pone contendet?

XI. Hactenus dicta a nobis in *Antifebronio* de Scriptoribus, quorum *Febronius* auctoritati maxime nititur, accuratius retractavimus, ac vindicavimus. Aliqua etſi futura ei parum honorifica, ut de centum *Norimbergenſibus Germanicæ* nationis gravaminibus addamus, vel inviti cogimur. De his *multum inepte diſſerere Trautwein* adfirmat *Febronius* (48). Mihi nunc *Trautweiniani* operis copia non eſt. Verum ille, ſi recte memini, id unum contendit, ea Comitiis *Norimbergenſibus* perperam a *Febronio* tribui ut quæ a *Lutheranis* fuerint fabricata, atque in vulgus diſſeminata, nonnullorum gravaminum,

(48) *T. II. pag. 161.*

num, quæ primum *Wormatiæ* coram Cæsare exhibita, deinde *Norimbergæ* iterum proposita fuerant, obtentu. Quod quidem *si inepte differere* est, non unus *Trautwein*, sed etiam *Sappelius* (49) & ego ineptivimus. Nam idem adseruimus, *Sappelius* quidem *Raynaldi* & *Maimburgi* auctoritate ductus, ego præterea gravissimis *Gretseri*, *Surii*, ac cum primis *Cochlæi* æqualis illorum temporum, deque Catholica re contra *Lutheranos* optime meriti testimoniis (50). Sed quei ineptivisse nos, ac *multum* quidem *Febronius* comprobat? Jubemur scilicet ab eo audire *Bzovium*, & *Spondanum* (51). "De centum *Norimbergensibus Germanicæ* Nationis grava-
„ minibus . . . Sic habe, inquit, ex Bzo-
„ vio ad annum 1522. n. 35. *In illis non-*
„ *nulla summæ æquitatis videri poterant, quod*
„ *sæpius a Curiæ* Romanæ *ministris, veluti*
„ *impositis sacrarum rerum vectigalibus*, Ger-
„ mani *avarissime premerentur*. Et ex *Spon-*
„ *dano* ad annum 1523. n. 7. *Non pauca con-*
„ *tinent haud rejicienda, quin potius audienda*." Sed fateor, hæret mihi aqua. *Bzovium* novi, novi *Spondanum*, sed uterque in ea, quæ mihi præ manibus est, editione quantum a *Febroniano* distat exemplo! *Bzovius* eo loco sic habet (52). *Enimvero propositæ*

tunc

(49) *pag.* 217.
(50) *Antif.* T. I. *Introd. p.* CXXVII.
(51) T. II. *pag.* 161.
(52) T. XIX. *Colon. edit. a.* 1630. *pag.* 474.

Digitized by Google

tunc ab iis [Principibus *Germaniæ*] *ſunt centum poſtulata, quæ* Gravamina Germaniæ *appellaverunt: in quibus* TAMETSI *nonnulla ſummæ æquitatis videri poterant, quod ſæpius a Curiæ* Romanæ *miniſtris veluti impoſitis ſacrarum rerum vectigalibus avariſſime premerentur;* CETERUM MULTO PLURA INIQUA, ENORMIA, ET NON FLAGITANDA *numerabantur, quibus & Pontificiam majeſtatem, & Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, & Cleri obedientiam, & Eccleſiaſticum Ordinem deprimere, miſcereque conabantur.* Quid vero *Spondanus?* Recito verba ex *Pariſienſi* editione a. 1647. (53): *Quo etiam tempore propoſita ſunt quædam poſtulata, quæ* Gravamina Germaniæ *appellarunt, centum capitibus conſtantia: auctoribus præcipue* (ut apparet) *Lutheranis, quo nihil intentatum relinquerent ad conflandam invidiam Pontifici & Eccleſiaſticis. Quippe quæ* ETIAMSI *non pauca contineant haud rejicienda, quin potius audienda, & exaudienda;* MULTO TAMEN PLURA SUNT, *quibus & Pontificiam majeſtatem, & Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, & Eccleſiaſticum ordinem deprimere, omnemque diſciplinam Eccleſiæ, & antiquas receptaſque conſuetudines tollere voluiſſe videantur &c.* Quid portenti hoc eſt? Alterutrum certe hinc conſequi video, aut plane infideli uſum eſſe *Febronium, Bzovii, Spondanique* exemplo, cujus propterea edi-

[53] T. II. *ad an.* 1523. *n.* IX. [*non* VII.] *pag.* 355.

tionem noſſe maxime cuperemus, aut *multum inepte* feciſſe, qui quum falſitatis convinci facillime poſſet, *Bzovii* tamen *Spondanique* ſententias ſummopere ſibi adverſantes appellare non erubuerit, miſerrimo in illis depravandis, obtruncandiſque artificio confiſus. Atque heic primæ hujus diſſertationis finis eſto; in ipſam jam cauſſæ noſtræ arcem invadamus.

Digitized by Google

DISSERTATIO II.

De forma regiminis Ecclesiastici a Christo Domino constituta.

CAPUT I.

Quæ Febronii *mens fuerit in ea quæstione*, num Ecclesia status sit? Puffendorfius *perperam ab illo explicatus*, *ne* Lutheranis *Theologis adsensisse videretur. Catholico nefas est Ecclesiæ rationem status negare. Ecclesia scilicet cœtus externus est, inæqualibus constans membris, ac sui plane juris. Optati sententia de Ecclesia in Republica exponitur, atque ab abusibus cum Protestantium tum Regalistarum Catholicorum vindicatur.*

I. FEbronius (quod in superiore dissertatione animadvertimus) in priore operis sui volumine (1) *Puffendorfii* sententiam probaverat scribentis (2): *in Ecclesiis formandis non opus est decreto super certa regiminis forma introducenda; absurdæque adeo sunt quæstiones, Monarchica, Aristocratica, an Democratica forma competat Ecclesiæ. Hæ quippe formæ cadunt in statum aliquem, seu Civitatem: Ecclesia autem status non est.* Nunc

(1) *Cap.* II. §. 12. *n.* 6.
(2) *De habitu Relig. Christ. ad vit. civil.* §. 32.

Digitized by Google

vero in altero defensionum suarum volumine (3) sententiam quidem se de triplici recepti apud omnes regiminis forma Ecclesiæ deneganda a *Puffendorfio* mutuasse non diffitetur, altum porro silet de ratione illa: *hæ quippe formæ &c.* a se cooptata, ob quam tamen unam in primo *Antifebronianæ* primæ dissertationis capite statum esse Ecclesiam demonstrandum susceperam. Id enimvero pedem retrahere est, & errorem obtegere quidem, sed tamen agnoscere. Quamobrem ab ea iterum refellenda sententia facile possem abstinere. Nihilo tamen minus quum & alii, qui se Catholicos appellant, in nuperrimis quibusdam apud nos disseminatis libellis (4) eumdem *Puffendorfii* errorem veriti minime sint confidentissime obtrudere, pauca ad hujus plane *Lutherani* dogmatis confutationem non inutile heic adnotare.

An-

(3) *pag.* 381.

(4) In his Anonymus in opere prænotato di *una riforma d' Italia* 1767. Cap. I. pag. 39. ait: " I principj generali, „ che in tale caso i Principi, le Repubbliche ed i loro mi„ nistri, debbono avere costantemente presenti ne' loro a„ nimi, e da' quali hanno da tirare tutte le loro conclu„ sioni, e da prendere norma per lo regolamento delle di„ sposizioni, che in tale materia faranno, e de' comandi, „ che su di ciò alle occasioni rilascieranno, i Principj ge„ nerali, dico, da seguirsi da loro saranno questi: che la „ chiesa Cattolica non è uno stato ne Monarchico, ne ari„ stocratico, e neppure democratico: e che però essa non „ è, e non forma uno stato in un altro stato civile, e tem„ porale. Ma che essa semplicemente si è una ordinata so„ cietà di uomini, i quali sotto la protezione del Princi„ pe, o della Repubblica si unisconо per attendere al culto „ divino. "

Digitized by Google

Antea tamen (quod facturum me receperam diſs. ſuperioris cap. II.) aliquanto accuratius detegenda *Febronii* fraus eſt atque fallacia. *Dixerat*, inquit ille (5), *Dixerat* Febronius Cap. II. §. 12. n. 6. *cum* Samuele Puffendorfio, *nullam ex tribus regiminis formis* Ariſtotelicis, *monarchicam*, *ariſtocraticam & democraticam*, *convenire ſtatui Eccleſiæ*, *neque huic per rerum naturam poſſe applicari: ſiquidem hæ formæ ſolum cadant in ſtatum civilem ſeu politicum*, *qualis non eſt Eccleſia*. Hanc ego fraudem appello, atque fallaciam. Nempe ne cum *Lutherano* illo Juriſconſulto ſtatus rationem Eccleſiæ abjudicaſſe videretur, *Puffendorfii* ſententiam emollit, ac plane aliam fingit ab ea, quam ſe cum illo tradidiſſe vel invitus fatetur. *Puffendorfius* ſcilicet omnem omnino ſtatus rationem Eccleſiæ negat, non ſtatus civilis ac politici formam, atque eo ductus argumento negat, quod Ariſtotelicæ illæ regiminis formæ *cadunt in ſtatum aliquem*, *ſeu civitatem*; *Eccleſia autem ſtatus non eſt*. Amens plane ſit oportet, qui Monarchicum Eccleſiæ regimen potuiſſe a Chriſto conſtitui inficietur. Numquid propterea ſtatus Eccleſiæ *civilis* ac *politicus* diceretur? Minime ſane; neque enim illæ regiminis formæ diverſa civilis tantum ac politici ſtatus genera dividunt, ſed ſtatus quicumque demum ſit ſeu civilis, ſeu ſacer atque Ec-

(5) *l. c.* nempe *pag.* 381.

Digitized by Google

cleſiaſticus, hoc ipſo quod ſtatus eſt, ad aliquam ejus diviſionis partem referendus eſt. Quare ſi Chriſtus Eccleſiam ſuam Monarchiæ inſtar regi atque adminiſtrari voluiſſet (uti eum voluiſſe videbimus), illa quidem, ne adverſante quidem *Puffendorfio* *ſtatus* dicenda eſſet non autem *ſtatus civilis* aut *politicus*. Hoc *Puffendorfius* negat, (atque idipſum *Febronius* negare debuit, qui ſe in hanc ſententiam reſpondere adſeruit *cum viro* (illo) *ſacris quidem Proteſtantium addicto, ſed docto, & rerum politicarum cum primis perito, atque* IN HAC PARTE VERA TRADENTE) Hoc, inquam, *Puffendorfius* negat, Eccleſiam eſſe ſtatum. Quum enim Eccleſia ipſo *Puffendorfio* auctore Societas ſit *æqualis*, atque inſtar Collegii efformata, in quibus *imperantes* non ſunt, ſed ſolum *docentes* & *audientes*, qui Collegium ex æquo componunt, ſtatus profecto eſſe non poteſt, qui Societas inæqualis eſt, ex imperantibus & obtemperantibus conſtituta. Recolenda hæc ſunt, quæ in *Antifebronio* (6) ex *Johannis Franciſci Buddei* Iſagoge ad *Theologiam univerſam* (7) recitavi. *Quo pacto vero*, inquit *Lutheranus* ille Theologus, *ipſa Juris Eccleſiaſtici principia emendanda ſint, primus, ni fallor, viam monſtravit* Sam. Puffendorfius *in libello elegantiſſimo* de habita Chriſtianæ Religionis ad

[6] T. I. *pag.* 4.
(7) T. I. *pag.* 695. *col.* 1.

Digitized by Google

ad vitam civilem; *cujus editio secunda, ab Auctore revisa & emendata* Bremæ 1692. *lucem adspexit. In eo namque solide demonstravit, Ecclesiam non instar reipublicæ, seu status independentis, sed potius instar collegii cujusdam esse concipiendam.* (8) Alterutrum ergo fateatur *Febronius* necesse est, aut se quum primum perscripsit volumen, *Puffendorfii* mentem adsequutum minime fuisse, aut se cum *Lutherano* illo Scriptore Ecclesiam instar Collegii, Societatisque æqualis revera habuisse, ut *status* vis ac natura prorsus illi denegaretur; nunc vero ut tanti suspicionem erroris a se qua demum posset ratione amoveret, ea quæ cum *Puffendorfio* de statu generatim dixerat, ad statum politicum atque civilem, repugnante licet eodem *Puffendorfio*, subdole detorsisse.

II. Ut ut est de *Febronii* mente, non is certe quæstionis inter Protestantes *Puffendorfii* sectatores, ac nos, cardo est, an Ecclesia status politicus haberi debeat, (quod nemo sanus adfirmaverit), sed universe utrum *status* Ecclesia sit. Porro *statum* esse Ecclesiam ita efficio. Ecclesia cœtus est 1. externus, ac visibilis. 2. Suprema præditus potestate, ita ut nec membris constet æqualibus, sed alii in illo imperantes sint, alii parere omnino debeant, ac si detractent, pœ-

[8] Vide etiam *Boehmerum de Jur. Paroch. Sect. I. cap. 2. §. 29.*

Digitized by Google

pœnis coerceantur; nec alteri quantumvis magnæ obnoxius ſit poteſtati in iis, quæ ſui juris ſunt. Eſt igitur *ſtatus* Eccleſia. *Nobis* ſcilicet *videtur*, ut cum cl. *Zalwein* loquar (9), *quod conceptus eſſentialis Reipublicæ* (ſeu ſtatus) *conſiſtat in perfecta ſubordinatione imperantium & obedientium, in fine communi a ſociis præfixo, in electione mediorum ad conſequendum finem aptorum, ac demum in imperio, in mediis coactivis, tam reſpectu ſubditorum, quam ipſius finis proportionatis, aliiſque juribus præcipue ferendi leges, decidendi cauſſas, plectendi pœnis imperio adnexis. Hæc ſi adſint, neſcio profecto, quid ad conſtruendam civitatem ultra deſiderari poſſit.* Nam quod aliqui ad ſtatum ejuſmodi præterea imperium poſtulant, & jus vitæ neciſque, perridiculum eſt. " Dicant hi nobis (& heic utar *Zalweinii* verbis) quare *poteſtas Imperii* ne-
„ ceſſario *jure gladii*, vitæ & necis debeat
„ eſſe armata? quid ſi Dominus Deus, qui
„ ſolus eſt author vitæ & necis, ſibi ſoli
„ jus gladii reſervaſſet, de cætero autem
„ Imperium aliis mediis compulſoriis ar-
„ maſſet, & in imperantes cætera omnia
„ jura alias majeſtati annexa tranſtuliſſet,
„ anne defectuoſam fore Rempublicam di-
„ cemus? dicant nobis, quare ſolum *jus vi-*
„ *tæ & necis* poteſtatem imperii conſtituat?
„ Si dicant, quod hoc ſolum ſit medium,
„ quo

(9) T. IV. *princip. Jur. Eccleſ. pag.* 86.

Digitized by Google

„ quo homines in ſuo officio contineri, &
„ ipſa Reſpublica contra injuſtos aggreſſores
„ conſervari valet, & debet: replicamus,
„ nequidem hoc ipſum remedium eſſe ſuffi-
„ ciens ad hominum malitiam coercendam.
„ An non dantur homines facinoroſi, fu-
„ res, raptores, homicidæ, qui nequidem
„ pœnam mortis curant? dein ſi id ad con-
„ ſervandum ſtatum neceſſarium eſſe dica-
„ mus, omnes profecto reſpublicæ minores
„ ceſſabunt eſſe reſpublicæ, quia neceſſario
„ debent ſuccumbere civitatibus majoribus
„ virium præpotentia prævalentibus, hoc i-
„ pſo, quod efficacibus reſiſtendi remediis
„ deſtituantur. Suſcipit ergo poteſtas Impe-
„ rii majus & minus, nec conſiſtit in in-
„ diviſibili. Quare ergo ille non deberet
„ habere poteſtatem imperii, qui habet jus
„ ferendi leges, dictandi pœnas ſola mortis
„ pœna excepta, eijciendi, proſcribendi e
„ communitate, omnibuſque juribus ad ci-
„ ves & membra reipublicæ pertinentibus
„ privandi?" Igitur de conſecutione quam duximus, nulla apud prudentes viros eſſe poteſt diſceptatio.

III. Quæ duo in priore enthymematis propoſitione adfirmavimus, ea apud Catholicos totidem Fidei noſtræ ſententiæ ſunt, ut mirari ſatis non poſſim, eſſe aliquos, qui quum orthodoxos ſeſe appellent, atque ea propter de illorum dogmatum veritate du-

bita-

bitare absque piaculo nequeant, statum tamen Ecclesiam esse cum Protestantibus inficientur. Illud certe Protestantibus dandum, eos sibi multo magis constare, dum statum esse negant eum cœtum, quem & invisibilem, & ex æqualibus omnino membris instar collegii compositum. Principum præterea juri in sacris ipsis rebus subjectum agnoscunt. Errant tamen illi, atque a veritate prorsus desciscunt. Id paucis demonstro; neque enim in his, quæ a præsentis operis instituto nimium distant, vacat diutius immorari. Ac primum quod ajebam, cœtum esse Ecclesiam externum, atque visibilem, tam perspicuum est, ut *Juricus* ipse suo in *Ecclesiæ systemate* (10) coactus fuerit illud fateri. " Quum enim; ut cl. *Gerbertus* ani-
„ madvertit (11), singulis obligatio incum-
„ bat se se ad Ecclesiam aggregandi, neque
„ ulli extra illam sit salus, visibilis sit o-
„ portet ac externus cœtus. Natura compa-
„ ratum habemus, ut nisi externis signis ac
„ sensibus in rerum cognitionem non ve-
„ niamus: Unde S. *Paulus* dicit (12): *Fi-*
„ *des ex auditu*, *auditus autem per verbum*
„ *Christi*. Idcirco etiam ubique conspicua
„ fieri debuit initio statim per evangelii
„ præcones, deinceps vero per undique dif-
„ fu-

(10) *Cap.* 16.
(11) *de legit. Eccles. potest. lib.* I. *cap.* I. *pag.* 2.
(12) *Rom. X.* 17.

Digitized by Google

„ fusam claritatem suam ac radios, ne ali-
„ quis justam ignorantiæ excusationem affer-
„ re possit: quemadmodum consequenter S.
„ Paulus innuit: *Sed dico*, inquit, *non au-*
„ *dierunt? & quidem in omnem terram exivit*
„ *sonus eorum, & in fines orbis terræ verba*
„ *eorum*. Quare licet Ecclesia invisibilium
„ charismatum donis, invisibiliumque præ-
„ miorum spe sit consociata, ipsa tamen
„ per se visibilis, ac luce meridiana clarior
„ semper fuit." Ipsa id suadet Sacramen-
torum forma, quæ nos in unum corpus con-
sociant, nempe sensibilia quum sint illorum
symbola, visibili atque exteriore quodam nos
vinculo plane colligant (13). Adde munia,
quæ Deus in Ecclesia sua esse voluit: *Vos*
autem, inquit *Paulus* (14) *estis membra de*
membro; & quosdam quidem posuit Deus in
Ecclesia primum Apostolos, deinde Prophetas,
tertio doctores &c. Hæc enimvero non ad u-
niuscujusque membri singularem usum & u-
tili-

(13) Vidit hoc ex ipsis sectariis *Henricus Duodwellus: Ecclesiæ dona*, ait in Paræneti sua de nupero schis. Angl. n. 52. *Spiritualia omnia Deus non sectæ Christianæ, sed corpori ejus politico conjunxit, non scilicet fidei Christianorum, sed societati; baptizamur in unum corpus, & panis Eucharistici fractio participatio corporis Christi est: quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus, corpus autem Domini ecclesia est. Sunt item Sacramenta illa hujus corporis politici vincula. Illud ergo si solvatur, una etiam christianitatis beneficia omnia perire necesse est; nullum erit jam corpus Christi, cui in terris uniamur.*

(14) I. Cor. XII. 27. *&c.*

tilitatem ſpectant, ſed univerſi corporis ædificationem, communemque opitulationem; corporis, inquam, viſibilis, quid enim Apoſtolis, quid Prophetis, quid doctoribus, ceteriſque ab Apoſtolo percenſis Miniſtris cum inviſibili cœtu?

IV. Alterum de membrorum in hoc cœtu inæqualitate effatum a Proteſtantibus poſt *Puffendorfium* multo majore oppugnatur ſtudio ac contentione; immo *Boehmerus* (15) in *Carpzovium*, & *Gilbertum Voetium* acerrime invehitur, quod tres in chriſtiano cœtu ordines agnoverint, *Imperantium*, *docentium*, & *audientium*. Verum tam multa, tamque perſpicua ſunt, quæ Novatores iſtos graviſſimi arguunt erroris, ut nullus ipſis effugii locus relinquatur. Etenim, ut doctus *Zalwein* recte argumentatur (16) " Si Chriſtus „ omnes eſſe æquales voluit, ad quid Apo„ ſtolos *ſingulari vocatione* vocavit? cur illos „ ſolos *ad prædicandum Evangelium miſit*, „ ipſis, ſolis *curam ovilis* commiſit, pote„ ſtatem *remittendi peccata* communicavit? „ cur ſolos Epiſcopos, Presbyteros, & Dia„ conos ſingulari ritu per impoſitionem ma„ nuum ad ſuum miniſterium aſſumi præ„ cepit? quare ipſi ſoli primas tenuerunt in „ Conciliis (17), ſoli conſtituerunt per ſin„ gu-

[15] in ſuo Jure Paroch. *ſect.* I. *cap.* II. §. 30.
[16] T. IV. *pag.* 95.
[17] *Act.* 15.

Digitized by Google

„ gulas Ecclesias Presbyteros &c. si dicant,
„ hæc omnia, & singula nonnisi potestatem
„ *directivam*, neutiquam *legislatoriam* ar-
„ guere, profecto parum aut nihil dicunt:
„ siquidem imperceptibile est, quod amplis-
„ sima illa potestas Apostolis concessa, &
„ sine ulla contradictione ab illis liberrime
„ in usum deducta consultis sanioribus Phi-
„ losophiæ & Jurisprudentiæ regulis, maxi-
„ me si ea omnia, quæ Apostoli ordina-
„ runt, & disposuerunt in unum veluti cu-
„ mulum conijciantur, fuerit mera potestas
„ *directiva* omni imperio destituta. Ubinam
„ terrarum illa *Societas*, in qua est tanta
„ potestas *Directorum*, ut ipsis solis, non
„ consultis sociis jus æquale habentibus,
„ omnia & singula ordinare, disponere, sta-
„ tuta condere, negotia publica privative
„ administrare, & Magistratus constituere
„ liceat? In omnibus Collegiis, & *Societa-*
„ *tibus æqualibus* ex communi praxi, con-
„ suetudine & observantia frequentiores ha-
„ beatur conventus, & in his communi
„ suffragio tractantur negotia, deciduntur
„ causæ, conduntur statuta, dispensantur of-
„ ficia, distribuuntur ministeria, & bono
„ Societatis, ac Sociorum omni meliori
„ modo providetur, quin Directoribus præ-
„ ter *jus relationis cum prærogativa voti in-*
„ *formativi* aliud jus competat, ut adeo ad
„ ipsos nihil aliud pertinere videatur, quam

„ ut

„ ut ad conventus referant, proponenda „ proponant, negotia dirigant, decreta e- „ xecutioni simpliciter mandent. Anne tale „ quid factum legimus a Christo & Apo- „ stolis? nonnisi semel aut ad summum bis „ celebrarunt Concilium, & ad id vel to- „ tum cœtum, vel seniores convocarunt „ (18), cetera omnia excluso cœtu privati- „ ve disposuerunt. " De *Paullo* vero quid opus est, quæ plura Christianis, atque adeo Episcopis ipsis præscripsit commemorare? Nonne jussit mulieres velato capite incedere, & in concione tacere (19)? Nonne *Titum Cretæ* reliquit, *ut ea, quæ deessent, corrigeret, & constitueret per Civitates Presbyteros?* (20) Nonne eos qui apud *Corinthios* in Eucharistia sumenda irrepserant, abusus graviter increpuit, evellique præcepit?

V. Vim hujus argumenti *Mashemius* percelebris inter recentes Lutheranos scriptor quum pernovisset, *Hobbesii* aliorumque suorum, qui Apostolis atque adeo Christo ipsi legum cum ferendarum tum ulciscendarum potestatem abstulerant, audaciam, quo erat animi candore, ingemuit, insectatusque est in *germanico* opere quod prænotavit *Allgemeines Kirchen-Recht*. Nihilo tamen minus, ne receptum apud suos Christianæ societatis æqua-

[18] *loc. cit.*
(19) 1. *Cor.* XI. 6. & XIV. 34.
(20) *ad Tit.* I. 6.

Digitized by Google

æqualis ſyſtema deſereret, aliud, quo illud aliqua demum ratione ſuſtentaret, commentum excogitavit. *Duo nempe*, inquit (21) *munera in Apoſtolis ſunt diſtinguenda, munus doctoris, & munus legati extraordinarii ſumma cum poteſtate divinitus miſſi. Illud quidem munus ad poſteros derivatum eſt, non item hoc.* Signa ſcilicet illa extraordinaria deſierunt, quibus Apoſtoli ſuam populis legationem luculentiſſime comprobarunt, prophetiæ inquam, linguarum, ac miraculorum præclariſſima dona. Hujus tamen legationis auctoritate *Moshemius* ea omnia, quæ indicavimus, Apoſtolos ait in Eccleſia conſtituiſſe. Sed enim *Moshemius* heic vera falſis permiſcet, ſeu potius quæ a Catholicis Theologis de Apoſtolorum poteſtate vere dicta novimus, in falſum omnino ſenſum, heterodoxumque detorquet. Fuiſſe enim Apoſtolos poteſtate ordinaria præditos, ac præterea extraordinaria quadam facultate a Chriſto donatos adfirmant *Petavius* (22), aliique doctiſſimi viri. At in explicanda utraque Apoſtolorum poteſtate longe alia a *Moshemio* ſentiunt noſtri Scriptores. Primo enim *ordinaria* illa poteſtas non doctorum tantum fuit, ſed Paſtorum, quæ propterea in eorum ſucceſſores derivanda omnino erat, poteſtas, inquam cum ordinis, tum juriſdictionis,

(21) *Inſtit. Hiſt. Chriſt. ſæc.* I. *p.* II. §. 3.
(22) *Lib.* I. *de Eccl. Hier. cap. V. n.* 8.

hæcque item duplex, interior ſcilicet, & exterior, quarum illa ad unum forum ſacramentale pertinet, iſta ad regendam in exteriori foro Eccleſiam per leges, judicia, pœnas ceteraque, quæ ad bene conſtituendam, gubernandamque hominum Rempublicam ſunt neceſſaria. Extraordinaria autem Apoſtolorum Poteſtas illis certe tanquam ſingularibus, atque extraordinariis Chriſti legatis fuit adtributa, nec ad illorum ſucceſſores permanare debuit; ſita autem erat in eximia quadam, ac pleniſſima, *Petro* tamen veluti capiti Principique ſubiecta, non modo ſcribendorum ſacrorum voluminum, edendorumque prodigiorum, ſed etiam condendarum ubique Eccleſiarum, conſtituendorum Epiſcoporum, ferendarum per univerſam Eccleſiam legum auctoritate, ut, qua Paſtores alii ſuis ſinguli in diœceſibus valent cum interiore, tum maxime exteriore juriſdictione, eadem ipſi per totam late Eccleſiam pollerent. Ceterum non admodum *Moshemio* repugnabimus, ſi Apoſtolos etiam ſub prima illa *Paſtorum* ratione contenderit fuiſſe Chriſti Legatos, modo addat *ordinarios*; Epiſcopos enim quid vetat & haberi Chriſti Legatos? Quamobrem de extraordinaria Apoſtolorum poteſtate quum nuper dicerem, *ſingulares atque extraordinarios* Chriſti Legatos vocavi. Hæc noſtrorum doctorum ſententia eſt. Ejus nunc momenta diſ-

picia-

piciamus, & *Moshemii*, qui temere illam pervertit, dicta errorum plena esse comperiemus.

VI. Ac primum animadverti velim adversarii inconstantiam, qui quum perpetuum in Ecclesia docendi munus esse velit, alterum illud eam regendi temporaneum statuat, ac cum Apostolis desiisse arbitretur. " Uti-
„ que, inquit Cl. *Zalwein* (23) instituit
„ Christus Ecclesiam indefectibilem, perpe-
„ tuo duraturam: qua arte stabit immota
„ Religio, firma consistet Ecclesia, si nemo
„ sit, qui eam potestate a Christo data di-
„ rigat, regat, eidemque saluberrimis legi-
„ bus prospiciat? Si nemo sit, qui potesta-
„ tem ligandi solvendique, plectendi faci-
„ norosos, legesque ferendi habeat? Quam
„ parum sine Doctoribus doctrina sana re-
„ ligionis, tam parum sine legislatoribus,
„ & directoribus pax, tranquillitas, & fe-
„ licitas Ecclesiæ conservari, salva & inco-
„ lumis stare potest, ut adeo utrumque mu-
„ nus & docendi & dirigendi ejusdem esse
„ necessitatis videatur. Anne fortassis toti
„ cœtui istud munus deferunt? Sed unde-
„ nam probabit cœtus suam missionem? ubi
„ signa characteristica legationis, ubi dona
„ extraordinaria miraculorum, prophetiæ,
„ linguarum &c. in plebe? Et quis jus di-
„ rigendi, præcipue constituendi Doctores

 „ &

(23) T. II. *pag.* 12.

Digitized by Google

„ & respective legislatores in cœtum tran-
„ stulit? num, Christus? Sed utique ipse
„ vocavit Apostolos vocatione singulari:
„ *Paullum* & *Barnabam* ad opus, ad quod
„ ipsos assumpserat, per Spiritum Sanctum
„ segregavit (24): solum *Mathiam* per ele-
„ ctionem non ipsius plebis, sed *per sortem*
„ eligi voluit (25)? Num Apostoli? sed
„ utique *Paulus* non plebi, sed *Tito* dedit
„ potestatem corrigendi, & constituendi
„ presbyteros per civitates (26), unaque
„ exhortandi, & arguendi, & quidem cum
„ imperio (27)? En, quomodo hi Docto-
„ res se ipsos feriant!" Neque quod de uberrimis illis Apostolorum donis *Mosheimius* ajebat, ad rem est. "Quærere enim li-
„ ceat cum eodem *Zalwein* (28), an non
„ Apostoli hisce donis extraordinariis indi-
„ guerint potius ad erudiendam plebem,
„ prædicandum Evangelium, & doctrinas
„ suas signis & prodigiis confirmandas,
„ quam ad regendam, instruendam, & gu-
„ bernandam Ecclesiam? prædicabant Apo-
„ stoli

[24] *Segregate mihi* Paullum & Barnabam *in opus*, ad *quod assumpsi eos*, dicit Spiritus S., & per illum Christus *Act.* 13. *v.* 2.

[25] *Cecidit sors super* Mathiam. Act. I. v. 26.

[26] *Hujus rei gratia te reliqui* Cretæ, *ut ea, quæ desunt, corrigas, & constituas per Civitates Episcopos*. Ad Tit. I. v. 5.

(27) *Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio*. Ibid. v. 15.

(28) *l. c. pag.* 13.

Digitized by Google

„ ſtoli Chriſtum Crucifixum, qui teſte A-
„ poſtolo *Judæis* erat *ſcandalum*, *gentilibus*
„ *autem ſtultitia* (29): prædicabant doctri-
„ nas novas, ſublimes, inſolitas, duras &
„ aſperas, omni intellectu humano ſubli-
„ miores: quis jam Apoſtolis unquam fi-
„ dem adhibuiſſet, niſi ſuam doctrinam mi-
„ raculis & prodigiis confirmaſſent? quapro-
„ pter *prædicabant ubique Domino cooperante*,
„ *& ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*
„ (30). Quod ſi ergo *munus docendi* uſque
„ nunc perduravit in Eccleſia, & vel con-
„ tinua ſucceſſione, prout docere videtur
„ *Moshemius*, vel miſſione generali, ut ait
„ *Pfaffius*, in miniſtros Eccleſiæ tranſit,
„ quamvis illa dona extraordinaria, gratiæ
„ ſpeciales, prodigia & miracula eſſe de-
„ fierint: quare non munus legationis tran-
„ ſeat in ſucceſſores Apoſtolorum? cum il-
„ la dona potius ad munus docendi, quam
„ dirigendi, regendi, & gubernandi ex di-
„ ctis pertinuerint." Quid vero ſi & illud conſideremus, ſingularia illa, quæ *Moshemius* magnificat, Apoſtolorum dona, ſecundo, tertio, atque adeo quarto Eccleſiæ ſæculo perduraſſe? Teſtes pereruditus *Mamachius* profert (31) indubitatæ fidei *Irenæum*, *Origenem*, *Tertullianum*, *Lactantium*, *Euſe-*

[29] 1. *Cor.* 1. *v.* 23.
(30) *Marci* 16. *v.* 20.
[31] T. I. *Orig. & Ant. Chriſtian. pag.* 463. *ſeqq.*

Digitized by Google

bium, *Prudentium*, alioſque. Vel ergo ad extraordinarium Apoſtolorum munus ea ſigna non pertinebant, quum longe poſt illorum obitum apud Chriſtianos perſeverarint; vel Chriſti legatione erant qui mortuis Apoſtolis per plura ſæcula fungerentur; quod utrumque *Moshemii* ſententiam labefactat.

VII. Verum ad omnis Eccleſiaſticæ poteſtatis origines præſtat animum convertere. Antequam Chriſtus in Cœlos adſcenderet, his Apoſtolos ſuos verbis adloquutus eſt: (32) *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes eos ſervare omnia quæcumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi.* Poteſtas enimvero, quæ heic data eſt Apoſtolis, non eos ſolum ſpectabat, ſed ceteros omnes, qui *uſque ad conſummationem ſæculi* eorum munere in Eccleſia functuri erant. Cur enim illa addidit Chriſtus? *& ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi* niſi ut quam illis tradebat, non eſſe cum illis interituram poteſtatem intelligeremus, ſed in eorum quoque ſucceſſores numquam non derivandam? Verum quænam fuit illa poteſtas? Docendi, inquiunt, Proteſtantes. *Docete* ſcilicet ait Chriſtus, *docete omnes*

[32] *Matth. XXVIII. 18. ſeqq.*

omnes gentes. Ita sane; Verum antequam Apostolos jussisset Christus docere, suam ipsius potestatem cum illis communicat, nec quamcumque potestatem, sed *omnem*, quæ sibi data fuerat *in cœlo & in terra*. Quare veluti tantæ collatæ potestatis consequutio habendum est, quod in illos detulit, jus docendi: *data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Euntes* ERGO *docete omnes gentes*. Porro docendi ex hac, & cum hac tanta auctoritate potestas non est nudum quoddam prædicandi munus, quale Protestantes sibi confingunt, sed Jurisdictionem omnino postulat. Enimvero ubi ad omnes gentes convolarunt Apostoli illas ex Christi præcepto docturi, eos utique populi audire, se seque nunciatis dedere veritatibus tenebantur. Quod si in nuper constitutis Ecclesiis hæreses enascerentur, quas illi damnarent, nefas Fidelibus erat, Apostolicæ proscriptioni obluctari. Non ea ergo fuit Apostolorum prædicatio, ut omni imperio, vique cogente destitueretur. Quamquam non docere solum jussi sunt Apostoli, sed etiam baptizare, ceteraque, quæ ad novi populi sanctitatem conferrent, Sacramenta administrare. Quamobrem in singulis, quas instituissent Ecclesiis, debuerunt Apostoli Sacramentis ministros præficere, quamque in illis sive conficiendis, sive exhibendis usurparent, disciplinam præscribere. Quid hoc

niſi leges ferre? neque illas certe omnes immutabiles, ſed aliquas pro rerum temporumque vicibus mutationi obnoxias; ut proinde cum Apoſtolis interiiſſe legum edendarum poteſtatem inſanum ſit adfirmare. Sed & aliud eſt longe graviſſimum, quod in Chriſti verbis a *Matthæo* ut vidimus, recitatis conſideremus. Promiſerat Chriſtus Apoſtolis (33): *Amen dico vobis: quæcumque adligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*. Quibus ſane verbis omnia illa comprehenduntur, quæ ad conveniens Eccleſiæ regimen neceſſaria, vel adcommodata eſſe poſſunt; cum primis autem *Hieronymo* (34), ac *Chriſoſtomo* (35) ducibus & legum ferendarum, & criminum ulciſcendorum poteſtas; utraque enim ad illud maxime poſtulatur, ac præterea metaphora illa verbi *ligandi* aptiſſime explicatur, quum & lex, & Eccleſiaſtica cenſura vinculum quoddam ſit, ac ligamen. Neque vero quis Chriſti promiſſionem unius fori Sacramentalis contineri finibus ſine maxima Evangelici textus perverſione adſereret. Equidem qui dicit: QUÆCUMQUE *adligaveritis &c.* remittendorum quoque peccatorum poteſtatem deſignat. Verum quum Chriſtus poſteaquam

[33] *Matth.* XVIII. 17.
(34) *in Matth. l. c.*
(35) *hom.* 62.

Digitized by Google

quam qua demum ratione cum peccatoribus agendum esset, docuisset, eumque qui *Ecclesiam* (præsides scilicet) non audiret, esse nobis debere edixisset *sicut ethnicum & publicanum* continenter addiderit: *amen dico vobis, quæcumque &c.* non pœnitentiæ tribunal spectavit, sed præcipue forum judiciorum Ecclesiasticorum cujus est inobedientes ab Ecclesiastica communione arcere, aliisque id genus pœnis adficere. Quare S. *Augustinus* ajebat (36) *claves Regni cœlorum sic dedit Christus Ecclesiæ, ut non solum diceret*, quæ solveritis &c. *verum & adjungeret*, quæ ligaveritis in terra, erunt ligata & in cœlo, *quia bona est & vindicandi justitia. Illud enim quod ait*, si nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus, *gravius est, quam si gladio feriretur, si flammis absumeretur, si feris subrigeretur*, seu, quod alii legunt, *subijceretur* (37). Atque hinc & illud constat, Christi promissum non solis fuisse Apostolis factum, sed illorum quoque successoribus. Quemadmodum enim excommunicatio, cujus quoque iis verbis involvitur exercenda potestas, *Sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*, ad omnium temporum Ecclesiam pertinere debebat; ita promissio, qua Christus etiam excommuni-

can-

(36) *l.* 1. *contr. adv. leg. & proph.*
(37) Confer. P. *Bianchi* T. I. operis *Della potestà indiretta della Chiesa* pag. 436. seq.

Digitized by Google

cantis si oportuisset, Ecclesiæ judicium in cœlo confirmandum recepit, in omnes Christianæ legis ætates extendebatur. Quod si quæratur, quandonam Christus promissam *Matthæi* XVIII. capite jurisdictionis hactenus explicatæ potestatem Apostolis reapse detulerit, responsio in promptu est, tradidisse, dum verbis, quæ ex *Matthæi* Cap. XXVIII. paullo ante reddidimus, Apostolos adfatus est, quibus illa *Johannis* (38) adfinia sunt: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*. Nunc ergo rem colligamus. Eam dedit Apostolis Christus *Matthæi* XXVIII. potestatem in Ecclesia perduraturam, quam pollicitus illis fuerat *Matth.* XVIII. Pollicitus autem fuerat *Matth.* XVIII. geminam potestatem, internæ scilicet & externæ jurisdictionis; utramque ergo potestatem dedit *Matth.* XXVIII. Nihil igitur absurdius, & a Christi institutione alienius, quam Ecclesiæ cœtui imperii potestatem seu externam jurisdictionem denegare.

VIII. Hæc pleniore in luce collocabuntur, si perpetuam constantemque Ecclesiæ consuetudinem animo reputaverimus. Ac *Bohemerus* quidem non diffiteretur, jam *Cypriani* ævo id moris inductum, ut Episcopi cœtibus imperarent. Tot scilicet ac tam luculenta sunt S. Martyris hac super re testimonia, ut illa se posse commoda aliqua interter-

(38) *XX.* 21.

terpretatione pervertere desperarit. Pauca recitemus. *Inde*, inquit S. Doctor (39) *per temporum & successionum vices episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur.* Quare alibi (40) monet: *neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei* NON OBTEMPERATUR. Nempe ut in Concilio *Carthaginiensi* Episcopos adloquebatur, *Apostolis nos successimus*, EADEM POTESTATE *Ecclesiam Domini* GUBERNANTES. Verum *Boehmerus* aliud excogitavit, ut *Cyprianicæ* auctoritatis vim declinaret. Scilicet S. Martyris ætate id factum ait Episcoporum ambitione, qui *schema politicum in Ecclesias introducere sensim nitebantur* (41). Ergo jam medio tertio sæculo constitutam a Christo Ecclesiæ formam immutatam dicemus, nec adfirmare verebimur plus Episcoporum ambitionem ad divinum Ecclesiæ regimen evertendum, quam ad illud conservandum numquam defecturum ex Evangelico oraculo Christi ipsius patrocinium valuisse? Sed *Boehmerus* illud animadvertere debuerat, quam ipse Ecclesiastici regiminis subversionem appellat, ac *Cyprianicæ* ætatis Episcopis tribuit, multo illis

(39) Ep. XXXIII.
[40] Ep. LV. al. 59.
[41] *Observ. select. ad* Petri de Marca *l.* 1. *c.* 3. *observ.* 5. §. 7.

Digitized by Google

illis antiquiorem esse, atque adeo ipsa Apostolica tempora adtingere, ut Christus Ecclesiam suam primo jam alteroque sæculo aut deseruisse aut abjecisse per summam blasphemiam dicendus esset. Nam nihil apud *Irenæum*, *Ignatium* Martyrem, ac *Clementem Romanum*, præcipuos scilicet primi & secundi sæculi Scriptores frequentius, quam *obediendum* esse Ecclesiarum præpositis, illis nos *subditos* esse debere, nihil sine sententia Episcopi faciendum (42); quæ quidem si in *Cypriani* epistolis, *Boehmero* adsentiente Episcoporum imperium, & jurisdictionem designant, non video cur idem in antiquiorum monumentis significare non debeant.

IX. Nunc illud supereſt, ut quam Ecclesiæ vindicavimus jurisdictionis potestatem, eam nulli prorsus in terris potestati obnoxiam esse ostendamus, quemadmodum supra posui-

[42] Sic *Irenæus* lib. IV. adv. hær. cap. 43. *eis*, inquit, *qui in Ecclesia sunt presbyteris* OBEDIRE *oportet*, *his qui successionem habent ab Apostolis*. *Ignatius* vero in epistola ad *Trallianos* vult nos esse *subjectos* Episcopo ὡς τῇ ἐντολῇ, sicut *legi*, aut *præcepto*, quod singularem emphasin habet ad auctoritatem, qua præcepta det Episcopus, extollendam. Immo quum semel summam præpositis *ut ipsi Christo* exhibendam obedientiam commendasset, addit: *Quid enim est aliud Episcopus, quam is, qui omni principatu & imperio superior est?* Quin & ad *Polycarpum* scribens eum monet, ut suam in omnibus tueretur auctoritatem. *Nihil*, inquit, *sine sententia tua fiat*. Denique S. *Clemens* in celeberrima ad *Corinthios* epistola eos laudat, quod in *Dei legitimis ambulassent* SUBDITI *Præpositis suis*.

posuimus. Qua in re non solum Protestantes habemus adversarios, sed e Catholicis nonnullos plus æquo Regiæ potestati addictos, qui vel cum *Simone Vigorio publicam* Ecclesiæ disciplinam, vel cum auctore operis prænotati: *della Chiesa, e della Repubblica dentro i loro limiti* disciplinam omnem *exteriorem* Principum imperio legibusque subijciunt unamque aut *privatam* aut *interiorem* disciplinam de laicæ potestatis eximunt auctoritate. Neque ab his dissentit *Febronius*, qui quum Principes hortetur (43), ut *pergant pro jure suo suarum terrarum Ecclesias reformare*, utique non in fidei rebus, sed disciplinæ, eorum arbitrio, ac potestati Ecclesiasticam disciplinam dimittit. Nihil tamen facilius, quam illos erroris convincere. Quo enim jure Ecclesiasticam disciplinam Principum imperio subijciunt? Num jure naturæ? At præter quamquod nulla humana potestas præter patriam est humanæ naturæ absolute necessaria, ac per se se de juris naturalis lege (44) posita etiam jure Gentium positivo civitate non potest civilis potestas *ex jure Summi imperii*, quod *directum* vocant, Ecclesiasticam sibi subdere disciplinam. Quum enim hocce jus ordinis tantum naturalis sit, atque ad curanda solum

(43) T. II. *pag.* 542.
(44) Vide P. *Schwarz Instit. Jur. univ. P.* II. *tit.* II. *Instruct.* 3. §. 1.

Digitized by Google

lum civilia præſtitutum, ad ſublimioris ordinis diſciplinam, quæ finem ſpectat ſupernum, nequit extendi. Quod ſiquis Eccleſiaſticam diſciplinam non ratione quidem ſui, ſed publicæ tamen tranquillitatis, quam Principes ſartam tectamque tueri maxime debent, ab illa facile vel evertendæ, vel ſaltem perturbandæ reſpectu a ſupremis Civitatum Magiſtratibus coerceri poſſe contenderet, næ ille vehementer erraret. Mitto eos, qui Principum Majeſtatem ita extollunt, ut eam Eccleſiaſticæ poteſtati dominari velint, *Bellarmino*, *Perronio*, *Blanco* ceteriſque Pontificiæ dignitatis adſertoribus iraſci quam maxime ſolere, quod *indirectam*, ſeu ut *Bonifacius* VII. ajebat, *ratione peccati Romano* Pontifici in Principes poteſtatem adjudicent: Id enimvero oppido ridiculum eſt abſurdumque, quam tanto ſtudio deneges Romano Pontifici *indirectam* in Principes poteſtatem, eamdem Principibus in Eccleſiam adſerere (45). Verum id inquam mitto. Hoc ſolum ab illis, qui publicæ ſecuritatis ſpecie indirectum quoddam in Eccleſiam jus Principibus ineſſe prædicant, hoc, inquam, ſolum ab illis peto, ut diligenter videant, quo iſtud ipſorum decretum tandem adducat. Nimirum quum nihil quod ad

(45) Adi Illuſtriſſimum *Podienſium* Epiſcopum in nuperrimo libro inſcripto: *defenſe des Actes du Clergé de France concernant la Religion à Louvain 1769. P. II. cap.* VIII. *pag.* 303. *ſeqq.*

Digitized by Google

ad politicæ tranquillitatis perturbationem ſive hominum malitia, ſive temporum injuria trahi nequeat, ſeu præſcribere, ſeu exhibere Fidelibus Eccleſia poſſit, non peccatorum in foro interno remiſſionem, non alterius cujuslibet Sacramenti adminiſtrationem, non ſacrificium, non fidei ſymbola, ac profeſſionem, non ipſam Evangelii, Chriſtianorumque dogmatum adnunciationem, cujus tamen munus ab Apoſtolis ad nos derivatum Proteſtantes agnoſcunt, hæc ipſa quæ ſuapte natura ſpiritalia ac ſuperna ſunt, juriſque divini Principum legibus, ac dominatui ſubeſſent, quod & Catholicis cum dogmatibus aperte pugnat (46), & Proteſtantium quoque commodis, inſtitutiſque univerſe non ſatis eſt conſentaneum (47). Quid? quod hinc & illud conſequeretur, quo

(46) Confer Podienſem Antiſtitem *l. c. pag.* 306., & *cap. X. pag.* 355. *ſeqq.*

(47) Certe *Pfaffius* Origin. Jur. Eccleſ. p. 193. Tubing. edit. 1756. *bene obſervandum*, jubet, *jura Collegii* (Chriſtiani) *ita Principibus a cœtu tradita eſſe, non ut mentibus hominum dominentur, & aliam quandam fidem cærimoniaſque, ubi fidem ſuam detrimenti quid pati cœtus putaverit, Eccleſiæ inducant, ſed ut, quæ ipſimet cœtui ſponte arriſura eſſe exiſtiment, ita conſtituant, ita adminiſtrent, ut nulla heic coactio, niſi iis ſaltem, qui cœtum turbant atque, ubi ejus jura violant, eo tamen excedere nolunt, adferatur.* Alibi [p. 197.] addit, *jura Collegii limitata atque ad mentem Collegii adminiſtranda & ita adminiſtranda eſſe, ut ſi collegio adhinnire non ampliut quis velit, ab eodem cæteris paribus recedere impune poſſit.* Fingamus ergo, ex juribus Collegii ad mentem Collegii adminiſ-

quo nihil magis impium, licet ab incredulis noſtræ ætatis Philoſophis prolatum impudentiſſime, poſſe idololatras Principes, poſſe Turcarum Imperatores pro eo, quo tenentur ſuæ ditionis felicitati proſpicere graviſſimo officio, Chriſtianorum Religionem ſuis e provinciis procul arcere, ſi politicis illam rationibus minus adcommodatam eſſe intellexerint (48). Quid ſi tamen in-

miniſtratis publicam aliquo caſu turbari tranquillitatem, poteritne Princeps jura illa infringere? Si neges actum erit de indirecta Principum poteſtate: ſi adfirmas, viliſſimam ergo ſervitutem ſerviet Eccleſia ſuis juribus adverſus ſuam ipſius mentem tyrannicæ læſis, quam tamen ut in libertatem vindicarent Proteſtantes, a *Romani* Pontificis juriſdictione ſe ſe ſubduxerunt.

(48) Lubet nonnulla ex indicato *Podienſis* Epiſcopi Libro heic deſcribere. " Auſſi, inquit Cl. Epiſcopus pag. „ 299. quel en eſt le fruit, que d'autoriſer les incredules „ a ſoutenir, que des Princes idolatres ou Muſulmans, „ non ſeulement n' excedent pas leur pouvoir, en s' oppo„ ſant au Chriſtianiſme, mais qu' alors même ils en uſent „ bien? *Comme ſouverains*, dit-on, *ils n' ont a examiner* „ *dans la Religion, que les avantages, ou les inconve*„*nients, qui pouvent en reſulter pour le temporel de leurs* „ *Etats. A ce titre ils en ſont juges, & par ce jugement* „ *ils decident, quel en doit être le ſort parmi leurs ſujets.* „ Or, ils ne voient pas d' une part, qu' en permettant que „ le Chriſtianiſme ſoit prêchè dans leurs Etats, les cam„ pagnes doivent être mieux cultivées, le commerce plus „ animè, les villes plus riches, les ouvriers plus induſtri„ eux, les troupes plus aguerries, la population plus a„ bondante. Le culte Idolâtrique ou Mahomètan remplit „ ſur tous ces objets les vues de leur politique; & s' ils „ ont a les reformer, ou a les perfectionner, ce n' eſt „ point prèciſement par une Religion, qu' on leur propo„ ſe, pour qu' eux & leurs ſujets parviennent au ſalut „ èternel. D' autre part ils comprennent aiſément, que „ de

Digitized by Google

inquies, Ecclesiastica potestas aliquid moliretur, quod in Reipublicæ perniciem cederet? Fieri id posse non negavero, modo non illius naturæ, sed uni abutentium vitio totum hoc quidquid est mali vertatur. Tunc autem Principes uti jure defensionis possent. Verum defensionis jus nullum aut sumit, aut præsefert se se defendentis imperium. Utique *Galliarum* Rex potest se, suasque gentes ab *Hispaniarum* Rege justo bello defendere; uterque tamen suis in terris supremus Rex est, neque illud defensionis jus *Hispanum Gallo* Regi obnoxium facit. Quanto minus erit in Ecclesiam potestatis se su-

„ de la prèdication du Christianisme, il naîtra une diver-
„ sitè de sentiments & de culte entre leurs sujets, ce qui
„ est presque inseparable de troubles & de dissensions.
„ Que doit-il donc arriver de cet examen bornè a des con-
„ siderations politiques, de cet examen que l'on prètend
„ d'ètre tout à la fois nècessaire & suffisant dans un Prin-
„ ce, a qui l'on annonce le Christianisme, qu'il ne con-
„ noissoit pas, de cet examen enfin, qui le constitue juge
„ & arbitre suprème de l'accueil que cette Religion mèri-
„ te? Qu'en doit-il arriver, si ce n'est qu'il l'exclue
„ de ses Etats, ou qu'il s'efforce de l'y ancantir, si elle
„ y a dèja des proselytes? Ce ne sera point un abus,
„ mais un usage prudent & louable de son pouvoir. Les
„ Incredules l'avouent volontiers, & c'est mème un des
„ articles de leur Code Philosophique. Mais si l'on a une
„ juste horreur pour cette consequence impie, qui ne lais-
„ se plus rien d'odieux aux persecutions contre le Chri-
„ stianisme, que l'excès de leur cruautè, il faut renon-
„ cer au principe, d'où elle coule trop naturellement. Il
„ faut convenir, que les Princes èlevès dans une fausse
„ Religion n'ont pas droit de juger de la vraie par des
„ vues temporelles soumises a l'autoritè de leur sceptre."

Digitized by Google

oſque ab injuſtis Epiſcoporum, aut etiam *Romani* Primatis molitionibus tueri? Nimirum non æquali ſolum, ſed ſuperiori, qui te contra jus adgrediatur, fas eſt defenſionis nomine obſiſtere, quemadmodum Juriſconſulti æque ac Theologi magna conſenſione fatentur. Quæ ſane omnia id tandem quod ajebam, manifeſto efficiunt, naturali jure Eccleſiaſticam poteſtatem civili minime ſubijci.

X. Nec verius eſt, quod alii dicunt divino jure ita utramque poteſtatem eſſe copulatam, ut civilis Eccleſiaſticam in externa aut juriſdictione aut etiam diſciplina omni ſibi habeat ſubiectam. Unde enim de divino hoc jure conſtare deberet? niſi ex novi Teſtamenti libris. Neque id eo dico, quod Proteſtantes ſolam noverim Scripturam appellare, ſed quia id, de quo agimus, ejuſmodi eſt, ut Chriſtus non traditione ſolum per Apoſtolos illud ad nos tranſmittere debuerit, ſed in ſuis ſcripturis diſerte commemorare (49). Quum enim nihil in ſacris Novi Teſtamenti libris omiſſum ſit, quod ad Regiam in politicis rebus Majeſtatem

(49) Il n' auroit eu garde, inquit appellatus *Podienſis* Epiſcopus (*p.* 262.) d' omettre une ſi noble prèrogative, ſi Dieu l' avoit ajoutèe a toutes celles, dont il avoit dèja enrichi la couronne royale. L' intèret de la Religion, le „ reſpect dù a la veritè et a l' Ordre ètabli de Dieu, de„ mandoient, qu' elle fut diſertement exprimè. Toute „ ignorance, toute incertitude ſur ce point eut etè funeſte „ aux Fideles. "

Digitized by Google

tem extollendam pertinet', immo Principes nobis colendos, illis obedientiam præſtandam, pro iis orandum quam ſæpiſſime inculcetur, numquam tamen in rebus ad Religionem quoquo modo ſpectantibus aut eos conſulendos, aut ipſis parendum doceamur; Scripturæ in re tanti momenti ſilentium argumento eſſe poterat, aliam politicarum, aliam ſacrarum rerum habendam eſſe rationem, neque eamdem in utriſque obedientiam a nobis laicæ poteſtati exhibendam. Quare Chriſtus, cui Regum poteſtas cordi fuit, ne illa ſuo in re tam gravi ſilentio deprimeretur, id certe ipſemet clare edixiſſet in ſui fœderis libris (50). Novum igitur Teſtamentum conſulamus. Quidquamne inveniemus, quo aliquid in Eccleſiam auctoritatis Principibus a Chriſto collatum argui veroſimiliter poſſit? Nihil minus. Apoſtolos ille miſit ſua præditos poteſtate, juſſitque *docere omnes gentes*; quibus verbis Apoſtolos ad ipſas diſciplinæ leges edendas inſtructos auctoritate nuper oſtendimus. At quid ſi Principes caveant, ne ad populum de Chriſtianis Religionibus verba fiant? quid ſi Apoſtolorum obtemperari legibus vetent? Nulla hac in re a Chriſto Principum ratio habetur: *euntes docete omnes gentes, baptizantes &c. docentes ſervare omnia quæcumque*

[50] Confer eumdem Podienſem pag. 263. ſeqq.

Digitized by Google

que mandavi vobis (51). Haud aliter egit Christus, quo loco Ecclesiastici judicii formam præscripsit: *dic Ecclesiæ; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*. En de externa, de publica, eaque jurisdictionis disciplina, quæ turbas in civitate excitare facile posset, sermo heic est, neque tamen exspectari juffit Christus Principum consensum, ut aut ad Ecclesiæ Præsides scelestus homo deferretur, aut illi in eum animadverterent. Quid plura? *Quæcumque*, inquit Christus, *adligaveritis super terram erunt ligata & in cœlo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo*. Ne heic quidem ulla Principum injecta mentio, quorum auctoritate *ligandi solvendique* potestas circumscribatur. Ligant Apostoli? Quod hi ligant, & in cœlo ligatur. Solvunt Apostoli? Quod hi solvunt, & in cœlo solvitur. Quemadmodum ergo ridendus esset, qui Principum potestati obnoxiam vellet cœli confirmationem, ita nimium a Christi Domini decretis aberraret, qui Ecclesiasticam ligandi solvendique potestatem (qua scilicet universæ disciplinæ ratio stat) Principum egere consensione defenderet. Dilucidior erit argumenti vis, si adlata Christi verba *Quæcunque adligaveritis &c.* cum iis conferamus, quibus idem Dominus ac Servator noster remittendorum peccatorum

(51) *Matth.* XXVIII.

rum potestatem Apostolis credidit. *Quorum* inquit, *remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis retenta sunt* (52). Viden? nihil in hac Christi propositione circumscriptum est, quod ad potestatem adtinet ex rei natura & Ecclesiæ præscripto exercendam. Quamobrem nemo erit, saltem inter Catholicos, qui ita desipiat, ut peccatorum in pœnitentiali foro remissionem, aut retentionem politicæ potestati subesse adfirmet. Verum quæso quodnam hanc inter & priorem illam Christi propositionem discrimen? Nullum equidem video; utraque æque infinita est. Si igitur internam in peccatores jurisdictionem dicimus a Christi institutione ita comparatam, ut Principibus nefas sit quidquam in illam exercere auctoritatis, an non idem de externa in fideles ceteros jurisdictione erit omnino statuendum? Statuemus enimvero multo firmius; si qualem Christus Ecclesiam suam esse voluerit, accurate consideremus. Corpus quoddam illa est per totum late orbem diffusum, ita tamen ut sicuti unum corpus est, ita unus ei spiritus insit (53). Heinc *Paullus: obsecro vos Fratres per nomen Domini Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti in eodem sensu,*

(52) *Joh.* XX. 23.
(53) Ad Ephes. IV. 4. *Unum corpus, unus spiritus.*

Digitized by Google

& in eadem ſententia (54). Quæ quidem licet doctrinam, fideique decreta potiſſimum ſpectent, negari tamen nequit, quin ad diſciplinam quoque jure ac merito pertrahi poſſint. Sunt certe quædam diſciplinæ capita, in quibus particulares Eccleſiæ ſalva fide, atque adeo caritatis unitate inter ſe ſe diſſentiunt; verum hæc cum numero pauca ſint, tum etiam rerum, in quibus verſantur, tenuitate non admodum notabilia. Ceterum etiam in diſciplinæ rebus quoad fieri poteſt, ſervari expedit unam eamdemque ubique rationem, ne ſententiarum quoque diverſitas paullatim irrepat, quæ ad diſſociandos animos plurimum valet; omnino autem id neceſſe eſt in iis, quæ vel cum fidei dogmatibus arctiſſime conjuncta ſunt, vel ex Chriſti Domini ordinatione ſunt conſtituta, vel ab Apoſtolis, aut generalibus Conciliis ſancita, aut denique communi quadam, receptaque Eccleſiarum conſuetudine comprobata. Fac enimvero, ex Principum nutu pendere Eccleſiaſticam diſciplinam; nihil amplius in ea firmum, nihil conſtans; ſed pro cujuſque Principis, eorumque, qui ipſi erunt a conſiliis, arbitratu commutabuntur omnia in dies, atque evertentur. Alter communionem invehet ſub utraque ſpecie; alter feſtos dies imminuet; hic cœlibatum abrogabit, ille Quadrageſimale jejunium de medio

[54] 1. *Cor.* 1. 10.

dio tollet: erit qui Provincialia Concilia haberi velit; erit contra qui Episcopis ne suas quidem visitare diœceses permittat. Tum alius abolita revocabit; alius revocata abolebit. Nostrorum temporum mores ignoret oportet, qui me φανταστιας ludibrio, non ratione isthæc ominari existimet. An ergo credibile sit, Christum Ecclesiæ suæ tam male consuluisse, ut quum uno illam spiritu agi voluerit, eam tamen laicæ potestatis, a qua tanta tamque periculosa morum dissimilitudo metuenda erat, arbitrio commiserit? Quamquam non his opus est argumentis, quum *Paullus* quid hac in re sentiendum sit, palam fecerit. *Deus*, inquit ille (55) *in Ecclesia sua posuit primum Apostolos, deinde Prophetas, tum Pastores, & Doctores*. Ubi heic Reges? Ii tamen nominandi erant, ac primo quidem loco, nisi *Paullus*, cui Christi mens perspecta erat, omnem eis in Ecclesiæ potestatem adimere voluisset. Invicto hoc argumento utuntur *Bellarminus* (56) *Schwarzius* (57), ac *Podiensis* Antistes (58): præiverat autem illis S. *Johannes Damascenus* cujus hæc sunt verba [59]: *Penes Imperatores potestas non est, ut Ecclesiis leges sanciant, Attende quid dicat Apostolus:* quosdam

(55) 1. *Cor.* XII. 28.
[56] *l.* 1. *de Rom. Pont. cap.* 7.
[57] *Instit. Jur. univ. p.* I. *Tit.* III. *Instruct.* 3. §. 3.
(58) *l. c. pag.* 268.
[59] *de Mag. Orat.* II.

Digitized by Google

quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Pastores & Doctores ad perfectionem Ecclesiæ: *non adiecit* Imperatores. *Verbum loquuti non sunt vobis Reges, sed Apostoli & Prophetæ, Pastoresque & Doctores.... Tibi parebimus, o Imperator, in his, quæ ad hujus sæculi negocia pertinent.... verum ad res Ecclesiæ statuendas Pastores habemus, qui nobis verbum loquuntur, atque Ecclesiastica instituta tradiderant.*

XI. Erunt fortasse, qui quod nec naturali, nec divino jure adseri Principibus potest, in Ecclesiam, ejusque disciplinam imperium, ex ipsius Ecclesiæ concessione arcessant. Id saltem multi ex Protestantibus faciunt, qui Collegialia Ecclesiæ jura in Principes ab ipso Christianorum cœtu ultro delata fuisse non dubitant. Contra ego id factum nego; nego insuper fieri potuisse. Quid enim? Poterat ne Ecclesia, quam ipsi Christus regiminis formam præstituisset, eam immutare? juribusque divinitus sibi non tam traditis, quam præscriptis se se exspoliare, quin non injuriam modo, illamque gravissimam institutori suo atque adeo sponso inferret, sed aliam omnino ab ea, quam ille esse voluit, se criminose præstaret? Quod si tamen de sanctissima Ecclesia tantum facinus suspicari quis posset, an non cum Christi promissionibus id pugnat? *Ecce ego vobiscum sum,*

Digitized by Google

ſum, inquit Chriſtus, *uſque ad conſumationem ſæculi*, utique ut Eccleſiæ ſuæ patrocinaretur, illamque ad præſcriptam a ſe normam perpetuo ſervaret incolumem. Quæro jam, quo demum ſæculo a ſe deſciverit Eccleſia, ſuamque laicæ poteſtatem ſubdiderit? Non certe primo Chriſtianæ æræ ſæculo; illo enim Apoſtoli coegerunt Concilia, ſacros celebrarunt conventus, a ſuffocato & ſanguine, itemque ab idolothytis abſtinere Chriſtianos juſſerunt; præſcripſit inſuper *Paullus*, ut accuſationes *ſuſciperentur in duobus vel tribus teſtibus*; vetuit idem *Paullus* fidelium cauſſas ad Ethnicorum tribunalia deferri; *Theſſalonicenſibus* vero præcepit, ut *operarentur manibus ſuis*, *ut nullius aliquid deſiderarent* (60). Vides heic multa præter leges *Romanas*, multa etiam contra Imperatorum edicta fuiſſe ab Apoſtolis de diſciplinæ capitibus conſtituta, ab illis ipſis, inquam Apoſtolis, qui obtemperandum eſſe ſublimioribus poteſtatibus, atque adeo *principibus diſcolis* fideles graviſſime monuerunt; ut nempe ſuo docerent exemplo, in rebus quidem civilibus parendum eſſe Principibus; at in iis, quas Eccleſiæ eſt ſancire, nihil humanam poteſtatem ſibi poſſe auctoritatis vindicare. Idem nobis argumentum præbet ſecundum tertiumque ſæculum. Nam & duobus illis ſæculis, atque adeo ſub quarti initia

(60) I. *Theſſ.* IV. II.

tia Christiani cœtus suos, etsi Imperatorum edictis proscriptos frequentabant; & licet inter Collegia illicita censerentur, ac propterea *Julii Cæsaris*, atque qui eum consequuti sunt, Imperatorum legibus habere res communes, arcamque communem prohiberentur; semper tamen licere Ecclesiis existimarunt facultates ne immobilibus quidem bonis exceptis possidere; quod quum multi editis ad id libris ostenderint, præsertim vero auctor Italici operis prænotati: *del diritto libero della Chiesa di acquistare, e di possedere beni temporali* (61) necesse non est longa monumentorum recitatione confirmare. Id autem Christiani numquam fecissent, nisi ea illis persuasio fuisset Imperatores, quum illa in Ecclesiæ damnum juberent, non legitima uti potestate. Sed tertium Ecclesiæ sæculum aliud sane præclarissimum nobis hujusce rei suppeditat documentum Synodus scilicet *Africana*, cujus S. *Cyprianus* meminit (62), statuit, *ne quis de clericis, & Dei ministris tutorem vel curatorem testamento suo constitueret, itemque ne quis frater excedens ad tutelam, vel curam Clericum nominaret; ac siquis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur.* Verum enimvero, ut *Fellus* apud *Anglos Cypriani* edi-

(61) Confer egregium hunc Scriptorem, præsertim *lib.* II. *cap.* II.

(62) *ep.* I. edit. Fælli.

editor animadvertit (63), *& jure* Romano *tutela pupillorum pro munere publico habita, onus fuit, a quo nonnisi ex certis iisque gravissimis caussis lege definitis* (64) *excusatio concedebatur*. Has porro inter caussas non censebatur Ethnicum Sacerdotium, multoque minus Christianum, *quum minime exspectandum fuerit*, ut idem hæreticus adnotator monet, *ut privilegio aliquo tam peculiari ex indulgentia Ethnicorum Imperatorum fruerentur Sacerdotes Christiani*: *Africani* tamen Episcopi vi canonum caveri potuisse existimarunt, ne Christianus aliquis id oneris cuiquam de clero vellet imponere, idque sub pœnis, quas nuper audivimus; non alia certe de caussa, nisi quod vel ipsam publicam Ecclesiæ disciplinam adeo non subesse Imperatorum legibus firmissime sentiebant, ut potius posset Ecclesia illis in suæ disciplinæ sanciendis canonibus derogare. Sæcula jam triumphantis Christianæ fidei recolamus. Occurrunt statim sæculo quarto *Osius*, *Hilarius*, *Athanasius*, *Gregorius Nazianzenus*, *Ambrosius* sanctissimi doctissimique Ecclesiæ Patres, qui ipsis Imperatoribus, eorumque præfectis quanta esset Ecclesiasticæ potestatis dignitas, quamque ab omni Principum dominatione soluta liberaque, assentatorum aulas celebrantium nihil veriti judicia, atque obtrectationes palam

(63) *in not. ad cit. ep.* I.
(64) *Instit. lib.* I. *Tit.* XXV.

Digitized by Google

lam edixerunt. *Osii* hæc ſunt ad *Conſtantium* ſcribentis (65): *ne te rebus miſceas eccleſiaſticis, nec nobis his de rebus præcepta mandes, ſed a nobis potius hæc ediſcas. Tibi Deus Imperium tradidit: nobis Eccleſiaſtica concredidit, ac quemadmodum qui tibi Imperium ſurripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue, ne ſi ad te Eccleſiaſtica pertrahas, magni criminis reus fias.* Reddite, *ſcriptum eſt*, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo. *Neque nobis igitur terræ imperare licet; neque tu adolendi habes poteſtatem.* *Hilarius* vero *lib.* 1. ad eumdem *Conſtantium* ajebat: *provideat & decernat clementia tua*, ut omnes *ſe ubique judices, quibus provinciarum adminiſtrationes creditæ ſunt, ad quas* SOLA *cura & ſollicitudo* PUBLICORUM *negociorum pertinere debet, a religioſa ſe obſervantia abſtineant; neque poſthac* PRÆSUMANT *atque* USURPENT (quantum ab illa Pſeudo-politicorum ſententia, quæ ad ſacratiora Principum jura id revocat *Hilarius* aberat?) *ut putent ſe cauſſas cognoſcere Clericorum.* Eadem fuit *Athanaſii* mens. Audiamus illum in epiſtola ad *Solitarios* de eodem *Conſtantio* loquentem: *quare dum ſimulat Eccleſiaſticum ſe curare Canonem, omnia contra canonem agere molitus eſt ..... Quis Canon præcipit, ut e Palatio Epiſcopus mittatur? Quis tradidit Comites, inconſideratos que ſpadones eccleſiaſticis præeſſe rebus? .....*

Quan-

(65) *Apud* S. Athan. *in ep. ad ſolit.*

Digitized by Google

Quandonam a ſæculo res hujuſmodi audita eſt? Quandonam Eccleſiæ decretum ab Imperatore accepit auctoritatem? Quid vero *Nazianzenus?* Non ſolum ille in oratione, qua Imperialis Præfecti minis perterritos civium ſuorum animos erexit, poſtquam multa pro ſua auctoritate liberrime diſſeruiſſet, quid vero, inquiens, *vos Principes, & Præfecti?... Quid igitur dicitis?..... Nam vos quoque poteſtati meæ, meiſque ſubſelliis lex Chriſti* SUBJECIT. IMPERIUM ENIM IPSI GERIMUS; *Addo etiam* PRÆSTANTIUS; *niſi vero æquum eſt, ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cœleſtia terrenis cedere;* Præfectum hiſce deinde verbis adloqui pergit: *non dubito quin hanc dicendi libertatem in optimam partem acceptarus ſis, utpote ſacri mei gregis ovis ſacra, magnique Paſtoris alumna* (non dominus, legumve lator); verum etiam quum *Æxius*, & *Alypius*, ne Eccleſiæ legatam a matre hæreditatem perſolverent, neſcio quas Imperatorum leges in medium adferrent, illis in hæc verba reſcripſit (66); *extraneas leges reijcientes noſtris ſervite. Ambroſius* denique ad Imperatorem *Valentinianum* juniorem ita perſcripſit (67): *Si vel Scripturarum ſeriem divinarum vel vetera tempora retractemus, quis eſt, qui abnuat, in cauſſa fidei, in cauſſa, inquam, fidei*

(66) *Ep. LXXX.*
(67) *Ep. XXI. nov. edit.*

Digitized by Google

fidei (68), *Epiſcopos ſolere de Imperatoribus Chriſtianis, non imperatores de Epiſcopis judicare. Eris Deo favente etiam ſenectutis maturitate provectior; & tunc de hoc cenſebis, qualis ille Epiſcopus ſit, qui laicis jus Sacerdotale ſubſternet.* Digna ſane ſententia, quam Epiſcopi omnes diligenter attendant! Eadem fuit ſæculo quincto Eccleſiæ doctrina. Mitto *Iſidorum Peluſiotam*, qui quum Sacerdotium animæ, corpori Regnum comparet (69), Sacerdotium Regno ſubdere nequaquam potuit, niſi quis forte corporis animæ imperare contendat. Nihil ad explicandum utriuſque poteſtatis diſcrimen fingi illuſtrius poteſt, quam quod duo *Romanæ* Sedis Pontifices, iique in Sanctorum faſtos relati tradiderunt, *Felix* II. & *Gelaſius* I., ille in epiſtola ad *Zenonem* Auguſtum, hic in litteris ad *Anaſtaſium* Imperatorem. „ Puto, quod

(68) Cave, credas, heic *Ambroſium* eas ſolum cauſſas deſignare, quæ ad fidei dogmata pertinent: paullo antea dixerat: *Auguſtæ memoriæ Pater tuus non ſolum ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit, in cauſſa fidei vel eccleſiaſtici alicujus ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar ſit, nec jure diſſimilis.* Quum ergo ad hæc ipſa Scripturarum, ac Chriſtianorum monumentorum auctoritate confirmanda addat, quæ ſupra recitavi, palam eſt, *cauſſarum fidei* nomine heic eaſdem intelligi quas nuper vocaverat *cauſſas fidei vel eccleſiaſtici alicujus ordinis*, cauſſas nempe fidei ac diſciplinæ.

(69) Lib. III. ep. 239. *Ex Sacerdotio & Regno rerum adminiſtratio conflata eſt, quamvis enim permagna utriuſque differentia ſit [illud enim veluti anima eſt, hoc veluti corpus] ad unum tamen & eumdem finem tendunt, hoc eſt ad animarum ſalutem.*

Digitized by Google

„ quod vobis sine ulla dubitatione sit utile, si Ecclesiam Catholicam vestri tempore principatus sinatis uti legibus suis, nec „ libertati ejus quemquam permittatis obsistere, quæ Regni vobis restituit potestatem. Certum est enim hoc rebus vestris „ esse salutare, ut quum de caussis Dei agitur, juxta ipsius constitutum regiam voluntatem Sacerdotibus Christi studeatis „ subdere, non præferre, & sacrosancta per „ eorum Præsules discere potius quam docere, Ecclesiæ formam sequi, non huic „ humanitus sequenda jura præfigere, neque „ ejus sanctionibus velle dominari, cui Deus voluit clementiam tuam piæ devotionis colla submittere, ne dum mensura cœlestis dispositionis exceditur, eatur in contumeliam disponentis. " Ita *Felix*. „ Duo „ sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum & regalis potestas. In quibus tanto gravius est pondus Sacerdotum, „ quanto etiam pro ipsis Regibus in divino „ reddituri sunt examine rationem. Nostri „ enim, Fili clementissime, quod licet præsideas humano generi dignitate, rerum tamen præsulibus divinarum devotus colla „ submittis, atque ab eis causas tuæ salutis „ expetis, inque sumendis cœlestibus Sacramentis, eisque, ut competit, disponendis, „ subdi debere te cognoscis religionis ordi-

„ ne

„ ne potius quam præeſſe. Noſti itaque in-
„ ter hæc ex illorum te pendere judicio,
„ non illos velle ad tuam redigi voluntа-
„ tem. Si enim quantum ad ordinem perti-
„ net publicæ diſciplinæ cognoſcentes impe-
„ rium tibi ſuperna diſpoſitione collatum,
„ legibus tuis ipſi parent religionis Antiſti-
„ tes.... quo, rogo, te decet affectu eis o-
„ bedire, qui pro erogandis venerabilibus
„ ſunt adtributi myſteriis. " Hactenus *Gelaſius*. Ex ſexto & ſeptimo ſæculo nihil habeo, quod urgeam; antiquam tamen & ab Apoſtolis atque adeo a Chriſto ipſo derivatam perſeveraſſe doctrinam ſequentium ſæculorum traditio nos docet. Quid octavo ſæculo ſenſerit *Damaſcenus*, antea vidimus (70). Ante illum eadem diſertiſſime tradidit *Gregorius* II. in epiſtola ad *Leonem Iſaurum* (71): *non ſunt* (en ejus verba) *Imperatorum dogmata, ſed Pontificum, quoniam Chriſti ſenſum nos habemus. Alia eſt Eccleſiaſticarum ordinationum inſtitutio, alia intelligentia ſæcularium: In adminiſtrationibus ſæculi.. ... quem habes ſenſum, in ſpiritalibus dogmatum*

(70) Neque tamen eo ſolum loco id docuit *Damaſcenus*. Nam in prima quoque de imaginibus oratione *Imperatoris*, inquit, *edicto obtemperari non permittemus* (de ſacris tollendis Imaginibus, quarum uſus profecto caput eſt diſciplinæ) *Patrum conſuetudinem evertere conantis; neque enim Religioſorum fuerit Imperatorum Eccleſiaſticas convellere ſanctiones .... ligandi atque ſolvendi poteſtatem non Regibus tradidit Chriſtus, ſed Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, & Paſtoribus, atque Doctoribus.*

(71) *Ep.* II. *T. IV. Conc. Hard. pag.* 14.

Digitized by Google

tum administrationibus habere non potes. Et ecce tibi scribo discrimina palatii, & Ecclesiarum, Regum & Pontificum. Agnosce illa & salvare, nec cantentiosus esto. Nam quemadmodum Pontifex introspiciendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates Regias deferendi; sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi, & electiones in clero peragendi, neque consecrandi, vel symbola Sacramentorum administrandi, sed neque participandi absque Sacerdotis opera; sed unusquisque nostrum, in qua vocatione vocatus est a Deo, in ea maneat. Vides Imperator, Pontificum, & Imperatorum discrimen. Similia Sæculo IX. legimus in geminis duorum *Romanorum* Pontificum epistolis: *Quum ad verum ventum est* (ita S. *Nicolaus* I. in litteris ad *Michaelem* Imperatorem) *ultra sibi nec Imperator jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatoris usurpavit, quoniam idem mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, sic actibus propriis, & dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusque discrevit, propria volens medicinali humilitate sursum efferri, non humana superbia rursus in infernum demergi, ut & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices, pro cursu temporalium tantummodo rerum, Imperialibus legibus uterentur, quatenus spiritualis actio a carnalibus distaret incursibus, & ideo militans Deo minime se negotiis sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus*

divinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſæcularibus implicatus (72). *Johannes* vero VIII. *ad Sacerdotes*, inquit (73), *Deus voluit, quæ Eccleſiæ diſponenda ſunt, pertinere, non ad ſæculi poteſtates, quas ſi fideles ſunt, Eccleſiæ ſuæ Sacerdotibus voluit eſſe ſubjectas. Non ſibi vindicet alienum jus & miniſterium, quod alteri deputatum eſt, ne contra eum tendat abrumpi, a quo omnia conſtituta ſunt, & contra illius beneficia pugnare videatur, a quo propriam conſecutus eſt poteſtatem.* De ſequentibus ſæculis certior res eſt, quam ut productis Patrum Pontificumque teſtimoniis comprobari debeat. Unum tamen alterumve ex duodecimo ſæculo proferam. *Quando Eccleſia*, inquit, *Goffridus Vindocinenſis* (74), *ſæculari poteſtati ſubijcitur, quæ antea Domina erat, ancilla efficitur, & quam Chriſtus Dominus dictavit in Cruce, & quaſi propriis manibus de ſuo ſanguine ſcripſit, chartam libertatis amittit.* Sed præterire nefas eſt, quæ in epiſtola ad Imperatorem Orientis *Innocentius* III. perſcripſit: „ad firmamentum cœli, hoc eſt, „ univerſalis Eccleſiæ, fecit Deus duo lu„minaria magna, id eſt, duas inſtituit di„gnitates, quæ ſunt Pontificalis auctoritas, „ & Regalis poteſtas: ſed illa quæ præeſt „ diebus, ideſt, ſpiritualibus, major eſt;

„ quæ

(72) *Cap.* cum verum 6. *diſt.* 96.
(73) *Cap. ſi* Imperator §. *diſt.* 96.
(74) *in opuſc. ad* Calliſt. *Pap. c.* 6.

Digitized by Google

„ quæ vero carnalibus, minor, ut quanta „ est inter Solem & Lunam, tanta inter „ Pontifices, & Reges differentia dignosca„ tur (75). „ Quid quæso traditione constabit, si in dubium vocetur, quod tot incorruptis & integris testibus adseruimus? Ut igitur concludamus, adeo falsum est, humano jure, seu libera Ecclesiæ concessione Principibus tributam fuisse in Ecclesiæ negocia, decreta, ac ministros potestatem, ut ne tribui quidem posse numquam non creditum fuerit.

XII. At enim Ecclesia in Republica est. Audio adagium, *Optati Milevitani* verbis præter immo & contra spectatissimi Patris sententiam a Pseudo-politicis concinnatum; verum quid in rem præsentem recte sapienterque colligi exinde possit, nequaquam perspicio. Atque equidem de *Optati* mente in *Antifebronio* accurate est a me disputatum; quum tamen in *Podiensis* Antistis librum inciderim, in quo nonnulla ab aliis, quod noverim, non animadversa, ad explicandum *Optati* locum scitissime adferuntur (76), quæ ibi dicta a me fuerunt, enucleatius proponam. *Donatistis* exprobraturus *Optatus* arrogantiam impudentiamque *Donati*, qui quum *Constans* Imperator in *Africam Paullum* ac *Macarium* misisset opem argento pauperibus

(75) *Cap.* Sollicitæ *de Major. & obed.*
(76) Defense des Actes etc. *p.* II. *cap.* XIII. *pag.* 418. *seqq.*

Digitized by Google

laturus, furens dixerat, nihil esse Imperatori cum Ecclesia commune, *& de fonte levitatis suæ multa maledicta effuderat* (hoc enim erat *Optati* propositum) primum ait, *Donatum* (77) *jam tunc meditatum fuisse contra præcepta Apostoli* Paulli *potestatibus & Regibus injuriam facere, pro quibus, si Apostolum audiret, quotidie rogare debuerat*, addit deinde peculiarem aliam caussam, cur *Donati* facinus in *Romanorum* Imperatorum arguendum foret atque damnandum; *non enim*, inquit, *Respublica in Ecclesia est, sed Ecclesia in Republica*. Ubi *Reipublicæ* nomine nonnisi Imperium *Romanum* fuisse ab *Optato* designatum ipse suimet interpres explicat, continenter addens, *ideſt in Imperio Romano*. Porro quid heic Imperium *Romanum?* Non certe Imperii dominatus, ac potestas; sed *Romanæ* ditionis regiones; quo sensu Cæsar dixerat (78): *Populi Romani imperium finit Rhenus*. Nam *Optatus Ecclesiam* PER OMNEM ORBEM ROMANUM (en *Romanum* Imperium) *caput tulisse sub toto Cælo* paullo antea animadverterat; in eo præterea quem perpendimus, loco quum de Imperio *Romano* addat mentem suam disertius explicaturus, *quod Libanum appellat Christus in Canticis Canticorum, quum dicit*: Veni sponsa mea inventa de Libano, *ideſt de Imperio Romano*;

palam

(77) *Lib.* III. *de schism. Donat.*
(78) *Lib. IV. de Bello Gall. cap.* XVI.

Digitized by Google

palam est illum non de *Romani* Imperii potestate loquutum, sed de ejus Provinciis, ex quibus Christus Ecclesiam suam in extremo judicii die esset ad cœlestem coronam evocaturus (79). Recte autem *Optatus* dixit, Ecclesiam *in Republica esse*, idest in *Imperio Romano*. Nam antequam *Romanum* Imperium Christianis disciplinis imbueretur, erat illud juxta *Danielis* vaticinia constitutum, confirmatumque; deinde quo tempore *Optatus* scribebat, non omnes Imperii Regiones Christum sequebantur; immo plurimæ in idolorum cultu perstabant; denique Ecclesiæ diuturnitatem Imperii diuturnitati non exæquandam modo, sed veluti illigatam *Optatus* censebat. Verum absit, ut hæc efficiant, non

(79) Egregia est hanc in rem *Podiensis* Episcopi animadversio. Observat ille, veteres in ea fuisse sententia, ut *Romanum* Imperium usque ad Antichristi persequutionem, atque adeo ad mundi finem crederent duraturum. Insignis est hac de re *Tertulliani* locus in Apologetico. *Est*, inquit ille, *& alia major necessitas nobis orandi pro Imperatoribus, etiam pro omni statu imperii, rebusque* Romanis; *quod vim maximam universo orbi imminentem, ipsamque clausuram sæculi acerbitates horrendas minitantem* Romani *Imperii commeatu scimus retardari, nolumus experiri, & dum precamur differri,* Romanæ *diuturnitati favemus . . . oramus pro Imperatoribus, pro ministris eorum, & Potestatibus sæculi, pro rerum quiete,* PRO MORA FINIS. In libro quoque ad *Scapulam* ait idem *Tertullianus: necesse est ut Christianus salvum velit Imperatorem, quousque seculum stabit.* TANDIU ENIM STABIT IMPERIUM. Hoc *Optatus* quoque spectavit, dum ait, *Libanum* appellatum a Christo *Romanum* Imperium *in canticis canticorum, quum dicitur: Veni Sponsa mea invente de Libano;* indicatque mundi Imperii ruinam sequuturum.

Imperium Eccleſiæ, ſed Eccleſiam Imperio ex *Optati* ſententia ſubeſſe. Certe (præterquam quod cauſſæ, cur Eccleſiam in Republica dixiſſe *Optatum* vidimus, id per ſe ſe oſtendunt) duo ſunt, quæ ejus mentem clariſſime patefaciunt: Primum eſt, Eccleſiam quam eo loco *Optatus* nominat, Eccleſiam univerſam eſſe non poſſe, ſed eam tantummodo, quæ in Imperii *Romani* regionibus coaluerat; in ſuperiore autem libro (80) dixerat idem *Optatus*, *eam eſſe Eccleſiam Catholicam, quæ eſt in toto terrarum orbe diffuſa*, nempe cum in *Romano* Imperio tum extra illud, apud *Seres*, *Getas*, *Perſas*, aliaſque barbaras gentes, quas omnes Evangelii luce perpetuo privandas, atque a divinis promiſſionibus excludendas, non ſine intolerabili errore exiſtimaſſet: quomodo ergo hæc ab *Optato* in *Republica eſſe*, ideſt *in Imperio* Romano dici niſi abſurde potuiſſet? Alterum eſt, *Optatum* illud de Eccleſia in Republica veluti Imperio *Romano* proprium & peculiare commemoraſſe, nec aliis commune gentibus, apud quas non tanta, quanta in *Romanorum* Imperio, aut amplitudine propagata, aut firmitate ſolidata, aut auctoritate defenſa florebat Eccleſia: quare addit: *ideſt de Imperio* Romano, *ubi & Sacerdotia ſancta ſunt, & pudicitia, & virginitas, quæ in barbaris gentibus non ſunt, & ſi eſſent, tuta*.

(80) *lib.* II. *cap.* 2.

ta esse non possent. Nimirum nec illa de harum gentium dominatione præcesserant oracula, quæ de *Romano* Imperio, nec ad earum diuturnitatem, exigenda erat Ecclesiæ diuturnitas, quemadmodum *Optatus* cum aliis antiquis Patribus de Imperio *Romano* opinabatur. Jamvero quis non videat potestatis jura apud omnes gentes eadem esse, quæ apud Rempublicam, Imperiumque *Romanum?* Quare si Ecclesiam in Republica esse idem *Optato* fuisset quod Ecclesiam parere Reipublicæ, Ecclesia quoque in barbararum gentium imperio sita sub earum juribus exstitisse dicenda esset; ut nihil hac in re habuisset *Optatus*, quod tanquam *Romani* Imperii proprium & singulare extolleret.

XIII. Ceterum axioma illud: *Ecclesia est in statu* a politicis ex verbis *Optati* perperam usurpatis confictum falsa multa sumit; multa etiam inducit. Quum enim dicitur Ecclesia in statu esse, non status in Ecclesia, comparari Ecclesia & status inter se possunt vel temporis ordine, vel locorum amplitudine, vel utriusque potestatis natura. Porro qui Ecclesiam a Christo constitutam quemadmodum *Optatus* fecit, cum Imperio *Romano* contendit, hocque antequam synagoga depulsa florere illa coepisset, non stabilitum modo fuisset, sed & latissime per omnem fere terrarum orbem fines suos protulisse considerat, facile Ecclesiam adtento

temporis ordine in ſtatu, non in Eccleſia ſtatum collocabit. Ego vero in ſecunda *Antifebronii* editione (81) Eccleſiam ex Patrum ſententia oſtendi in *Abele* cœpiſſe, noſtramque cum illa unam eamdemque Eccleſiam efficere. Quapropter dubio procul Eccleſia Politicas in lege naturæ omnes ſocietates, quæ ſive ante diluvium ſive poſt diluvium coaluerunt, tempore antecedit. Neque id minus de ſcriptæ legis Eccleſia exploratum eſt. Nam longe antequam *Hebræa* gens Rempublicam quamdam conflaret, Deus illam ex omnibus nationibus ſegregaverat præſcripta circumciſionis nota, qua veluti populus ejus proprius inſigniretur. Ubi vero Babyloniça captivitate, ac *Seleucidarum* primo, *Romanorum* deinde atque *Herodis* dominatione adflicta, ac pene collapſa *Hebræorum* Reſpublica fuit, Eccleſia tamen ſtetit, nec ante defecit, quam in Chriſtianam Eccleſiam tranſiret (82). *Nec* enim, ut recte S. *Auguſtinus* (83), *quia pro temporum varietate nunc factum adnunciatur, quod tunc futurum prænunciabitur, ideo fides ipſa variata, vel ſalus diverſa eſt*. Eccleſia igitur, ſi rem accurate perpendimus, *ſtatu* antiquior eſt. Immo quæ poſt beatiſſimum Chriſti adventum conſtituta eſt Eccleſia, quum eadem ſit, quæ præteri-

(81) *Diſs.* I. *Cap.* 1.
(82) Confer *Podienſem* Epiſcopum *l. c.* 424. *ſeqq.*
(83) *Ep.* CII. *al.* 49.

teritorum temporum Ecclesia, ubi Imperium aliquod Regnumve ingreditur falsis Religionibus deditum, nonnisi jus suum recuperat, quod idolorum cultus, ac superstitio illi eripuerat. Nam quum homines, vera Religione deserta, Ecclesiam, in cujus gremio societatem inierant, per summum nefas ejecerint, Ecclesia in regiones superstitioso cultu contaminatas invecta non tam illas adire dicenda est, quam eo redire, unde malitia hominum facta fuerat extorris. Fac tamen, Ecclesiam reapse status constitutione posteriorem esse: quid tum? (84) Ecclesia erit in statu, sed ob præcipuam ejus felicitatem, Dei nempe, divinarumque rerum cognitionem, morum integritatem, sempiternamque denique beatitatem, quam illa non admissa numquam obtinuisset: erit in statu; sed singulari Dei optimi maximi beneficio, cui pares gratiæ non dicam referendæ, sed ne habendæ quidem erunt: erit in statu, sed ea, quam Christus instituit iis, inquam ornata juribus, quæ vetant statum suam in illam exercere potestatem. Quid vero, si locorum spatia quibus Ecclesia statusque continentur, libeat adtendere? Tum profecto quisque intelliget, statum potius in Ecclesia esse, quam in statu Ecclesiam. Quum enim Ecclesia Catholica sit ac totum per orbem diffusa, eaque illius amplitudo, ut ne *Romanorum* qui-

(84) Vide appellatum *Podiensem* Episcopum *p.* 426. *seq.*

quidem aut *Græcorum* Imperia tot umquam gentibus sint dominata, ecquis status suæ ditionis terminos eo usque protendet, ut illis universam Ecclesiam circumscribat? Heinc enimvero illud fit, quod paullo antea animadverti, nullum esse statum, qui in Ecclesiam jus sibi arrogare audeat potestatis, atque regiminis, quemadmodum nullus est, qui singularibus Ecclesiis in aliorum statuum ditione constitutis leges præscribere possit. Singulæ scilicet Ecclesiæ in quorumcumque demum Principum regionibus sitæ sint, unam demum Christi Ecclesiam conflant, nonnisi ab eo administrandam, cujus tam late pateat auctoritas, quam totus orbis (85). Supereſt ut in ea Ecclesiæ cum statu comparatione utriusque potestatis indoles considereturr. Harum autem potestatum duplex institui potest contentio, eorum primo qui utrique subiecti sunt potestati, cum iisdem potestatibus; ipsarum deinde potestatum inter se se. Atque si prior illa fiat comparatio, cum Ecclesia erit in statu, tum status in Ecclesia. Quemadmodum enim Christiani,

(85) Pulchre appellatus *Podiensis* Episcopus p. 430. *Un Gouvernement de cette nature exige une autorité aussi étendue que l' Eglise. Il ne peut convenir à un Etat, dont la Puissance ne pouvant donner des loix aux Eglises situées dans territoire étranger, n' en peut donner conséquemment à celle qui est dans le sien. En se l' assujetissant, il la démembreroit de l' Eglise universelle. Elle seroit alors dans l' Etat, mais pour être une Eglise schismatique, une Synagogue de l' Antechrist.*

ni, qui de Ecclesia sunt, quum cives pariter sint, Principis, Imperiique legibus parere omnino tenentur, (quod etiam præcipuum quoddam Ecclesiæ dogma est a Christo, ejusque Apostolis sæpe inculcatum); ita cives qui de statu sunt, quum Christiani item sint, Ecclesiæ decretis debent obtemperare. Quod si potestates ipsæ inter se conferantur; vel civilis potestas Ecclesiasticæ in iis, quæ spiritalia sunt dicenda erit obnoxia. Sicque status erit in Ecclesia, non autem Ecclesia in statu; vel certe utraque potestas erit ab alterius imperio libera ut nec status in Ecclesia, nec Ecclesia in statu sit. Nos priorem illam sententiam, quæ civilem Ecclesiasticæ potestati in spiritalibus subdit, scripturis, Patribusque maxime consentaneam censemus. Si enim Regnum corpori, animæ sacerdotium adsimilatur, quod ex *Pelusiota* intelleximus; si debent Principes *juxta Dei constitutum regiam voluntatem Sacerdotibus subdere, Ecclesiæ formam sequi, non huic humanitus sequenda jura præfigere*, immo illi *piæ devotionis colla submittere* uti ajebat *Felix* II.; si Imperatores *licet præsideant humano generi dignitate, rerum tamen Præsulibus divinarum devoti colla submittunt, illosque decet affectu eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus sunt adtributi misteriis*, quemadmodum *Gelasius* scripsit; si nemo *abnuat, in caussa fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imper-*

peratores de Epiſcopis judicare, (quæ verba *Ambroſii* ſunt) an non traditioni magis conſentiunt, qui civilem poteſtatem etſi in politicis rebus ſupremam, in rebus tamen ſpiritalibus Eccleſiaſticæ obnoxiam ſtatuunt, quam qui alteram ab altera nequaquam pendere arbitrantur? Si tamen Politici alteri ſententiæ ex falſis præconceptis opinionibus malunt, quam noſtræ adſentiri, id demum, uti nuper monui, dicere illos oportebit, neque Eccleſiam in ſtatu eſſe, neque in Eccleſia ſtatum.

XIV. Ergo, inquies, ſtatus erit in ſtatu. Ajo: ſed quid heic abſurdi? Geminam eamque ſummam in eodem genere poteſtatem ſi adſerueris, repugnantiam video; at quid quæſo recte adverſum rationi dixerit, qui duas, ſupremaſque, ſed in diverſo plane genere poteſtates adſtruat? „ An non, „ inquit doctus *Zalwein* (86) ſtatum in ſta„ tu, qualem nos Catholici defendimus, a„ gnoverunt gentiles *Romani? Dionyſium Ha„ licarnaſſeum audiamus. Pontifices de omni„ bus cauſſis ad ſacra pertinentibus judicant*, „ *novas leges de ſacris condunt*, *Miniſtros Sa„ crorum in officio continnent: ſi quemquam* „ *advertant dicta ſua contemnere*, *eum mul„ ctant pro delicti magnitudine. Ipſi nullius* „ *poteſtati ſunt obnoxii*, *nec tenentur ad red„ dendam rationem vel ſenatui*, *vel populo* „ (87)

(86) T. III. *pag.* 432.

„ (87). En ſtatum in ſtatu *Romano!* Quid
„ de Romano-Catholicis Imperatoribus di-
„ cam? *Juſtinianus* audiatur: *promulgavimus*
„ *Edictum, ita ut nullo modo mutaverimus ſta-*
„ *tum eccleſiaſticum, in omnibus ſervato uni-*
„ *tatis ſtatu Eccleſiarum cum Papa Romano.*
„ *Non patimur, ut quidquam eorum, quæ ad*
„ *Eccleſiaſticum pertinent ſtatum, non enim*
„ *ad* Romani *Pontificis referatur beatitudinem,*
„ *cum ſit caput omnium Dei ſacerdotum, vel*
„ *eò maxime, quod quoties in his locis hære-*
„ *tici pullularunt, ſententia & recto illius Se-*
„ *dis judicio coerciti ſunt* (88). Circumſpi-
„ ciamus orbem univerſum, & vix ullum
„ erit regnum, vix ulla provincia, quæ-
„ cumque forma regiminis in iis domine-
„ tur, in quo non plures ſtatus ſtatum Re-
„ gni & Reipublicæ conſtituant, prout ex
„ *Archontologia Coſmica* diſcere licebit. Aut
„ enim regimen Monarchicum ponimus? Num
„ quis in orbe univerſo Monarcha indivi-
„ ſum, ac independens exercet regimen,
„ nec ſtatibus, nec Primoribus aut Parla-
„ mentis adligatum? quin ſtatus iſti, quo-
„ cunque nomine compellentur, jura habe-
„ ant ſpeciali ac ſeparata, quæ infringere
„ non liceat Principi. Aut Ariſtocratiam po-
„ nimus? Deus formam regiminis Ariſtocra-
„ tici *regularis*, hæc profecto rara eſt, &
„ de

(87) *Lib. 2.*
(88) *in ep. ad Patriarch. Conſtantinop. an. 528.*

Digitized by Google

„ de ultimis finibus terræ. Vel ſolos con-
„ fœderatos ſtatus *Belgii* intueamur, & apud
„ nos non tam Rempublicam, quam potius
„ *Syſtema Civitatum*, ut vocant, & eo ipſo
„ *Statum in Statu* deprehendemus. Aut re-
„ gimen *Democraticum* hodiernum ante ocu-
„ los ponimus? Præterquam quod hoc non
„ ex omni parte ſit regulare, facile diſpi-
„ citur, hodiernis moribus tot in ſtatu De-
„ mocratico eſſe quaſi ſtatus, quot ſunt tri-
„ bus, in quas regimen iſtud dividitur. Aut
„ demum formas regiminis *irregulares* ſive
„ ex defectu *formæ*, ſive *nexus* tales, præci-
„ pue *ſyſtemata Civitatum* intuemur, quales
„ ſunt in *Belgio*, in *Anglia*, in *Suecia*, *Po-*
„ *lonia*, quidni etiam in *Germania?* Et in
„ his omnibus *Statum in Statu* offendemus.
„ Habent e. g. ſtatus fœderati *Belgii* ſua ju-
„ ra in ordine ad univerſam Rempublicam,
„ habent ſua jura independentia ad ſingulas
„ provincias. Habent ſtatus Imperii *Roma-*
„ *no Germanici* ſua jura reſpective ad Sta-
„ tum Imperii univerſum, habent ſua jura
„ cum ordine ad ſua territoria. In eadem
„ Republica conſtituuntur diverſi generis Of-
„ ficiales, quorum aliqui præſunt cameræ
„ Principis, alii Judiciis, alii commerciis,
„ alii rei monetariæ. Habent hi ſinguli fi-
„ nem generalem, nempe felicitatem Rei-
„ publicæ univerſalem, ſed ſimul ſuos fines
„ particulares, & tamen pacifice invicem

„ com-

Digitized by Google

„ compatiuntur, & ita invicem connectun-
„ tur, ut in fine ultimo veluti in centro
„ conveniant. Quidni in eadem Republica
„ plures ſtatus e. g. eccleſiaſticus & Politi-
„ cus ſe invicem compatiantur? qui etſi ha-
„ beant diverſos fines particulares, nihilo-
„ minus in fine univerſali conſpirant.“ Sed
„ de hac quæſtione ſatis dictum eſto (89).

CA-

(89) Vide *Antiſebron. diſſ.* I. *cap.* I. Auctoreſque ibi indicatos.

Digitized by Google

CAPUT II.

Præcipua quæstio proponitur, penes quem Ecclesiastici status potestas sit; tum potestatem clavium ostendimus neque universæ Ecclesiæ, seu cœtui Fidelium, neque toti Ecclesiæ quam Febronius regentem *vocat fuisse a Christo seu promissam.* Matth. XVIII. *seu traditam* Joh. XXI. *sed soli* Petro.

I. QUoniam statum esse Ecclesiam, ac summa quidem præditum potestate, quæ *clavium potestas* dici consuevit (1), hactenus demonstravimus, illud continuo disquirendum occurrit, penes quem sit hujusce status Potestas. Ut tamen rem ex ordine prosequamur, animadvertendum est, bis fuisse clavium potestatem a Christo collatam. Nimirum quum promisisset Apostolis illud apud *Matthæum* verbis (2): *quæcumque alligaveritis &c.*, illam deinde ipsis proxime detulit, dum

(1) *Clavium potestatem* heterodoxi Scriptores variis modis, atque a Christi institutione, Patrumque doctrina prorsus alienis non tam interpretantur, quam deformant, aut potius de medio tollunt. Verum quum *Febronius* Catholicorum in hac parte explicationem sequatur, claviumque potestate Ecclesiasticam potestatem designatam a Christo fuisse adsentiatur, non est cur hæreticorum nugas longiori sermone propulsemus. Adeat qui plura de his vult, *Gretserum* in Controversiarum *Bellarmini* defensione ad *lib.* I. *de Rom. Pont.* cap. 13. & *Zaluein T.* II. *pag.* 16. *seq.* ac *T.* IV. *pag.* 9. *seqq.*

(2) *Matth. XVIII.*

Digitized by Google

dum illos post resurrectionem adloquens, *sicut*, inquit, *misit me Pater, & ego mitto vos* (3). Nec mirum hancce potestatem fuisse Apostolis a Christo *immediate* traditam. Nam, uti sapienter cum *Bellarmino*, aliisque Doctoribus argumentatur eximius *Suarius* (4) „ hæc potestas cum aliis, quæ in Apo„ stolis fuerunt, erat de intrinseca ratione „ Apostolici muneris, quod est supremum „ in Ecclesia juxta illud I. ad Corinth. 12. „ *Et quosdam quidem posuit in Ecclesia primum Apostolos &c.* Ubi D. *Thom. Majo*„ *res*, inquit, *Ministri in Ecclesia sunt Apo*„ *stoli, ad quorum officium tria pertinent, quo*„ *rum primum est auctoritas gubernandi fide*„ *lem populum &c.* Pertinet ergo hæc pote„ stas intrinsece ad munus Apostolicum: „ Christus autem immediate contulit omni„ bus Apostolis dignitatem, & munus Apo„ stolicum, ut sumitur ex *Lucæ 6.* & *Johan.* „ 6. Unde cum post Christi mortem loco „ *Judæ* sufficiendus esset unus Apostolus, „ cæteri non ausi sunt creare illum, sed de„ signare personas, & a Christo petierunt, „ ut quem ipse eligeret, & institueret, de„ clararet. Fuit ergo illa dignitas imme„ diate a Christo data; ergo & jurisdictio „ illi intrinsece annexa: juxta illud, *qui* „ *dat formam, dat consequentiam*. Quamo-

(3) *Joh. XX.*
(4) *de Censur. disp.* I. *sect.* II. *n.* 9.

„ brem *Paulus* ſicut ab ipſo Chriſto Apo-
„ ſtolus factus eſt (juxta illud ad Galat. 1.
„ *Non ab hominibus, neque per hominem, ſed*
„ *per Jeſum Chriſtum*) ita ab eodem pote-
„ ſtatem accepit, juxta illud ad Corinth.
„ 13. *Quam Dominus dedit mihi*, & ad Ga-
„ lat. 2. *Mihi enim, qui videbantur eſſe ali-*
„ *quid, nihil contulerunt*. " Heinc autem ſequitur, tunc Chriſtum etiam *Petro* eamdem quaſi delegatam poteſtatem dediſſe, in eaque *Petrum* ceteris fuiſſe Apoſtolis plane exæquatum. Sed quemadmodum Chriſtus Apoſtolis omnibus clavium poteſtatem ſe delaturum receperat; ita *Petro* excellentius aliquid ſe traditurum promiſerat iis verbis: *tibi dabo Claves Regni Cœlorum* (5). Porro Chriſtus quod tunc fuerat *Petro* pollicitus, implevit poſt hanc omnibus Apoſtolis communem, æqualemque illi tributam dignitatem, dum certior de ejus amore factus oves ſuas agnoſque ipſi commendavit: *paſce*, inquiens, *oves meas*, *paſce agnos meos* (6). Quare *Cyprianus* ait (7): *loquitur Dominus ad* Petrum: tibi dabo claves regni Cœlorum; *& eidem poſt reſurrectionem ſuam dicit*: paſce oves meas. *Et quamvis Apoſtolis omnibus* (atque ipſi *Petro*) poſt reſurrectionem ſuam *parem poteſtatem tribuat*, *& dicat*: Sicut

(5) *Matth. XVI.*
(6) *Joh. XXI.*
(7) *lib. de unit. Eccleſ.*

Digitized by Google

cut misit me Pater, & ego mitto vos; *tamen ut unitatem manifestaret, unam Cathedram* (in Petro) *constituit &c.*, potestatem, quam illi cum Apostolis antea concesserat, non solum confirmans, sed adsignatis præstantioribus juribus amplificans.

II. Quamquam autem potestas *Petro* ceteriſque Apostolis primum tradita ad Ecclesiam pertineret, in eaque quod ad illa spectat, quæ Episcopalis sunt ordinis ac jurisdictionis, numquam esset desitura; non ea tamen est, quæ in præsenti disquisitione spectanda præcipue sit, sed altera, quam *Petro* vidimus singulariter datam. Huic enim Patres, ubi de externa Ecclesiæ jurisdictione ageretur, præsertim insistebant; hanc Ecclesiæ concreditam, ut in ea numquam non permaneret, studiose inculcabant. Quo spectant illa *Tertulliani* (8): *memento claves ejus, hoc Dominum* Petro, *& per eum Ecclesiæ reliquisse;* Augustini (9) *Petrus quando Claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit;* Fulgentii (10): *Pœnitentia peccatori tunc prodest, si eam in Ecclesia Catholica gerat, cui Deus in persona B.* Petri *ligandi solvendique tribuit potestatem;* & ut ceteros prætermeam, *Bedæ* (11); *ideo B.* Petrus *specialiter claves*

(8) *in Scorpiac. cap.* 10.
(9) *Tract.* I *in Joh.*
(10) *de Fide ad* Petrum *cap.* XII. *n.* 37.
(11) *hom. de S.* Petro.

Digitized by Google

Regni Cœlorum, & Principatum judiciariæ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei, vel societatis illius, quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint Regni Cœlestis ingredi. Nec mirum, Patribus potestatem, quæ data est Petro, ad Ecclesiæ dæmonstrandam auctoritatem fuisse visam aptiorem, quam alteram Apostolis omnibus creditam. Nam Christus dum Apostolos ea instruxit potestate, non tam regimen Ecclesiæ suæ præscripsit, quam illius commodis, utilitatique consuluit. Si enim tunc, quam vellet Ecclesiæ suæ administrandæ formam constituisset, Ecclesiæ regimen plane Aristocraticum foret. Præterea illa Apostolorum potestas non solum Episcopalia jura complectebatur *usque ad consummationem sæculi* duratura sed etiam apostolica, quæ quum extraordinaria essent, cum Apostolis erant interitura. Consultius itaque Patribus visum fuit eam frequentius ingerere potestatem, quæ & tota ordinaria erat, atque in *Petri* successores perpetuo derivanda; & ita cum Ecclesiæ bono conjuncta, ut ad illius regimen veluti præcipuum tanti boni fundamentum ac causam proxime spectaret. In hac itaque disputatione, ubi quæritur, penes quem Christus potestatem Ecclesiæ suæ esse voluerit, non tam adtendenda est potestas *Petro* pri-

primum cæteriſque Apoſtolis collata, quam poteſtas deinde *Petro* ſingulariter data; ac de iſta præcipue inquirendum, cuinam Chriſtus tribuerit.

III. Quid *Edmundus Richerius* in eo libro, quem a. MDCXI. in lucem emiſit, *de Eccleſiaſtica* ac *politica poteſtate* ſenſerit notum eſt. Docuit ſcilicet 1. *Chriſtum ſuam fundando Eccleſiam prius, immediatius, & eſſentialius claves ſeu juriſdictionem* TOTI *dediſſe* ECCLESIÆ, *quam* Petro *& aliis Apoſtolis*. 2. *totam juriſdictionem Eccleſiaſticam primario, proprie, & eſſentialiter Eccleſiæ convenire*, Romano *autem Pontifici atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantum, ſicut facultas videndi oculo competit*. 3. *Chriſtum non tam uni* Petro *quam unitati infallibilem claviam poteſtatem detuliſſe*. Vix liber prodierat, quum anno MDCXII. proſcriptus fuit in Conciliis *Senonenſi*, atque *Aquenſi* tanquam qui contineret *propoſitiones, expoſitiones, & allegationes falſas, erroneas, ſcandaloſas, &, ut ſonant, hæreticas, ſchiſmaticas*; Auctor vero ad palinodiam compulſus eſt. Nihilominus *Dupinius*, ac *Vaneſpenius* ut erant ingenio ad novitates proclivi, animoque in *Romanam* Sedem infenſiſſimo, eumdem errorem audacter protulerunt, ille in libro de *anti-*

qua Ecclesiæ disciplina (12) hic in Tractatu de censuris (13). Etiam *Febronius*, velit nolit, in eodem versatus est errore, quemadmodum dissertatione superiore adnotabamus, dum capitis primi paragraphum sextum hoc titulo prænotavit (14). *Potestas clavium universitati Ecclesiæ a Christo data est. Illam hæc per Ministros suos exercet; inter quos* Romanus *Pontifex primarius quidem est, nihilo tamen minus Universitati subordinatus*; ab his autem verbis exorsus fuit: *Quando* (15) *anterioribus §§. probavimus*, non unum Petrum *esse fundamentum Ecclesiæ, neque* illi soli *traditas esse claves cum potestate solvendi atque ligandi, illud volebamus & debebamus inferre*, Petrum solum non esse subie-

(12) Diss. VI. §. I. *Nemo est qui non statim intelligat illum supremam habere potestatem, qui potestatem ipsam habet secundum originem & virtutem, eum vero potestatem non habere supremam, qui tantum potestatem habet ab alio sibi commissam quoad usum. Patet autem ex dictis potestatem Ecclesiasticam esse penes Ecclesiam; Romanum autem Pontificem, ceterosque Prælatos eam accipere ab Ecclesia quoad usum tantummodo.* Et jam antea *dissert.* 3. c. 1. dixerat. *Haud dubium esse debet, quin primo & præcipue toti Ecclesiæ ligandi ac solvendi potestas sit data, a qua in ejus ministros derivatur.*

(13) Cap. II. §. I. *Quantumvis autem labentibus sæculis exercitium clavium, atque ab his dependens auctoritas excommunicandi transierit ad solos Ecclesiæ ministros, & ecclesiasticos judices, ut nec multitudinis, seu Ecclesiæ particularis consilium aut consensus expetatur, nihilominus ipsa clavium potestas principaliter remanet & remansura est penes ecclesiam, cui a Christo in persona* Petri *& Apostolorum data est, cujus nomine eam exercent ejus ministri.*

(14) *T. I. pag.* 32.

(15) *l. c.*

Digitized by Google

biectum immediatum poteſtatis Eccleſiaſticæ, *ſed clavium poteſtatem* Univerſitati Eccleſiæ *proprie, & ita tranſcriptam eſſe, ut illa per eos, Miniſtros pro ſua cujuſque portione, ac inter hos per ſummum Pontificem exerceatur*, quod quidem quum præterea *Abulenſis* auctoritate argumentiſque comprobaſſet (16), iterum addidit (17): *Cum itaque Eccleſia ipſa* principaliter & radicaliter *obtineat poteſtatem clavium, quæ ab illa in omnes ejus miniſtros, ipſumque ſummum Pontificem, derivatur, & ſingulis quibuſque pro ſua portione communicatur, hinc ſequitur, Eccleſiam* juxta propriam ſuam diſpenſationem, *ideſt* CANONE *regi*. Ovumne ovo ſimilius eſt, quam *Richerii* doctrinæ *Febroniana?* Pupugit tamen hominem *Richeriſmi* nota, qua *Kleinerus*, *Kauffmanſius*, atque ego ejus doctrinam inuſſimus, ac nonnulla in medium adtulit, quibus tantam a ſe invidiam depelleret; ſed irrito certe conatu, ut in eadem diſſertatione oſtendimus. Unum ibi omiſimus, quod hujus loci erit excutere. *Quærat poſt hæc*, inquit *Febronius* (18) *Doctor* Kauffmans, *quinam* Scholaſtici *doceant, Eccleſiaſticam poteſtatem ac juriſdictionem principaliter in tota Eccleſia reſidere! dicat Febroniana paradoxa eſſe hæc:* Univerſitas credentium accepit cla-

(16) T. II. *pag.* 32. *ſeq.*
(17) ibi p. 37.
(18) ibi p. 185.

Digitized by Google

ves proprie, principaliter, radicaliter; Prælati eas ab Ecclesia habent usualiter, usufructualiter &c. *Respondebimus*, *sic docere* Andream de Escobar Megariensem *in* Hispania *Episcopum*, Alfonsum Tostatum *Episcopum* Abulensem *pariter* Hispanum, Gersonum Parisiensem *Cancellarium*, Nicolaum *Card.* Cusanum, Dionysium Cartusianum Belgam, *trecentos circiter* Patres *Concilii* Basileensis &c. quorum verba superius adtulerat. Non ego heic singulorum verba, auctoritatemque perpendam. Multa de his in *Antifebronii Introductione* dicta sunt; aliqua quoque adtigi capite quincto superioris dissertationis. *Abulensis* præterea argumentis in *Antifebronio* Cap. I. primæ dissertationis satisfeci (19).

De

(19) Eadem, quæ *Febronius* usurpavit T. I. *Cap.* I. §. 6. potestatem clavium universitati Ecclesiæ a Christo collatam confirmaturus *Abulensis* argumenta protulit Anonymus Auctor *Gallici* Operis inscripti: *Traité de l' autorité du Clergé, & du pouvoir du Magistrat politique* T. I. p. 100. seq. Quid ad illa *Podiensis* Episcopus? Satis prolixam Clarissimi Præsulis responsionem, quam cum *Antifebronio* conferri velim, heic reddam, ut heinc saltem discat *Febronius*, quantum a *Gallicanorum* Præsulum doctrina ipsius systema dissideat. " Cet écrivain, inquit ergo *Podiensis* Antistes „ P. II. *cap.* IV. *p.* 237. prodige d' erudition pour son siè„ cle (le quinzieme), plus remarquable neant moins par „ l' immensité de ses lectures & de ses compilations que „ par la profondeur & la justesse de ses raisonnements, „ avance, que *non fuerunt datæ claves illis Apostolis tan„ quam determinatis personis, sed tanquam ministris Eccle„ siæ. Et tunc magis dabantur Claves Ecclesiæ, cum Ec„ clesia, quæ habet illas radicaliter, non moriatur . . . re„ spondendum est, quod Ecclesia suscipit claves a Christo, „ &

De *Basileensibus* in *Antifebronio* cum in ipsa Introductione, tum in altera operis parte satis differui, ut opus non sit eorum dictis inter-

„ *& Apostoli tanquam ministri Ecclesiæ. Et nunc Ecclesia illos habet, & Prælati etiam. Sed aliter Ecclesia quam* „ *Prælati. Nam Ecclesia habet secundum originem & virtutem, Prælati autem secundum usum earum.* Sans dou- „ te que Jesus Christ ne se proposoit pas précisement, „ dans l' institution de ses Apôtres de distinguer par un ti- „ tre eminent *Pierre*, *Jean*, & *Jacques*, fils de *Zebedée*, „ chacun des autres membres du College Apostolique. „ Sous ce point de vue son choix ne se terminoit pas a „ leurs personnes. Il les destinoit a être les instruments „ de la conversion de l' univers; & cette haute destination „ n' étoit pas la récompense des qualités personelles, qu' „ il eut trouvées en eux. C' étoit une faveur tout pure, „ qu' ils ne devoient qu' a sa misericorde. *Vous ne m' avez pas choisi*, leur disoit-il, *c' est moi qui vous ai choi-* „ *sis, afin que vous alliez* dans le monde entier sous mes „ auspices, *que vous y portiez du fruit, & que ce fruit* „ *soit durable & permanent*. Que ce choix si gratuit, & „ dont les effets devoient être salutaires au genre humain, „ ne soit tombé sur des personnes individuelles, & de- „ terminement prises; la chose est si certaine, qu' il n' „ est pas croyable, que *Tostat* ait voulu la nier: il auroit „ heurté de front l' Evangile. Quelle est donc sa pensée? „ Que Jesus-Christ en les élevant a la dignité de l' Apo- „ stolat, les consideroit comme ministres actuels de son „ Eglise? La mepriſe seroit encore palpable. L' Eglise „ Chrétienne n' existoit pas alors. L' Institution de l' Apo- „ stolat en a precedé la formation. Comme de futurs mi- „ nistres de son Eglise, qui devoit être formée apres sa „ mort? On en convient, pourvu que cette expression de „ *ministre de l' Eglise*, soit expliquée sainement, &, com- „ me on l' a vu dans le Chapitre second de cette Partie, „ sans préjudice de la proprieté du pouvoir des Clefs ac- „ cordées aux Apotres & a leurs successeurs. Que conclu- „ re de cette explication, sinon que Jesus-Christ prévo- „ yoit combien le ministere apostolique seroit necessaire a „ son Eglise, & qu' il ne l' établissoit d' avance que pour

„ son

interpretandis immorari ; insuper de iisdem iterum sermo infra occurret . Illud hoc tamen non prætеribo, quod quam mala *Febronius* fide Scriptores appellet , argumento esse

„ son utilitè ? Du reste il n' y a pas un seul mot dans
„ tout le nouveau Testament, de ce pouvoir *radical & originaire*, que *Tostat* prètend avoir ètè conferè par Jesus
„ Christ a l' Eglise. Il n' en produit d' autre preuve qu'
„ un raisonnement humain : & quel raisonnement ? C'est,
„ que *ipsa multitudo non habet jurisdictionem, cum jurisdictio secundum actum non possit cadere in Communitatem , sed in personas determinatas : quia Jurisdictio requirit actus , ut judicare & imperare. Communitas autem non potest exercere actus aliquos. Imo impossibile est in Communitate esse jurisdictionem secundum actum ; est tamen jurisdictio secundum originem in Communitate , & secundum virtutem, quia omnes personæ accipientes jurisdictionem, ex virtute Communitatis accipiunt, quia ipsi possunt per se judicare , Communitas autem non .*
„ ITA AUTEM VIDETUR DE CLAVIBUS ECCLESIÆ , *quia ille datæ sunt a Christo toti Ecclesiæ . Quia tamen non poterat tota Ecclesia dispensare illas, cum non esset aliqua persona , tradidit eas* Petro *nomine Ecclesiæ .*
„ On rappelle aujourd' hui avec confiance un raisonnement que *Tostat* ne *proposoit* dans son siecle qu' avec timiditè . N' a-t-on pas vu ou aboutissoient ces maximes puisèes dans une tres-mauvaise Metaphysique ? Elles ne transportent pas moins au peuple la Puissance civile que la spirituelle. Elles suppose nt mème le titre du Peuple si constant & si authentique dans l' Ordre civil, qu' il peut servir de fondament, & d' appui à son droit dans l' ordre spirituelle ne rèpete point ce que j' ai dèjà dit sur cette matiere : on sent assez le danger & le vice d' une doctrine, qui ne connoît d' autre Magistrat public que le Repréſentant & le dèlègué de la multitude . Quelle absurditè de fonder cette prétendue delegation dans les Etats monarchiques, sur l' impossibilitè ou est la multitude de juger & de commander par elle-mème , comme si cet obstacle ne pouvoit pas être

„ levè ,

esse poterit luculentissimo. Recitat ille (20) quædam *Basileensium* verba ex Synodali responso, quod *Eugenio* Papæ fecere a. 1432. tum addit (21): *Convenit hic observari, hanc doctrinam a Patribus* Basileensibus *traditam fuisse mox post sessionem II. cum* Eugenio *adhuc uniti essent, & de ejus mandato Card.* Julianus *Synodo præsideret: fatetur autem vel ipse* Bellarminus lib. III. de Ecclesia cap. 16. v. ad sextum, *ante sessionem XXVI. anno* 1437. *celebratam non fuisse illegitimum* Basileense *Concilium*. Adeamus ergo indicato loco *Bellarminum*. Respondet ibi doctissimus Cardinalis *Calvino* obiicienti *Eugenium* a generali *Basileensi* Concilio fuisse depositum, aitque: *dico*, Basileense *Concilium* INITIO *quidem fuisse legitimum, nam & legatus aderat* Romani *Pontificis, & Episcopi plurimi; at quo tempore* Eugenium *deposuit, & Felicem elegit, non fuit Concilium Ecclesiæ sed Conciliabulum schismaticum*. Ubi quæso heic *Bellar-*

„ levè, & ne l'étoit pas rèellement dans les Etats Repu-
„ blicains, par des Magistrats prècaires & amovibles. Quel
„ ègarement d' attribuer a cette mème impossibilitè l' ètа-
„ blissement des Apòtres & des Prelats! comme si Jesus-
„ Christ avoit ètè forcè de prendre pour modele du gou-
„ vernement de son Eglise, le gouvernement politique,
„ mème dans sa vraie notion, & qu' il ne lui eût pas ètè
„ libre, quoi qu' il en pût ètre des Societès purement hu-
„ maines, de confier tout le pouvoir des Clefs a des per-
„ sonnes determinèes sans en laisser la moindre part au
„ Corps entier des Fideles? "

(20) *T. II. pag.* 182.
(21) *Ibid. pag.* 183.

Digitized by Google

larminus uſque ad ſeſſionem XXVI. in qua *Baſileenſes Eugenium* depoſuere, legitimum fuiſſe eorum Concilium adfirmat? Ait, INITIO *fuiſſe legitimum*. Qua veritate *Febronius* non ſolum hoc *initium* interpretatur ſeſſiones omnes ab anno MCCCCXXXI. ad XXVI. anni MCCCCXXXVII.? ſed ea ſcribit, quæ *Bellarminum* indicant diſertis id verbis docuiſſe? *Fatetur autem vel ipſe Bellarminus* lib. III. de Eccleſia Cap. 16. v. ad ſextum, *ante ſeſſionem XXVI. anno* 1437. *celebratam non fuiſſe illegitimum* Baſileenſe *Concilium? Initium*, de quo *Bellarminus*, fuit prima ſeſſio, quum autem poſt illam ipſam ſeſſionem edita a. MCCCCXXXI XV. Kal. Januarii Conſtitutione Concilium *Eugenius* revocaſſet; quæ poſt illam acta ſunt (in his ſynodale illud reſponſum a *Febronio* jactatum) legitima haberi a *Bellarmino* non potuere. Quod ſi deinde *Eugenius* Kalendis ſextilibus anni MCCCCXXXIII. nova lata conſtitutione ratum haberi *Baſileenſe* Concilium indulſit, quum id ea conditione ſtatuerit, ut nulla, irrita, ac revocata eſſent, quæ in eo fuerant ad illum diem adverſus *Romanum* Pontificem, atque Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, ac libertatem ſancita, neque Concilium promiſſam licet conditionem impleverit, inter illegitima Concilia poſt illam quoque *Eugenii* Conſtitutionem jure ac merito cenſendum eſt. Neque *Bellarmino*, qui nonniſi de refellendo

lendo *Calvino Eugenii* depositionem urgente sollicitus tunc erat, necesse fuit hæc minutiora persequi. Ceterum ut quæ de *Basileensi* Concilio mens fuerit *Bellarmini*, *Febronius* nosset, consulere illum debuerat de Conciliis *lib.* 1. *cap.* 7. ubi ait: *hujus Concilii nihil est ratum & probatum, nisi quædam dispositiones circa beneficia Ecclesiastica, quæ a Concilio factæ fuerant, quas (pacis & unitatis gratia)* Nicolaus *prædictus approbavit. Concilium vero ipsum reprobatur in Concilio* Lateranensi *ultimo sess. XI.* Verum hæc obiter dicta sunto. Illud generatim addo, licuisse fortassis antiquioribus illis Theologis ita loqui, qui doctrinæ suæ falsitatem, ac pernicioſissimas consequutiones *Richerismo* nondum edito minus perspexerant. At id *Febronio* nefas erat, qui non modo *Richerismum* noverat a duobus *Galliarum* Conciliis Catholicorum omnium consensione probatis confixum, sed ignorare non potuit, quanto illum studio revocarint in *Gallias*, *Belgiumque Quesnellus*, ejusque asseclæ, atque in his quadraginta illi advocati, quorum consultationem *Ebredunensis*, & *Cameracensis* Archiepiscopi doctissimis in lucem datis Pastoralibus documentis anno MDCCXXXI. confutarunt ac proscripserunt. Antequam igitur illorum nobis obiiciat auctoritatem, vel ostendat illos a damnata *Richerii* doctrina, dum ita loquebantur, abfuisse, vel eos agnoscat

excu-

excusatione fortasse dignos esse, non certe sequendos (22).

IV. Ceterum quum *Febronius Richerismi* notam a se depellere verbis saltem conetur (perperam tamen, ut dixi), in eo confutando errore, qui claves Universitati fidelium a Christo collatas tuetur, non immorabor: satis illum in *Antifebronio* (23) refelli (24); neque adversus ea quæ ibi protuli, quidquam hiscere ausus est *Febronius*. Quam igitur heic sententiam de clavium potestate propugnat, exponamus potius, ac refutemus. *Universitati Ministrorum*, ait ille claves a Christo concreditas (25), seu ut alibi loqui-

(22) Temperare mihi non possum, quin ex *Podiensis* Episcopi libro nonnulla in hanc rem transferam. "Tout ce qu' on peut faire, *ait ille p.* 200. est d' excuser ceux, qui beaucoup plus anciens que *Richer*, écrivoient dans un tems, ou selon le remarque de M. *Bossuet* [*defens. decl. Cl. Gallic. p.* II. *lib. VI. cap.* 28.] les lumieres que les siecles suivants ont acquises sur le droit public, disons aussi sur les textes originaux & sur l'antiquité ecclesiastique, n' étoient pas encore répandues, dans un temps, ou les erreurs des Sectes Protestantes n' avoient pas encore obligé les Théologiens a mieux approfondir les principes de la Hierarchie, a les exposer avec plus d' exactitude & de précision. Mais des fautes, qui ont besoin de cette indulgence, ne sont rien moins que des autorites. Il en faut revenir a l' Ecriture sainte, a la Tradition, aux decisions Ecclesiastiques. Voila les vraies regles qu' il faut suivre."

(23) *Diss. I. Cap. IV.* §. 3.

(24) Conferri etiam possunt, quæ in XL. advocatos ediderunt documenta *Ebredunensis*, & *Cameracensis* Archiepiscopi; tum etiam *Podiensis* Episcopus (*lib. cit. p.* II. *cap.* 2.)

[25] T. II. *pag.* 87.

Digitized by Google

quitur (26) *omnibus simul Apostolis, id est universæ Ecclesiæ regenti*. Qua in re videri vult *Gallicanæ* recentioris sententiæ defensor (27). Revera tamen ne nunc quidem cum *Gal-*

(26) *l. c. pag.* 180.

(27) Nimirum conatur *Febronius* pernicioſi ſui ſyſtematis invidiam in *Gallicanam* Eccleſiam, cujus ſectatorem ſe jactat, callide derivare. Verum ut ut eſt de ſententia heic ab ipſo propoſita, (de quo mox videbimus), non poſſum quin mendaciſſimam, qua mecum uſus eſt fraudem detegam. Obieceram illi in *Antifebr. Introduct. cap.* IV. *n.* 3. errorem, quem de clavibus univerſitati credentium collatis tuitus fuerat, *Richerianum* eſſe, atque a *Gallorum* ſententia plurimum diſſidere; quum hi claves unitati Paſtorum fuiſſe traditas doceant, teſteſque adduxeram *Habertum*, atque *Tournelium* [alios addidi in altera operis editione] quorum ille ſcripſerat P. II. de Hierarch. Eccleſ. c. V. §. V. quæſt. 2. *Poteſtas clavium data eſt Eccleſiæ, hæc eſt Pontifici, & Epiſcopis, & his quidem cum ſubordinatione ad Pontificem* Petri *ſucceſſorem; hic* vero *do Eccleſ. quæſt. V. art.* 2. paullo ante concluſionem: *datæ ſunt*, inquit, *etiam immediate unitati, id eſt omnibus Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus Epiſcopis*. Quid vero *Febronius*? Fingit ille (*pag.* 534.) me auctore ac teſte a *Gallis* illis Doctoribus, claves *immediate omnibus Apoſtolis traditas* dici, non Eccleſiæ; tum ex *Gerſone*, ac *Natali Alexandro* confirmat aliam omnino eſſe *Gallicanæ* Eccleſiæ doctrinam, ac non ſolum Apoſtolis, ſed & ceteris Epiſcopis eorum ſucceſſoribus claves creditas eſſe, ac tandem (*pag.* 536.) *ſi adverſum hæc*, inquit, Habert, *& Tournelius aſſerere videantur, Claves* Apoſtolis *immediatias traditas fuiſſe, id eo in ſenſu ſumendum eſt, tum quod ipſi ſoli Eccleſiam regentem conſtituerint, cum Chriſtus eis Claves conſignaret, tum quod illarum poteſtas non poſſit per alios, quam ordinatos Eccleſiæ miniſtros exerceri*. Queretur deinde de me ingenuus noſter *Febronius* quod malam ei fidem exprobrem? At quæ mala fides, ſi hæc non eſt? Diſerte ſcripſi (*Antif. T. I. p. LVIII. Piſaur. edit.*): "Che è ſecondo i moderni *Franzeſi* Cattolici la *Chieſa*, alla quale furon da Criſto date le chiavi? Sono riſponde l'*Habert*, il *Papa* e i

Gallis ipſis omnino convenit. Non heic repetam, quæ cap. II. primæ diſſertationis in hoc ipſo ſecundo *Febronii* tomo de ſparſis *Richeriſmi* ſeminibus adnotavi. Satis erit, *Gallorum* mentem accurate ſcrutari, cum illiſque

„ *e i Veſcovi: è l'unità*, ripiglia il *Tournely*, cioè *tutti*
„ *gli Appoſtoli, e i Veſcovi lor ſucceſſori*; ond' è, ſegue
„ a dire queſto Dottor Sorbonico, che quando a *Pietro* fu-
„ ron date *nominatamente* le chiavi, egli per lo ſuo Pri-
„ mato figurava la Chieſa, cioè gli *Appoſtoli*, *a' quali*, e
„ *a' Veſcovi lor ſucceſſori Criſto diſſe indiſtintamente. Chec-*
„ *che legherete ec.* E' il *Veſcovato in generale*, ſoggiugne
„ il Sig. D. B. niente Teologo, ma pure buon teſtimonio
„ della comun dottrina de' ſuoi Nazionali. Ma queſta non
„ è la Chieſa, a cui *Febbronio* vuol dare le chiavi. La
„ Podeſtà delle chiavi, dic' egli, è ſtata da Criſto data all'
„ UNIVERSITA' DELLA CHIESA. Nè credaſi, che per
„ *l'univerſità della Chieſa* egli intenda *l'univerſità de' Pa-*
„ *ſtori*, nel qual caſo egli terrebbe la ſentenza *Franzeſe*;
„ nò, intende la ſocietà, il corpo di tutti i Fedeli; “ quod deinde invictis comprobavi argumentis. *Febronius* tamen diſſimulat, *Richerianum* ipſius ſyſtema cum *Gallorum* ſententia fuiſſe eo loco a me collatum, & quoniam nunc palinodiam veluti canens cum *Gallis* utcumque loquitur, ut a me fuiſſe ipſi cum *Gallorum* ſententia conflictum injuria objectum, ſeque cum *Gallis* ſenſiſſe oſtendat, me *Gallicanæ* doctrinæ corruptorem exhibet, *Galloſque* Theologos a me appellatos, qui interpretatione non indigebant, quum non Apoſtolos tantum, ſed etiam Epiſcopos diſerte commemorent, explicare non ſine magno, ut par eſt credere, ſtudio ac labore adgreditur. Verum hoc habeat *Febronius*; totum id eſſe peſſimæ fidei; *Gallos* in meo libro id ſenſiſſe, quod revera ſentiunt, nempe claves Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus Epiſcopis traditas; ſed ipſum in primo ſui operis volumine, quod in *Antifebronio* confutavi, non cum *Gallis*, claves Apoſtolis, atque Epiſcopis datas, ſed cum *Richerio* toti Eccleſiæ, ſeu univerſitati credentium conceſſas adſeruiſſe; nunc autem quum ne *Richerianus* videretur tacitus ad *Gallorum* partes transfugerit, ea, quæ ne ſomniavi quidem, mihi falſo adfinxiſſe.

Digitized by Google

liſque Febronii dicta contendere. Id ergo primum *Galli* ſtatuunt, claves fuiſſe *Petro immediate* datas a Chriſto, non tamen ſoli, ſed etiam unitati, Apoſtolis ſcilicet, eorumque ſucceſſoribus Epiſcopis. *Haberti*, & *Tournelii*, quæ nuper adnot. 27. reddidi, verba id aperte declarant. Addi his poteſt alia ejuſdem *Tournelii* ſententia (28): *Pariter claves & uni* Petro, *& unitati ſimul conceſſæ dicendæ ſunt, nec unum aliud excludit. Datæ ſunt uni* Petro, *non quidem per excluſionem Eccleſiæ, ſed quia unus ille primatum & regiminis poteſtatem accepit a Chriſto atque perſonam Eccleſiæ totius gerebat, cum ei dixit Chriſtus:* Tibi dabo Claves Regni Cœlorum. *Datæ ſunt etiam immediate unitati, ideſt omnibus Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus Epiſcopis:* Sicut miſit me vivens Pater &c. Ac merito quidem id *Galli* docent. Si enim claves dicerent unitati datas, *Petro* quoque traditas dicerent, quum & ipſe unus ex Apoſtolis fuerit; ſed tanquam uni ex eorum Collegio, eumque poteſtate ceteris parem datas indicarent. Evolve jam novum *Febronii* volumen; invenies (29) Claves *Petro* promiſſas, deinde *diſcipulorum collegio ſeu univerſitati* (30) traditas; invenies ſpiritum veri-

(28) *de Eccleſ. q. V. artic. II.*
(29) *pag. 87.*
(30) Quod heic *Febronius diſcipulorum* non Apoſtolorum nomine utitur, ſuſpicandi anſam præberet, aliquid heic ab ipſo

tatis a Salvatore noſtro UNI PETRO neque præmiſſum, neque datum; ſed communicatum *omnibus ſimul Apoſtolis*, *ideſt Eccleſiæ regenti* (31), *invenies* (32) *Pariſienſem Cancellarium* (Gerſonem) *non tradere ſolum, ſed ex ſolidis* Gallicanæ *Eccleſiæ principiis, in ſenſu a* Febronio *intento probare etiam, Claves* univerſali Eccleſiæ *immediate a Chriſto datas eſſe*, nuſquam invenies *Petro* & Eccleſiæ, ſeu *Petro* & Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus creditas a Chriſto claves fuiſſe. Cur hoc? niſi quia Apoſtolis omnibus has claves *peræque* traditas exiſtimat (33). Verum

ipſo indicari pro falſo eorum ſyſtemate, qui Presbyteros ſecundi ordinis a diſcipulis, ut ajunt *repræſentatos* auctoritate cum Epiſcopis pares faciunt. Quamvis enim Apoſtoli ſæpe in Evangelio *diſcipuli* appellentur, *Febronius* tamen hoc potiſſimum tempore, quo Presbyteros ſecundi ordinis novimus Epiſcopis a *Queſnellianis* exæquari, ab hoc nomine abſtinere debuiſſe videbatur, niſi ad iſtorum ſententiam loqui voluiſſet. Quamquam quid hiſce conjecturis agimus? Nonne *Febronius* de *ſubjecto clavium* paullo poſt loquens (*pag.* 181.) ait: *denominatum eſt tota univerſitas, ſed* ſubiectum denominans *ſunt* ſoli *Epiſcopi & Presbyteri*. Ea claves Eccleſiaſticæ poteſtatis *Febronio* judice non ſolum Epiſcopis ſed etiam Presbyteris delatas.

(31) *pag.* 180.

(32) *pag.* 535.

(33) Huc ſpectant, quæ tradit *Febronius* T. II. *pag.* 241. " Epiſcopatus eſſentialiter conſiſtit in *Miſſione Apoſtolica*. Jeſus Chriſtus fuit magnus ille & univerſalis Epiſcopus miſſus a Patre in hunc mundum ad magnum illud redemptionis opus. Hujus *primariæ* miſſionis nemo ullam partem tenebat. Ipſe ſolus erat *Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedec*. At de *ſecundaria* miſſione Apoſtolica, quæ ſecum portat onus prædicandi fidem

rum quidem est, addi a *Febronio salvo Primatu*. Sed quid demum est ex ejus sententia *Petri* Primatus? Audiamus illum ita edicentem (34): " Qualis in Senatu est Præ-
„ ses, talis propemodum in Collegio Apo-
„ stolorum *Petrus*. Ille Senatorum sententias
„ rogat, non cogit; uno suo arbitrio nihil
„ decidit. Reliquorum actibus intendit, eos
„ commonefacit; arguit etiam, sed non de-
„ stituit. *Caput* ipsorum est ac *major*, non
„ *in stricta significatione* superior, minus *Do-*
„ *minus*, quam qualitatem quidam imperite
„ tribuunt *Petro* ex male intellecta denomi-
„ natione *Principis Apostolorum*. Caput, in-
„ quam, erat *Petrus*: Inde deferebatur ei
„ primarius honor, ejus sententiæ multum
„ tribuebatur, nulla causa majoris momen-
„ ti sine ejus participatione definiebatur,
„ maxime, si universum Corpus Ecclesiæ
„ respiceret. Ipse in conventibus propone-
„ bat

R 2

„ fidem Salvatoris, *peraque* participabant omnes Apostoli: *Ecce ego mitto vos, sicut misit me Pater. Euntes prædicate &c.* Hæc & non alia erat essentialis institutio Episcopatus, Episcopis obligationem annuntiandi Evangelium imponens. Hic non dixit Christus *Petro*: *Ego te mitto, ut tu sis canalis, per quem missio, ejusque authoritas in tuos fratres derivet*; sed directe ac immediate, eodemque modo, quo erat ipse a suo Patre missus, sic omnibus *æqualiter* impertitus est nomen, qualitatem, atque characterem suorum Missorum, ad fidem in omnes nationes diffundendam. Inde etiam dignoscitur, quare Christus omnibus Apostolis suis *sine ulla distinctione æqualiter* promiserit, quod in extremo die sessuri sint ad judicandum duodecim tribus Israel. "

[34] *T. I. cap. II. §. 4. pag. 105.*

bat materiam, de qua deliberandum erat: „ ipse cum id opportunum esset, levabat „ vocem suam, & omnium loco ac nomine loquebatur". Non ita *Galli* sentiunt (atque hinc alterum animadvertatur velim *Febronianæ* doctrinæ a *Gallicana* diffidium), ut *Launojos*, *Dupinios*, idque genus Scriptores demas ab avita in Apostolicam Sedem suæ gentis observantia plane alienos. Quincta *M. Antonii de Dominis* propositio hæc erat: *disparitas Potestatis inter Apostolos, humanum est inventum, in sacris Evangeliis, & divinis novi Testamenti Scripturis minime subsistens*. Porro sacra *Parisiensis* Facultas in censura, quam xv. Decembris an. 1617. edidit in quatuor priores *Spalatensis* illius Archiepiscopi & Apostatæ de *Republica* libros, hanc ei propositioni notam inussit: *Hæc propositio est hæretica, & schismatica, de* JURISDICTIONE *Apostolica ordinaria, quæ in* SOLO *divo* Petro *subsistebat, intellecta*. Non ergo *directionis* tantum Primatus fuit in *Petro*, cujusmodi est *Febronianus*, sed *jurisdictionis ordinariæ*. Non aliter *Natalis Alexander* in ea quam de *Sancti* Petri & Romanorum *Pontificum Primatu* scripsit, dissertatione (35). Quum nempe sibi objecisset: *ceteris etiam Apostolis datæ sunt claves in* Petro, & *cum* Petro, respondet: *distinguo antec. ceteris Apostolis datæ sunt claves* CUM DEPENDENTIA *a* Petro, & *cum*

SU-

[35] nempe *in hist. Eccles. sæc. I. dis. IV. §. 3.*

SUBORDINATIONE *ad ipſum, conc. æquo jure cum* Petro, *nego*. Audi & *Boſſuetium* in celebri oratione, quam ad Conventum Cleri *Gallicani* habuit a. 1682. *Omnes his clavibus ſubijciuntur, omnes, inquam, Fratres cariſſimi, Reges & populi, greges & Paſtores, quod quidem lætanter publicamus. Etenim amamus unitatem, & quam præſtamus obedientiam, gloriam ducimus.* Petro *injunctum eſt* 1. *ut plus ceteris omnibus Apoſtolis diligeret*, 2. *ut omnes paſceret tam oves quam agnos, pullos eorumque Matres, ac ipſos imo gregis Paſtores, qui quidem ut populorum Paſtores ſic &* Petri *oves quum ſint, Chriſtum ipſum in* Petro *venerantur* (36). Quære jam ex *Febronio*, cura Chriſto datæ *Petro* ſint claves? Reſpondebit cum *Gallis*, quia Eccleſiam repræſentabat. Urge illum; quo *Petrus* nomine Eccleſiam repræſentaret? Legatine, ac Vicarii Eccleſiæ? an Principis. Heic *Febronius Gallos* deſerit (en tertium *Febronianæ* a *Gallicana* ſententiæ diſcrimen). *Galli* enim *Petrum* ut Eccleſiæ Principem, atque adeo Monarcham totius Eccleſiæ geſtaſſe perſonam conſentiunt.

[36] *Tout eſt* SOUMIS *a ces clefs: tout, mes Freres, Rois & peuples, Paſteurs & troupeaux, nous le publions avec joye; car nous aimons l' unité, & nous tenons a gloire notre obeiſſance. C' eſt a* Pierre *qu' il eſt ordonné premierement d' aimer plus que tous les autres Apotres, & enſuite de paitre, & de* GOUVERNER *tout & les agneaux & les brebis, & les petits & les meres, & les Paſteurs mêmes. Paſteurs a l' egard des peuples, & brebis a l'egard de* Pierre *ils honorent en lui Jeſus-Chriſt.*

Digitized by Google

Recito hanc in rem *Natalis Alexandri* verba ex citata dissertatione quarta (37): "*Petro* non sunt collatæ claves, nisi nomine „ Ecclesiæ, ideſt, ut Ecclesiæ dumtaxat Legato, nego; ideſt ut Ecclesiæ ſupremo, „ poſt Chriſtum & ſub Chriſto, Rectori ac „ Moderatori, concedo. Illius itaque propoſitionis duplex poteſt eſſe ſenſus: primus quod S. *Petrus* Eccleſiæ nomine claves acceperit, quemadmodum Regius Orator nomine Regis alicujus civitatis claves accipit, in quam propterea nullam habet poteſtatem. At nequaquam ita eſt. „ Secundus quod Eccleſiæ nomine claves acceperit, ut illius Rector ac Moderator: quomodo Princeps populi nomine „ gladium accipit, & ad ejus tuitionem totum regni ſplendorem converteré tenetur. „ Quo ſenſu S. *Petrum* claves nomine Eccleſiæ accepiſſe dixit S. *Auguſtinus*." *Gerſonius* ipſe dixerat (38): *Fundatur poteſtas Eccleſiaſtica juriſdictionis* in unitate, *vel unione tali, quemadmodum notaſſe videtur elevatus* Auguſtinus, *dum dixit: quod* Claves Eccleſiæ datæ ſunt unitati. *Veruntamen hoc non impedit, quin datæ ſint* Petro, *tanquam Monarchæ, legitimiſque ſucceſſoribus ſuis*, principalius tamen Eccleſiæ. Quid vero *Febronius*

Que-

[37] §. *III. n.* 4.
(38) *Tract. de poteſt. Eccleſ. conſid.* 4.

Quæritur item, inquit ille (39) *P.* Sangallo . . . *an* Petrus *legatus*, *seu Vicarius Ecclesiæ fuerit*, *quando accipiebat claves?* Audiamus responsum. *Respondeo cum eodem* Augustino *Tract.* 124. *in Joh.* Ecclesia quæ fundatur in Christo, claves ab eo regni cœlorum accepit IN PETRO, id est, potestatem ligandi solvendique peccata. *Item* Serm. 295. *de diversis al.* 108. solus *Petrus* TOTIUS ECCLESIÆ meruit GESTARE PERSONAM. Propter ipsam personam, quam totius Ecclesiæ solus gestabat, audire meruit: Tibi dabo claves regni cœlorum: Has enim claves NON HOMO UNUS, sed UNITAS ACCEPIT ECCLESIÆ. *Ejusdem sententiæ sunt SS.* Cyprianus, Hieronymus, Leo *M. Ven.* Beda, *alii Patres &c.* Bene est; at hoc ipsum quærebat *P. Sangallo*, quæsivi & ego, iterumque quærimus, *acceperit ne Ecclesia claves in* Petro ceu Legato suo ac Vicario, an in illo ut Principe? Gestavitne Petrus *totius Ecclesiæ personam* ut legatus, an potius ut Ecclesiæ Princeps? Heic *Febronius* obmutescit. O præclarum responsum! RESPONDEO. Verebatur scilicet, ne si legatum dixisset, ab ipsis *Gallis*, quorum auctoritate sese protegit, acriter reprehenderetur; sin autem Principem appellasset, secum ipse pugnaret. Et illud metuebat, ne si nihil omnino respondisset, victus ab adversario videretur. Minatur itaque

(39) *T. II. pag.* 186.

que responsum (RESPONDEO); silentio tamen premit, & longa textuum quorum interpretatio in ipsam quæstionem cadit, recitatione fucum lectoribus facere callidus Jurisconsultus conatur. En quot nominibus a *Gallicana* sententia *Febronius* discrepet.

V. De ipsa vero Gallorum recentiorum sententia si quæras quid tenendum sit, aio illam quidem *Febroniana* tolerabiliorem, Christi tamen verbis haud satis consentaneam esse, aliqua præterea, quæ pugnantia sunt, includere. Utrumque planissimis argumentis, ac tanto majorem ad evertendum *Febronii* dogma vim habituris, quanto gravioribus laborat illud absurditatibus, demonstrabo. Christum ergo iterum audiamus *Petro* dicentem (40): *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & Portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo Claves Regni Cœlorum.* Quo ista spectant? Ex *Bossuetio* discamus, qui in citata ad *Gallici* Cleri Conventum oratione unitatis a Christo in Ecclesia constitutæ mysterium perpendens, de his Christi verbis in commentabatur. "Christus, inquit ille, „ quum illud ordiretur, pluribus adhuc lo„ quebatur: *ite, prædicate, mitto vos.* Verum „ quum extremam mysterio unitatis manum „ imponere vult, non amplius plures adhi„ bet. *Petrum* nominatim designat, ac „ novo quidem, quo illum donarat, no-

mine

„ compellans. Unus unum adloquitur, Chri-
„ stus Jesus Dei Filius *Simonem Jonæ* filium,
„ Jesus Christus, qui est vera petra, ac per
„ se se firma, *Simonem*, qui Petra non est
„ nisi virtute, quam Christus cum eo com-
„ municat. Illum Jesus adloquitur, eumque
„ adloquens sua virtute adficit, atque illius
„ animo suæ robur firmitatis imprimit. *Et*
„ *ego*, inquit (41), *dico tibi; Tu es Petrus,*
„ & (addit) *super hanc Petram ædificabo*
„ *Ecclesiam meam*: sequitur; *& portæ inferi*
„ *non prævalebunt adversus eam*. Ut vero il-
„ lum ad tantum dignitatis gradum compa-
„ raret, Christus qui fidem in ipsum suæ
„ Ecclesiæ fundamentum esse intelligit, fi-
„ dem *Petro* inspirat dignam, quæ tam ad-
„ mirabilis ædificii fundamentum foret: *Tu*
„ *es Christus Filius Dei vivi*. Insigni hac
„ fidei prædicatione inviolabile promissum,
„ quo Ecclesiæ fundamentum ponitur, sibi
„ conciliat: Exorsa pertexit Christus,
„ & postquam *Petro* æterno fidei præconi
„ dixerat: *Tu es Petrus, & super hanc Pe-*
„ *tram ædificabo Ecclesiam meam*, addit: *&*
„ *tibi dabo claves Regni cœlorum*. Tu qui
„ prædicandæ fidei excellentia præstas, tu,
„ inquam, claves habebis, quæ regiminis
„ præseferunt auctoritatem". *Bossuetium* au-
divimus in opere non privato, non postu-
mo, sed in oratione ad publicum Cleri Con-
ven-

(41) *Matth. XVI.* 18. 19.

ventum ab ipso habita, ac plaudentibus *Gallis* Præsulibus statim evulgata. Nunc argumentationem instituamus. Unum *Petrum* heic Christus adloquitur; unius *Petri* fidem commendat, ac præmio adficit; igitur uni etiam *Petro* claves promittit. Quid heic Ecclesia, ubi unum *Petrum* Christus adfari pergit? Si unum *Petrum* spectant illa: *Tu es Petrus* (uti certe spectant, nisi Christum inducas promittentem Ecclesiæ fore, ut ea super Ecclesiam, nempe super semetipsam ædificaretur) quei Ecclesiam adloquetur Christus, dum inchoatum persequens sermonem addit: *& tibi dabo claves Regni Cœlorum*? Immo multo minus; quum enim Christus hæc statim dixerit post illa verba: *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, quemadmodum nominata Ecclesia (*ædificabo Ecclesiam meam*) quum de illa loqui pergeret non adiecit: *& portæ inferi non prævalebunt adversus* TE, (quæ loquendi ratio sermonem referri ad *Petrum* debere profecto monuisset) sed *adversus* EAM: ita si claves quoque Ecclesiæ dandas indicare continenter voluisset, non TIBI, sed EI dixisset, *dabo claves Regni Cœlorum*. Illud vero quis adsequatur, quod *Natalis Alexander* veluti *Gallicanæ* Ecclesiæ testis a *Febronio* appellatus (42) ait (43): *immediatius*

(Cla-

(42) T. II. *pag.* 335. *seq.*
[43] T. VIII. *hist. Eccl. diss.* VIII. *art.* 3. *n.* LIV.

(Claves) Eccleſiæ *traditæ ſunt*, *quam* Petro *illique commiſſæ ſunt*, ut Eccleſiæ perſonam gerenti. *Unde ligandi ſolvendique poteſtas in Eccleſia* tanquam in proximo ſubjecto *reſidet* (*ut* cum Pariſienſibus Theologis *loquar*) *in* S. Petro *& ejus Succeſſoribus* tanquam in ſubjecto remoto? *Petro* dicitur: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum*; hic tamen, qui unus compellatur, non ſolum unus non eſt, cui ex *Natalis* ſententia claves deferantur, *ſed minus immediate claves accipit*, *ſubjectumque* ſolummodo *remotum eſt*, in quo clavium poteſtas reſideat; Eccleſia vero, quæ ne nominatur quidem, *immediatius* accipit claves, ac ligandi ſolvendique poteſtate tanquam proximum ejus ſubjectum donatur. Quæ paradoxa hæc ſunt? (44) Equidem ſcio, quid *Natalis* reponat? Patres nempe quorum indicem non uno loco (45), eumque prolixum

(44) Adde fruſtra *Natalem* ſe *Pariſienſium* Theologorum auctoritate tueri. *Jacobus Almainus* certe in libro de auctoritate Eccleſiæ (cap. VI.) TAM Petro *primo ſummo Pontifici* immediate *collatam* a Chriſto eſſe, QUAM Eccleſiæ *poteſtatem illam*, licet tempore prius Eccleſiæ, quam Petro *datam* aſſerit. Quod etſi a Chriſti verbis alienum quoque eſt, tolerabilius tamen eſt, quam quod *Natalis* vult, *immediatius* Eccleſiæ, quam *Petro* eam convenire poteſtatem. Verum *Gerſonius*, *Pariſienſium* Theologorum Princeps, quem *Natalis*, *Febronius*, ac *Pereira* veluti quoddam oraculum ſæpe ſæpius ingerunt, *Natali* omnino adverſatur. Poteſtas, inquit (*lib. de poteſt. Eccleſ. conſid. X.*) Eccleſiaſtica in ſua plenitudine eſt formaliter, & SUBIECTIVE in SOLO Romano Pontifice &c. Poteratne *Gerſonius Natalis* ſententiæ diſertius refragari?

(45) *T.* VIII. *cit. diſſ.* VIII. *art.* 3. *n.* 54. & prius *diſſ.* IV. *art.* I. §. 2. *n.* 4.

xum ex *Launojo* pertexit, sæpe monent fuisse Claves *Petro* datas ut *repræsentanti universam Ecclesiam*. Ipsum supra audivimus *Febronium* inculcantem. At ex *Natali* ac *Febronio*, scisciari placet, quid demum responsuri essent *Richerianis Quesnellianis*, immo & *Calvinianis*, qui universo Fidelium cœtui, ne laicis quidem seclusis, claves a Christo creditas jactant, quod *Augustinus* aliique Patres Petrum ajunt tunc totius Ecclesiæ gestasse personam? Profecto si adnuerent, non amplius cum *Gallis*, qui etiam post declarationem a. 1682. se se Catholicos prædicant, sed cum damnatorum ab ipsa *Gallicana* Ecclesia Scriptorum grege sentirent. Dicam ipsis quid *Richerio Petavius* (46) *Mestrezatio Calviniano* P. du *Laurent* Oratorii *Berullliani* præsbyter, Ministris *Claudio*, & *Juricæo* D. de *Nicole*, quadraginta *Quesnellianis* advocatis *Cameracensis* Archiepiscopus, auctori tractatus inscripti: *de l'autorité du clergé, & du pouvoir du Magistrat Politique* *Podiensis* Episcopus [47] reposuerint. Ajunt illi, numquam cogitasse *Augustinum* aliosque Patres de *ministeriali* potestate Fidelibus omnibus a Christo concessa. Quippe (utar *Petavii* verbis, a quo ceteri non dissentiunt) duabus de causis toti concessa communitati fidelium dici potest (in *Petro*) clavium potestas.

(46) *de Eccles. Hier. lib.* III. *cap. XVI. n. 6. & 8.*
(47) *lib. cit. P.* II. *pag. 195. seqq.*

Digitized by Google

testas. Prima quod ipsius caussa, & ad eius commodum, hoc est ad illam tuendam, regendam, & ad sempiternam salutem adducendam a Christo instituta fuerit, non autem per se aq directe propter eos, qui illam obtinent, & administrant. "Altera, "ut hoc pacto Patres demonstrent, non sic "adnixam & addictam uni illi fuisse, & "quasi circumscriptam unius persona, ut "eo sublato, etiam illa periret, nec amplius in Ecclesia maneret. Ergo eatenus "Ecclesiæ traditam fuisse intelligunt, quod "perpetuo habet illa successores potestatis, "ac dignitatis istius. Quemadmodum qui "dicit, *Francorum* populo regiam potestatem concessam fuisse, nihil significat aliud, nisi esse ibi semper aliquem, qui "regnet, ac potestatem illam non exequatur modo; sed in se hærentem, ac residentem circumferat. Nec propterea consequens erit, penes communitatem ipsam civium supremum esse jus regni: nec aliud esse regem, quam ministrum, executoremque mandati popularis, & imperii. Sic igitur Ecclesiæ Dominus auctoritatem regendi ac potestatem tribuit, quoniam pars illius sunt omnes ii, qui eiusmodi potestatem gerunt, & pastores sunt Dominico gregi a Summo Pastore præpositi; quibus extractis *vivit tamen potestas, & excellit auctoritas*; ac *dignitas et-*

"*iam*

„ *jam in indigno hærede non deficit*, ut ait „ Sanctus *Leo* (48) „. Quocirca claves illas „ non soli *Petro* datas fuisse, nec solis tum „ eo ejusdem Apostolatus consortibus: sed „ etiamnum in Ecclesia perseverare, docet „ *Augustinus* in eo sermone, quem supra „ laudavimus (49) “: *Nunquid istas claves* Petrus *accepit*, & Paulus *non accepit*? Petrus *accepit*, & Joannes, & Jacobus *non accepit*, & *ceteri Apostoli*? *Aut non sunt istæ in Ecclesia claves, ubi peccata quotidie dimittuntur*? *Sed quoniam in significatione personam* Petrus *gestabat Ecclesiæ, quod illi unis datum est, Ecclesiæ datum est. Ergo* Petrus *figuram gestabat Ecclesiæ, Ecclesia corpus Christi est*. (50) Age jam: si hæc adversarii illis respondent, qui Communitati Fidelium in *Petro* eam repræsentante claves ajunt fuisse collatas, cur non idem ipsis dicamus, dum Patrum *Ecclesiæ regentis* typum fuisse, clavesque propterea in *Petro* Ecclesiæ regenti concreditas adferunt? Gessit sane illius figuram *Petrus*, non eo autem sensu, quasi Christus *immediatius*, & ut *subjecto proximo* claves Apostolis, eorumque successoribus tunc contulerit [quod repugnat verbis *tibi dabo claves*], sed quia quum regimen Ecclesiæ, cujus causa hæc *Petro* jurisdictio tradita fuit, ex Chri-

(48) *Serm.* II. *in Anniver. die Assumpt. suæ.*
(49) Aug. *Serm.* 26. *de divers.*
(50) Confer dicta in Antifebr. *T.* I. *diss.* I. *cap.* IV. §. 3. præsertim secundæ auctioris editionis.

Christi institutione ita futurum esset perpetuum, ut perpetua futura erat Ecclesia, *Petri* jurisdictio non debebat cum illo extingui, sed ad ejus successores, perque illos ad Apostolorum successores Episcopos permanere. Adcedit & alia caussa, cur Patres *figuram* Ecclesiæ in *Petro* claves accipiente prædicarint; volebant scilicet, ut a *Petro Ballerinio* adnotatum video [51], intelligi, veram Ecclesiasticam jurisdictionem non inveniri nisi in Ecclesia, & unitate cum *Petro*, quem Christus Ecclesiæ caput, centrumque unitatis constituit; qua de re post pauca redibit sermo. Ceterum illius propositionis: *Petrus nonnisi Ecclesiæ nomine claves adcepit*, duplex potest esse sensus, ut supra *Natalis Alexander* animadvertebat [52]: " primus „ quod S. *Petrus* Ecclesiæ nomine claves „ acceperit quemadmodum Regius Orator „ nomine Regis alicujus civitatis claves ac„ cipit, in quam propterea nullam habet „ potestatem. Secundus, quod Ecclesiæ no„ mine claves acceperit, ut illius Rector „ ac moderator: Hoc autem sensu S. *Pe*„ *trum* claves nomine Ecclesiæ accepisse di„ xit S. *Augustinus*. Namque personam Ec„ clesiæ gessisse visus non est S. *Augustino*, „ nisi quia Apostolorum Princeps erat. Un„ de *Tract.* 124. *in Joh* hac de re ita scri„ bit:

[51] *de potest. Eccles. Cap.* I. *pag.* 3.
[52] *diss.* IV. *in hist. Eccles. sæc.* I.

„ bit: Petrus *Apoſtolus*, *propter Apoſtolatus* „ *ſui Primatum*, *Eccleſiæ gerebat figurata quæ-* „ *dam generalitate perſonam*. *Quod enim ad* „ *ipſum proprie pertinet*, *natura unus homo* „ *erat*, *gratia unus Chriſtianus*; *abundantiore* „ *gratia unus idemque primus Apoſtolus*: *ſed* „ *quando ei dictum eſt*; Tibi dabo claves „ &c. *univerſam ſignificabat Eccleſiam*. Hinc „ idem S. *Auguſtinus* Serm. 13. de Verbis „ Domini, *Petri* ſuper Apoſtolos Principa- „ tum cum Eccleſiæ repræſentatione con- „ jungit; *Petrus*, inquit, *Eccleſiæ figuram* „ *portans*, *Apoſtolatus Principatum tenens*. “ Ac revera niſi ita eſſet, quid aliud foret *Eccleſiam ſuper Petram ædificare*, niſi Eccleſiam ſupra Eccleſiam ædificare?

VI. Et ſunt præterea crebra, & expreſſa Patrum eorumdem teſtimonia, quæ *Petro* ipſi nominatim claves eſſe creditas, cumque iis ampliſſimam regendæ Eccleſiæ poteſtatem adſtruunt. Sic enim *Optatus Milevitanus*, *Bono*, inquit [53] *unitatis beatus* Petrus, *cui ſatis erat*, *ſi poſtquam negavit*, *ſolam veniam conſequeretur*, *& præferri Apoſtolis omnibus meruit*, *& claves regni cœlorum communicandas ceteris ſolus accepit*. Et *Auguſtinus* [54] rationem hanc reddit cur Dominus illum labi in peccatum permiſerit. *Credendæ enim erant*, inquit, Petro *Apoſtolo claves Eccleſiæ*. *Immo*

[53] *Lib.* 7.
(54) *Serm.* 124. *de Temp.*

Digitized by Google

Immo creditæ sunt ei claves regni cœlorum. Chrysostomus [55] *Coryphæum* vocat Petrum *Apostolici chori: cui creditæ sunt claves cœli*. Cyrillus Hierosolymitanus [56] *principem* vocat *Apostolorum*, *ac regni cœlorum clavigerum*. Insignis est etiam Eulogii Alexandrini [57] locus ex libro secundo contra *Novatianos*, ubi *neque* Joanni, *neque alteri cuipiam Apostolorum dixisse Salvatorem*, ait, *Tibi dabo claves regni cœlorum & præterquam* Petro, *qui Christum negaturus erat, & lacrymis ac pœnitentia diluturus peccatum suum: ut exemplo suo humanitatis erga peccantes affectum disceret* (58). Hæc *Lyranus* (59), quem *Dupinius* pro sua sententia ausus est appellare: & *Tibi*, inquit, *dabo non solum pro te, sed etiam pro aliis. Sicut enim confessio* Petri *erat aliorum; ita potestas hæc data* Petro *intelligitur dari aliis*, *licet* Petro PRINCIPALIUM, *in quantum erat aliorum capitaneus*, seu (quod *Natalem Alexandrum* dicentem supra audivimus) *Princeps*. Profecto qui hæc Patrum testimonia cum illis comparaverit, in quibus *Petrus* dicitur *figura* aut typus Ecclesiæ, alterutrum colligat necesse erit, aut Patres in

(55) *Hom. 6. in Act. p. 640.*
(56) *Cat. 17*
(57) apud Phot. cod. 280.
(58) Alia in hanc rem testimonia congerit *Charlasius* in responsione ad dissert. *Dupini* de Primatu Rom. Pont. Rom. edit. 1720. *pag. 60.*
(59) *in Matth. Cap. XVI.*

Digitized by Google

tam gravi inter se se maxime diffidere, aut eos, qui claves Ecclesiæ in *Petro* traditas adseverarunt, nihil plus voluisse, quam quod nuper illos interpretando docuimus. At Patres non pauci negant soli *Petro* claves esse commissas; ceteris etiam Apostolis datas esse scribunt, quemadmodum & illorum successoribus. Ita sane est, nec Catholicus quisquam repugnabit. At illud videndum cum maxime est, quandonam Apostolis fuerint claves concreditæ. Fuisse autem illis datas reperio, quum Christus apud *Johannem* dixit Apostolis suis (60): *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis &c.* Possem id Patrum testimoniis confirmare. Nam & *Theophylactus* (61) *licet*, inquit, *ad* Petrum *tantum dictum sit illud*: Tibi dabo claves &c. *tamen omnibus Apostolis datum est, quando dixit*: Quorum remiseritis &c., & *Beda* ait: Hæc potestas (ligandi & solvendi) *cunctis sine dubio datur Apostolis, quibus ab eo post resurrectionem dicitur generaliter*: Accipite Spiritum Sanctum &c. Sed his opus minime est, quum idem non uno loco *Febronius* ipse adfirmet (62). Vide jam quo ista spectent.

(60) *Joh. XX.* 22. 23.
(61) *in Matth. Cap. XVI.*
[62] Sic T. II. Apolog. artic. VII. p. 240. *cum post gloriosam Christi resurrectionem veniisset tempus, quo promissum suum exequi Salvator vellet, eosdem claves in symbolo seu*

stent. Claves Apostolis eo *Johannis* loco commissæ non sunt claves, quas uni *Petro* promiserat Christus: *Tibi dabo &c.* Magnum inter utrasque claves discrimen est, licet a *Febronio* non observatum. Confundit is omnia inconsulto atque pervertit. Agens ille de illo *Matthæi* loco: *Tu es Petrus &c.* sic ait (63). " In celebri hoc toties ventilato „ textu *Matthæi* duæ Christi promissiones „ distinguendæ veniunt: Per primam *Petro* „ asseritur Primatus in Ecclesiæ, quam Ser„ vator noster fundaturus erat, Hierarchia: „ Altera promissio depositum clavium con„ cernit; *promissio* inquam, non enim erat „ actualis *traditio*: Ecclesia de cujus clavi„ bus agebatur, nondum erat extructa: „ ÆDIFICABO, inquit, *Ecclesiam meam*: „ Claves necdum dabantur: *Tibi* DABO cla„ ves regni cœlorum. Hoc inter utrumque „ donum intererat: primum sua natura uni „ personæ proprium fuit, neque enim *Pri„ matus*, qui ei concedebatur, poterat plu„ ribus Christi discipulis & in Apostolatu „ Collegis communis fieri: Alterum, sci„ licet *Claves*, quando actu tradebantur, „ omnibus Apostolicis (*forte Apostolis*) com„ muniter datæ sunt ". Fallitur heic, &

seu figura promissas, omnibus Apostolis *reipsa & in effectu dedit* Johannis XX. ℣. 22. & 23. *scilicet*; insufflavit, & dixit eis; Accipite Spiritum Sanctum: Quorum remiseritis peccata &c.

(63) T. II. *pag.* 171.

Digitized by Google

„ vehementer fallitur *Febronius*. Depositum clavium heic a Christo promissum æque atque ædificatio Ecclesiæ *super hanc Petram* Primatum *Petri* spectabat. Hæc una Patrum vox est. Paucos heic appellabo; alios infra commodius proferam. S. *Joh. Chrysostomus* (64): Toti terrarum orbi, *quem præfecit* Petrum, *cui claves cœlorum dedit, cujus arbitrio & potestati cuncta permisit*. Haud aliter S. *Basilius* (65): *Quid porro talis ille, ac tanti judicii apparitor, atque adeo vehemens sententiæ Dei adversus peccati autorem minister* Petrus? *Ille, inquam, Beatus, qui & ceteris antelatus Discipulis fuit, cuique magnificentius, quam reliquis omnibus, datum testimonium est, magisque, quam reliqui omnes, Beatus appellatus, cui claves regni cœlestis commisit &c. Optatus Milevitanus* in eamdem sententiam de schismaticis loquitur (66): *Qui inferi portas suas habere noscuntur, contra quas portas claves salutares accepisse legimus* Petrum, *Principem scilicet nostrum, cui a Christo dictum est:* Tibi dabo Claves Regni cœlorum, *& portæ inferorum non vincent eas. Unde est ergo, quod claves Regni vobis usurpare contenditis, qui contra cathedram* Petri *vestris præsumptionibus, & audaciis, sacrilegio militatis?* Sed testem demus, cui *Febronio*, *Dupinio*, ac

(64) *hom. in S.* Ignatium M.
(65) *de Judic.* Dei *sive in proem. in mor.*
(66) *Lib.* II.

Digitized by Google

ac *Natali Alexandro* nefas ſit refragari. Obtrudunt hi paſſim *Auguſtinum* dicentem, *Eccleſiæ claves cœlorum datas eſſe* (67), & *Eccleſiæ perſonam geſſiſſe tunc* Petrum (68). Bene eſt; at non certe hanc *perſonam* geſſit Petrus ſaltem ſolus quum Chriſtus Apoſtolis omnibus, atque adeo etiam Petro dixit: *quorum remiſeritis &c.*; tunc enim *Auguſtino* ipſo teſte Apoſtoli omnes *perſonam gerebant Eccleſiæ*, ET SIC *eis hoc dictum eſt, tanquam ipſi diceretur Eccleſiæ. Auguſtinus* tamen ipſe diſerte ſcribit, Petrum, quum claves adcepit non modo *in figura geſtaſſe perſonam Eccleſiæ* uti de Apoſtolis dixerat, ſed SOLUM geſtaſſe, ac præterea OB PRIMATUM, *quem in diſcipulis habuit* (69). Primatum ergo cum clavibus adcepit Petrus, nec claves aliud ſunt quam collati Primatus inſignia. Quando autem Primatus fuit Petro delatus? dixi ſuperius, iterumque dico, Joh. XXI. quum paſcere oves agnoſque Chriſti juſſus fuit. Et hoc apud Eccleſiæ Patres plane fixum eſt ac conſtitutum. *Compendio veritatis*, inquit S. Cyprianus (70) *loquitur Dominus ad* Petrum: *Ego dico tibi*, inquit,

(67) Lib. de Agone Chriſt. cap. 30.
(68) *Lib.* III. *de Bapt. cap.* 18.
(69) *Conc.* II. *in Pſ.* 30. *& Enarrat. in pſ.* CVIII. Idem repetit Tract. CXXIV. in Joh. *Cujus Eccleſiæ* Petrus *Apoſtolus propter Apoſtolatus ſui Primatum gerebat, figurata generalitate perſonam.*
(70) *Lib. de unit. Eccleſ.*

Digitized by Google

quia tu es Petrus *&c. & portæ inferorum non vincent eam. Et tibi dabo claves regni cælorum, & quæ ligaveris super terram, erunt ligata & in cœlis* [en promissionem]. *Et iterum eidem post resurrectionem suam dicit.* Pasce oves meas. *Super illum unum ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oves suas* [en promissionis expletionem]. Huc etiam spectat illud *Ambrosii* (71) dum ait de Petro: *Quis est enim alius, qui de se hoc facile profiteri possit? Et ideo, quia solus profitetur ex omnibus, omnibus antefertur. Major enim omnibus caritas .... Denique tertio Dominus, non jam diligis, sed, amas me, interrogavit? Et jam non agnos, ut primo, quodam lacte pascendos, nec oviculas, ut secundo, sed oves pascere jubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret.* Non prætereundus illustris S. *Gregorii* M. locus (72). *Cunctis ergo Evangelium scientibus liquet, quod voce dominicæ Sancto, & omnium Apostolorum* Petro *Principi Apostolo totius Ecclesiæ cura commissa est:* Petre amas me? Pasce oves meas. *Ipsi dicitur:* Ecce Satanas expetiit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos: *Ipsi dicitur:* Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præ-

(71) *Lib. X. in Luc.*
(72) *Lib. IV. ep. 32.*

Digitized by Google

prævalebunt adversus eam; & tibi dabo claves Regni cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis. *Ecce claves regni Cœlestis accipit, potestas ei ligandi, ac solvendi tribuitur, cura ei totius Ecclesiæ, & Principatus committitur.* Vere igitur Patres adserunt, claves fuisse non soli *Petro* sed ceteris etiam Apostolis traditas, sed aliæ claves sunt, quas *Petrus* cum Apostolis adcepit *Joh. XX.*, aliæ, quæ uni ipsi fuerunt *Joh. XX.* commissæ, illæ *Petro* desponsæ, quum Apostolis omnibus dictum fuerat a Christo: *Quæcumque adligaveritis super terram*; hæ soli *Petro* promissæ, quum dictum ei fuit: *Tibi dabo claves*. Non nego igitur, ut cum *Maldonato* verba hæc *Tibi dabo &c.* interpretante loquar, *ceteros Apostolos suas etiam claves, id est, ligandi, solvendique potestatem habuisse, quemadmodum omnes veteres auctores docent, dicentes, claves omnibus datas fuisse; sed nego has, de quibus heic agitur, claves habuisse, & nego eas, quas habuerunt, quasque omnes semper Catholici vere quidem, sed alio tamen sensu claves appellarunt, in sacris usquam litteris claves vocari. Firmissimum etiam est argumentum, quod cum Christus aliis Apostolis infra cap. 18. 18. & Joh. 20. 23. ligandi solvendique potestatem dedit; nullam de clavibus mentionem fecit.* Quod si quæras, quas

claves Apoſtoli *Joh.* XX., quas *Petrus Joh.* XXI. adceperit; dicam ſtatim, claves Apoſtolis commiſſas *Joh.* XX. fuiſſe claves extraordinariæ cujuſdam poteſtatis, quæ in ipſis, quemadmodum Apoſtolatus, cui intrinſeca fuit extinguenda erat; contra ordinariæ poteſtatis in ipſos quoque Apoſtolos fuiſſe claves *Petri*, quæ proinde ad ejus ſucceſſores, ac per hos etiam ad Apoſtolorum ſucceſſores Epiſcopos in perpetuum univerſæ Eccleſiæ commodum permanſura tranſmitti debuerunt. Nam vel ipſa Epiſcopalis poteſtas, quæ extraordinariæ illius pars magna fuit, & ſi cum Apoſtolis interire non debuit, ſed ſemper in Eccleſia perſtare [quo illa Chriſti ſpectant: *ecce ego vobiſcum*, ideſt cum illis quoque, qui poſt vos Paſtorum munere fungentur, *ſum uſque ad conſummationem ſæculi*) non tamen per Apoſtolos tranſferri debuit, ſed per *Petrum*, qui *claves ſolus ceteris* (præter Apoſtolos) communicandas adcepit, ut ex *Optato* paullo antea intelleximus. " Solus ergo *Petrus* (ut cum *Maldonato* concludam) eas claves habuit, quibus ita aperiebatur ut nemo clauderet; „ ita claudebatur, ut nemo aperiret; ſicut „ in domo etiamſi aut omnes, aut multi „ ſuas habeant claves, ſolus tamen domi„ nus & domi omnes, & ſecretas habet, „ quibus cum vult, ita claudit, ut nemo „ aperire; ita aperit, ut nemo poſſit clau-

„ dere

„ dere. Notavit hoc ipsum *Origenes* tract.
„ in Matth. 1. Sed veram solidamque sen-
„ tentiam nimis subtiliter probando perdi-
„ dit. Ait enim plus *Petro*; quam cæteris
„ Apostolis concessum fuisse. Hoc bene.
„ Probat, quia cæteris Apostolis dictum est,
„ *Quæcumque solveritis super terram, erunt so-*
„ *luta & in cœlo. Petro* vero, *quodcunque*
„ *solveris super terram, erit solutum & in*
„ *cœlis*, quasi *Petrus* in omnibus cœlis, alii
„ Apostoli in uno solvendi potestatem ac-
„ ceperint. Hoc nimis subtiliter". Sed so-
lidiora ab *Eulogio* supra adcepimus, cujus verba, ut diximus, nobis *Photius* servavit.

VII. Non negaverim tamen, esse Patrum non paucos, qui quam *Petrus* habuit a Christo clavium promissionem (*Tibi dabo claves &c.*), eam ceteris quoque Apostolis communem statuant. Sed primum observari illud velim, quod *Gallorum* systema disijcit, ac *Febronianum* multo magis, hos ipsos Patres singulare aliquid *Petro* tunc collatum agnoscere. Sic *Eucherius* (73) ait: *Tu es Christus Filius Dei vivi: docuerat enim, hoc* Petrum *respondisse, quatenus ipse esset Princeps Fidei Christianorum, qui erat Princeps Apostolorum . . . . Et tibi dabo claves regni cœlorum. Hoc enim quod* PRINCIPALITER *Petro dicitur, cæteris quoque Apostolis dictum esse*

(73) hom. de Natali *Petro*; quam *Dupinius Eucherio* rribuit, licet alii aliter sentiant.

Digitized by Google

esse intelligi debet ; & non tantum Apostolis verum etiam Episcopis , & Sacerdotibus non certe omnibus æqualiter, sed *principaliter* Petro. Idem habet *Hincmarus* (74): *Beatus* Petrus , *qui Christum vera fide confessus , vero est amore secutus* , SPECIALITER *claves Regni cœlorum , & Principatum judiciariæ potestatis adcepit*. Nota hæc ultima verba , *specialiter claves Regni Cœlorum , & Principatum judiciariæ potestatis adcepit ;* & vide , utrum B. *Petri* Primatum in collatione clavium non agnoverit. Enimvero si *principaliter* dictum est *Petro*: *Tibi dabo*, si claves ille *specialiter* adcepit , an non *immediatius* , & ut subjectum *proximius*, quam Ecclesia *regens* a solis tunc Apostolis constituta, adcipere debuit, contra quam *Natalem Alexandrum* docuisse vidimus ? Præterea quis non videat , hosce Patres de clavibus longe alia , quam *Febronium* sensisse? Quomodo enim *principaliter*, aut *specialiter* creditæ fuissent *Petro* nisi primatus caussa ? quum tamen eas *Febronius* velit ad primatum , qui sola Ecclesiæ ædificatione *super petram* contineatur , nihil omnino conferre. Ajo jam, Patres illos non in ea sententia fuisse , ut claves *Petro* promissas easdem omnino haberent , quæ *Joh. XX.* fuerunt omnibus Apostolis datæ . Id exploratum fiet si in caussas inquisierimus , cur illi in clavibus *Petro* desponsis claves agno-

(74) *Ep. XXXIII. ad* Hincmar. Laudun. *cap. XXVI.*

Digitized by Google

gnoverint Apoſtolis deinde commiſſas. Duo igitur cum primis ſpectarunt de clavibus *Petro* promiſſis, quum loquerentur veteres Patres, (hos ceteri deinde imitati ſunt), nempe ut vel *Novatianos* refellerent, qui remittendorum peccatorum poteſtatem in Eccleſia eſſe inficiabantur, vel ſchiſmaticos dicerent, fruſtra illos qui unitatem cum *Petro* ejuſque cathedra non ſervarent, de Catholica communione gloriari. Cum *Novatianis* res erat *Ambroſio* dum ſcriberet (75): Quod *Petro* dicitur, ceteris Apoſtolis dicitur: *tibi dabo claves regni cœlorum, ut ſolvas & liges. Hoc* Novatianus *non audivit, ſed Eccleſia Dei audivit. Ideo ille in lapſu, nos in remiſſione, ille in impœnitentia, nos in gratia. Quod* Petro *dicitur, Apoſtolis dicitur; non poteſtatem uſurpamus.* Eoſdem *Novatianos* paſſim inſectatur S. *Auguſtinus*. Hinc *nec eos audiamus*, inquit (76) *qui negant Eccleſiam Dei omnia peccata poſſe dimittere. Itaque dum in* Petro *Petram non intelligunt, & nolunt credere datas Eccleſiæ claves Regni cœlorum, ipſi eas de manibus amiſerunt. Optatus* quoque *Novatianos* refellit, dum ait (77): *an vero ſoli* Petro *dantur claves Regni cœlorum, nec alius quiſquam eas accepturus? Quod ſi dictum, tibi dabo claves Regni cœlorum, com-*

(75) *in Pſ. XXXVIII.*
(76) *lib. de Agone Chriſt. c.* 31.
(77) *lib.* VII. *de ſchiſm. Donat.*

Digitized by Google

commune eſt, cur non ſimul omnia, & quæ dicta ſunt, & quæ ſequuntur, velut ad Petrum *dicta, ſunt omnium communia?* Alii autem Schiſmaticos confutabant, quemadmodum *Fulgentius* (78) iis verbis: *In ſola ergo Eccleſia Catholica datur & accipitur remiſſio peccatorum, quam ipſe ſponſus unam dicit eſſe columbam ſuam, unam electam ſuam, quam ſuper petra fundavit, cui claves Regni cœlorum dedit, cui etiam poteſtatem ligandi ſolvendique conceſſit, ſicut beato* Petro *veritas ipſa repromittit dicens:* Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. *Ab hac Eccleſia, quæ claves regni cœlorum adcepit, quiſquis foris eſt, non cœli viam graditur.* Quorum ſimilia ſcripſit S. *Cyprianus* (79): Petro *primum dominus, ſuper quem ædificavit Eccleſiam, & unde unitatis originem inſtituit, & oſtendit, poteſtatem iſtam dedit, ut inde ſolveretur in cœlis, quod ille ſolviſſet in terris. Et poſt reſurrectionem quoque ad Apoſtolos loquitur, dicens:* Sicut miſit me pater, & ego mitto vos &c. *Unde intelligimus nonniſi in Eccleſia præpoſitis, & in Evangelica lege, ac dominica ordinatione fundatis licere baptizare, & remiſſam peccatorum dare, foris autem nec ligari aliquid poſſe, nec ſolvi, ubi non ſit, qui aut ligare poſſit aliquod, aut ſolvere.* His adſentitur

(78) *lib.* I. *de remiſſ. peccat. c.* 19.
(79) *ep. ad Jubaian.* LXXII. *Oxon. edit.*

Digitized by Google

titur *Beda* (80): *Ideo Beatus* Petrus . . . . *Specialiter claves Regni cœlorum; & principatum judiciariæ poteſtatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicunque ab unitate fidei, vel ſocietatis illius quolibet modo ſemetipſos ſegregant, tales nec vinculis peccatorum abſolvi, nec januam poſſint Regni cœleſtis ingredi.* Claves igitur, quas in *Petro* Apoſtolis quoque promiſſas Patres intellexerunt, non claves ſunt omnis omnino Eccleſiaſticæ poteſtatis, ſed illius, quæ *Joh. XX.* cum Apoſtolis omnibus fuerant deinde a Chriſto communicanda. Quare S. *Gaudentius* quum dixiſſet (81): *omnes Apoſtoli, Chriſto ſurgente, in* Petro *claves accipiunt, quinimmo cum* Petro *cœleſtis Regni claves ab ipſo domino accipiunt*, recitat continenter illa *Joh. XX. accipite Spiritum Sanctum &c.* Immo ipſe S. *Auguſtinus* (82), id diſerte tradit. Reddo verba: *Dominus Jeſus diſcipulos ſuos ante paſſionem ſuam elegit, quos Apoſtolos nominavit. Inter hos pene ubique ſolus* Petrus *totius Eccleſiæ meruit geſtare perſonam; propter ipſam perſonam, quam totius Eccleſiæ ſolus geſtabat audire meruit*: Tibi dabo claves regni cœlorum. *Has enim claves non homo unus, ſed unitas adcepit Eccleſiæ . . . Nam ut noveritis Eccleſiam adcepiſſe claves regni Cœ-*

(80) *Hom. de Sanct. Petr. p.* 112.
(81) *Tract. in die ordinat. ſuæ.*
(82) *Serm.* CVIII. *de diverſ. cap.* 2.

Digitized by Google

Cœlorum, audite in alio loco, quid Dominus dicat omnibus Apoſtolis ſuis: Accipite Spiritum Sanctum; & continuo: ſi dimiſeritis peccata, dimittentur eis; ſi cujus tenueritis, tenebuntur. Hoc ad claves pertinet de quibus dictum eſt quæ ſolveritis in terra &c. Quo ex loco cognoſci facile poteſt, *Auguſtinum* alioſque Patres id maxime ſpectaſſe, quum aut claves Apoſtolis omnibus datas, aut *Petrum* pro omnibus claves adcepiſſe, idque genus alia tradiderunt, ut Eccleſiaſticam jurisdictionem promiſſam Apoſtolis *Matth.* XVIII. collatam autem *Joh.* XX. adhuc in Eccleſia Catholica, & in ſola Catholica Eccleſia perſtare, nec cum Apoſtolis exſtinctam fuiſſe docerent. Eam autem potiſſimum poteſtatem intellexiſſe, quæ in peccatorum remiſſione verſatur, vel ex eo conſtat, quod illam dicant non Apoſtolorum ſolum, aut Epiſcoporum, ſed etiam Presbyterorum propriam. Sanctus certe *Eucherius* (83) ait ut vidimus hoc *enim quod* PRINCIPALITER Petro *dicitur, cæteris quoque Apoſtolis dictum eſſe intelligi debet; & non tantum Apoſtolis verum etiam Epiſcopis & Sacerdotibus.* Conſentit *Beda* (84): *Et quodcumque ligaveris &c. Hæc poteſtas cunctis ſine dubio datur Apoſtolis; quibus ab eo poſt reſurrectionem dicitur generaliter: Accipite Spiritum Sanctum &c.*

Nec

(83) *l. c.*
(84) *l. c.*

Digitized by Google

Nec non Episcopis, & Presbyteris, & omni Ecclesiæ idem officium committitur. Aliorum quoque Patrum hac de re mentem magister sententiarum exhibet (85): *Quod autem hanc potestatem habeant omnes Sacerdotes, Hieronymus testatur super illum locum Evangelii, ubi Dominus dicit* Petro: Tibi dabo claves Regni cœlorum: habent enim, *inquit*, eamdem judiciariam potestatem omnes Apostoli; habet & omnis Ecclesia in Episcopis, & Presbyteris. Hanc autem quum *clavium* nomine designare mos esset nec alius occurrat Sacrarum Scripturarum locus, in quo *clavium* potestas memoretur, nisi *Matthæi* XVI. in illis verbis: *Tibi dabo claves*, quemadmodum supra est a *Maldonato* animadversum, tanto securius ea verba appellabant, quo certius in illis *Petrum* Ecclesiasticæ omnis potestatis veluti fontem constitutum intelligebant. Quamobrem S. *Thomas* in veterum Patrum scriptis longe versatissimus in quarto *contra* Gentes libro (86) ita statuit: *Manifestum est quod omnia Sacramenta ipse Christus perficit; ipse enim est, qui baptizat, ipse est verus Sacerdos, qui se obtulit in ara Crucis, & cujus virtute corpus ejus in altari consecratur; & tamen quia corporaliter non cum omnibus fidelibus præsentialiter erat futurus, elegit ministros, per quos prædicta fidelibus dispensaret, ut supra*

(85) *lib. IV. dist. 19.*
(86) *Cap. LXXVI.*

Digitized by Google

pra dictum est. Eadem igitur ratione, quia præsentiam erat Ecclesiæ subtracturus, oportuit ut alicui committeret, qui loco sui universalis Ecclesiæ gereret curam. Hinc est, quod Petro *dixit ante adscensionem*: Pasce oves meas: *Et ante passionem*. Tu iterum conversus confirma fratres tuos, *& ei soli promisit*: Tibi dabo claves regni cœlorum, *ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda ad conservandam Ecclesiæ unitatem*. Revera igitur & hi Patres a ceteris, qui omnibus Apostolis claves fuisse communes, ut vidimus, adseverarunt, minime discrepant. Nam & hi eas demum claves intelligunt, quæ *Joh.* XX. datæ sunt. In eo solum aliquid inter illos discriminis est, quod isti has quoque claves velint in *Petro* aliis Apostolis fuisse promissas. Verum hoc adeo *Petri* supra ceteros Apostolos dignitatem non minuit, ut potius extollat. Hoc enim ipsum ad *Petri* Primatum referunt. Recolantur quæ ex *Ambrosio*, *Augustino*, *Optato* aliisque Patribus antea protuli testimonia. Illud ergo supereſt inquirendum, num hi Patres, qui claves Apostolis in *Petro* desponsas dixere, alias præterea illasque præstantiores agnoverint claves *soli Petro* promissas, nec ceteris Apostolis communes. Id autem tam certum est, quam quod certissimum. Fatentur omnes, ne ipso quidem excepto *Spalatensi* Archiepiscopo M. *Antonio* de *Dominis*, uni Petri

tri personæ dictum : *Tibi dabo claves &c.* Explicent igitur nobis, quid illa persona adceperit. Si respondeant idem adcepisse, quod reliqui adceperunt; urgeo cum cl. Episcopo *Nicolao Coeffeteau* (87) " igitur fru-
„ stra Christum *Petrum* privatim adloquu-
„ tum. Certe vix ac ne vix quidem in a-
„ nimum induxerit sanæ mentis homo (*ne*
„ *dicam tot sanctissimi, ac doctissimi Ecclesiæ*
„ *Patres ac magistri*) Christum tot ut ita
„ dicam, cæremoniis circa *Petrum* usum, ut
„ efficeret nihil. Quid igitur sibi volebat
„ splendor iste verborum, *Et tibi dabo claves*
„ *Regni Cœlorum ?* Sane quoties Scriptura
„ utitur metaphora clavium, significat po-
„ testatem, non quamlibet, sed eximiam
„ quandam, ac singularem. Itaque cum a-
„ pud *Esaiam* vellet Deus significare datu-
„ rum sese *Eliacim* summam auctoritatem
„ in aula regia dixit (88): *Dabo clavem Do-*
„ *mus* David *super humerum ejus, & aperiet,*
„ *& non erit, qui claudat, & claudet, &*
„ *non erit, qui aperiat.* Hoc enim de exi-
„ mia quadam, & singulari auctoritate Scri-
„ ptura interpretata est. Et apud *Lucam*
„ Christus (89): *Væ vobis legisperitis, qui*
„ *tulistis clavem scientiæ, idest; qui vobis* ad-
„ rogatis summam auctoritatem interpretan-

(87) in suis *pro sacra Monarch. adversus Rempubl. M. Aut. de Dominis libris Apologeticis* lib. I. cap. 7.
(88) *Esa. cap.* XXII.
(89) *Luc. XI.*

Digitized by Google

„ di Scripturam: Et in *Apocalypſi*, ut Chri-
„ ſtus indicaret ſe unum habere poteſtatem
„ vitæ, ac mortis, & occidere poſſe, & ad
„ vitam revocare, dixit ſe habere *clavem*
„ *vitæ, & mortis*, ideſt, utriuſque ſummam
„ poteſtatem, & imperium. Et rurſus, ut
„ indicaret ſe eſſe omnium maximum in
„ regno *David*, dixit ſe habere *clavem Do-*
„ *mus David*. Ergo pari ratione hoc loco,
„ quum ſit *Petro* dictum a Chriſto, *Tibi da-*
„ *bo claves Regni Cœlorum*, eximia quoque,
„ ac ſingularis aliqua poteſtas *Petro* conceſ-
„ ſa eſt „. Quamquam quid conjecturis opus? Nonne *Auguſtinus* heinc arguit *Petri* excellentiam? Nonne *Eucherius* illud *Tibi dabo Petro principaliter* dictum adſeruit? Nonne *Hincmarus* ac *Beda ſpecialiter* adcepiſſe ait *Petrum* claves Regni Cœlorum & *Principatum judiciariæ Poteſtatis?* Porro nihil excellens, nihil *principale*, nihil *ſpeciale* adcepit *Petrus Joh.* XX. quum omnibus generatim dictum fuit: *Adcipite Spiritum Sanctum &c.* Hi igitur Patres præter claves omnibus Apoſtolis *Joh.* XX. datas, atque in *Petro* (quod ipſi ajunt) promiſſas, agnoſcere alias debuerunt ſoli *Petro ſpecialiter*, ac *principaliter* & promiſſas & datas, neque alio certe loco quam apud *Johannem* XXI. capite, dum dictum ei fuit: *Paſce oves meas &c.*

VIII. Quæ hactenus diſſeruimus, oſtendunt, quam vere dixerimus *Gallorum* recentio-

tiorum ſententiam verbis Chriſti in *Petro* Eccleſiæ regimen inſtituentis minus congruere. Addideram in ea eſſe nonnulla, quæ contraria mutuo & diſſidentia jure videantur: Primum illud eſt, quod quum Eccleſiam non ſolum velint cum *Johanne Gerſone monarchicam politiam*, ſed eum, qui ſecus ſenſerit, habeant hæreticum, Monarchiam tamen, ſeu *Romanum* Pontificem Eccleſiæ univerſæ, quam ſcilicet divino regit imperio, obnoxium ſtatuant, atque Œcumenicis Conciliis illam repræſentantibus plane ſubiectum. Id enim non eſt politiam admittere ex Monarchico & Ariſtocratico temperatam ſtatu quod ut ait *Petavius* (90), piis & eruditis pleriſque placuit; ſed ex utroque ſtatu permixtam (91): ſcilicet qui ex noſtris cum *Bellarmino* temperatum Eccleſiæ regimen ſtatuunt ex Monarchico, & Ariſtocratico ſtatu, Reipublicæ ſtatum ab imperandi ratione non inepte ſecernunt (92). *Nam*, ut optime obſervat Cardinalis *Orſius* in egregia diſſertatione, qua Eccleſiaſticæ Monarchiæ formam

[90]

(91) *Bellarminus* immo *l.* I. *de Rom. Pont. cap.* III. Eccleſiæ regimen admittit temperatum ex omnibus tribus formis, atque eſſe in ea *ſummi Pontificis Monarchiam, atque Epiſcoporum* [*qui veri Principes & Paſtores, non vicarii Pontificis maximi ſunt*] *Ariſtocratiam, ac demum ſuum quemdam in ea locum habere democratiam, quum nemo ſit ex omni chriſtiana multitudine, qui ad Epiſcopatum vocari non poſſit, ſi tamen dignus eo munere judicetur.*

(92) Confer *Bodinum lib.* II. *de Rep. cap.* 2.

Digitized by Google

mam seu rationem explicavit (93), *Reipublicæ status regalis esse potest, gubernatio tamen popularis futura est, si Rex omnia imperia, curationes, pœnas item ac præmia omnibus ex æquo distribuat; si vero Princeps imperia, honores, Magistratus Patritiis, vel divitibus, vel fortibus, vel studiosis tantum impertiat, regia potestas erit, & quidem simplex & pura, sed Aristocratica ratione temperata. Ita quoque Optimates pauci Rempublicam populari modo regere possunt, si cives omnes omnium Magistratuum participes fecerint: aut Aristocratice, si paucis quibusdam, qui aut virtute, aut censu aut nobilitate ceteris præstent.* Quo etiam referri potest, quod alii docent (94) distinguendam esse Reipublicæ formam a modo gubernationis, qui diligenter spectetur, nullum esse tam Monarchicum & absolutum imperium, quod non quamdam præseferat Aristocratiæ speciem, comperiemus. Nam & Reges qui absoluto & liberrimo imperio fruuntur, consiliarios habent, quibuscum graviora negocia communicant, & a quibus probari decreta sua atque adeo firmari volunt. Itaque quod in *Bellarmini* systemate speciem habet Aristocratiæ, seu Democratiæ, non ad ipsum Christianæ Reipublicæ seu statum seu formam pertinet, sed ad unam

(93) *Cap.* VI. *pag. 665.*

[94] Puffendorff *lib.* VII. *de Jur. Nat. & Gent. cap. V.* §. 12.

Digitized by Google

nam imperandi rationem. Alia Theologorum *Parisiensium* mens est. Summam illi potestatem in universa Ecclesia, & generali Concilio esse constituunt, ut hujus potestatis jure fas eis sit, ipsum quoque suis subijcere legibus, & in refractarium pœnis canonicis animadvertere, quemadmodum in Synodis *Constantiensi* & *Basileensi* identidem declaratum ajunt. Id enim vero est Aristocratiam ad ipsum Reipublicæ statum formamque transferre, & quam tamen Monarchiam prædicant, seu regularem Reipublicæ formam, eam quod ad ipsam spectat gubernandi potestatem ac statum, irregularem quamdam efficere politiam ex Monarchico & Aristocratico statu conflatam. Quamobrem *Febronius* Monarchiæ Ecclesiasticæ insectator quum sit, errat vehementer; hac tamen in re sibi magis constat, quam *Galli*; Judicio enim ac legibus œcumenicæ Synodi Pontificem subijcit, sed Monarchiam ab Ecclesiæ forma repellit.

IX. Quid vero illud quod *Parisienses* Theologi inculcant, Primatum unitatis potissimum in Ecclesia servandæ causa fuisse a Christo institutum? (95) Nam primatum ad

(95) *Nicolius* inter *Gallicanos* adversarios celebris in *Instruct.* 10. *in Symbolum* scripsit §. 10. *La tradition nous apprend, que* Dieu *pour conserver son Eglise en unité à établi une chaire & autorité suverieure pour veiller a la maintenir, qui est celle de l' Eglise de Rome.* Qua de causa i-

dem

unitatem potiſſimum ſpectare jus vero primatus proprium eſſe in Epiſcopos, & Fideles omnes *diſtributive* tantum ſumptos, non *collective*, quod iidem ſimul docent, ſimilem habet repugnantiam, neque obtineri potuiſſet finis a Chriſto in primatu inſtituendo ſibi propoſitus, unitas, inquam, Eccleſiæ, ſi & Epiſcopi & Fideles, ſinguli particulatimque diviſi ad eam cogerentur, non vero univer-

dem *Galli* Theologi *Romanum* Pontificem, & *Romanam* Sedem ſeu cathedram *catholicæ unitatis centrum* appellare ſolent, in quo ſcilicet *unitas ſervatur Eccleſiæ*, ut legimus in ipſa *Declaratione Cleri Gallicani* edita in Comitiis generalibus anni 1682. eodem quoque conſilio primatum præcipui juris in totam Eccleſiam S. *Petro* & ſucceſſoribus traditum, ut conſervetur Eccleſiæ unitas, & ſchiſmatum occaſiones præcidantur [quemadmodum traditio docet] diſerte adfirmavit etiam *Carolus* Epiſcopus Antiſiodorenſis adverſariis noſtris ſatis notus, quum primatum præcipue juriſdictionis profeſſus, iſtum articulum veluti certiſſimum ſubjecit (*Ordonn.* 27. *Sept.* 1747. *Part.* III. *n.* 39.): *Nos credimus Jeſum Chriſtum tradidiſſe illum* [primatum] S. Petro, *ex quo ad ſucceſſores ejus tranſiit* [pour conſerver l' unité de l' Egliſe, & oter tout occaſion de ſchiſme] *ob conſervandam unitatem Eccleſiæ, & ut omnis ſchiſmatis tollatur occaſio*. Et ſimiliter *Claudius Fleury* in *Inſtitutione Juris Eccleſ. c.* 14. *n.* 7. Romanum Pontificem *jure divino ceteris præfectum* pronunciat *ad unitatem Eccleſiæ conſervandam*. Exploratius autem Cl. *Boſſuetus* in defenſione Cleri Gallicani *lib.* 3. *cap.* 12. profeſſus ſe in celebri *Expoſitione doctrinæ Catholicæ* c. 21. ubi de auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſermo eſt, ea *tantum* expoſuiſſe, quæ *de Sede Apoſtolica vera Eccleſiæ fides* docet, id ſtatim ibi expoſitum ait: *Eccleſiam unitate nixam, tuendæ ac firmandæ unitati primatum S.* Petri *a Chriſto inſtitutum, ſedemque Apoſtolicam hujus unitatis centrum & radicem eſſe*. Id ergo, inquit *Ballerinius* [*de vi ac ratione primat. p.* 33.] non dubiæ opinionis, ſed *veræ fidei Eccleſiæ* catholicæ credidit.

Digitized by Google

niverſim collecti. Nam ea eſt unitatis hujuſmodi vis, ut ad *Romanam Eccleſiam propter potentiorem principalitatem*, ut ajebat S. *Irenæus* (96) *neceſſe ſit omnem convenire Eccleſiam*, eadem ſcilicet, quæ illa in fidei morumque dogmatibus ſentire. At nonne adverſarii docent, editam a *Romano* Pontifice ſolemnem aliquam Conſtitutionem Epiſcopos ad examen revocare poſſe, ſuumque de illa judicium proferre ac ſi forte ſacris litteris, ac traditioni adverſari judicaverint, libere eam reijcere? Quod ſi qua ex inſignioribus Eccleſiis, vel Eccleſiæ partibus exempli cauſſa *Ægiptiaca*, *Aſiatica*, *Africana*, *Gallicana* reſtiterit, eam ajunt non eſſe *Romani* Pontificis auctoritatem, at ſolus invitas ac repugnantes in ſuam poſſit ſententiam pertrahere. Hoccine eſt impoſitam unitatis cum *Romana* Eccleſia neceſſitatem agnoſcere? Ubi *potentior Romanæ Eccleſiæ principalitas?* Ubi vis ad unitatem cogendi? Ubi nota, qua diſſidentes a *Romana* Eccleſia erroris convincantur? Nihil horum heic video; multoque minus video, ſi Generalia Concilia poſſunt *Romano* Pontifici leges indicere; tunc enim *Romana* Eccleſia potius ad *omnem Eccleſiam* a Concilio repræſentatam *conveniret*: quam *omnis Eccleſia* ad *Romanam*, ad quam tamen *Irenæus* diſerte ſcribit,

(96) *Lib.* III. *adv. hær. cap.* III.

bit, non ſingulas Eccleſias, ſed *omnem Eccleſiam convenire* debere.

X. Conferamus nunc *Gallorum* recentiorum de civilis poteſtatis origine, ac juribus effata cum iis, quæ de Eccleſiaſtica tradunt poteſtate; multum illos comperiemus a veteribus *Pariſienſibus* Theologis, quos tamen duces habere ſe prædicant, diſcrepare, ac novo ex capite minus conſtanter, ac conſentanee loqui. Quære ergo ex *Gerſone*, quid de Principibus ſentiat, a quibus reſpublica male adminiſtretur? Reſpondebit ille (97): *Intelliguntur ergo omnia juramenta ipſi Papæ, vel cuiquam alteri perſonæ mortali præſtita per quamcumque perſonam, ſalva ſemper utilitate, curatione, & ſanatione totius corporis Reipublicæ, & præſertim univerſalis Eccleſiæ. Sicut ſi Rex iniquus in populum ſibi ſubditum vellet deſævire, non tenentur ejus ſubditi juramentum homagii, & fidelitatis olim præſtitum ei in aliquo obſervare. Nam ut prædixi, in curatione univerſalis Eccleſiæ & cujuſcumque Reipublicæ ſubditi ſunt domini & judices Dominorum, & ſuperiorum proprias utilitates cum detrimento Reipublicæ amantium.* Id certo tueri non potuit *Gerſon* niſi eo axiomate ductus, quod ea, quam a Communitate

(97) Cap. XXII. *de modis uniendi* quem ſub *Gerſonis* nomine *Hermannus Van der Hardt* edidit, *Febronius* vero non ſemel citat. Confer tamen, quæ de hoc libro ejuſque Auctore dicta a me ſunt in ſecunda *Antifebronii* editione T. I. *pag.* 235.

Digitized by Google

nitate Rex mutuetur, auctoritas in ipsa tamen Communitate resideat. Hoc idem effatum *Johannis Majoris* est in Tractatu *de auctoritate Conc. sup. Papam*; illudque hoc exemplo confirmat. Franciscus *dicitur communiter Rex totius Regni* Franciæ, *& non modo est super unam Provinciam* Galliæ, *sed super totum categorematice, non obstante quod præcipua pars est super ipsum, a qua autoritatem habet, quæ non potest ab eo tollere Regnum suum sine rationabili & arduissima causa*. Eadem *Jacobus Almainus* docuit. Quum plura ex eo in secunda *Antifebronii* editione decerpserim (98), satis heic erit ex illius Tractatu *de dominio naturali, civili, & Ecclesiastico* insignem locum exscribere: *Tota communitas*, inquit, *potestatem habet super Principem ab ea constitutum, qua eum, si non in ædificationem, sed in destructionem politiæ regat, deponere potest; alias non esse in ea sufficiens potestas se conservandi; & illa potestate* Gallorum *communitas quondam usa Regem suum deposuit, non tam pro criminibus, quam pro eo quod tanto regimini erat inutilis. . . . hac eadem potestate usi filii* Israel *recesserunt a* Roboam, *qui erat* Salomonis *naturalis successor, eligentes in Regem super se* Jeroboam, *ut patet* III. Reg. XII. *& quamvis super aliquem populum adceperint aliqui jurisdictionem civilem immediate, ut videtur pro-*

(98) *pag.* 243. *seq.*

probabile de Saule *&* Davide ; *nihilominus ſemper toti communitati fuerunt ſubjecti caſu quo in deſtructionem Communitatis regerent*. (99). Equidem non miror eos, qui omnis Reipublicæ fundamentum ſtatuebant, *populi conſenſu jus omne translatum quum eſſet in Regem, Rempublicam tamen ſemper habitu retinere poteſtatem* (100), Concilii Œcumenici, ſeu univerſæ Eccleſiæ poteſtati *Romanos* quoque Pontifices voluiſſe ſubiectos. Quamquam enim quum iidem nullam Eccleſiaſticam poteſtatem niſi a Chriſto *immediate* conſtitutam cum Catholicis omnibus fatcrentur, aliam civilis, aliam eſſe Eccleſiaſticæ poteſtatis conditionem perſpicere debuiſſent; ferri tamen utcumque poteſt, quod ad civilis poteſtatis leges Eccleſiaſticam a Chriſto poſitam vellent; ſaltem ſuis illis effatis conſtanter inhærebant. Verum quod *Galli* recentiores, qui omnis Regiæ, ſupremæque poteſtatis origines a Deo *immediate* accer ſunt, nihilque eſſe ſive ſingulis civibus, ſive toti communitati in Principes auctoritatis contendunt, *Romanum* Pontificem, quem ab ipſo Chriſto ſuum in terris Vicarium, Eccleſiæque ſuæ Primatem ac Principem renunciatum ajunt, ac prædicant, in eumdem tamen Eccleſiæ in Concilium coactæ tantam tribuant poteſtatem, ut illum ex ipſo quo-

(99) T. II. *Oper.* Gerſon. Dupin. *edit. pag.* 978.
(100) *Almaini* verba ſunt *l. c.*

Digitized by Google

quoque *Petri* solio deijcere possit; id equidem absonum est, ac pene inextricabile. Nec sane intelligo quomodo antiquiorum *Parisiensium* Doctorum auctoritate niti se jactent, qui ab eorum decretis tantopere dissideant.

XI. Hæc omnia in causa sunt, cur illis adsentiri minime possim, dum Ecclesiasticam potestatem ajunt toti *regentis* Ecclesiæ corpori ita inesse cum ipso divinius in *Petro* communicatam, ut Petrum ejusque successores sibi habeat obnoxios. Utinam isthæc *Febronius* diligentius perpendisset! Næ ille ut in aliis pluribus a *Gallorum* sententiis maxime distat, ita & hac in re ab eorum dogmatibus discessisset. Ille tamen pro hoc *Gallorum* decreto argumentum adfert, quod ipsius verbis proponam. " Suprema potestas „ sacra, inquit (101) illi haud dubie com„ missa intelligitur, cui spiritus veritatis a „ Christo creditus noscitur: spiritus, per „ quem Ecclesiam perpetuo gubernari, & „ sine quo illam stare non posse Catholici „ omnes consentiunt. Hunc divinum Spiri„ tum Salvator noster uni *Petro* neque pro„ misit neque dedit. Communicavit illum „ *omnibus simul Apostolis*, idest *universæ Ec„ clesiæ regenti*. Hoc etenim est divinum „ ejus promissum Johannis Cap. XIV. *V. 16.* „ *Rogabo Patrem & alium Paraclitum dabit* „ VO-

(101) *T. II. Apol. adv. quatuor Theol. artic. III. p. 179.*

„ VOBIS *Spiritum veritatis*, *ut maneat* VO-
„ BISCUM *in æternum*. Cum dixit, *Vobis*
„ *dabo*, dixit *omnibus vobis*, *qui constituitis*
„ *Corpus Ecclesiæ*. Quando hoc promissum
„ effectui datum est, dixit iterum dominus
„ noster non *soli Petro*, sed *omnibus* Disci-
„ pulis suis Joh. XX. ℣. 22. *Accipite Spi-*
„ *ritum Sanctum &c.* " Dicam equidem quod sentio. *Richerium* potius heic audire mihi videor, quam *Gallos* celebris Declarationis propugnatores. Ecclesia enim cui creditus est spiritus veritatis, non una est Ecclesia *regens*, sed universa Ecclesia ex omnibus Fidelibus conflata, quemadmodum enim illius est errare non posse in dogmatibus fidei tradendis, ita hujus est errare non posse in iisdem credendis (102): si ergo *suprema potestas sacra illi haud dubie commissa intelligitur, cui spiritus veritatis a Christo creditus*

(102) " Il faut distinguer, inquit *Podiensis* Episcopus „ *l. c. pag.* 246., deux manieres de ne pas se tromper „ sur la Foi: l' une consiste a l' avoir dans le coeur, & „ a la professer exterieurement; l' autre a decider les do- „ gmes, qui lui appartiennent, et a condamner les erreurs, „ qui la blessent; l' une est une infallibilité de croyance, „ l' autre une infallibilité de jugement; la premiere est „ passive, s' il est permis de la dire, & les Theologiens „ l' appellent communement *indefectible dans la foi*; la „ seconde est active, c' est un exercice d' autorité dans le „ Tribunal, a qui elle est devolue. De ces deux infalli- „ bilités, la premiere comprend tous les Fideles sans ex- „ ception, ou pour s' exprimer plus correctement, l' Egli- „ se entiere la possede, en tant qu' elle embrasse tous les „ Ministres des Autels & tous les laiques; la seconde re-

„ fide

Digitized by Google

ditus noſcitur, ſuprema poteſtas ſacra haud dubie commiſſa univerſo cœtui fidelium, etiam laicorum intelligetur. *Richeriſmum* ſcilicet neſcit *Febronius* penitus abdicare, dumque ab illo videri magis alienus vult, tunc maxime in eum vel invitus delabitur. Nec minus eſt reprehendendus *Febronius*', quod repugnantibus maxime Chriſti verbis cum iis quæ dixerat Dominus *Joh.* XIV. (immo XV.), conferat illa *Joh.* XX. *Accipite Spiritum Sanctum*. Spiritum enim veritatis, quem *Joh.* XV. promiſit Apoſtolis, non venturum edixerat, niſi ipſe prius in cœlos adſcendiſſet: *Expedit vobis*, inquit Chriſtus (103) *ut ego vadam; ſi enim* NON ABIERO, PARACLETUS NON *veniet ad vos*. Non igitur quum dixit *Joh.* XX. *accipite Spiritum Sanctum* de dando Apoſtolis promiſſo ſpiritu veritatis cogitavit. Spiritum quidem ſanctum cum eis tunc communicavit, ſed Spiritus Sancti nomine non aliud intellexit niſi poteſtatem remittendi peccata, quam Spiritum Sanctum vocavit, ut *ſignificaret*, inquit *Toletus* (104), poteſtatem remittendi peccata ſolius Dei eſſe, & a ſolo ipſo communicari cum

„ ſide uniquement dans le Corps des premiers Paſteurs, „ dont elle eſt l'apanage; l'une & l'autre infallibilité a „ été promiſe & accordée par Jeſus-Chriſt, l'une & l'autre verifient le ſens de cette propoſition: *l'Egliſe ne* „ *peut errer*." ſeu hujus *Febronianæ*: *Spiritus veritatis a Chriſto Eccleſiæ creditus noſcitur*.

[103] *Joh. XVI.* Sermonem proſequens inchoatum *Joh. XV.*

[104] in eum *Joh.* locum.

Digitized by Google

cum hominibus. Enimvero, quemadmodum bene *Janſenius Iprenſis* monet, (105) *ut oſtenderet* Spiritum heic eis dari non illimitate ſecundum quælibet ejus dona (quemadmodum quum in die Pentecoſtes Spiritum veritatis adceperunt) *ſed ad certos tantum effectus, addit:* QUORUM REMISERITIS *&c.* Vides jam *Febroniani* vim argumenti: *Suprema poteſtas ſacra illi haud dubie commiſſa intelligitur, cui Chriſtus poteſtatem dedit remittendi peccata dedit autem omnibus Apoſtolis.* Quid ineptius? niſi fortaſſe *Febronius* velit etiam in Presbyteris ſecundi ordinis ſupremam ſacram poteſtatem ineſſe, quum & hi in Apoſtolis Spiritum Sanctum adceperint, ac poteſtate donati ſint remittendi peccata; quod plenum eſt erroris, & *Queſnellianæ* impudentiæ.

CA-

[105] in eumdem *Joh. locum pag.* 569.

Digitized by Google

CAPUT III.

Claves ſuprema poteſtatis uni Petro *a Chriſto creditas efficitur ex aliis duobus celeberrimis Evangelii locis*, Matth. XVI. *&* Joh. XXI. *Effugia* Febronii *intercluduntur*.

I. ETſi quæ de ſuprema *Petri* poteſtate ex verbis Chriſti: *Tibi dabo claves &c.* hactenus diſſerui, ſatis ſunt ad *Febronii* refellendum ſyſtema, non poſſum tamen, quin in idem propoſitum inſignia duo Evangelii loca iterum proferam, ex *Matthæo* alterum, alterum ex *Johanne*. Brevis nihilominus ero. Neque enim ad hujus operis conſilium pertinet ejuſmodi teſtimonia copioſius illuſtrare. Id abunde in *Antifebronio* præſtitum a me eſt, atque in ſecunda illius editione multo luculentius. Hoc ſolum erit præſentis inſtituti ea refutare, quæ *Febronius* mihi ceteriſque longe aliter quam ipſe, ea Evangelii loca interpretatis in nupero opere reſpondit. Quamquam quid ajo? Nihil ille reſpondit, niſi ſi verborum ambages, ac ſuarum novitatum iteratio reſponſi nomen merentur. Idipſum tamen eſt heic præcipue oſtendendum, ut jactatæ defenſionis vanitas patefiat. Ordior a *Matthæi* loco. Eſt is ex eodem *Matthæi* capite, in quo Chriſtum ſupre-

Digitized by Google

premæ poteſtatis claves *Petro* credidiſſe paullo antea comperimus. *Tu es* Petrus (ita Chriſtus *Petrum* ibi adloquitur) *Tu es* Petrus, *& ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, (1). His porro verbis *Petro* Primatum a Chriſto promitti, eumque juriſdictionis cum in ſingulas Eccleſias, tum in univerſam Eccleſiam in *Antifebronio* multis demonſtravi. Quid ad illa *Febronius?* (2) „ P. *Zaccaria*, *Romanos* Scriptores, ipſe *Ita-* „ *lus* & Jeſuita fideliter imitatus *Diſſert. I.* „ *Cap.* 4. *&* 5. iterum in rem ſuam pro- „ ducit ſexcenties ab utraque parte excuſſos „ textus *Matthæi* XVI. & *Johannis* XXI. „ ad hos textus, poſt multos primæ notæ „ Scriptores, Theologos, & Canoniſtas, re- „ ſpondit *Febronius Cap. I.* §. 23. oſtendens, „ eſſe e ſacris Interpretibus & Patribus plu- „ res, qui eos in ſenſu *Romanis* prætenſio- „ nibus adverſo intelligant, quam qui in „ favorabili. Dicat ille & clamet, quantum „ velit, *Febronium* in hac ſacrorum loco- „ rum elucidatione minus dextere verſatum „ fuiſſe: dicam ego, hanc calumniam ſal- „ tem non poſſe infligi *Febronii* Præcepto- „ ribus, *Boſſueto*, *Natali Alexandro*, *Coleto* (3) „ & tot

[1] *Matth.* XVI.

(2) T. II. *pag.* 345.

[3] Eodem reſponſi genere uſus antea fuerat [p. 170.] in apologia adverſus *Kauffmanſium*, *Sappelium*, *Sangallum* *&c.* " Hos textus, *inquit*, D. Kauffmans *diſſert. I.* §. 2. 3. „ & 4.

Digitized by Google

„ & tot aliis viris primæ notæ, neque de
„ eo nunc agi, quis inter hos alium ratio-
„ cinio præcesserit, sed de hoc, de quo in-
„ ter illos plene convenit, nempe nihil mi-
„ nus hic inveniri, quam unanimem, aut
„ etiam plurimorum Patrum consensum in
„ horum textuum interpretatione *Romanorum*
„ postulatis favente; eosdem textus, in se
„ ipsis & independenter ab omni exteriore
„ authoritate spectatos, & attente cum om-
„ nibus con- & annexis consideratos, immo-
„ dicis illorum prætensionibus æque parum
„ conferre". Quam facile est *Febronio* ad-
versarios suos refutare! Dum tamen hæc le-
gi, subit animum illa cogitatio, graviora
fortasse illum antea hanc in rem adtulisse
in Apologia *adversus quatuor Theologos* quos
eadem *Matthæi* verba in ipsum noveram in-

„ & 4. Sangallo *Cap. V. num.* 8. & *seqq.* item *num.* 53.
„ & *seqq.* denum *Cap. X. n.* 19. & *seqq.* Sappel *pag.* 22.
„ 127. & 179. ad statum monarchicum trahunt favore Re-
„ *mani* Pontificis cujus etiam infallibilitatem ex iisdem
„ probari existimant. Hos multis refutare actum esset age-
„ re, cum id tot & tanti viri egregii ante nos abunde præ-
„ stiterint. In alium certe, *Romanis* minime faventem sen-
„ sum eosdem textus interpretantur ex GALLIS Tourne-
„ lius *Tract. de Ecclesia pag.* 139. & 140. Natalis Ale-
„ xander *Hist. Eccles. T. VIII. dissert.* 4. Bossuetius *De-*
„ *fens. Declarationis Cleri Gall. lib. XI. Cap. I. & seqq.*
„ Ex GERMANIS *Greg. Zalwein* Rector Universitatis Sa-
„ lisburgensis *Princip. Jur. Eccles. T. I. Quæst.* 4. *Cap.* 2.
„ §. 3. *pag.* 342. & 346. Bened. Oberhauser Professor
„ Fuldensis *Prælect. Jur. Can. lib.* I. *Tit.* 33. §. 22. Pau-
„ cos hos solum nomino, quos æquus nemo dicet studio
„ scripsisse in offensam *Romanæ* Sedis.

Digitized by Google

torsisse. Verum hoc unum ibi (4) inveni, *Natalem Alexandrum* in eum *Matthæi* locum ita disseruisse: " Non deberent dissimulare „ *Romanarum* partium patroni explanatio„ nem hujus loci *quadruplicem* a Patribus „ & Ecclesiasticis Tractatoribus adferri .... „ Hæ *quatuor* expositiones licet conciliari „ facile possint, quia veræ sunt singulæ, „ nec veritas repugnat veritati; ex his ta„ men compertum est, S. *Petrum*, & ejus „ successores *Romanos* Pontifices non esse „ præcipua Ecclesiæ fundamenta, quæ fir„ mitatem in fide & religione eidem Ec„ clesiæ vel Synodo generali ipsam repræ„ sentanti, tribuant, sed fundamentum præ„ cipuum & primarium Christum esse & „ Petram illam, adversus quam inferi por„ tæ non prævalebunt ". Deinde subjungit *Natalis num.* 13. " Secundum expositionem „ triginta quinque Patrum & Tractatorum „ Ecclesiasticorum superius laudatorum, qui„ nomine Petræ, super quam ædificata est „ Ecclesia, *Fidem* intelligunt, quam S. *Pe„ trus* confessus est, hæc verba: *Et portæ „ inferi non prævalebunt adversus eam*, ad fi„ dem S. *Petri* & Ecclesiæ, non ad perso„ nam ejus & successorum Pontificum, re„ feruntur, iquiunt Theologi *Parisienses*. "

En

(4) *pag.* 170.
(5) T. VIII. *diss. IV.* §. 3. *n.* 11.

Digitized by Google

En totam *Febronii* defenſionem. Euge, feliciter.

II. Nolim ego in *Febronium*, aut ſuos illos auctores *primæ notæ*, videri plus æquo infenſus. Ceterum facile eſſet, tantam, qua illis ducibus gloriatur, animi confidentiam retundere. "Heterodoxi, inquit ad rem adpoſite Cl. *Ballerinius* (6), ea (teſtimonia, de quibus agimus) ſubvertere toto conatu niſi ſunt, intelligentes, ut fatetur M. *Antonius* de *Dominis* (7), nihil præterea reliquum eſſe, quod ex Scriptura ipſis negocium faceſſat." *Lutherus* ipſe illud cum primis ſibi ſumſit, ut in alium omnino ſenſum verba illa *Petro* longe glorioſiſſima pertraheret. Quare *Johannes Roffenſis* illuſtris Epiſcopus, & Martyr eum ſic adloquutus eſt (8): *huc adſis & tu* Luthere *cum* Lutheranis *omnibus tuis*, *& omnia ſtudia veſtra in unum conflate, neque umquam efficietis, quin vera prædixerit Chriſtus, nempe quod ſuper Petram, hoc eſt* Petrum *ædificaturus eſſet Eccleſiam: ſtat contra vos hæc auctoritas invicta quæ etiam de vobis triumphat, & triumphabit.* Immo ne Autores *Romanarum* partium ſtudioſos, ideſt *infimæ notæ* tantum appellare me poſſe *Febronius* arbitretur, ſciat *eximium* quoque *Natalem Alexan-*

(6) de vi ac ratione Primatus pag. 25.
(7) Lib. I. C. VI. n. 1.
(8) Apud *Schelſtratium Antiquit. illuſtr. diſs. II. de auctorit. Apoſtol. cap. 6. art. I. n. 11.*

Digitized by Google

xandrum in quarta dissertatione, non ea quidem Tomi VIII. quam ab ipso citari video, sed Tomi III. *in hist. Eccles. sæc. I.* quum eadem loci hujus: *Tu es Petrus* interpretationes, quas *Febronius fundatas* vocat, nobisque adversantes, in medium adferret, margini hanc notam adiecisse (9): HÆRETICORUM OBJECTIONES *contra* S. Petri *Primatum*. Sed rem ipsam adgrediamur.

III. Illud super recitatis Matthæi verbis primo in quæstionem venit, quid *Petræ* nomine Christus designarit, dum dixit: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Ait *Febronius* cum suis *primæ notæ* Auctoribus *nihil minus heic inveniri, quam unanimem, aut etiam plurimorum Patrum consensum in horum textuum interpretatione* Romanorum *postulatis favente*. Ego autem ex eo iscitabor, quid demum requireret, ut *unanimis, aut etiam plurimorum Patrum consensus in horum textuum interpretatione* Romanorum *postulatis faveret?* Nihil equidem postulari posse video, nisi ut vel omnes, vel certe plerique Patres Petram unum *Petrum* intelligerent. Atqui in *Antifebronio* prolatis ex omni retro ætate Patrum testimoniis illos fere omnes ita sensisse ostendi. Primo enim (10) *Tertulliani, Cypriani, Firmiliani* sententias ad-

(9) §. 3.
(10) *Diss. I. cap. 4. num. 6.*

Digitized by Google

adtuli; tum cum *Perronio* ac *Maimburgo* (11) animadverti nullum ex Patribus, qui quidem ante *Arrianam* perfidiam scripsere, inventum iri, qui *Petrum* Petræ nomine denotatum non adfirmarit. Erat *Febronii* hæc testimonia, si poterat, aliqua ratione convellere. Cur falsitatis me non redarguit in iis recitandis? Cur non est illa interpretatus? Enimvero si per tria priora Ecclesiæ sæcula Apostolis ipsis, atque Apostolicis viris adeo proxima hæc erat Patrum traditio, *petram*, super quam ædificata Ecclesia est, *Petrum* fuisse, quis tam audax ut *Romanos* irrideat, quasi vanissimos fictitiorum privilegiorum ostentatores? Sed non alia sequentium sæculorum sententia fuit? *Basilii*, *Zenonis*, *Epiphanii*, *Johannis Chrysostomi*, *Ambrosii*, *Chrysologi*, *Cyrilli Alexandrini*, *Paulini Nolani*, *Maximi Taurinensis* verba fuerunt a me citata. Auctor præterea meis Lectoribus fui, ut eruditissimas *Mamachii* Origines & Antiquitates Christianas adirent ubi Tomo quinto (12) alios non paucos idem omnino edicentes legere est. Paucine isti sunt? Suntne levioris notæ?

IV. At enim sunt Patres aliqui, qui Petram Christum appellant; sunt longe plurimi, qui Petram ipsam *Petri* confessionem intel-

(11) Addere poteram non solum *Emmanuelem* a *Schelestrate*, sed ipsum *Natalem Alexandrum diss.* IV. *in hist. Eccl. sæc.* I.

(12) *pag.* 137. *seqq.*

intelligunt. Non negavi. At etiam illud oſtendi, eoſdem illos Patres, qui quarto ſæculo, ceteriſque inſequentibus hæc tradiderunt, antiquæ & a præcedentis ætatis traditione confirmatæ de Eccleſia *ſupra Petram*, ideſt *Petrum* ædificatæ interpretationi inhæſiſſe. *Leonis* M. verba produxi; multo plura adferri poterant ex *Cyrillo Alexandrino*, *Ambroſio*, *Auguſtino &c.* Quod certiſſimo argumento eſſe debet, Patres ex errorum, qui enati in Eccleſia ſunt, occaſione cauſſas habuiſſe, cur paullo aliter illa verba explicarent (13); non tamen veterem explanationem

(13) Atque *Auguſtinus* quidem, qui auctor fuit, ad Chriſtum verba illa: *ſuper hanc Petram* referri debere, ita ſenſit, quia ut *Natalis Alexander* adnotavit [cit. *diſſ. IV. in ſæc. I. §. 3.*] " contra *Donatiſtas* agebat, qui Sacramen-
„ torum vim in Miniſtrorum ſanctitate collocabant; unde
„ timens, ne ſi Eccleſia in *Petro* fundata diceretur, ho-
„ mines de ſanctitate Miniſtrorum Eccleſiæ præſumerent,
„ ac ſuper eos ſpiritale fundarent ædificium, totam funda-
„ menti rationem ad Chriſtum revocavit. Hoc ſcrupulo ad-
„ ductum S. *Auguſtinum* eam amplexum fuiſſe interpreta-
„ tionem, conſtat ex ſermone 13. de Verbis Domini, ubi
„ ſubiungit: *Nam volentes homines ædificari ſive per ho-*
„ *mines, dicebant*: *Ego quidem ſum* Paulli, *ego autem*
„ Apollo, *ego vero* Cephæ: *ipſe eſt* Petrus: *Et alii, qui*
„ *nolebant ædificari ſuper* Petrum, *ſed ſuper Petram*; *Ego*
„ *autem ſum Chriſti*: *Apoſtolus autem* Paullus, *ubi cogno-*
„ *vit ſe eligi, & Chriſtum contemni; Diviſus eſt, inquit,*
„ *Chriſtus? Numquid* Paullus *pro vobis crucifixus eſt, aut*
„ *in nomine* Paulli *baptizati eſtis? Quomodo non in* Paulli,
„ *ſic nec in* Petri, *ſed in nomine Chriſti*: *ut* Petrus *ædifi-*
„ *caretur ſupra Petram, & non petra ſupra* Petrum. *Idem*
„ *ergo* Petrus *a Petra cognominatus Beatus, Eccleſiæ figu-*
„ *ram portans, Apoſtolatus Principatum tenens, continuo*
„ *poſt*

nem aut abieciſſe aut minus probaſſe. Quid vero ſi hæ Patrum interpretationes *ad ſpeciem diverſæ*, *in ſubſtantia tamen* non ſint *diſcordantes?* Atqui id auctore *Febronio* ipſo adfirmamus; hæc ejus ſunt verba (14).

„ *poſt paullum jam audito quod Beatus eſſet poſteaquam audivit futuram Domini Paſſionem, diſplicuit. Timuit ne* „ *perderet morientem, quem confeſſus fuerat vitæ fontem,* „ *turbatus eſt: Abſit a te, inquit, Domine.* Itaque S. Auguſtinus, ad errorem *Donatiſtarum* revincendum oſtendit „ Eccleſiam ex firmis, infirmiſque membris conſtare, ſanctumque *Petrum* hujus rei inſignem quamdam figuram, „ modo fidere, modo titubare; nunc Chriſtum vitæ fontem confiteri, nunc timere, ne moriatur, tandemque „ colligit: *In illo ergo uno Apoſtolo, id eſt* Petro, *in ordine Diſcipulorum primo & præcipuo, in quo figurabatur* „ *Eccleſia, utrumque genus ſignificatum fuit, ideſt, firmi* „ *& infirmi, quia ſine utroque non eſt Eccleſia.* Quibus „ verbis *Donatiſtarum* error evertitur qui hominum tantopere fidebant ſanctitati quum nequidem ſupra *Petrum* ædificare deberent Fideles, quippe qui infirmus fuiſſet ac „ peccator, cui dextera Chriſti fuiſſet opus, quæ illum erigeret, titubantemque fulciret“. Qui vero *Petræ* nomine fidem ac confeſſionem *Petri* intellexere, ut *Arianorum* errori obviam irent, hanc ſunt amplexi ſententiam. Quum enim *Arriani* [iterum *Natalis Alexandri* verba uſurpare liceat, ut *Febronius* tantam hujus Scriptoris auctoritatem vereatur, etſi id *Natalis* ex *Perronio* mutuatus eſt] „ Chriſti divinitatem palam impugnaſſent, Sancti Patres, qui „ firmiſſimum Catholicæ cauſſæ præſidium in illis S. *Petri* „ verbis: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*, poſitum animadverterunt, iſtius confeſſionis dignitatem ſummis laudibus extulere. Unde quia S. *Petrus* illius in gratiam & „ ob illius meritum, conſtitutus fuerat fundamentum Eccleſiæ, ipſammet confeſſionem fundamentum Eccleſiæ „ nuncuparunt, metonymice, id eſt, translato nomine effectus ad cauſſam: ut *Arrianos* illius impugnatores liberius ac verius velut fundamenti Eccleſiæ deſtructores inſectari poſſent.“

[14] T. I. *Cap.* I. §. 2. *n.* 5.

Quamquam si plene & perfecte id quod est, dicere voluisset, non solum explicationes illas *ad speciem diversas*, *in substantia tamen non discordantes* appellare debuerat, sed ejusmodi, ut vetustissimam, nec umquam obsoletam interpretationem, quæ petram a Christo nominatam *Petrum* designat, necessario vel sumant vel arguant. Illas animo repetamus.

V. Prima *Augustini*, paucorumque qui illum sequuti sunt (15) Petram Christum intelli-

(15) Paucos dixi, licet *Natalis Alexander* pene sui oblitus (T. VIII. *in sæc.* XV. & XVI. *hist Eccles. diss.* IV.) satis multos pro hac explicatione post *Launojum* indicet. „ Sunt autem, inquit ille Ss. *Hieronymus* in cap. 7. S. „ *Matthæi*, *Augustinus* Sermone 13. de Verbis Domini Tra„ ctatu 124. in *Johannem*, & lib. I. Retractationum Cap. „ 21., *Theodoretus* in Cap. 3. Epistolæ I. ad Corinthios, „ Venerabilis *Beda* in Cap. 16. S. Matthæi, *Paulinus* A„ quilejensis Episcopus lib. 1. contra *Felicem Urgelitanum* „ Episcopum, *Dungalus* Diaconus lib. contra *Claudium* „ *Taurinensem* Episcopum, *Rhabanus Maurus* lib. 4. de „ Universo, Cap. I. S. *Anselmus* in Cap. 16. S. Matthæi, „ *Petrus Lombardus Parisiensis* Episcopus, Magister sententiarum nominatus in Cap. 2. Epistolæ ad Ephesios, *Jo*„ *annes Saresberiensis Carnotensium* Episcopus, Epistola 166. „ ad *Cantuariensem* Archiepiscopum, *Celestinus* III. Pon„ tifex Maximus Epistola 14. ad *Lincolniensem* Episcopum „ *Innocentius* III. Sermone 2. de Consecratione Pontificis, „ S. *Thomas* in Cap. 4. Epistolæ 1. ad Corinthios, ad ista „ verba: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id* „ *quod positum est quod est Christus Jesus*". Quibus Febronius (T. I. pag. 15.) *Hildebertum* addit Serm. IV. in Dominic. Palmar. Verum ut a viro docto in *Exercitatione Biblia in illud* Matth. XVI. *Tu es Petrus*. *Romæ* edita a. 1768. animadversum est, si *Bedam*, *Dungalum*, *Rhabanum*, vulgatum *Anselmum*, atque *Hildebertum* excipias,

qui

telligit, ut nempe (quod ajebat S. Doctor in loco, quem ſupra adnot. recitavimus) *Petrus ædificaretur ſupra Petram, & non Petra ſupra Petrum*. Verum quid hoc demum eſt? Eo id tantum ſpectat, ut intelligamus, *Petrum* ipſum debuiſſe ſupra Petram Chriſtum ædificari. *Super quod fundamentum*, ait idem *Auguſtinus* (16), *etiam ipſe ædificatus eſt*

qui *Auguſtinum* exſcribunt, ceteri aliud omnino intelligunt, quam quod ajunt Triumviri illi Pontificio Primatui deprimendo. Nempe " *Theodoretus* ibi exponens non tam „ verba ſuper hanc *Petram*, ſed alia *Eccleſiam meam* do„ cet Eccleſiam denominari *meam* a Chriſto ejus funda„ mento: quod quis negat? Idem eſt ſenſus *Cæleſtini* III. „ Ep. 14. (dici debuit 13.) Et *Innoc.* III. ſerm. 2. de „ Conſecr. Pont. vim enim faciunt in iis verbis *Eccleſiam* „ *meam*: non autem explicant ea verba, de quibus eſt „ quæſtio ". *Hieronymus* porro (quod idem de *Paullino Aquilejenſi*, *Johanne Sarisberienſi*, *Goffrido Viterbienſi*, aç *Pio* II. dictum eſto) non *Matthæi* locum ex cap. XVI. de quo nunc agimus, ſed alium ex cap. VII. interpretatur, ubi de Eccleſia ait: *fundata enim erat ſupra Petram; ſuper hanc Petram Dominus fundavit Eccleſiam: Ab hac Petra Apoſtolus* Petrus *ſortitus eſt nomen*. At hæc omnia ſunt extra rem. Quis enim negat, quod *Petra*, de qua *Matth.* C. VII. ſit Chriſtus? Lis eſt de *Petra*, de qua *Matth.* C. XVI. Numquid quia *Job.* C. VIII. Chriſtus dicitur *Lux mundi*, idcirco *Cap. V. Matth.* in iis verbis: *Vos eſtis lux mundi*: Apoſtoli non dicuntur *lux mundi?* Quis etiam non fatetur, quod *Simon* filius *Johannis* ſortitus ſit nomen appellativum *Petri*, ſeu titulum per communicationem a *Petra* Chriſto? ſuper quem Chriſtum, tamquam *ſuper fundamentum fundamentorum*, ut loquitur *Auguſtinus* in Pſal. LXXXVI. fundata Eccleſia eſt? Hæc fatemur omnes. Quare ut cum appellatæ Exercitationis Auctore concludam, *hæc omnia citantur extra rem, & ut implendo paginas ſucum faciant ineruditis*.

(16) *Tract. CXXIV. in Job.*

eſt Petrus. *Fundamentum quippe aliud nemo poteſt ponere præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus.* At id fatemur omnes, qui Chriſtum cauſſam principem, & præcipuum in ædificatione fundamentum agnoſcimus. Hoc inquirendum ſupereſt, num ita *Auguſtinus* Chriſtum Eccleſiæ atque adeo *Petri, in quo figurabatur Eccleſia*, fundamentum dixerit, ut S. *Petrum* fundamentum eſſe a Chriſto ſecundum diffiteretur. Id autem falſum omnino eſt. Primo enim quis neget, poſſe aliquid alterius eſſe fundamentum, licet ipſum alteri eoque graviore fundamento indigeat? Nonne *Febronius* (17) Eccleſiam ſuper omnes Apoſtolos fuiſſe fundatam contendit? Nec tamen ſi ſapuerit, *Auguſtinum*, qui *Petrum* ipſum Chriſto ſuperædificatum ſtatuit, non idem de ceteris Apoſtolis ſenſiſſe adfirmarit. Deinde ita *ſupra petram* ædificatum *Petrum* Auguſtinus in eodem verbis Domini Sermone XIII. docet, *ut eum Primum & præcipuum Apoſtolorum* vocet, ejuſque *Apoſtolatus Principatum* verbis magnificis extollat. Immo (18) *Petrum* cum ceteris Apoſtolis comparans ait: *Inter hos pene ubique* SOLUS PETRUS *totius Eccleſiæ meruit geſtare perſonam; propter ipſam perſonam, quam totius Eccleſiæ* SOLUS *geſtabat audire meruit: Tibi dabo claves Regni cœlorum.*

Qua-

(17) T. I. *cap.* I. §. 2. *n.* 3.
(18) *Serm.* CVIII. *de diverſ.* Cap. II.

Digitized by Google

Quare quum *Petro* ſimul dictum a Chriſto fuerit & *Tibi dabo Claves Regni cœlorum & tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, SOLUS etiam *totius Eccleſiæ geſtabat perſonam*, quum Dominus hiſce illum verbis adloquutus eſt: *Tu es Petrus &c.* Vide magnum *Petrum* inter & reliquos Apoſtolos *Auguſtino* Auctore diſcrimen. Atqui id unum adſerimus quum ſupra *Petrum* tanquam ſecundum a Chriſto fundamentum ædificatam vocamus Eccleſiam. Verbis ergo paullo diverſis eamdem rem *Auguſtinus* indicavit, de eo tantum ſollicitus, ne quis *Petrum* propria virtute, & ſeorſim a Chriſto Eccleſiam ædificaſſe exiſtimaret. Dic Eccleſiam in Chriſto fundatam per *Petrum* divina ejus firmitate ſolidatum; plane adſentietur *Auguſtinus*. Heinc non dubitavit adſerere (19): *Eccleſia quæ fundatur* IN CHRISTO, *Claves* AB EO *Regni cœlorum adcepit* IN PETRO. Sed ſi illud adfirmaris, an non *Petrum* proximum a Chriſto Eccleſiæ fundamentum agnoveris? *Auguſtini* igitur doctrina non ſolum a ceterorum Patrum interpretatione non diſſentit, ut ſolum quod in ea *Donatiſtis* cavillandi occaſionem præbere poterat, de medio tollat, rem ipſam confirmet.

VI. Altera poſt exortam *Arrianorum* hæreſim apud Patres longe communiſſima Evan-

(19) *Tract. CXXIV. in Joh.*

vangelici textus explanatio confeſſionem, fidemque *Petri* heic *petræ* nomine a Chriſto commendatam tradit. Patres hanc in rem, ac Tractatores omnino XLIV. adfert *Launojus*, totidemque ex ipſo *Natalis Alexander* indicat (20). Neque tamen his opus erat. Id enim apud omnes Catholicos conſtans & certum. Quare *Johannes Eckius Luthero*, qui Evangelicum teſtimonium de fide *Petri* explicuerat, & *ſupra fidem* Petri *ædificatam Eccleſiam* docuerat, incunctanter repoſuit (21): *quis ei in hoc repugnat? quis negat? quis inficiatur? Ille prodat, nominet quem hujus diſſenſorem*. Scilicet qui *Petri* fidem in *Petra* ſignificari ajunt, ab illis qui *Petrum* ipſum, *Petram* agnoſcunt, adeo non diſſident, ut ne intelligi quidem poſſit, quomodo Fidem *Petri* fundamentum Eccleſiæ velint, quin *Petro* id gloriæ tribuant: Argumento ad id utar, quod *Febronius* mihi ſuppeditat. " Eundem ſenſum inquit ille „ (22), retinet oratio in Miſſa Vigiliæ A„ poſtolorum *Petri & Pauli* in Miſſali *Ro„ mano: Præſta quæſumus Omnipotens Deus*, „ *ut nullis nos ſinas perturbationibus conciti*, „ *quos in Apoſtolicæ Confeſſionis petra ſolida„ ſti*. Cui nullatenus repugnat Oratio pro„ feſto Cathedræ S. *Petri* die 18. Januarii in

(20) T. VIII. *diſſ.* IV. *art.* I. §. 3. *n.* 13.
(21) *Lib.* I. *de Primatu Petri c.* 13.
(22) T. I. *cap.* I. §. II. *n.* 1. *pag.* 13.

Digitized by Google

„ in Miſſali & Breviario præſcripta: *Deus* „ *qui B.* Petro *Apoſtolo tuo collatis clavibus* „ *regni cœleſtis ligandi atque ſolvendi Ponti-* „ *ficium tradidiſti &c.* Itaque cum non ali- „ ter credat, & aliter oret Eccleſia (*legem* „ enim *credendi lex ſtatuit ſupplicandi*, ut „ ſcribit *Cœleſtinus* I. ad Epiſcopos *Galliæ*) „ videtur eſſe doctrina *Eccleſiæ*, ut hæc i- „ pſa ſupra confeſſionem S. *Petri* fundata „ credatur". Recte. Nunc age: Eadem Ecclesia *Petrum* eſſe *Petram* a Chriſto deſignatam in ſuis Eccleſiaſticis hymnis diſerte canit, immo hic *ſenſus etiam Auguſtini* ætate, cujus hæc verba ſunt (23) *cantabatur ore multorum in verſibus Beati* Ambroſii (ab Eccleſia receptis) *ubi de gallo gallinaceo ait: hoc ipſa Petra Eccleſiæ canente, culpam diluit.* „ Itaque quum non aliter credat, & aliter „ oret Eccleſia (*legem* enim *credendi lex ſta-* „ *tuit ſupplicandi*, ut ſcribit *Cœleſtinus* I. „ ad Epiſcopos *Galliæ*) videtur eſſe doctri- „ na *Eccleſiæ*"; ut hæc ipſa ſit ſupra *Petrum* fundata. An autem Eccleſia in credendo a ſemetipſa diſſentire poteſt? aut ſaltem variare? Nihil horum Catholicus dicet, cui eadem ſemper, certa, immutabilia ſunt fidei dogmata. Quid ergo? Eo demum veniendum erit, ut quod ad rem ipſam adtinet, idem eſſe *Eccleſiam ſupra* Petri *Fidem* quod *illum ſupra* Petrum *ædificari*, fateamur.

Id

(23) *Lib.* I. *Retract. cap. XXI.*

Digitized by Google

Id facile *Febronius* intelligit, si quæ *Natalis Alexander* hac de re disserit (24), attente recolat, nempe " Sanctos Patres referre ista „ verba ad fidem & confessionem *Petri* non „ quidem *solam* & *seorsim spectatam*, sed „ prout edita est ab ipso *Petro*, suumque „ meritum in illum refudit. Sive (ut cla„ rius dicam) hæc verba: *Et super hanc Pe„ tram* ita intelligunt de *Petri* confessione, „ ut illa etiam de *Petro* ipso exponant, & „ cum supra fidem & confessionem *Petri* „ fundatam scribunt Ecclesiam, causam *me„ ritoriam* indicant, ob quam S. *Petrus* eam „ sit consecutus dignitatem, ut fundamen„ tum esset Ecclesiæ. Cum vero supra Pe„ trum fundatam dicunt, *subiectum* notant „ illius dignitatis. Sicut igitur, cum S. *Hie„ ronymus* scribit Epistola 61. quæ est ad „ *Pammachium*: *Super aquas* Petri *corpus non* „ *ambulasse*, *sed fidem*, non negat S. *Petrum* „ vere & realiter aquis inambulasse, sed „ tantum significat non agilitati corporis, „ sed virtuti Fidei illud tribuendum mira„ culum: ita cum Sancti Patres Ecclesiam „ supra Sancti Petri confessionem fundatam „ prædicant, supra *Petrum* fundatam non „ inficiantur; sed innuunt dumtaxat meri„ tum fidei hanc ipsi supremæ dignitatis „ accessionem procurasse. Quod unus instar „ om-

(24) *Diss. IV. in sæc.* I. *hist.* Confer *Antisebr. diss.* I. *cap. IV. n.* 5. præsertim sec. edit.

Digitized by Google

„ omnium S. *Hilarius* facile perſuadebit: is
„ enim Capite 16. in *Matthæum* ait: *Di-*
„ *gnum plane confeſſio* Petri *præmium conſe-*
„ *cuta eſt, quia Dei filium in homine vidiſſet.*
„ *Beatus hic eſt, qui ultra humanos oculos*
„ *intendiſſe, & vidiſſe laudatus eſt.... O!*
„ *in nuncupatione novi nominis felix Eccleſiæ*
„ *fundamentum, dignaque ædificatione illius*
„ *petra, quæ infernas leges, & tartari por-*
„ *tas, & omnia mortis clauſtra diſſolveret!*
„ Ubi vides utramque expoſitionem adſtrui,
„ & Eccleſiam fundatam dici ſupra Petrum
„ *formaliter* (ut Theologi de ſchola loqu-
„ untur) ſupra confeſſionem vero *Petri*,
„ *cauſſaliter*“. Hoc ſolum utramque inter expoſitionem diſcriminis eſt, ut idem *Natalis* proſequitur, quod quæ ad ipſam *Petri* perſonam ea verba refert, *immediata* eſt, quæ de Fide *Petri* ipſa interpretatur, *mediata*; illa *primitiva* & *perpetua*; hæc *adventitia*, & *temporanea*; iſta ab initio Eccleſiæ quatuor ſæculorum ſerie SOLA tradita; altera vero data *Arrianæ* hæreſeos occaſione prolata (25). De unanimi igitur Patrum ſententia dubitari non poteſt, quum plurimi explicate & diſtincte & verba ad *Petrum* referant, ceteri ita alio trahant, ut tandem in *Petro* ipſo conſiſtant. Mirari autem ſatis non poſſum *Febronii* imprudentiam qui eadem Chriſti verba & *ſuper hanc petram &c.*

in

(25) Vide adnot. 13.

Digitized by Google

in ſe ipſis, & independenter ab omni exterior re auctoritate ſpectata, & attente cum OMNIBUS CON-& ANNEXIS *conſiderata* nobis favere pernegat. " Verba enimvero antece-
„ dentia, ut recte idem *Natalis* (26) mo-
„ net, ſcilicet: *Beatus es* Simon Barjona,
„ *quia caro & ſanguis non revelavit tibi* ....
„ *Et ego dico tibi, quia tu es* Petrus ſpe-
„ ctant ſingularem *Petri* perſonam: ergo &
„ ſequentia verba, *& ſuper hanc* Petram *æ-*
„ *dificabo Eccleſiam meam*, quæ veluti coro-
„ nidis vice adjicit, ad ipſum quoque Pe-
„ *trum* pertinent. Præterea valde implicata
„ eſſet ac perturbata ſeries verborum Chri-
„ ſti niſi eodem tenore orationem ad unum
„ *Petrum* flexiſſet. Hic enim eſſet illorum
„ ſenſus: *Tu*, mi Apoſtole, *es* Petrus, *&*
„ *ſuper hanc* Petram, ideſt ſupra me, *ædifi-*
„ *cabo Eccleſiam meam; & tibi*, Petro A-
„ poſtolo, *dabo claves regni Cœlorum*. Qui-
„ bus verbis quid intricatius proferri poſ-
„ ſit, non video". Hæc ſunt *con-& annexa*, quæ *Febronius* indicare audet veluti nobis contraria, poſtquam idipſum a nobis viderat in *Antifebronio* breviter quidem, ſed accurate propoſitum. Quidni ergo aut cum *Carolo* d'*Argentrè*, Doctore & Socio Sorbonico, atque Epiſcopo *Tutelenſi* di-

ca-

(26) *Diſſ. cit.* §. I.

Digitized by Google

camus? (27) *Manifeſtum eſt, hæc verba*: Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: *a Chriſto dicta fuiſſe de perſona* Petri, *quem præcipuum Eccleſiæ ſuæ fundamentum & unitatis Eccleſiæ quaſi centrum eſſe volebat, ut perpetua Eccleſiæ traditione conſtat, ſexcentiſque veterum teſtimoniis qui diſertis verbis adſeruerunt* Petrum, *ipſiuſque ſucceſſores in* Romana *Sede, hanc eſſe* Petram *firmiſſimam, ſuper quam Chriſtus Eccleſiam ſuam fundavit*: aut cum *Maſſilienſi* Epiſcopo adfirmemus *ſempiternam fore veritatem*, quod Jeſu Chriſti *Eccleſia fundata eſt ſupra* Petrum & ipſius ſucceſſores (28). Quod ſi tanta *Febronius* auctoritate non terretur, meminerit ſaltem eorum, quæ ipſemet in utroque volumine ſcripſit. In primo enim ait (29). *Illud nihilominus ex commentario D.* Hieronymi *in ſupra adductis verbis*, propterea inter omnes unus eligitur, ut CAPITE CONSTITUTO ſchiſmatis tollatur occaſio: *nec non ex illo Magni* Leonis, Petro SINGULARITER hoc creditur, quia cunctis Eccleſiæ rectoribus FORMA præponitur: *demum ex mox referendis verbis S. Auguſtini*: Petro PRIMITUS; quia in Apoſtolis Petrus eſt PRIMUS: *rite infertur, etiam ex hoc loco S.* Mat-

(27) *in loc. Theol. cap.* VII.

(28) Docum. Paſtor. de libertat. Eccleſ. Gallic. 1733. p. 26. *Il ſera éternellement vrai de dire, que l'Egliſe de Jeſu s-Chriſt eſt fondée ſur* Pierre *& ſes Succeſſeurs.*

(29) *Cap. I. §. II. n. 6. pag. 19.*

Digitized by Google

thæi *eluceſcere*, *& probari Primatum Petri*. In altero vero ſtatuit (30), ut ſupra notavimus, in celebri hoc *Matthæi* textu duas eſſe Chriſti promiſſiones diſtinguendas: per *primam* autem (quæ iis verbis: *ſuper hanc Petram &c.* continetur) Petro *adſeri Primatum in Eccleſiæ*, *quam Servator noſter fundaturus erat*, *Hierarchia*. Quomodo enim *Petri* heinc duci Primatus poſſit, niſi verba *ſuper hanc Petram* ad ipſum *Petrum*, non autem ſeu ad Chriſtum, ſeu ad *Petri* confeſſionem ſecluſo *Petro* referantur, fateor, hebetis adeo ſum ingenii, ut plane non perſpiciam. De hac ergo quæſtione ſatis dictum eſto.

VII. Secunda nunc de *Matthæi* verbis quæſtio exoritur; quodnam ſcilicet Primatus genus fuerit ibi *Petro* a Chriſto promiſſus? Num talis, *qui fines directorii & formæ non egrediatur*, ut in primo opere ajebat *Febronius* (31)? Num *juriſdictionis*, ſeu, ut ipſe non ſatis ſibi conſtans loquitur (32) *auctoritatis*, ſed in ſingulas Eccleſias, non autem in univerſam Eccleſiam, ac generale Concilium ab ea repræſentatum; quod idem *Febronius* cum *Gallis* contendit? Num denique (quod *Romani* dicimus) veræ propriæque juriſdictionis Primatus in omnes cum particulatim, tum collectim Eccleſias? Hanc enim-

(30) *pag.* 171.
[31] *l. c. pag.* 19.
(32) T. *I. cap.* II, §. II. *n.* 2. & T. II. *pag.* 536.

Digitized by Google

enimvero quæſtionem in *Antifebronio* diremi (33), iiſque *Romanorum* ſententiam momentis firmavi, quæ diſſimulari a *Febronio*, non ſolvi potuerunt. Exſpecto igitur, ut illis reſpondeat; tum quid ipſi reponendum ſit, videbo. Heic tamen aliqua tantum animadvertere non inutile erit. Primum eſt, quod in prima *Febroniani* operis confutatione omiſiſſe me pœnitet, adverſarium nobis per ſummam calumniam adfingere, quod *in textu Matthæi* regimen univerſæ Eccleſiæ *uni Petro* commiſſum dicamus, ut *reliqui Apoſtoli tantum vocati cenſerentur* in partem ſollicitudinis *ejuſdem* Petri, *cui liberum eſſet Coapoſtolis ſuis, quum voluiſſet, portionem ſacri regiminis communicare, quam voluiſſet, reſervare* (34). Non ita deſipimus, ut nobis *Febronius* imponit. Hæc de Pontifice cum Epiſcopis comparato dicimus, non de Petro cum Apoſtolis collato. Conſulat *Valentiam* in *Analyſi Fidei Catholicæ* (35), ubi ait: „ ad Apoſtolatus prærogativam atque dignitatem duo pertinuerunt. Unum eſt, quod „ ab ipſo Chriſto proxime auctoritatem Eccleſiaſtici miniſterii Apoſtoli adceperunt. „ Quamobrem & ab eo miſſi, ſicut ipſe „ miſſus erat a Patre, dicuntur. Alterum „ eſt, quod eam auctoritatem ſic a Chriſto

[33] *Diſſ.* I. *cap. IV.* §. 2. *n.* 7. *ſeqq.*
[34] T. I. *cap.* I. §. 2. *n.* 5. *pag.* 18.
[35] *Lib.* VII. *cap.* 2. *pag.* 66. *Paris edit.* 1610.

Digitized by Google

„ adceperunt, ut non tantum in hac vel in „ illa orbis parte, ſed ubique prorſus poſ„ ſent rite ac legitime fungi muneribus Ec„ cleſiaſticis: *Euntes enim*, inquit, *docete* „ *omnes gentes &c.* Et *Prædicate Evangelium* „ *omni creaturæ*. In his rebus, atque adeo „ in hujuſmodi dignitate atque prærogativa „ Apoſtolatus pares omnes Apoſtoli fuerunt". Hoccine eſt in *partem ſollicitudinis vocari?* An qui a Chriſto auctoritatem adceperant Eccleſiaſtici miniſterii ubique gentium exercendi, eos poterat *Petrus in partem ſollicitudinis vocatos* dicere? Neque aliter ſentientem ullum inveniet ex *Romanis* Theologis, non *Bellarminum*, non *Suarium*, non *Coeffetæum*, non *Charlaſium*, non *Orſium*, non *Mamachium*. Epiſcopi quum Apoſtolis in plenitudine poteſtatis non ſucceſſerint, (36) vocari poſſunt a Romano Pontifice *in partem ſollicitudinis*. Non ita Apoſtoli, quibus divina Chriſti auctoritate in omnes citrs omnem exceptionem Eccleſias conceſſum jua fuerat. Eam igitur in Apoſtolos Monarchis cam poteſtatem *Petro* collatam defendimus, vi cujus *inter beatiſſimos Apoſtolos* ut ad *Anaſta-*

[36] *Concedo*, inquit Nat. Alex. diſſ. IV. in hiſt. Eccl. ſæc. I. §. IV. in reſponſ. ad tert. obiect., *quod Apoſtolorum ſucceſſores ſint Epiſcopi, quod Apoſtolicæ poteſtatis heredes cenſeri debeant; ſed poteſtatem illam nego æque extenſam in Epiſcopis, ac in Apoſtolis. Illorum enim auctoritas nullius erat ſedibus definita, nullis provinciis circumſcripta. At Epiſcoporum poteſtas intra Diœceſeon ſuarum cancellos cohibetur.*

Digitized by Google

naſtaſium Theſſalonicenſem (37) S. Leo M. perſcripſit, *in ſimilitudine honoris fuerit quædam diſcretio* POTESTATIS, *& quum omnium par eſſet electio, uni tamen datum ſit, ut ceteris* PRÆEMINERET. Itaque quod ſupra de clavibus *Natalis Alexander* ajebat, idem de univerſa Apoſtolorum poteſtate a clavibus ſignificata dicimus, non æquo ſcilicet jure cum *Petro* ceteris Apoſtolis datam, *ſed cum dependentia a* Petro, *& cum ſubordinatione ad ipſum*. Cetera commenta ſunt ad invidiam noſtræ ſententiæ conflandam a *Febronio* conficta. Alterum quod obſervari velim maxime, eſt, ad *Petri* primatum, qui non honoris ſit, & ordinis, ne ab ipſis quidem hæreticis oppugnatus, ſed præcipui cujuſdam juris, adverſariis ipſis ultro fatentibus, Evangelica verba, quæ hactenus explicuimus, pertinere. Recte ſane. Quum enim in omnium Patrum libris, atque adeo perpetua ſcripta Eccleſiæ traditione eadem Evangelii verba tanquam primatus fundamenta exhibeantur, ſi quis hæc ad primatum ſaltem *auctoritatis* nihil valere cum *Launojo*, ac *Dupinio* audacter contenderet; næ ille ipſam quoque traditionem eidem *Matthæi* ſententiæ ſubnixam eo nihil conferre exiſtimet neceſſe eſt, *quod idem eſſet*, inquit *Ballerinius* (38), *ac divinam inſtitutionem ſubverte-*

(37) Ep. XIV. *Baller. edit. col.* 691.
(38) *De vi ac rat. Primat. pag.* 22.

Digitized by Google

re. At nunc adversarii mihi explicent, velim, quid in illis *Matthæi* verbis sit, unde primatus quidem arguatur, sed vel intra *directorii* fines, vel solius *auctoritatis*, vel veræ jurisdictionis, sed in singulas tantum Ecclesias. *Nihil excipitur*, inquit S. *Bernardus* (39), *ubi distinguitur nihil*. Sed & ipsa, qua una Primatum adversarii ipsi heinc arguunt, *fundamenti* ratio, ut nihil distinguatur, exposcit. Quis enim umquam audivit, singulas alicujus ædificii partes, cubicula, aulas, bibliothecam, ædiculam, & si quid aliud vis, fundamento superexstrui, non domum universam seu omnes simul ejus partes? Et singulas in *Petro* veluti *fundamento* ædificatas dicemus Ecclesias, nec tamen universam Ecclesiam eidem innixam *fundamento* statuemus? Atqui Primatum in singulas Ecclesias, & veræ quidem jurisdictionis Primatum *fundamenti* ratio confirmat, saltem *Gallis* non diffitentibus. Quei ergo Primatum, quem *Petro*, in singulas Ecclesias adserimus, eidem *Petro* negabimus in totam Ecclesiam, seu omnes Ecclesias? Fundamentumne singularum esse potest, quin omnium quoque fundamentum habeatur? Non ita Magnus *Leo* sensit. *De toto*, inquit (40) *mundo unus* Petrus *eligitur*, *qui & universarum gentium vocationi*, *& omnibus Apostolis*, *cun-*

(39) *Lib.* II. *de consid. ad Eugen.*
(40) *Serm.* IV. *Ball. edit. al.* 3. *col.* 16.

Digitized by Google

cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur : ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint multique Pastores ; omnes tamen proprie regat Petrus, *quos principaliter regit & Christus*. Quid hoc ? Omnes ne regit Christus jure tantummodo *directionis* ? regitne jure quodam *auctoritatis* ad *singulas* tantum Ecclesias se se exporrigentis ? Apage blasphemias. At *Leone* M. Auctore omnes PROPRIE *regit* Petrus, *quos principaliter regit & Christus*. Ac ne dubites, hæc aliud regiminis genus in Christo, aliud in *Petro* designare aliqua tantum similitudine illi consentaneum, sermonem sic *Leo* prosequitur : *magnum & mirabile, dilectissimi, huic viro* CONSORTIUM POTENTIÆ SUÆ *tribuit divina dignatio*. Audin ? *Consortium*, non *similitudinem*, & cujusnam rei ? non directionis cujusdam, aut umbratilis auctoritatis, sed *potentiæ* ; nec qualecumque *consortium*, sed *magnum & mirabile*.

VIII. Hæc, qui sepositò partium studio perpendat, profecto intelliget, nihil ad *Petri* Primatum, qualem *Romani* tuemur, stabiliendum adlatis *Matthæi* verbis esse efficacius. Verum in illis, ut superius diximus, Primatus *Petro* promissus est, non collatus. Tributus est solummodo *Joh. XXI.* quum Christus ei dixit : *Pasce agnos meos, pasce oves meas*. In *Antifebronio* (41) dum hunc *Johannis* locum expenderem, tria mihi o-

 sten-

(41) *Diss. I. cap. 5.*

Digitized by Google

ſtendenda, propoſui, atque adeo oſtendiſſe me credo. Enimvero Chriſtus, quemadmodum *Matth. XVI.* quum ei Primatum polliceretur, *Simonem Johannis* appellat; ter ex illo ſciſcitatur, an ipſum diligeret, immo an *plus* ceteris Apoſtolis; reſpondenti *Petro*, ſuumque amorem teſtanti bis iniungit, ut in tanti amoris argumentum paſcat agnos illius, ac tertio tandem, *Paſce*, inquit, *oves meas*; tum addit *Amen amen dico tibi quum eſſes junior cingebas te &c.* Hæc omnia Sermonem cum uno Petro *immediate* & *directe* habitum palam faciunt; præſertim quum Chriſtus, ſi ad Apoſtolos paſcendi curam *immediate* & *directe* referri voluiſſet, nullo negocio potuiſſet plurali verbo uti: *paſcite*. Quid? quod ea interrogatio *diligis me plus his?* ſatis ipſa per ſe ſe prodit, aliquid præmii ceteris, nequaquam communis voluiſſe Chriſtum vehementiori *Petri* amoris rependere. Conſentiunt Patres *Hilarius* (42), *Ambroſius* (43), *Maximus* (44), quorum eo loco verba produxi. Adde *Leonem* cum in epiſtola ad *Viennenſis* Provinciæ Epiſcopos, ubi de *Petro* ait: *Cui quum præ ceteris ſolvendi & ligandi tradita ſit poteſtas paſcendarum tamen ovium* SPECIALIUS *cura mandata eſt*; tum in ſermone primo de *Adſcenſione* ubi

(42) *Lib.* VI. *de Trinit. n.* 37.
(43) *in Luc. lib. X.*
(44) *Serm. de St.* Petro & Paullo.

Digitized by Google

ubi pariter *in illis*, inquit (diebus), *per insufflationem Domini infunditur Apostolis omnibus Spiritus Sanctus, & Beato Apostolo* Petro SUPRA CÆTEROS *post Regni claves* OVILIS DOMINICI CURA MANDATUR. Alterum quod ibi demonstrandum sumpsi erat, *pascendi* verbo regendi & gubernandi tum plena ac suprema auctoritate jus, potestatemque designari. Pluribus denique non modo universum gregem Christianum sed & ejus Pastores cum singulos tum simul omnes fuisse tunc *Petri* curæ a Christo creditos comprobavi. *Pasce*, inquit Christus, *oves* MEAS. Quemadmodum ergo Christiani omnes, eorumque Pastores *oves* sunt Christi, ita oves sunt Petri, illiusque regimini ac potestati subiecti. *Habent Episcopi*, quemadmodum ad *Eugenium* III. S. *Bernardus* scribebat (45) *sibi adsignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus nec modo ovium, sed & Pastorum, tu unus omnium Pastor; unde id probem quæris? ex verbo Domini pasce &c.* Hæc ibi fusius pertractata, ac Sanctorum Patrum confirmata sententiis invenies. Quid ad ista *Febronius*? Dicamne? Ne verbum quidem. Fortasse tamen *Febronius* hæc omnia tam dilucide enucleata, ac tam gravibus corroborata testimoniis, verbis *Natalis Alexandri*, quæ *Sangallo* aliisque supra

(45) *Lib. II. de consid.*

pra oppoſuerat (46) eludi poſſe exiſtimavit. Sed quid demum *Natalis* dixerat (47)? *Hoc loco* (Joh. XXI.) *non ſoli* Petro, *ſed omnibus Epiſcopis in ejus perſona ovium curam a Chriſto commiſſam eſſe*, S. Ambroſius, S. Chryſoſtomus, S. Auguſtinus, *& alii Patres affirmant*. Optime. Cur ergo ipſe *Natalis* in hiſtoriam ſæculi I. differens (48) ſcripſerat? *quibus verbis* [Paſce &c.] *ſumma rerum in Eccleſia, & ſacer nedum ſuper ceteros Fideles, ſed etiam ſuper Apoſtolos ipſos Principatus S.* Petro *a Chriſto Servatore collatus eſt*. *Natalem Natali* oppono, *Natalem* qui nondum exulcerato in *Romanum* Pontificem animo & ante declarationem anni 1682. libere animi ſui ſententiam promebat, *Natali* frementi damnatam ab *Innocentio* XI. ſuam Eccleſiaſticam hiſtoriam ad XII. ſæculum perductam, ſuaſque deinceps ad indicatam Declarationem diſſertationes exigenti. Sed quod gravius eſt, idipſum quod ex Natali nunc *Febronius* adfert, nonne fuerat a me in *Antifebronio* refutatum? Dixeram ibi, Patres qui Apoſtolos, Epiſcopos, alioſque Miniſtros *Paſtorum* nomine heic indicari ajunt, non literalem, ſed allegoricum ſenſum explicuiſſe; nec immerito, *cunctis* enim *Eccleſiæ Rectoribus* PETRI *forma præponitur*, inquit

(46) *T. II. pag.* 172.
[47] *T.* VIII. *diſſ.* IV. §. 3. *n.* 8.
[48] *Diſſ. IV.*

Digitized by Google

quit S. *Leo* [49], quare in *Petro mediate & indirecte* ceteri quoque Ecclesiæ Rectores oves Christi pascere jussi haberi, & dici possunt. Verum litteralem nos sensum inquirimus, eumque proximum & immediatum, qui Christi verba ad unum *Petrum* referre nos cogit. Hæc eo loco a me exposita, & cum Patrum dictis collata nunc recitatione verborum *Natalis Alexandri*, eorum scilicet quæ *Febronius* in primo operis volumine adtulerat [50] una iteratione satis convellantur, æqui lectores judicent.

IX. Ego vero ad ea Novi Testamenti loca, quæ *Febronius* mihi objicit, sermonem converto. " Dum sacras litteras, inquit [51] „ novi Testamenti scrutamur, invenimus, „ tribus vicibus inter Christi discipulos fu„ isse de Majoritate contentionem, nimi„ rum *Matthæi XVIII.* Ejusdem *XX.* demum „ *Lucæ* XXII. Sane de hac re toties non „ contendissent Apostoli, si per verba *Tu* „ *es* Petrus *&c. Tibi dabo claves &c. Tu vo„ caberis Cephas*, soli *Petro*, aut saltem ei „ *tanquam Monarchæ*, regendæ universalis „ Ecclesiæ auctoritas principaliter fuisset „ tradita. " Non ego heic cum *Origene* (52) dicam,

[49] *Serm. III. de Assumpt. ad Pontif.*
[50] *Cap. I. §. III. n.* 1.
(51) *T.* II. *pag.* 345.
[52] *T. XII. in Matth.* " Quum ergo maximo a Jesu „ Petrum honore affectum existimarent, qui majorem cum „ ce-

dicam, ex ipso primatu [non quidem tradito, *Febronius* enim ipse licet heic sui videatur immemor, concedit promissum fuisse quidem *Petro Matth.* XVI. sed tantummodo post resurrectionem *Joh.* XXI. collatum, sed promisso) ortam fuisse discipulorum contentionem. Respondeat pro me *Natalis Alexander* (53), argumentum quod *Wittakerus Lutheranus* jamdudum adtulerat audiatque illum *Febronius* ea reverentia, qua decet *primæ notæ* doctorem: " Hæc Christi verba primatum omnem Apostolis non negant, sed „ ambitione quæsitum, & qui quodam superbiæ typho exerceatur, quique merum „ sit imperium, non ministerium; quale „ Gentium Reges in subditos exercebant. „ Unde ait: *Reges gentium dominantur eorum: Vos autem non sic.* Jubet namque „ Christus, ut qui inter eos major est, infra eos se humilitate dejerat, nec præse-

„ se

„ ceteris suis discipulis judicasset, id, quod suspicabantur, Jesum interrogando . . . exploratum habere voluisse mihi videntur; simul etiam sperabant futurum, ut „ causam cognoscerent, cur ceteris discipulis *Petrus* antelatus fuisset. . . . Inde autem fortasse dubitatio eorum orta est, quod tres in transfiguratione antepositi fuissent. „ Quis autem trium illorum major a Domino judicatus „ fuisset, ea vero de re dubitabant. Nam *Johannes* in „ ejus pectus præ amore recubuit, & multa ante cœnam „ singularis honoris in *Johannem* a Jesu collati argumenta vidisse illos inde licet existimare. *Petrus* autem in „ confessione beatus appellatus est propter illud: *tu es* „ *Christus Filius Dei vivi.*"

(53) *in hist. Eccles. sæc. I. diss. IV.*

Digitized by Google

„ se ambiat, sed prodesse curet: non do-
„ minari, sed fratribus ministrare. Ceterum
„ supponit aliquem esse inter eos, cui con-
„ veniat primatus. Non enim ait: *Nemo*
„ *inter vos major est, nemo præcessor*: sed,
„ *Qui major est in vobis, fiat sicut minor,*
„ *& qui præcessor est, sicut ministrator*. Tum
„ suo exemplo eos ad serviendum fratribus
„ invitat: *Nam quis major est*, inquit, *qui*
„ *recumbit, an qui ministrat? Nonne qui re-*
„ *cumbit? Ego autem in medio vestrum sum*
„ *sicut qui ministrat*. Certe ministerium il-
„ lud cujus exemplum Christus præbebat,
„ non prohibebat, quin Discipulis suis ma-
„ jor esset: nec itaque prohibebat simile, ad
„ quod ipsos adhortabatur, ministerium, ne
„ aliquis inter ipsos primatum obtineret.
„ Contendebant porro Apostoli temporalis
„ dominationis primatu. Inter eos namque
„ orta contentio est, propterea quod in so-
„ lutione tributi *Petrus* Christo fuisset æ-
„ quatus, seu quod idem pro se & *Petro*
„ pendi tributum dominus imperasset (54).
„ *Johannem* vero super Christi pectus re-
„ cumbentem viderent in novissima Cœna
„ (55) quæ humanæ ambitionis labes Apo-
„ stolorum animos adlapsu Spiritus Sancti
„ nondum illum imatos, & in schola hu-
„ militatis Christi nondum omnino consum-
„ ma-

(54) *Matth.* 17.
(55) de qua *Luc.* 22.

„ matos, tunc paullisper infuscavit: cum „ præsertim eximiam dignitatem *Petro* col„ latam nondum intelligerent, quam tunc „ promissione tantum & designatione Chri„ sti, non actuali exercitio obtinebat: quod „ demum post ipsius resurrectionem confe„ cutus est. Sed post Spiritus Sancti de„ scensum, nulla inter eos fuit amplius æ„ mulatio. Immo *Johannes*, qui Primas cum „ *Jacobo* fratre, in regno Christi, ore pre„ cibusque maternis flagitaverat, *Petri* pri„ matum agnovit, suoque consignavit E„ vangelio (56)". Ridiculus sim, si cetera persequi velim, quæ ex Actibus Apostolorum *Febronius* excerpsit (57), ut *collegiale* fuisse regimen, quo *primitiva Ecclesia* ab Apostolis *gubernata fuit*. Quum enim pares essent Apostoli *Petro* in iis, quæ ad præstantissimum Apostolatus munus pertinebant, licet ei pro dignitate primatus essent obnoxii, mirum non est, multa in communi ab illis gesta fuisse, quin *Petrus* primatus in eos potestatem exerceret. Id porro ab *Johanne Chrysostomo* didici, cujus hæc sunt verba (58): " PETRUS quasi dux circuibat, ordi„ nes considerans .... Vide illum ubique „ circumcursantem, & primum inventum „ ubi eligendus erat Apostolus. Hic primus „ fuit

(56) *Joh.* XXI.
(57) *l. c. pag.* 346.
(58) *hom.* XXI. *in acta n.* 2.

Digitized by Google

„ fuit cum dicendum erat *Judæis* non esse „ ebrios Apostolos, cum claudus sanandus „ fuit; quando concionandum erat, hic an„ te alios erat, quando agendum cum præ„ fectis, quando cum *Anania*, cum ex um„ bra sanationes fierent. Ubi periculum est, „ hic adest, & ubi quædam dispensanda „ sunt. Ubi vero in tranquillo res sunt, „ in communi omnes, hic majorem non „ appetit honorem". Unum tamen non omittamus, quo *Febronius* sibi maxime placet. " Actorum VIII., inquit (59), me„ moratur, qualiter *audientes Apostoli*, *quod* „ Samaria *recepisset verbum Dei*, MISERUNT „ *ad eos* Petrum *&* Johannem; *Petrus* au„ tem absque ulla discussione injuncta im„ plevit. At missio de sui ratione impor„ tat authoritatem in mittente respectu mis„ si, argumento ejus, quod dicitur *Lucæ* „ *VII. V.* 8. *Nam & ego homo sum sub po„ testate constitutus, habens sub me milites,* „ *& dico huic Vade & vadit; & alii veni* „ *& venit, & servo meo fac hoc, & facit*". Verum si recte memini idipsum est, quod in primo volumine *Febronius* ex *Gersone* descripserat (60). Quin etiam memini, me multa in *Antifebronio*, præeuntibus *Salmerone*, & *Baronio*, quibus *Perronium* addere poteram in responsione ad Regem *Angliæ*, in eum

(59) *V. II. pag.* 347.
(60) *T. I. Cap. I. §. 3. n. 2.*

eum locum adnotasse quibus efficeretur, summa horum est mitti aliquem posse ex mittentis in eum potestate, (quemadmodum Centurio apud *Lucam* de suis ajebat militibus); non tamen semper, qui mittitur, esse mittenti subiectum; idque multis cum sacræ, tum profanæ historiæ exemplis ex *Baronio* confirmavi. Ad hæc si aliud *Febronius* desiderat, adcedat Magorum exemplum, qui ab *Herode* in *Bethleem* missi sunt, non utique, quod Magi sub *Herodis* essent potestate. Heinc vero colligebam, consequutionem illam *Gersonis*, missos fuisse in *Samariam* Petrum & *Johannem tamquam subditos* Ecclesiæ non esse legitimam, nisi prius demonstretur fuisse illos missos ex mittentium in ipsos auctoritate; quod neque tunc, neque deinde in recenti opere effecit *Febronius*. Heu tamen me miserum! Tota quanta est hæc mea responsio, nonnisi *vaniloquium* visa est *Febronio*. *Compares*, inquit ille (61), *hæc prudens & non præoccupatus lector cum* VANILOQUIO P. ZACCARIÆ. Non igitur mirabor, nihil *Febronium* ad ea, quæ ibi dixi, respondisse. Videbatur scilicet sibi *Febronius* oleum operamque perdere, si *vaniloquium* sumeret confutandum. Hoc unum tamen a *prudente & non occupato* lectore, quem heic *Febronius* appellat, peto etiam atque etiam

(61) *l. c.*

Digitized by Google

etiam, ut meum illud *vaniloquium* comparet cum *Salmeronis*, *Baronii*, ac *Perronii* verbis, nec me unum *vaniloquii* damnet, qui nonniſi tantorum virorum uſus ſim argumentis, ſed ſi *vaniloquium* id eſt, eos cum primis, ex quibus illa decerpſi, *vaniloquos* fuiſſe pronunciet. Moneo tamen, grandis eſſe confidentiæ, ne quid gravius dicam, *Salmeroni*, *Baronio*, ac *Perronio* *vaniloquium* exprobrare.

Digitized by Google

CAPUT IV.

Monarchicum a Christo regimen fuisse Ecclesiæ suæ præstitutum concludimus. Cujusmodi illud sit. Iterum Febronius *cum* Gallis *comparatur, & quantum ab his discrepet, ostenditur. Nonnulla adduntur ad confutandam* Gallorum *quoque Doctorum opinionem. Tandem de* P. *D.* Zalwein *systemate judicium fertur.*

I. QUoniam uni *Petro* claves supremæ in Ecclesiam potestatis a Christo traditæ sunt, quemadmodum hactenus disputando effecimus, illud per se se consequitur, Monarchici regiminis formam fuisse ab eodem Christo Domino in Ecclesia sua constitutam. Sed tamen ut cavillationibus aditus præcludatur, idipsum uberius hoc capite explicandum, novisque confirmandum est argumentis. Quod antequam adgredior, animo repetant, velim, Lectores mei, quod Politicarum rerum Scriptores tradunt, civitatum rerumque publicarum formas *regulares* alias, alias irregulares appellari. *Regularitatem autem civitatis*, inquit *Puffendorfius* (1), *in hoc consistere arbitramur, ut omnes, & singuli ab una velut anima videantur regi, seu ut summum imperium indivisum & incon-*

vul-

(1) *Lib. VII. cap. V. §. 2.*

vulſum ab una voluntate per omnes civitatis partes atque negocia exerceatur. Quæ quidem *anima*, ſeu *voluntas*, a qua politicum corpus regitur, ac promovetur, quum & in uno Principe & in pluribus Optimatibus, & in tota populi multitudine collocari poſſit, heinc triplex *regularis* Civitatis forma enaſcitur, quæ *Monarchiæ Ariſtocratiæ*, ac *Democratiæ* nomine deſignari conſuevit. Quod ſi hæc *moralis* corporis anima in Imperii communionem alios adſciſcat, ex. gr. Princeps Optimates, vel populum, ſtatus, quem *irregularem* vocant, emerget. Hujus porro tria quoque ſunt genera, triplici qui obrepere in civitatem poteſt defectui, *finis* ſcilicet, *formæ*, & *nexus* reſpondentia. Deficiunt a *fine* civitates, in quibus imperans ſummet commodum primo ſpectat, Populi vero utilitatem tanquam aliquid extraneum, abſque injuria tamen, quia eo non invito; cujuſmodi ſocietates ſunt, quæ ſubditos habent inſtar mancipiorum Principi obnoxios, eaque de cauſſa *heriles* dicuntur (2): multo autem magis *irregulares* defectu *finis* erunt civitates illæ, ubi pacis ac publicæ tranquillitatis cura neglecta *divitiarum cupido invaſit*, ut ait *Salluſtius* (3), *neque diſciplinæ, neque bonæ*

(2) Hujus generis Hertius *lib. 1. cap. 4. ſect. 1.* eſſe pleraſque *Aſiæ*, & *Africæ* civitates, ab illis vero parum abſimiles *Ægyptiorum*, *Turcarum*, *Moſcovitarum* &c. affirmat.

(3) *Orat. II. ad Cæſar.* ſi tamen ejus eſt.

Digitized by Google

artes satis pollent ; omnia bona vilia sunt fides, probitas, pudor, pudicitia. Defectio porro *a forma* ad eas civitates pertinet, ubi imperantes, quum omnia pro suo ipsorum arbitrio, ac libidine agant, *Monarchiam* ad *Tyrannidem*, *Aristocratiam* ad *Oligarchiam*, *Democratiam* ad *Ochlocratiam* magna rerum omnium perturbatione deflectunt. Tandem *irregulares* civitates *nexus* defectu eæ sunt, quas *Æhaicas*, & *civitatum systemata* appellant, quum nempe plures civitates, quemadmodum in *Belgio* fœderato, & in *Helvetia* videre est, *in unum corpus morale* veluti coalescunt, & licet summum singulæ penes se imperium retineant, communi tamen consilio belli pacisque negocia ita pertractant, ut unius cujusdam civitatis formam præseferant. Ad has civitatum formas adcedit *status mixtus*, quem repugnantibus pleriſque doctoribus cum Catholicis, tum heterodoxis *Bodinus* ἀδύνατον habuit (4). Is autem est, in quo non solus Princeps, quemadmodum Monarchiæ ratio postularet, sed etiam Senatus, ceterive cives aliquid juris in ipsa Reipublicæ administratione exercent. Quare si Princeps absque Senatorum & Optimatum consensu nihil saltem gravius decernere possit, Monarchiam habebimus Aristocratiæ permixtam, qualis in *Poloniæ* Regno viget ; ibi

(4) Vide sis P. Schwarz in *Instit. Jur. N. & G. P. II. Tit. I. §. II. pag. 43. edit. 1743.*

Digitized by Google

ibi enim nec bellum indicere, nec nova cum exteris gentibus fœdera ſancire, nec tributa civibus imponere non adnuente Senatu Rex poteſt: ſin autem & populi adſenſus requiratur, ex Monarchia, Ariſtocratia, & Democratia erit mixta Reſpublica; atque ad hoc ſtatus genus referunt aliqui Imperium *Romano-Germanicum*. Hoc ſcilicet, inquit P. *Contzen* (5) " habet trium Rerum „ publicarum commixtionem: ſummum ca„ put eſt Imperator, cui jus eſt in omnes; „ ſed ſecundum leges judicare debet. Opti„ mates ſunt Electores, aliique Principes, „ nec deſunt Nobilitati ſua decora, & mul„ tis Imperatorum privilegiis firmata liber„ tas. Nec Populus excluditur, Civitatum „ liberarum ſunt gubernacula, illarum in „ Conventibus publicis ſuffragia audiuntur, „ ad ſummos quoſdam Magiſtratus plurimis „ aditus patet. Non poteſt Imperator op„ primere Principes, nec hi Nobilitatem: „ ſed neque Civitates manente Imperatoris „ auctoritate vicinorum Principum poten„ tiam extimeſcunt ". Illud vero in quæ„ ſtionem cadit, num *ſtatus mixtus ſit regularis* an potius *irregularis? Regularem* eſſe P. *Schwarzius* propugnat (6); contra *Benedictinus*

(5) *Lib. I. Politic. cap. XIV.* §. 3. Confer *Coccejum* in I. P. prudentia cap. 7. n. 8., & P. *Schwarzium Colleg. hiſt. T. IV. quæſt. IV.* §. 6. *& quæſt. V.* §. 4.
(6) *Inſtit. Jur. N. & G. P. II. Tit. I. pag.* 42.

Digitized by Google

Zallwein (7) ad civitates *defectu formæ* irregulares revocat, ac jure quidem, ni fallor; earum enim, quæ ad nullam ex tribus vulgo receptis Regularium Civitatum classibus trahi possunt, certa species constitui nequit, ut propterea irregularibus videantur potius adnumerandæ. Neque tamen eas per se seu rerumque seclusis circumstantiis *vitiosas* dixero, quemadmodum quæ vel a regularium fine desciscunt, vel regiminis apud se constituti formam perturbant, atque convellunt, fieri enim potest, ut civitates, in quibus Imperii jura aut permixta, aut divisa sunt, ceteris regularibus aliquando sint florentiores (8). Hæc erant breviter antea indicanda, quam promissam disputationem ingrederemur.

II. Ac Monarchicum quidem esse Ecclesiæ regimen *adfirmant Doctores omnes* inquit *Duvallius* (9). *Gallos* tantum hic proferam. Primus prodeat *Alliacensis* ex magno Collegii *Navarræ* Magistro Cardinalis & *Cameracensis* Archiepiscopus. *Ideo*, inquit (10), *Dominus hoc prævidens (nempe schisma & dissensionem) contulit pro se & successoribus suis auctoritatem disponendi ministros Ecclesiæ, & determinandi eorum jurisdictionem, dicens, pasce*

(7) T. IV. *quæst.* I. *cap.* II. §. 10. *pag.* 44.
(8) Adi citatum *Zalwein pag.* 30.
(9) *De suprema R. Pont. in Eccles. potest.* P. I. *q.* 2. *p.* 08. *edit. Paris.* 1614.
(10) *Tract. de orig. Eccles. Potest. concl.* 2.

ſce oves meas, id eſt, ſis paſtor & prælatus generalis ad quem pertinet diſpoſitio & regimen regale ovium & ovilis. Quid vero *Gerſon Alliacenſis* diſcipulus? *Plenitudo legis Eccleſiaſticæ ſic proprie ſumptæ non poteſt eſſe de lege ordinaria, niſi in unico Summo Pontifice formaliter & ſubiective, alioqui Eccleſiaſticum regimen non eſſet monarchicum, & haberet poſſet multiplex caput ex æquo quod aperte eſt hæreticum* (11). Alibi vero (12): *nullam aliam politiam (in Eccleſia inſtituit Chriſtus, immutabiliter præter monarchicam & quodammodo regalem; & oppoſitum ſentientes, quod videlicet fas eſt eſſe plures Papas, aut quod quilibet Epiſcopus in ſua diœceſi eſt, Papa, vel paſtor ſupremus æqualis Papæ* Romano, *errant in fide, & unitate Eccleſiæ contra articulum hunc* Et unam ſanctam Eccleſiam. *Et ſi pertinaces maneant, judicandi ſunt hæretici, ſicut* Marſilius *de* Padua, *& quidam alii.* Audi graviora, quæ tamen in *Antifebronio* quoque recitavi: *Status Papalis* (13) *inſtitutus eſt a Chriſto ſupernaturaliter & immediate tanquam Primatum habens Monarchicum & Regalem in Eccleſiaſtica Hierarchia, ſecundum quem ſtatum unicum & ſupremum Eccleſia militans dicitur una ſub Chriſto; quem ſtatum quiſquis impugnare vel diminuere, vel*

(11) *De pot. Eccleſ. Conſid.* 10.
(12) *Lib. de auferibil. Pap. conſid.* 8.
(13) *De ſtatib. Eccl. conſid.* 1.

Digitized by Google

alicui ſtatui Eccleſiaſtico particulari coæquare præſumit, ſi hoc pertinaciter faciat, hæreticus eſt, Schiſmaticus, Impius, atque Sacrilegus. *Gerſonis* doctrina imbutus *Meldenſis* Epiſcopus Legationis *Gallicæ* ad *Florentinum* Concilium princeps ita Regis, ac *Bituricenſis* Concilii nomine Patres adloquutus eſt a. MCCCCXLI. *Nimio fervore reſiſtendi* Baſileenſes *ad hanc veſaniam devenerunt, quod ſupremam poteſtatem in uno ſuppoſito conſiſtere negent, ſed eam in multitudine collocant, & ſic pulcherrimam Monarchiam Eccleſiæ, quæ Chriſtianos huc uſque tenuit in unitate fidei, in una Profeſſione Religionis Chriſtianæ, in uno ritu Sacramentorum, in una obſervantia mandatorum in iiſdem cæremoniis divini cultus, atque pacem, & tranquillitatem adſeruit, nunc abolere & ſupprimere contendunt, nobiliſſimam politiam ad Democratiam vel Ariſtocratiam redigentes* (14). *Almainus* ipſe de *Romani* Pontificis Monarchia haud aliter loquutus eſt, quam *Bellarminus* aliquis, aut *Suarius*. *Chriſtus*, inquit, (15) *fuit ſapientiſſimus, quia plenus ſapientia, & quod inſtituerit optimam politiam; ſed optima politia debet regi regimine regali, ut dicit* Ariſtoteles *in Politicis; ita ut unus ſit, qui in quemque habeat poteſtatem, & nemo in eum; ergo veriſimile eſt, quod in ſpiritalibus Chriſtus inſtituerit ſuperiorem,*

(14) Apud Raynald. *ad a.* 1441. *n.* 10. *ſeqq.*
(15) *De ſupr. Poteſt. Eccleſ. cap.* 4.

Digitized by Google

rem, *qui habeat quemlibet coercere, & nullus eum*. Quum porro M. *Antonius de Dominis* ſuam de Ariſtocratico Eccleſiæ regimine hæreſim *Pariſienſi* per ſummam injuriam tribueret (16) eadem Theologica *Pariſienſium* Facultas a. MDCXVII., celebrem quum ederet adverſus quatuor illius Apoſtatæ *de Republica* libros cenſuram, hanc illi theſim notam adſcripſit: *Mera eſt contra Facultatem* Pariſienſem *impoſtura*. Nemo autem credat ita *Gallos* Theologos ſolum ſenſiſſe antequam Clerus *Gallicanus* declarationem a. 1682. emitteret *Romanis* juribus perinfenſam. Minime vero. Non ego heic *Tournelium* citabo, ne *Febronius* iterum illam celeberrimo viro ſane invidioſam calumiam proferat (17), *ſubleſtam eſſe Tournelii auctoritatem, quum de Libertatibus Eccleſiæ* Gallicanæ *quæritur*. Nonne *Dupinius* ipſe ne Gentis ſuæ in ſe odium concitaret, ſtatum Eccleſiæ *Monarchicum* appellare non dubitavit? (18) Unum appellabo *Carolum* Ducem *Aurelianenſem* & *Cameracenſem* Archiepiſcopum, qui inter Fidei dogma-

(16) *Pariſienſium*, inquiebat ille, *doctrina enucleate intellecta nihil diſcrepat a mea his libris tradita doctrina, & ab ipſa veritate . . . Schola itaque* Pariſienſis *& noſtra eſt, & reipſa poteſtati ſtudet Ariſtocraticæ, non* Monarchicæ: *quare ex ejus quoque doctrina Papatus nullo poteſt ſolido ſubſiſtere fundamento*.

(17) *T. II. pag.* 533.

(18) *De ant. Eccleſ. diſcipl. diſſ. VI. pag.* 378.

dogmata hoc etiam percenſet, Eccleſiæ regimen Monarchicum eſſe (19).

III. Ridentem ad hæc videre mihi videor *Febronium*, illudque mihi oggerentem, quod quatuor Theologis repoſuit (20). *Admittant Theologi noſtri*, Venetus *ille* & Ubius, *reſtrictiones ac terminos*, *quas* Gerſo & Natalis Romanæ *Monarchiæ merito ponunt*, & *parum inter nos ſupererit diſſenſionis circa Statum Eccleſiæ*, *de quo hic tractatur*. *Hoc neglecto tota theſis* de Sacra Monarchia *in quæſtionem de nomine reſolvetur*. Igitur audiat quid Pontificiæ Monarchiæ nomine intelligamus; tum ſermo ad *Gallos*, & ad ipſum *Febronium* redibit. Nos ergo non eam Monarchiæ naturam eſſe exiſtimamus, ut qui Princeps eſt, poſſit *pro arbitrio* quæ ſibi placeant, decernere, quæ nolit, abrogare. Nihil minus. Ejuſmodi *pro arbitrio* agendi poteſtas non tam *Monarchæ* eſt, quam *deſpotæ*, ac tyranni. Ne ipſis quidem terrenis Regibus id ineſt poteſtatis. Quis enim Regibus licere credat, innocentes pro arbitrio morti addicere, civium bona diripere, in alienos thalamos irruere, idque genus alia, quæ

(19) Mandem. & Inſtruct. Paſtor. au ſujet d' un Ecrit, qui a pour titre : *Conſultation de Meſſieurs les Avocats &c.* Paris 1723. p. 68. *Enfin il eſt* DE FOI, *que le Gouvernement Eccleſiaſtique eſt un Gouvernement Monarchique, & que par conſequent l' autorité Monarchique ne peut etre refusée a celui, qui eſt de droit divin le chef de toute l' Egliſe.*

(20) *T. II. pag.* 179.

Digitized by Google

quæ Rempublicam plane everterent? Quanto ergo minus hæc erunt Monarchæ tribuenda, cujus poteſtas non merum Imperium ſit, ſed maxime *miniſterium* (21) in *ædificationem*, non in *deſtructionem Eccleſiæ* (22). Quare conſtanter cum *Duvallio* adſerimus (23),

(21) Ad finem, ut optime *Petavius* notat [*de Hierarch. Eccleſ. lib. III. cap. XVI. n. 6.*] ac ſubiectum ut vocant, circa quod fungitur, relatus *inſtrumentum*, ac MINISTER nominari poteſt quilibet Apoſtolus, adeoque Pontifex Romanus, & quidem tum Chriſti velut efficientis, & moventis, atque ad opus applicantis cauſſæ præcipuæ: tum corporis ipſius *myſtici*, id eſt Communitatis Eccleſiæ; cui miniſtrare ac ſervire debet, ejuſque ſtudere, & incumbere commodo ac ſaluti. Ceterum hoc etiam modo *Paullus* [*Rom. XIII. 4.*] reges, & principes *Dei miniſtros* nuncupat. Poterat & populi miniſtros nihilo ſecius vocare, quod in eum finem a Deo conſtituti ſunt, ut tanquam divinæ in homines providentiæ & bonitatis adminiſtri, ac publicæ quietis, & utilitatis procuratores eſſent. Propterea *Gregorius* M. & ejus exemplo deinceps ceteri *Romani* Pontifices *Servos Servorum Chriſti* appellari ſe voluerunt.

(22) Nihil *Febronio* ſolemnius eſt, quam ut *Romanum* Pontificem veluti quemdam deſpotam omnia pro arbitratu molientem aut evertentem. Audi illum epiſtolæ *Ladiſlai* reſpondentem [*T. II. p. 93.*] " Faſſus fui *Cap. VIII. §. I.* „ in princ. *me ſcripſiſſe totam errorum congeriem*, ſi in „ hoc errem, quod negem *Papam eſſe Monarcham*, *penes* „ *quem jus & auctoritas, per ſe univerſam Eccleſiam, &* „ *ſingulæ ejus membra regendi, & pro exercitio ſacri hujus* „ *Imperii Epiſcopis partem ſuæ poteſtatis* pro arbitrio [nota] *communicandi* tollendique *reſideat* . . . . Tu *Ladiſlae* ſuper hoc acclamas mihi: *Utique, utique, erraſti* „ *frater, nam & hic tibi deeſt genuinus Majeſtatis Pontificiæ conceptus*. Non aſſumis pertinenter dicta: quæritur „ hic, *an ego totam errorum congeriem ſcripſerim*, quia „ enumeravi jura Epiſcopis ablata, idque ex principio, „ quia

[23], " Monarchiam Eccleſiaſticam non eſſe „ ſimpliciter abſolutam, ſed certis legibus „ aut finibus concluſam, & limitatam. Primum enim, nihil quicquam poteſt contra „ jus naturæ: Quæ enim ex ſe & ſuapte „ natura bona ſunt, vel mala, non poteſt „ Eccleſia ſive Pontifex quocumque modo „ immutare: ita ut bonum ex ſe, malum „ reddat; & e contra. Secundo, nihil poteſt contra jus divinum, in Evangelio exaratum, aut contra fidem ſcripto vel „ verbo traditam, qualia ſunt Sanctorum invo-

„ quia Papa non eſt Monarcha, qui *pro arbitrio* dare poſſit Epiſcopis jura & tollere: Tu non audes mihi imputare congeriem errorum, ſed ſiniſtrorſum ſaliens extra viam, incuſas errorem in idea Majeſtatis Pontificiæ: „ Cur erravi in hac? quia reponis, comites hujus majeſtatis eſſe debent *plenitudo caritatis juſtitiæ, & pacis:* „ Hæc tria requirendo, vel negas potuiſſe Papam auferre „ ea, quæ abſtulit, & non ſcripſi totam errorum congeriem: vel nihilominus adfirmas, & contra fidem hiſtoricam ſenſumque nationum fere omnium ſuſtinebis, in „ regulis e. g. Cancellariæ condendis adſtitiſſe plenitudini „ poteſtatis plenitudinem charitatis juſtitiæ, & pacis." Nunc Cancellariæ regulas ſeponamus; generalia adtingamus. Ecquis Monarcha eſt, cujus dominatio comites habere non debeat, *caritatem*, *juſtitiam*, & *pacem*, niſi ſi Deſpota aut Tyrannus quiſpiam ſit? Siqui Pontifices caritatem, juſtitiam & pacem in ſuis decretis læſere [de quo quid heic litem moveremus?] peccarunt utique, ſuaque abuſi ſunt poteſtate, non quod Monarchicam, quam a Chriſto non habuere, uſurparint poteſtatem, ut *Febronius* calumnioſe & audacter garrit, ſed quod naturales & Evangelicas leges, quibus Monarchia omnes niſi ad Tyrannidem, ac deſpotiſmum deflectat, circumſcribi omnino debet, peſſimo exemplo nihili fecerunt, & proculcarunt.

(23) *l. c. pag.* 87.

Digitized by Google

„ invocatio, imaginum veneratio, pro vi-
„ vis & defunctis Missæ celebratio, & quæ-
„ cunque a Conciliis generalibus adversus
„ hæreses sunt definita. Tertio non potest
„ suprema illa potestas statum Ecclesiasticum
„ in toto, aut in parte immutare, nedum
„ evertere: ver: gr. uni eidemque sexcenta
„ beneficia conferre, pueros ad Episcopatum
„ promovere, ritus etiam generaliter per
„ Ecclesiam ab omni ævo inviolabiliter ob-
„ servatos abolere, & nudam tantum Sa-
„ cramentorum substantiam fidelibus relin-
„ quere. Sic enim Ecclesiæ dignitas &
„ splendor maxime minueretur, & ad cer-
„ tissimum exitium devolveretur". Idem statuendum de ceteris legibus disciplinæ, quæ perpetua Ecclesiæ consuetudine & iterata Canonum sanctione sunt veluti consecratæ, ac tanquam *fundamentales* haberi possunt. " Vix enim fieri potest, quemadmo-
„ dum sapienter animadvertit Cardinalis *Or-*
„ *sius* [24], ut receptæ in aliquo Regno
„ consuetudines, aviti mores & leges *fun-*
„ *damentales* convellantur, quin pax & tran-
„ quillitas Reipublicæ perturbetur; atque
„ adeo in ipsa regni susceptione, & in ea
„ generali, expressa vel tacita promissione
„ hæc etiam quodammodo comprehenditur,
„ ut leges & consuetudines diuturno usu
„ firmatæ, & quæ etiamnum vigent, iisque
vigen-

(24) *Diss. de Eccles. Monarch. forma pag. 654.*

Digitized by Google

„ vigentibus, ipſa quoque Reſpublica floret,
„ ac viget, non modo a Principe non re-
„ ſcindantur atque labefactentur; verum et-
„ iam ut omnem is operam conferat ad ea-
„ rum obſervantiam promovendam; intelli-
„ gatque, id eſſe imperii ſui potiſſimum
„ munus, ut leges obtineant, & inviolabi-
„ les habeantur. Quo profecto & non alio
„ ſpectant plurima veterum *Romanorum* Pon-
„ tificum teſtimonia, qui ſe non violatores
„ & infractores, ſed cuſtodes & exſecutores
„ Canonum profitentur, ut illud *Zoſimi: A-*
„ *pud nos enim inconvulſis radicibus vivit an-*
„ *tiquitas, cui ſtatuta Patrum ſanxere reve-*
„ *rentiam;* & illud S. *Martini*, doctiſſimi
„ Pontificis & egregii Martyris: *Canones Ec-*
„ *cleſiaſticos ſolvere non poſſumus, qui defen-*
„ *ſores & cuſtodes Canonum ſumus, non tran-*
„ *ſgreſſores*. Hoc ipſo ergo quod Apoſtoli-
„ cum thronum *Romanus* Pontifex conſcen-
„ dit, ſe vindicem ac defenſorem Canonum
„ profitetur. Quumque ſe ſe obſtringat ad
„ Chriſtianam Rempublicam inculpate ſan-
„ cteque gubernandam, & ad pietatem, ac
„ religionis ſtudium, morumque ſanctitatem
„ in Clero & in populo promovendam,
„ hoc ipſo etiam ſpondet aut ſpondere cen-
„ ſetur ſanctiſſimarum legum cuſtodiam ac
„ tuitionem, atque earum imprimis, quibus
„ chriſtiana pietas maxime continetur, &
„ quibus vigentibus, ea maxime continetur,
„ &

„ & quibus vigentibus, ea maxime floret, „ quæque, post Evangelicas, *fundamentales* „ Ecclesiæ leges dici quodammodum pos- „ sunt ". (25) Præterea Ecclesiastica Monarchia multum a civili distat, non solum enim dominatum, qui externa quadam splendoris specie, ac superbiæ fastu exerceatur, excludit, verum etiam quod ex Christi institutione quodam Aristocratiæ genere civilibus Monarchiis non admodum usitato temperetur, ita ut quemadmodum superiore capite ex *Bellarmino* monebam, non solum

(li-

(25) Hinc jure & merito a. MCCCCLXXXII. a sacra Facultate *Parisiensi* inter XIV. *Johannis Angeli* Minoritæ propositiones hæc VIII.: *Papa posset* TOTUM *Jus Canonicum destruere*, *& novum construere* damnata fuit veluti *scandalosa*, *blasphematoria*, *notorie hæretica & erronea*. Multa enim sunt in jure Canonico ex naturali, & divino jure profecta; non pauca ad Fidei dogmata pertinent; plura ad generalem spectant Ecclesiæ statum quæ scilicet omnia nulli humanæ potestati obnoxia quum sint, a *Romano* Pontifice absque piaculo convelli non possent. Miraberis fortasse Lector, tribui a me hanc propositionem *Johanni Angelo* quum *Eugenio* IV. a *Febronio* in adnotatione quadam ad secundi voluminis præfationem [*Istr. a. 3. versa*] *Bulæi* auctoritate adjudicetur. " Ideo, *inquit*, „ indigne reputata fuit vox *Eugenii* PP. IV. quadam Bul- „ la, ad omnes fideles directa, scribentis Papam posse to- „ *tum Jus Canonicum destruere*, *& novum constituere*. „ Hanc propositionem Facultas *Parisiensis* anno 1482. me- „ rito damnavit ut scandalosam, blasphematoriam, noto- „ rie hæreticam & erroneam. Bulæus *Hist. Univers. Pari- „ siens. T. V. p.* 754. " Sed mirare potius mendacissimi hominis calumniam, qui *Bulæum* appellare audeat infandæ hujus criminationis non tam testem quam auctorem. Nihil eo loco de *Eugenio* IV. *Bulæus*, immo eam propositionem *Johanni Angelo* diserte tribuit. Proh! singularem in mentiendo impudentiam!

Digitized by Google

(liceat heic mihi *Duvalii* [26] Theologi *Parisiensis* verbis uti) " ab uno moderato-
„ re, sed etiam ab optimatibus, nempe E-
„ piscopis, res Ecclesiæ debeant insolidum
„ administrari, idque jure divino & institu-
„ tione Christi, qui unamquamque potesta-
„ tem ad Ecclesiæ regimen necessariam in-
„ stituit; Pontificiam, quæ suprema est;
„ Episcopalem, quæ media; & Presbytera-
„ lem, quæ infima. Sicut enim Christus
„ dixit *Petro*, Matth. XVI. *Tibi dabo cla-*
„ *ves Regni cœlorum*, & Joh. XX. *pasce oves*
„ *meas*; ita dixit *Joh.* XX. Apostolis, qui
„ Episcopos præfigurabant: *Sicut misit me*
„ *vivens Pater, ita & ego mitto vos*; & Lu-
„ cæ X. *Designavit & alios septuaginta duos,*
„ *& misit eos binos ante faciem suam*. His
„ autem septuaginta discipulis succedunt Pa-
„ rochi, qui in partem solicitudinis & Ec-
„ clesiæ regiminis pro modulo suo vocan-
„ tur. Quum enim Ecclesia per totum or-
„ bem esset dissemeninanda, & Pontifex ubi-
„ que locorum præsens esse non posset, nec
„ omnibus & singulis Ecclesiæ negotiis per
„ se intendere: id enim Deo & Christo pro-
„ pter potestatem, quam vocant *excellentiæ*,
„ solum convenit: consentaneum fuit per
„ regiones & civitates sub uno Supremo
„ moderatore optimates constitui; qui ab
„ illo uno dependerent, & ab eodem, si
„ quan-

(26) *l. c. pag.* 82.

Digitized by Google

„ quando peccarent, emendarentur “. Neque vero Episcopos, & paroecos Pontificis Vicarios dicimus, cujusmodi in civilibus statibus Rectores sunt Provinciarum. Absit; hæ *Febronii* nugæ sunt ad invidiam *Romano* Pontifici, ejusque defensoribus conciliandam (27). Nam, quod idem *Duvallius* scite ob-

(27) Audi illum *T. I. cap. III. §. 10. n. 3.* “ Pientissimus quidam *Galliæ* Præsul superiore sæculo hanc „ politicarum sacrarumque rationum mixturam deplorans, „ dolore vere Apostolico ingemuit, ita ad suos Collegas „ scribens: *Ce n' est pas aujourd' hui, que ceux qui sont* „ *aupres des Papes, & qui ne travaillent qu' a leur in-* „ *spirer leurs passions, les ont portè a mepriser les Eve-* „ *ques . . . . Il semble, qu' alors ils prennent plaisir a* „ *einsegner par actions, ce que les Theologiens de* Rome *en-* „ *seignent par leurs livres, que le Pape est le maitre sou-* „ *verain & absolu de toute l' Eglise. Que les Eveques ne* „ *sont pas que ses vicaires* “. Tomo autem II. recitat verba illa Cardinalis *de Luca*, quæ etiam *T. I. cap. III. §. XI.* reddiderat, in Relatione Curiæ Rom. disc. IV. num. X. “ *juxta veriorem opinionem receptam in hac Cu-* „ *ria*, sub nomine Officialium & adjutorum Papæ large „ seu mediate recenseri Patriarchas Primates, Archi- & E- „ piscopos &c. & quum Papa dicatur Episcopus universa- „ lis, ac Ordinarius Ordinariorum, habens universum mun- „ dum pro diœcesi, hinc per necesse dandam esse hanc su- „ bordinationem, quod scilicet alii Prælati, quamvis in „ Pontificali dignitate vel ordine constituti, censendi sint „ quidem Pastores sibi commissorum gregum, vel ovilium, „ ita pro meliori regimine distributorum, sed subordinati „ primo Pastori, a quo, vel cum cujus auctoritate præ- „ positi sunt, juxta illam proportionem, quæ cadit inter „ Episcopum & parochos vel plebanos singulorum loco- „ rum diœcesis “. Tum veluti triumphans *Ladislao* insul- „ tat his verbis: *hoc habes*, Ladislae, *Papam Episcopos* pro Officialibus & Adjutoribus *extra Curiam habentem*: Nec animadvertit adverbium illud *large*, quo Cardinalis de

ſervat, (28) " ſi Optimates Eccleſiæ ſolum
„ eſſent Pontificis Vicarii, facile illius po-
„ teſtas in tyrannidem degeneraret, non mi-
„ nus quam Monarchia principum tempo-
„ ralium ubi Ariſtocraticum adeſt tempe-
„ ramentum, ideoque quamvis abſolute res
„ Eccleſiæ per Pontificis Vicarios admini-
„ ſtrari poſſent, quum tamen multo ſit de-
„ centius & utilius, immo ut oſtendimus,
„ quadamtenus neceſſarium, per miniſtros
„ inſolidum eam adminiſtrari, credendum
„ eſt Chriſtum formam hanc regiminis ſuæ
„ Eccleſiæ reliquiſſe juxta vulgatam *Augu-*
„ *ſtini* regulam: *Quicquid tibi vera ratione*
„ *occurrerit, id credas feciſſe Deum* (29).

IV. Sed quamquam aliquid Eccleſiaſticam inter & civilem Monarchiam intereſt, ipſam tamen Monarchicæ auctoritatis οὐσίαν, ſeu ſubſtantiam Eccleſiaſtici regiminis forma retinere dicenda eſt. Ea autem Monarchici regiminis (de ſimplici, ac ſummo loquor, non de mixto) conſtitutio eſt, ut unus qui præ-

de *Luca* invidiam nominis illius *officialium* non tam minuit, quam tollit. Ceterum non ex Jureconſultis, ſed ex Theologis *Romanis* quærat *Febronius*, quid de Epiſcopis ſentiendum ſit. Nullum inveniet, qui cum *Bellarmino* [*de Rom. Pont. lib. V. cap.* 24.] Epiſcopos eſſe *Principes*, *& non ſimplices Vicarios* ſummi Monarchæ fateatur, quamvis latiore aliquo ſenſu *Vicarii* R. Pontificis dici poſſint, quatenus veri hi Principes ab eo ad ſuum ipſius munus ſuſtentandum adſumuntur.

(28) *l. c. pag.* 84.

(29) *Lib. III. de lib. arbitr. cap.* 5.

Digitized by Google

præest, civibus cum universis, tum singulis imperet, ipse autem nemini subjiciatur (30). Neque vero quod Ecclesiasticum regimen Aristocratia temperari dixerimus, quidquam officit. Quum enim Monarchicum regimen ita Aristocratia temperatur, ut Princeps qui solus quidquid regnum, & subditorum omnium, ac singulorum cura postulat, gerere per se se non potest, optimates quidem creet, quibus in solidum rerum, quarum eis curam committit, administratio competat; sed hi non aliunde, quam a Principe, hanc habeant potestatem, & ab eo si quando muneri suo desint, corripi, & in ordinem redigi possint, Aristocratia quemadmodum secundo hujus dissertationis capite diximus, non ad ipsam regiminis potestatem, seu statum pertinet, ut in Statu mixto, sed ad solam gubernandi rationem. Addunt alii veluti ad Regiæ Majestatis substantiam pertinentes facultatem legislativam, coactivam, & judiciariam, facultatem instituendi Magistratus, facultatem Regni Comitia celebrandi, sed hæc, quæ Politicis majora majestatis jura dicuntur (31), ejusdem adfectiones potius sunt, quam *essentiæ*, ut ita dicam, constitutio. Quare etsi hæ quoque *Romano* Pontifici conveniunt, ut infra docebo, de

(30) Confer Bodinum *lib. II. de Rep. cap.* 2. & Pufendorfium *de I. N. & G. lib. V. Cap. VI. §. I.*

(31) Vide Arnisæum *lib. II. de Jure Majest. cap. I. n. 8.*

Digitized by Google

his tamen hoc loco non differam. Tria illa tantum conſideremus, in quibus ipſam ſupremæ majeſtatis ἕδραν collocavimus, ſummum ſcilicet Principis in ſingulos Imperium; immo & in univerſos cives; quin ullius ipſe judicio, aut imperio ſit obnoxius.

V. *Febronii* hæc ſunt (32): *nec ullum juris Monarchici adtributum per totam Eccleſiam*, Romanæ *Sedi*, vel ut ſtatim addit, *Primatui univerſalis Eccleſiæ adhærere*. Quid ergo de *Gallis* tantopere ſibi plaudit, quaſi ab eorum ipſe doctrina ne latum quidem unguem deſciſceret? Id enim *Galli* adeo non negant, ut potius prædicent, ac magnificis verbis extollant *Romani* Pontificis Imperium in omnes Fideles, ſingulaſque totius Chriſtiani Orbis Eccleſias. Nam ſine imperio ſtare nequit Poteſtatis ac Juriſdictionis Primatus in omnem Eccleſiam, & Primatus quidem, cui omnes obedientiam ex conſcientiæ legibus debeant. Hunc autem Primatum a *Gallis* conſtanter adſeri negaverit nemo, qui teſtes a me in *Antifebronio* præſertim ſecundæ auctioris editionis (33) appellatos conſulue-rit (34). Ac multo plures producere potuiſ-ſem.

(32) *T. I. cap. IV.* §. XI.
(33) *T. I. Introduct. cap. IV.*
(34) Unum alterumque huc transferam. *Pariſienſis* facultas a. 1683. anno ſcilicet uno poſt celebrem Cleri *Gallicani* declarationem, quum Senatus *Pariſienſis* quamdam propoſitionem ejus judicio ſubjeciſſet, *antiquæ ſuæ in Se-dem*

ſem. Satis ſit duos proferre, Archiepiſcopum *Senonenſem* Illuſtriſſimum de *Languet* in *Gallica* Epiſtola ad *Enculiſmenſem* Epiſcopum quarto nonas Februarii a. 1719. proſcripta (35), & Epiſcopum *Podienſem* in defenſione Actorum Cleri *Gallicani*. Ait ille: " in me-
„ moriam tibi revocandum eſt, nos (*Epi-*
„ *ſcopos*) & ſi Judices, Summo Pontifici
„ tanquam Superiori ac Paſtori noſtro ſub-
„ jacere. Hanc veritatem exultantis animi
„ ſenſu profitemur, inquiebat olim in pu-
„ blicis Cleri *Gallicani* 1682. comitiis *Boſ-*
„ *ſuetius*; amamus unitatem, & quam exhi-
„ bemus obedientiam, gloriæ ducimus; om-

dem Apoſtolicam reverentiæ eſſe duxit, 'heic brevi ea de re præfari, diſerteque repetere, quod olim non ſemel profeſſa eſt, Romanum *Epiſcopum eſſe jure divino Summum in Eccleſia Pontificem, cui omnes Chriſtiani parere teneantur, & qui immediate a Chriſto non honoris ſolum, ſed poteſtatis ac juriſdictionis Primatum habeat in tota Eccleſia*. *Tellerius* autem *Rhemenſis* Archiepiſcopus in Oratione, quam a. 1681. ad Cleri conventum habuerat, plaudente univerſo Clero [*Affaires de l' Aſſembl.* 1681. *pag.* 71.] Pontificem dixerat *habere ſupra omnes* Epiſcopos *Primatum auctoritatis & juriſdictionis*, idque tam certum eſſe, ut *hanc veritatem inficiari nemo poſſit, qui ſchiſmaticus, aut etiam hæreticus non ſit*. Nempe Primatus hac ratione expoſitus fidei dogma eſt *Carolo Cameracenſi* Archiepiſcopo, & Duce *Aurelianenſi* teſte in Paſtorali documento a. 1739. in Advocatorum conſultationem. *Il eſt* ENCORE DE FOI [inquit ille p. 68.] *que la Primauté dont le Souverain Pontife eſt revetu, eſt une primauté d' honneur, & de juriſdiction tout enſemble; que cette Juriſdiction n' a point d' autres bornes que celles de l' Egliſe toute entiere, & que c' eſt de Jeſu-Chriſt immediatement que le Pontife Romain tient cette eminente primauté*.

(35) *pag.* 13.

„ nes tam Agnos quam oves, Matres ipſas
„ haud ſecus ac natos, vel ipſos Paſtores
„ paſcere ac regere proprium eſt, ex Chri-
„ ſti inſtituto, Petri officium. Populorum
„ Paſtores, Oves *Petri* ſumus; hæc magnus
„ ille *Meldenſium* Epiſcopus cujus ſuſpecta
„ tibi haudquaquam eſſe poteſt hac ſuper-
„ re auctoritas; agnoſcit ingenue ſuperio-
„ rem nobis Sanctiſſimi Patris auctorita-
„ tem; cui quidem obedire nobis gloriandum. Hanc ipſi obedientiam in noſtra conſecratione ſub juris jurandi Sacramento ſpopondimus; hujus obedientiæ exempla Epiſcopi prædeceſſores noſtri nobis imitanda reliquerunt. Quoties in ſuis comitiis profectas e Sede Apoſtolica Bullas receperunt, toties eaſdem a ſe cum debita ſubmiſſione ac reverentia recipi palam proteſtati ſunt. Verum quidem eſt, & pari tecum animi vigore propugnamus, Epiſcopos eſſe judices, nihilominus tamen eorum nullus ab ea recedere poteſt obedientia, cujus neceſſitatem imponit juriſdictionis ille Primatus, quem Cathedræ unitatis ipſe Chriſtus adfixit; omnis quicunque fidelis, proſequitur eruditiſſimus Præſul, Chriſti Vicario obedientiam debet. Ita dictat illa, quam tenemus, ita docet quam profitemur, fides; eamdem hanc fidem Epiſcopi in ſacra ſua inauguratione profitentur. Illam obedientiæ pollici-

Digitized by Google

„ licitationem ſolemniter renovant in tre-
„ mendo Altarium Sacrorum conſpectu ac
„ ſancta ſuper Evangelia jurant ſe deinceps
„ R. Pontifici pro tempore exiſtenti ejuſque
„ Succeſſoribus obedituros". Immo in alio ejuſdem anni MDCCXIX. documento (36) præclarus hic *Senonenſium* Archiepiſcopus Romanum Pontificem appellare non dubitavit *auctoritatis* ac *potentiæ* Chriſti *Vicarium*. *Podienſis* porro Antiſtes *Romano* Pontifici *veram* in ſingulos Epiſcopos *ſuperioris* poteſtatem diſerte tribuit (37). Vidit vim tantæ auctoritatis *Febronius* ac ne ejus pondere premi videretur, reſpondit (38) " quod hoc
„ loco, ſicut in multis aliis Jeſuita (Zac-
„ caria) *Febronio* adfingat ſententias ejus
„ doctrinæ directe oppoſitas, facile adver-
„ teret Lector, quum ſequentia leget ex e-
„ jus *Cap. II. §. II. n. 22. Quod multi in*
„ *Papa* Juriſdictionem *vocant*; *nos* auctori-
„ tatem *dicimus*. Quis rectius loquatur, ju-

(36) Mandem. contenant les remarq. ſur l'Inſtruct. de M. le C. de *Noailles n. 24. Dans la loi nouvelle il eſt dit a* Pierre, *ce que vous lierez ſerà lié, & encore, c' eſt a vous a confirmer vos freres. Ces loix prèciſes ne nous impoſent-elles point aucune obligation envers celui, qui eſt aſſis ſur la Chaire, non de* Moyſe, *mais de Jeſus-Chriſt meme, & qui eſt Vicaire de ſa puiſſance & de ſon autorité?*

(37) P. I. Cap. 19, p. 89. *La Hierarchie divine ne reconnoit que trois degres; l' Ordre Epiſcopal, a la tete du quel eſt le premier Evêque, qui n' a pas d' autre caractere que ſes freres; mais a qui le Fils de Dieu a conferé une veritable ſuperioritè ſur chacun d' eux.*

(38) *T.* II. *pag.* 536.

Digitized by Google

„ dicent peritiores. Forte *de re* conveni-
„ mus, ſicque inutilis eſſet *de voce* concer-
„ tatio. Saltem nos cum *Tridentino* loqui-
„ mur, quod quoties de primariis Apoſtoli-
„ cæ Sedis in Eccleſia juribus agit, ſemper
„ *auctoritatis*, nunquam *juriſdictionis* voca-
„ bulo utitur". Sed fruſtra. Non quæro, an *Galliarum* Epiſcopi ac Theologi æqui bonique facturi ſint iſtius hominis confidentiam, qui illis *rectius* ſe loqui indicet, dum *auctoritatis* potius, quam *juriſdictionis* vocabulo utitur. Hoc repero, quod & in prima diſſertatione effeciſſe me puto, vanum eſſe utrumque ſive *auctoritatis* ſive *juriſdictionis* nomen, ſi *Febronii* mentem penitius introſpiciamus. Aliqua enimvero ex ipſo, quem verſamus, loco hujus rei argumenta depromere licet. Nam *Febronius* verba appellat prioris voluminis *Cap. II. §. XI.* Age jam ſi *auctoritatis* nomine juriſdictionem eamque juriſdictionem, quam *Galli* profitentur, intelligebat, cur illum ipſum paragraphum hoc titulo prænotavit (49)? *Principatus Summi Pontificis per univerſam Eccleſiam* NON TAM EST JURISDICTIONIS, QUAM ORDINIS ET CONSOCIATIONIS. Urgeo. In eo ipſo ſuæ Reſponſionis articulo, ubi de *Romani* Pontificis Primatu mentem ſuam quum aperiat a meis accuſationibus ſe ſe liberaturus, explicatius & diſertius loqui debuit, quid tandem

(49) T. I. pag. 144.

dem ait? En ejus verba (40): *Dico itaque Romani Pontificis Primatum non esse* simplicem nominis & gradus prærogativam; *ad eam originarie pertinere jus immediatum & universale vigilantiæ, adhortationis, immo excommunicationis, eo quo diximus sensu*; nempe si Ecclesia Excommunicationis sententiam probarit. Quamquam *ne ipsa quidem hæc excommunicatio* juxta Febronium *est actus jurisdictionis proprie talis, quippe*, inquit (41), *cujus jus utique Episcopo respectu (cujuscumque hæretici, etiam non subditi, competit.* An vero jus *vigilantiæ, adhortationis, excommunicationis* sic explicatæ ea est jurisdictio, quam *Galli* magnificentissimis verbis profitentur, ac celebrant? Sed ne sim longior quam par est, detegendis *Febronii* fraudibus nonne satis sit verborum meminisse, quæ paullo antea reddidimus: *nullum Juris Monarchici adtributum* Romanæ Sedi *adhærere?* Quum enim *Galli* Monarchicum velint omnino esse Ecclesiæ regimen, ac propterea veram in omnes & singulas Ecclesias jurisdictionem in *Romano* Pontifice agnoscant, hanc utique *juris Monarchici adtributum* esse consentiunt. Non igitur auctoritas, quam *Febronius Romano* Pontifici tribuit, Jurisdictio est a *Gallis* propugnata, quum illa *juris Monarchici adtributum* non sit, quemadmodum hæc est juri-

(40) *T. II. pag.* 537.
(41) *T. I. Cap.* II. §. XI. *pag.* 145.

Digitized by Google

juriſdictio. Recte autem a *Gallis* Monarchis cum ſtatui Eccleſiæ regimen in *Antifebronio* eſt multis a me demonſtratum (42). Summa omnium hæc erat, quam ibidem propoſui (43): illam Eccleſiaſtici regiminis formam debemus adſerere, quam Patres omnium præſtantiſſimam agnoverunt, quam Deus ceteris antepoſuit, quam ad Evangelicam Fidem propagandam conſtat aptiorem fuiſſe, quam denique ſacrarum Scripturarum libri multis ſymbolis ſignificarunt; ejuſmodi eſt una Monarchici regiminis forma; hanc ergo unam Eccleſiæ adſcribere. Hæc etſi prima Theologorum capita (aliquot tantummodo ex *Gallis* indicabo, *Duvallium*, *Mauclerum*, *Coeffetæum*, *Natalem Alexandrum*) pro Monarchica Eccleſiæ forma maximæ eſſe efficacitatis ſemper cenſuerunt, *Febronius* tamen eſſe e re ſua duxit, ſi contemneret potius quam refelleret. Itaque ea omnino præteriit. Ego vero jure ab eo poſtulavero, ut antea ab illis ſe ſe expediat, quam *Gallorum* hac in re ſententiam abijciat. Sed illud multo magis velim, ut quæ capite hujus diſſertationis ſecundo & tertio de clavibus uni *Petro* traditis diſſeruimus accurate, ut par eſt, perpendat, ac ſolvat.

VI. Deinde quum alia duo ad Monarchiæ rationem requiri dixerimus, ut nimirum Princeps non modo ſingulis (quod hactenus vidi-

(42) *Diſſ.* I. *Cap.* III.
(43) *l. c. n. V. pag.* 28. *pr. edit.*

Digitized by Google

vidimus) sed etiam imperet universis, ipse vero nullius imperio obstrictus sit, de his quoque nunc videndum est, num Ecclesiæ Primati conveniant. Qua in re *Febronius Gallis* revera adstipulatur, qui universam Ecclesiam in generali Concilio coactam non solum *Romani* Pontificis imperio subtrahunt, sed illi Pontificem ipsum obnoxium statuunt. Atque hoc illud Aristocratiæ genus est, quo *Galli* Monarchicum Ecclesiæ regimen temperari ajunt. Ubi de generalium Conciliorum auctoritate agendum erit, ista opportunius excutiemus. Nunc tamen aliqua universim adtingenda sunt, unde iis, quæ capite tertio disputavimus, lux adfulgeat. Primo itaque animadverti velim argumenta, quibus ipsi *Galli* Monarchicam esse Ecclesiæ gubernationem efficiunt, ea esse, ut absolutæ Monarchiæ, nullaque Aristocratia, quod ad statum ipsum adtinet, permixtæ rationem confirment. *Natalis Alexander* ea fere omnia collegit quarta *in sæc. I. historiam Ecclesiasticam* dissertatione. Illa breviter consideremus. " Primo, *inquit*, optima regimi-
„ nis forma in Ecclesia instituta a Christo
„ est. Sed Monarchia omnibus regiminis
„ formis antecellit, ipsa natura teste, quæ
„ regem unum apibus, gregibus ducem u-
„ num, armentis rectorem unum præficit,
„ ipso naturæ Auctore demonstrante, qui
„ in cœlestibus Hierarchiis unum Angelum
„ con-

„ conſtituit ceterorum Ducem ac Præſidem: „ ergo Eccleſiæ regimen ex Chriſti inſtitu- „ tione Monarchicum eſt “. Egregie. Verum hæc una ex rationibus eſt, ob quas Monarchica gubernatio ceteris antecellit, quoniam (44) Populus aut Senatus non niſi *moraliter* una perſona ſunt ex pluribus perſonis phyſicis conſtituta, quarum quælibet ſuam phyſice voluntatem habet: quas omnes non adeo facile ac proclive eſt in unam conjungere voluntatem; in Monarchia vero una etiam *phyſice* perſona & voluntas eſt: quæ proinde aptior eſſe debet ad populi pacem unitatemque tuendam. Quamobrem, ut recte Orſius arguit, (45) “ ſi Chriſtus Mo- „ narchicum in Eccleſia regimen inſtituere „ debuit, quoniam optimum & præſtantiſſi- „ mum eſt, & ad conſervandam Reipubli- „ cæ pacem & unitatem imprimis aptum & „ idoneum: etiam talem Monarchiam inſti- „ tuere debuit, quæ maxime & excellentiſ- „ ſime ad hunc finem conducere videatur, „ cujuſmodi illa eſt, quæ majeſtatem & ſum- „ mum imperium in unum confert, qui „ tuendæ Societati præſit nec ullas imperii „ vel Majeſtatis partes populo aut ſocietati „ reſervat “. Ipſum illud Angelorum exemplum a *Natali* uſurpatum recolamus. Angelus,

(44) Conſule Puffendorf. *de J. N. & G. lib. VII. cap. V. §. 9.*

(45) *in cit. diſs. Cap. I. pag. 573.*

Digitized by Google

lus, qui ceterorum dux est non solum singulis suæ Hierarchiæ Angelis præsidet, sed universis.

VII. Alterum *Natalis* argumentum hujusmodi est: " In Ecclesia veteris Testamenti, ab *Aarone* præfuit semper unus Summus Pontifex, seu Princeps Sacerdotum, idque ex divinæ legis decreto; *Deuteronomii Cap.* 17. unde *Josephus lib.* 2. contra *Apionem* ait: *Lex Sacerdotibus in communi quidem res præcipuas dispensare permittit: Summo vero Pontifici aliorum Sacerdotum Principatum competenter injungit*. Quum itaque illius temporis Ecclesia figura fuerit Ecclesiæ per Christum constituendæ, ratio postulat, ut sicut in illa, præter Deum invisibilem rectorem, fuit semper unum Caput visibile; ita & Ecclesia, præter Christum, Pastorem atque rectorem supremum & ad spectabilem obtineat, ne minor sit illius, quam Synagogæ, gloria; & ne societas ministrorum Veteris Testamenti magis perfecta, ordinataque magis, quam Societas Ministrorum Novi Testamenti censeatur". Et hoc argumentum pro absoluta *Romani* Pontificis Monarchia instaurari facillime potest. Summus enim Sacerdos apud *Hebræos* erat controversiarum supremus Judex, & licet cum Seniorum, seu Sanhedrii consilio plerumque judicaret, si tamen se solo sententiam

tiam tuliſſet, parendum ejus decretis fuerat, neque ille Sanhedrio erat obnoxius. Hoc in *Febronium* argumento uſi fuerant *Colonienſes* in eo quod de ejus libro ediderunt, judicio. *Febronius* reponit, apud *Hæbreos* non *ſolum ſummum Sacerdotem* de controverſiis judicaſſe, ſed *Synedrion* (46). Errat; & Synedrion judicabat, ſeu potius ſummus Pontifex & Synhedrii conſilio, ut dixi, & ſolus quoque abſque Synhedrio ſummus Pontifex. Additur enim (47): *Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, & decreto Judicis, morietur homo ille.* At inquit *Febronius*, „ Quum Reipublicæ *Iſraelitarum* œconomia „ fuerit plane ſingularis, cujus Caput Deus „ ipſe, volebat, ut ad ſuum tribunal, ad „ ſuum tabernaculum, ad ſe majoris momenti negotia deferrentur; ſic voluntatis ſuæ „ conſilia, ſe magno Sacerdoti conſulenti revelaturum promiſerat. Vid. *Calmet. ad cit. cap. XVII. V. 9. judiciales* hæ et *politicæ* „ veteris Teſtamenti leges per novas tabulas penitus ſublatæ ſunt. In novo Teſtamento Chriſtus non dixit. Si quis *Pontificem* non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus; ſed ſi quis *Eccleſiam* non audierit." Mea non indigent defenſione *Colonienſes*; ſed quoniam huc devenimus,

(46) *pag.* 86.
(47) *Deut. XVII.* 12.

mus, dicam quod res est. *Febronius* se ipsum jugulat; si enim quia Deus se *voluntatis suæ* consilia *Magno Sacerdoti consulenti revelaturum promiserat*, potuisse Magnum Sacerdotem se solo ac ne consulto quidem Synedrio judicare adsentitur; cur non poterit supremus Christianæ Ecclesiæ Pontifex absque Concilio aliquid decernere a tota Ecclesia servandum, quum Christus in *Petro* pro eo rogaverit, ut Fratres suos in fide confirmare posset, & Spiritus Sancti adjutorium sit illi pollicitus? Præterea quid est *si quis* ECCLESIAM *non audierit*? nisi ex *Chrysostomi* aliorumque Patrum interpretatione: dic *Ecclesiæ Præsidibus*? Verum si audiendi sunt Ecclesiæ Præsides, quanto ergo magis audiendus, qui Præsides ipsos regit, *Romanus* Pontifex? Juffit igitur Christus *Romanum* audiri Pontificem, quemadmodum Deus in veteri Testamento præceperat, ut obediretur *Sacerdotis Imperio*.

VIII. Ad *Natalis* argumenta redeamus. Tertium est ejusmodi. " Probatur ex simi-
„ litudinibus, sub quibus in veteri & novo
„ Testamento adumbratur Ecclesia. *Terribi-*
„ *lis* dicitur *ut castrorum acies ordinata*. Can-
„ tic. VI. At in acie ordinata, præter Tri-
„ bunos & inferioris ordinis Duces unus es-
„ se debet Imperator, ad quem summa rei
„ militaris referatur, quique exercitui quod
„ facto opus sit significet ac decernat. *Is*

„ *quam-*

„ *quamvis grandi exercitu unius ſignum expor-*
„ *tatur*, inquit S. *Hieronymus* in epiſt. IV.
„ Eccleſia regnum eſt *Danielis* II. prædi-
„ ctum his verbis: *In diebus regnorum illo-*
„ *rum ſuſcitabit Deus cœli Regnum, quod in*
„ *æternum non diſſipabitur &c.* Quum itaque
„ regnum Chriſti ſit præſentis temporis Ec-
„ cleſia, in ea ſummus Princeps eſſe debet,
„ qui ipſam regat ac moderetur. Eccleſia
„ navis eſt, in qua per Baptiſmum ſalva-
„ mur, in ſimilitudinem eorum, qui in Ar-
„ ca *Noe* ſalvabantur, 1. *Pet.* 3. Navi por-
„ ro unus ſummus Nauclerus præeſſe debet,
„ qui ſingulis nautis ſua munia præſcribat.
„ Eccleſia ovile eſt *Joh.* X. *Fiet unum ovi-*
„ *le, & unus Paſtor*. Numquid vero in o-
„ vili, præter minores opiliones, non eſt
„ aliquis ſummus Paſtor, cui incumbat o-
„ vium curam gerere, eaſque univerſim re-
„ gere ac fovere? . . . Eccleſia domus eſt.
„ Nonne igitur unus eſſe non debet illius
„ Dominus, unuſque in ea œconomus con-
„ ſtitui? . . . Eccleſia denique unum Cor-
„ pus eſt, ad *Rom.* XII. Quemadmodum
„ igitur in membrorum multitudine caput
„ unum eſt, quod omnia membra nectit ac
„ regit: ita in Eccleſia Chriſti unum ca-
„ put ſupremum eſſe debet. Quodnam por-
„ ro illud eſt niſi *Romanus* Epiſcopus? “
Verum enimvero ſi quis harum ſimilitudi-
num vim ſerio diligenterque perpenderit,

næ

næ ille ſtatim intelliget, non qualemcumque Monarchici regiminis formam in Eccleſia Chriſtum inſtituiſſe, ſed eam, de qua nobis cum *Pariſienſibus* Theologis concertatio eſt, quæque plenam & ſummam auctoritatem & majeſtatem in unum *Romanum* Pontificem conferat ad regendas & moderandas non modo ſingulas Eccleſiæ partes, verum & ipſam univerſalem Eccleſiam; quæ proinde ab ipſo pendeat, nihilque in illum auctoritatis habeat. Id, inquam, adlatæ ſimilitudines, derivataque ex illis argumenta plane luculenterque ſuadent. Nam (ut nihil de Regni ſimilitudine dicam, quæ ipſa in diſputationem cadit) in acie ordinata (quod *Orſius* ſapienter admonuit) " ſummus „ Imperator, non modo ſingulos tribunos „ & inferioris ordinis duces, verum & om„ nem collectim & univerſum exercitum „ imperio continet ac moderatur.... Ita & „ in navi & in ovili ſummus Nauclerus „ & Summus Paſtor non modo ſingulis nau„ tis & minoribus opilionibus imperant; ve„ rum quum in eos cura totius navis ac „ totius ovilis incumbat, nulla omnibus ſi„ mul & nautis & minoribus opilionibus in „ Navarchum & ſummum Paſtorem vis ac „ poteſtas ineſt. Quid vero in domo? Num„ quid univerſæ familiæ aut famulorum gre„ gi in his quæ pertinent ad ejus gubernationem, jus aliquod in Dominum aut Pa„ tre-

„ tremfamilias eſt? Annon in ſuam quiſque
„ familiam, ſi naturalis ſtatus ſpectetur, ab-
„ ſolutiſſimum habet imperium? ..... Quid
„ denique in corpore naturali caput? An-
„ non ſingula membra, & univerſam com-
„ pagem regit ac moderatur? Ut quod ille
„ ajebat: *capitis eſſe imperare, non pedum*, ad
„ univerſum corpus transferri poſſit, ejus ni-
„ mirum non eſſe ullam imperii partem in
„ caput exercere. Siquid ergo ejuſmodi ſi-
„ militudines probant; probant utique, *Ro-*
„ *manum* Pontificem, qui in Eccleſia mili-
„ tante ſummus Imperator eſt, & in Arca *Noe*
„ ſummus Nauclerus; cui *Dominus* tanquam
„ Summo Paſtori *totius curam ovilis injunxit*
„ (48); quem idem Dominus ſuper familiam
„ ſuam velut ſummum Œconomum ſeu di-
„ ſpenſatorem conſtituit (49); qui denique
„ totius orbis Epiſcopis in Synodum congre-
„ gatis, *velut caput membris* præeſt (50); *Ro-*
„ *manum* inquam, Pontificem non utcunque
„ Monarchica poteſtate præditum eſſe, ſed
„ quæ illi totam Eccleſiam & per ſingula
„ membra, & univerſe ſubjiciat. “

IX. Illud porro in *Pariſienſium* Theologorum hypotheſi maxime diſplicet, quod ita Eccleſiæ regimen ſtatuat, ut in Ariſtocraticum converti facillime poſſit. Nam ſi penes

(48) Simplicius *epiſt. IV. ad Zenon.*
(49) S. Johan. Chryſ. *lib. II. de Sacerdot. Cap. I.*
(50) *Conc.* Chalcedon. *in Relat. ad S. Leon.*

Digitized by Google

nes universalem Ecclesiam, & Synodum œcumenicam, qua illa repræsentatur, summa potestas sit, cui *Romanus* Pontifex subjectus & obnoxius existat; tum poterit se se ipsa Synodus, nequidquam *Romano* Pontifice refragante, in multos annos producere, tum ad certum ac determinatum tempus ac locum neque ab ipso *Romano* Pontifice commutanda aliam indicere Synodum, ad quam graviora Ecclesiæ negotia deferenda sint; tum denique certas præscribere leges, quas in quotidianarum rerum administratione & executione sequi Pontifex teneatur, ac potissimum ut nihil alicujus momenti agat inconsulto gravissimorum Patrum Senatu; judicium Synodi subiturus, si in has leges peccaverit. Hæc, inquam, omnia Ecclesia constituere poterit, si penes illam, non autem penes *Romanum* Pontificem, summa potestas & auctoritas est, atque adeo poterit in Aristocraticam formam, formam scilicet a Christi institutione alienam Ecclesiastica Monarchia transformari. „ Atque hæc meræ speculationis non esse, sed ad praxim revocari aliquando posse, inquit *Orsius* (51) demostrant exemplum, „ acta & decreta Conciliorum *Costantiensis* „ atque *Basileensis*. Semel enim constituto, „ Synodum œcumenicam, quæ universam „ repræsentet Ecclesiam, ἀμέτος a Christo „ potestatem habere, cujus decretis ad fidem

(51) *loc. cit. pag. 582.*

„ & reformationem ſpectantibus & ipſe *Ro-*
„ *manus* Pontifex ſubjiciatur, ab ea ſi pare-
„ re contumaciter contempſerit, coercendus;
„ *Conſtantienſe* Concilium cum alias leges ad
„ Eccleſiæ capitis reformationem pertinentes
„ tulit, tum eam potiſſimum de Synodis Œcu-
„ menicis in ſtata tempora certiſque in lo-
„ cis celebrandis, quarum auctoritate refor-
„ matio in capite & in membris perficere-
„ tur. Quibus nixa decretis Synodus *Baſi-*
„ *leenſis*, fruſtra eam revocante *Eugenio* IV.
„ ad plures annos prorogata eſt; omnia fer-
„ me ad ſe Eccleſiaſtica negocia pertraxit,
„ quæ apud Sedem Apoſtolicam pertractari
„ conſueverant; plurimas duriſſimaſque *Ro-*
„ *mano* Pontifici leges indixit, eiſque refra-
„ gantem monere, in jus vocare, canonicis
„ pœnis ſubjicere, dignitate dejicere; alium
„ ad libitum & ad arbitrium regendum ſi-
„ bique ad nutum obtemperantem, in ejus
„ locum ſubrogare; aliam denique poſt tri-
„ ennium Œcumenicam Synodum *Lugduni*
„ celebrandam indicere aggreſſa eſt. Quæ om-
„ nia ad Eccleſiaſticam Monarchiam ever-
„ tendam, & Ariſtocraticum regimen inve-
„ hendum comparata eſſe, non modo *Eu-*
„ *genius* IV. haud ſemel conqueſtus eſt,
„ verum & *Petrus* Epiſcopus *Meldenſis Caro-*
„ *li* VII. *Francorum* Regis Legatus, coram
„ ipſo *Eugenio* publice ſeleniterque profeſſus
„ eſt, quemadmodum ſupra intelleximus.

„ Ne-

Digitized by Google

„ Neque ſane *Galli* alia ratione nefarios ho-
„ ſce *Baſileenſium* auſus improbare poſſunt,
„ ac reapſe tunc improbarunt, quam quod
„ ambigerent, an tunc Synodus ſatis Eccle-
„ ſiam Catholicam repræſentaret. Hoc enim
„ ſemel conſtituto, quidquid in *Eugenium*,
„ & ad coercendum Apoſtolicæ poteſtatis
„ uſum, Synodus egit, ex Adverſariorum
„ hypotheſi, jure ac legitime egiſſet; adeo-
„ que veram in Eccleſiam Ariſtocratiam,
„ quamquam retenta Monarchiæ ſpecie ac
„ vocabulo, invexiſſet.“ Non invexit ta-
men, ejus conatus infringente *Romanorum* Pontificum conſtantia, quæ tandem effecit, ut reſciſſis pleriſque & gravioribus *Baſileenſium* actis ſuam Eccleſia formam ſervaret. A me vero numquam adverſarii impetrabunt, ut credam, eam a Chriſto Eccleſiæ ſuæ præſtitutam gubernationis formam, quæ vel turbari tam facile atque everti, in aliamque ſumma rerum omnium perverſione commutari poſſit, vel nonniſi illius ſuſtineri ac defendi præſidio, qui tamen Eccleſiæ univerſæ quum ſubeſſe dicatur, hujus molitionibus nequeat obſiſtere. Valeat itaque adeo periculoſa regiminis ratio, & in ſola abſoluta Monarchia conquieſcamus.

X. Heic tamen intercedit *Benedictinus Zallwein*, a *Febronio*, ut alias vidimus, inter *Germanos*, qui in *alium* Romanis *minime faventem ſenſum* Matth. XVI. & Joh. XXI.

textus interpretantur, cum laude memoratus (52) novamque explicandæ *Gallorum* sententiæ rationem proponit. Eruditus nempe ille, ac Magnificus *Salisburgenſis* Univerſitatis Rector de Monarchico-Ariſtocratici in Eccleſia regiminis opinione a ſe quoque probata ait (53). " Videtur hæc ſententia proxime adcedere ad *ſyſtema civitatum*: „ omnes enim Eccleſiæ & Epiſcopi coadunantur in Eccleſia & *Romano* Pontifice „ tanquam in centro: retinent ceteroquin „ Eccleſiæ omnes, earumque Epiſcopi ſua „ jura, ſuam juriſdictionem, & formam imperii in ſuis diœceſibus; in cauſſis autem „ majoribus, & negotiis univerſam Eccleſiam ſpectantibus in comitiis publicis, „ ſeu Conciliis communibus ſuffragiis bono „ totius Reipublicæ eccleſiaſticæ conſulunt." Sed vereor, ut *Galli* ſuam in hac ſententiam agnoſcant. Catholicum illud eſt, & *Gallis* ipſis probabile, *omnes Eccleſias*, *& Epiſcopos coadunari in Eccleſia*, *&* Romano *Pontifice tanquam in centro*, *at in ſyſtemate civitatum* qua demum ratione *coadunabuntur omnes Eccleſiæ*, *& Epiſcopi in Eccleſia*, *&* Romano *Pontifice?* Nullas profecto *Zallweinius* indicare poterit hujuſmodi *ſyſtematicas Civitates*, quæ quum publici boni cauſſa ſint inter ſe ſe conjunctæ, unam tamen ipſarum ſui

(52) *T. II. pag.* 170.
(53) *Jur. Eccleſ. T. IV. pag.* 49.

Digitized by Google

ſui primatem venerentur, ex qua in omnes unitatis beneficium proficiſcatur, quemadmodum a *Romanæ* Eccleſia *in omnes venerandæ communionis jura dimanare* ſcripſit *Ambroſius* (54), & ita, *ut cum ea ſentiendi propter potentiorem principalitatem neceſſitatem ceteris imponat*, uti loquitur *Petrus de Marca* (55)? Præterea multo minus ad civitates ſyſtematicas revocari Reſpublica poteſt, cujus ſingulæ civitates unam in omnibus, quæ oriantur, dubiis conſulere debeant. Atqui *Hincmaro* duce (56) ajebat *Boſſuetius* in Oratione ad *Gallicani* Cleri Conventum a. 1682. (57) habita, eam eſſe *Romanam* Eccleſiam, quam ceteræ in omnibus dubiis Fidem moreſve ſpectantibus conſulere teneantur. Quod vero de cauſſis majoribus *Zallweinius* addit, eas in publicis comitiis pertractari, id equidem in civitatibus ſyſtematum locum habet; ſed a Catholica Eccleſia alienum eſt, in qua, uti ex *Boſſuetio Carolus Cameracenſis* Archiepiſcopus docet (58). Majores cauſſæ ad

(54) *in epiſt. ad Impp. T. II. cl. II. ep. 2.*
(55) *de Conc. lib. II. cap. II. n. 5.*
(56) *de divort. Lotb. & Teut.*
(57) *pag.* 38.
(58) Docum Paſtor. a. 1739. " de tout ce que nous „ avons enſeigné, dit il [M. Boſſuet] juſqu' ici il nous „ ſera aisè de conclure, que les *cauſſes majeures*, & ſur„ tout les *queſtions de foi* doivent principalement être de„ finies par le S. Siège, qui n' eſt point ſujet a l' erreur, „ & principalement par celui, qui eſt renfermè dans cet„ te ſuite de Pontifes, qui ne peut pas entièrement aban-

„ don-

Romanum Pontificem deferendæ sunt. Quid? quod singularum Ecclesiarum Episcopi sua quidem ipsorum jura, suamque jurisdictionem in suis Diœcesibus exercent, non ita tamen, ut sine *dependentia a* Romano Pontifice, *& sine subordinatione ad ipsum*, quemadmodum de ipsis Apostolis cum *Petro* comparatis *Natalis Alexander* pronunciavit præstare id possint. Hoc autem a Civitatibus *systematum* plane alienum est. Non negaverim equidem doctum *Benedictinum* caute loquutum; neque enim Ecclesiasticum regimen idem esse quod systematum Civitates, absolute dixit; *proxime adcedere* dixit *ad systematum civitates*. Nihilo tamen minus quum tot inter utrumque regimen late discrimina sint, atque illud præcipuum in Ecclesiastico & ex divina Christi institutione perneccessarium, atque immutabile de unitatis centro, aliquid fortasse similitudinis in utroque agnosci poterit; alterum ad alterum *proxime adcedere* ecquis *Gallorum* concesserit? Sed in eo certe *Galli Zallweinio* non adsentiuntur, quod ejus sententiam magis declarat,

„ donner la foi. C' est ce qu' a voulu dire S. *Bernard* „ dans ce célebre passage tiré de sa lettre a *Innocent* II. „ ou il parle de la sorte: *Il faut rapporter a votre Apo-* „ *stolat tous les périls & les scandales, qui s' élevent dans* „ *l' Eglise de Dieu, ceux sur-tout, qui regardent la foi.*" Idem ante *Bossuetum* fassi fuerant a. 1651. quinque & octoginta Episcopi in litteris ad *Innocentium* X. *Filles* Petri; *quæ numquam deficit, jure postulat ut juxta solemnem & perpetuam Ecclesiæ consuetudinem majores causæ ad Sedem Apostolicam referantur.*

Digitized by Google

rat, in Ecclesiastica scilicet Hierarchia unum esse QUASI *primum imperantem*, nempe *Romanum* Pontificem; *non quidem tamen Monarcham, sed tanquam Primatem*. Vidimus enim, Pontificem ex *Gallorum* sententia esse *primum imperantem*, non *quasi primum imperantem*, esse Primatem, sed eo Primatu, qui Monarchicus sit. Hæc pauca in *Zallweinium* animadvertisse non inutile fortassis erit. Ad *Febronium* redeamus autem a civitatibus *systematum* plane alienum est.

CAPUT V.

Quæ adversus Monarchiam Ecclesiasticam Febronius *obiicit repelluntur. Hierarchiam recte dici Ecclesiæ statum, licet Monarchicus sit; tum despotismi periculum inane esse demonstratur. Quid de cædibus, aliisque gravissimis damnis, quæ ex usurpata Pontificum* Romanorum *potestate profecta fuisse* Febronius *deplorat, cordate & Catholico viro sentiendum sit.*

I. LEviora nescio quæ *Febronius* in priore volumine Monarchiæ, quam propugnamus, obiecerat: discussa illa a me sunt in prima *Antifebronii* dissertatione (1), nec vacat ea repetere, quum ipse *Febronius* in sua defensione si unum demas, de quo mox, illa neglexerit. Sed quid dicturi sumus ad ea, quæ contra *Ladislaum* in novo opere disputat? *Hierarchia*, inquit ille (2), *constans* Episcopis, Presbyteris & Ministris, divina ordinatione (*ut ait* Tridentinus *canon*) instituta *florebat multis sæculis, & hodieque floret: adjice in Papa* Monarcham, *& destrues* hierarchiam, *quæ ex institutione Christi* non in uno *sed* in pluribus *essentiali jure consistit: qui detrahit gradualibus con-hierarchi-*

(1) *Cap. VII.*
(2) *pag.* 85.

Digitized by Google

ebicis, *is nihil* hierarchiæ *adjicit*, *ſed ſibi*, *& quantum & detractis ſibi adjicit*, *tantum ordinationi divinæ contravenit*. Dicam *Febronium* in explicando *Hierarchiæ* nomine inſigniter hallucinatum. Quid enim eſt Hierarchia? Dupliciter adcipi illa ac definiri ſolet; vel ratione *formæ*, vel ratione *ſubjecti*, in quo & circa quod verſatur. Priori modo, quem heic præcipue ſpectamus, *ſciendum eſt* inquit S. *Maximus* vulgati *Dionyſii* Scholiaſtes initio ſuorum ad hujus *de cæleſti Hierarchia* libros commentariorum, *Hierarchiam quidem eſſe principatum*, *ac velut curam ordinandorum ſacrorum: Hierarcham vero*, *qui ſacris præeſt*, *eaque curat*, *ac moderatur: non tamen qui Sacerdotibus præeſt*. *Sed eum potius*, *qui ſacra*, *& eorum*, *atque Eccleſiæ*, *myſteriorumque ſtatum conſtituit: non tamen ut ſit Sacerdotum princeps*. Quibus verbis docet, dici Hierarchiam ea ſolum ratione, qua ſacra reſpicit; non autem ut perſonis ipſis ac ſacrorum adminiſtris præſidet. Etenim Pontifex quilibet, ſummus præſertim, non ſolum adminiſtrandis ſacris; ſed etiam ſacrorum adminiſtris; Sacerdotibus, Diaconis, immo etiam ſummus epiſcopis præeſt. Sed *Hierarcha proprie*, præciſeque vocatur, quatenus ſacrorum curationem exercet: non autem ut eorum inferiores præfectos, atque antiſtites regit. Ita quidem *Maximus*. Nulli heic *graduales*, quos ſi *Monarcham* adieceris

ceris, deſtruas. Rurſus tamen priore hoc modo, qui ſecundum formam dicitur, ſpectata Hierarchia monente doctiſſimo *Petavio* (3) dupliciter patet. " Aut enim quemcumque gradum, & ſacrorum præfecturam ſignificat: cujuſmodi in Eccleſia, varii ſunt principatus, curationeſque ſacrorum: velut in Epiſcopo, in Presbytero, in Diacono, ac reliquis gradibus, diverſæ ſunt poteſtates, ac jura functionum obeundarum; quorum alia inferiora; alia ſuperiora ſunt; & in his illa continentur. Hoc modo non in ſolis Epiſcopis Hierarchia cernitur; nec ii ſoli Hierarchæ vocantur, aut ad Hierarchiam pertinent: ſed clerici etiam omnes, ac miniſtri, quantulacumque poteſtate præditi. Aut ſupremam tantummodo juriſdictionem, ac ſummum ſacrorum Magiſtratum Hierarchia complectitur. De quo *Dionyſius* in Eccleſiaſtica Hierarchia capite primo ſic loquitur. *Eſt quidem omnis Hierarchia*, ſecundum venerandam noſtram traditionem, tota & integra ratio ſubiectorum ſacrorum, ac generaliſſima comprehenſio hujus, exempli gratia, vel illius Hierarchiæ Sacrorum. Noſtra igitur Hierarchia munus dicitur, & eſt, omnia, quæ in ipſa ſunt, ſacra complectens: per quod initiatus divinus Hierarcha, omnium, quæ ad

" ſe

(3) *de Angel. lib. II. cap. 2. n. 4.*

Digitized by Google

„ se pertinent, sacratissimorum particeps e-
„ rit: ut qui ab Hierarchia nomen adeptus
„ sit “. Quocirca Hierarchia in altera hac notione solam Pontificiam potestatem continet, quæ vi & eminentia quadam, omnium ordinum, sacrorumque rationes in se se collectas, & comprehensas habet. Verum & hoc sensu Monarchia cum Hierarchia rectissime copulatur; Hierarchia enim non personas spectat, sed ordines, & functiones & sacra cum eorum gubernandorum, exequendorumque scientia; Monarchia personas; nec sane video quid Monarchia obsit, quominus penes Ecclesiasticum Monarcham Sacrorum possit esse principatus. Monarchia enim nihil Hierarchiæ detrahit, immo ne detrahere quidem potest, nam penes quemcumque etiam Monarcham sit universalis ratio subiecta sibi sacra omnia continens, vere in Ecclesia erit *sacrorum generalissima*, *ut Dionysius* loquitur, *comprehensio*, scilicet Hierarchia. Jamvero ratione *subiecti* considerata Hierarchia non solos sacrorum antistites, & administros complectitur, qui purgandi, illuminandi, perficiendi functiones exercent: sed eos etiam, qui illis subiecti sunt, & ipsorum efficientiam in se se recipiunt: quales sunt populi ac laici, quemadmodum, inquit *Petavius* (4) *principatus ac regnum tum principem ipsum ac regem significat, tum subiectos*

(4) *l. c. n. 6.*

Digitized by Google

Deos illis populos. Sed hæc Hierarchia non est cui *Febronius* Monarchiam exitiosam esse contendit. Ceterum licet hierarchiam daremus non sacrorum, sed eorum, qui sacra administrant, esse præfecturam, quid tum? *Hierarchia*, inquit *Febronius*, ex *institutione Christi, non in uno sed in pluribus essentiali jure consistit*; ita sit, sed in pluribus *non æquo jure* sita est. An Archiepiscopi Episcopis, Primates Archiepiscopis, Patriarchæ Primatibus quidquam detrahunt, quod ad eorum præcipue, & a Christo constituta jura pertineat? Nihil sane, ne & isti *Hierarchiam destruere*, aut *ordinationi divinæ contravenire* ferantur. Nec tamen hi æquales inter se sunt jurisdictionis, quam dicimus, potestate. Ita ne Pontifex quidem Monarcha *Hierarchiam destruet*, aut *ordinationi divinæ contraveniet*, quum ita æqualis sit ceteris Episcopis ordinis Potestate, ut ex ipsa Christi ordinatione omnibus jurisdictione antecellat, nec aliis detrahat ipse, quod non detractum voluerit Christus, qui Hierarchiam ex pluribus gradibus constantem instituit, sed ab uno supremo Hierarcha gubernandam.

II. Verum, inquiet, *Febronius*, despotismus saltem ex Monarchia in Ecclesiasticum regimen irreperet. Ita sane eum nobis iterum objicere invenio [5]. En ejus verba: *Sustinuit* Febronius Cap. 1. §. 8. n. 5. *monarchicum*

(5) T. II. *pag.* 347.

cum ſtatum Eccleſiæ non convenire, quippe quæ in deſpotiſmum facile declinet, indoli regiminis Eccleſiaſtici, in caritate & humilitate fundati, repugnantem. Scio equidem, hoc illum *ſuſtinuiſſe*, immo non ſine gravi Regum omnium injuria, ſtatuit ibi *Febronius* (6), eam eſſe *formam regiminis Monarchici, quæ facile ſoleat in deſpotiſmum declinare.* Sed ab hoc deſpotiſmi metu liberare illum conatus fueram, ac fortaſſe ſiquæ eam in rem differui (7) pacatiore perpendiſſet animo, vano ſe timore percelli intellexiſſet. Chriſtus ut optimum in Eccleſia regimen inſtitueret, quum principi Apoſtolorum, ſummoque ovilis Paſtori confirmandorum fratrum, & ovium paſcendarum curam commiſit, caritatem commendavit, dominationis faſtum damnavit, ſuoque ipſius exemplo ad omnem modeſtiam comparavit. Hoc ſatis eſſe debuit, ne *Petrus*, ejuſque ſucceſſores ſua in ovium perniciem poteſtate abuterentur. Id præterea (equidem intelligo), vellet *Febronius*, ut ad arcendum deſpotiſmi periculum ovibus in ſummum Paſtorem aliquam concederemus auctoritatem. Sed ſalva ne tunc omnia forent? nullum ne Paſtori ab ovibus periculum immineret? (quod ſane non minus exitiale, quam Paſtoris deſpotiſmus in oves). Nimirum nullus eſt Principatus, adeo ſapienter per-

(6) T. I. *cap.* I. §. 8. *n.* 5. *pag.* 57.
(7) T. I. *cap.* VII. *n.* 5.

Digitized by Google

perfecteque comparatus, ut hominum malitia in ſummum Reipublicæ damnum perverti non poſſit. Quod ſi tamen adverſarii negant populo, aut etiam Optimatibus quidquam eſſe juris in *Galliæ* Reges, ceteroſque, qui ad abſolutam Monarchiam vocati ſunt, Principes, ne tunc quidem, quum eos ſuprema ſuæ dignitatis vi ac poteſtate in ſubditorum perniciem, labemque Reipublicæ abuti contingeret, quid eſt quod tantopere hoc ipſum Monarchiæ genus in Eccleſiam averſentur, *deſpotiſmi*, qui a mortalium nullo judicari aut puniri poſſit, timore perculſi? Numquamne ipſa generalia Concilia inſigni ſacræ poteſtatis abuſu humana omnia divinaque perturbarunt? Ne rerum a *Baſileenſibus* Patribus in *Eugenium* IV. inique geſtarum memoriam refricem, unum ſatis heic ſit latrocinium *Epheſinum* indicaſſe. Propterea ne ſatis a Chriſto ſuæ Eccleſiæ conſultum negabit *Febronius*, quod tantam Generalibus Conciliis auctoritatem conceſſerit, quantam ipſemet Juriſconſultus noſter in illis agnoſcit, & prædicat? Falſo igitur *Febronius monarchicum ſtatum Eccleſiæ, non convenire* ſtatuit, quod in *deſpotiſmum facile declinet*, quumque fateatur me hancce criminationem refelliſſe (8), non eam inſtaurare debuiſſet quinquæ

(8) T. II. pag. 347. *Huic themati opponit* P. Zaccaria *primæ ſeu præliminaris ſuæ Diſſertationis Caput quartum & ſeptimum.*

Digitized by Google

quæ in *Antifebronio* diximus, diſpuliſſet.

III. Sed pergit *Febronius* (9): *Noſtrum eſt, prætermiſſis philoſophicis ratiociniis, quæ huc minime quadrant, diſquirere, pro qua parte ſtent experientia & ſeries factorum in hunc uſque diem continuatorum.* At ego in *Antifebronio* adeo *philoſophicis ratiociniis* uſus non ſum, quemadmodum *Febronius* indicat, ut eorum, qui Ariſtocraticum aut democraticum regimen Monarchia præſtare ajunt, aliquam rationem habiturus diſerte profeſſus ſim, me nonniſi ex Patribus ac ſacris libris argumenta eam in rem eſſe prompturum (10) Quid ergo *philoſophica ratiocinia, quæ huc minime quadrant*, in medium adſert? Sed hæc mittamus. Quæ porro *facta* commemorat, ex quibus de Eccleſiæ ſtatu ferendum judicium ſit? *Illud* inquit (11), *quod* Febronius *delineavit* Jus Publicum, *atque ex*

(9) *l. c.*

(10) En mea verba *diſſ. I. cap.* 3. *n.* 1. " Comune „ opinione di tutti gli antichi, e de' piu moderni Scrit„ tori è, che il governo Monarchico ſia piu eccellente „ d' ogni altro; e aſſai la dimoſtran vera i molti, e ſo„ vrani vantaggi, onde la Monarchia ſu gli altri governi „ in politica ragione ſi eſtolle. Ma concioſiache i Repub„ blicani, e alcuni periti di gius pubblico ſieno di contra„ rio avviſo, quantunque io veriſſima reputi queſta opi„ nione, e le ſteſſe coſe, che ſono per dire, tale ad ogni „ diritto penſatore poſſanla perſuadere, da eſſa far non „ voglio dipendere la verità del domma, che ſoſtengo con„ tro *Febbronio*. Piuttoſto dunque veggiamo, quale della „ Monarchia abbiano dato i Padri della Chieſa giudizio, „ e da queſto argomentiamo a noſtro propoſito. "

(11) *cit. pag.* 347.

Digitized by Google

auctoritas Primatis Eccleſiæ, qualis poſt Iſidori *falſas Epiſtolas, & nonnullorum Pontificum ineptiſſimas Decretales*, Romæ *traditur & practicatur, hæc quantum mali* in ſacris *intulerint & inferant* Eccleſiæ, *oſtendit ipſe Cap. VI. §. 13. & ſeqq.* Verum cur *Febronii* vindex non monuit, me in *introductione* quidquid eo loco *Febronius* vel peſſima fide narraverat vel ex monumentis aut calumnioſis, aut multo antiquioribus, quam ad Theſim ſuam de abuſibus a *Tridentino* Concilio minime ſublatis opus eſſet, inepte collegerat, certiſſimis argumentis confutaſſe? Sed de his alibi agendum erit. Nunc ſiquæ ipſe antea a *Febronio* non memorata habet, quæ proferat, excutiamus. Immo vero illa ſilentio obtegamus. Horret enim animus, Catholicum Scriptorem ea nefario auſu potuiſſe non ſolum ex octo ſæculorum hiſtoriis decerpere, ſed aterrimis depicta coloribus exhibere, quæ ad invidiam *Romani* Pontificatus, infamiamque pertinere Proteſtantium perditiſſimi cenſuerunt. „ Quantum, inquit (12), „ *in publicis* periculi, bellorum; tumultuum, „ & miſeriarum, *regnis, provinciis, totiuſque* „ *Europæ*, cauſaverint, nos ex coævis monumentis memorabimus, non omnia [quod „ longum foret], exſtantiora tamen hanc in „ rem geſta *Romanorum* Præſulum relaturi, „ e quibus, horumque principiis in unum fa-

(12) *loc. cit.*

„ fascem colligatis observari cupimus im-
„ primis *systema illud Juris Publici Romani*,
„ ex quo hæ consequentiæ defluunt, & ac-
„ tiones formantur. " Tum universum or-
bem, varioſque ordines percurrit, & *usur-
pata in integras gentes*, & *populos a* Roma-
nis Pontificibus *superioritatis jura*, *circa per-
sonas Regum & Principum* ab iisdem adten-
tata, *in territoriis Principum & circa eorum
subditos* gesta, sed præsertim in Imperium
Germanicum non sine bellorum incendiis, ur-
bium, Provinciarumque ruinis, interaecione
populorum scelerate admissa percenset. Hæc
autem omnia indirecte in Principes potesta-
ti tribuenda adfirmat, quam Pontifices *Ro-
mani* sibi adrogarunt, *quasi omnium Principe
& anteſignano* (13) *Gregorio* VII. *cujus san-*

(13) Hoc *Febronii* dictum magnum sui auctoris aut in mentiendo audaciam, aut inscitiam arguit. Quomodo *harum doctrinarum princeps & anteſignanus* dici *Gregorius* VII. potest? Vel enim de Regum excommunicatione, vel de illorum loquimur depositione. Si de excommunicatione, vel ipse Anonymus Scriptor impudentissimi libri inscripti: *Riflessioni sopra la Bolla in Cœna Domini* [p. 35.] deceptos fatetur *Ottonem Frisingensem* [illum ipsum, inquam quem veluti oraculum adversus *Gregorium* VII. *Febronius* appellat *T.* II. *p.* 353.] *Pauvinium*, *Maimburgum*, & *Natalem Alexandrum*, qui primum excommunicandorum Principum exemplum a *Gregorio* VII. adcersiverint, quum omissis etiam duorum præcedentium sæculorum Pontificibus, quos ejusmodi anathemata sæpe sæpius minatos fuisse Regibus novimus, *Philippicum Constantinus*, *Gregorius* II. ac III. *Leonem Isauricum*, & *Constantinum Copronymum* excommunicatione ferierint. Addere autem poterat Anonymus ille antiquiora *Felicis*, & *Symmachi* exempla; ille enim,

ctitas ab universali Ecclesia recognita non est; historia enim Pontificatus illius *ægre conciliari potest cum idea sanctitatis ad normam, & spiritum Evangelii conformatæ* (14). Tamen

nim, ut in sepulcrali ejus titulo legitur, DAMNAVIT *Constantium*, hic in *Romano* Concilio Imperatorem *Anastasium* anathemate perculit. Quod si de Principum depositione agitur, *Gregorius* II. parte imperii diminuisse *Leonem Isauricum* tam certum est, exploratumque, ut post *Theophanem* in chronographia [*ad ann.* Leonis XIII.] *Glycas*, aliique *Græci* Scriptores, non solum id litteris testati sint, sed licet in *Romanam* Ecclesiam odio incenderentur, *Gregorium* tamen eo nomine non reprehenderint [quod sane feciissent, si ille contra jus receptamque illa ætate sententiam egisset] sed summis laudibus commendarint. Præsto est etiam *Childerici Gallorum* Regis exemplum; eum enim *Zachariæ* Pontificis auctoritate dejectum de Principatu fuisse, illiusque loco *Pipinum Caroli* M. patrem fuisse appellatum Regem testantur Annales *Laureshamenses* [*ad ann.* 752.], Annales *Loiseliani* [*ad an.* 749. *seq.*] annalesque *Francorum* a *Pithoeo* editi [*ad ann.* 752.] Ne autem *Febronius* pseudo-*Bossuetii* coniecturis agat, sciat quidquid ad hæc *Gregorii* II. & *Zachariæ* exempla declinanda fuit ab illo excogitatum, invictis argumentis fuisse a duobus doctissimis viris erroris, falsitatis, repugnantiæ convictum. Sunt autem hi *Johannes Antonius Bianchi Franciscanæ* Familiæ in egregio opere *della potestà, e della polizia della Chiesa* [*T. I. lib. II.* §. 16. & 17.] & *Thomas Maria Mamachius Originum & Antiquitatum Christianarum*. Tomo quarto [pag. 208. 239.]

(14) *Febr. T. II. pag.* 350. *seq.* Mirum quod *Febronius* cum *Calviniano* auctore libelli prænotati: *Reponse aux Commonitoires & excommunications de* Gregoire XIII. *jettées contre* (le) *tres illustre &c. Prince* Henri de Bourbon [pag. 516. tertiæ collectionis a. 1601. editæ hoc titulo: *le troisieme recueil contenant l' histoire des choses plus memorables evenues sous la ligue*] *Gregorium* VII. non appellarit *enragè*, & *enchanteur*. Si tamen *Natalis Alexandri* vestigiis se inhæsisse defensionis causa fortasse diceret, meminerit *Franciscum*

men *Romani* Pontifices etiamnum hac orbi terrarum perniciosissima potestate gloriantur, & etiamnum se habere gloriantur, plaudentibus etiam *primariis* Theologis, a quibus *hæ de Pontificia potestate in Temporalia Regum* doctrinæ *in articulos fidei sunt elevatæ*

ciscum d' *Enghiel* Ordinis *Prædicatorum* Sedis Apostolicæ auctoritatem pro *Gregorio* VII. strenue adversus *Natalem* vindicasse; *Natalem* vero *in hist. Eccles. sæc. XI.* ubi de *Gregorio* agit, *usque adeo suæ professionis se oblitum exhibuisse*, *Benedicto* XIV. teste in celeberrimo opere de *Beatific. & Canoniz.* [*lib.* I. *cap.* XII. *n.* 17.] *ut hac sola de caussa . . . meruisse potuerit gravissimam suorum librorum proscriptionem*; Quare quæ heic de sanctitate *Gregorii* tam audacter adfirmat, cum iis conferens, quæ a *Natali* scripta sunt, videat, qua ipsius liber fit censura notandus. At *Galliæ Episcopi harum doctrinarum justi æstimatores tubam instarunt, & . . . editis certatim Pastoralibus litteris populos docuerunt . . . historiam Pontificatus* Gregorii VII. *egre conciliari cum idea sanctitatis ad normam, & spiritum Evangelii conformatæ*. Itane vero? Noveram equidem, Senatum *Parisiensem* primum xx. Julii a. 1729. deinde xxiii. Februarii a. 1730. duo edidisse decreta, quibus lectiones a *Benedicto* XIII. probatæ hujusque Pontificis ea de re Breves litteræ abolebantur; sed novi etiam S. *Gregorii* VII. officium in Kalendariis *Gallicanis*, ex quo illud recitari idem *Benedictus* jussit, etiamnum indici, licet secundi nocturni lectiones non *propriæ*, sed ex communi Confessorum: *Beati Patres* Gregorii *merita* &c. præscribantur. Certe *Parisiensia* Kalendaria vidi non pauca ab anno 1731. ad annum 1762. quibus hocce officium adscriptum est. An autem *Gallicani* Episcopi *si historiam Pontificatus* Gregorii VII. *egre conciliari* crederent *cum idea Sanctitatis ad normam, & spiritum Evangelii conformatæ*, ejus officium ut recitaretur, permitterent? Nam quod lectiones ex communi Confessorum, non quales a *Benedicto* XIII. propositæ sunt, propriæ in *Gallis* legantur, id œconomiæ caussa ad declarandas Curiarum civilium vexationes factum nemo non videt; sanctitatis autem agnitio & cultus non tam lectionibus

(15). Nolim ego, ut dixi, isthæc enucleate persequi, quæ tamen plerumque ex auctoribus propriis, quam solemnis diei indictione, officioque comprobatur. Sed quoniam *Febronius Gallicarum* Episcopos tubam inflasse ait adversus S. *Gregorium* M., liceat mihi, quæ de sanctissimo hoc Pontifice litteris mandarit Illustrissimus *Senonensis* Archiepiscopus in octavo documento Pastorali pag. 234., hic recitare: " Avec quels traits horribles, *inquit ille indignabundus*, n' a-t on pas depeint le Pontife [*Gregoire VII.*] dont l' antiquitè a louè la pietè, la constance, le zèle & la puretè des moeurs, & que l' Eglise *Romaine* a couronnè par des honneurs religieux? . . . Rendons justice a ses vertus, & reconoissons ses merites; son zèle fut grand, son courage fut heroique, sa patience fut èprouvèe par les plus mauvais traitemens, les insultes, les coups, les blessures, la prison & l' exil. Ce fut lui qui commença à purger le Sanctuaire horriblement dèfigurè par la simonie des Prètres, & par leur concubinage. Sa vie ètoit si sainte, que *Bennon* son ennemi, qui l' a dèchirè par les plus noires calomnies, n' attaque point la puretè de ses moeurs. Sa mort fut aussi prètieuse devant Dieu, que sa vie avoit ètèe sainte. Il mourut dans l' exile èprouvant les rigueurs de la persecution de l' Empereur *Henri*; & au rapport de M. *Fleury*, il se fit un grand nombre de miracles a son tombeau . . . le Pape a mèritè d' ètre comptè au nombre de ces hommes rares, que Dieu a douè d' une grace excellente". Neque satis habuit D. *Longuetius* adeo magnificis laudibus *Gregorii* VII. sanctimoniam ornasse, impactas Sanctissimo Pontifici calumnias refellit, & *felleum* retundit adversariorum studium, qui leur a fait oublier ce, qu' ils doivent a un reformateur de l' Eglise, a un Martyr, à un ami de Dieu . . . Si j' ai parlè avec vivacitè & avec force, je n' ai pù le refuser a l' indignation de tous les Gens de bien. Un fils pour dèfendre son pere outragè avec violence ne peut employer trop de feu & de vivacitè, & dans ce cas la colère mème est, ce semble legittime". *Febronius* hæc sibi dicta reputet, ac si sapit, deinceps a *Gallis* Episcopis *tubam* inflantibus caveat. *Italum* certe pro S. *Gregorio* VII. tubam altiore sonitu inflaturum vix credo.

(15) Hos inter *primarios* Theologos præter *Perronium* non-

doribus hausta *Romano* Pontifici perquam infensis, cujusmodi *Matthæus Parisius*, & Schismatici quidam Scriptores fuere, ac nullius

nonnisi Jesuitas *Febronius* citat p. 368. *Bellarminum* scilicet, *Robertum Personium*, *Valentiam*, *Salmeronem*, & *Lessium*. Quid hoc? Tantine *Jesuitas Febronius* facit, ut ex uno eorum cœtu *primarios Theologos* in medium adferat? Vereor equidem, ne laudis obtentu invidiam illis apud Principes creare *Febronius* voluerit, perinde ac si ii demum soli essent, qui pro indirecta *Romani* Pontificis potestate pugnassent, quemadmodum ab eo *Calvinismo* auctore factum novimus, qui *Parisiis* a. MDCXII. librum edidit inscriptum: *varia tam facultatis theologicæ & curiæ* Parisiensis; *quam aliorum theologorum & jureconsultorum opuscula, decreta & censuræ quibus primarium Jesuiticæ fidei caput de* Romani *Pontificis potestate super judicium secularium potestate in personas ecclesiasticas, agitur*. Quod si tamen latis hæc est, alii plurimi ex omni ordine ac gente in ejus partem vocandi erant. Longum eorum indicem dedit *Bellarminus* contra *Barclaium*; quibus addere Eminentissimus ille Theologus poterat ex Canonistis & Jureconsultis *Paullum* de *Castro*, *Prosperum Farinacium*, *Petrum* de *Plaça*, *Julium Clarum*, *Philippum Decium*, *Hippolytum* de *Marsiliis*, *Jacobum Menochium*, *Paullum Voetium*, *Antonium Gomez*, *Andream Toezium*, *Thomam Morum*, *Tiraquellum*, & *Lodovicum Aurelianensem*. *Jesuitis* præterea multum de ea laude demendum video. Nam post turbas a *Sanctarellii* libro *Parisiis* excitatas, anno scilicet MDCXXVI. P. *Mutius Vitelleschius* Soc. Jesu Generalis Præpositus, ne quidquam hac de re deinceps scriberetur a suis, gravissimo decreto interdixit. At post illud tempus, *Jesuitis* altum silentibus, quot ex omni ordine prodiere Pontificiæ in Principes potestatis propugnatores, *Charlasius*, *Cœlestinus Sfondratus*, *Thomas Roccaberus*, utque ceteros prætermittam, qui prope sunt innumerabiles, duumviri illi *adnot.* 13. laudati, *Johannes Antonius Bianchi* duobus ad id contra *Bossuetium* editis justis voluminibus, ac *Thomas Maria Mamachius*; imo directam *Romani* Pontificis in Reges potestatem fuit, qui non multis abhinc annis defenderet, *Laurentius Berti* celebris *Augustiniana* Familiæ Theologus. Ne sua ergo laude & alios frau-

lius propterea auctoritatis; tum etiam exaggerata, & maligne detorta, immo ut major exprobratorum scelerum numerus majorem apud incautos *Romanis* Pontificibus, eorumque defensoribus invidiam pareret, iterata

fraudet *Febronius*. Quod si fortassis dicat, *Jesuitas* a se productos fuisse, quod ii potissimum hanc sententiam *in articulos fidei elevarint*, & hoc sciat non fuisse *Jesuitarum* proprium. Multo ante *Jesuitas* scripserat *Petrus Bertrandius* [*de orig. & usu Jurisdict. q. 3.*]: *Et sic potest intelligi illud, quod habetur in decretis dist. 22. ubi dicitur, quod Christus* Petro *jura cœlestis Imperii, & terreni, & qui hoc privilegium Romanæ Ecclesiæ detrahit, in hæresim labitur, & hæreticus est dicendus*. Eadem habet *Durandus Jesuitis* antiquior, & *Meldensis* Episcopus [in calce opusc. de orig. Jurisdict.]: *inde est, quod Regnum Christi commissum Ecclesiæ, se extendit non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus . . . sicut in corpore quæstionis dictum est, videlicet quod Christus commiserit* Petro *jura cœlestis Imperii, & terreni. Qui hoc privilegium irritat, aut detrahit, in hæresim labitur, & hæreticus est dicendus*. Nec aliter sensit B. *Augustinus Triumphus* [in prolem. lib. de potest. Eccl.] *Error est*, inquit, *pertinaci mente non credere*, Romanum *Pontificem universalis Ecclesiæ Pastorem, super spiritualia & temporalia universalem habere primatum*. Vultne alios audire non *Jesuitas*? Prima *sententia est* Calvini, Centuriatorum, Petri *Pseudomartyris*, Brentii, *& aliorum hæreticorum, qui in Pontifice solum agnoscunt potestatem spiritualem, & ei omnem temporalem denegant jurisdictionem sive directam sive indirectam . . . Prima est impia, & hæretica: ita Cæsar Carena* [de offic. S. Inquis. I. p. Tit. I. §. 5.] *Siquis neget* Romani *Præsulis auctoritatem in Imperium, plane impius, & infidelis, & verum Ecclesiasticarum plane rudis esse convincitur*: ita Ciaconius (in vita Leonis III.) Quid plura? Supremi apud *Tolosum* Quæstores Fidei X. Junii anni 1583. septem scilicet & quinquaginta annis post dictum a *Vitelleschio Jesuitis* silentium in edicto adversus *Henningii Arnisæi* librum, quum hanc ejus propositionem retulissent, *quod Pontifex*

ans

rata ab Auctore fuiſſe animadverti (16). Addam tamen, quæ ad ſingularem ejus retundendam audaciam maxime faciant.

IV. Illud igitur primo animadverto, quam indignum Catholico homine ſit ea ex omni ſcriptorum fœce ſtudioſe corradere, quæ Sedem

aut Eccleſiæ nullam habeat poteſtatem directe, vel indirecte in Regum temporalia, & quod non poſſint exui ſuis dominiis, nec ſubditi abſolvi a juramento fidelitatis quacumque de cauſſa; quæ propoſitio, inquiunt, *& erronea & ſchiſmatica*. Num vero tanta, tam univerſalis, tam conſtans Theologorum confeſſio nihili habenda ſit, præſertim quum nullum ante *Bonifacii* VIII. cum *Philippo Pulcro* diſſidium extitiſſe conſtet, qui contrariam ſententiam defenderit, alia quæſtio eſt, quam ingredi nolo. Id unum rogo obteſtorque *Febronium*, ne illam ſe tuto dirimere poſſe confidat, antequam quid Cl. P. *Bianchi* contra *Boſſuetium* hac de re diſputavit (*T. I. lib. I. §§. XIV. XV. & XVI.*) accurate perpenderit.

(16) Pleraque, quæ a *Febronio* collecta hoc loco habemus, ſunt a Cl. P. *Bianchi* T. I. & ſecundo opetis ſuperius indicati certiſſimis æqualium Auctorum teſtimoniis explicata, & a malevolorum Scriptorum, quos duces habuit nuperus iſte conſarcinator, exprobrationibus vindicata. Illum adeat Lector. Unum addo, *Lutheranum Thomaſium* in Hiſtoria, quam antea appellavi, *contentionis inter imperium & Sacerdotium* ſe *Febronio* æquiorem in S. *Gregorium* VII. exhibere. Loquens enim de diſſidio ſancti Pontificis cum *Henrico IV.* (*cap. VII. §. 73.*) ait: *cauſſa morbi tunc magno cum impetu erumpentis, non primario Papæ eſt adſcribenda, ſed Epiſcopis, nec primario exteris aut Italicis, ſed Germanis* (ob *dicta §. 67.*): Eo autem §. 67. dixerat: *maxime notandum, quod* Geſſelius (*Lutheranus & ipſe T. II. Hiſt. Eccleſ.*) *non ſolum in genere de corruptis moribus Epiſcoporum, & in ſpecie de eorum luxu & conviviis obſervavit* (p. 214. ſeq.) *ſed & quod* [p. 225.] *ex Uſſpergenſi docuit, illam colliſionem Imperii & Sacerdotii, quæ ſub* Henrico *IV. facta eſſe dicitur, originem debere rebellioni* Saxonum, *& Epiſcoporum eminentiorum in* Germania, Moguntini, Colonienſis, Wormatienſis, Wirceburgenſis, Salisburgenſis &c.

Digitized by Google

dem Apoſtolicam lædunt, ac dedecore adficiunt. Quam vere *Langletus* de *Freſnoy* in præfatione ad Commentarios D. *Puteani* ſuper Eccleſiæ *Gallicanæ* libertates a. 1715. a ſe *Pariſiis* recuſos ſcribebat! "An non quotidie cernimus inquietos homines maligna aviditate quærere quidquid Jeſu Chriſti Vicario exprobrare potuerunt, aut in omnes generatim Pontifices refundere, quod de nonnullis tantum dictum aliquando fuit? Satis ſuperque videmus Catholicos cupiditatibus abreptos eamdem cum *Calvinianis* de ſanctæ Sedis auctoritate tenere loquelam. Inniti ſæpius illi volunt ſcriptis, quæ difficillimis illis edita fuere temporibus, quibus fideles de legitimo *Romano* Pontifice inter ſe contendentes non ſine aliqua animi commotione in Pontificem loquebantur, quem ipſi pro vero non agnoſcebant, quin tamen intenderent adverſus Eccleſiæ caput inſurgere. Nec attendunt, inquit, ſapiens ætatis noſtræ Scriptor, ſi aliquibus auctorum noſtrorum condonatur, quod durius in circumſtantiis extraordinariis protulerunt, iam nunc loquendum non eſſe, quemadmodum tempore Schiſmatis, atque aliarum diſſenſionum locuti ſunt. Quis neſciat, quæ in morbis periculoſis adhibentur remedia, pernicioſa evadere, ſi extra illas circumſtantias ſuppeditentur? Nunc autem quaſi

pro-

„ procellosis illis temporibus adhuc vivere-
„ mus, libellos seditiosos in vulgus dissemi-
„ nari quotidie cernimus ab obscuris Scri-
„ ptoribus, qui sine nomine & auctoritate
„ Ecclesiæ ipsiusque capiti suæ potestatis
„ limites pro nutu præscribere volunt. Ut
„ isti sermocinantur, diceres, ad ipsos so-
„ los coarctatam esse universalem Ecclesiam,
„ vel ipsos solos a Deo inspiratos ad Ec-
„ clesiam ab errore, in quo circa suæ au-
„ ctoritatis amplitudinem versaretur, revo-
„ candam". Qui tamen ii sint ex regula, quam *Gallicani* Episcopi in procœmio celebris declarationis a. 1682. statuerunt, intelligere facile possumus. *Hæretici*, inquiunt Præsules illi, *nihil prætermittunt, quo eam potestatem* (Apostolicæ Sedis), *qua pax Ecclesiæ continetur, invidiosam & gravem* REGIBUS ET POPULIS *ostentent, iisque fraudibus simplices animas ab Ecclesiæ matris, Christique adeo communione dissocient.* Enimvero quæ hoc articulo de damnis a Pontificis in Principes potestate illatis a *Febronio* dicuntur cum iis quæso conferantur, quæ hæretici de hoc ipso argumento scriptis mandarunt. Non ista frustra a me præmoneri lector intelliget. Extant nimirum

Leonardi Hutteri *Ilias malorum regni* Pontificio-Romani, *sive dissertatio de iniustissimo* Pontificis Romani *in Ecclesia Dei dominatu*, Victembergæ MDCIX.

Hen-

Henningii Arnisæi, *tractatus* de *potestate* Pontificis in *Principes*, Francofurti ad Oderam MDCXII. & Argentorati MDCXXXVI.

Sigismundi Evenii *demonstratio apologetica tyrannidis* Pontificiæ sæcularis. Halæ MDCXX.

Laurentii Sankii *liber de tyrannide* Papæ *in reges & principes Christianos*, MDCXLIX.

Henrici Mulleri *Causa Augustorum, sive Cæsarum, Regum, atque Principum contra* Pontificem Romanum, *ejusque parasitos* Bellarminum, Bzovium, *& alios defensa*, Rostochii MDLXV.

Thomæ Bræs *papal usurpation &c.* seu *papale dominium, & persequutio antiquis & recentioribus temporibus tam in principes, quam plebem exercita*. Londini MDCCXII. Anglice.

(Thomasii) *Historia contentionis inter* Imperium & Sacerdotium *breviter delineata usque ad sæculum XVI. in usum Auditorii Thomasiani*, Halæ MDCCXXII.

En *Febronii* præcursores.

V. Est aliud singulari dignum animadversione, per summam scilicet injuriam cum *Romanis* Pontificibus *Febronium* agere, quibus solis ea tribuat, quæ fere cum generalibus Conciliis sunt illis communia. Primo enim constat, Concilia ut rem omnino certam sumpsisse, ac posuisse indirectam Ecclesiæ, atque adeo *Romani* Pontificis in Reges & Principes potestatem. Synodus enim generalis *Lateranensis* III. sub *Alexandro* III.

P. M.

Digitized by Google

P.M. an. 1179. (17) ſtatuit : *Relaxatos autem ſe noverint a debito fidelitatis, & dominii, ac totius obſequii, donec in tanta iniquitate permanſerint, quicumque illis* (hæreticis) *aliquo peccato tenentur adnexi*. Diſertius Synodus *Lateranenſis* IV. ſub *Innocentio* III. P. M. an. 1215. quæ quidem Synodus, ut recte eſt a *Charlaſio* animadverſum (18), jure eſt a Cardinali *Perronio univerſaliſſima* appellata, propterea quod præter ſummum Pontificem, & Patriarchas *Conſtantinopolitanum* & *Hieroſolymitanum*, & Legatos *Alexandrini* atque *Antiochæni*, ſeptuaginta Archiepiſcopos, & quadringentos, ac duodecim Epiſcopos, innumerabilemque pene multitudinem alius generis Præſulum, eidem, vel per ſe, vel per legatos Imperatores, Reges, Principeſque, nempe Imperatores *Orientis*, & *Occidentis*, Rex *Hieroſolymorum*, Rex *Galliarum*, Rex *Angliæ*, Rex *Aragoniæ* &c. interfuerint. Synodus, inquam, *Lateranenſis* IV. (19): " Moneantur autem, & inducantur, „ & ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccle- „ ſiaſticam compellantur ſæculares poteſta- „ tes, quibuſcumque fungantur officiis, ut „ ſicut putari cupiunt, & haberi fideles, „ ita pro defenſione fidei præſtent publice „ juramentum, quod de terris ſuæ juriſdi- „ ctio-

(17) *Cap. XXVIII.* quod eſt de hæreticis T. *VI. Conc. Hard. p. II. col.* 1684.
(18) *lib. VII. cap. V.*
(19) *Cap. III. T. VII. Conc. Hard. col.* 18.

„ ctioni ſubjectis, univerſos hæreticos ab
„ Eccleſia denotatos bona fide pro viribus
„ exterminare ſtudebunt, ita quodammodo,
„ quandocumque quis fuerit in poteſtatem
„ ſive ſpiritualem, ſive temporalem adſum-
„ ptus, hoc teneatur capitulum juramento
„ firmare. Si vero Dominus temporalis re-
„ quiſitus, & monitus ab Eccleſia, terram
„ ſuam purgare neglexerit ab hac hæretica
„ fœditate, per Metropolitanum & ceteros
„ provinciales Epiſcopos excommunicationis
„ vinculo innodetur. Et ſi ſatis facere con-
„ tempſerit intra annum, ſignificetur hoc
„ ſummo Pontifici, ut ex tunc ipſe Vaſſal-
„ los ab ejus fidelitate denunciet abſolutos,
„ & terram exponat Catholicis occupan-
„ dam, qui eam exterminatis hæreticis, ſi-
„ ne ulla contradictione poſſideant, & in
„ fidei puritate conſervent, ſalvo jure Do-
„ mini principalis, dummodo ſuper hoc i-
„ pſe nullum præſtet obſtaculum, nec ali-
„ quod impedimentum opponat: eadem ni-
„ hilominus lege ſervata circa eos, qui non
„ habent dominos principales". Non ergo *Feudatarios*, quos vocant, ſolum Principes, ſed etiam *principales* dejectos eſſe de dominio declarat Concilium. Quare labuntur, qui hoc interdum reſponſi genus, ut ſeſe expediant, adhibent. Denique Concilium *Conſtantienſe* (20) hanc pœnam in eos conſtituit,

(20) *Seſſ. XIII. T. VIII. Conc. Hard. col. 441.*

Digitized by Google

ſtituit, qui *Sigiſmundo* Regi *Romanorum* in *Aragoniam* proficiſcenti auſi fuiſſent inferre injuriam " quicumque cujuſcumque ſtatus, „ aut conditionis exiſtat, etiamſi REGALIS, „ Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiſcopalis, Epiſcopalis, Ducatus . . . ſeu alterius cujuſcumque dignitatis, ſeu ſtatus „ Eccleſiaſtici, vel ſæcularis exiſtat, qui ſereniſſimum & chriſtianiſſimum principem „ dominum *Sigiſmundum Romanorum*, & „ *Hungariæ* Regem, vel alios cum eodem „ ad conveniendum cum Domino Rege *Aragonum* pro pace Eccleſiæ ad extirpationem præſentis ſchiſmatis per hoc ſacrum „ Concilium ordinatos, ad dictam conventionem euntes, vel redeuntes impedierit, perturbaverit, vel moleſtaverit . . . . „ ſententiam excommunicationis auctoritate „ hujus ſacri Concilii generalis ipſo facto „ incurrat, abſolutione ejuſdem ipſi Sacro „ Concilio, ſeu futuro, unico, & indubitato ſummo Pontifici, præterquam in mortis articulo ſpecialiter reſervata & ULTERIUS OMNI HONORE, ET DIGNITATE, „ OFFICIO, BENEFICIO ECCLESIASTICO „ VEL SÆCULARI SIT IPSO FACTO PRIVATUS ". Cur ergo ſolos *Romanos* Pontifices *Febronius* exhibet ut hujus ſententiæ Auctores, atque patronos? Deinde quas *Romani* Pontifices in Principes emiſere ſententias, eas plerumque in Conciliis ediderunt,

Patri-

Patribus omnino probantibus. Ubi enim S. *Gregorius* VII. excidisse Imperio *Henricum* declaravit? Nonne a. MLXXX. in *Romana* Synodo, cui, ut in Actis dicitur (21), *interfuerunt Archiepiscopi, Episcopi diversarum Urbium, nec non & Abbatum, ac diversarum Urbium clericorum, & laicorum innumerabilis multitudo? Innocentius* quoque IV. *Fridericum* II. de Imperio exturbatum declaravit a. MCCXLV. sed in Œcumenico *Lugdunensi* I. Concilio. Ait quidem *Bossuetius præsente*, sed non *approbante* Concilio fuisse *Fridericum* principatu spoliatum. Sed fœde hallucinatur. Testes dabo, quorum *Bossuetius* auctoritatem nulla effugere ratione possit. Primus sit *Martinus* IV. in sententia septem ac triginta post annos, anno scilicet MCCLXXXII. lata in *Aragoniæ* Regem (22): *Et quidem*, inquit Pontifex, *communem non credimus latere notitiam, qualiter fel. record.* Innocentius *Papa IV. prædecessor noster memoratum Fridericum, qui se per eosdem suos excessus, & culpas innumeras indignum Imperio, & Regnis, omnique honore, ac dignitate reddiderat, in Concilio* Lugdunensi EODEM APPROBANTE CONCILIO, *propter suas iniquitates a Deo, ne regnaret, vel imperaret, abjectum ostendit, & denunciavit omni honore, ac dignitate privatum a Domino, & nihilominus sententiando pri-*

(21) *T. VI. Concil. Hard. p. I. pag.* 1587.
(22) Apud Dachericum *T. I. spicil. novis. edit. p.* 684.

Digitized by Google

privavit. Alter erit *Nicolaus* de Curbio Ordinis Minorum in vita *Innocentii* IV. (23), qui ait: *sententiam depositionis sæpefati* Frederici *protulit summus Pontifex in majori Ecclesia* Lugdunensi *in pleno Concilio an.* 1244. *XV. Kal. Aug. Pontificatus sui anno tertio, quæ fuit ab universis Ecclesiarum Prælatis in eodem Concilio residentibus adprobata, sicut liquere potest omnibus tam præsentibus, quam futuris per subscriptiones ipsorum, & eorumdem sigilla pendentia in eadem*. Quod si ex hisce in Imperatores editis sententiis tot bella, ac cædes prodierunt, ut *Febronius* ingemit, nonne fuerat æqui Scriptoris, hæc mala non solis Pontificibus, sed etiam Conciliis adscribere?

VI. Revera tamen (quod postremo observandum) ineptissima est hæc *Febroniana* argumentandi ratio: *Monarchica summi Pontificis potestas, qualis* Romæ *traditur, bellorum & publicorum tumultuum caussa est, & occasio; repugnat igitur regimini a Christo in Ecclesia statuto*. Quære enim ex *Febronio* quid responsurus Ethnico sit aut hæretico Principi, qui memoria repetens aut *Saxones* a *Carolo* M. internecione deletos, quod a Christiana fide defecissent, aut cum *Albigensibus* hæreticis bella a Christianis maximis utrinque cædibus gesta, aut hæreticorum centum quinquaginta millia ab anno MDCXLI.

(23) Apud Murat. T. III. *script. Rer. Italic. pag.* 592.

ad MDCXLV. apud *Irlandiam* trucidatorum, idque genus multa, ad *Febronianam* methodum argumentaretur, Christianam, aut Catholicam Religionem eliminandam, quod bellorum, ac publicorum tumultuum causa sit & occasio? Urge iterum *Febronium*, & ex eo percontare, num Evangelicæ Fidei professoribus conveniat heterodoxos si Ecclesiæ præsint, de gradu dejicere? Non negabit, opinor. At quot bella & strages in totum late *Romanum* Imperium intulit *Nestorii*, *Eutychetis*, *Macedonii*, *Photique* ex sedibus, quas occupabant, depulsio? Arguam igitur, hæreticorum Antistitum damnationum ab Evangelii indole perquam alienam esse, quod *bellorum ac publicorum tumultuum causa sit, & occasio*. Sed ad præsens institutum multo propius adcedamus. Quænam origo sit tot Sacerdotium inter & Imperium controversiarum, si ex *Thomasio* quæramus, respondebit ille (24), " Papatus Politici & „ Controversiæ inter imperium & Sacerdo„ tium seu de terminis juris circa sacra es„ sentialem conceptum non in eo consiste„ re, quod Papa dominatum in Clerum & „ Laicos quæsiverit & exercuerit, sed quod „ Clerus pedetentim eripuerit summam po„ testatem, adeoque principibus nihil pre„ desse, si rejecto imperio Papæ Monarchi„ co, tamen maneant sub jugo Cleri Aristocra-

(24) *histor. content. inter Imp. & Sac. Cap. IV. §. 22.*

„ ſtocratico. Nimirum, pergit *Thomaſius* (25)
„ ſi clerus non ſtatim in prioribus quinque
„ ſæculis, ſibi adverſus rectam rationem &
„ ſcripturam ſub larva ſpiritualium juri-
„ um ſæcularem plane eminentiam vindi-
„ caſſet, ſuper laicis omnibus, adeoque et-
„ iam ſuper regibus; non occaſio data fuiſ-
„ ſet Epiſcopis, effingere hierarchiam Ec-
„ cleſiaſticam & ita Clero pariter reliquo
„ & Laicis dominari; ſi Epiſcopalis hierar-
„ chia non fuiſſet introducta contra ratio-
„ nem & Scripturam, nullam habuiſſet oc-
„ caſionem Pontifex, Ariſtocraticum Epi-
„ ſcoporum imperium mutandi in Monar-
„ chicum". Hic ergo judice *Thomaſio* cardo eſt controverſiæ, Epiſcopalis dominatus, ex quo factum, ut jura Principum circa exteriorem diſciplinæ cultum in Epiſcopos transferrentur, nec jura, quæ ſola Epiſcoporum erant, in interiorem cultum eſſent civili poteſtati obnoxia. Age jam ad *Febronium* revertamur, & ut hocce argumentum ſolvat ſui perſimile, urgeamus *Epiſcopalis auctoritas, qualis a Catholicis traditur, quum controverſiarum inter Sacerdotium & Imperium fons ſit & origo, bellorum & publicorum tumultuum cauſſa eſt, & occaſio; ea igitur comprimenda, & potiſſimæ poteſtati plane eſt ſubjicienda.* Eſt & aliud, a quo *Febronius* numquam ſe ſe expediet. Unde Principum

(25) *l. c. §. 26.*

bella, tanta populorum, ac provinciarum ruina, niſi ex ſupremi Principatus jure? quod quiſque adverſus alterum tueri ſtudet? Non ergo a Deo eſſe poteſt tot malorum *cauſſa & occaſio* Principum dignitas, ac præſertim Monarchica. Quod quidem argumentum eo vehementius urgeo, quod quum aliquos ſive Reges ſive Imperatores dignitate ſua excidiſſe declaratum a *Romanis* Pontificibus fuit, Principes ſæpe magno copiarum apparatu Pontificiam ſententiam defenderunt. Viden? quo tandem *Febroniana* argumentandi ratio deducat? Sed bene eſt. Non Chriſtianæ Religioni, non hæreticos Antiſtites exauctorandi poteſtati, non Epiſcoporum juribus quæ indicavimus mala, vitio vertenda ſunt; ſed nefariorum hominum improbitati, qui legitimam poteſtatem abijcere ac proterere conabantur. Hoc idem *Febronius* dicat de bellis, ac cœdibus, quas ipſe Monarchicæ *Romanorum* Pontificum poteſtati temere tribuit.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO III.

De Episcopatu.

CAPUT I.

Duplici potestate Episcopatum contineri, Ordinis scilicet ac jurisdictionis; duas tamen hasce potestates contra quam cum* Petro Aurelio Febronius *indicat, sejungi a se invicem posse docetur.

I. MOnarchicum Ecclesiæ regimen etsi ea temperatum Aristocratia immo & democratia, quam cum *Bellarmino* explicuimus, in tuto posuimus. Nunc ad ea paullatim convertendus est sermo, quibus illud potissimum constat; Episcopatum nempe ac *Romanum* Pontificis Primatum. Ac de Episcopatu quidem hac agemus dissertatione. Id autem statim considerandum nobis est, gemina Episcopatum potestate constare, *Ordinis*, inquam, atque *jurisdictionis*. Illam dicimus in re nihil aliud esse, quam Episcopalem potestatem, per quam ex divina Christi ordinatione consecratur quispiam ac deputatur, ut Pastor esse possit animarum Sacramenta conficiendo, ac ministrando. Quare quemadmodum Episcopi hac etiam potestate simplicibus Presbyteris excel-

lentiores sunt, ac superiores, de quo inter Catholicos nulla esse disceptatio potest; ita pares omnes in illa inter se sunt, nec ullus alteri præstat. Verum de hac ordinis potestate *Febronio* mecum convenit. Eam ergo dimittamus.

II. Longe aliud est de altera, quam *jurisdictionis* vocamus, potestate. Et hæc duplicis generis est, fori ut ajunt *interioris*, seu *pœnitentialis*, & fori *exterioris*. Est autem prior illa intrinsecus, & quasi ex natura rei cum Episcopali munere conjuncta. *Atque hoc modo*, ut more suo sapientissime animadvertit eximius *Suarez* (1), *non solum divinum jus positivum, sed etiam naturale (quantum in hac materia esse potest) dictat, ut qui constituitur Episcopus jurisdictionem hanc ordinariam habeat in eos, quorum fit Episcopus, quia talis jurisdictio est de intrinseca ratione talis muneris. Est enim Episcopus ex vi sui officii Pastor animarum, & gubernator in spiritualibus, & magis in his, quæ pertinent ad internum bonum animæ, quam ad externum; ergo tali muneri intrinseca est hæc jurisdictio.* Altera jurisdictio & ipsa intrinsecus cum Episcopali officio conjuncta forum spectat exterius, ut ferendarum legum potestas, censurarum auctoritas, & cetera id genus, quibus exterius Ecclesiæ regimen continetur; Im-

(1) *in 3. p. T. IV. disp. XXV. sect. I. n. 9.*

Digitized by Google

Immo & usus interioris jurisdictionis ab exteriori pendet.

III. Trita hæc sunt, & pervulgata. Verum solemnem hanc apud Theologos distinctionem inter *ordinis* & *jurisdictionis* potestates perstringit in utroque opere *Febronius*. Atque in primo quidem volumine (2) licere ait distinguere *duplicem potestatem Episcopalis officii* in eam quæ est *ordinis*, & quæ *jurisdictionis*; at eas dividere *nefas esse* pronunciat, *& ejus naturæ repugnare*, quasi Episcopatus natura utramque potestatem ita requirat, ut Episcopalis ordo sine jurisdictione stare non possit, & jurisdictionem Episcopalem ab ordine separare *dilaceratio sit Episcopalis dignitatis a Christi instituto aliena, easque dissociare & inter se quodammodo discindere sit piaculum*. Eadem repetit in secundo defensionum suarum volumine, sed Auctori suo, ex quo illa hauserat, *Petro Aurelio* restituit (3). Hunc igitur non sine ingentis laudis præfatione (sub eo enim nomine latet Abbas *Sancyranus*) appellati, recitateque hæc ejus verba ex Tomo II. operum (4). " Episcopatus plenitudinem Sacer-
„ dotii & Pastoralis muneris perfectionem
„ natura sua continet, & in hanc status di-
„ gnitatem a Christo conditus fuit, ut qui

(2) *T. I. Cap. VII. §. I. n. 9.*
(3) *T. II. pag. 275.*
(4) *pag. 140.*

Digitized by Google

„ ſummas illas muneris tanti poteſtates ſe-
„ parare ac dilacerare conetur, ſimiliter fa-
„ ciat, ac ſi Sacerdotii Chriſti, divinæque
„ ipſius naturæ proprietates dirumpat, &
„ Chriſti in terris præcellentiſſimam ima-
„ ginem obliteret. Chriſtus enim perfectio-
„ nem Sacerdotii a Patre accepit, quando
„ ab illo miſſus eſt *Joh. XX.* Perfectionem
„ deinde ejuſdem Sacerdotii, ſeu Epiſcopa-
„ lem utramque poteſtatem ſimul dedit A-
„ poſtolis &c. . . . . Quare apud omnium
„ ſuperiorum temporum Eccleſiam, iſta E-
„ piſcopatus velut propria & interior uni-
„ tas, & ut ita loquar indiviſibilitas, adeo
„ cognita & confeſſa fuit, ut Ss. Patres de
„ Epiſcopatu Catholico non ſoleant loqui,
„ niſi tanquam de unica poteſtate; modo
„ eam exponentes per *poteſtatem ligandi &*
„ *ſolvendi* (S. Cyprian. *Epiſt.* 55.) modo
„ per *judiciariam poteſtatem* (S. Auguſt. *Epiſt.*
„ 256.) modo per *paternitatem* (S. Cyprian.
„ *Epiſt.* 67.) modo per *paſtoratum* (Tertul-
„ lian. *lib. de Bapt. Cap.* 17. Zozim. Papa
„ *Epiſt. I. Cap.* 3. S. Leo *Epiſt.* 84. *ad*
„ *Anaſtaſ. Cap.* 5.) modo per *ſummum Sa-*
„ *cerdotium* (S. Cyprian. *Epiſt.* 52. &c. S.
„ Leo *Serm. III. de Ann.* S. Auguſt. *lib. I.*
„ *ad Bonif. Cap. I.*) Nec ullus umquam
„ dabitur, qui de poteſtatibus Epiſcopalibus
„ tanquam disjunctis loquutus fuerit. Im-
„ mo omnes totius Eccleſiæ dignitates Epi-
„ ſco-

Digitized by Google

„ ſcopales pro unico Epiſcopatu accipiant. „ Non, quin ſcirent, poteſtatem Epiſcopa„ lem ad varios effectus, & ad munia mul„ tiplicia ſpectare; ſed quia illam omnem „ multiplicitatem ad unicam nobiliſſimæ po„ teſtatis vim redigerent . . . Eſt enim ſum„ marum quarumcumque poteſtatum pro„ prium, ut videantur multiplices, cum „ tamen ipſæ ſummam unitatem & ſimpli„ citatem obtineant. Ita Ss. Patres pote„ ſtatem Epiſcopalem, ſine ulla diverſitate, „ ut unam ſimplicem, divinæ potentiæ ſi„ millimam, varia opera ſine ſua varietate „ operantem expreſſerunt".

IV. *Tam hæc ſolida*, inquit *Febronius* (5), *ut eis cum fundamento nihil opponi valeat*. Nonnulla tamen oppoſuit Cl. *Ballerinius* (6), multoque plura eruditiſſimus Auctor *Exercitationis Biblicæ*, quæ a. 1769. *Romæ* prodiit, in *ſelecta nonnulla S. Scripturæ teſtimonia de Epiſcopis, & Presbyteris*. Num *ſine fundamento* videamus. Illud ergo certum apud omnes eſt, Poteſtatem *ordinis* nonniſi per *conſecrationem* Epiſcopo tribui. Igitur ſi Epiſcopis juriſdictionis poteſtate ante *conſecrationem* uti liceat, duas haſce poteſtates ſejungi ſine piaculo poſſe plane conſequitur. Hæc enimvero ita ſe habere quis neget? Electus ſcilicet ac confirmatus Epiſcopus ex

Tri-

(5) *l. c. pag.* 277.
(6) *in vindic. Auctorit. Pontific. pag.* 234.

Digitized by Google

Tridentini Concilii permissu (7) differre ad tres menses consecrationem potest: quam dilationis facultatem ipsos *Galliarum* Episcopos sibi servare juramenti, quod Christianissimo Regi præstant, formula ostendit (8). Ex quo tamen Electus, & confirmatus est, integre jurisdictionis potestate statim pollet [9], adeo ut licet ante consecrationem nihil eorum, quæ sunt ordinis, exercere possit, non sacrum chrisma conficere, non ordines majores aut confirmationem conferre, non alia id genus præstare &c. alteri tamen Episcopo qui consecratus sit facultatem horum omnium sua in diœcesi peragendorum committere queat, ex jurisdictionis nempe potestate, cujus actus est hæc alteri deferre exercenda (10). Immo S. *Thomas* (11) ad Indulgentias quoque elargiendas Episcopi Electi ac confirmati, nec tamen consecrati potestatem docet extendi. Quæ quidem de iis etiam Episcopis Electis ac confirmatis dicenda sunt, qui ex negligentia consecrationem ad plures annos distulere. Ejusmodi fuisse in *Germania* complures sub S. *Pio* V., qui curam ad hunc evellendum abusum ad-

jun-

(7) *Sess.* XXIII. *Cap.* 2. *de Reform.*

(8) Apud D. de Real *Scienc. du Gouvernem. T. VII. p.* 248.

(9) *Cap.* 1. *&* 2. de Translat. Episc. & *Cap.* Transmissum *de Elect.*

(10) Bened. XIV. *de Syn. Diœcef. lib. II. cap. V. n.* 5. ex Azorio.

(11) *in IV. dist. XX. quæst. unic. art.* 4.

Digitized by Google

junxit, & proximis eius deceſſoribus, atque in illis *Trevirenſem* Archiepiſcopum & Oſnabrugenſem Epiſcopum ex *Laderkii* Annalibus (12) diſcimus. Multo autem magis ad eos Electos & Confirmatos Epiſcopos hæc ſpectant, quibus, quemadmodum a *Gregorio* XIII. Archiepiſcopus *Colonienſis* a. 1573. impetravit (13), fuit a *Romanis* Pontificibus ne conſecrarentur, indultum.

V. Quid vero de his Epiſcopis dicemus, qui ſe ſe abdicant Epiſcopatu? Ceſſione enim juriſdictio, quam cedens miſſam facit, diſiungitur ab ordine, qui numquam amittitur. Quo ſpectat illud *Innocentii* III. (14), *Epiſcopali præditum dignitate nullius tamen Eccleſiæ poſſe eſſe Epiſcopum, quemadmodum de illo contingit, qui oneri Pontificali renunciat, non honori*. Vel ergo nemo ſine piaculi nota Epiſcopatum dimitteret, vel falſo *Febronius* Epiſcopalis juriſdictionis ab ordine disjunctionem criminis damnat. Primum autem ne ipſe quidem *Febronius* adſeret non ſolum ne gravem non paucis ſanctiſſimis viris injuriam temere inferat, qui juſtis de cauſſis Epiſcopatum depoſuerunt, ſed ne ſecum, qui illos non improbarit (15), pugnare videatur.

VI.

[12] *ad ann. 1567. n. 19. & 20.*
(13) Vide Maffejum *in Annal.* Greg. XIII. T. *I. lib.* II. *n.* 4.
(14) *Cap.* inter Corporalia *de Translat. Epiſc.*
[15] *T. I. Cap. IV. §. 7. n. 2. pag.* 247.

Digitized by Google

VI. Demum depositos Episcopos intueamur. In Breviario *Hipponensium* Canonum apud *Ballerinios*[16] de Episcopo, qui quum in *Ecclesia ei fuerit crimen impositum, relicto ecclesiastico judicio publicis judiciis purgari voluerit*, id sancitum legimus, ut *etiamsi pro illo fuerit prolata sententia, locum suum amittat*. *Nicæni* autem itemque *Africani* Patres ad Catholicam unitatem redeuntes a schismate, in quo Episcopali jurisdictione fruebantur, Episcopos in gradum simplicis presbyterii recipi jusserunt. Graviore eos pœna mulctavit Ecclesia, qui ob crimina fuissent vel a Synodo, vel a *Romano* Pontifice de Episcopatu dejecti. In illos ea severitate animadvertit, ut Presbyterorum quoque functionibus interdictum illis nonnumquam voluerit. Quamobrem a *Romani* Pontificis Legatis in Concilio *Chalcedonensi* rescissum fuit *Eustachii Berytensis* Episcopi judicium quo nonnulli Episcopi fuerant sceleris cujuspiam causa in gradum Presbyterorum depulsi; immo ejusdem *Chalcedonensis* Concilii canone nono & vicesimo statutum generatim fuit: *Episcopum in Presbyteri gradum deducere sacrilegium est. Quod si justa causa illum ab Episcopali actione removet, nec Presbyteri locum potest obtinere.*

VII. Age, dicta colligamus. Eæ potestates sejungi sine ullo crimine possunt, quas per-

[16] T. III. *Oper. S. Leon. col.* 94. *can.* 8.

perpetua Ecclesiæ consuetudine, aut etiam ejusdem legibus dissociatas fuisse compertum est; dissociari autem illas dicimus, quarum altera sine altera exstare potest. Porro quum Jurisdictionis potestas in iis, qui nondum consecrati sint, Episcopis ante ordinis potestatem conferatur, atque adeo ab illis exerceatur; contra potestas ordinis in iis omnino perstet, qui quod aut sponte Episcopatui cesserint, aut ob crimina ab Episcopatu fuerint deturbati, omni jurisdictione Ecclesiæ judicio spoliantur; earum potestatum altera sine altera consistit. Separari ergo possunt, ac sine noxa, quum Ecclesia id probet semper, aliquando etiam jubeat. *Febronius* oggerat nunc suum illud: *tam hæc solida, ut eis* CUM FUNDAMENTO NIHIL *opponi valeat*. Equidem Christus Apostolis utramque contulit potestatem; utramque etiam eorum successores Episcopi quum *non sine certa jurisdictionis* & diœceseos adtributione plerumque consecrentur, potestatem adcipiunt. Quare Patres quum de Episcopatu universe loquuntur, eas quas *Petrus Aurelius* indicabat, phrases usurpant, non ut individuam nec sine crimine disiungendam utriusque potestatis unitatem designent, sed ut Episcopalis dignitatis utramque esse propriam, eique, qui alterutra sit destitutus, multum ad summam perfectamque culminis Episcopalis gloriam deesse significent.

CA-

CAPUT II.

De proxima potestatis Episcopalis origine & caussa disseritur, licet non hæc quæstio sit, ex qua Romani *Pontificis Primatus maxime pendeat, ut* Febronius *comminiscitur. Iterum confirmantur quæ de Jurisdictione Episcopali in* Antifebronio *dicta sunt, ejus potestatem a* Romano *Pontifice veluti a proxima caussa proficisci. Nulla est Episcoporum cum Apostolis quorum successores dicuntur, quod ad hanc rem attinet comparatio. Aliæ* Febronii *hallucinationes.*

I. NUnc maxima suboritur cum *Febronio* disputatio, quænam Episcopalis potestatis proxima origo & caussa designari debeat. Ea autem quæstio non ordinis potestatem spectat [hanc enim per consecrationem a Christo ἀμέσως adcipere Episcopos inter Catholicos convenit] sed unam jurisdictionis potestatem. Atque illa quidem in *Tridentino* Concilio singulari animorum contentione agitata fuit, non sine magno Christianæ rei discrimine. Dum enim *Hispani* & *Galli* pro immediata a Deo hujus potestatis origine decem omnino mensibus cum *Italis* pugnant qui proximam ejus caussam a *Romano* Pontifice accersebant, validum ac memorabile obstaculum tam diuturno temporis spa-

ſpatio poſitum fuit, quod, ut ait *Pallavicinus* in ejus Concilii hiſtoria (1), fraudavit ac pene in deſperationem convertit ſpem de felici tantæ Œcumenicæ Synodi exitu ab univerſa Eccleſia conceptam. Nec tamen credendum eſt, hujuſmodi quæſtionem fuiſſe ſummi momenti a Patribus habitam, eamque, ex qua rerum ſumma penderet. Id quidem *Febronius* indicat[2]; ſed magno uti adſolet cum veritate conflictu. Tanti enim mali grande periculum non quæſtionis gravitati tribuendum eſt, quam ancipiti nec ſatis explicatæ verborum ſignificationi. Ipſe diſputationis exitus id palam facit. Quamvis enim ad *Hiſpanorum* partes Epiſcoporum juriſdictionem *immediate* a Chriſto derivari acriter, ut diximus, contendentium tranſire ſe *Galli* Epiſcopi cum Cardinali a *Lotharingia* VIII. Kal. Decembris a. MDLXII. declaraſſent, biduo tamen poſt in generali Congregatione *Nemauſenſis* Epiſcopus ingenue ac palam edixit, eam eſſe *curioſam* de meris vocibus quæſtionem [3]; Cardinalis autem a *Lotharingia* ex eadem vocum ambiguitate *quæſtionem interminatam* appellavit, *Galliarum* denique Oratores ſuperfluam diſceptationem, neque in Concilio definiendam vocarunt. Ac re ipſa pleriſque *Hiſpanis*, pau-

[1] *lib.* XVIII. *cap.* 12.
(2) *Cap.* VII. §. 2.
(3) *una curioſità, che finalmente non era ſe non parole* Soave Iſt. lib. VII. p. 148. Edit. in 4.

Digitized by Google

pauciſque *Italis* ne quidquam repugnantibus; tandem illius prætermiſſa eſt definitio, non ex *illegalibus cauſſis*, quas ſibi *Febronius* fingit (4), ſed ex quæſtionis cum magna difficultate, quam vocum pariebat ambiguitas, tum etiam exigua utilitate. *Capitalem* ille quidem (5) quæſtionem appellat, *Italoſque* non alio ſpectaſſe clamat, niſi ad *Romanæ* Curiæ ſuſtentandam auctoritatem. Contra ego adſentior quidem Epiſcopos *Romano* Pontifici magis obnoxios fore, ſi ab illo juriſdictionem agnoſcant; ut tamen ei ſubſint veluti Eccleſiæ Monarchæ, qualem ipſum ſtatuimus, [in quo Pontificiæ dignitatis vis omnis ſita demum eſt, ac divina poteſtas] neceſſe non eſt a Pontifice eorum juriſdictionem promanare Profecto, ut in *Antifebronio* monui, Apoſtolos *Petro* tanquam auctoritatis Primati Chriſtus ſubiectos eſſe voluit, illis tamen ipſemet juriſdictionem *immediate* contulerat.

II. Ad ipſam jam dirimendam quæſtionem propius adcedamus. Sed quoniam ea ut indicabam, non parum vocum ambiguitate implicatur, mentem noſtram perſpicue aperiamus, & quid a nobis concedatur, quid negetur, accurate diſtinguamus. " Poteſtas „ juriſdictionis ", inquit *Franciſcus Vargas* in eo de Epiſcoporum juriſdictione reſponſo

(4) T. II. *in Florib. Sparſ. Cap. I. §. IV. p.* 373.
(5) *l. c.*

ſo [6], quod in prima hujus operis diſſerta-
tione eſt a me commemoratum, " Poteſtas
„ juriſdictionis, circa quam tota controver-
„ ſia eſt, ſi in ſua origine conſideretur,
„ proculdubio etiam a Deo eſt immediate,
„ idque Scriptura, Patres, & ratio ipſa do-
„ cet, dum tamen per originem, *Petro*, &
„ ejus ſucceſſoribus datam intelligamus.
„ Fuiſſe autem immediate a Chriſto inſti-
„ tutam ex evangelio conſtat, in quo Do-
„ minus promiſit *Petro*, ſe illi daturum cla-
„ ves regni Cœlorum, & prædixit illum
„ eſſe adeepturum poteſtatem confirmandi
„ fratres, cui etiam tradidit oves ſuas, &
„ agnos paſcendos. Quæ omnia juriſdictio-
„ nem indicant, qua uſum fuiſſe *Petrum*,
„ eamque perpetuo in Eccleſia extitiſſe per-
„ ſpicuum eſt. Eſt igitur de neceſſitate ſa-
„ lutis tenendum, quod eccleſiaſtica *Petri*,
„ & aliorum ſummorum Pontificum juriſ-
„ dictio, non ab hominibus ſit, ſed a Chri-
„ ſto Domino immediate inſtituta: ob quod
„ etiam Epiſcoporum, & aliorum inferio-
„ rum juriſdictio in ſua origine, de jure
„ divino eſt, ſic in genere, & communiter
„ loquendo. Chriſtus enim Dominus videns
„ Eccleſiam ſuam, per Juriſdictionem in
„ uno tantum Pontifice exiſtentem guber-
„ nari commode non poſſe, voluit quod in
„ ea plures præpoſiti, & miniſtri inſtitue-

(6) *pag.* 68.

„ rentur, quos *Petrus* ejuſque ſucceſſores in „ partem ſollicitudinis adſumerent, & pro„ut ſibi in Domino viſum foret, diſtribue„rent, & demum juriſdictionem eis con„ferrent: dixit enim, *Paſce oves meas*: quas „ omnes cum per ſe paſcere non potuiſſet „ *Petrus*, debuit ex præcepto, ut Domino „ obediret, alios item vocare cooperatores, „ & ut ſic dixerim, compaſtores, qui in „ partem ſollicitudinis addicti, eſſent illi „ adiumento. Atque ita eorum juriſdictio, „ in genere loquendo, &, prout in ſua o„rigine, hoc eſt in ſummo Pontifice repe„ritur, juris divini eſt". Duo itaque libenter concedimus. Primum eſt, Juriſdictionis donum, *ſeu hujus muneris Sacramentum*, *quod Chriſtus*, quemadmodum *Leo* Magnus ajebat (7), *in* Petro *principaliter collocavit*, *ut ab ipſo quaſi quodam Capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet*, non eſſe ex ulla humana, creatave efficientia, ſed *in fieri* & *conſervari*, ut cum Metaphyſicis loquar, unice a Deo pendere poſſe, qui illud & conſtituit, & ſervat in Eccleſiæ ſuæ utilitatem. Recte *Gerſonius* (8): *Status Prælationis Epiſcopalis in Eccleſia ſic eſt de primaria, immediata, ac ſupernaturali inſtitutione Chriſti, quod naturali vel humana ſolum auctoritate non potuit inſtitui, ſicut potuit ſtatus domi-*

(7) *Ep. X. Ball. edit. al.* 89.
(8) *Tract. de ſtatib. Eccleſ. Tit. de ſtatu Prælat.*

dominationis temporalis. Quare *Petrus Guerrerus Granatenſis* Archiepiſcopus in *Tridentino* Concilio vere ajebat, ſed non apte ad propoſitam, de qua diſceptamus, quæſtionem, quod *Febronius* refert (9): *Si Sacramenta, Hierarchia, ac primus Hierarcha inſtitutionem a Deo receperunt, Sacramentorum etiam miniſtros, ceteroſque Hierarchas a Deo fuiſſe inſtitutos*. Alterum eſt, eamdem Eccleſiaſticam juriſdictionem de jure divino eſſe, quod Deo præcipiente *Romanus* Pontifex hocce divinum donum non ſibi ſoli ſervare poteſt, ſed ad alios quoque, quos Epiſcopos dicimus, prudenti quadam menſura ac modo transferre omnino tenetur. Hinc idem *Gerſon* (10) ajebat: *Status Epiſcopalis non ita ſubeſt ſtatui Papali, quod illum Papa poſſit annullare, ſicut nec Status Papalis poſſet humanitus deſtitui*.

III. Quod negamus, eſt, eſſe *immediate* a Deo particularem illam juriſdictionem hujus vel illius Sedis aut perſonæ, ſeu a Deo eſſe non tantum ipſum hoc donum, ſed & ejus doni diffuſionem, ac communicationem; hanc enim dicimus eſſe a *Romano* Pontifice tanquam a proxima cauſſa repetendam (11).

(9) *T. II. pag.* 243.
(10) *l. c.*
(11) Auctores pro hac ſententia magno numero, eoſque præterea a doctrina atque auctoritate graviſſimos *in Antifebronio* indicavi *diſſ. I. cap. 6. n.* 1. Quibus addi omnino

Id enimvero Patrum auctoritate in *Antifebronio* cum primis comprobavi. *Optatum* protuli de *Petro* ſcribentem (12): PRÆFERRI OMNIBUS APOSTOLIS MERUIT, ET CLAVES REGNI COELORUM COMMUNICANDAS CÆTERIS SOLUS ADCEPIT. Recitavi S. *Gregorii Nyſſeni* verba (13): PER PETRUM. *Epiſcopis dedit clavem cœleſtium honorum. Innocentium* I. produxi cum in epiſtola ad *Carthaginienſe* Concilium, tum in altera ad Patres *Milevitanos*, in quarum altera a Petro *ipſum Epiſcopatum, & totam auctoritatem neminis hujus emerſiſſe* ait, in altero vero, *præſertim*, inquit, *quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & coepiſcopos noſtros nonniſi ad* Petrum, *id eſt ſui nominis & honoris auctorem referre debere*. Addidi *Stephani Lariſſæi* verba in epiſtola ad *Bonifacium* II. *Quia Domino dicente tertio. Amas me? Paſce oves meas, tradidit prius vobis mandatum oſtendens, &* PER VOS *deinde omnibus*

no debet Cl. Doctor Sorbonicus *Du Vallius de ſupr. R. P. Poteſt. quæſt. II. pag. 91. ſeqq. edit. Pariſ. 1614.* Cum primis autem *Gerſon* in Tractatu antea indicato, ubi poſt verba de *ſtatu Epiſcopali* nuper a me recitata continenter addit *Nihilominus idem ſtatus Epiſcopalis quoad acquiſitionem iſti perſonæ, & quoad exercitium, ſubeſt rationabili Papæ voluntati ad utilitatem Eccleſiæ*. Confer egregiam D. A. A. S. Diſſertationem *de immediata Epiſcopalis & Synodalis Juriſdictionis origine* Leodii a. 1683. vulgatam veluti appendicem *Mantiſſæ celebrium in* Belgio & Gallia *Scriptorum . . . de Primatu, authoritate & infallibilitate* R. P. pag. 144. ſeqq.

(12) *Lib. VII. contra Parmen.*

(13) *Adverſ. eos qui caſtigationes ægre ferunt.*

Digitized by Google

nibus per universum mundum sanctis Ecclesiis condonavit; ac tandem *Leonem* M. adduxi tum in indicata epistola X. tum Sermone IV. de sui adsumptione ita ajentem (14): *Magnum & mirabile, dilectissimi, huic Viro consortium potentiæ suæ tribuit divina dignatio: & siquid cum eo commune ceteris voluit esse principibus, numquam nisi per ipsum dedit quidquid aliis non negavit*. Hæc certe nisi in alienum omnino sensum detorqueantur, illud ipsum significant, quo S. *Thomas* Episcopalem jurisdictionem a *Petro* ejusque successoribus immediate proficisci denotavit, quum scripsit, promissas fuisse *Petro* claves, *ut ostenderetur potestas clavium* PER EUM AD ALIOS DERIVANDA *ad conservandam Ecclesiæ unitatem* (15). *Innocentii* tamen & *Leonis* testimonia explicare *Febronius* conatus est, ceteris de more dissimulatis. " Quid, inquit [16] *Innocentius* I. adserendo, *quod a Divo* Petro *Episcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emerserit*, intellexerit, distinctius explicat idem Pontifex in Epistola ad *Decentium* Episcopum Eugubinum, apud *Harduinum cit. Tom. I. col. 996.* ubi ait, *esse manifestum in omnem* Italiam, Gallias, Hispanias, Africam *atque* Siciliam *insulasque interjacentes, nullum insti-*

(14) *col. 16. Ballerin. edit.*
(15) *lib. IV. contr. Gent. cap. 6.*
(16) *T. II. pag. 248.*

Digitized by Google

„ *tuisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis* „ *Apostolus* Petrus, *aut ejus successores con-* „ *stituerint Sacerdotes* . . . . Sicut hoc poste- „ riore, ita & priore *Innocentii* loco aliud „ non intelligitur, quam Episcopatus ple- „ rosque, cum adnexa huic officio auctori- „ tate, S. *Petri*, & Successorum ejus cura, „ sollicitudine atque missionibus per *Euro-* „ *pam*, & *Africam* institutos fuisse; quod „ suppositum (etiamsi cum exclusione alio- „ rum Apostolorum, quos etiam Episcopa- „ tus instituisse constat, absolute verum fo- „ ret) non concludit ad institutionem & „ originem ordinis Episcopalis, atque ad „ fontem seu auctorem jurium ei a princi- „ pio & pro omnibus temporibus adnexo- „ rum . . . Locus [pergit ille] ex S. *Leone* „ adlatus nimium probat: loquitur enim de „ effusione *donorum Episcopalium*, quam non „ a *Petro*, sed a Christo factam esse cer- „ tum est. In eo autem sensu a *Petro* tan- „ quam Primate, ejusque solio diffunditur, „ dilatatur, seu distribuitur auctoritas in „ Episcopos, quod inter ipsum & hos sum- „ ma debeat esse concentratio". Verba hæc sunt quibus decipiantur incauti; sed qui illa penitius consideret, statim intelligat quanta a *Febronio* vis Sanctissimorum illorum Pontificum sententiis inferatur. Ordiamur a *Leone*. *Loquitur*, inquit, *S.* Leo *de effusione* donorum Episcopalium, *quam non a* Petro,

Digitized by Google

tro, *ſed a Chriſto factam eſſe* CERTUM EST. Certum? atqui id ipſum eſt, quod in quæſtionem venit, quodque a S. *Leone* negatum dicimus. Dicat *Febronius effuſionem* illam *donorum* non a *Petro* tanquam primo ac præcipuo auctore, ſed a Chriſto per *Petrum* factam eſſe; tum aliquid dicet, quod & *certum* appellari non injuria poſſit, & a Magni *Leonis* mente alienum non ſit. Quid autem magis *Leonis* ſententiam pervertit, quam quod *Febronius* comminiſcitur, *in eo ſenſu a* Petro *tanquam primate, ejuſque ſolio diffundi, dilatari, ſeu diſtribui auctoritatem in Epiſcopos, quod inter ipſum & hos ſumma debeat eſſe concentratio?* Debet quidem hæc eſſe, eaque ſumma *inter* ipſum & Epiſcopos *concentratio*, ſed quemadmodum lineæ a centro ducuntur, tum a circumferentia ad centrum redeunt, in eoque ſiſtunt, ita in Epiſcopis antequam ad *Petrum* veluti centrum conveniant, debent auctore *Leone* chariſmatum dona ac jura a *Petro* late diffundi, ſeu *ab ipſo quaſi quodam capite in* Epiſcoporum *corpus omne manare*. *Concentratio* certe non eſt donorum diffuſio a centro in Epiſcopos, quam tamen unam heic *Leo* Magnus inculcat, ſed Epiſcoporum potius ad centrum reverſio quædam, & cum eo conjunctio, quæ donorum diffuſionem ſumit a *Petro* factam, non illam efficit. Quod autem ad *Innocentium* ſpectat quid magis ridiculum, quam

ad loca a me obiecta interprætanda epistolam ad *Decentium* adferre? *Petro*, inquit *Innocentius*, *ipse Episcopatus* [non *Occidentis* Episcopales Sedes, de quibus in hac altera Epistola *Innocentius* loquitur] neque id satis; ET TOTA AUCTORITAS *nominis hujus emersit*: OMNES FRATRES ait [non solos *Occidentalis* Patriarchatus Episcopos, quos ille ex epistola ad *Decentium* locus indicat] *nonnisi ad* Petrum, *id est sui nominis*, ET HONORIS *auctorem referre debere*. Quid *tota* generatim Episcopatus *auctoritas*, quid *honor* Episcopalis, nisi jura Episcopatui *a principio & pro omnibus temporibus adnexa?* Non huc *Innocentii* epistola ad *Decentium* inconsulto trahenda fuerat; sed revocandæ potius ejusdem *Innocentii* ad *Victricium* litteræ, ubi mutuatis ex *Siricii* ad Episcopos *Africæ* epistola verbis [17] de *Petro* ait: *Per quem & Apostolatus & Episcopatus in Christo cœpit exordium* [18]. Num & hæc ad Episcopatus in *Occidente* a *Petro* illiusque successoribus constitutos *Febronius* pertrahet? Fateatur ergo cum *Johanne* Episcopo *Ravennate* in epistola ad *Gregorium* M. (19) *Petri* sedem *universali Ecclesiæ* JURA SUA *transmittere*; & cum *Remensis* Synodi Patribus (20) *au-*

IV.

(17) *T. I. Const. ep. V. col.* 651.
(18) *Ep. II. T. I. Const. col.* 744.
(19) *Lib. III. ep.* 67.
(20) *T. IX. Concil. Labb. edit. p.* 481. in anathematis sententia, quam adversus *Fulconis Remensis* Archiepiscopi interfectores tulerunt.

Digitized by Google

ctoritatem Episcopis PER *Beatum* Petrum *Principem Apostolorum divinitus collatam.*

IV. Verum non sola auctoritate agamus, sed etiam rationibus. Quæro ergo ex *Febronio*, quandonam velit Episcopos a Christo Jurisdictionis potestate donari? An in consecratione? [21] At tunc potestas quidem ordinis confertur, non jurisdictionis, quam ab Electis, & confirmatis Episcopis licet non consecratis jure exerceri posse superiore capite vidimus. Nisi forte adversarii velint tributam prius jurisdictionem iterum in Consecratione conferri; quod inane figmentum esset ad declinandam, si fieri posset, hujus vim argumenti solummodo excogitatum. Huc spectat, quod quidam doctissimi viri apud *Salmeronem* tradunt; Apostolos fuisse in extrema cœna a Christo consecratos Episcopos; nec tamen tunc Jurisdictionis potestatem adeeperunt, qua *Joh.* XX. Christus post suam resurrectionem illos donavit. Unum id supereſt ut adversarii in ipsa electione aut confirmatione Jurisdictionem deferri adsererent. Nimirum sicuti quum eligitur *Romanus* Pontifex, Cardinales solummodo personam designant, unus autem Christus

(21) Ita opinari videtur *Febronius* T. II. *p.* 245. Nam Cl. P. *Zallwein*, cujus sententia ibi utitur, id diserte affirmat. Sed & ipse paullo post id ex sua sententia adserit. *Ipsa*, inquit p. 253. *confertur* vi consecrationis *Episcopalis, cui Christus æque potestatem* Jurisdictionis, *ac* Ordinis *adligavit.*

ſtus Pontificiam electo poteſtatem tribuit, ita ſunt qui opinentur [22], quum eligitur quis ac confirmatur in Epiſcopum *deſignari* perſonam, cui Deus juriſdictionem ante Epiſcopalem conſecrationem impertiatur. "At „ hæc opinatio, inquit doctus Anonymus „ [23], viam aperit abſurdis figmentis: ni„ hil enim vetat, quin eodem jure dicamus „ omnem Poteſtatem tum Eccleſiaſticam, „ tum Laicam de Jure divino eſſe, & a „ Deo immediate: A Deo ergo Juriſdictio„ nem immediate accipere nedum Epiſcopos, „ ſed etiam Patriarchas, Exarchas, Primates, Archiepiſcopos, Legatos, Vicarios „ Apoſtolicos, Abbates: Beneficiorum Com„ mendatarios: immo etiam Parochos, Præ„ poſitos, Decanos Rurales, Archidiaconos, „ Œconomos. Horum perſonas ab Eccleſia „ *deſignari*, Juriſdictionem a Deo immedia„ te conferri, quemadmodum Papæ. Sole„ mne ſiquidem eſt adverſariis noſtris argu„ mentari cum *Launojo T. III. Part. I. p.* „ 519. ex verbis S. *Bernardi* ad *Eugenium.* „ [24]

(22) Neque ab his plane diſſentit idem *Febronius* cujus hæc ſunt verba [T. II. p. 248.] *Ceterum ſicut auctoritas Pontificis venit a Chriſto, licet hæc dependenter ab electione Cleri* Romani *veluti per canalem in ipſum diffundatur, ita & idem in Epiſcoporum juriſdictione obtinet. Illa plebis deſignatio, Pontificis inſtitutio & confirmatio, ſunt requiſitæ conditiones ut Chriſtus ſuam auctoritatem impertiatur.*

(23) Auctor ſcilicet Exercitationis Biblicæ a. 1769. quam ſuperiore capite indicavi:

Digitized by Google

„ [24] *Erras ſi ut ſummam ita & ſolam inſtitutam a Deo veram Apoſtolicam Poteſtatem exiſtimas. Si hoc ſentis, diſſentis ab eo, qui* ait, *non eſt poteſtas niſi a Deo: Proinde quod ſequitur: Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, & ſi principaliter pro te facit, non tamen ſingulariter, nempe idem* ait: *omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: Non ait ſublimiori tamquam in uno, ſed ſublimioribus tamquam in multis: Non ergo tua ſola Poteſtas a Domino: Sunt & mediocres, ſunt & inferiores.* Quæ vides congruere Miniſtris inferioribus, etiam ſecularis Reipublicæ. Cavendum eſt ergo ne abutamur ſingulari exemplo Electionis Pontificiæ. Cum enim Cardinales careant Pontificia Poteſtate, eam nequaquam Electo communicare poſſunt: Supereſt, ut Chriſtus D. vi verborum Evangelicorum, *ſuper hanc Petram* &c. communicet immediate poteſtatem Electo: nihil ſimile eſt cum confirmantur Epiſcopi, quibus quum Juriſdictionem communicare Pontifex poſſit, fruſtra de aliis figmentis cogitatur. "

V. Adcedit argumentum quod ex *Lainio* illuſtratum in *Antifebronio* invenies, in pauca autem *Bellarminus* contulit [25]. *Si haberent*,

(24) Atque ita argumentatur ipſe *Febronius in florib. ſpurſ. cap. VII. §. 1. pag.* 482.

(25) *Lib.* 4. *de Rom. Pont. cap.* 24.

Digitized by Google

berent, nempe *Episcopi a Deo suam jurisdictionem, non posset Pontifex illam auferre aut mutare; non enim potest Pontifex aliquid agere contra Dei ordinationem: at certum est, Pontificem id posse, & sæpe fecisse*. Exclamat ad hæc *Febronius*[26]: " quid hoc est aliud, „ quam pro fundamento ponere errorem, „ aut saltem principium extreme dubium, „ atque a doctissimis viris convulsum, ut „ inde desumatur occasio vel prætensum „ jus impugnandi veritatem. Argumentum „ *Bellarmini* unica hac retorsione levatur: „ *Episcopus presbyteris suis aufert & mutat „ jurisdictionem fori pœnitentialis: ergo illa non „ confertur immediate a Deo presbyteris*. Scilicet ablatio & mutatio ista nil mutat „ circa id quod collatum est, sed subtrahit „ tantum jurisdictioni terminum suum correlativum, nempe fideles subditos, quos „ solvat vel liget Episcopus aut presbyter." At quod ad eam *retorsionem* spectat, an ignorat *Febronius* juxta Theologorum fere omnium sententiam, ipsam fori pœnitentialis jurisdictionem non a Deo immediate sed ab Episcopo conferri, illosque ut ita opinentur, hoc eodem argumento adduci, quod *Episcopus presbyteris suis aufert & mutat jurisdictionem fori pœnitentialis?* Adeo ergo *Bellarmini* argumentum *unica ea retorsione* non *levatur*, ut confirmetur. Quod vero *Febronius*

(26) T. II. *pag.* 246.

nius ajebat, *ablationem illam nil mutare circa id quod collatum eſt, ſed ſubtrahere tantum juriſdictioni terminum correlativum, nempe fideles ſubditos*, fuerat a me atque adeo a *Bellarmino* antea occupatum. Ex relativis enim uno poſito vel ſublato & alterum poni vel tolli neceſſe eſt; non poteſt ergo fieri, ut populus non ſit Epiſcopo, aut Presbytero ſubjectus, ſi auferri Epiſcopo, aut Presbytero juriſdictio nequit.

VI. Nihil vero *Febronius* adfert etſi multa diſputat, quo ſententiam ſuam confirmet, non antea a me confutatum. Quærit cum *Zallweinio* [27]: *Numquid Chriſtus Dominus eſt auctor immediatus gratiæ Sacramentis adnexæ, quare non juriſdictionis Epiſcopalis? quum haud ſecus hæc ſit adligata Conſecrationi Epiſcopali, quam illa Sacramentis*. Sed facile reſpondemus negando *haud ſecus hanc eſſe adligatam conſecrationi Epiſcopali, quam illam Sacramentis*. Nam antequam reipſa ea Sacramentalia ſigna ponantur, poteſtas ordinis non datur; ubi autem ſemel collata fuerit, ex nullius hominis arbitrio auferri immo ne imminui quidem aut amplificari poteſt; contra juriſdictionis poteſtas & ante conſecrationem datur, & ita datur, ut etiam poſt conſecrationem auferatur, imminuatur, amplificetur. Ait [28] *hanc doctrinam per XII. ſæcu-*

(27) *T. II. pag. 246.*
(28) *l. c. pag. 249.*

Digitized by Google

ſæcula in Eccleſia Catholica non fuiſſe interruptam; uſque dum neglectus aut deſpectus antiquitatis, & invectæ in Theologiam Philoſophicæ ratiocinationes eæque peſſime (ut obſervat Illuſt. Boſſuetus Defenſ. Declar. Cleri Gall. lib. VIII. cap. II.) *contrariam doctrinam introduxerunt, aſſerentem* juriſdictionem Epiſcoporum eſſe immediate a Papa: *doctrinam novam, & falſam, Sacræ Scripturæ, & Traditioni contrariam*. Verum hæc unam probant Scriptoris confidentiam. Nonne ex Patrum traditione noſtram doctrinam invicte probavimus? Præterea quæ iſthæc audacia eſt, *novam & falſam Sacræ Scripturæ & Traditioni contrariam* appellare doctrinam, quam D. *Thomas* [29], quam S. *Bonaventura* [30], quam plerique omnium Ordinum, Nationumque Theologi tradiderunt? [31] "Quo-
„ rum omnium, inquit *Franciſcus Vargas*
„ (32), auctoritatem non quidem *Abulenſis*,
„ *Franciſcus* a *Victoria*, *Alfonſus* de *Caſtro*,
„ viri alioqui pii & eximiæ eruditionis,
„ elevabunt, neque ii demum, qui eos mo-
„ do in diſputando ſequuntur. Magna eſt
„ enim ſcholaſticorum, quos modo retuli-
„ mus

(29) l. antea cit. & in 4. diſt. 19. quæſt. I. art. 3. quæſtiunc. I.

(30) in opuſc. quare FF. Minores prædicent &c.

(31) Confer *Charlaſium de Libert. Eccleſ. Gallic. lib. VIII. cap. XI. Leod. edit.* & Vargas in cit. Reſponſo *Confirm. VII. p.* 83. alioſque *adnot. II.* indicatos.

(32) *l. c. pag.* 84.

Digitized by Google

„ mus, auctoritas, magna insuper eorum
„ doctrina, quibus, jam inde a quadringen-
„ tis annis, respublica Christiana plurimum
„ debet, quod eorum opera res fidei illu-
„ striores factæ sint, antiquorum Patrum
„ nodi dissoluti, & ad concordiam prorsus
„ redacti: ita ut non immerito cum anti-
„ quis illis conferri possint, cum doctrinæ
„ soliditate, tum ingenii acumine, & feli-
„ citate, tum argumentandi differendique
„ peritia". Urget *Febronius* (33), Episcopis *Asiæ* dixisse *Paullum: Vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Nil tamen*, inquit iterum *Vargas* (34), *contra nostram sententiam inde probari potest. Neque enim dicitur Spiritus Sanctus per se ipsum Episcopos posuisse, ut ecclesiam regerent, i-deſt eis Ecclesiam regendi potestatem* PER SE *tribuisse*. (35) Addit deinde *Febronius* (36),

(33) *l. c. pag.* 250.

(34) *l. c. pag.* 118.

(35) Quid? quod Electi quoque & confirmati nec consecrati Episcopi dici possunt a *Spiritu Sancto positi regere Ecclesiam Dei?* Regunt enim illam, ac jurisdictionis potestate regunt, etsi nondum consecrati. Quei hoc? Si *ut a Spiritu Sancto positi* vere dicantur, eos a Spiritu Sancto *immediate* jurisdictionem per consecrationem, ut *Febronius* vult, adcepisse necesse sit? Et illud a *Febronio* explicari mihi velim, qua demum ratione hæc *Paulli* verba tantopere urgeat, quum illud *Augustini* (*in Comm. ad Ps.* XLIV.) mihi objiciat (*pag.* 489.): *pro Patribus tuis nati sunt tibi Filii? Patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filii nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundum, unde nati sunt? Ipsa*

(36): *ſi traditionem conſulamus, & uniformem uſum antiquioris ævi, elegerunt plebs, Clerus, Epiſcopi Comprovinciales cum Metropolita, confir-*

Ipſa Eccleſia Patres illos appellat, ipſa illos genuit, & ipſa illos conſtituit in ſedibus Patrum. Si enim Spiritus Sanctus *immediate* poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quomodo Eccleſia illos *conſtituit in ſedibus Patrum, ut Auguſtinus* ajebat? Id ægre *Febronius* ediſſeret. Nos contra id *Auguſtinum* recte ſcripſiſſe quin cum *Paullo* conflictaretur, facillime oſtennemus. Spiritus enim Sanctus quum conſtituendorum Epiſcoporum tribuerit Eccleſiæ poteſtatem, vere dicitur *poſuiſſe Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*; Eccleſia vero quum Spiritus Sancti auctoritate Epiſcopalem electis Præſulibus conferat juriſdictionem illos *conſtituit in ſedibus Patrum*. Ne autem quod *Auguſtinus* uſurpat, Eccleſiæ nomine deinceps abutatur, perinde ac ſi *Auguſtinus* dum Eccleſiæ conſtituendorum Epiſcoporum adſerit facultatem, eam *Romano* Pontifici denegaret, audiat clariſs. A. A. S. in ea diſſertatione, cujus titulum *adnot. II.* adſcripſi, ita diſputantem [*pag.* 190.] " Ipſa Matrix, & Magiſtra [Eccleſia] divinæ voluntatis conſcia, ejuſque inſpiratione fœcunda ac inſtructa, ex Apoſtolico *Romanæ* Cathedræ throno PER SPONSI SUI VICARIUM illos *conſtituit in Sedibus* Patrum; ipſa Antiſtites creat & Paſtores. " Demum adde, inquit *Charlæs* [*lib. VIII. cap. XII. n. 4. p. 526. Leod. edit.*] quod verba illa non a Spiritu Sancto collatam Epiſcopis juriſdictionem, ſed inſpiratam eorum electionem ſignificant, ut colligitur & *Act. Cap. XIII.* ubi *Pauli* & *Barnabæ* miſſio tribuitur, & Spiritui Sancto tanquam ſuggerenti, & ordinatoribus tanquam ſuggeſta exequentibus & immediate mittentibus; *Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus; Segregate mihi* Saulum & Barnabam, *in opus, ad quod aſſumpſi eos. Tunc jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus, dimiſſerunt illos. Et ipſi quidem miſſi a Spiritu Sancto abierunt* Seleuciam &c. Obſervant Doctores, Eccleſiæ Miniſtros ex ſpeciali Spiritus Sancti revelatione tunc creari ſolitos; ideoque illorum electionem Spiritui Sancto peculiariter adſcribi. "

(36) *pag.* 253.

firmavit & ordinavit idem Metropolitanus cum Episcopis Provinciæ. Nulla aut petita aut a Pontifice accepta eligendi confirmandi, consecrandi licentia. Hæc disciplina per XII. sæcula duravit. Scilicet *Febronius* sumit quod manifestæ falsitatis in *Antifebronio* convici, nihil *Romani* Pontificis auctoritatem ad Episcoporum electionem, confirmationemque antiquioribus sæculis contulisse. Nam quod ad *Occidentem* spectat, *Africanis* ipsis de novis Episcoporum electionibus certiorem Apostolicam Sedem facere mos erat, in aliis autem Regionibus Metropolitani nullum inconsultis Vicariis Apostolicis, ut in *Illyrico*, in *Galliis*, & in *Hispaniis* ordinabant, vel ubi ejusmodi Vicarii non erant, siquem Metropolitani consecrassent Antistitem, id ex Pontificis *Romani* indulgentia factum, ut de *Mediolanensi* & *Aquilejensi* Archiepiscopis constat, quibus ob locorum distantiam fuerat a *Romana* Sede concessum, ut mutuo se se consecrarent. Quod autem ad *Orientem* adtinet, Patriarchis Metropolitanorum, his Diœcesanorum Antistitum ordinationes permiserant *Romani* Pontifices, reservata sibi Patriarcharum ipsorum confirmatione. Quæ omnia in secunda *Antifebronii* parte (37) cer-

(37) *lib. I. cap. IV.* Unam heic addam *Gersonis* sententiam [*Tract. de auferibilit. Papæ conſid. VIII.*]. *Nullus in Eccleſia debet dare, vel ſuſcipere gradus Hierarchicos... ſi non interveniat vere vel interpretative auctoritas ſupremi Hierarchæ, vel Monarchæ in Eccleſia Sancta Dei.*

Digitized by Google

tissimis monumentis sunt a me constituta.

VII. Sed illud præcipue *Febronius* inculcat, quod centies a nostræ sententiæ auctoribus fuit luce clarius explicatum, esse Episcopos Apostolorum successores. " Unanimis, inquit (38), est Patrum doctrina " de successione Episcoporum in locum & jura Apostolorum; plura eorum testimonia, " scilicet *Ignatii*, *Irenæi*, *Tertulliani*, *Cypriani*, *Firmiliani*, *Paulini*, *Optati*, *Hieronymi*, & *Augustini* congessit *Thomassinus* Part. " I. lib. I. cap. 50. (& nos in *Antifebronio* " plures adduximus, Auctoresque indicavimus apud quos legi alia possunt). Si ergo Episcopi ex traditione Ecclesiæ, per " *Tridentinum* confirmata, sint successores " Apostolorum, hi autem propriam a Christo jurisdictionem habuerint, sequitur, " quod eandem Episcopi obtineant; de natura enim successionis est, ut successor " suam habeat potestatem, a quo eandem " habuit antecessor: alias non tam erit successio, quam nova institutio. Et si hoc " locum habet in successione Pontificis, " quare non in successione Episcoporum? " *Videant*, inquit *Zallwein* loc. cit. pag. 155. " *Scriptores illi Catholici, qui jurisdictionem* " *Episcoporum in Pontificem veluti fontem originarium immediatum refundunt, qua ratione successionem veram in munere Apostolatus* " *de-*

(38) T. II. pag. 251.

„ *defendere valeant*, *& non potius Acatholi-*
„ *cis nova arma ſuppeditent*, *quibus inſtitu-*
„ *tionem Epiſcopatus* ex jure divino *ſecundum*
„ *mentem Catholicorum promanantis impugnare*
„ *poſſint* “. Timor hic P. *Zallwein* inanis omnino eſt. Qua Epiſcopatus ratione de jure divino ſit, ſupra explicuimus, nec ſanè Acatholicis, qui nobiſcum ſentiat, nova arma ſuppeditabit. Suppeditabit multo facilius cum *Febronio* ipſe *Zallwein*, qui Epiſcoporum omnium *ſucceſſionem* VERAM *in munere Apoſtolatus* quum obtrudere velit, rem oppido falſam fere ut fidei Catholicæ dogma proponit. Primo nihil minus accurate dici potuit, quam Apoſtolis Epiſcopos in *munere Apoſtolatus* ſuccedere. Munus Apoſtolatus extraordinarium quoddam munus fuit, ut alibi dixi, quod minime erat in Eccleſia perduraturum, ſed cum ipſis interiit. Ne linguarum ac miraculorum dona perſequar, ſinguli Apoſtoli ex Apoſtolatus officio ἀσφαλειας privilegio gaudebant, ut in docendo, rebuſque dijudicandis, quæ ad fidem moreſque pertinebant errare non poſſent. An hocce donum ad Epiſcopos tranſit? (39)

(39) Vim hujus argumenti *Febronius* ſenſit. Quare ne a præconceptis de vera Epiſcoporum ſucceſſione opinionibus diſcederet, maluit Apoſtolis ipſis non errandi privilegium eripere. *Hoc ne in errorem incidamus* inquit T. II. pag. 180., *obſervandum eſt, quod Chriſtus Dominus conferens Apoſtolis Spiritum Veritatis, non intenderet* ſingulos

con-

Deinde quod ad Paſtorale munus adtinet, Epiſcoporum proprium ii ſolum Epiſcopi veri Apoſtolorum ſucceſſores haberi debent, qui peculiarium Eccleſiarum ſedes ab aliquo Apoſtolorum occupatas poſt ejus diſceſſum aut obitum obtinuerunt; ſicque *Evodius* dici *Petri* ſucceſſor potuit, quum ſedem *Antiochenam* ab ipſo *Petro* adceperit *Romam* proficiſcente. Ceteri Epiſcopi dicuntur quidem Apoſtolorum ſucceſſores, ſed non vere ac proprie, ſed cum Epiſcopalis ordinis quem cum illis communem habent, ratione, tum, etiam juriſdictionis poteſtate, quam ſimilitudine quadam & proportione cum univerſali Apoſtolorum facultate obtinent. Inſtar *Febronius* (40): " hæc omnia ſunt petitiones „ principii, unde ne reſponſum quidem me„ rentur. Interim conveniunt antiqui Pa„ tres & Scriptores, quod, quemadmodum „ Apoſtoli virtute poteſtatis, ordini Epiſco„ pali

conſtituere depoſitarios infallibiles *illius veritatis*, *hoc etenim ſi foret, ſequeretur, ſingulos Epiſcopos, tanquam Apoſtolorum ſucceſſores, infallibiles eſſe*. Sed ille qui *ne in errorem incidamus*, hæc adſerit, quomodo hanc ſuam ſententiam cum Quincta Œcumenica Synodo conciliabit, in qua hæc collatione VIII. [*T. III. Conc. Hard. col.* 188.] legimus? *Pro his ad memoriam ejus* [Vigilii] *proximus magna illa Apoſtolorum exempla, & Patrum traditiones. Licet enim Spiritus Sancti gratia & circa* SINGULOS *Apoſtolos abundaret, ut non indigerent alieno conſilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen aliter voluerunt de eo quod movebatur, ſi oporteret gentes circumcidi, definire priuſquam communiter congregati divinarum Scripturarum teſtimoniis unuſquiſque ſua dicta confirmaverunt.*

(40) T. II. pag. 249.

Digitized by Google

„ pali adnexæ, omnia in ſuis reſpective di-
„ ſtrictibus ordinabant corrigebant, alios
„ poſt ſe Epiſcopos conſtituebant; ita &
„ Epiſcopi, ab eis conſtituti, virtute ejuſ-
„ dem poteſtatis Epiſcopalis eadem egerint,
„ & præcipue ſublimi functione alios Epi-
„ ſcopos ordinandi (quæ eſt maxima in
„ Hierarchia Eccleſiaſtica) uſi fuerint".
Quis hæc negat? Egerunt, ac porro agent quadam, ut dicebam, ſimilitudine ac proportione Epiſcopi in ſuis diœceſibus quæ in univerſa Eccleſia Apoſtoli, virtute ejuſdem poteſtatis Epiſcopalis; ſed illud quærendum ſupereſt, num Epiſcopis hæc poteſtas eodem, quo Apoſtolis, modo communicetur? Num eadem eſſe nequit, niſi eodem utriſque modo collata dicatur? Priores in primæva Eccleſia Epiſcopos novimus non ſemel cœleſti miraculo, ac divina revelatione deſignatos. Quidni ergo poſteros pari modo, miraculoque debere in eamdem dignitatem ſuccedere contendamus? Deinde quid hoc eſt? Loquimur de Juriſdictionis poteſtate, & *Febronius ſublimem functionem alios Epiſcopos ordinandi* in ejus exemplum profert? At ordinandi facultas non ad juriſdictionis, ſed ad ordinis pertinet poteſtatem, quam in Epiſcopis & Apoſtolis omnino eamdem non illibenter agnoſcimus. Qui iſta turpiter confundit, nobis obijciet *petitiones principii*, quæ ne *reſponſum quidem mereantur?* Verum

audiat: Episcopi, quos *Paullus*, quos *Petrus* quos alii ubique gentium constituerunt Apostoli (iis paucis demptis, quos peculiares Apostolorum sedes obtinuisse indicavi) erantne proprio sensu successores illorum? Si affirmet, ab omnibus ridebitur, nemo enim succedere dicitur nisi præcedenti. Si neget; ergo vel illi non fuerunt Episcopi, vel Episcopi Apostolorum veri successores non sunt. Quid vero si Patres hanc successionem Vicariæ cujusdam dignitatis nomine designent? Eritne vera ac propria habenda successio? Qui vice alterius collocatur, non eadem semper præditus est potestate qua ille, in cujus locum sufficitur. Consules vice Regum apud *Romanos* fuisse creatos novimus; multo tamen arctioribus quam Regia, fuit Consularis potestas finibus circumscripta. Sed quod ita loquuti sint Patres, *Firmiliani* & *Cypriani* epistolæ nos dubitare non sinunt. Hæc de Episcopis *Cyprianus* (41): *qui Apostolis* VICARIA ORDINATIONE *succedunt*; *Firmilianus* vero (42): *qui eis ordinatione* VICARIA *successerunt*. Successores ergo sunt, sed ita ut potius *Vicarii* dicendi sint Apostolorum, quam successores; contra *Romanus* Pontifex quia verus *Petri* successor est, nonnisi per quemdam abusum ejus Vicarius diceretur. Quæro tandem, an veros

(41) *Ep. LXVI. al. 69. ad* Florentium.
(42) *Ep. LXXV. ad* Cyprian.

Digitized by Google

ros ſucceſſores LXXII. diſcipulorum habeat *Febronius* Presbyteros? Hauo equidem exiſtimarim, illi enim diſcipuli non erant Presbyteri, nec ullum a Chriſto Ordinem, juriſdictionemque ſuſceperant. *Epiphanius* certe (43) ſeptem diaconos ab Apoſtolis ordinatos ſcribit ex LXXII. diſcipulis fuiſſe. Presbyteros tamen *Beda* (44) LXXII. diſcipulorum *ſucceſſores* appellat; quadam ſcilicet proportione ac ſimilitudine, quia nimirum ut ait *Bellarminus*, ſicut Chriſto in terris vivente, primi ſub Chriſto erant Apoſtoli duodecim, deiſide ſeptuagintaduo diſcipuli; ita nunc primi ſub *Romano* Pontifice ſunt Epiſcopi, ab eis Presbyteri, inde diaconi &c. Cur non idem de Epiſcopis dicamus? Sunt ne hæ *petitiones principii*? Petiit ergo principium etiam *Gerſonius*; hic enim in Tractatu de *Statibus Eccleſiaſticis* poſtquam Apoſtolos *immediate* a Chriſto dixerat Epiſcopali dignitate donatos, ceteros addit Epiſcopos illam a Papa adcipere. Verba ejus hæc ſunt ab ipſo *Febronio* reddita (45): *Status prælationis Epiſcopalis in Eccleſia quoad ſui collationem primariam fuit immediate a Chriſto datus primis Apoſtolis, ſicut ſtatus Papalis* Petro, *licet poſtmodum talis collatio vel acquiſitio fieri potuerit, & facta ſit in ſucceſſoribus per homines.*

(43) *hom. XX.*
(44) *In cap. X. Luc.*
(45) *T. II. pag. 281.*

Digitized by Google

VIII. At enim. (46) *Apoſtolatus* & *Epiſcopatus* Chriſti & Apoſtolorum tempore fuere *ſynonima*. *Hinc de* Juda *Apoſtolo prævaricatore ſcribitur* : EPISCOPATUM EJUS ADCIPIAT ALTER. Epiſcopi igitur Apoſtolis non in Epiſcopatus tantum, ſed etiam in Apoſtolatus munere ſucceſſerunt. Inepta ergo eſt ea diſtinctio (47), qua Epiſcopi Apoſtolis non *qua talibus*, & ut *extraordinariis* & *quaſi delegatis Paſtoribus*, ſed ut *Epiſcopis* ſucceſſiſſe dicantur. Ego vero iterum dico, ne Apoſtolis quidem ut *Epiſcopis* vere ac proprie ſucceſſiſſe Epiſcopos, niſi pauciſſimos illos, qui in peculiari alicujus Apoſtoli Cathedra ſederunt. Ceteri enim non tam illorum ſucceſſores ſunt, quam illorum vice in Epiſcopali dignitate ex Chriſti ordinatione & præcepto conſtituti. Multo *igitur* minus Apoſtolis in Apoſtolica dignitate ſucceſſerunt. At Apoſtolatus & Epiſcopatus fuere *ſynonima*. Falſo id dicitur. In Apoſtolatu quidem continebatur Epiſcopatus, " non „ quia, inquit *Bellarminus* (48), eo ipſo „ quod aliquis eſt Apoſtolus, ſit Epiſcopus: „ (nam dominus Luc. VI. elegit duodecim „ diſcipulos, & Apoſtolos nominavit, et„ iam antequam Sacerdotes eos faceret, ne„ dum Epiſcopos: ad Apoſtolatum enim „ pro-

(46) T. II. *Præfat. litt. b.*
(47) ibi *pag.* 249.
(48) *de Rom. Pont. lib. I. cap.* 23.

Digitized by Google

„ proprie pertinet jus prædicandi, cui ad-
„ nexa fuit ampliſſima juriſdictio quædam
„ delegata, qualis etiam in non Epiſcopis
„ eſſe (poteſt:) ſed quia omnes Apoſtoli
„ fuerunt Epiſcopi, immo etiam primi E-
„ piſcopi Eccleſiæ". Quod autem de *Judæ* Epiſcopatu dictum fuit, nullo negocio refellitur. Quid enim ſiquis cum doctis aliquot viris contenderet, ut ſuperius me indicaſſe memini, Apoſtolis in ultima Cœna fuiſſe a Chriſto ordinatos Epiſcopos? Tunc & *Judas* fuiſſet Epiſcopus. Quare Pſalmiſta, quem S. *Petrus* appellat, de Epiſcopatu proprie dicto loqui potuiſſet. Fac tamen quod pleriſque viſum eſt, ſolum poſt Chriſti reſurrectionem fuiſſe Apoſtolos conſecratos Epiſcopos. Reſpondebo cum *Bellarmino* (49) „ in Pſalmo CVIII. vocari Epiſcopatum, „ non id quod nunc proprie vocamus Epi-
„ ſcopatum, ſed præfecturam quamcumque.
„ Eſt enim in Hebræo *pekudah*, quod viſi-
„ tationem ſeu præfecturam ſignificat, &
„ credibile eſt *Petrum* Hebraice adlegaſſe
„ hunc Pſalmum, & nomen illud præfectu-
„ ræ ad Apoſtolatum *Judæ* adcommodaſſe.
„ *Lucas* autem hæc referens Græce ſequutus
„ eſt LXX. interpretes, qui verterunt τὴν
„ ἐπισκοπὴν, qua voce LXX. interpretes
„ non potuerunt intelligere niſi præfecturam
„ in

(49) *l. c.*

„ in genere, quum non eſſet ipſorum tem-
„ pore Epiſcopatus proprie dictus adhuc in-
„ ſtitutus. Adde quod etiam *Cicero lib.* 7.
„ ep. ad *Atticum* hoc nomine utitur, cum
„ dicit ſe a *Pompejo* totius *Campaniæ* Epi-
„ ſcopum conſtitutum". Nihil ergo iſthæc *Febronii* cauſſam juvant.

CA-

Digitized by Google

CAPUT III.

Quam falso Febronius *æquales inter se se jurisdictionis auctoritate Episcopos omnes constituat. Celebris* Cypriani *locus in* Antifebronio *explicatus iterum perpenditur, &* Febronio *eripitur.*

I. UT argumenta, quibus jurisdictionem a *Romano* Pontifice in ceteros Episcopos promanare hactenus confirmavimus, deessent omnia; unum certe ab oppositа *Febronii* amplectenda sententia nos maxime deterreret, consequutionum scilicet, quas ex illa veluti fonte derivat, absurditas atque pernicies. Tres autem (de præcipuis loquor) illæ sunt; prima quidem æquales inter se Episcopos esse jurisdictionis potestate; altera nullis illorum jura limitibus circumscribi; tertia demum, singulis Episcopis non singularum tantum quibus præsunt Ecclesiarum, sed etiam universæ Ecclesiæ curam fuisse a Christo concreditam, quam auctoritatis jure exerceant. De duabus postremis deinde videbimus; primam hoc capite perpendamus. Eam *Febronius* hisce verbis proponit (1): *omnes Episcopi quantum ad dignitatem & consecrationem, quantum ad jurisdictionem & administrationem . . . . . necessario sunt æquales.*

Hæc

(1) *T. II. pag.* 242.

Hæc ex cœnosis hæreticorum fontibus hausta fuisse in *Antifebronio* docui (2). Non veretur tamen *Febronius* ea iterum tradere, nihili habitis nec tamen confutatis gravissimis illis quæ eo loco obieceram, argumentis. Videamus igitur, num ut aliquando tandem sapiat, cogere illum possimus.

II. Illud autem in mentem heic statim revocemus, quod supra monui, non de ordinis potestate nos agere, quam in omnibus Episcopis parem libenter agnoscimus, sed de jurisdictionis auctoritate. Quæro igitur primum num æquales fuerint Apostoli Jurisdictionis potestate? Si Doctorum auctoritate dirimenda est quæstio, actum est de *Febronii* doctrina. " Etiamsi, inquit *Johannes Uligers* (3), haberent Apostoli amplissimam potestatem ad omnes mundi partes, tamen etiam suberant curæ & potestati ipsius *Petri*, sic ut ab illo penderent in illius potestatis usu, & exercitio, & non e contra ille ab ipsis. Nam honorem & potestatem universalem, quam ceteri habebant ut Apostoli & legati tantum, habuit *Petrus* tanquam ordinarius universalis Ecclesiæ Pastor, & eo nomine, ipsi Apostoli reliqui erant *Petri* curæ subditi ". Eadem sentit *Libertus Fromondus* (vides a me non *Italos* Scriptores stu-

(2) T. I. *diss.* II. *cap.* VII.
(3) *In* 2. 2. *Tract. de Pontif. dub.* I. *n.* 26.

Digitized by Google

ſtudioſe appellari, ſed exteros). Sunt hæc ejus verba (4): " Ceteri Apoſtoli ſubiecti „ erant *Petro*, cui ordinaria juriſdictio cum „ futura ſucceſſione Romani Pontificis data „ erat. *Paullus* quidem non fuit inferior la„ boribus, doctrina, miraculis, revelatio„ nibus: JURISDICTIONE tamen inferior „ erat *Petro* ". Audiamus etiam antiquiorem, ac *Febronio* probabiliorem Theologum, *Petrum*, inquam, Cardinalem *Alliacenſem*. " In *Petro*, inquit (5), & ceteris „ Apoſtolis non fuit æqualis poteſtas regi„ minis, ſed ex Chriſti inſtitutione in hac „ poteſtate *Petrus* fuit major, & præfuit a„ liis ". Quid? quod Facultas *Sorbonica* inter *Spalatenſis*, quas damnavit propoſitiones, quum hanc quoque retuliſſet: *diſparitas poteſtatis inter Apoſtolos, humanum eſt inventum, in ſacris Evangeliis, & divinis Novi Teſtamenti libris minime ſubſiſtens*, *eam* hac cenſura notavit: *hæc propoſitio eſt hæretica, & ſchiſmatica de Juriſdictione Apoſtolica ordinaria, quæ in ſolo D.* Petro *ſubſiſtebat, intellecta*. Similem quoque *Ægidii Bigotii* Theologi *Cadomenſis* propoſitionem, qua *claves non ſolum fuiſſe promiſſæ Petro, ſed etiam aliis Apoſtolis* ÆQUALITER dicebantur, a. 1558. eadem *Pariſienſis* Facultas *hæreticam* judicavit, fideique contrariam. Nempe ut aje-

(4) *In ep. II. ad Cor. C. XI. 28. & cap. XII. II.*
(5) *Quæſt. veſpert. concl. 1. L. & q. Reſumpt. D.*

ajebat S. *Leo* Magnus (6) *& inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & quum omnium par eſſet electio, uni tamen datum eſt, ut cæteris præemineret*. Apoſtoli igitur ampliſſima licet in Eccleſiam univerſam ſinguli poteſtate potirentur, atque adeo, ſecluſo *Petro*, pares eſſent inter ſe ſe comparati, cum *Petro* tamen collati juriſdictione erant illo inferiores. Quamobrem generale illud *Febronii* effatum, Epiſcopos quantum ad *juriſdictionem neceſſario æquales* eſſe, in Apoſtolis falſum omnino eſt, ac penitus reijciendum.

III. Equidem ſcio reſponſurum *Febronium*, æquales a ſe Apoſtolos ſtatui, ſed *ſalvo* Petri *Primatu* (7), nihilque aliud ex iis, quæ adtulimus, effici niſi Primatu *Petrum* ceteris Apoſtolis præſtitiſſe. Verum aut *ſibi adverſatur Febronius*, aut nihil dicit, quod ad rem faciat. Quæro enim quid Primatus nomine intelligendum velit; ſollicitudinem inquit; *illa autem* (8) *omni procul dubio ex Chriſti inſtituto nec alia fuit nec eſſe potuit, quam* INSPECTIONIS, & DIRECTIONIS. Non hæc tamen illa Primatus vis eſt quam *Alliacenſis*, quam *Sorbona*, quam ceteri, ac præcipue *Leo* Magnus in *Petro* agnoverunt. Ea enim eſſe debet, quæ *diſcretionem poteſtatis*,

(6) Ep. XIV. Baller. edit. col. 691.
(7) T. I. Cap. I. §. 7. pag. 39.
(8) T. II. pag. 273.

Digitized by Google

ſtatis, poteſtatem regiminis, ac juriſdictionem ordinariam in Petro, ſubjectionem in Apoſtolis arguat. Quamobrem ea propoſitio in *Galliis* diſſeminata: *S.* Petrus, *&* *S.* Paullus *ſunt duo Eccleſiæ capita unum caput conſtituentes* die XXIV. Januarii an. 1647. proſcripta ab *Innocentio* X. fuit, atque hæreſeos damnata, eo ſenſu *explicata ut ponat omnimodam æqualitatem inter S.* Petrum, *&* *S.* Paullum SINE SUBORDINATIONE ET SUBJECTIONE *S.* Pauli *ad S.* Petrum *in poteſtate ſuprema, & regimine univerſalis Eccleſiæ*. Quod quidem *Romani* Pontificis decretum uti æquiſſimum *Gallicana* ſuſcepit Eccleſia. Nam quinque & octoginta *Galliarum* Epiſcopi in litteris ad eumdem *Innocentium* X. datis a. 1653. de illius propoſitionis damnatione ita ſcripſere: *Experta eſt nuper Beatitudo veſtra, quantum Apoſtolicæ Sedis in gemini capitis errore profligando valuerit auctoritas. Continuo ſedata eſt tempeſtas, atque ad Chriſti vocem venti & mare obedierunt.* Porro *inſpectionis* & *directionis* ſollicitudo non *diſcretionem poteſtatis*, non *imparem poteſtatem regiminis ac juriſdictionis*, non *ſubjectionem* præſefert. Teſtem appello Theologum *Febronio* longe cariſſimum, *Luſitanum Pereiram* in eo libro, quem de Epiſcoporum poteſtate edidit. Eum enim tantummodo in *Petro* primatum *Febroniano* geminum *Pereira* ſtatuit, quo cum Apoſtolorum poteſtas *abſolu-*

ſoluta fuerit, *nulliſque limitibus definitæ* (9) immo & *ſuprema* (10). Quæ autem *abſoluta* poteſtas eſt, quæ nullis finibus continetur, quæ *ſuprema*, quomodo alteri ejuſdem generis poteſtati ſubijceretur? Fruſtra igitur hæc ſunt ad evitandum tantæ pondus auctoritatis, ac cum primis damnatæ illius ab *Innocentio* propoſitionis. Quod ſi quidquam veræ in Apoſtolos auctoritatis, ac poteſtatis *Febronius* tandem *Petro* tribueret, ſecum ipſe pugnaret.

IV. Ad Epiſcopos jam deflectat oratio. Ac primo ſi cum *Romano* Pontifice conferantur, idem quod de Apoſtolis diximus, de illis conſtituendum omnino eſt, non eſſe eos *Romano* Præſuli pares juriſdictione. Eo quidem *Febronii* conatus potiſſimum ſpectat, ut Epiſcopalem Pontificiæ poteſtatem exæquet. Quum tamen *Petri* ſucceſſor *Romanus* Pontifex ſit, ea atque adeo multo majore in Epiſcopos poteſtate præditus eſt, quam *Petrus* in Apoſtolos habuit; quod ſequente diſſertatione manifeſtius conſtabit. Quod ſi Epiſcopi inter ſe comparentur, vel juriſdic-

(9) P. I. princip. I. pag. 3. Venetæ Verſion *In terzo luogo è certo, che queſta Podeſtà dat agli Apoſtoli di governare le Chieſe o Dioceſi, c non in ſorte toccaſſero, o che cadauno per divina elletto s' aveſſe, era una podeſtà aſſoluta ed illim*

(10) ivi. *Il che ſi conferma dal vedere, che queſta* SUPREMA *podeſtà tutti e ciaſcheduno de nelle Provincie o Dioceſi che amminiſtravano, da ſe ſteſſi molti* &c.

Digitized by Google

ctionis nomine territorium intelligimus, in quo jus dicunt, vel ipſam juris dicundi poteſtatem. Si territorium ſpectamus, quum latioribus alii, alii arctioribus diœceſibus præſint, nemo non videt, magnam eſſe juriſdictionis inter Epiſcopos inæqualitatem. Sin autem ipſam juriſdictionis poteſtatem intelligimus, hanc quoque non uno ſenſu explicari poſſe animadvertendum eſt. Epiſcoporum enim juriſdictio vel ſuarum diœceſium finibus concluditur, vel quemadmodum Archiepiſcoporum, Primatum, Patriarcharum poteſtas eſt, extra illos vagatur. Atque ampliorem quidem horum eſſe juriſdictionem quam Epiſcoporum negaverit nemo qui nominum ſignificationes non plane pervertat. *De qua forma*, addit continenter iis quæ nuper recitavimus, verbis Magnus *Leo*, *Epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio, & magna ordinatione proviſum eſt ne omnes ſibi omnia vindicarent, ſed eſſent in ſingulis Provinciis ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia; & rurſus quidam in majoribus urbibus conſtituti, ſollicitudinem ſuſciperent ampliorem per quos ad unam* Petri ſedem *univerſalis Eccleſiæ cura* confluereret, *& quam a ſuo capite diſſideret*. Quod [illegible] juriſdictionem adtinet, quam E[illegible] ſingulis ſuis diœceſibus exercent, [illegible]a ori[illegible] dici equidem poteſt; [illegible]atque [illegible]acia, niſi a ſuprema

Digitized by Google

soluta fuerit, *nullisque limitibus definita* (9) immo & *suprema* (10). Quæ autem *absoluta* potestas est, quæ nullis finibus continetur, quæ *suprema*, quomodo alteri ejusdem generis potestati subjiceretur? Frustra igitur hæc sunt ad evitandum tantæ pondus auctoritatis, ac cum primis damnatæ illius ab *Innocentio* propositionis. Quod si quidquam veræ in Apostolos auctoritatis, ac potestatis *Febronius* tandem *Petro* tribueret, secum ipse pugnaret.

IV. Ad Episcopos jam deflectat oratio. Ac primo si cum *Romano* Pontifice conferantur, idem quod de Apostolis diximus, de illis constituendum omnino est, non esse eos *Romano* Præsuli pares jurisdictione. Eo quidem *Febronii* conatus potissimum *spectat*, ut Episcopalem Pontificiæ potestatem exæquet. Quum tamen *Petri* successor *Romanus* Pontifex sit, ea atque adeo multo majore in Episcopos potestate præditus est, quam *Petrus* in Apostolos habuit; quod sequente dissertatione manifestius constabit. Quod si Episcopi inter se comparentur, vel jurisdictio-

(9) P. I. princip. I. pag. 3. Venetæ Versionis a. 1767. *In terzo luogo è certo, che questa Podestà data da Cristo agli Apostoli di governare le Chiese o Diocesi, che a caduno in sorte toccassero, o che caduno per divina ispirazion eletto s' avesse, era una podestà assoluta ed illimitata.*

(10) ivi. *Il che si conferma dal vedere, che in virtù di questa* SUPREMA *podestà tutti e ciascheduno degli Apostoli nelle Provincie o Diocesi che amministravano, ordinarono da se stessi molti Vescovi &c.*

Digitized by Google

ctionis nomine territorium intelligimus, in quo jus dicunt, vel ipsam juris dicundi potestatem. Si territorium spectamus, quum latioribus alii, alii arctioribus diœcesibus præsint, nemo non videt, magnam esse jurisdictionis inter Episcopos inæqualitatem. Sin autem ipsam jurisdictionis potestatem intelligimus, hanc quoque non uno sensu explicari posse animadvertendum est. Episcoporum enim jurisdictio vel suarum diœcesium finibus concluditur, vel quemadmodum Archiepiscoporum, Primatum, Patriarcharum potestas est, extra illos vagatur. Atque ampliorem quidem horum esse jurisdictionem quam Episcoporum negaverit nemo qui nominum significationes non plane pervertat. *De qua forma*, addit continenter iis quæ nuper recitavimus, verbis Magnus *Leo*, *Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis Provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia; & rursus quidam in majoribus urbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem per quos ad unam* Petri *Sedem universalis Ecclesiæ cura confluereț, & nihil usquam a suo capite dissideret*. Quod autem ad jurisdictionem adtinet, quam Episcopi in singulis suis diœcesibus exercent, æqualis illa origine dici equidem potest; vi quoque atque efficacia, nisi a suprema

potestate arctetur; arctari autem posse quæ proximo capite dicturi sumus, palam facient.

V. Haud igitur mirum *Parisiensem* Facultatem quum anno MCCCCXLVIII. die 30. Julii *pro Sorbonica*, uti vocant, ceteras inter adsertiones hanc quoque proposuisset *Johannes Laillier*: *Omnes Hierarchizantes* (Episcopos intelligebat) *æqualem potestatem habent a Christo &c.* hominis audaciam non tulisse, damnatisque illius propositionibus earum quoque Auctorem gradu ac honore indignum pronunciasse. Illud mirum potuisse mihi *Febronium* obijcere (11) quæ *Nicolaus* I. in epistola LXX. ad *Hincmarum Rhemensem* alioque *Galliarum* Episcopos scripsit: *Communes Ecclesiæ contumelias repellamus, qui* COMMUNE SACERDOTII CULMEN *in Christi Ecclesia secundum suorum qualitatem privilegiorum, promeruisse dignoscimur*. Urget ille verba: *Commune Sacerdotii culmen*, quæ propterea majoribus exprimi litteris jussit; neque animadvertit quæ sequuntur: *singuli secundum suorum qualitatem privilegiorum*; hæc tamen pleniſſimam illorum exhibent interpretationem, quamque ipsi tuemur, potestatis disparilitatem indicant manifeste. Omnes nimirum Episcopi sunt, nihilque desiderant eorum, quibus Episcopalis ordinis potestas ceteris Hierarchicis gradibus antecellit, licet

(11) *T. II. pag.* 386.

cet alii aliis *secundum suorum qualitatem privilegiorum* amplioris sint jurisdictionis. Quo etiam spectat illud *Augustini* ad *Bonifacium Romanum* Pontificem scribentis (12) *quum... communis sit omnibus nobis, qui fungimur Episcopatu (quamvis ipse in eo præmineas* CELSIORE FASTIGIO *speculæ pastoralis) facio quod possum &c.* (13).

VI. At enim hæc, inquit *Febronius* (14), virtutem labefactant a *Cypriano* maxime commendatam *unius & individui* Episcopatus, cujus a *singulis in solidum pars tenetur*. Minime vero; sed ipse *Cypriani* sententiam aut non adsequitur, aut aperte corrumpit, M. *Antonium* de *Dominis*, *Sarpium*, *Binghamum*, *Fellum*, aliosque hujus furfuris Scriptores fœde imitatus. At ego *Cypriani* locum in *Antifebronio* diligenter explicui. Quid ergo iterum hæreticorum nobis fœces obtrudit, nihili habitis, quæ ad eas detergendas post doctissimos viros *Bellarminum*, *Coeffetæum*, *Pallavicinum*, *Natalem Alexandrum*, *Blanchium*, *Johannem Baptistam Faure*, *Mamachium*, aliosque fere innumeros protuli longe adcommodatissima? Sed quoniam eadem ille cantilena oblectatur, tantisper ferat, ut eadem & nos ejus auribus occinamus, licet

(12) *Lib.* I. *contra duas epistolas Pelagian. cap.* I.

(13) Recitat hæc *Augustini* verba *Febronius* in secundi voluminis Præfat. lit. b. sed mirum in modum corrupta.

(14) Tum in præfat. sec. volum. tum ejusd. volum. pag. 348.

Digitized by Google

aliquanto ingratiora. *Cypriani* locus, quem *Febronius* ſpectat, is eſt ex libro *de unitate Eccleſiæ*. " Hanc Eccleſiæ unitatem, qui „ non tenet, tenere ſe fidem credit? . . . . „ Quam unitatem firmiter tenere, & vin„ dicare debemus maxime Epiſcopi, qui in „ Eccleſia præſidemus, ut Epiſcopatum quo„ que ipſum unum, atque indiviſum pro„ bemus. Epiſcopatus unus eſt, cujus a ſin„ gulis in ſolidum pars tenetur. Eccleſia „ quoque una eſt, quæ in multitudinem la„ tius incremento fœcunditatis extenditur. „ Quomodo ſolis multi radii, ſed lumen „ unum, & rami arboris multi, ſed robur „ unum tenaci radice fundatum, & cum de „ fonte uno rivi plurimi defluunt, nume„ roſitas licet diffuſa videatur exundantis „ copiæ largitate, unitas tamen ſervatur in „ origine. Avelle radium ſolis a corpore, „ diviſionem lucis unitas non capit: ab ar„ bore frange ramum, fructus germinare „ non poterit; a fonte præcide rivum, præ„ ciſus areſcet. Sic Eccleſia Domini luce „ perfuſa per orbem totum radios ſuos por„ rigit, unum tamen lumen eſt, quod ubi„ que diffunditur, nec unitas corporis ſepa„ ratur: ramos ſuos in univerſam terram „ copia ubertatis extendit, profluentes lar„ gitur, rivos latius expandit, unum ta„ men caput eſt, & origo una, & una ma„ ter fœcunditatis ſucceſſibus copioſa ".

Tria

Tria heic vides a *Cypriano* adfirmari. Primum illud *unum atque indivisum* esse Episcopatum. Qua vero ratione unus est atque indivisus Episcopatus? Non alia sane quam qua Ecclesia una est. Unam vero Ecclesiam esse *Cyprianus* aperte significat, quod *super unum* [*Petrum* scilicet] fuerit *ædificata*. Audiamus ipsummet sui interpretem in eodem libro *Cyprianum*. " Loquitur Dominus ad „ *Petrum*: Ego tibi dico, inquit, quia tu „ *es* Petrus, *& super hanc Petrum ædificabo* „ *Ecclesiam meam*, *& portæ inferorum non* „ *vincent eam*. *Et tibi dabo claves Regni* „ *Cœlorum*, *& quæ ligaveris super terram*, „ *erunt ligata & in cœlis*. Et iterum eidem „ post resurrectionem suam dicit: *pasce oves* „ *meas*. Super unum ædificat Ecclesiam suam. „ Et quamvis Apostolis omnibus parem potestatem tribuat, & dicat, *sicut misit me* „ *Pater*, *& ego mitto vos*, *accipite Spiritum* „ *Sanctum*, *si cui remiseritis peccata*, *remittentur illis*, *si cui tenueritis tenebuntur*, tamen ut unitatem manifestaret, unitatis „ ejusdem originem ab uno incipientem sua „ auctoritate disposuit". Quibus verbis *Cyprianus* Joh. XX. collatam Apostolis omnibus parem potestatem fuisse significat, *Petro* tamen deinde *Joh. XXI.* longe majorem, ut qui unitatis origo disponeretur. Pergit *Cyprianus*: *hoc erant utique & ceteri Apostoli*, *quod fuit* Petrus *pari consortio præditi & honoris*

noris & poteſtatis [honoris inquam , & poteſtatis , de quibus Joh. XX. ſermo eſt]; *ſed exordium ab unitate proficiſcitur* (15), *ut Eccleſia una monſtretur*, atque ea de cauſſa ampliore donatus eſt *Petrus* & honore & poteſtate, quum *loquutus eſt dominus*, ut nuper audivimus ad *Petrum*: Ego tibi dico &c. Eccleſia igitur una eſt eo modo , ut *Bellarmini* utar verbis (16), " quo multi arboris „ rami ſunt una arbor , multi rivi una a„ qua, & multi radii una lux , ut ibidem „ *Cyprianus* dicit: Sicut ergo in ramis , ri„ vis, & radiis unitas eſt ratione unius ca„ pitis, id eſt, radicis, fontis, ſolis; licet „ rami ipſi, rivi , & radii multiplicentur : „ ita etiam Eccleſia eſt una, & Epiſcopa„ tus unus in radice, & capite (*Petro* ejuſ„ que ſucceſſoribus) quamvis multæ ſint „ particulares Eccleſiæ , multique particula„ res Epiſcopatus ".

VII. Alterum quod *Cyprianus* adſerit, eſt hujus-

(15) *Manutius*, eumque ſequutus *Pamelius* ita hunc locum reddunt: *ſed exordium ab unitate proficiſcitur, & primatus* Petro *datur , ut una Chriſti Eccleſia & Cathedra una monſtretur*. Aliqua pro hac lectione, quam *Rigaltius* ac *Fellus* reijciunt, adtuli in *Antifebronio diſſ. I. cap. VI. n.* 8. Quibus addi poteſt, *Pelagium* II. (*epiſt. II. ad Epiſcopos Iſtriæ*) ſæculo ſexto verborum: *Primatus* Petro *datur*, ac ſi fuiſſent a *Cypriano* uſurpata, meminiſſe , Codices vero, in quibus hæc deeſſe ajunt *Fellus* ac *Baluzius* tam eſſe veteres, quam fuerunt ii, quibus uſus eſt ſæculo ſexto *Pelagius*, haud equidem credam. Ne tamen controverſa ſententia uti videar, *Felli* lectionem heic ſequor.

(16) *de Rom. Pont. lib. II. cap. XVI.*

Digitized by Google

hujuſce unius atque indiviſi Epiſcopatus partem a ſingulis teneri. Nempe, ut ipſe *Cyprianus* alibi ait (17), ſingulis Paſtoribus *portio gregis eſt adſcripta, quam regat unuſquiſque & gubernet, rationem ſui actus Domino redditurus*. Tertio tandem ait *Cyprianus* partem hanc Epiſcopatus a ſingulis teneri IN SOLIDUM. Quid hoc? *ſingulos Epiſcopos*, inquit *Fellus* apud *Anglos Cypriani* editor, *omnem Epiſcopatum* PLENO JURE *obtinere; æquali & communi jure*, inquit *Febronius* (18). Sed uterque cum M. *Antonio* de *Dominis*, qui eumdem multo antea errorem docuerat, oppido fallitur. Tenent Epiſcopi, tenet *Romanus* Pontifex [id enim ob oculos ſemper habendum, hæc a *Febronio* ejuſque ſive adſeclis ſive ducibus proferri, ut *Romanum* Pontificem de primatu juriſdictionis in univerſam Eccleſiam deturbent], tenent, inquam, Epiſcopi, tenet *Romanus* Pontifex magni hujus Epiſcopatus partem, ſed non æqualem, neque eodem modo tenent. " Nam, inquit *Bellarminus* (19), *Petrus* & ejus ſuc-

„ ceſ-

(17) *ep. LIX. al. 55.*

(18) *T. I. cap. III. §. I. n. 2. pag. 159. Febronio* adſentitur *Pereira* in libro *de Epiſcoporum poteſtate pag. 10.* his verbis: " cioè l' Epiſcopato è un ſolo, ma in tal mo„ do diviſo da Criſto, che ciaſcun Veſcovo goda *in ſoli„ dum* di tutta la podeſtà, di cui gode ogn' altro Veſco„ vo; ne goderebbe ciaſcuno *in ſolidum* l' Epiſcopato; ſe „ maggior foſſe nella ſua dioceſi la podeſtà dell' uno, che „ dell'altro, e però in tutti è eguale, e in tutti è lo ſteſſo."

(19) *l. c.*

Digitized by Google

„ ceſſores tenent eam partem, quæ eſt ve-
„ luti caput, & radix, & fons: ceteri te-
„ nent alias partes, quæ ſunt veluti rami,
„ & rivi. Eſt etiam iſte unus Epiſcopatus
„ ſimilis corpori heterogeneo, non homoge-
„ neo, ex quo ſequitur, ut non eodem mo-
„ do teneant Epiſcopi ſinguli partem hujus
„ Epiſcopatus. Nam ſicut radix, licet ſit
„ pars, ut etiam eſt ramus, tamen ſuſten-
„ tat, & regit ramos: & omnia quæ ſunt
„ in ramis, ſunt etiam virtualiter in radi-
„ ce, non e contrario: ita etiam licet Ec-
„ cleſia *Romana*, & Epiſcopatus *Romanus*
„ ſit pars Eccleſiæ univerſæ, & Epiſcopatus
„ univerſalis, ſicut eſt Eccleſia *Tuſculana*,
„ & ejus Epiſcopatus, tamen Eccleſia *Ro-*
„ *mana* regit *Tuſculanam*, non contra. "

VIII. Quid igitur *inſolidum* eſt? Cl. *Ballerinius* (20) rem ita explicat. " Ita *Epi-*
„ ſcopatus unus eſt ex *Cypriani* ſententia,
„ quomodo Eccleſia eſt una; ac proinde
„ pars Epiſcopatus *in ſolidum* tenetur ab uno-
„ quoque Epiſcopo, quatenus ab unoquoque
„ regitur ſua particularis Eccleſia, ſeu ſuus
„ particularis grex, qui eſt pars Eccleſiæ
„ totius". A *Cypriani* mente hæc doctiſſimi viri interpretatio aliena plane non eſt. Quam enim Sanctus Martyr maxime commendat Epiſcopatus unitatem, ea nihil amplius poſtulat, quam quod quemadmodum ſin-

(20) *De vi ac ratione Primat. cap. XIII. pag. 109.*

Digitized by Google

singulæ Ecclesiæ partes sunt unius Ecclesiæ, unam tamen Ecclesiam collectim constituunt *super unum* fundatam; ita singuli Episcopi partem Magni Episcopatus teneant, omnes autem magnum illum efficiant Episcopatum; hoc autem verbo illo *in solidum* denotari quid vetat? Existimaverim tamen illud maluisse *Cyprianum* indicare, quod in *Antifebronio* proposui, ac capite hujus dissertationis quinto uberius explicabitur, a *singulis Episcopis partem Ecclesiæ, sive propriam diœcesim teneri* jure, *ac* jurisdictione, *diœceses ceteras* caritate, *quæ omnibus quibus potest, & quibuslibet modis potest, sive precibus, sive Epistolis, sive Libellis, sive Conciliorum celebratione opitulatur*, ut ait cl. P. *Joh. Baptista Faure* in dissertatione Polemica adversus *Richeristas* (21). Quidni autem mihi liceat tertiam quamdam *Cyprianicæ* sententiæ explanationem proferre, atque illam quidem, nisi maxime fallor, expeditissimam? Episcopatus igitur partem singuli tenent Episcopi, ita tamen partem tenent *Cypriano* auctore, at nihil ullis desit, quominus Episcopi vere recteque appellari possint, ordinis scilicet Episcopalis, quem *commune Sacerdotii culmen a Nicolao* I. vocari paullo antea audivimus, habita ratione; idque vocula illa *in solidum* aptissime denotatur. Enimvero *unam* Ecclesiam semper *Cyprianus* dixit,

(21) *Thes. Theol. T. XII. pag.* 283.

xit, nusquam *indivisam*, immo eam per *totum mundum in multa membra divisam* diserte appellavit (22). Quei igitur non modo *unum* Episcopatum, sed etiam *indivisum* dicere potuit, quem non secus atque Ecclesiam partibus constare, inque illas divisum eo ipso loco indicabat? Facile id intelligitur, modo Episcopatum, qui jurisdictionis ratione in partes secatur, *concordiæ* tamen, ut cum ipso *Cypriano* loquar (23) *mutuæ glutino*, atque *unitatis vinculo copulatas*, *indivisum* ab eo dictum ob communem Episcopis omnibus tanti Ordinis potestatem adseramus. Heinc autem sententia, quam explicamus, clarissima luce perfunditur. Idem enim in ea *in solidum*, quod supra *indivise*, æquo scilicet Episcopalis ordinis jure, quo *alter alteri* nihilo superior est, immo omnes in magna *partium* Episcopalis jurisdictionis diversitate pares omnino sunt inter se se. Atque id ipsum sanctissimæ illius legis fundamentum est, Episcopis datæ & a *Cypriano* non semel inculcatæ, qua eos ut indicavimus, Ecclesiæ primo moderatori ac Principi junctos non cœtui solum singulari, cui præsunt, sed aliis quoque diœcesibus in Christianæ rei discrimine, subvenire eos pro viribus decet. Hæc enim quum jurisdictionis non sit potestas, sed caritatis officium, ad Epi-

(22) *Ep. LV. al.* 52.
(23) *Ep. LXVIII. al.* 67.

Digitized by Google

Episcopalis Ordinis, qui in singulis Episcopis *indivisus* est, sanctitatem, ac præstantiam maxime pertinet. Sed nunc forte incido in aliam *Cyprianici* loci interpretationem, quam cl. *Charlasius* suppeditat in tractatu de *Ecclesiæ potestate* adversus *Maimburgum* (24). Ea ceteris mihi ad *Cypriani* mentem adcommodatior videtur, omnesque de medio tollit difficultates. Obiectus locus ex *Cypriani* ad *Antonianum* epistola sumptus est; in ea autem epistola eo spectabat *Cyprianus*, ut ostenderet, quum *Cornelius* fuisset *Romanæ* Ecclesiæ Episcopus rite & ad Canones electus, non potuisse *Novatianum* simul ejusdem Ecclesiæ Episcopum esse. Nam, inquit, *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur*. Quid ergo in *solidum est*, nisi *solitarie*, *& sine alterius æqualis consortio* (EN SEUL, inquit vir doctus) ut nemo alius ejusdem qua unus Ecclesiæ Episcopatum eodem tempore tenere possit. Hæc ille. Ego autem ad hanc *Charlasii* explicationem juvandam animadverto, *Cyprianum* non dixisse: *Episcopatus unus est, qui a singulis in solidum tenetur, sed* CUJUS *a singulis in solidum* PARS *tenetur*. Si primum illud dixisset, uti facile dicere poterat, locus esset interpretationibus, quas eramus hactenus persequuti.

Ve-

(24) *Cap. I. pag.* 10.

Digitized by Google

Verum quum hoc alterum dixerit, verbum *in ſolidum* ad ipſam *partem*, non ad Epiſcopatum referri par eſt. Neque vero cum ipſa *parte* aptius conjungitur, quam ſi indicato ſenſu intelligatur.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IV.

Jurane Epiſcopatus incircumſcripta ſint, neque ullis obnoxia Romani *Pontificis legibus?*

I. INter *Febronii*, quæ capite antecedenti percenſuimus, commenta præcipuum ſane obtinet locum, quod de incircumſcriptis Epiſcoporum juribus jactat his verbis (1): *Juriſdictio Epiſcoporum ex ſua natura & inſtitutione reſpectu ſuarum diœceſium, illimitata eſt, taliſque per plura ſæcula perſiſtit.* Commentum autem dum illud dixi, æquiore quam quo compellandum fuerat, ſum uſus vocabulo, abſurdiſſimum enim, ac plane deteſtabile nobis ambiguo, quodam, & ad ſpeciem ſano verborum involucro exhibet dogma, quod ſchiſmati viam parare latiſſimam poſſit. Age antequam hoc refutare adgrediamur, quid heic lateat veneni, patefaciamus. Facultates Epiſcopales (excepta tamen deſignatione & adtributione ſubditorum, ſeu regionis ac diœceſis, in qua exerceantur, quæ licet ad *actualem* ut dicimus, *juriſdictionem* neceſſaria omnino ſit, ad Eccleſiaſticam referenda eſt inſtitutionem), Facultates,

(1) *T. II. p.* 255. Eadem docet *Luſitanus* ille *Pereira*, ex quo in ſuam *Febronius* ſatis inconſulto plurima hauſit. *Queſta podeſtà* (ita ille p. 6. commentarii *de poteſt. Epiſcopor.*) *data da Criſto a' Veſcovi è aſſoluta, e ſenza limiti riſpetto al governo di ciaſcheduna dioceſi.*

Digitized by Google

tes, inquam, Episcopales cum ipso Episcopatu fuisse omnes a Christo constitutas vel saltem præceptas Catholicorum inficiabitur nemo. Si vis etiam, incircumscriptæ fuerunt illæ, ut a Christo prodiere, quatenus nullis ipse illarum usum limitibus coarctarit. Illud unum maxime pervidendum, num eas Christus præterea ita infinitas esse voluerit ut pro temporum rerumque varietate, atque Ecclesiæ bono nulli hominum ac ne *Romano* quidem Pontifici illas quod ad usum spectat, & Episcopalis muneris perfunctionem, esset imminuendi, temperandi, certaque ratione coercendi potestas. Hæc duo enimvero inter se maxime distant. Exemplum esto absolvendorum peccatorum potestas; hanc certe Christus Sacerdotibus omnibus impertiit nullis a se finibus *conclusam*; eam tamen posse Episcopos casuum reservatione moderari, ac cohibere compertum est. Episcopales ergo facultates ita incircumscriptas a Christo Episcopis datas, ut *Romanis* Pontificibus illas coangustare non liceat, hoc illud dogma est, quod reapse *Febronius* suadere (a), hoc illud quod a nobis est hoc capite convellendum.

II.

(a) Id diligenter notandum est, nequis fortasse credat, *Febronium* ita *illimitatam* velle in ipsa Episcopatus origine Episcoporum potestatem, *ut quod de libertate, & de quocumque jure simili etiamsi positive sit a natura datum*, animadvertebat *Suarius* (de legib. lib. II. cap. XIV. n. 18.) possit

II. Primum autem, quoniam *Febronius Gallicanam* Eccleſiam totam ſuam eſſe gloriabundus venditat, audiat heic quoque, quid Clerus *Gallicanus* in extraordinariis Comitiis a. 1728. die VIII. Maii habitis hac ſuper re duxerit ſtatuendum. Loquens ille de Epiſcopali poteſtate ait: *At Jeſus Chriſtus ipſe ſua inſtitutione limites præſcripſit huic poteſtati quam ſubiecit Sedi* Petri, *in qua poſuit*

poſſit per homines mutari, quia in ſingulis perſonis eſt dependenter vel a ſua voluntate, vel a Republica. Quæ enim juxta *Febronium* ſunt jura Epiſcoporum? *Fluunt* inquit (T. II. pag. 32.) *hæc jura partim* ex jure divino, *partim ex* Canonibus *totius mundi reverentia ſacratis, ſpectantque omnia bonum animarum, & genuinum Eccleſiæ ſervitium, quibus Epiſcopi* NE POSSINT QUIDEM RENUNCIARE. Alibi dixerat (*T. I. cap.* VIII. §. VI. *n.* 4.) „ Quod Chriſtus *Matthæi Cap.* XVIII. *v.* 18. dixit Apoſtolis, & in horum perſona Epiſcopis: QUÆCUMQUE „ *adligaveritis* &c. id, quemadmodum & cetetæ omnes veritates Evangelii a nemine deſtrui, nec juriſdictio Epiſcopis hoc titulo adtributa ſeu præſcriptionis, ſeu alia „ quacumque via, eis abrogari poterit ... Scilicet poteſtas ligandi atque ſolvendi a Chriſto Epiſcopis data eſt, „ non propter privatum eorum commodum, ſed ad ſervitium & ſalutem fidelium eorum curæ creditorum. Itaque gregi fidelium, & ſaluti animarum nocetur negle„ ctu atque abdicatione jurium Epiſcopalium, aut partis „ eorumdem: tum propter cauſſarum & negotiorum Eccleſiaſticorum retardatam expeditionem, tum propter in„ finitos ſumptus, ut alia heic prætermittam. At contra vo„ luntatem & mandatum Chriſti, contra Evangelium, contra Jus gentium, denique contra commoda publica Chriſtiani orbis non præſcribitur“. Igitur *Febronius* jura Epiſcoporum ita *illimitata* fuiſſe non ſolum in primæva Chriſti inſtitutione, ſed ex ejus voluntate fuiſſe cenſet, ut ne ex ipſorum quidem Epiſcoporum ſenſu, neque de Eccleſiæ auctoritate imminui aut coerceri, aut in alium, ſaltem perpetuo, tranſcribi poſſent.

Digitized by Google

ſuit plenitudinem Apoſtolicæ poteſtatis. Eadem fuerat XV. ſæculo ſententia magno illi *Gerſoni*, cujus ſcrinia *Febronius* compilavit. Nam in tractatu *de ſtatibus Eccleſiaſticis* ſermonem faciens *de ſtatu Prælatorum*, poſtquam docuit Epiſcoporum inſtitutionem eſſe juris divini, tradit eorum *ſtatum* ſubeſſe ſummis Pontificibus, non ita tamen quod *illum poſſit Papa annullare*, ſed ita ut *quoad uſum & exercitium* poſſit poteſtatem illorum *limitare & arcere*. Et conſideratione tertia: *Status Prælationis Epiſcopalis habuit in Apoſtolis & ſucceſſoribus uſum vel exercitium ſuæ poteſtatis ſub* Petro *& ſucceſſoribus ejus, tanquam ſub habente vel habentibus plenitudinem fontalem Epiſcopalis auctoritatis. Unde & quoad talia minores Prælati ſubſunt Epiſcopis, a quibus uſus ſuæ poteſtatis quandoque limitatur vel arcetur: & ſic a Papa poſſe fieri circa Prælatos Majores ex certis & rationabilibus cauſis non eſt ambigendum*. Similia habentur in ejuſdem *Gerſonis* dialogo *de poteſtate ligandi & ſolvendi*. *Cujus poteſtatis* [loquitur de poteſtate juriſdictionis] *plenitudo reſidet penes ſummum Pontificem, & eſt in ipſo tota poteſtative: ceteris vero per partes derivatur juxta determinationem legitimam iſtius fontalis & primæ poteſtatis*, id eſt ejuſdem Pontificis; infertque hunc idcirco poſſe prohibere Prælatis abſolvere a quibuſdam caſibus, quod eſt circumſcribere ſolvendi facultatem. Sed

obrua-

obruamus hominem *Gerſonis* teſtimoniis. *Oppoſitum*, inquit alio loco *Gerſon* (3), *ſentientes*, uti cum *Pereira Febronius*, *quod fas eſt eſſe plures Papas, aut quod quilibet Epiſcopus eſt in ſua diœceſi Papa, vel Paſtor ſupremus æqualis Papæ* Romano, ERRANT IN FIDE, & IN UNITATE ECCLESIÆ (4).

(3) *T. I. Oper. pag.* 158.

(4) *Febronius* ægre ferens hæc a *Gerſonio* dicta fuiſſe primo illa aut interpretari, aut emollire ſtudet: *Adfirmat heic equidem*, inquit ille (*T. II. pag.* 282.) Gerſo, *Papam poſſe, non quidem* pro libitu, *attamen* ex rationabili voluntate, & pro bono Eccleſiæ, *operari circa promotionem, deſtitutionem, ampliationem, & reſtrictionem, imo & exercitium ſtatus Epiſcopalis*. At quid aliud nos? Nam Pontificem tyrannum quemdam, aut deſpoten fingimus, cui *ſtet pro ratione voluntas*, Eccleſiamque *pro ſuo libito* perturbare, atque adeo peſſumdare liceat? Hæ *Febronii* ſuorumque adſeclarum calumniæ ſunt, quibus *Romani* Pontificis dignitatem apud populos in invidiam adducere, utique ob ſanctiſſimum illum *reuniendorum diſſidentium in religione Chriſtianorum* finem conantur. Vidit iſthæc *Febronius*, quare de deferendo *Gerſone* conſultius cogitavit; ne tamen ergo optime de ſe merito Scriptori ingratus plane videretur, excuſare illum nititur. *Verum*, inquit, *ſi crude omnino, generaliter, & prout ſonant accipi velint* Gerſonis *verba, prudenter dici poteſt, eum non loqui ex fonte Juris Eccleſiaſtici, & ex plena notione Ordinis Epiſcopalis, ſed animo quodammodo præoccupato ex uſu, & diſciplina, quam ipſe per plura jam ſæcula durare adverterat, quodammodo ignarus falſæ originis, quam illi potiſſimum dederant ſpuriæ Epiſtolæ primorum Pontificum*. O! ſcelus ſpuriarum harumce epiſtolarum, quæ ne *Gerſoni* quidem magno illi Concilii *Conſtantienſis* oraculo pepercerunt! Quid vero ſi quæ *Gerſon* adverſus *Romanos* Pontifices Curiamque *Romanam* audaciter effutiit, terrerrimorum, quibus illa ſcribebat, temporum conditioni tribuere mallemus, quam accurato rerum examini? Iraſceretur nobis certe *Febronius*, id

III. Atque hæc, quæ recitavimus, Cleri *Gallicani* & *Gerſonis* teſtimonia, invictum præterea adverſus *Febronianam* propoſitionem argumentum ſuppeditant. Plenitudo ſcilicet poteſtatis data fuit a Chriſto *Romano* Pontifici. Quod quidem ipſa *Sorbonica* Facultas ann. MDCLIV. profeſſa eſt hoc edito decreto: *Omnes & ſinguli Magiſtri Noſtri* ... Romanum *Pontificem uti ſummum Jeſu Chriſti Vicarium, & univerſalem Eccleſiæ Paſtorem, cui* PLENITUDO POTESTATIS *a Chriſto data ſit, & fideliter, & libenter agnoſcunt, ac confitentur.* Quamquam quid celeberrimæ quidem, ſed ſingularis tamen Academiæ Theologos appello? Nonne *Florentinum* Concilium definiit, *Romano* Pontifici *in B.* Petro *paſcendi, regendi, & gubernandi univerſalem Eccleſiam a Domino Noſtro Jeſu Chriſto* PLENAM POTESTATEM *traditam eſſe?* Quod ſi unus *Romanus* Pontifex fuit a Chriſto plena hac poteſtate donatus, quid demum reſtat, niſi ut Epiſcopi in partem tantummodo poteſtatis & ſollicitudinis vocati ſint? Hanc conſequutionem, quæ *Febronii* ſyſtema diſiicit, *Baſileenſes* Patres (hos for-

id tamen quum & veritati conſentaneum maxime ſit, & ad *Gerſonis* excuſationem plurimum valeat, Eccleſiæ auctoritatem contemptioni non obiicit. At *uſum & diſciplinam per plura ſæcula* duraſſe, unde conſtituta a Chriſto Epiſcoporum jura ac libertates maxime læderentur, id horribile dictu eſt, nec tam *Gerſonem* excuſat, quam importunum hujus vindicem incredibilis cujuſdam in Eccleſiam irreverentiæ convincit. Sed de his alias.

Digitized by Google

fortaſſe *Febronius* pluris faciet, quam *Florentinos*) in ea, quam *Tarentino* Archiepiſcopo *Eugenii* IV. apud eos Oratori reddiderunt, reſponſione veriſſimam prædicarunt, *Inprimis*, inquiebant, *late explicat* (Archiepiſcopus), *juriſdictionem & poteſtatem ſummi Pontificis, quod caput ſit & Primas Eccleſiæ* .... & SOLUS IN PLENITUDINEM POTESTATIS *vocatus ſit, alii in partem ſollicitudinis* ... ISTA PLANE FATEMUR ET CREDIMUS. Hæc vera quum ſint, eritne umquam ABSOLUTA, ut *Febronius* loquitur (5), & PERFECTA *juriſdictio, atque auctoritas Epiſcoporum*, INVOLVENS OMNEM POTESTATEM NECESSARIAM PRO BONO REGIMINE SUBDITORUM? Profecto ſi illa hujuſmodi eſſet, quid ea plenius excogitare liceret? Plenam ergo quum dicere nefas ſit, ne *abſolutam* quidem aut *perfectam & involventem omnem poteſtatem neceſſariam pro bono Regimine ſubditorum* cum *Febronio* vocabimus.

IV. Quid ad hæc *Febronius*? Equidem non dubito, quin confidentiſſime reſponſurus ſit, e *falſis principiis* iſthæc omnia manaſſe, ex iis ſcilicet, e quibus (6) erutam ait regulam *Can.* 12. *Cauſſa* II. *Quæſt.* 6. " *Eccleſia, quæ prima eſt, ita reliquis Eccleſiis vices ſuas credidit largiendas, ut in partem vocatæ ſint ſollicitudinis, non in plenitudi-*

" *nem*

(5) *T. II. pag.* 255.
(6) *T. II. pag.* 301.

„ nem *poteſtatis*. Hanc expreſſionem ex E-
„ piſtola *Vigilii* Papæ ad *Eutherium* erutam
„ eſſe norant *Romani* Correctores decreti.
„ Obſervamus autem primo cum cl. *Berar-*
„ *do* in Canones *Gratiani Part. II. T. I.*
„ *pag.* 483. non multum auctoritatis huic
„ Epiſtolæ ineſſe, quum eo tempore editæ
„ proponatur, quo *Vigilius* nullo adhuc ju-
„ re *Romanæ* præerat Eccleſiæ, anno vide-
„ licet 538. Deinde notavit *Baluzius in Col-*
„ *lect. Concil. pag.* 2468. nec non in *Ad-*
„ *dit. ad lib. V. Cap. 26. n. 9. de Concord.*
„ *Sacerdotii & Imperii*, falſo eamdem epi-
„ ſtolam inſcribi ad *Eutherium*, quum in-
„ ſcribenda ſit ad *Profuturum Bracarenſem*;
„ idque non ſolum probavit ex perveteſto
„ Codice Eccleſiæ *Lugdunenſis*, & tribus a-
„ liis vetuſtiſſimis *Colbertinis*, ſed & inſu-
„ per obſervavit, in iiſdem antiquiſſimis
„ exemplaribus deſiderari locum illum, ex
„ quo *Gratianus* hunc Canonem XII. qui
„ incipit: *Qui ſe ſcit*, formavit. Unde in-
„ fert *Joh. Petrus Gibert Tom. I. pag.* 262.
„ locum illum eſſe unum ex additamentis,
„ quæ *Iſidorus Mercator* voluit vendere pro
„ legitimis mercibus antiquorum Pontificum,
„ quemque ipſe eruit ex epiſtola S. *Leonis*
„ M. ad *Anaſtaſium* Archiepiſcopum *Theſſa-*
„ *lonicenſem*, in qua loquendo *ad ſuum* in
„ Illyrico *Vicarium* ſic ſcripſit: *Vices noſtras*
„ *ita tuæ credimus caritati, ut in partem ſis*
„ *vo-*

„ *vocatus ſollicitudinis, non in plenitudinem* „ *poteſtatis.*

V. Ut autem demus nugas iſtas eruditiſſimas, quas fere omnes ex *Pereiræ* libro *de Epiſcoporum poteſtate* (7) *Febronius*, diſſimulato tamen illarum fonte, in medium adtulit, alicujus eſſe momenti, an *Florentinorum* Patrum definitionem enervabunt? Ad hæreticos ſcopulos navim impingere is mihi videretur, qui Œcumenici Concilii definitionem falſis eſſe monumentis innixam adſeveraret. Num Synodalium definitionum veritas indubiæ monumentorum, quæ a Patribus Theologiſque producuntur, fidei illigata eſt? Non Spiritus Sancti adflatui, atque adjutorio? An vero Sanctus quoque Spiritus ſpuriis *Iſidori* mercibus illudi ſibi paſſus ſit? Verum *Febronius* monendus inſuper eſt, ne ſuis illis ex *Pereirano* promptuario prolatis deliciis plus æquo oblectetur; ſunt enim leviuſculæ, ſunt ſaporis expertes, ſunt ad creandam nauſeæ moleſtiam aptiſſimæ. Certe ſua adhuc ſtabit *Vigilianæ* ad *Profuturum* epiſtolæ auctoritas. Neque enim tam certum eſt, ut *Febronius* ſumit, fuiſſe epiſtolam illam eo tempore a *Vigilio* perſcriptam, quo nondum *Romanæ* Eccleſiæ legitimo jure præerat (8). Licet autem tunc il-

(7) *Princip. I. num.* XIV. *pag.* 24. *ſeq.*

(8) Ea quæſtio num *Vigilius* quo anno eam perſcripſit epiſtolam [anno autem perſcripſit DXXXVIII.], legitimus

lam dediſſe *Vigilium* concederemus, non tamen ea hac in re minus haberet ponderis; teſtis enim eſſet, quænam de *Romani* Pontificis auctoritate illis temporibus circumferretur ſententia; nec certe *Vigilius*, qui quanta in ſe ob *Silverii* depoſitionem, ſuamque ele-

mus Pontifex fuerit, a *Silverii*, in cujus locum intruſus ſs fuerat, obitu potiſſimum pendet. Mortuum autem *Silverium* eo ipſo anno DXXXVIII. contra quam *Baronius*, & *Papebrochius* ſenſerat, quorum ille in annum DXL. hic in annum DXXXIX. ejus Pontificis obitum confert, apud doctos viros poſt *Pagium* obtinuit opinio; De menſe autem quo *Silverius* interiit, nulla eſſe dubitatio poteſt, licet enim Scriptor Operis inſcripti l' *Art de verifier les dates*, & *Gallus* auctor compendii Chronologici hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Pariſiis* editi a. 1752. menſem Julium adſcribant, id vel typographi vitio factum, vel aliqua illorum incogitantia; conſtat enim obiiſſe *Silverium* die xx. Junii. Ut igitur compertum ſit, epiſtolam, qua de agimus, ſcriptam fuiſſe *Vigilio* nondum legitimo *Romanæ* Eccleſiæ Pontifice, ante diem xx. Junii *Silverio* emortualem mitti debuiſſet. Atqui id in controverſiam vocari non injuria poteſt; in Codice enim *Colbertino* data dicitur *Romæ* III. *Kal. Julias* Flavio Johanne V. E. *Conſule*, non Kalendis Martii, quod alii Codices habent. Ac Codicis illius potiorem hac ſaltem in re habendam eſſe rationem, duo mihi ſuadent. Alterum eſt Conſulis adnotatio, quæ in ceteris, ubi vel *Voluſianus*, vel *Wiliſarius Johanni* adjunguntur Conſules, vitiata eſt; in *Colbertino* ad ea, quæ de tenius *Johannis* conſulatu ex aliis monumentis explorata ſunt, accuratiſſime exacta. Alterum eſt, Braccarenſes Patres a. DLXI. eam epiſtolam agnoviſſe *ab ipſa Apoſtolicæ Sedis auctoritate* profectam; in Concilio enim *Braccarenſi* I. Can. XXII. legimus: *Item placuit ut eodem ordine Miſſa celebrentur ab omnibus, quem* Profuturus *quondam hujus Metropolitanæ Sedis auctoritate ſuſcepit ſcriptum*. Neque enim credibile eſt, Patres illos aut ignoraſſe, num *Vigilius*, quum eam dedit epiſtolam, legitimo jure *Romanam* adminiſtraret Eccleſiam, aut voluiſſe illegitimi Pontificis litteras graviſſimo illo honoris titulo condecorare.

Digitized by Google

electionem passim jactarentur probra, adprime notat, tam imprudens fuisset, ut novas sibi simultates falsa suæ Sedis ostentatione conciliare non vereretur. Quorsum vero *Febronius* epistolam illam *Eutherio* perperam inscriptam memorat? Id equidem libentes damus, non ad *Eutherium*, sed ad *Profuturum* eam fuisse a *Vigilio* missam; sed quid tum? Proptereane aut epistola ipsa tota quanta conficta est, aut ab *Isidoro* interpolata? Confictam non fuisse testes habemus luculentissimos *Braccarenses* Patres, quos in superiore adnotatione appellavimus. Quæ porro collectio isthæc est? *Vitiatum est Episcopi nomen ad quem* Vigilius *scripsit, adserta illi ergo sunt, quæ de Apostolicæ Sedis auctoritate in ea leguntur*. At hæc in pluribus desiderantur ejus epistolæ MSS. exemplaribus (9). Non nego; sed illud etiam novi in uno tantum *Florentino* exemplo *Ballerinios Leonis* M. prolixam reperiisse epistolam, quæ in ceteris omnibus codicibus multo brevior est, nec tamen in criticæ artis leges peccasse viros doctissimos, qui solius *Florentini* Codicis auctoritatem reliquorum

(9) Qui descripta *Febronii* verba *in iisdem antiquissimis exemplaribus* recoluerit, intelliget profecto, in omnibus illis exemplis, in quibus *Profuturi*, non *Eutherii* nomen prænotatur, hunc de Apostolica Sede locum desiderari. Verum sciat, *Baluzium* quatuor quidem exemplaria appellare, quæ *Profuturi* nomen exhibent, tria tamen solummodo, in quibus locus ille deest.

Digitized by Google

omnium prætulerint consensioni .. Nec sane video, cur *Vigilius* verba illa ex decessoris sui *Leonis* ad *Anastasium* epistola mutuari non potuerit, quum id ipsum deinde *Gregorius* IV. aliique *Romani* Pontifices facere non dubitarint. Illud etiam quei intelligamus, potuisse *Febronium* illa *Leonis* verba ad Patriarchalem in *Illyricum*, non ad Pontificiam Primatis in universam Ecclesiam auctoritatem referre? Quod enim heic ait, eam a *Leone ad suum in* Illyricum *Vicarium* fuisse scriptam epistolam, ad illud spectaret, quod in Superiore libro scripserat (10): *Verum agitur heic aperte de potestate* Patriarchali, *quam eo tempore, id est, saeculo V.* Romanus *Pontifex per* Illyricum *obtinuit*. *Pereira* quidem *Leonem* illa ad *Anastasium come a suo Vicario* [quibus paucis verbis *Febroniana* hæc sententia continetur] scripsisse adnotavit; at id mirum esse non debet, quum ea non viderit, quæ in *Antisebronio* (11) ista de re disputavimus. Illud non intelligo, qua fide *Febronius* eadem chorda oberret *Pereirana* describens quum *Antisebronium* non solum legisse sed etiam confutare se jactet. Dixeram, datam quidem fuisse a *Leone* ad Vicarium in *Illyrico* suum *Anastasium* epistolam, *Leonem* tamen in illa non Occidentalis Patriarchæ, sed universalis Primatis

(10) *T. I. Cap. III. §. V. n. 3.*
(11) *T. I. diss. III. Cap. I. n. 3.*

Digitized by Google

matis auctoritatem præferre. Exordium epistolæ hujusmodi est (12): *Quoniam sicuti præcessores mei præcessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum secutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi: ut curam, quam universis Ecclesiis principaliter ex divina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis adjuvares.* Patriarchatus certe non *divinæ*, sed humanæ institutionis est. Quomodo igitur *curæ*, *quam universis Ecclesiis* (non solius *Occidentis*) *principaliter ex divina institutione* debebat, vices *sui moderaminis Anastasio* delegatus adscripsisset, si unam Patriarchalem dignitatem spectasset? Ita autem spectavit, ut in ea quoque epistola, quam ad *Illyricianos* Metropolitas de *Anastasii* Electione conscripsit, eadem gravius inculcarit; *Et quia*, inquit (13) PER OMNES ECCLESIAS *cura nostra distenditur, exigente hoc a nobis Domino, qui Apostolicæ dignitatis beatissimo Apostolo* Petro *primatum fidei suæ remuneratione commisit, universalem Ecclesiam in fundamenti ipsius soliditate constituens, necessitatem sollicitudinis, quam habemus, cum his, qui nobis collegii caritate juncti sunt, sociamus. Vicem itaque nostram fratri & Coepiscopo nostro* Anastasio, *secuti eorum exemplum, quorum nobis recordatio est veneranda, commisimus.* Quæ ergo *sollicitudo* est, in cujus partem vocatum a se

(12) *Ep. XIV. Ballerin. edit. col. 683.*
(13) *Ep. X. col. 617.*

Digitized by Google

a se *Anastasium Leo* scribit? Cura illa profecto, *quam universis Ecclesiis principaliter ex divina institutione* se debere agnoscebat, quæque *per omnes Ecclesias distenditur exigente &c.*, Cura scilicet non Patriarchæ, sed Pontificis. Dum igitur *Anastasium* in *plenitudinem potestatis* vocatum a se negat, de eadem potestate loquitur, in cujus tantummodo partem vocavit; si ergo hæc Pontificia est, non Patriarchalis, illa quoque non Patriarchalis esse debuit, sed Pontificia. Hæc *Pereira* non legit; legit *Febronius*, hic in sua tamen sententia perstitit. Adeo difficile est, quas semel imbiberis in rebus præsertim ad Religionem pertinentibus, opiniones abjicere. Sed hoc saltem ab eo vellem maxime, ut ne *Antifebronium* se refeliisse jactaret, qui non dico graviora, sed ne leviora quidem in eo sibi objecta adtigerit.

V. Ad hujus capitis institutum redeo, noviisque argumentis *Febroniano-Pereiranum* de absoluta & incircumscripta Episcoporum potestate paradoxum adgredior. Illud ergo velim mihi edicat *Febronius*, an eorum meminerit, quæ in primo volumine docuit? Hæc ab ipso tradita lego (14), *clavium potestatem Universitati Ecclesiæ proprie, & ita transcriptam esse, ut illa per eos Ministros pro sua cujusque portione .... exerceatur*. Porro

(14) T. I. Cap. §. 6. pag. 32.

ro si hæc vera censet, non negabit utique, Ecclesiam potestatis sibi transcriptæ, dum eam cura ministris exercendam communicat, certos posse fines præscribere. Id tam evidens est, ut *Pereira* eidem *Febroniano* nixus principio fassus aperte sit posse Ecclesiam Episcopali potestati modum adhibere (15). Adhibuit enimvero quam sæpissime. Ordinationem quis nesciat præcipuam esse Episcopalis Ordinis functionem? *Quid enim* ajebat S. *Hieronymus* (16), *facit excepta ordinatione Episcopus, quod Presbyter non faciat?* Ordinandi tamen potestatem quod legibus Synodi cum Generales tum Provinciales coangustarunt? Fas non erat Episcopo Clericum alienæ diœceseos ordinare, in suamque Ecclesiam inconsulto ejus Antistite pertrahere: ita præter generalia Concilia *Nicænum*, ac *Chalcedonense* sanxerunt Synodi *Arelatensis*, *Turonensis*, aliæque quamplurimæ. Primum *Carthaginense* Concilium cavit præterea ne Episcopi clericatui laicos quoque alterius diœceseos, non impetrata ab eorum Episco-

(15) Della Podestà de' Vescovi pag. 103. " Tutta la „ Chiesa, la quale consiste nella Congregazione di tutti „ i fedeli, ed a cui riguardò principalmente Gesù Cristo, „ quando concesse a S. *Pietro* ed a tutti gli Apostoli le „ chiavi della podestà spirituale, e come la proprieta„ ria di queste chiavi, della quale il Papa, e li Vescovi „ non sono che ministri, e dispensatori, sicchè ad essa „ appartiene il regolare, e *limitare*, come di fatto ha re„ golato e *limitato* per mezzo de' suoi Canoni l' uso, e „ l' esercizio di questa podestà spirituale de' suoi ministri,"

(16) *Ep. LXXXV. ad* Evagr.

ſcopis venia adſcriberent; quod tamen alibi licebat. Quid etiam ſunt tot irregularitatum genera, quibus ab ordinatione prohibebantur bigami, in hæreſim lapſi, ii quoque qui ob aliquod crimen publicæ pœnitentiæ fuiſſent obnoxii, aliique a *Toletano* IV. Concilio commemorati? niſi totidem Epiſcopalis vincula dignitatis? Quæ *Africani* Patres ad vindicandos a diœceſanorum Epiſcoporum juriſdictionem monacos conſtituerint, notiora ſunt, quam ut heic a me repetantur (17). Nonnulla potius, quæ ad Eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem, diſtributionemque pertinent, enarremus. *Antiochenum* Concilium in hæc bona, redituſque Eccleſiarum plenam Epiſcopis poteſtatem contulerat; Provinciarum tamen Conciliis ut in Epiſcopos, qui in ſuam ipſorum utilitatem illa converterent aut ſine Presbyterii conſilio illa domeſticis ſuis permitterent adminiſtranda, graviter animadverterent, injunxit. Œconomos deinde, ad quos bonorum Eccleſiaſticorum cura pertineret, a ſingulis Epiſcopis deligi juſſit *Chalcedonenſe* Concilium. De legibus ſileo, quæ eadem bona alienari vetant; de illis etiam, quibus Epiſcopi quatuor in partes Eccleſiarum ſuarum reditus dividere juſſi ſunt. Satis hæc ſunt, ut quiſque intelligat nihil poſſe a veritate alienius excogitari, quam incircumſcripta nulliſque Eccleſiæ ſtatutis

(17) Confer *Antifebronium* T. II. pag. 402.

Digitized by Google

tutis obnoxia jurisdictione Episcopos frui.

VI. Video quid responderi possit, particularia Concilia, multoque magis œcumenica posse Episcoporum potestatem certis legibus adstringere, non posse *Romanum* Pontificem. Verum 1. nunquam efficiet *Febronius*, ne hæc cum superiore suo dogmate conflictentur. Si enim Synodis licet modum ponere Episcoporum potestati, non ergo hæc *origine* ac *institutione sua* quoad suarum Ecclesiarum gubernationem ABSOLUTA, ILLIMITATA, ac INCIRCUMSCRIPTA EST, quod ipse ait (18). Deinde, ut optime animadvertit cl. *Ballerinius* (19) „ ratio veri & „ proprii Synodorum juris alia non est, ni„ si quia eadem Concilia, licet particularia, „ non autem œcumenica fuerint; cum ta„ men ejusdem provinciæ vel regionis Anti„ stitibus jurisdictione præstarent, poterant „ ipsis eum Episcopalium facultatum usum „ præscribere vel mutare, qui utilior esset, „ & in ædificationem Ecclesiæ conferret. „ Hoc jus si tribuitur conciliis particulari„ bus, quæ solo jure Ecclesiastico toti pro„ vinciæ vel regioni, ejusque Episcopis ju„ re divino in origine institutis præsident; „ quanto magis concedendum succesforibus „ S. *Petri*, qui omnibus Episcopis, ipsisque „ particularibus Synodis præsunt jure divino?

(18) *T. II. pag. 272.*
(19) *De Potest. Eccles. Summor. Pontific. Cap. I. pag. 24.*

Digitized by Google

no ? Poterunt ergo & hi, si ex varietate „ circumstantiarum expediat, in ædificatio„ nem Ecclesiæ Episcoporum facultates mo„ derari, vel etiam restringere". Ac certe in Ecclesiastica historia hospes plane sit oportet, qui nesciat, a primis usque Ecclesiæ sæculis, (de his loquor, ne *Febronius* ab *Isidorianis* Decretalibus tantam illatam esse perniciem inclamet) *Romanos* Pontifices innumera fere sanxisse, quibus Episcoporum jurisdictio circumscribebatur. Paucis tamen exemplis contentus ero. Inter decreta, quæ ad *Himerium Tarraconensem* omnino servanda *Siricius Romanus* Pontifex misit, hoc legere est (20) " de his qui acta pœnitentia (*pu*„ *blica, hæc enim semel tantum suscipi pote*„ *rat*) tanquam canes ac sues ad vomitus „ pristinos & volutabra redeuntes, *&* mi„ litiæ cingulum, & ludicras voluptates, „ & nova conjugia, & inhibitos denuo ap„ petivere concubitus, quorum professam „ incontinentiam generati post absolutionem „ filii prodiderunt. De quibus, quia jam „ suffugium non habent pœnitendi, id du„ ximus decernendum, ut sola intra Eccle„ siam fidelibus oratione jungantur, sacra„ mysteriorum celebritati, quamvis non me„ reantur, interfint; a Dominicæ autem „ mensæ convivio segregentur; ut hac sal„ tem districtione correpti, & ipsi in se „ sua

(20) *T. I. Epistol. Rom. Pont. Coust. col.* 628.

„ ſua errata caſtigent, & aliis exemplum
„ tribuant, quatenus ab obſcœnis cupidita-
„ tibus retrahantur. Quos tamen, quoniam
„ carnali fragilitate ceciderunt, viatico mu-
„ nere, cum ad Dominum cœperint profi-
„ ciſci, per communionis gratiam volumus
„ ſublevari". En Epiſcopalem poteſtatem in iis, quæ ad ipſam Pœnitentiam quum pertineant, Epiſcoporum munus propius ſpectant, a *Siricio* circumſcriptam. Circumſcripſit & *Innocentius* I. Sciſcitatus ex eo fuerat *Toloſanus* Epiſcopus *Exſuperius* " quid
„ de his obſervari oporteat, qui poſt ba-
„ ptiſmum omni tempore incontinentiæ vo-
„ luptatibus dediti, in extremo fine vitæ
„ ſuæ pœnitentiam ſimul & reconciliatio-
„ nem communionis expoſcunt .... Nam
„ conſuetudo prior tenuit, ut concederetur
„ pœnitentia, ſed communio negaretur. "
„ Reſpondet *Innocentius* (21): poſtquam do-
„ minus Noſter pacem Eccleſiis ſuis reddi-
„ dit, jam depulſo terrore, communionem
„ dari abeuntibus placuit, & propter domi-
„ ni miſericordiam, quaſi viaticum profe-
„ cturis, & ne *Novatiani* hæretici negantis
„ veniam aſperitatem & duritiam ſequi vi-
„ deamur. Tribuetur ergo cum pœnitentia
„ extrema communio". Quo factum, ut Epiſcopi contra quam prius ex ſua ipſorum poteſtate fecerant, deinceps communionem his

(21) *ibi col.* 192.

his tribuere omnino debuerint. Sed ipsam quoque non Provincialium modo, sed etiam Nationalium Synodorum auctoritatem a Romanæ Sedis Pontificibus coarctatam videamus. In *Illyrico* certe, ac *Galliis* Provinciarum Synodi absque Vicarii Apostolici adsensu haberi non poterant (22). Causas autem majores, ac supremum de illis judicium post synodale decretum sibi *Romani* Pontifices servarant. Verum nihil hac in re luculentius proferri potest, exemplo, quod *Africani* Patres nobis suppeditant sub quarti sæculi finem, quinctique initium tam magna sacrorum ministrorum penuria *Africanæ* laborabant Ecclesiæ, ut multæ earum plebes essent desertæ, in aliis ne unus quidem diaconus reperiretur. Provideri tantæ *necessitati* poterat partim recipiendo in suis *gradibus* eos, qui e *Donatistis* ad Catholicam unitatem revertebantur, partim vero promovendo ad Ordines saltem illos, qui apud *Donatistas* baptizati in infantia, rationis usu præditi ad Catholicam redierant. Duo autem interdicta *Romanorum* Antistitum in transmarino Concilio [quod *Capuanum* fuisse a. 391. perquam verisimiliter cl. *Ballerinius* conjicit] edita obstabant, unum quod memoratur in Synodo *Carthaginensi* anni CCCCI.

Id.

(22) *Colligere nisi cum ejus* (Vicarii) *voluntate Episcopos* (Metropolitani) *non præsumant*. Cœlestinus ep. III. T. I. Const. col. 1065.

Digitized by Google

Id. Septembris, *ut ordinati in parte* Donati, *si ad Catholicam correcti transire voluerint, non suſtipiantur in ſuis honoribus* (23); Alterum indicatum in alia Synodo *Chartaginenſi* anni ejuſdem XVI. Kal. Julias, ne infantes *Donatiſtarum* ad Eccleſiam redeuntium ad ordines promoverentur (24). Non immoror hiſce interdictis, quæ tamen, ut recte idem *Ballerinius* ait (25) *reſtrictionem poteſtatis Epiſcopalis evidentiſſimam præferunt*. Decreta enim legatio eſt ad Papam *Anaſtaſium*, & *Venerium Mediolanenſem* [præfuerat enim *Siricii* nomine *Capuanæ* Synodi S. *Ambroſius Mediolanenſis*], uti expoſita neceſſitate ad ordinationem infantium diſpenſatio peteretur, *quia ab his ſedibus hoc fuerat prohibitum*. Quod ad *Romanam* ſedem adtinet, id heic perpendi velim. *Africani* ob memorata tranſmarinæ Synodi interdicta decrevere (26), *ut litteræ mitterentur ad fratres & Coepiſcopos Noſtros &* MAXIME [notet hocce adverbium *Febronius*] ad *Sedem Apoſtolicam*; ceteri enim licet magnarum urbium *Occidentis* Epiſcopi, nullum per ſe juriſdictionis titulum in *Africam* obtinebant, niſi quatenus uniti *Romano* Antiſtiti in aliqua Synodo unam cum eo ſententiam ferebant. In ea autem, quam expoſuimus, animarum neceſſitate, nonne po-

(23) *Can. LXVIII. Codic. Afric.*
(24) *Can. LVII. Codic. Afric.*
(25) *De Poteſt. Eccleſ. p.* 20.
(26) *Can. cit. LXVIII. Cod. Afric.*

Digitized by Google

tuissent *Afri* providere suis plebibus ex *Donatistis* conversis, nihil obstantibus interdictis Synodi transmarinæ, a quibus ipsa necessitas justam dispensationis causam præbebat? " Ita „ quidem egissent, inquit *Ballerinius* (27), „ qui hanc restringendi facultatem Apostolicæ „ Sedi denegassent. Sed *Africani* hoc jus ei„ dem competere non ignorantes, etsi magnis „ premerentur angustiis, nihil ausi sunt ipsis „ interdictis contrarium facere, nisi prius „ missis legationibus transmarinam Ecclesi„ am, & MAXIME *Romanam* Sedem consu„ lerent. " At hæc fortasse *Febronius* reponet, a *Romanis* Pontificibus acta fuisse tamquam *Occidentis* Patriarchis, non veluti universæ Ecclesiæ Primatibus. Nolim autem ego hac de re morosius contendere, quamquam quæ nuper de *Leonis* M. ad *Anastasium* epistola diximus, satis huic effugio viam intercludunt. Id unum a *Febronio* pervelim, ut mihi aperte edisserat, an istæc Episcoporum juribus adversentur? Si negat; jura igitur Episcoporum *sua origine & institutione* incircumscripta non sunt; an enim certos intra fines cohibere possent, quæ Christus *absoluta* esse, & illimitata voluisset? Si adfirmat; non igitur solum post prolatas *Isidori* merces, sed etiam multo antea atque ab ipsis primis Ecclesiæ sæculis peccatum ab omnibus *Romanis* Pontificibus etiam sanctitate

(27) *l. c. pag.* 22.

tate clarioribus, ut qui Patriarchali dignitate abusi aliena jura invaserint, læserintque; quodque mirandum magis, non silentibus modo Episcopis, sed adsentientibus, probantibus, sibique parendum palam profitentibus. Hæc si *Febronius* expenderit, victas fortasse dabit manus, erroremque suum ejurabit.

VII. Quid enim quæso si cum his conferantur argumentis, quæ post *Pereiram* undique corrasit ad dogma suum confirmandum? quam imbecilla, quam implicata, quam turpiter misereque contorta! Primum ait (28), „ quod hæc potestas a Christo Apo„ stolis data ad regimen suarum respective „ Ecclesiarum, aut diœcesium, vel provin„ ciarum, quæ cuique seu divina inspiratio„ ne, seu communi consensu obvenerat, „ fuerit *absoluta* ac *illimitata*, ad *quoscunque* „ *casus* & occurrentias se se extendens. E„ tenim forma verborum, qua Christus in „ hac Apostolorum missione usus est, po„ testatem indicat, nullis circumscriptam „ limitibus: *Data est mihi*, inquit, OMNIS „ *potestas: euntes ergo docete &c.* Item: *sicut* „ *misit me Pater, & ego mitto vos &c.* In seque„ lam hujus missionis & commissionis om„ nes & singuli Apostoli in provinciis, quas „ administrabant, constituerunt Episcopos „ cum simili facultate, alios Episcopos con-

(28) *T. II. pag.* 256. quæ omnia descripta sunt ex *Pereiræ* libro *princip. 1. n. 1. pag.* 3.

„ ſtituendi & ordinandi. Hoc fecit S. *Jo-*
„ *hannes* in Eccleſiis *Aſiæ* Proconſularis, u-
„ bi teſte *Tertulliano de Præſcript. cap.* 32.
„ ordinavit S. *Polycarpum* Epiſcopum *Smyr-*
„ *næ*. Sic & S. *Paullus Titum* reliquit *Cre-*
„ *tæ*, ut ea, quæ deſunt, corrigat, & Epi-
„ ſcopos per civitates conſtituat. *Epiſt. ad*
„ Titum *Cap. I. V.* 5. Hoc ultimum ſatis
„ indicat, *Tito* etiam fuiſſe jus, virtute po-
„ teſtatis ordini Epiſcopali a Chriſto adne-
„ xæ, in ſuo diſtrictu, ordinandi Epiſcopos,
„ ubi hactenus non fuerant; & hæc eſt ſu-
„ blimior ac præcipua ex hierarchicis fun-
„ ctionibus. " Hinc autem fieri *Febronius* exiſtimat, ut quemadmodum incircumſcripta fuit Apoſtolorum poteſtas, ita & Epiſcoporum, qui illorum ſunt ſucceſſores, auctoritas nullis finibus concludatur. Sed qua ratione Epiſcopi Apoſtolis ſuccedant, dictum ſupra abunde eſt. Dictum eſt etiam, Apoſtolos ut qui extraordinaria quadam legatione fungerentur, habuiſſe quidem ampliſſimam in univerſum orbem poteſtatem, non tamen *ſupremam*, atque ita incircumſcriptam, ut *Petro* tanquam Eccleſiæ capiti ac Principi ſubiecti non eſſent. Quoniam vero *Febronius* cum *Pereira* particularem illius *ſicut* vim exaggerat, quaſi omnimodam inter Chriſti Apoſtolorumque miſſionem ſignificarent aut æqualitatem aut certe ſimilitudinem, meminerit, velim, ſe *Petri* Primatum fateri. Fuerit,

rit, ut *Febronius* vult (29) „ *jus ſupremæ* „ *inſpectionis* ; hac de re quæſtionem nunc „ non ingrediar ; primatus tamen fuit, quem „ nullus in Chriſtum habuit. Quid ergo ſi „ ita *Febronium* redarguam? *Apoſtoli a Chri-* „ *ſto tanta præditi poteſtate ſunt miſſi, quan-* „ *to ipſe a Patre miſſus fuerat :* SICUT miſit me Pater, & ego mitto vos ; *quid igitur* Petri *Primatum mihi* Febroni *oggeris ? Ulliuſne Primatis* inſpectioni *ſuberat Chriſtus ? Minime ſane ; Qui igitur miſſi ſunt a Chriſto* SICUT *miſſus Chriſtus fuerat a Patre, nullius Primatis fuere Apoſtoli* inſpectioni *ſubiecti*. Nihil profecto adferri a *Febronio* poterit, quo ab hac noſtra argumentatione extricare ſe poſſit. Quod ſi Primatus aliquis in *Petro*, ne cum certiſſimis fidei decretis pugnemus, agnoſcendus omnino eſt, quibus tandem momentis *Febronius* efficiet, Primatum illum ſuum *inſpectionis* cum Chriſti verbis conciliari poſſe, non quem ipſi tuemur, *juriſdictionis* primatum. In his porro, quæ de ſacris ordinationibus *Febronius* commemorat, nihil equidem video, quod ad rem faciat. Fuiſſe Apoſtolis Epiſcoporum ubique gentium conſtituendorum poteſtatem concedimus ; & hoc damus potuiſſe illos eamdem cum ejuſmodi Epiſcopis facultatem, ita rebus Eccleſiæ tunc omnino exigentibus, communicare. Hoc probandum *Febronio* fuerat,

(29) *T. II. pag. 261.*

Digitized by Google

Apoſtolos poſitis a ſe Epiſcopis eamdem, quam ipſi a Chriſto adceperant, ampliſſimam in omnes Fideles juriſdictionem tribuiſſe; ſed quo demum pacto iſtud ex illis ducetur? Immo, ne quæ hactenus expoſita a nobis ſunt, inconſulto repetamus, vel ipſa ratio, quam Apoſtoli cum ſuorum temporum Epiſcopis iniere, id vetat adſerere. Mitto legibus, quas de Quadrageſimali jejunio, de Paſchatis ſolemnitate, de agaparum celebratione, de Sacramentorum ritibus, de abſtinentia a ſuffocato & ſanguine ediderunt Apoſtoli, æque Epiſcopos ac ceteros fideles obnoxios fuiſſe; quid vero peculiares illæ a *Paullo* latæ leges de bigamis, deque Neophytis non ordinandis? Nonne Epiſcoporum poteſtatem circumſcribebant? Inanis ergo eſt tota hæc de Apoſtolorum poteſtate garrulitas.

VIII. Non minus imbecillis & nugatoria altera eſt argumentatio, quam etiam & *Pereira* (30) hauſit *Febronius* (31). " Dabimus, inquit ille, pro ſolido, & generali argumento *abſolutæ & perfectæ* juriſdictionis, atque auctoritatis Epiſcoporum, *involventis omnem poteſtatem pro bono regimine ſubditorum*," dabimus, inquam, jus, quod ex conſtanti doctrina celebriorum Canoniſtarum & meliorum Theologorum ha-

(30) *Princip. II. pag.* 38.
(31) T. II. *pag.* 257.

Digitized by Google

„ habent, ex cauſſis Canonicis diſpenſandi „ in quacunque lege Eccleſiaſtica, etiam „ generalis Concilii. Sic tradunt Gloſſa in „ *Cap. 29. X. de ſent. excomm. ad Verb. ſi-* „ *bi ſpecialiter non retinuit*. Card. Cuſanus „ *de Concordantia Catholica lib. II. cap. 20.* „ *Sylveſter Prieras* Magiſter Sacri Palatii *in* „ *ſumma V. Diſpenſatio num. 2.* Rebuffus *in* „ *Praxi Benef. Tit. diſpenſ. ad plura benef.* „ *n. 32.* Thomaſſinus *Part. II. lib. III. cap.* „ 24. *n.* 14. *&* *Cap.* 25. *n.* 15. Van-Eſpen „ *Tract. de diſpenſ. cap.* 1. §. 7. Gibert *Corp.* „ *Jur. Canon. Tom. II. pag.* 102. *&* 104. „ Barthel *Annot. ad Jus Canon. lib. I. Tit.* „ 33. *p.* 137. Anton. Pereira *de Poteſt. E-* „ *piſc. circa diſpenſat. Princip. III. pag.* 38. „ *&* *ſeqq.* " (32). Tum ex hiſtoria Eccle-

(32) Diſſimulare non poſſum duo grati animi officia, quæ *Febronius* heic *Pereiræ* rependit. Primum eſt, quod quemadmodum *Pereira Febronium*, ita hic illum viciſſim in huncce CELEBRIORUM *Canoniſtarum*, *&* MELIORUM *Theologorum* indiculum, omni pudore ſepoſito, intulerit. Alterum eſt, quod perridiculum ſui *Pereiræ* errorem tacitus correxerit. *Sic tradunt*, inquit *Febronius &c. Gloſſa &c.* Recte. At *Pereira* (*p.* 38.) " così tengono il „ Cardinale *Cuſano*, *Silveſtro Prierate* Maeſtro del Sacro „ Palazzo, il *Vaneſpen*, *Bertelio*, il *Febronio*, il *Gibert* „ SEGUITI TUTTI dalla gloſſa". Oh! ſtuporem hominis longe digniſſimi, qui inter *celebriores* Canoniſtas, ac *meliores* Theologos a *Febronio* referretur! Potuitne *Gloſſæ* auctores SEQUI OMNES, quorum alii aliquot poſt eam Juri Canonico adſcriptam ſæculis floruerunt, alii etiamnum vivunt? Verum *Febronius* inclementiſſimus, ille Pontificiorum doctorum, ac *Romanæ* præſertim *Rotæ* conviciator novit amici ſui parcere exiſtimationi.

Digitized by Google

ſiaſtica ex eodem ſcilicet *Pereira* nonnulla profert exempla ſacrorum Antiſtitum, qui in Canonicis etiam Generalium legibus de non transferendis ad alias Eccleſias Epiſcopis, de non evehendis ad Epiſcopatum Neophytis, ac Bigamis, de non eligendis Epiſcopis, qui in ordine ſaltem diaconi non eſſent conſtituti, de non ordinandis duobus in una civitate Epiſcopis non ſemel diſpenſarunt. *Febronio* ſcilicet, ut cum *Perſio* loquar, *turgeſcit pagina* eruditis *Pereiræ nugis*. *Nugas* voco, quæ ad inſtitutum non pertinent. Quotus enim quiſque eſt, qui neſciat Epiſcopos juſta de cauſſa, atque ubi præſertim manifeſta Eccleſiæ utilitas, aut neceſſitas id poſtulat, neque ad ſuperiorem conſulendum aditus facile pateat, diſpenſare in Eccleſiaſticis legibus poſſe? Ejuſmodi enimvero pleræque fuerunt contra Canones ſive translationes ſive ordinationes, de quibus *Febronius*. Certe S. *Baſilius Euphronii* translationem a *Colonienſi* ad *Nicopolitanam* ſedem a temporum neceſſitate excuſat. *Præclara œconomia*, inquit ille ad Clericos *Colonienſes* (33), *erga religioſiſſimum fratrem noſtrum* Euphronium *ab his, quibus Eccleſiæ commiſſæ ſunt gubernandæ, facta eſt neceſſaria tempori, perutilis & Eccleſiæ, ad quam translatus eſt. Hanc ne exiſtimetis humanam; ſed eos, quibus Eccleſiarum ſollicitudo incumbit, ex*

[33] *Ep.* 227. *Maur. edit. al.* 292.

ex consuetudine & conjunctione, quam habent cum Spiritu Sancto feciſſe perſuaſum habete; & in Epiſtola ad *Colonienſem* Senatum (34) ait: *igitur & temporis difficultatem conſiderantes, & œconomiæ neceſſitatem prudenter intelligentes Epiſcopis ignoſcite, qui hanc viam ad conſtituendum D. N. J. C. Eccleſiarum ordinem inierunt*. Porro quæ neceſſitatis præſertim cauſſa egerunt Epiſcopi a Canonibus diffidentia non auctoritatem in illis ſumunt, aut arguunt incircumſcriptam, ſed tacitam ſaltem ſuperioris conſenſionem. *Formidoloſis* enim *temporibus*, ut ajebat *Syneſius* (35), *ſummum jus prætermitti neceſſe eſt*. Atque equidem miror, *Febronium* de incircumſcripta Epiſcoporum auctoritate vel potuiſſe heic cogitare; quum enim de Canonibus agatur, Provincialium, ac Generalium Synodorum, quibus ſane Epiſcopos adſtringi ne ipſe quidem negare audet, in inferioribus, qui diſpenſatione in illis utantur, nonniſi *epichejæ* locus eſſe poteſt. Nam quid quæſo inferiori in ſuperioris leges ſit poteſtatis? Sed idem de *Romano* Pontifice dicendum eſſe, ne multis lectores fatigem, vel ipſe *Fulbertus*, cujus verba *Febronius* recitat (36), aperte fatetur. Scribit ille ad *Guidonem* Coepiſcopum, nihil ipſi a *Romano* Pontifice metuendum,

(34) *Ep.* 222. *al.* 290.
(35) *Ep. LXVII.*
(36) *T. II. pag.* 159.

Digitized by Google

dum, quod *Ebaldus* etsi Laicus contra Canones *Rhemensis* fuisset ordinatus Archiepiscopus; ait autem (37): *Dominus Papa non habebit, quod tibi merito debeat succensere, si te graviter collapsæ sanctæ Rhemensi Ecclesiæ aliquam spem resurrectionis audierit providisse.* Potuisset ne *Fulbertus* in sumptam *Romani* Pontificis voluntatem, æquissimamque ejus interpretationem totum hocce negotium disertius referre? Ceterum non pauca, quæ legitimæ Episcoporum auctoritati *Febronius* tribuit, abusus fuisse, non justæ potestatis dispensationes certissimum mihi est. Quare *Siricius* dum *neophytum, vel laicum, qui nullo ecclesiastico functus fuerit officio, inconsiderate vel presbyterum, vel diaconum vetat ordinari* (38), non negat interdum id factum fuisse indulgente ob necessitatem *Ecclesiæ Romanæ*; hoc tamen, *quod* SEMEL, aut SECUNDO NECESSITAS *hæreticorum* INTULIT *contra Apostolica præcepta*, ait *velut lege licitum* COEPISSE PRÆSUMI . . . *Quod ne fiat ultra admoneo*. Nihilo tamen minus in *Africa* idem deinde factitatum fuit. Num legitima, & ex *absoluta* Episcoporum auctoritate? Audiatur S. *Leo* in epistola ad Episcopos *Mauritaniæ Cæsariensis* (39): "Ceteros „ vero, quorum provectio hoc tantum re-

„ pre-

(37) *Ep. XXXVIII.*
(38) *Ep. VI. col. 662. edit. Coust.*
(39) *Ep. XII. Baller. edit. col. 675.*

Digitized by Google

„ prehenſionis incurrit, quod ex laicis ad
„ officium Epiſcopale delecti ſunt, neque
„ ex hoc quod uxores habeant, poſſunt eſ-
„ ſe culpabiles, ſuſceptum Sacerdotium te-
„ nere permittimus, non præjudicantes A-
„ poſtolicæ Sedis ſtatutis, nec præceſſorum
„ noſtrorum noſtriſque decretis, quibus ſa-
„ lubriter ſtatutum eſt, ne primum, vel ſe-
„ cundum, aut tertium in Eccleſia gradum
„ quiſquam laicorum, quibuslibet ſuffragiis
„ fultus, adſcendat, priuſquam ad hoc me-
„ ritum per legitima augmenta perveniat.
„ Quod enim nunc *utcumque veniale* eſt,
„ inultum poſtmodum eſſe non poterit, ſi
„ quiſquam id, *quod omnino interdicimus*, u-
„ ſurpare præſumpſerit: *quia remiſſio peccati*
„ *non dat licentiam delinquendi*: nec quod
„ potuit aliqua ratione concedi, amplius
„ patiemur impune committi". Quodnam-
ergo heinc patrocinium *Febroniana* cauſſa ſu-
ſcipiat? Numquid vero Patrum ac Theolo-
gorum auctoritate ſaltem jurabitur? Ita qui-
dem *Febronius* adfirmat (40). " Hoc docuit
„ S. *Thomas* IV. ſentent. diſtinct. 24. Quæſt.
„ 3. art. 2., ubi *Poteſtas*, inquit, SACER-
„ DOTIS *exceditur poteſtate* EPISCOPI, *quaſi*
„ *poteſtate* ALTERIUS GENERIS; *ſed poteſtas*
„ EPISCOPI *exceditur a poteſtate* PAPÆ, *qua-*
„ *ſi a poteſtate* EJUSDEM GENERIS; *unde*
„ *omnem actum hierarchicum, quem poteſt fa-*
„ *cere*.

(40) *T. II. pag.* 273.

Digitized by Google

„ *cere Papa, poteſt facere Epiſcopus*". Tum ad-
„ dit: "de Epiſcopali auctoritate per Pontifi-
„ ciam nec minuenda, nec reſtringenda, aut
„ coarctanda, multa præclare ſcripſit S. *Cy-*
„ *prianus*. Imprimis in Epiſtola XXVII. ad
„ Lapſos edit. Benedict. *Per temporum*, in-
„ quit, *& ſucceſſionum vices Epiſcoporum or-*
„ *dinatio & Eccleſiæ ratio decurrit; ut Ec-*
„ *cleſia ſuper Epiſcopos conſtituatur, & omnis*
„ *actus Eccleſiæ per eoſdem Præpoſitos guber-*
„ *netur. Cum hoc itaque divina lege funda-*
„ *tum ſit, miror &c.* In Epiſtola LXXII.
„ ad *Stephanum* Papam de Baptiſmo hære-
„ ticorum in fine ait. *Qua de re nec nos*
„ *vim cuiquam facimus, aut legem damus,*
„ *quando habeat in Eccleſiæ adminiſtratione*
„ *voluntatis ſuæ arbitrium liberum unuſquiſque*
„ *Præpoſitus, rationem actus ſui Domino red-*
„ *diturus*. In Concilio octoginta ſeptem E-
„ piſcoporum, quod initio anni 256. ha-
„ buit, ita idem S. Doctor Patres allocutus
„ eſt pag. 329. *Supereſt, ut de hac ipſa re*
„ *ſinguli, quid ſentiamus, proferamus, nemi-*
„ *nem judicantes, aut a jure communionis a-*
„ *liquem, ſi diverſam ſenſerit, amoventes.*
„ *Neque enim quiſquam noſtrum Epiſcopum ſe*
„ *Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore*
„ *ad obſequendi neceſſitatem collegas ſuos adi-*
„ *git, quando habeat omnis Epiſcopus pro li-*
„ *centia libertatis & poteſtatis ſuæ arbitrium*
„ *proprium, tamque judicari ab alio non poſ-*

„ *ſit*

Digitized by Google

„ *ſit, quam nec ipſe poteſt alterum judicare.*
„ *Sed expectemus univerſi judicium Domini*
„ *noſtri Jeſu Chriſti, qui unus & ſolus habet*
„ *poteſtatem & præponendi nos in Eccleſiæ*
„ *ſuæ gubernatione, & de actu noſtro judi-*
„ *candi* .... Sed nec aliter divus *Cypria-*
„ *nus* in Operibus, quæ ſub *Cornelio* Papa,
„ *Stephani* prædeceſſore, edidit, aut ſenſit,
„ aut ſcripſit. Sic in Epiſtola III. ad *An-*
„ *tonianum*, quæ eſt anni 252. pag. 72.
„ *Manente*, inquit, *concordiæ vinculo*, &
„ *perſeverante Catholicæ Eccleſiæ individuo Sa-*
„ *cramento*, *actum ſuum diſponit & dirigit*
„ *unuſquiſque Epiſcopus*, *rationem propoſiti ſui*
„ *Domino redditurus*. Et ut plura prætermit-
„ tam, S. *Cyprianus*, quum *Fortunatus* &
„ *Feliciſſimus* damnati in Synodo, ſpe obti-
„ nendæ reſtitutionis *Romam* recurriſſent,
„ ſcripſit ad *Cornelium* Pontificem Epiſt. IV.
„ pag. 86. his verbis: *Quum ſtatutum ſit* ab
„ omnibus nobis, & æquum ſit pariter ac
„ juſtum, ut uniuſcujuſque cauſſa illic au-
„ diatur, ubi eſt crimen admiſſum, & ſin-
„ gulis Paſtoribus portio gregis ſit adſcri-
„ pta, quam regat unuſquiſque & guberner,
„ rationem ſui actus Domino redditurus &c.“

X. Animadvertet utique *Febronius* me nihil eorum diſſimulare, quæ ipſe ad tuendam in Epiſcopis *plenitudinem poteſtatis* ex *Pereira* (41) deprompſit. Sed quod ad Angelicum

(41) *De poteſt. Epiſcop. princip. I. n. 3. pag. 7. & num. V. pag. 7. ſeqq.*

cum Doctorem adtinet, oleum operamque in ejus reddendo testimonio perdidit a suo *Pereira* deceptus. Recitabo ego locum D. *Thomæ* ex *Parisina* editione a. 1560. (42). *Ad tertium dicendum, quod potestas Sacerdotis exceditur a potestate Papæ quasi a potestate ejusdem generis: & ideo omnem actum hierarchicum, quem potest facere Papa* IN MINISTRATIONE SACRAMENTORUM, *potest facere Episcopus; non autem omnem actum, quem potest facere Episcopus, potest facere Sacerdos* IN SACRAMENTORUM COLLATIONE: *& ideo* QUANTUM AD EA, QUÆ SUNT EPISCOPALIS ORDINIS, *omnes Episcopi sunt æquales: & propter hoc quilibet potest alium consecrare.* Conferat lector cum *Thoma Febroniano* genuinum *Thomam*; neque hunc in illo agnoscet. Agnoscet profecto *fontis*, unde illam maximi Theologi sententiam *Febronius* hausit, fœculentiam; tum agnoscet præterea nihil ad rem, de qua quærimus, potuisse ineptius proferri. Agit Angelicus *Thomas* de Episcopalis ordinis potestate; nos de Episcopalis jurisdictionis auctoritate: ille de ministratione Sacramentorum; nos de Ecclesiarum regimine juribusque ad hoc pertinentibus. Sed pudet in his diutius immorari.

XI. De *Cypriano* magis seria mihi est instituenda disputatio, quod cum Protestantibus

(42) *pag.* 446.

Digitized by Google

bus potius, quam cum *Febronio* ac *Pereira* rem habendam mihi esse intelligo. Satis erit ex Presbyterianis *Calvini* sectatoribus unum nominasse *Salmasium*, cujus hæc sunt verba (43): *hucusque Ecclesiæ tempora transmisimus, quibus alios non habuisse probatur rectores præter solos Episcopos, eosque inter se omnes pares, ac nemini nisi Deo administrationis suæ rationem reddituros*; *ut diserte* Cyprianus *testatur &c.* De *Lutheranorum* vero grege *Buddeum* indicabo, & *Salomonem Deilingium* (44), qui *Salmasio* plane adsentiuntur; eademque est de *Cypriani* mente sententia *Binghamo* inter Episcopales *Anglos* Scriptori Antiquitatum Ecclesiasticarum notissimo (45). En præclaros duces, quos *Febronio* sequendos *Pereira* præmonstravit. Ego vero excusari hosce nostros facile patiar ab iis, qui illos hæc eo fine scripsisse, ut vel diffidentes a Catholica Religione in nostras partes facilius adducerent, vel schismatis periculum a suis regionibus averterent, persuadere sibi serio possint. Protestantium autem impudentiam, temeritatemque non feram. Eam ajunt hi *Cypriano* mentem fuisse, ut Episcopis, quacumque de re quemadmodum ipsis placuisset, quin cuiquam mortalium rationem redderent, decernendi potestatem

(43) *De Primatu Papæ cap. VII.*
(44) *Observat. Sacrar. P. IV. pag. 449. edit. 1747.*
(45) *T. I. edit. Halens. lib.* II. *cap. V.* §. I.

Digitized by Google

ſatem adſereret. Sed vere ut dicam, nihil, quod cum *Cypriano* magis pugnet, fingi a quoquam poterat. Nam ut primum de rebus ad Religionis doctrinam pertinentibus dicam, qui ut *Marcianus Arelatenſis* Epiſcopus *Stephani Romani* Pontificis juſſu in ordinem redigeretur, adniſus maxime eſt (46), quod is ad *Novatianos* defecerat, potuit ne de quorumcumque Epiſcoporum auctoritate ita ſentire, quemadmodum hi putant, qui *Cyprianum* opinantem inducunt, unum Deum Epiſcopis judicem eſſe oportere? Neque tantum Epiſcopos, qui vel hæreſeos, vel ſchiſmatis rei eſſent, ſed illos etiam, qui ſe flagitiis implicuiſſent, Synodorum judicio *Cyprianus* ſubiectos agnovit; immo & eos, qui communem diſciplinam aut immutaſſe, aut laxaſſe, coarctaſſeve convincerentur. Etenim in epiſtola ad *Hiſpaniarum* Epiſcopos (47), *Baſilidem*, & *Martialem*, qui multis ſe ſceleribus inquinaſſent, dejectos jure a Provinciæ Epiſcopis de gradu contendit. In ea vero, quæ eſt ad *Fidum* epiſtola (48) hæc

(46) Conſtat hæc ex *Cypriani* ad *Stephanum* I. epiſtola LXVII. *Quapropter facere te oportet pleniſſimas litteras ad Coepiſcopos noſtros in Galliis conſtitutos, ne ultra* Marcianum . . . *Collegio noſtro inſultare patiantur* . . . *Qui Epiſcopo* Cornelio *in Catholica Eccleſia de Dei judicio ordinato, profanum altare erigere, & adulteram Cathedram collocare* . . . *tentaverit* . . . *Dirigantur in Provinciam, & ad Plebem* Arelate *conſiſtentem a te litteræ, quibus abſcindento* Marciano, *alius in locum ejus ſubſtituatur*.

(47) *Ep. LXVIII.*

(48) *Ep. LIX.*

Digitized by Google

hæc de *Therapio Africano* scribit, qui *Victori* Presbytero pœnitentia functo antequam Ecclesiæ plane satisfeciſſet, pacem dederat. „ Quæ res, inquit, nos satis movit, receſ„ sum esse a Decreti nostri auctoritate, ut „ ante legitimum & plenum tempus satis„ factionis, & sine petitu, & conscientia „ plebis, nulla infirmitate urgente, ac ne„ cessitate cogente, pax ei concederetur. „ Sed librato apud nos diu consilio, satis „ fuit objurgare *Therapium* collegam no„ strum, quod temere hoc fecerit, & in„ struxisse, ne quid tale de cetero faciat. „ Pacem tamen quomodocumque a Sacerdo„ te Dei semel datam non putavimus ause„ rendam, ac per hoc *Victori* communica„ tionem sibi concessam usurpare permisi„ mus". Quibus sane verbis, indicat, se collegasque, in Concilium coactos, quod *Therapius* decreverat, revocare potuisse. Quid? quod vel ipsis Presbyteris, ac diaconis, qui *Fabiano* Martyrii morte sublato *Romanam* Ecclesiam moderabantur, reddendam sibi eorum, quæ gessiſſet, rationem *Cyprianus* credit. Exstant hac de re duæ sancti Martyris epistolæ, in quarum altera ait (49). *Quoniam comperi, Fratres carissimi, minus simpliciter, & minus fideliter vobis renunciari, quæ heic a nobis & gesta sunt, & feruntur, necessarium duxi has ad vos litteras*

(49) *Ep. XV.*

facere, quibus vobis actus noſtri, & diſciplinæ & diligentiæ ratio redderetur &c. in altera vero (50); *poſt factas*, inquit, *ad vos litteras, fratres cariſſimi, quibus actus noſter expoſitus, & diſciplinæ, ac diligentiæ quantalacumque ratio declarata eſt, aliud adceſſit, quod nec ipſum latere vos debuit &c.* Hæc autem omnino nihil minus *Cyprianum* ſenſiſſe demonſtrant, quam quod Novatores illi flagitioſe, noſtri inconſiderate. *Carthaginienſi* Antiſtiti tribuunt, debere Epiſcopos rationem ſuorum actuum *uni Deo* reddere. Quamobrem in iis locis, quæ adverſarii proferunt, ſiquid ejuſmodi *Cyprianus* docere videtur, eum inde privatis quibuſdam ſingularium Eccleſiarum conſuetudinibus longo uſu receptis loquutum adfirmabimus. Quo *illa ſpectant*, quæ ex epiſtolis LII. & *LXXII.*, itemque ex *Carthaginienſi* Concilio Febronius recitavit. Nam ut clariſſimus *Mamachius* animadvertit (51) " quum morem *rebaptizandorum* hæreticorum, qui ad Eccleſiæ Catholicæ *unitatem* convertebantur, non ad *fidem*, & religionem ille, ſed ad *diſciplinam* (quæ peculiaris Eccleſiæ *Africanæ*, nonnullarumque aliarum erat) pertinere exiſtimaret; etſi hoc in genere vehementer errabat, tamen ubi periculum eſſe vidit, ne qui eum ipſum morem ſe-

" qui

(50) *Ep. XXIII.*
(51) *T. V. Origin. & Antiq. Chriſt. pag. 87.*

Digitized by Google

„ qui pergerent, communione *Romanæ* Ec-
„ cleſiæ a *Stephano* prohiberentur, *Chartha-*
„ *ginienſis* Concilii, decretum conſuetudi-
„ nemque *Africanorum* oppoſuit, negavitque
„ ob eam rem unam eſſe perturbandam pa-
„ cem, cogendoſque Epiſcopos, ut diſcipli-
„ nam, quam hactenus coluiſſent, abjice-
„ rent; propterea quod ſi quid ejuſmodi e-
„ giſſent, rationem actus ſui non cuiquam
„ hominum, ſed uni Deo reddere deberent.“
Sed etiam de rebus bene geſtis ſoli Deo ab Epiſcopis reddendam eſſe rationem *Cyprianus* interdum ſcripſit. Dubitare hac de re nos minime ſinit Cleri *Romani* ad eumdem epiſtola (52), cujus hoc eſt exordium. “
„ Quamquam bene ſibi conſcius animus, &
„ Evangelicæ diſciplinæ vigore ſubnixus,
„ & verus ſibi in decretis cœleſtibus teſtis,
„ effectus ſoleat ſolo Deo judice eſſe con-
„ tentus, nec alterius aut laudes petere,
„ aut accuſationes pertimeſcere; tamen ge-
„ minata ſunt laude condigni, qui quum
„ conſcientiam ſciant Deo ſoli debere ſe
„ judici, actus tamen ſuos deſiderant etiam
„ ab ipſis ſuis Fratribus comprobari. Quod
„ te, Frater *Cypriane*, facere non mirum
„ eſt, qui pro tua verecundia, & ingenita
„ induſtria conſiliorum tuorum nos non tam
„ judices voluiſti, quam participes inveni-
„ ri, ut in tuis rebus geſtis laudem tecum,

(52) *Ep. inter Cyprianicas XXXI. Pamel. edit.*

Digitized by Google

„ dum illas probamus, inveniremus, & „ tuorum consiliorum bonorum hæredes, „ quia & adfirmatores esse possimus“. Ceterum in epistola ad *Cornelium* ait quidem *Cyprianus* portionem gregis regere unumquemque Pastorem, & gubernare rationem sui actus Domino redditurum; non ait *sui Domino*, quemadmodum ut *Febronio* ejusque ducibus aliqua demum ratione adstipularetur, dici ab eo debuisset. Ac de *Cypriano* hactenus.

CA-

Digitized by Google

CAPUT V.

Juſne ſit aliquod Epiſcopis omnibus in alienas diœceſes? Febronii *fraus in* Antifebronio *citando. Major illius in aſtruenda Epiſcoporum in aliorum diœceſes auctoritate Scripturarum & Patrum abuſus.*

I. TErtia jam ſubnaſcitur quæſtio, num ſingulorum Epiſcoporum poteſtas ſuarum diœceſium finibus contineatur, an in alienas quoque diœceſes, atque adeo univerſam Eccleſiam ſe ſe exporrigat, non unius caritatis officiis, ſed juriſdictionis auctoritate. Qua in re prius de me nonnulla dicenda mihi eſſe video. Hanc ego quæſtionem in ſecunda *Antifebronii* diſſertatione (1) accurate, ut equidem credo, certe non ita breviter pertractaveram; tum in tertia ejuſdem operis diſſertatione (2) cum Epiſcoporum auctoritate Pontificiam comparans paucis dixeram, quæ a *Romanis* Pontificibus in ceterorum Epiſcoporum diœceſibus patrata legimus, juriſdictionis actus fuiſſe; contra quæ Epiſcopi in aliorum diœceſibus nonnumquam geſſere, fuiſſe caritatis officia. Accipe nunc *Febronianæ* ſinceritatis ſpecimen. " Dixit & multis argumentis atque

 „ au-

(1) *Cap. II.*
(2) *Cap. I. n. 1.*

Digitized by Google

„ auctoritatibus *Febronius Cap. III. §. 2.*
„ probavit, *Episcopatum sua origine & institutione unum esse cujus partem singuli teneant pro indiviso*: eo titulo ac jure multa a Pontificibus, etiam in purioris disciplinæ sæculis, in aliorum diœcesibus exercita fuisse. Paucis grave hoc argumentum expedit P. *Zaccaria Dissert. III. Cap. I. n. 1.* simpliciter opponendo illud „ quod est in quæstione: scilicet, quæ Papa fecit in diœcesi non sua, fuisse *juris dictionis*, quæ ceteri Episcopi, esse actus „ caritatis". Ita *Febronius* in suarum defensionum volumine (3). Utique *paucis grave hoc argumentum* eo loco, quem *Febronius* indicat, expedivi; at cur secundum præcedentis dissertationis caput non adiit, ubi *non paucis* sed *multis* de eo disputavi, *quasque auctoritates* & rationes ipse congesserat, omnes luculenter enucleavi? Ipse tamen ille mei operis locus, quem *Febronius* designat, eum, si forte aut priorem dissertationem non viderat, aut oblitus illius fuerat, monere debuit, me superius ea de re pertractasse. Ibi enim *Febronii* sententia indicata continenter additur: (4) *ma noi abbiamo* GIA' *confutato questo errore*. Non ergo in eo loco sistendum ipsi fuerat, sed quæ supra adtuleram, consulere, & refellere debuerat. Hoc

Le-

(3) *Flor. sparf. Cap. III. §. I. pag.* 383.
(4) *T. I. pag.* 254.

Digitized by Google

Lectoribus meis numquam satis inculcabo: ne quæso iis fidant, quæ *Febronius* vel de *Antifebronio* scribit, vel ex *Antifebronio* confutanda sibi sumit; miſellus enim quum nihil haberet, quo vim argumentationum mearum effugeret, plurima diſſimulare, alia extenuare, aliqua pervertere veteratorie ſtudet.

II. Sed audiamus, quomodo is demum ſuam ſententiam exponat (5). " Poſt diviſionem Eccleſiarum nullus equidem Epiſcoporum alterius Eccleſiam immediate regit; attamen quilibet tenetur attendere, ne etiam extra ſuam Eccleſiam lupi invadant ovile Chriſti . . . Inde eſt, quod quum vel communis Eccleſiæ cauſſa, vel ſolius etiam *Romani* Primatus legitima jura in periculum deducuntur, ſingulorum Epiſcoporum munus exigat, ut manum rei admoveant, & periclitanti, ſive univerſali Eccleſiæ, ſive ejus Capiti *Romæ*, ſuccurrant. In præfatione autem dixerat (6) " Ad ſatisfaciendum huic officio non defuere ſanctiſſimi Præſules, qui pro re nata & exigente neceſſitate, partium ſuarum eſſe crediderunt, aut manum admovere negociis ad univerſalis Eccleſiæ regimen ſpectantibus, aut Epiſcopalis muneris actus in aliorum etiam diœceſibus

(5) *T. II. pag.* 384. *ſeq.*
(6) *Litt. b.* 2.

„ exercere. Hæc *ex ſola caritate* egiſſe dici „ non poſſunt; ſiquidem caritas non opera„ tur, ut validus ſit actus, qui defectu *ju„ riſdictionis* & poteſtatis foret invalidus; „ tales autem fuiſſent multi illorum actu„ um, quos viri ſancti, ſupplentes aliorum „ defectus, peregerunt ultra fines propria„ rum diœceſium, ea de cauſſa etiam a Ss. „ Patribus frequenter laudati. "

III. Ego vero non ſolum (quod in *Antiſebronio* indicavi) excitata heic video hæreticorum dogmata, *Magdeburgenſium*, inquam, *M. Antonii de Dominis*, *Danielis Tileni*, *Salmaſii*, *Felli*, *Bingbami*, *Dellingii*; ſed magnum præterea doctrinæ conflictum. Bene eſt, quod *Febronius* conſtitutis diœceſibus Epiſcopos in alienis diœceſibus *nihil* poſſe, quod ad diſciplinam pertineat, fatea„ tur. Hac in re ſibi ille conſtat, qui in priore volumine ſcripſerat (7), " nullum „ officii Epiſcopalis actum eſſe, quem non „ quiſquis eorum (*Epiſcoporum in alienis diœ„ ceſibus*) *exigente neceſſitate*, ſine ulla diſ„ penſatione potuiſſet peragere, ſcilicet ... „ in rebus ad fidem ſpectantibus, & quæ „ cum hac magis neceſſariam connexionem „ habent; qualis inter alia eſt obſervatio „ Canonum ſubſtantialium; quæ enim extra „ hæc ad ſolam Eccleſiaſticam politiam (quæ „ ſine præjudicio unitatis Eccleſiæ in diver„ ſis

(7) *T. I. cap. III. §. 1. n. 4. pag. 161.*

Digitized by Google

„ sis diœceſibus diverſa eſſe poteſt) perti-
„ nent, in his nihil umquam erat, aut eſ-
„ ſe poteſt, aliis in aliorum diœceſibus com-
„ meraii aut curæ, ſed ſuæ ſolius diœceſeos
„ negociis quæmque intentum eſſe oportet.“ Nam id a *Nicæno* Concilio aperte conſtitutum eſt; itemque a *Conſtantinopolitano* I. cujus hic Canon eſt: *Epiſcopi ad Eccleſias, quæ ſunt ultra ſuam diœceſim, ſuoſque limites ne adcedant .... Non vocati autem Epiſcopi ultra diœceſim ne tranſeant ad ordinationem, vel aliquam aliam adminiſtrationem Eccleſiaſticam. Servato autem præſcripto de diœceſibus canone clarum eſt, quod unamquamque provinciam provinciæ Synodus adminiſtrabit ſecundum ea, quæ fuerunt Nicææ definita.* Quamobrem tertiæ Œcumenicæ Synodi Patres, quum *Johannis Antiocheni*, qui *Cyrillum Alexandrinum*, *Memnonemque Epheſinum* damnare auſus fuerat, temeritatem, audaciamque ferre non poſſent, non illum modo anathematis perculere ſententia, ſed etiam *Cœleſtini judicio reſervarunt*, atque in litteris ad eumdem ſummum Pontificem ſcripſere: *Convenientem Sanctitas tua propter ea, quæ acta ſunt, indignationem concipiat. Nam ſi quibuslibet poteſtas fiat majoribus ſedibus contumelias inferendi, & in illos, in quos nihil juris habent ſententias pronunciandi .... in extremam confuſionem res Eccleſiaſticæ delabentur* (8).

(8) Alia in *Antiſ.* Vide *cit. diſſ. II. cap. VII. n. 2. ſeq.*

Digitized by Google

„ exercere. Hæc *ex ſola caritate* egiſſe dici „ non poſſunt; ſiquidem caritas non opera„ tur; ut validus ſit actus, qui defectu *ju„ riſdictionis* & poteſtatis foret invalidus; „ tales autem fuiſſent multi illorum actu„ um, quos viri ſancti, ſupplentes aliorum „ defectus, peregerunt ultra fines propria„ rum diœceſium, ea de cauſſa etiam a Ss. „ Patribus frequenter laudati. "

III. Ego vero non ſolum (quod in *Antifebrorio* indicavi) excitata heic video hæreticorum dogmata, *Magdeburgenſium*, inquam, *M. Antonii de Dominis*, *Danielis Tileni*, *Salmaſii*, *Felli*, *Binghami*, *Dellingii*; ſed magnum præterea doctrinæ conflictum. Bene eſt, quod *Febronius* conſtitutis diœceſibus Epiſcopos in alienis diœceſibus *nihil* poſſe, quod ad diſciplinam pertineat, fatea„ tur. Hac in re ſibi ille conſtat, qui in priore volumine ſcripſerat (7), " nullum „ officii Epiſcopalis actum eſſe, quem non „ quiſquis eorum (*Epiſcoporum in alienis diœ„ ceſibus*) *exigente neceſſitate*, ſine ulla diſ„ penſatione potuiſſet peragere, ſcilicet . . . „ in rebus ad fidem ſpectantibus, & quæ „ cum hac magis neceſſariam connexionem „ habent; qualis inter alia eſt obſervatio „ Canonum ſubſtantialium; quæ enim extra „ hæc ad ſolam Eccleſiaſticam politiam (quæ „ ſine præjudicio unitatis Eccleſiæ in diver„ ſis

(7) *T. I. cap. III. §. 1. n. 4. pag. 161.*

„ sis diœcesibus diversa esse potest) perti-
„ nent, in his nihil umquam erat, aut es-
„ se potest, aliis in aliorum diœcesibus com-
„ meraii aut curæ, sed suæ solius diœceseos
„ negociis quæmque intentum esse oportet.“ Nam id a *Nicæno* Concilio aperte constitutum est; itemque a *Constantinopolitano* I. cujus hic Canon est: *Episcopi ad Ecclesias, quæ sunt ultra suam diœcesim, suosque limites ne adcedant .... Non vocati autem Episcopi ultra diœcesim ne transeant ad ordinationem, vel aliquam aliam administrationem Ecclesiasticam. Servato autem præscripto de diœcesibus canone clarum est, quod unamquamque provinciam provinciæ Synodus administrabit secundum ea, quæ fuerunt Nicææ definita.* Quamobrem tertiæ Œcumenicæ Synodi Patres, quum *Johannis Antiocheni*, qui *Cyrillum Alexandrinum, Memnonemque Ephesinum* damnare ausus fuerat, temeritatem, audaciamque ferre non possent, non illum modo anathematis perculere sententia, sed etiam *Cœlestini judicio reservarunt*, atque in litteris ad eumdem summum Pontificem scripsere: *Convenientem Sanctitas tua propter ea, quæ acta sunt, indignationem concipiat. Nam si quibuslibet potestas fiat majoribus sedibus contumelias inferendi, & in illos, in quos nihil juris habent sententias pronunciandi .... in extremam confusionem res Ecclesiasticæ delabentur* (8).

(8) Alia in *Antis.* Vide *cit. diss. II. cap. VII. n. 2. seq.*

Verum duo ſunt, in quibus *Febronium* ſecum ipſo pugnare perſpicuum eſt. Nam primo Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores eſſe, nihilque incircumſcriptæ, quam Apoſtoli a Chriſto nacti ſunt, poteſtatis in illis defenderari omni niſu contendit. Atqui non iis fuit Apoſtolorum auctoritas legibus definita, ut fidei tantum res per totam late Eccleſiam curarent; diſciplinam quoque ubique gentium ſancire poterant, in eaque conſervanda ſuam adhibere ſollicitudinem. Quomodo ergo Epiſcopi, qui omnia Apoſtolorum jura indepti ſunt, in unius fidei cauſſis poſſunt univerſalem quamdam in omnes Eccleſias juriſdictionem exercere? Deinde quum *abſolutam* & *illimitatam* ſua origine & Chriſti inſtitutione Epiſcopalem *Febronius* velit poteſtatem, illud plane intelligi nequit, Eccleſiæ jure fuiſſe illam intra diœceſeon fines coangustatam; in ea enim quæ Chriſtus conſtituit, nulla eſt cujuſquam mortalium auctoritas.

IV. Ceterum ut *Febronius* intelligat, nihilum quidem eſſe in ſua illa adſertione veritatis, unum fere *Cyprianum* advocabo. Repetamus ergo animo quæ ſuperiore capite de *Arelatenſi Marciano* indicavimus, *Novatianorum* ille partibus ſe ſe addixerat. Quamobrem ejus cauſſa cum cauſſa fidei erat maxime conjuncta. Quid tamen *Cyprianus*? Quod caritatis erga *Arelatenſem* Eccleſiam præ-

Digitized by Google

præstare officii & poterat & debebat, præstitit ad *Stephanum Romanum* Pontificem litteris, quibus illum moneret, ut *dirigeret in Provinciam . . . & ad Plebem* Arelate *consistentem, quibus abstento* Marciano, *alius in locum ejus substitueretur, & grex Christi, qui in hodiernum ab illo dissipatus & vulneratus contemnebatur, colligeretur*. At quod in illam Ecclesiam Jurisdictionis erat, non sibi *Cyprianus* adrogavit. Cur enim si ubi de Religione agitur, Episcopi jus in alienas Ecclesias dicere poterant, *Cyprianus* ipse ad *Arelatensem* Plebem non scripsit, jussitque *Marcianum* exauctorari? sed ad *Stephanum* confugit, cujus jussione in ordinem optimi gregis vastator redigeretur? *Cypriano Augustinus* adcedat. *Febronius* utique *Manichæorum* hæresim ad fidei caussas pertinuisse non inficiabitur; neque illud negare poterit, collatione cum hæreticis etiam in aliis diœcesibus suscepta juvari plurimum rem Catholicam potuisse, atque adeo ad Episcopi Jurisdictionem, doctrina sua posita, omnino spectasse. *Augustinus* tamen credidit, immo & adseruit sibi fas non esse, cum hæreticis in aliena diœcesi disputare. " Nam illud, „ inquit (9), quod rursus eum dixisse non„ nulli ad me pertulerunt, cur non ierim „ *Constantinam*, quando ibi plures ipsi erant, „ vel me debere ire *Milevim*, quod illic,

(9) Ep. *XXXIV. Maur. edit.*

Digitized by Google

„ ſicut perhibent, Concilium proxime ha-
„ bituri ſunt: ridiculum eſt dicere, quaſi
„ ad me pertineat cura propria, niſi *Hip-*
„ *ponenſis* Eccleſiæ. Mihi tota hujus quæ-
„ ſtionis ratio maxime cum *Proculejano* eſt:
„ ſed ſi forte imparem ſe putat, cujus vo-
„ luerit Collegæ ſui imploret auxilium.
„ IN ALIIS CIVITATIBUS TANTUM AGI-
„ MUS, QUOD AD ECCLESIAM PERTINET,
„ QUANTUM VEL NOS FERMITTUNT,
„ VEL NOBIS IMPONUNT EARUNDEM CI-
„ VITATUM EPISCOPI FRATRES, ET CON-
„ SACERDOTES NOSTRI". Enim vero ſi aliter, *Febroniano* ſcilicet more, Eccleſiæ res conſtitueremus Epiſcoporum quilibet univerſalis foret Eccleſiæ Paſtor, totiuſque Chriſtiani orbis Antiſtes; quod quum *Febronius*, ut ipſi *Romano* Pontifici Eccleſiæ univerſæ Primati negetur, omni ſtudio conetur, quei ceteris omnibus Epiſcopis concedamus?

V. Quæro etiam num Parochorum cuique legem fuiſſe datam vigilandi, ne quibus hæreſibus in urbe aut diœceſi Evangelica dogmata vitientur, *Febronius* adſentiatur? Adſentietur utique, Parochi enim eſt cum primis Epiſcopis officio omni adeſſe ut in cœtu, quem regunt, depoſitum maxime Fidei integrum, incorruptumque ſervetur. Quid vero ſi in aliena parœcia hæreſes ſuboriantur? quid ſi Parochus ipſe hæreſes do-

cere

Digitized by Google

cere non vereatur? Curabunt collegæ, atque contendent, ut ovium illarum periculo obviam eant. Probe factum; sed caritatisne lege, an jure potestatis? Hoc nobis *Febronius* edisserat. Si unum Christianæ caritatis officium heic agnoscet, cur non & in Episcopis, qui alienis diœcesibus in Religionis caussa opem ferre nitantur? Sin autem hoc etiam in Parochorum jurisdictionem referat, exspecto ut Parochos quoque, qui populis ab Episcopo hæresibus inquinato in religionis periculum adductis subvenire studeant jure agere potestatis adfirmet. Ac Parochorum facta mentio ea in memoriam revocat, quæ S. *Cypriano* Presbyteri ac diaconi *Romæ* consistentes a. CCL. scripserunt (10): *Pro tuo more feciſti, qui rem nobis ſolſicitam nunciare voluiſti. Omnes enim* NOS DECET PRO CORPORE TOTIUS ECCLESIÆ, CUJUS PER VARIAS QUASQUE PROVINCIAS MEMBRA DIGESTA SUNT, EXCUBARE. Neque id umquam *Cyprianus* negavit, immo vero in epistola ad eosdem Presbyteros, diaconesque scribens (11). *Et dilectio communis*, inquit, *& ratio expoſcit, nihil conſcientiæ veſtræ ſubtrahere de his, quæ apud nos geruntur, ut ſit nobis circa utilitatem* ECCLESIASTICÆ ADMINISTRATIONIS COMMUNE CONSILIUM. Viden? Idem onus, quod Episcopis, Pre-

(10) *Inter Cyprianic. Ep.* XXX.
(11) *Ep.* XXIX.

Presbyteris quoque, atque etiam diaconis fuisse impositum cum *Romanus* Clerus, tum *Cyprianus* existimavit. An autem jus regendæ, administrandæque Ecclesiæ non universæ dico, sed singularis cujuspiam concessum Presbyteris, ac diaconis existimabimus? At nequis fortasse Episcopis, quod una caritate tenentur ceteri, jure potestatis adtribui præfracte respondeat, *Cyprianum* iterum audiat in libro de *unitate Ecclesiæ*. *Unitatem*', inquit, *firmiter tenere & vindicare debemus* MAXIME EPISCOPI, *qui in Ecclesia præsidemus*. Non heic jus, sed onus exprimitur: *debemus*; neque onus, quod solis injunctum sit Episcopis, verum etiam aliis, sed MAXIME *Episcopis*, ut qui Ecclesiis præfecti sint.

VI. Quid igitur fiet sanctissimis illis Præsulibus, quos *pro re nata & exigente necessitate aut manum admovisse negociis ad universalis Ecclesiæ regimen spectantibus*, aut *Episcopalis muneris actus in aliorum etiam diœcesibus exercuisse Febronius* supra indicabat? Repetam quod in *Antifebronio* & dixi, & confirmavi, caritate plerosque, quæ gesserunt, peregisse. *At caritas non operatur, ut validus sit actus, qui defectu jurisdictionis & potestatis foret invalidus, tales autem fuissent multi illorum actuum, quos viri sancti, supplentes aliorum defectus, peregerunt ultra fines propriarum diœcesium, ea de caussa etiam a Ss. Patribus frequenter laudati*. Me igitur *Febronius* compellit,

lit, ut quæ in priore volumine congeſſerat ex Eccleſiaſtica hiſtoria ejuſmodi exempla, accurate perpendam. Faciam quod in *Antifebronio* non tam neglexi, quam dedita opera prætermiſi, ne & inutilem laborem ſuſciperem, & adverſarii inſcitiam proderem plane ſingularem. Atque illa quidem exempla duas veluti in claſſes partiri poſſumus, quarum prima ordinationes in alienis Eccleſiis peractas, altera lata in cauſſis fidei, aut Epiſcoporum judicia continet. Ab his, quæ ſecundo loco commemoravi, exordiri lubet. *In* Arii Alexandrini *cauſſa*, inquit *Febronius* (12), Oſius Cordubenſis, Hiſpanus *judex & arbiter ſedet in Synodo* Alexandrina. Ignorabat ſcilicet *Febronius*, *Oſium* a *Romano* Pontifice *Sylveſtro* in *Orientem* turbarum, quæ ſummam Eccleſiæ perniciem minabantur, cauſſa legatum miſſum fuiſſe (13). At ſaltem ignorare non debuit, S. *Alexandrum* Antiſtitem *Alexandrinum* non ea fuiſſe aut imprudentia, aut imbecillitate, ut exterum Epiſcopum ſuo concilio præeſſe, Canonibus repugnantibus vellet atque illi Concilio, in quo novam, quæ in ſua Eccleſia eruperat, *Arii* hæreſim damnare conſtituerat, niſi in *Oſio Romani* Pontificis auctoritas fuiſſet ipſi colenda, ne hæreſis illius ſectatoribus anſam

aut

[12] *T. I. cap. III. §. I. n. 3. pag. 160.*
(13) Vide *Antifebr. T. II. lib. IV. cap. II. n. 4. pag. 324.*

aut ejus criminandi, aut detrahendi Concilio præberet ATHANASIUS (pergit *Febronius*) *in* Tyria (Synodo) *ab* Orientalibus *damnatus*, *ab* Occidentalibus *in* Sardicensi *absolvitur*. Quid tum? An generale Concilium, cujusmodi fuit *Sardicense* [nisi illud mavis *Nicænæ* I. Synodi appendicem quamdam nobilissimam habere] præside *Osio Sylvestri* Legato non poterat *Tyrii* Conciliabuli acta rescindere? nec nisi *Febroniana* Episcoporum auctoritate id efficere poterat? Similia sunt, quæ sequuntur. "CYRILLUS Alexandrinus *in* „ Nestorium *insurrexit*; Petrum Mongum „ Alexandrinum *Præsulem damnavit* Acacius „ Constantinopolitanus". Insurrexit sane in *Nestorium Cyrillus*, sed caritatis officiis. *Ratus tamen*, inquit ipse in Epistola ad *Cœlestinum* [14], *lapsis manum porrigendam, prostratosque ut fratres erigendos esse; illum per litteras exhortatus sum, ut a prava hujusmodi doctrina abscederet*. Quid heic jurisdictionis? Quum nil profeciisset, ad *Ægypti monasteria* [15] *generalem epistolam* scripsit, *ut eorum Monachos in recta fide confirmaret*. Fuerit hic jurisdictionis actus; at *Ægyptus* Patriarchæ *Alexandrino* suberat: quare nihil præter jus a *Cyrillo* actum est *Cyrillus* præterea, quum *Nestorium* in dies obstinatiore animo esse cognosceret, de eo sua ipsius communione

(14) T. I. *Epistol. Rom. Pont. edit. Coust. col.* 1087.
(15) *ibid. col.* 1090.

Digitized by Google

ne privando cogitabat; sed ut *Febronius* hoc ipsum *Cyrilli* factum perpendens ait (16), *hæc omnia fiebant sine superioritatis Ecclesiasticæ usu aut jure*; nec tamen eo *Cyrillus* processit, quin antea ad *Romanum* Pontificem caussam *Nestorii*, suaque in illum consilia referret. Quare ad *Cœlestinum* scribebat (17): *ab illius tamen communione palam & aperte nosmetipsos non prius divellimus, quam hæc pietati tuæ indicaverimus. Digneris igitur nobis declarare, quid tibi videatur, & utrum aliquando cum illo communicare oporteat, an libere denuntiare, neminem cum eo, qui talia sentit, ac docet, communicare*. De *Acacio* quid attinet dicere? Sunt qui *Mongum* ab *Acacio* numquam fuisse damnarum conijciant (18): sunt qui damnatum adserant, sed *Simplicii* Papæ, qui ejusdem *Acacii* relatione permotus eum in *Romano* Concilio anathemate ferierat, & imitatione, & auctoritate (19). Quid ergo *Febronius Mongi* damnationem appellat?

VII. Quæ porro ex ordinationibus profert *Febronius* argumenta novæ inusitatæque rei, sunt multo infirmiora. " Magnum, inquit (20) *Athanasium* ab exilio reducem, ne Ecclesia ab *Arianismo* obrueretur, in

" va-

(16) T. I. *cap. V.* §. 4. *n.* 2. *pag.* 301.
(17) *l. c. col.* 1094.
(18) Vide P. *Bianchi* T. *V.* P. II. *pag.* 315.
(19) Adi *Tillemontium* T. *XVI.* in Acacio *artic. XVII.*
(20) T. *I. pag.* 160.

Digitized by Google

„ variis civitatibus, quas peragrabat, etiamsi ad ejus diœcesim minime pertinerent, „ non dubitasse plures ad sacros ordines evehere, refert Socrates *Hist. Eccles. lib. II. cap.* 24. Idem fecit celebris ille *Eusebius* „ *Samosatensis* tempore persecutionis *Arianæ* „ sub *Valente*: *Qui cum multas Ecclesias Pastoribus carere didicisset, militari habitu indutus, & tiara capiti imposita*, Syriam, „ Phœniciam, & Palæstinam *peragravit*, *Præsbyteros ordinans*, & *diaconos*, *aliosque sufficiens Ordines Ecclesiasticos*. *Quod si quando doctrina consentientes Episcopos inveniisset*, *etiam Pontifices carentibus Ecclesiis præfecit*. „ Ita de eo *Theodoretus lib. IV. cap.* 12. De „ eodem *Eusebio* idem *Theodoretus lib. V. cap.* „ 4. *Magnus* Eusebius *ab exilio reversus* Acacium, *cujus celebris est fama* Beroeæ *ordinavit Episcopum*; Hierapoli *vero* Theodorum .... Chalcidis *porro* Eusebium, & Cyri *nostra* „ Isidorum .... *Sed* & Eulogium .... *ab eodem ferunt* Edessæ *Pastorem fuisse ordinatum* „ .... *Postremum omnium* Marim *divinus* Eusebius Dolichiæ *creavit Episcopum*. Cum *Epiphanius* simili in casu *Paullinianum*, fratrem S. *Hieronymi*, primo quidem diaconum, „ deinde Presbyterum in quodam monasterio, „ extra ipsius diœcesim in *Palæstina* sito, ordinasset, hoc ille se jure egisse defendit, „ quod in casu necessitatis quilibet Episcopus „ in qualibet totius Ecclesiæ parte officio suo

„ fungi

„ fungi queat: *Nam etsi*, ait, *singuli Ecclesia-*
„ *rum Episcopi habent sub se Ecclesias, quibus*
„ *curam videntur impendere, & nemo super alie-*
„ *nam mensuram extenditur; tamen præponitur*
„ *omnibus caritas Christi, in qua nulla simula-*
„ *tio est: nec considerandum, quid factum sit.*
„ Ita potestatis & juris sui Episcopalis exerci-
„ tium in aliena diœcesi defendit *Epiphanius*
„ ad *Joh. Hierosolimit.*" Ad ordinationes refe-
ro quæ de *Chrysostomo Febronius* addit his ver-
bis (21): " *Chrisostomi* curam pro conversione
„ hæreticorum & idololatrarum, ad omnes ho-
„ mines & ad plures provincias se se exten-
„ dentem, late enarrant *Antuerpienses* Hagio-
„ graphi *T. IV. Septemb. pag. 256. seqq. tot.* §.
„ 41. *& pag.* 542. §. 78." Nam præter *Goth-*
orum Episcopi ordinationem cetera, quæ locis
indicatis *Antuerpienses* Hagiographi de sanctis-
simo Præsule tradunt, quemadmodum ea sunt,
quæ pro *Phœniciis* Ecclesiis egit, nihil præsefe-
runt auctoritatis; studii pro catholica fide, at-
que animarum salute quamplurimum.

VIII. Heic enimvero critica arte opus erat
Jurisconsulto *Febronio*. Quæ enim de *Athanasio*
Socrates narrat, a *Tillemontio* in dubium revoca-
ri sciviſſet. *Socrates* nempe addit, hasce ordi-
nationes præcipuam novarum in S. *Athanasium*
criminationum causſam fuisse; qua de re quum
Athanasius in *Apologia* sua, ubi persequutionum
suarum causſas, vicesque percenset, omnino
sileat,

(21) *l. c. pag.* 161.

fleat, non videtur *Socratis* narrationi multum esse fidendum. Sciviſſet præterea, ordinationes illas ab *Athanaſio* in *Ægypto* peractas fuiſſe; eas enim poſt *Athanaſii* in *Peluſii* urbem, quæ ex *Syria* proficiſcentibus prima *Ægypti* urbs eſt, ingreſſum *Socrates* collocat. Porro *Ægyptiorum* ſaltem Epiſcoporum ordinationes ad Patriarchicum *Alexandrinorum* Antiſtitum jus pertinebant; quid igitur ex *Febronianæ* juriſdictionis, non ex propriæ auctoritatis uſu *Athanaſius* feciſſet? niſi forte quis *Athanaſium* contra Canones ea ratione egiſſe contenderit, quod abſque Metropolitanorum adprobatione aliquos ordinaverit. Atque id quidem criminandi *Athanaſii* cauſſa eſſe potuit; *Febroniana* tamen ad id juriſdictione opus non habuit, quum legitima de cauſſa, & Fidei rebus hæc exigentibus diſpenſare in Canonum decretis, Patriarchæ licuerit. Quid vero de *Euſebio Samoſateno* dicemus? *Valeſius* (22) ea omnia opinatur, quum ſint contraria legibus Eccleſiaſticis, extra ordinem geſta eſſe ab *Euſebio Samoſatenſi*, divino ſpiritu ad hæc eum impellente, ut *Arrianorum* furori obſiſteret. Verum dubio procul *Arriani*, ſi *Euſebius* Eccleſiæ Canones tam aperte violaſſet, non divini ſpiritus impulſui, ſed *Euſebii* vitio id tribuentes, quo graviore in eum odio incendebantur, eo majore propterea ſtrepitu in eum inſurrexiſſent. Quod quum factum non conſtet, nihil

(22) *in notis ad lib.* IV. *Theodor. cap.* 13. (ita enim ſcribendum a *Febronio* fuerat, non *cap.* 12.)

Digitized by Google

hil ab illo adversus Canones gestum longe verosimillimum est, sive quod, ut doctissimus *Baronius* existimat (23) *Antiocheni* Concilii jussu *Eusebius* eos ordinarit Episcopos, sive quod, ut *Tillemontius* putat (24), ordinasse illos *Eusebius* dictus a *Theodoreto* fuerit, non quia ipse eos revera consecrarit Episcopos, sed quia & ejus auctoritate electi fuerint, & ipse illorum ordinationi cum iis, ad quos ex Canonum præscripto pertinebat, interfuerit, ad eum plane modum, quo eumdem *Eusebium* auctorem fuisse scimus, ut S. *Basilius* ad Episcopatum efferretur, & hujus adfuit consecrationi. Ad *Epiphanium* quod spectat cur ea non legit *Febronius*, quæ hæreticis eamdem *Paullinianis* ab eo factam ordinationem objicientibus respondit *Natalis Alexander* (25)? Didicisset, *Epiphanium* nihil adversus *Johannis Hierosolymitani* jura peccasse; nam Monasterium in quo *Paullinianus* degebat, a *Johannis* auctoritate immune erat. Quare quidquid ab *Epiphanio* tunc actum fuit, caritas erga Monachos extorsit. Testem hujusce rei habeo luculentissimum ipsum *Epiphanium* in ea, quam *Febronius* indicat, ad *Johannem* epistola. " Nihil, *inquit*, tibi no-
„ cuimus, nihil injuriæ fecimus, nec quidquam
„ violenter extorsimus. In Monasterio Fratrum
„ & Fratrum Peregrinorum, *qui Provinciæ nihil*
„ *tuæ deberent*, & propter nostram parvitatem,
„ & litteras quas ad eos crebro direximus, com-
„ mu-

(23) *Ad ann.* 377. §. 53.
(24) *T.* VIII. *in Euseb. Samos. artic. IX.*
(25) *Diss. IV. ad hist. Eccles. sæc.* I. §. IV. *n.* 6.

„ munionis quoque tuæ cœperunt habere discor-
„ diam, ne viderentur quadam duritia & con-
„ scientia nostra antiquæ Fidei Viri, ab Ecclesia
„ separari, ordinavimus Diaconum; & postquam
„ ministravit, rursum Presbyterum. Super quo
„ debueras gratulari, intelligens, quod ob Dei
„ timorem hoc sumus facere compulsi; maxime
„ quum nulla sit diversitas in Sacerdotio Dei, &
„ ubi utilitati Dei providetur". Tum continen-
ter adjicit, quæ *Febronius* recitat; atque in illis,
saltem si ea *Febronius* animadvertisset: *tamen præponitur omnibus* CARITAS *Christi*, non de ju-
risdictione, sed de caritate agi comperisset.
Chrisostomus supersest; sed ne ejus quidem exem-
plum *Febronium* juvat. *Gothorum* Episcoporum
creavit *Chrysostomus*; sed numquid aliena a *Constantinopolitana* dici a sano quopiam *Gothorum* Ecclesia potest, quæ nulla erat? Tunc scilicet u-
niversa *Gothorum* seu *Scytharum* ad *Istrum* regio
ethnicis erat superstitionibus implicata. Ampli-
ficandæ apud illos Christianæ Religionis studio
inflammatus *Chrysostomus Gothis* quorum pauci
Constantinopoli nostris mysteriis fuerant initiati,
Unilam dedit Episcopum, *Gothum* & ipsum que-
madmodum verosimili sane conjectura Cl. *Stil-
tingius* arguit, ut ad suos ille properans ab ido-
lorum cultu gentem illam revocaret. Ubi hæc
jurisdictio *Chrysostomi* in alienas diœceses ex *il-
limitata* quadam in universam Ecclesiam pote-
state? Quamobrem qui nam erunt *muli illorum actuum*, *quos viri Sancti*, *supplentes aliorum defe-*
ctus

tus, peregerunt ultra fines propriarum diœcesium, defectu jurisdictionis, & poteſtatis futuri invalidi? Non ordinationes, quæ & jure peractæ ſunt, ut vidimus, & ſi abſque jurisdictione peractæ fuiſſent, *illicitæ* quidem habendæ eſſent, non invalidæ. Non Synodorum judicia, atque Epiſcoporum, quæ commemoravimus, in hæreticos agendi ratio; nihil enim heic præter regulam actum eſt. Cedo ergo ejuſmodi *actus*, unde Epiſcopos arguas in alienas diœceſes ſua legitime uſos jurisdictione fuiſſe?

IX. Sed *Febronius* quod fruſtra ex Eccleſiaſtica hiſtoria ſibi adcerſivit, in Novi Teſtamenti libris præſidium quærit; ſua tamen ſpe fallitur. Quid enim levius, quid infirmius? quam quod in præfatione ait (26): " ideo S. *Paullus* Epiſco-
„ patum, & jus ejus atque officium, quale erat
„ a Chriſto inſtitutum, conſiderans non dixit,
„ Spiritum Sanctum poſuiſſe Epiſcopos ad re-
„ gendas *Eccleſias*, ſed *regere* ECCLESIAM *Dei*.
„ Atque ita non monuit Epiſcopos, ut quiſque
„ eorum ſolum attendat parti gregis, qui ſibi ob-
„ veniret juxta diviſionem diœceſium, ex divi-
„ na Apoſtolorum prudentia jam cœptam, ſed
„ ut univerſo gregi invigilent: *Attendite vobis*,
„ *&* UNIVERSO GREGI ". Itane? Hæc *Paullus*? Nec veretur *Febronius* ipſa Apoſtoli, atque adeo Spiritus Sancti verba obtruncare? Integram *Paulli* ſententiam recitemus (27): *attendite vobis & univerſo gregi*, IN QUO *vos Spiritus Sanctus poſuit*

(26) T. II. *præf. litt. b.*
(27) *Act. XX.* 28.

fuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Quam diversa hæc sunt! non universo gregi, seu universæ Ecclesiæ Spiritus Sanctus præposuit Episcopos, sed omni illi gregi, *in quo* Episcopatus partem nacti sunt; quod paullo aliter *Petrus* his verbis expressit (28): *Pascite*, QUI IN VOBIS EST, *gregem Dei*. Hæc illa *portio gregis est*, *singulis Pastoribus adscripta*, de qua *Cyprianum* loquentem supra audivimus, non universa Ecclesia, quod *Febronius* inconsiderato ausu comminiscitur. Singulis nempe Episcopis territorium suum ab Ecclesia adsignatur, olim *Paræcia*, nunc passim *diœcesis* appellatum; non utique lapides, aut ager, sed homines, qui ibi sunt, seu oves Christi eo in loco pascendæ; Harumque omnium cura a Spiritu Sancto singulis per Ecclesiam concredita est, nisi si Ecclesiæ aliquas fortasse libuerit ab eorum regimine æquissimis de caussis eximere, *cujusmodi* pluribus in locis Monachi ab antiquissimis Christianæ æræ temporibus fuerunt, & nunc sunt Regularium plerique. Id unum *Paullus* docuit, atque illius sententiam aliter explicare idem est, quod eam turpiter corrumpere ac depravare. At *Ecclesiam Dei Paullus* dixit, non *Ecclesias Dei*. Ac rectissime dixit, qui unam potissimum nobis inculcare Ecclesiam voluit, si enim *Ecclesias Dei* nominasset, dissociare illas a se invicem videri potuisset. Nec pluribus opus est ad hasce refellendas sive ineptias, sive fallacias.

Finis Tomi primi.

(28) I. *Petr.* V. 4.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Q 3:000
2:000

Digitized by Google

Digitized by Google